ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ



ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
Κ. Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2001

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ



ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
Κ.Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2001

MET
EYE

Περιεχόμενα

Σελ.

		Περιεχόμενα	**2**
		Πρόλογος	**5**
		Ενότητα 1η	
	1.	**Από το Κράτος-Πρόνοιας στην Κοινωνία των Πολιτών- Εξελικτική πορεία και θεωρητικές προσεγγίσεις**	**6**
	α.	*Κοινωνική Πολιτική και Κράτος-Πρόνοιας*	
	β.	*Ο πλουραλισμός- Διάδοχη ιδέα στο Κράτος-Πρόνοιας*	
	γ.	*Η Κοινωνία των Πολιτών*	
	2.	**Εννοιολογική οριοθέτηση της Κοινωνικής Πολιτικής μετά την κρίση του Κράτους-Πρόνοιας**	**17**
	3.	**Η έννοια της Κοινωνικής Πολιτικής στην ΕΕ**	**19**
	4.	**Ο Οικονομικός και Κοινωνικός Χαρακτήρας της Κοινωνικής Πολιτικής-Η χρησιμότητα των Δεικτών**	**21**
		Ενότητα 2η	
Α.		**Το κοινωνικό profile της Ευρωπαϊκής Ένωσης**	**26**
	i)	ΑΕΠ	26
	ii)	Απασχόληση	27
	iii)	Πληθωρισμός	29
	iv)	Ιδιωτική Κατανάλωση και δείκτης PPS	30
		- Δείκτης Αγορασιτικής Δύναμης PPS	
	v)	Δείκτες Επιπέδου Ζωής	31
	vi)	Περιφερειακές Ανισότητες	32
	vii)	Πληθυσμός	36
		- Ο πληθυσμός της ΕΕ σε αρνητική τροχιά	
		- Ο αυξανόμενος ρόλος της μετανάστευσης	
		- Μείωση των γεννήσεων και αύξηση του ορίου ζωής	
		-Αλλαγές στην ηλικιακή δομή του πληθυσμού	
		-Προβλέψεις για τη μεταβολή του πληθυσμού	
		-Αύξηση του μέσου όρου ηλικίας και μείωση ενεργού πληθυσμού	
		-Αύξηση του ορίου ζωής	
	vii)	Αγορά Εργασίας	47
		-Η συμμετοχή των γυναικών συμβάλλει στην κατακόρυφη αύξηση του εργατικού δυναμικού	
		-Το εργατικό δυναμικό στην ΕΕ γερνάει	
		-Θέσεις εργασίας	
		-Οι θέσεις εργασίας συγκεντρώνονται στον τομέα των υπηρεσιών	

		-Η ενθάρρυνση της Αυτοαπασχόλησης	
		-Μερική απασχόληση ως παράγοντας διαμόρφωσης νέων θέσεων εργασίας	
		-18 εκατομμύρια άνεργοι στην ΕΕ	
		-Προβλέψεις για την ανεργία στην ΕΕ τα 2000	
Β.		**Εισαγωγικά**	**57**
	1.	**Η έννοια και το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χώρου**	**57**
	2.	**Μοντέλα Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής**	**60**
	3.	**Το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής**	**63**
	i)	Το νομικό πλαίσιο	63
		α. Η Συνθήκη της Ρώμης	63
		β. Ο Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων	66
		γ. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ	69
		δ. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ	73
		ε. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης	74
		στ. Η Σύνοδος Κορυφής της Νίκαιας	
	ii)	Ο Κοινωνικός Διάλογος	76
Γ.		**Τα Ευρωπαϊκά Όργανα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής στα πλαίσια της ΕΕ**	**77**
	α.	Κύρια ή θεσμικά Όργανα της ΕΕ εμπλεκόμενα με την Κοινωνική Πολιτική	80
		i) Το Συμβούλιο	80
	ii)	*ii) Η Επιτροπή*	
	β.	Επικουρικά Όργανα της ΕΕ εμπλεκόμενα με την Κοινωνική Πολιτική	83
		i) Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	γ.	Ταμεία	**84**
		i) Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	
Δ.		**Η Ανεργία και η Απασχόληση ως κεντρικό ζήτημα Κοινωνικής Πολιτικής**	**87**
	i)	Πολιτική της ΕΕ για την Ανεργία	87
	ii)	Στρατηγική για την Απασχόληση	90
		-οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση του 1998	
		-οι αποφάσεις της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 1998	
		-οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης	
		-Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας και το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Απασχόληση	

Ε.		**Επιμέρους θέματα Πολιτικών για την Απασχόληση**	**96**
		Απασχόληση και Εργασιακές Σχέσεις	
	i)	Ρύθμιση των ομαδικών απολύσεων	96
	ii)	Η μείωση του χρόνου εργασίας ως πολιτική δημιουργίας θέσεων απασχόλησης	98
	iii)	Ευελιξία του χρόνου εργασίας-βάρδιες, υπερωρίες	100
	iv)	Ευέλικτες μορφές απασχόλησης ως μέσο άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής-Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων	102
	v)	Το νέο μοντέλο Οργάνωσης της Εργασίας στην Ελλάδα	104
ΣΤ		**Τελευταίες εξελίξεις στα θέματα κοινωνικής πολιτικής**	**107**
	i)	Λισσαβόνα: Έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση	107
	ii)	Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Πολιτών στην ΕΕ	109
	iii)	Η νέα Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής στην ΕΕ	111
		Ενότητα 3η	
		Συμπεράσματα	**116**
		Τα κοινωνικά ζητήματα την εποχή της ΟΝΕ-Κρίσεις για τη μορφή της κοινωνικής πολιτικής στο νέο οικονομικό περιβάλλον	
		Βιβλιογραφία	**123**
		Περιεχόμενα Παραρτήματος	**128**

Πρόλογος

Αντικείμενο μελέτης είναι ο ενιαίος ευρωπαϊκός κοινωνικός χώρος ο οποίος διαμορφώνεται παράλληλα με τη διαδικασία ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Δεδομένου ότι οι κοινωνικές ανισότητες αποτελούν εμπόδιο στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η πλήρης ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την οικονομική και νομισματική σύγκλιση χωρίς την παράλληλη εναρμόνιση και σύγκλιση του τομέα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ασφάλισης. Ο μεθοδολογικός άξονας που επιχειρείται στη μελέτη που ακολουθεί θα επικεντρωθεί στην καταγραφή των παρεμβάσεων που συνθέτουν τη δομή της κοινωνικής πολιτικής, τον στόχο της καθώς και τις αντιφάσεις στην συγκρότηση και πραγμάτωσή της. Σκοπό της καταγραφής αυτής θα αποτελέσει η απόκτηση συνολικής εικόνας για την αποτελεσματικότητα της κοινωνικής πολιτικής στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, η κριτική στις μεθόδους που υιοθετούνται καθώς επίσης η διατύπωση προτάσεων για αποτελεσματικότερη άσκησή της . Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον τομέα της απασχόλησης.

Η μελέτη θα ολοκληρωθεί μέσα από την διατύπωση τριών ενοτήτων. Στην πρώτη θα ακολουθηθεί μια θεωρητική περιγραφή του πλαισίου μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η κοινωνική πολιτική. Ο ρόλος της κοινωνικής πολιτικής, ο χαρακτήρας της καθώς επίσης λιγότερο θεωρητικά θέματα όπως ο προσδιορισμός των πόρων για την χρηματοδότησή της θα αποτελέσουν το αντικείμενο αυτού του κεφαλαίου.

Η δεύτερη ενότητα θα ασχοληθεί συγκεκριμένα με την ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική αφού γίνει περιγραφή του κοινωνικού *profile* της ΕΕ. Η γενική περιγραφή των προβλημάτων που οδήγησαν στη γέννησή της κοινωνικής πολιτικής, τα μοντέλα που αποτέλεσαν τη βάση συγκρότησής της, όπως επίσης η μελέτη του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο καθορίζεται η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και η καταγραφή των θεσμικών οργάνων που την ασκούν θα αναλυθούν σε αυτό το μέρος. Τέλος στο κεφάλαιο αυτό θα συμπεριληφθεί η παρουσίαση της πολιτικής που έχει έως τώρα ακολουθηθεί.

Η Τρίτη ενότητα, τέλος θα προσπαθήσει να προσεγγίσει συμπερασματικά τα ζητήματα που διαπραγματεύθηκαν τα δύο προηγούμενα τμήματα της μελέτης επιχειρώντας να εκτιμήσει τις επιρροές του θεωρητικού πλαισίου και την εφαρμοσμένη κοινωνική πολιτική στη Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεωρούμε ότι το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα μας επιτρέψει να προβούμε στη διατύπωση θέσεων και προτάσεων για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής στο μέλλον με γνώμονα την διεύρυνση του χώρου που η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει.

1. Από το Κράτος-Πρόνοιας στην Κοινωνία των Πολιτών – Εξελικτική πορεία και Θεωρητικές προσεγγίσεις

α. Κοινωνική Πολιτική και Κράτος Πρόνοιας

Το κράτος-πρόνοιας αποτελεί μια συγκεκριμένη μορφή κράτους και εκφράζει τον τρόπο οργάνωσης του κοινωνικού χώρου. Η εμφάνιση του στις καπιταλιστικές κοινωνίες τοποθετείται χρονικά στις αρχές του αιώνα. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη καπιταλιστικών και προκαπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Η εργασία αποτελεί σταδιακά το νέο κινητήριο μοχλό της κοινωνίας. Η επικράτηση όμως των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της εργασίας δεν είναι εύκολη. Απαιτείται να ενταχθούν οι λειτουργίες στους νόμους της αγοράς. Το κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να εδραιώσει τους νόμους και τους κανόνες για τη νέα κοινωνία. Είναι αυτό που μάχεται ενάντια στη φτώχια και που αντιμετωπίζει τις μετατοπίσεις στην οικονομική δραστηριότητα (από τη γεωργία στη βιομηχανία). Έτσι ο ρόλος του κράτους-πρόνοιας είναι τόσο να κατευνάσει τις αντιδράσεις που προκαλεί ο μετασχηματισμός στις παραγωγικές σχέσεις όσο και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτούς τους μετασχηματισμούς ενδυναμώνοντάς τους παράλληλα. Η ρύθμιση επομένως της κοινωνίας είναι πλέον εκτός από οικονομική και κοινωνική. Αυτή ακριβώς η ρύθμιση συνιστά το κράτος-πρόνοιας. Το 'κοινωνικό'[1] ρυθμίζεται πλέον από μια δύναμη που δεν ταυτίζεται ούτε με τους κατόχους του κεφαλαίου, ούτε με τους εργαζόμενους. Σταδιακά καταλήγουμε στον εξής ορισμό του κράτους-πρόνοιας: Ως κράτος-πρόνοιας νοείται εκείνο που παρέχει οικονομική ασφάλεια και κοινωνικές υπηρεσίες στο μεγαλύτερο μέρος ή ολόκληρο τον πληθυσμό μιας χώρας, φροντίζει έμπρακτα για την αναδιανομή ενός σημαντικού τμήματος του εισοδήματος, έχει κατοχυρώσει νομικά και κοινωνικά τα εργασιακά δικαιώματα, έχει εξασφαλίσει συνθήκες βεβαιότητας και ισότητας για το σύνολο του πληθυσμού και εξασφαλίζει τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις του 'ευ ζην' των πολιτών[2].

Η έννοια του Κράτους Πρόνοιας και η άσκηση κοινωνικής πολιτικής αποτέλεσε τη μεταπολεμική περίοδο πρόσφορο έδαφος στο επίπεδο των αντιπαραθέσεων. Οι αμφισβητήσεις αυτές σχετίζονται τόσο με το φιλοσοφικό υπόβαθρό του όσο και με την υιοθέτηση πολιτικών που συρρικνώνουν τα αποτελέσματά του διευρύνοντας την κρίση στην κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πολιτική εν γένει καθώς και την δημιουργία ελλειμμάτων και περιορισμό των εργασιακών δικαιωμάτων. Τις κύριες ιδεολογικές οπτικές της αμφισβήτησης και της σύγκρουσης

[1] Ρομπόλης Σ, Χλέτσος Μ., *'Η Κοινωνική Πολιτική μετά την Κρίση του Κράτους'*, Θεσσαλονίκη 1995
[2] Ρομπόλης Σ, Χλέτσος Μ., *'Η Κοινωνική Πολιτική μετά την Κρίση του Κράτους'*, Θεσσαλονίκη 1995

αποτέλεσαν ο φιλελευθερισμός-νεοφιλελευθερισμός, η σοσιαλδημοκρατία ο μαρξισμός- νεομαρξισμός, ο φεμινισμός κάθε μία από τις οποίες έδινε διαφορετική ερμηνεία για τη δημιουργία, τους στόχους και το σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής καθώς και της κρίσης του κράτους πρόνοιας. Η σύγκρουση των απόψεων στα επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής–κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, απασχόληση, υγεία, εκπαίδευση, κατοικία-ήταν ιδιαίτερα έντονες μεταξύ του 1950 και του 1980. Από τη μια πλευρά η αποδοχή του διαχωρισμού ανάμεσα στα καπιταλιστικά και τα σοσιαλιστικά κράτη με την ισορροπία του ψυχρού πολέμου και την αποδοχή της φτώχειας στα αναπτυσσόμενα κράτη ενώ από την άλλη οι αντιστάσεις (Μάης '68) και η ανάπτυξη διαφόρων κοινωνικών κινημάτων (αντιρατσιστικό, φεμινιστικό, οικολογικό) αποτέλεσαν το πεδίο των συγκρούσεων και των αντιπαραθέσεων μέσα στο οποίο μορφοποιήθηκε το Κράτος Πρόνοιας. Τα κυρίαρχα ερωτήματα την παραπάνω περίοδο αφορούσαν τη σχέση του Κράτους Πρόνοιας με την αγορά καθώς και το χαρακτήρα, το κόστος και το εύρος της ασκηθείσας κοινωνικής πολιτικής ενώ τα ζητήματα του χώρου και χρόνου, της οργάνωσης και κατανομής της εργασίας, της αντίθεσης ή διαπλοκής δημοσίου και ιδιωτικού τομέα δεν συμπεριλαμβάνονταν στο πεδίο των αντιπαραθέσεων.Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα από τη δυτική προσέγγιση του αγγλοσαξονικού μοντέλου του Beveridge[3] με ταύτιση κοινωνικής πολιτικής και κράτους πρόνοιας. Σε αυτό συνέτεινε η επικράτηση εθνοκεντρικών αναλύσεων και η έλλειψη ανεπτυγμένου θεωρητικού υπόβαθρου στην κοινωνική πολιτική. Στο θέμα της αναζήτησης ερμηνειών για την κρίση η επικρατούσα άποψη είναι αυτή της προτεραιότητας του οικονομικού παράγοντα σε σχέση με τους άλλους.

Η αναζήτηση της κοινωνικής πολιτικής όπως προέκυψε από την έλλειψη θεωρητικού πλαισίου ανέδειξε στα καπιταλιστικά κράτη της Ευρώπης σημεία ρήξης με τις πρακτικές των εθνικών κρατών. Ορόσημο στη ρήξη με τη εποχή του Κράτους Πρόνοιας αποτέλεσε το έργο του Espring Andersen 'Οι τρεις κόσμοι του Προνοιακού Καπιταλισμού' το οποίο προτάσσει ως πιο δόκιμο τον όρο καθεστώτα προνοιακού καπιταλισμού και διακρίνει τρεις τύπους καθεστώτων: τα φιλελεύθερα, τα συντηρητικά και τα σοσιαλιστικά. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90 τα κύρια ερωτήματα που έθετε για το κράτος πρόνοιας ο παραπάνω διαχωρισμός προσεγγίθηκαν μέσα από τη συστημική /δομική και τη θεσμική άποψη. Η πρώτη από αυτές δίνοντας έμφαση στις ομοιότητες των συστημάτων θεωρούσε ότι η εξέλιξη του κράτους-πρόνοιας ήταν το αποτέλεσμα του ελλείμματος των παραδοσιακών θεσμών πχ. Οικογένεια, εξαιτίας της

[3] Ανώτατος Άγγλος λειτουργός με επιδράσεις από την θεωρία του Keynes, υιοθέτησε και διατύπωσε μια σειρά προτάσεων για την κοινωνική κάλυψη όλου του πληθυσμού μέσα από ένα νέο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης

βιομηχανικής επανάστασης. Στήριζε την ύπαρξη του στην αδυναμία της αγοράς να καλύψει από μόνη της το κενό αυτό και θεωρούσε ότι το εθνικό κράτος υποχρεούταν να αναλάβει τα βάρη της κοινωνικής προστασίας. Η Μαρξιστική οπτική εκινήτο στην ίδια βάση. Η θεσμική απ' την άλλη μεριά θεώρηση ταύτιζε το κράτος-πρόνοιας με τη κοινοβουλευτική δημοκρατία τονίζοντας τη σημασία του στην οικονομική ανάπτυξη μέσα από την αναδιανεμητική του λειτουργία.

Σε ότι αφορά τη μορφή του κράτους-πρόνοιας σε κάθε ένα από τα τρία διαφορετικά είδη καθεστώτος ο Espring-Andersen παρατηρεί τα εξής:[4]

1. Φιλελεύθερα Καθεστώτα: η κοινωνική αρωγή στηρίζεται στη βάση του ελέγχου του εισοδήματος. Η έκταση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και το μέγεθος των μεταβιβάσεων είναι συνήθως χαμηλό ενώ η αγορά ενισχύεται είτε εξασφαλίζοντας κατώτατο όριο αποδοχών, είτε με επιχορήγηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής. Η πολιτική αυτή στοχεύει στην ισότητα των φτωχών αποδεκτών και τη διαφοροποίηση μεταξύ φτωχών αποδεκτών και άλλων δικαιούχων μέσω τις λειτουργίας της αγοράς. Παραδείγματα τέτοιου τύπου είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία και χαρακτηρίζονται από χαμηλή αποεμπορευματοποίηση.

Το κράτος πρόνοιας για τη νεοφιλελεύθερη αντίληψη είναι μια υπερβολική και επιζήμια πολιτική του κρατικού μηχανισμού που του προσδίδει πατερναλιστική χροιά. Τα μεταπολεμικά αποτελέσματα της εφαρμογής του κράτους πρόνοιας δεν είναι κατά την άποψη αυτή τα αναμενόμενα: μείωση των οικονομικών ανισοτήτων. Η φτώχεια και η εξαθλίωση επεκτάθηκαν αντί να περιοριστούν. Επιπλέον μειώνεται η ενεργητικότητα αφού με τα επιδόματα και τις παροχές αδρανεί η οικονομική δραστηριότητα. Η 'ηθελημένη ανεργία' της νεοκλασικής θεωρίας είναι αποτέλεσμα αυτού ακριβώς του χαρακτηριστικού του κράτους-πρόνοιας. Η οριακή χρησιμότητα της ανάπαυσης είναι μεγαλύτερη από την οριακή χρησιμότητα της εργασίας όταν οι κοινωνικές παροχές του κράτους είναι υψηλές γεγονός που εκφράζεται ως αποστροφή στην επένδυση λόγω του υψηλού κόστους του κράτους πρόνοιας. Η οικονομική παρουσία του κράτους καθιστά δυσβάσταχτο παράγοντα στην υπόλοιπη οικονομική δραστηριότητα. Συμπέρασμα αποτελεί για τους νεοφιλελεύθερους η αναγκαιότητα δραστικής μείωσης των οικονομιών και κοινωνικών παρεμβάσεων.

2. Συντηρητικά Καθεστώτα: Κύριο μέλημα αποτελεί η διαφοροποίηση μεταξύ κοινωνικών ομάδων μέσω παροχής διαφορετικών

[4] Στασινοπούλου Όλγα, *'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής'* Gutenberg 1996

προνομίων βάσει της κοινωνικής τάξης και θέσης. Στην ουσία το κοινωνικό οικοδόμημα δεν μεταβάλλεται απλά αμβλύνονται οι ανισότητες που δημιουργεί η αγορά. Η Αυστρία, η Γερμανία, Η Γαλλία, η Ιταλία έχουν υιοθετήσει αυτό το πρότυπο.

Για την παραπάνω αντίληψη -κεϋνσιανή- το κράτος πρόνοιας δεν αποτελεί οικονομικό βάρος αλλά πολιτικό σταθεροποιητή που θα βοηθήσει στην αναγέννηση των δυνάμεων οικονομικής ανάπτυξης και θα αποτρέψει την οικονομική υποβάθμιση όπου η οικονομία της αγοράς δεν μπορεί να ενεργήσει πλήρως.

3. Σοσιαλιστικά Καθεστώτα: Σε αυτό τον τύπο ανήκουν κυρίως τα Σκανδιναβικά κράτη. Σκοπός τους είναι η διευρυμένη αποεμπορευματοποίηση και η εξατομίκευση των παροχών στα επίπεδα που επιθυμούν οι πολίτες. Ως προς τις παροχές στην οικογένεια επιδιώκουν μια σχέση πρόληψης και όχι επικουρικότητας. Η εξάρτηση από τη οικογένεια μειώνεται μέσω της εξατομίκευσης και οι οικογενειακές δαπάνες κοινωνικοποιούνται δίνοντας στις γυναίκες το δικαίωμα επιλογής ανάμεσα στα οικιακά και την αγορά αφού εξασφαλίζεται ένα μέσο βιοτικό επίπεδο με την κοινωνικοποίηση της κάλυψης των βασικών αναγκών κοινωνικής προστασίας.

Ένας άλλος τρόπος διαφοροποίησης των προνοιακών καθεστώτων είναι αυτός που περιλαμβάνει το κριτήριο του φύλου. Ο Jane Lewis αναφέρεται με βάση αυτό το διαχωρισμό σε τρεις διαφορετικούς τύπους: τα 'ισχυρά', τα 'ασθενή' και τα 'διαφοροποιημένα'. Η Αγγλία και η Ιρλανδία ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, η Σουηδία στη δεύτερη και η Γαλλία στην Τρίτη. Τα σοσιαλιστικά δημοκρατικά κράτη υιοθετούν κατά κύριο λόγο την άποψη των δύο υπεύθυνων στην οικογένεια, όμως συντηρητικά κράτη όπως η Γαλλία προστατεύουν τη γυναίκα-μητέρα με την ένταξη της αγοράς εργασίας.

Στο συγκριτικό έργο των Cohrane και Clark επιχειρείται ανίχνευση των διαφορών και ομοιοτήτων των σύγχρονων μορφών κράτους-πρόνοιας με κριτήριο το φύλο και τη φυλή. Τρία κοινά χαρακτηριστικά αναδύονται στην κοινωνική πολιτική:

1. Υπάρχει ένα μίγμα κράτους-αγοράς-οικογένειας με μετατοπίσεις που μαρτυρούν τις αλλαγές στο ρόλο του κράτους προς λειτουργίες ρυθμιστικές και προωθητικές του ιδιωτικού χώρου.
2. Η κοινωνική πολιτική –υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια- αναγνωρίζεται σήμερα περισσότερο ως σημαντικό στοιχείο οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των σύγχρονων χωρών.

3. Το 'προνοιακό καθεστώς' αποκτά διεθνή ή υπερεθνικό χαρακτήρα μέσα από τις παρεμβάσεις της ΕΕ και φορέων όπως το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ΔΓΕ) κλπ

Η αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής στοιχειοθετείται μέσα από τις επιδράσεις της διεθνούς και υπερεθνικής διάστασης, με διαφορετικό τρόπο στο Βορρά και στο Νότο. Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης ο ηγεμονικός ρόλος των ΗΠΑ, της Ευρώπης και της Ανατολικής Ασίας. Οι αντεγκλήσεις για την κρίση του κράτους-πρόνοιας μετασχηματίζονται σε προβληματισμό για αναδιάρθρωση των κοινωνιών με αναπροσαρμογή του ρόλου του κράτους. Ωστόσο η αναζήτηση νέων σχέσεων κράτους-αγοράς διαφοροποιείται μεταξύ των διαφόρων καθεστώτων. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το κράτος πρόνοιας με τη κλασική μεταπολεμική έννοια υποχωρεί σε διαφορετικό βαθμό σε κάθε τύπο οικονομίας και με διαφορετικούς οργανωτικούς σχηματισμούς. Πάντως τα ζητήματα που απασχολούν τις χώρες συνδέονται: α) με την αυξανόμενη εξάρτηση μέρους του πληθυσμού είτε λόγω μακροχρόνιας ανεργίας είτε λόγω δημογραφικών τάσεων. Η όξυνση του κοινωνικού αποκλεισμού με την 'κοινωνία των δύο τρίτων' αναγνωρίζεται ως μείζον θέμα των σύγχρονων ανεπτυγμένων κοινωνιών δεδομένου ότι αναπαράγουν το ίδιο πρόβλημα που καλούνται να αντιμετωπίσουν, β) με την αλλαγή προς ατομοκεντρικά καταναλωτικά πρότυπα και την ανάπτυξη νέων κοινωνικών κινημάτων, γ)με την εισαγωγή των γυναικών στον ενεργά οικονομικό πληθυσμό και τις μεταβολές στη μορφή της οικογένειας καθώς και τις πιέσεις για την αναγνώριση της ανεπίσημης φροντίδας ως κοινωνικά σημαντικής εργασίας, δ) με τις πρακτικές των σύγχρονων κρατών-πρόνοιας σε θέματα ρατσισμού 'όπως προκύπτουν από τις αυξημένες εισροές μεταναστών, ε) με την αξιολόγηση και την κριτική στην οικονομική αποτελεσματικότητα της κοινωνικής πολιτικής και την εξεύρεση πιο επιτυχημένων οικονομικά τρόπων διαχείρισης . Στη μέχρι τώρα ανάλυση αξίζει να προστεθούν τόσο η εμπειρία της κατάλυσης των καθεστώτων κρατικού σοσιαλισμού όσο και οι ελλείψεις σε μαρτυρίες για την κοινωνική πολιτική σε προηγούμενα καθεστώτα που οδηγούν σε γενικεύσεις και ομαδοποιήσεις πολλές φορές αναποτελεσματικές.

Στα κράτη που επικράτησαν οι μαρξιστικές αντιλήψεις η βασική ιδέα που διαπνέει των κοινωνική πολιτική είναι η διαλεκτική σχέση μεταξύ ατόμου και κοινότητας[5]. Η κριτική η οποία ασκείται από την Μαρξιστική θεωρία στο κράτος-πρόνοιας, επικεντρώνεται στον στόχο του, ο οποίος όπως εκλαμβάνεται από τους μαρξιστές δεν είναι άλλος

[5] Στασινοπούλου Όλγα, *'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής'* Gutenberg 1996

από την αναπαραγωγή και ενίσχυση του καπιταλιστικού συστήματος. Στην πραγματικότητα οι δύο διαφορετικές τάσεις που εμφανίζονται είναι ότι στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη οι κυρίαρχες αντιλήψεις τοποθετούσαν τη ρίζα των προβλημάτων στο σύστημα διανομής των αγαθών και κατανομής των πόρων εδραιώνοντας το μεταπολεμικό κράτος-πρόνοιας στη θεσμική /αναδιανεμητική αντίληψη που βασιζόταν στην πλήρη απασχόληση ενώ στα σοσιαλιστικά κράτη τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής πολιτικής όπως το συνοψίζουν οι σύγχρονοι μελετητές αφορούσαν την αναδιάρθρωση της κοινωνίας για τη μετάβαση σε ένα σύστημα μικτής οικονομίας με αναβίωση της αγοράς και εδραίωση μιας σύγχρονης εκδοχής της. Με τα παραπάνω είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι σε πολλές σοσιαλιστικές χώρες κατά τη μετάβασή τους η έλλειψη κάλυψης βασικών αναγκών αποτέλεσε την οδυνηρή πραγματικότητα. Σε χώρες δε που προστέθηκε ο πόλεμος και η εξόντωση όπως στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ή βιώθηκε εκτεταμένη εξαθλίωση όπως στην Αλβανία οι συνθήκες διαβίωσης παραπέμπουν σε εποχές όπου το κράτος-πρόνοιας δεν είχε ούτε καν εμφανιστεί.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζουν στην εργασία τους οι Deacon και Standing (1993) η κοινωνική πολιτική στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη χαρακτηρίζεται από τα εξής στοιχεία:

1. Δεν έχει ξεκαθαριστεί η μετάβαση ούτε και επιβεβαιώνεται η συναίνεση μεταξύ κράτους πρόνοιας και οικογένειας κοινότητας στο νέο μίγμα. Με δεδομένη την έλλειψη υποδομών το ερώτημα που παραμένει είναι πως μπορεί να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί η κοινωνική πολιτική σε περιβάλλον σχεδιασμένου καπιταλισμού με στόχο τον εκδημοκρατισμό και τη δημιουργία βιώσιμης οικονομίας της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές και πολιτικές ιδιαιτερότητες.
2. Στη διαδικασία της οικονομικής αναδιάρθρωσης παρατηρείται ολοένα και περισσότερο αυξανόμενη διαφοροποίηση των τύπων κοινωνικής πολιτικής σύμφωνα με το διαχωρισμό σε συντηρητικά, φιλελεύθερα και σοσιαλιστικά δημοκρατικά καθεστώτα προνοιακού καπιταλισμού και υπολειμματικού, θεσμικού-αναδιανεμητικού και επιχειρησιακού προτύπου οργάνωσης κοινωνικής πολιτικής. Έτσι η Πολωνία φαίνεται να ακολουθεί την κατεύθυνση ενός υπολειμματικού κράτους-πρόνοιας, ενώ η Σλοβενία ίσως προσεγγίζει περισσότερο τον Ευρωπαϊκό συντηρητικό/ κορπορατιστικό τύπο. Η περίπτωση της Τσεχοσλοβακίας εκφράζει σε ένα βαθμό διαφορετικές πολιτικές επιλογές για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής πολιτικής. Η Σλοβενία απ'την άλλη μεριά, ακολουθεί ένα μετα-κομμουνιστικό συντηρητισμό ενώ η Τσεχία μέσα από το

υπολειμματικό πρότυπο που ακολουθεί μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη πίεση για ένα πιο καθολικό πρότυπο.

3. Σημαντικός είναι ο ρόλος των διεθνών οργανισμών και φορέων όπως το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης αλλά και μη κυβερνητικοί οργανισμοί που συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο.
4. Το πλαίσιο της αγοράς εργασίας μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η κοινωνική πολιτική έχει επίσης σημαίνοντα ρόλο. Τα συστήματα στήριξης εισοδήματος, αναδιανομής, επιλεκτικής κάλυψης και εξειδικευμένης παροχής δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε συνθήκες όπου αποκλείεται η επιδίωξη πλήρους απασχόλησης με αναμενόμενη δραματική αύξηση της άτυπης οικονομίας και ένταση της ανασφάλειας.

Σύμφωνα με την επιστημονική βιβλιογραφία το μίγμα των τριών κρατούντων απόψεων στην αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής στις μετακομουνιστικές κοινωνίες παίρνει τη μορφή:

- Πλήρους αποχής από την επιδίωξη πολιτικών ευημερίας
- Καθυστέρηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων
- Στοχοθετημένη κοινωνική προστασία
- Γοργή 'δυτικοποίηση' του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης

Κάθε μια από αυτές τις τάσεις εκφράζει την αναζήτηση συνδυασμού αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης και των οξύτατων αναγκών που προκύπτουν από τη διαδικασία μετάβασης, από το ίδιο το κράτος προστατεύοντας όσο γίνεται περισσότερο τα ασθενέστερα στρώματα. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι ποιος θα αναλάβει την οικοδόμηση των νέων συστημάτων. Ωστόσο είναι κοινός τόπος ότι τρεις είναι οι παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, οικονομική βιωσιμότητα και αποδοχή.

Η ανάλυση που παρατέθηκε οδηγεί σε σχέση με τη κοινωνική πολιτική στο συμπέρασμα ότι τα φλέγοντα ζητήματα, της οικογένειας, της ισότητας των δύο φύλων, της κατοχύρωσης των βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων, της προστασίας του περιβάλλοντος, δεν είναι το ίδιο σημαντικά για τις κοινωνίες στην πρώτη φάση του καπιταλιστικού μετασχηματισμού. Διαπιστώνεται δηλαδή η διαμόρφωση συστημάτων κοινωνικής πολιτικής σε δύο διαφορετικές ιστορικές στιγμές εξέλιξης τους μέσα όμως από τη διαπλοκή και την αλληλεπίδρασή τους. Το σημείο σύγκλισης φαίνεται να βρίσκεται στον όρο 'μικτή οικονομία' και στην αναζήτηση και τον προσδιορισμό του όρου 'πλουραλισμός' στην κοινωνική πολιτική. Παράλληλα αναβιώνει το ενδιαφέρων για την έκταση και το ρόλο της

κοινωνίας των πολιτών, καθώς και τα όρια και το περιεχόμενο της ιδιότητας του πολίτη ως βάση εδραίωσης των κοινωνικών δικαιωμάτων. Τα παραπάνω δεδομένα δηλώνουν τη μετάβαση από το πρότυπο του μεταπολεμικού κράτους-πρόνοιας στη νέα μορφή της κρατικής παρέμβασης με τους νέους ρόλους των 'εταίρων' της πλουραλιστικής οπτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Η εργασία σε ότι αφορά την οργάνωση και την κατανομή της και εν γένει η απασχόληση αποτελούν τα θεμέλια των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών και του κράτους πρόνοιας δεδομένου ότι η εξαρτημένη αμοιβόμενη εργασία είναι υπεύθυνη όχι μόνο για την εξεύρεση των απαραίτητων για την επιβίωση πόρων αλλά και για την ίδια την κοινωνική ισορροπία.
Η πραγματικότητα αυτή αποτελεί τη βάση στην επίσημη άποψη της ΕΕ. Η προσπάθεια ανάπτυξης σύγχρονου πλουραλιστικού πλαισίου αποτελεί την πιο γόνιμη προσπάθεια θεωρητικής ανάλυσης για την κοινωνική πολιτική.

β. Ο πλουραλισμός- Διάδοχη ιδέα στο Κράτος-Πρόνοιας

Μέσα από τις πιέσεις που δέχτηκε το κράτος-πρόνοιας στην μεταπολεμική του μορφή, οδηγήθηκε σε φάση αναδιάρθρωσης προσπαθώντας να επαναπροσδιοριστούν οι σχέσεις μεταξύ κράτους και κοινωνίας. Το κυρίαρχο στοιχείο στην προσπάθεια αυτή είναι η αναζήτηση νέας συναίνεσης και η υιοθέτηση ενός 'νέου προνοιακού πλουραλισμού'[6].

Η έννοια του πλουραλισμού έχει διαφορετική μορφή ανάλογα με τη μορφή και τα επίπεδο ανάπτυξης της κάθε χώρας. Μια πρώτη μορφή τον συνδέει με την απομάκρυνση από το μεταπολεμικό πρότυπο καθολικής κρατικής παροχής και την αναζήτηση συνεργασίας κρατικών, ιδιωτικών και εθελοντικών φορέων για την αποτελεσματικότερη και οικονομικότερη κάλυψη αναγκών. Στη μορφή αυτή δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο συντονισμό της αγοράς με τους άλλους φορείς κάλυψης αναγκών. Σε καμιά περίπτωση ο όρος πλουραλισμός δε σημαίνει άρνηση της κρατικής παρέμβασης. Αντίθετα επιζητά την εξισορρόπηση της κρατικής παρέμβασης με την αγορά, τον ιδιωτικό και οικογενειακό χώρο. Ο βαθμός στον οποίο δίνεται βαρύτητα στην ανάπτυξη του εθελοντικού και ανεπίσημου χώρου ή του κρατικού συνδέεται με τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης και τη λειτουργία των διαφόρων καθεστώτων. Οι υπέρμαχοι της ιδιωτικοποίησης βλέπουν τον πλουραλισμό σαν τη δυναμική απελευθέρωση των δυνάμεων της αγοράς με παράλληλη λειτουργία ενός

[6] Στασινοπούλου Όλγα, *'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής'* Gutenberg 1996

προνοιακού πλέγματος ασφαλείας. Οι κλασικοί υποστηρικτές του κράτους πρόνοιας θεωρούν τον πλουραλισμό ως τη μοναδική δυνατότητα συνέχισης του, δεδομένης της εκ βαθέων κρίσης που αντιμετώπιζε. Μέσω του πλουραλισμού το κράτος-πρόνοιας δε διαλύεται, αλλάζει μορφή μέσα από τις νέες σχέσεις που διαμορφώνει με την αγορά και την οικογένεια, διατηρώντας ωστόσο τη βαρύνουσα θέση του. Οι φεμινιστές από την άλλη δίνουν έμφαση στην ύπαρξη άτυπων δικτύων επισημαίνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις των ιδιωτικοποιήσεων για τις γυναίκες, ιδίως με τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, ενώ η αριστερά τίθεται εναντίον της επίθεσης στα κεκτημένα κοινωνικά δικαιώματα από την αγορά ενώ υποστηρίζει την οργάνωση αντίστασης στην επικράτηση του κεφαλαίου μέσα από τις κινήσεις πολιτών και την ανάπτυξη νέων κοινωνικών κινημάτων.

Ο προνοιακός πλουραλισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ο εξισορροπιστικός παράγοντας στις ανισορροπίες και τα προβλήματα της αγοράς από τη μια και του κράτους-πρόνοιας από την άλλη προσφέροντας μια άποψη συγκερασμού ανάμεσα σε δύο ακραίες καταστάσεις σε μια περίοδο ειδικά που οι αφορισμοί και οι γενικεύσεις θεωρούνται επικίνδυνοι. Από την άλλη μεριά είναι δυνατόν να ταυτιστεί με τον προάγγελο της κοινωνίας των πολιτών.

Τρία σημεία ωστόσο πρέπει να επισημανθούν:

- η αύξηση ενδιαφέροντος για την ανεπίσημη φροντίδα, η διερεύνηση και θεωρητικοποίησή της από την οικογένεια, την κοινότητα και τα εθελοντικά σχήματα αλλά και η προώθηση μέτρων και θεσμών με στόχο την παρέμβαση στην ανισότητα των δύο φύλων και την ενδυνάμωση των πολιτών,
- η αναζήτηση θεωρητικών και εννοιολογικών στοιχείων για τη σχέση ιδιωτικού και δημόσιου χώρου,
- η επαναφορά στο προσκήνιο, της ηθικής διάστασης της κοινωνικής πολιτικής,
- η αναζήτηση νέων μορφών οργάνωσης και διοίκησης.

γ. *Η κοινωνία των πολιτών*

Μέσα στα πλαίσια προσπάθειας εξεύρεσης σχέσης μεταξύ κρατικού και μη κρατικού χώρου, ο πλουραλισμός, οδηγεί σταδιακά στην δημιουργία της κοινωνίας των πολιτών. Μαζί με την έννοια της ιδιότητας του πολίτη, η κοινωνία των πολιτών επανέρχεται τη τελευταία δεκαετία στο προσκήνιο του πολιτικού και επιστημονικού διαλόγου, στα πλαίσια της αναθεώρησης του ρόλου και των δυνατοτήτων του κράτους πρόνοιας ως ιδεολογικού στόχου και έμπρακτης άσκησης φάσματος πολιτικών του μεταπολεμικού αστικού κράτους. Ιδιαιτέρως στις χώρες τις Ανατολικής

και Κεντρικής Ευρώπης, ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στάθηκε σημαντικός στην προσπάθεια ανασύστασης των οικονομιών στα πλαίσια της μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς. Οι νέες μορφές οργάνωσης και καταμερισμού της εργασίας μαζί με την επίδραση των νέων τεχνολογιών έχουν ήδη αρχίσει να μεταβάλλουν σημαντικά τις διαστάσεις του κοινωνικού βίου προχωρώντας σε αναδιάρθρωση των σχέσεων μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου χώρου, εθνικού και υπερεθνικού, τοπικού και υπερτοπικού.

Μια σύντομη αναφορά στην ιστορική εξέλιξη της παρουσίας της κοινωνίας των πολιτών είναι σημαντική για την κατανόηση του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει από πλευράς κοινωνικής πολιτικής καθώς και στο περιεχόμενο του σύγχρονου προνοιακού κράτους. Η εμφάνισή της συνδέεται με την πολιτική κοινωνία του Αριστοτέλη και τη societas civilis του Κικέρωνα και συνεχίζει με τον Kant και τον Rousseau. Η έννοια όπως παρουσιάζεται από τους παραπάνω φιλόσοφους κάνει ένα διαχωρισμό μεταξύ κοινωνικού και πολιτικού ενώ η συμμετοχή στα 'κοινά' στη βάση ενός αποδεκτού από τους συμμετέχοντες θεσμικού πλαισίου εκλαμβάνεται ως στοιχείο πολιτισμικής ωριμότητας. Σύμφωνα με τον Marshall τα ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα είναι απόλυτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Για τους προδρόμους της φιλελεύθερης σκέψης –Hobbes, Locke η κρατική μορφή οργάνωσης στηριζόταν στην ατομικότητα ενώ το κοινωνικό εκφραζόταν μέσα από την έννοια του κράτους. Ο Rousseau θεωρούσε την κοινωνία σαν ένα άθροισμα μεμονωμένων ατομικών βουλήσεων ενώ ο συνδυασμούς ατομικού και κοινωνικού επιτυγχανόταν μέσα από την επιβολή του κράτους ως αναγκαστικό στα πλαίσια μιας αυτοδιαχειριζόμενης κοινωνίας μικροϊδιοκτητών όπου η γενική βούληση θα κυριαρχούσε της βούλησης της πλειοψηφίας. Ο Hegel από την άλλη εκλαμβάνει την κοινωνία των πολιτών ή αλλιώς ιδιωτική κοινωνία σαν ολότητα μόνο όταν περάσει μέσα από την κρατική γραφειοκρατία παρόλο που θεωρεί ότι ούτος ή άλλως είναι ένα καθεαυτού προϊόν του κράτους. Τέλος ο Marx υποστηρίζει ότι η κοινωνική ατομικότητα μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από την ακρατική κοινωνία και όχι το κράτος. [7]

Ολοκληρώνοντας την καταγραφή των αντιλήψεων για την έννοια της κοινωνίας των πολιτών αξίζει να αναφερθούν δύο επιπλέον απόψεις: ο συνδυασμός της οπτικής του Hegel και του Tocqueville σύμφωνα με την οποία προσδιορίζονται στην κοινωνία των πολιτών το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό στοιχείο. Σύμφωνα με τον Hegel η κοινωνία των πολιτών μεσολαβεί για να περάσει το κοινωνικό σύνολο από το ατομικό στο συλλογικό ενώ σύμφωνα με τον Tocqueville η ίδια έννοια υπάρχει για να διασώσει την ατομικότητα απέναντι στη μαζοποίηση. Τέλος για τον

[7] Στασινοπούλου Όλγα, *'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής'* Gutenberg 1996

Gramsci το κράτος εμπεριέχει το στοιχείο του καταναγκασμού αλλά και η κοινωνία των πολιτών εμφανίζεται ως πυλώνας στήριξης και συντήρησης ενός κοινωνικού συστήματος, κυριαρχίας των θεσμών του σε ότι αφορά τον έλεγχο της παραγωγής και αναπαραγωγής συγκεκριμένων προτύπων και σχέσεων.

Οι σύγχρονες απόψεις για την κοινωνία των πολιτών τη θέτουν ως μέσο κάλυψης του κενού που δημιουργήθηκε από την υποχώρηση του κράτους πρόνοιας. Η αντίληψη αυτή κυριαρχεί στις πρακτικές των διεθνών οργανισμών και συμφερόντων τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ. Επιπλέον κυρίαρχο ρόλο αποκτούν οι άτυποι φορείς κάλυψης αναγκών. Σύγχρονοι μελετητές αναφέρουν ότι οι κρατικοί θεσμοί θα ασκούν ρόλο προστατευτικό και ρυθμιστικό αφού η αναδόμηση της κοινωνίας των πολιτών δεν εκφράζει παρά την ανάγκη αύξηση του κρατικού παρεμβατισμού σε θέματα που άπτονται τις κοινωνικής πολιτικής.[8] Ωστόσο η κοινωνία των πολιτών δεν είναι σε σχέση με το κράτος το μόνο αντίδοτο απέναντι στις ανισότητες δεδομένου ότι πολλές φορές και η ίδια αναπαράγει ανισότητες. Επιπλέον μεγάλη είναι η συμβολή του προβληματισμού που αφορά την δυνατότητα της κοινωνίας των πολιτών να λειτουργήσει ως αντιστάθμισμα στις 'αδικίες' του κράτους όταν η ίδια αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κρατικού μηχανισμού καθώς και ο βαθμός προσαρμοστικότητας των ατόμων στην εναλλαγή των ρόλων τους πότε ως καταναλωτές των υπηρεσιών του κρατικού μηχανισμού και πολλές φορές συγκρουόμενοι με αυτό και πότε ως εκφραστές του κράτους μέσα από την εργασία τους. Μέσα από αυτή την πολυπλοκότητα και σύγκρουση των ρόλων τους καλούνται να συμμετέχουν σε μια πλουραλιστική οργάνωση της κοινωνικής πολιτικής.

[8] Στασινοπούλου Όλγα, *'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής'* Gutenberg 1996

2. Εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής πολιτικής την εποχή μετά την κρίση του κράτους πρόνοιας

Η περίοδος που χαρακτηρίζεται από την κρίση του κράτους-πρόνοιας τοποθετείται χρονικά στα μέσα της δεκαετίας του '70. Οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της περιόδου αυτής διαφοροποιούνται σε σχέση με αυτές της αμέσως προηγούμενης. Οι αλλαγές εντοπίζονται στο καθεστώς της συσσώρευσης, την σχέση της μισθωτής εργασίας και τη σχέση αγοράς και κράτους. Η κοινωνική ασφάλιση αυτή την περίοδο οργανώθηκε με βάση το πρότυπο του κράτους-πρόνοιας σε συνδυασμό με την στόχο της πλήρους απασχόλησης και την επέκταση του δημοσίου σε σχέση με το ιδιωτικό κυρίως στην παραγωγική διαδικασία.

Η κρίση του φορντικού καθεστώτος[9] συσσώρευσης και το νέο καθεστώς συσσώρευσης επηρέασε την κοινωνική πολιτική τόσο ως προς τη μείωση των εσόδων που διατίθονταν σε αυτή λόγω μείωσης της παραγωγικότητας στον τομέα κεφαλαιουχικών αγαθών, όσο και ως προς την αύξηση του αριθμού των ανέργων λόγω μείωσης του προϊόντος και κατά συνέπεια αύξησης του κόστους της κοινωνικής πολιτικής για την προστασία αυτού του τμήματος του εργατικού δυναμικού. Το νέο καθεστώς συσσώρευσης , μοντέλο της ευέλικτης εξειδίκευσης (μεταφορτισμός) ή ευέλικτα συστήματα παραγωγής, επέφερε μέσω των δυνατοτήτων των νέων μηχανών να παράγουν με την ίδια ποσότητα εργασίας πολλαπλάσια προστιθέμενη αξία γεγονός που συνέτεινε στη μείωση του κόστους και την αύξηση των επενδύσεων συντελώντας θετικά στην κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πολιτική εν γένει. Από την αντίθετη πλευρά στις αρνητικές επιπτώσεις της νέας διαδικασίας της συσσώρευσης ήταν η αύξηση της τεχνολογικής ανεργίας, η ρήξη της μισθωτής εργασίας και πλήρους απασχόλησης αφού λίγοι εργαζόμενοι σε κάθε επιχείρηση είναι μόνιμοι και καλά αμειβόμενοι απολαμβάνοντας όλα τα προνόμια της κοινωνικής ασφάλισης, επιδόματα και άλλες κοινωνικές παροχές. Η υπερεργολαβία, η μη μισθωτή εργασία, η εργασία με το κομμάτι και η παράνομη εργασία είναι μερικές από τις εξελίξεις που συγκαταλέγονται στις αρνητικές επιδράσεις της συσσώρευσης. Συνέπεια των αρνητικών αυτών επιπτώσεων είναι μια νέα μορφή φτώχιας που δε συνδέεται με την έλλειψη εργασίας αλλά με την ύπαρξη μερικής απασχόλησης. Οι παραπάνω εξελίξεις στα πλαίσια της ΕΕ οδηγούν στη διατύπωση νέων όρων στα πλαίσια της απασχόλησης:

[9] Πρόκειται για τον τύπο μισθωτής εργασίας που εμφανίζεται από το 1950 μέχρι τα μέσα τις δεκαετίας του '70 σύμφωνα με τον οποίο οι μισθοί διαμορφώνονται ανάλογα με το κόστος ζωής και συνδέονται με την αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ παράλληλα παρατηρείται αυξανόμενη χρήση των μηχανών και αλλαγή των προτύπων κατανάλωσης. Ο τύπος μισθωτής εργασίας που προηγείται του φορντισμού είναι γνωστός και ως τεϋλορισμός.

- προσδιορισμός ενός συγκεκριμένου ποσοστού μερικώς απασχολούμενων σε κάθε επιχείρηση,
- πλήρης ασφαλιστική κάλυψη των μερικά απασχολούμενων,
- διατύπωση προτάσεων για μείωση των ωρών εργασίας χωρίς αντίστοιχη μισθολογική μείωση και εν γένει επαναπροσδιορισμός της έννοιας της πλήρους απασχόλησης κάτω από το πρίσμα των νέων δεδομένων της ευέλικτης εξειδίκευσης.

Ειδικότερα για την κοινωνική ασφάλιση το νέο μοντέλο συσσώρευσης μπορεί να υποστηριχθεί ότι υποστηρίζει εναλλακτικές μορφές ασφάλισης όπως η ιδιωτική κερδοσκοπική. Η εργασία παρόλες τις δυνατότητες αναβάθμισής της περιθωριοποιείται εξαιτίας των τεχνολογικών εξελίξεων. Έτσι οι αλλαγές αυτές μετατρέπουν το υπόβαθρο της κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πολιτικής και επιζητούν την ένταξη των νέων δεδομένων στην διαμόρφωσή τους.

Η αλλαγές στην κοινωνική πολιτική που επέρχονται στις μέρες μας, στηρίζονται στην μεταβολή της οργάνωσης της παραγωγής. Το υπόδειγμα της ευέλικτης εξειδίκευσης έναντι του φορντικού άκαμπτου συγκριτικά μοντέλου, αλλά και η αλλαγή που επέρχεται ανάμεσα στη σχέση εργαζόμενου και τεχνολογίας και συνολικά στη φύση της μισθωτής εργασίας αποτελούν το υπόβαθρο του συστήματος της κοινωνικής πολιτικής και της κοινωνικής ασφάλισης. Το πρότυπο της μισθωτής εργασίας, πλήρους απασχόλησης, και όχι ανεργίας αντικαθίσταται από την ευέλικτη αγορά εργασίας (ποσοτική και ποιοτική ευκαμψία), δημιουργώντας την ανάγκη για αναπροσαρμογή των βάσεων της κοινωνικής πολιτικής.

3. Η έννοια της Κοινωνικής Πολιτικής στην ΕΕ

Για την κατανόηση της Κοινωνικής πολιτικής στα πλαίσια της ΕΕ είναι πολύ χρήσιμη η μελέτη της σχέσης κράτους και κοινωνικής πολιτικής. Έτσι ως κοινωνική πολιτική θα μπορούσε να οριστεί η παρέμβαση του κράτους στον κοινωνικό τομέα με στόχο την προαγωγή της δικαιοσύνης και ισότητας[10]. Πρόκειται δηλαδή για ένα συγκεκριμένο ποσοστό δημοσίων δαπανών που προορίζονται για την κατανάλωση στον κοινωνικό τομέα. Κάτω από αυτό το πρίσμα η κοινωνική πολιτική μπορεί να εκτιμηθεί ως προς την οικονομική της αποτελεσματικότητα και να προσδιοριστεί ο τρόπος χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών.

Στα πλαίσια της ΕΕ η κυρίαρχη αντίληψη για την κοινωνική πολιτική ταυτίζεται με την κεϋνσιανή οπτική που την θέτει ως το συμπλήρωμα ή την αναγκαία παρέμβαση του κράτους στον κοινωνικό τομέα όταν η αγορά δεν μπορεί από μόνη της να επιλύσει τα προβλήματα που παρουσιάζονται. Η κοινωνική πολιτική της ΕΕ συνίσταται στην αυξανόμενη παρέμβαση του κράτους κάτω από το πρίσμα που αναφέρθηκε, εφόσον διαπιστώθηκε η κρίση των μονεταριστικών αντιλήψεων και πολιτικών. Η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική εμφανίζεται δηλαδή ως υποστηρικτική διαδικασία στη λειτουργία της αγοράς όχι μόνο δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την εύρυθμη λειτουργία της αλλά και για να δημιουργήσει λύσεις που η ίδια η αγορά δεν μπορεί να βρει. Έτσι προβλήματα όπως η καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας κλπ υποστηρίζεται ότι μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα μέσα στα πλαίσια του ενιαίου οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά χώρου.

Προσπαθώντας να γίνει αξιολόγηση των σχέσεων μεταξύ εθνικών κοινωνικών πολιτικών και ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής παρατηρείται σύμπνοια και όχι αντίφαση. Το οικονομικό στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής συναντάται τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε ευρωπαϊκό. Στον εθνικό χώρο το οικονομικό στοιχείο υπάρχει ήδη ενώ στον ευρωπαϊκό βρίσκεται σε φάση ολοκλήρωσης. Σε εθνικό επίπεδο η κοινωνική πολιτική συρρικνώνεται ενώ η δράση του εθνικού κράτους περιορίζεται στον εκτελεστικό ρόλο γεγονός που συμπνέει με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο που πέρα από την ύπαρξη της αγοράς επιθυμεί την σταδιακή αδρανοποίηση του κράτους.

Ολοκληρώνοντας τις παραπάνω θέσεις μπορεί να διατυπωθεί η άποψη ότι οι προτάσεις κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ δεν μπορούν να

[10] Ρομπόλης Σ, Χλέτσος Μ., *'Η Κοινωνική Πολιτική μετά τη κρίση του κράτους-πρόνοιας'*, Θεσσαλονίκη 1995

αποτελέσουν τον κορμό της κοινωνικής πολιτικής, μπορούν ωστόσο να συμβάλλουν στην οικοδόμηση του κοινωνικού χώρου στην ΕΕ

4.Ο Οικονομικός και Κοινωνικός Χαρακτήρας της Κοινωνικής Πολιτικής - Η χρησιμότητα των Δεικτών

Μια έννοια της ανάπτυξης είναι δυνατό να προσδιοριστεί μέσα από τη συστηματοποίηση των σχέσεων μεταξύ των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συντελεστών Ο D. Seers υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη είναι δυνατό να συμβάλει στην ολοκλήρωση της ανθρώπινης προσωπικότητας μέσα από τη διάσταση της καταπολέμησης της φτώχειας, της ανεργίας και της ανισότητας. Υποστηρίζει ότι χωρίς τα διαστάσεις αυτές η ανάπτυξη δεν αποκτά απαραίτητα κοινωνική διάσταση δεδομένου ότι είναι δυνατό το ΑΕΠ να αυξάνεται χωρίς την αντίστοιχη κοινωνική πρόοδο. Η άποψη επομένως ότι η κοινωνική πρόοδος είναι παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί κοινό τόπο για τους οικονομικούς επιστήμονες τις τελευταίες δεκαετίες. Από την άλλη πλευρά οι κοινωνικοί επιστήμονες μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο προβάλουν τις διαρθρωτικές αλλαγές στην απασχόληση και τον πληθυσμό ως μοχλό ανάπτυξης, ενώ προϋποθέτουν ότι η υπευθυνότητα των κοινωνικών ομάδων και η ικανότητά τους να επιτυγχάνουν αναπτυξιακούς στόχους είναι βασικοί συντελεστές στην ανάπτυξη.

Δεδομένου ότι η επαρκής εξήγηση των κοινωνικών αλλαγών και δεδομένων είναι δυνατή μέσα από ποσοτικές προσεγγίσεις παρέχοντας τη δυνατότητα μέτρησης των κοινωνικών προβλημάτων και καθορισμού της κοινωνικής αλλαγής, η δημιουργία δεικτών μέτρησης αποτέλεσε βασικό στοιχείο στο σχεδιασμό της ανάπτυξης . Η άποψη ότι η ανάπτυξη οικονομικών και μόνο μεταβλητών όπως πχ το ΑΕΠ στον προσδιορισμό της ανάπτυξης και την αξιολόγηση των κοινωνικών φαινομένων, δεν οδήγησε στην σωστή αποτύπωση της κοινωνικής μεταβολής και προόδου, είναι κοινά αποδεκτή τόσο στους κοινωνικούς επιστήμονες όσο και τους οικονομολόγους. Έτσι στις μέρες μας εντείνονται οι προσπάθειες για την κατασκευή 'ευαίσθητων' κοινωνικών δεικτών για την μέτρηση των κοινωνικών ιδίως συνθηκών της ανάπτυξης. Τίθεται ωστόσο το ερώτημα ποια όψη των κοινωνικών συνθηκών μπορεί ή πρέπει να μετρηθεί. Η ειδική ομάδα του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) που ήταν επιφορτισμένη με τον ορισμό της έννοιας της ευημερίας αντιμετώπισε ακριβώς την αδυναμία ποσοτικοποίησης ορισμένων επιμέρους πλευρών της ευημερίας όπως οι αισθητικές αξίες, η αφοσίωση, η αγάπη κλπ. Τρεις ωστόσο όψεις των κοινωνικών συνθηκών μπορούν να ποσοτικοποιηθούν:

- Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά
- Οι σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, τα προβλήματα αυθεντίας και εξαρτήσεως σε όλα τα επίπεδα, τα προβλήματα κοινωνικής συνοχής, διαρθρώσεως, αλλαγής κλπ.

- Η ευημερία (ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών και ποιότητα ζωής).

Καταλήγουμε λοιπόν στη δημιουργία τριών κοινωνικών δεικτών:
- Τους δημογραφικούς δείκτες
- Τους δείκτες κοινωνικών σχέσεων
- Τους δείκτες ευημερίας

Οι παραπάνω σε συνδυασμό με τους οικονομικούς δείκτες θα οδηγηθούν στην αποκρυπτογράφηση των όρων της ανάπτυξης. Όπως έχει ήδη διευκρινιστεί η ανάπτυξη των κοινωνικοπολιτικών δεικτών αποτελεί κατ' ανάγκη ποσοτική σύλληψη. Για να είναι αντικειμενική αυτή η ποσοτικοποίηση είναι αναγκαία η συλλογή όλων των δυνατών πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε ποικίλες πηγές, όπως σε στατιστικές και σε απογραφές πληθυσμού ή που αφορούν κρατικές ή ιδιωτικές επιχειρήσεις και δραστηριότητες (μεταφορές, εκπαίδευση, υγεία, κατοικία κτλ). Η πληθώρα αυτή των στοιχείων είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί ώστε να γίνει η επιλογή. Οι παραπάνω αξιολογικές κρίσεις θα αποτελέσουν εμμέσως τη βάση για το σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής. Επειδή η τελευταία στηρίζεται ταυτοχρόνως στην πολιτική απόφαση αλλά και τις αξιολογικές κρίσεις που πλαισιώνουν την κοινωνική έρευνα δεν είναι εύκολο να γίνει διαχωρισμός της προέλευσης της, ερμηνεύοντας τα κοινωνικά φαινόμενα μέσα από τη σκοπιά ουδέτερων αξιών. Οι οικονομικές, οι κοινωνικές και οι πολιτικές αξίες περιπλέκονται καθιστώντας ιδιαιτέρως δύσκολη τη λήψη αποφάσεων. Προβλήματα όπως η επιλογή ανάμεσα σε μια παραγωγική επένδυση ή καταναλωτική πολιτική ώστε να μην αμφισβητηθούν οι ανθρώπινες αξίες είναι σύνηθες στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής.

Οι κοινωνικοί δείκτες που είναι σήμερα γενικά αποδεκτοί επικεντρώνουν την αναγκαιότητά τους στην πρόβλεψη των τάσεων και στη διάγνωση των ειδικών αναπτυξιακών καταστάσεων. Ο ρόλος τους ωστόσο δεν είναι να υποδεικνύουν τις πολιτικές αλλά να μεταδίδουν πληροφορίες σε αυτούς που τις διαμορφώνουν. Σύμφωνα με τον E. Carlisle μια συστηματική περιγραφή της κοινωνίας μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη δημιουργία δεικτών όπως οι διαρθρωτικοί που θα περιγραφούν τα συστατικά στοιχεία του κοινωνικού συστήματος και οι μεταξύ τους σχέσεις και οι λειτουργικοί που περιγράφουν μέχρι πιο σημείο το σύστημα πέτυχε τους σκοπούς του. Σύμφωνα με τον ίδιο μελετητή μια ταξινόμηση με την παρακάτω μορφή είναι δυνατό να βοηθήσει καθοριστικά στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής:
- Δείκτες πληροφοριών που περιγράφουν το κοινωνικό σύστημα και τις μεταβολές σε αυτό,
- Δείκτες προβλέψεων
- Δείκτες που αφορούν συγκεκριμένα πεδία δράσης

➢ Δείκτες αξιολόγησης προγραμμάτων

Από τα παραπάνω προκύπτει η ότι η κοινωνική πολιτική συνδυάζει οικονομικά με κοινωνικά στοιχεία προσπαθώντας μέσα από τη συνλειτουργία τους να επιτύχει την οικονομική και κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης. Για να προσεγγίσουμε συνεπώς τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της ανάπτυξης η κοινωνική πολιτική θα πρέπει να συνδυάσει τις διάφορες όψεις των φαινομένων ή του προβλήματος. Πχ. Η μείωση του αναλφαβητισμού από την πλευρά του οικονομολόγου σημαίνει δαπάνη για την εφαρμογή προγράμματος αντιμετώπισης, από την πλευρά του πολιτικού επιστήμονα είναι μια επιμέρους όψη της πολιτικής εκκοινωνήσεων των πολιτών, για τον κοινωνιολόγο αποτελεί μια όψη κοινωνικής κινητοποίησης. Η κοινωνική πολιτική θα συμπεριλάβει όλες τις παραπάνω παραμέτρους ώστε να είναι επιτυχής, επιδιώκοντας τον στόχο της ανάπτυξης τόσο μέσω οικονομικής σκοπιάς όσο και της κοινωνικής. Επομένως εκτός από καθαρά οικονομικούς όρους που θα συμβάλλουν στην περιγραφή και κατανόηση του φαινομένου, όροι όπως βελτίωση των όρων διαβίωσης των ομάδων, η υγεία, η κοινωνική ασφάλεια και ασφάλιση, η εκπαίδευση, η διατροφή, η απασχόληση, οι συνθήκες εργασίας, η κατοικία, οι ανθρώπινες σχέσεις και ελευθερίες, οι συνθήκες επικοινωνίας κλπ συμπεριλαμβάνονται στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής. Η σπουδαιότητα του θέματος από την πλευρά της κατασκευής δεικτών βρίσκεται στο γεγονός ότι ενώ η μια διάσταση της κοινωνικής πολιτικής –η οικονομική- είναι εύκολα μετρήσιμη, η άλλη είναι ποιοτική και δεν αποτιμάται σε χρήμα, μπορεί ωστόσο να μεταφραστεί ποσοτικά διευκολύνοντας τον σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής. Απ' την άλλη πλευρά η κοινωνική πολιτική δε σταματά στον συνυπολογισμό της αγοραίας και μόνο αξίας των μέσων που αποτελούν τους οικονομικούς δείκτες. Μεταβλητές όπως η απασχόληση ή το εισόδημα μπορούν να θεωρηθούν επίσης και ως κοινωνικοί δείκτες εκτός από την οικονομική τους διάσταση.

Το 1967, οι Adelman και Morris παρουσίασαν μια σειρά οικονομοτεχνικών δεικτών που κατά την άποψη τους συμβάλλουν σε μια ακριβότερη γνώση της εξάρτησης μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών δεκτών. Η σπουδαιότητα της εργασίας αυτής έγκειται στο ότι επιχειρείται η χρήση ποιοτικών δεικτών σε μια τέτοια ποσοτική ανάλυση. Η ανάλυσή τους περιλαμβάνει 41 μεταβλητές για 74 αναπτυσσόμενες χώρες[11]. Σε σχέση με την ανάπτυξη ενός δημογραφικού συστήματος για το εργατικό δυναμικό και των κοινωνικών στατιστικών σειρών, σήμερα δίνεται προτεραιότητα από τα προγράμματα του Γραφείου Στατιστικής των Ηνωμένων Εθνών και Συμβουλίου των

[11] Οι 41 μεταβλητές αναφέρονται αναλυτικά στο σύγγραμμα του Θεόδωρου Β. Κόνιαρη, *'Ειδικά Θέματα Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής'*, Θεσσαλονίκη 1995

Ευρωπαϊκών Στατιστικολόγων. Επιπλέον, το Ινστιτούτο Έρευνας Κοινωνικής Ανάπτυξης και Ηνωμένων Εθνών (UNRISD), ερευνά τρόπους για την ανάλυση και τη μέτρηση της ανάπτυξης με βάση τις συνδυασμένες οικονομικές και κοινωνικές όψεις της. Με συγκριτική μελέτη και ανάλυση των σχέσεων μεταξύ 73 δεικτών σε ποικίλα αναπτυξιακά επίπεδα συντάσσεται ένας πίνακας από τους πιο ευαίσθητους αντιπροσωπευτικούς και συγγενείς μεταξύ τους δείκτες (9 οικονομικούς και 9 κοινωνικούς δείκτες κοινωνικοοικονομικής αναπτύξεως).

Από το 1970, ο καθηγητής Harbinson και οι συνάδελφοί τους στο πανεπιστήμιο του Princeton των ΗΠΑ κάνουν ποσοτική ανάλυση του ανθρώπινου κυρίως δυναμικού και εφαρμόζουν μεθόδους ομαδοποιήσεως, ταξινομήσεως και συγκρίσεως περιοχών. Έχουν επιλέξει 40 μεταβλητές σχετικές με την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, δίνοντας έμφαση και συλλογή δεικτών της εκπαιδευτικής αναπτύξεως. Η σπουδαιότητα της μελέτης βρίσκεται στη χρησιμοποίηση της ταξινομικής μεθόδου.

Το 1950 μια ομάδα Πολωνών μαθηματικών επεξεργάστηκαν την ταξινομική μέθοδο. Το 1970 ο Hellwing ανέπτυξε την παραπάνω μέθοδο με μελέτες της UNESCO σε δείκτες ανθρώπινου δυναμικού. Κατασκευάστηκαν 8 δείκτες από 7 συστατικά αναπτύξεως (οικονομικό, μορφωτικό, υγεία, εκπαίδευση, δημογραφικό, υψηλού επιπέδου δυναμικό) και ένας σύνθετος δείκτης. Τα τελευταία χρόνια οι διεθνείς οργανισμοί χρησιμοποιούσαν στο σχεδιασμό της αναπτύξεως δημογραφικούς δείκτες και δείκτες ευημερίας. Σημαντικές επίσης θεωρούνται οι εργασίες δύο διεθνών ερευνητικών ομάδων, της Επιτροπής Pearson και της Επιτροπής Σχεδιασμού της Αναπτύξεως των Ηνωμένων Εθνών, στις οποίες καθορίζονται επίπεδα κοινωνικοπολιτικής και οικονομικής αναπτύξεως. Ο ΟΟΣΑ έχει καταρτίσει 24 δείκτες ευημερίας. Ο πίνακας των δεικτών όπως διαμορφώθηκε από την ομάδα εργασίας δεν είναι εξαντλητικός μιας και περιέχει τη δυνατότητα σε κάθε χώρα να συμπληρώνει τον πίνακα με δείκτες που έχουν σχέση με την ευημερία των κατοίκων της και δε συμπεριλαμβάνονται ήδη στον πίνακα. Έτσι στην περιοχή της υγείας ανήκουν δύο δείκτες:

- πιθανότητα για υγιή διαβίωση καθ' όλη τη διάρκεια ζωής,
- αποτελέσματα των προσβολών της υγείας.

Στην περιοχή 'ποιότητα στην εργασία και απασχόληση', ανήκουν δείκτες όπως δυνατότητα για κερδοφόρα απασχόληση, ποιότητα εργασιακής απασχόλησης και ικανοποιήσεως του ατόμου από την εργασία του, δυνατότητα διαθέσεως αγαθών και υπηρεσιών κλπ. Στην περιοχή 'φυσικό περιβάλλον' υπάγονται δείκτες όπως ο δείκτης συνθηκών στέγασης, εκθέσεως του πληθυσμού σε ύλες που ρυπαίνουν ή καταστρέφουν το

περιβάλλον, πλεονεκτήματα του πληθυσμού από χρησιμοποίηση και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος κλπ. Στην περιοχή 'ασφάλεια του ατόμου και απονομή δικαιοσύνης' υπάγονται δείκτες όπως ο δείκτης μορφών βίας στις οποίες υπόκειται το άτομο, το δίκαιο και ο ανθρώπινος χαρακτήρας εφαρμογής των νόμων κλπ. Τέλος στην περιοχή της ευημερίας με τίτλο 'συμμετοχή στη συλλογική ζωή' ανήκουν δείκτες όπως ο βαθμός κοινωνικών ανισοτήτων, ο βαθμός συμμετοχής στη συλλογική ζωή και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων κλπ.

Η διοικονομική λειτουργία της ανάπτυξης επιβάλει την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Η τελευταία, συγκεράζει περισσότερες από μια περιοχές έρευνας εξισορροπώντας στόχους όπως οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς. Για να είναι περισσότερο επιτυχής ο συνδυασμός των παραπάνω στόχων είναι απαραίτητη η ύπαρξη μετρήσιμων στοιχείων. Η δημιουργία και αξιοποίηση δεικτών πέρα των οικονομικών που είναι εκ φύσεως ποσοτικοί είναι απαραίτητη για τον επιτυχημένο σχεδιασμό της ανάπτυξης. Οι δείκτες αυτοί πρέπει να είναι ικανοί να μετρούν κοινωνικούς θεσμούς και προπάντων αναπτυξιακά φαινόμενα. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούμε να υπολογίσουμε τις επιπτώσεις από τη λειτουργία ή τη δραστηριότητα των κοινωνικών οργανισμών ή την εφαρμογή ενός κρατικού ή διακρατικού σχεδιασμού. Η συμβολή των δεικτών είναι καθοριστικής σημασίας στην εκπόνηση και αξιολόγηση ενός μεγάλου αριθμού προγραμμάτων και σχεδίων.

Α. Το Κοινωνικό profile της Ευρωπαϊκής Ένωσης

i) ΑΕΠ

Είναι κοινή διαπίστωση ότι η γρήγορη ανάπτυξη του ΑΕΠ φέρνει βελτιώσεις στην απασχόληση, τις υπηρεσίες και γενικά στο επίπεδο των νοικοκυριών. Ωστόσο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξασφαλίζει ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης του πληθυσμού. Συγκρίνοντας τα ετήσια ποσοστά, αύξησης του ΑΕΠ, σε πραγματικούς όρους, της δεκαετίας του '80 με αυτά της τελευταίας πενταετίας παρατηρείται ότι επήλθε μείωση. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[1], το 1997 και 1998 τα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ μειώθηκαν σε 2.7% και 2.8% αντίστοιχα από 3.8% την περίοδο 1986-1990. Ειδικότερα την περίοδο 1991-1993 σε ορισμένες χώρες παρατηρήθηκε αρνητικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ. Μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ παρουσίασαν η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Δανία (πίνακας 1)

Πίνακας 1

Διακύμανση ΑΕΠ στην EU-15, 1961-1998

(ΑΕΠ σε σταθερές τιμές μεταβαλλόμενες % ετησίως)

	1961 1973	1974 1985	1986 1990	1991 1995	1995	1996	1997	1998
B	4.9	1.8	3.0	1.2	2.1	1.5	3.2	2.9
DK	4.3	2.0	1.4	2.0	2.6	2.7	3.1	2.7
D	4.3	1.7	3.4	2.1	1.8	1.4	1.5	2.2
EL	7.7	2.5	1.9	1.1	1.8	2.6	3.4	3.7
E	7.2	1.9	4.5	1.3	2.8	2.3	3.8	4.0
F	5.4	2.2	3.2	1.1	2.1	1.5	2.0	3.2
IRL	4.4	3.8	4.7	5.9	11.1	8.6	10.7	8.9
I	5.3	2.7	3.0	1.1	2.9	0.7	1.5	1.3
L	4.0	1.8	6.4	5.4	3.8	3.0	7.3	5.0
NL	4.9	1.9	3.1	2.1	2.3	3.3	3.8	3.7
A	4.9	2.3	3.2	2.0	2.1	1.6	1.2	2.9
P	6.9	2.2	5.0	1.4	1.9	3.6	4.1	3.5
FIN	5.0	2.7	3.4	-0.5	5.1	3.6	5.6	5.6
S	4.1	1.8	2.3	0.5	3.9	1.3	3.5	2.6
UK	3.1	1.4	3.3	1.3	2.8	2.3	2.5	2.1
EU15	4.8	2.0	3.3	1.5	2.5	1.8	2.3	2.6
USA	4.0	2.3	2.8	2.0	2.4	2.8	4.5	4.3

[1] Social Portrait of Europe, eurostat, September 1998

JAP	9.7	3.4	4.6	1.4	1.5	3.9	1.4	-2.8

Πηγή: Eurostat,1998, Social Portrait of Europe

Τέλος σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στην EU-15, μεγάλη αύξηση παρατηρήθηκε στην Ιρλανδία κατά την περίοδο 1992-1996 και σχετικά μικρότερη στην Δανία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, τη Φινλανδία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Στις δύο τελευταίες τα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ ήταν συγκριτικά χαμηλότερα το 1992. Εκτός από την Γαλλία και την Ιταλία όπου τα ποσοστά είναι μειωμένα η σχετική θέση των αναφερθέντων κρατών-μελών είναι περίπου σταθερή.

Εκφρασμένο με όρους Δείκτη Αγοραστικής Δύναμης, το Ευρωπαϊκό ΑΕΠ (6.765 δις το 1996) προέρχεται κατά 24% από τη Γερμανία και 72% από τις χώρες Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο. Η Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Φινλανδία παράγουν το 7.8% του ετήσιου ΑΕΠ της ΕΕ[2].

ii) Απασχόληση

Είναι κοινός τόπος ότι η μεγέθυνση επιφέρει αύξηση στην απασχόληση. Μέχρι το 1975 η αύξηση της απασχόλησης ακολουθούσε τις διακυμάνσεις του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, για να έχουμε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας χρειάζεται ρυθμός ανάπτυξης τουλάχιστον 2%. Μέχρι το 1996 δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το *background* του κοινωνικού πορτραίτου της ΕΕ αφορούσε χαμηλή απασχόληση και αύξηση της ανεργίας το πρώτο μισό της δεκαετίας του '90. Η συρρίκνωση των αγορών εργασίας μπορεί να φωτιστεί εάν θέσουμε το σύνολο της προσφοράς εργασίας σε όρους πλήρως απασχολούμενων, ως προς το συνολικό ενεργό πληθυσμό. Αυτός ο δείκτης είναι ανεξάρτητος από την μερική απασχόληση αλλά λαμβάνει υπόψη του την υποαπασχόληση. Σε όλες τις χώρες της ΕΕ εκτός από το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία και την Αυστρία, το ποσοστό πλήρως απασχολούμενων έπεφτε ενώ στην Φινλανδία και τη Σουηδία η πτώση ήταν ελάχιστη (πίνακας 2). Η συρρίκνωση των μεγεθών πλήρως απασχολούμενων στην Ευρώπη των 15 αποδίδονται στην εικονική μείωση που παρουσιάζει ο αντίστοιχος δείκτης σε κάθε χώρα- μέλος μεταξύ του 1990 και 1993/94. Μεγάλο μέρος της απασχόλησης έτσι οφειλόταν στην δημιουργία θέσεων μερικής απασχόλησης και μόνο στην

[2] Πηγή *Eurosta Economic Accounts of the EU,* 1996 – National Accounts

Ιρλανδία η αύξηση της απασχόλησης αντιστοιχούσε σε θέσεις πλήρους απασχόλησης εξαιτίας των υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης της οικονομίας της. Το αποτέλεσμα συνολικά αντιστοιχούσε σε αύξηση της ανεργίας στα περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Από το 1994 κα μετά παρατηρήθηκε μεσοπρόθεσμη βελτίωση των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας. Το 1998-1999 η μεγέθυνση της απασχόλησης προσέγγισε τους υψηλότερους ρυθμούς της δεκαετίας οδηγώντας το σύνολο του εργατικού δυναμικού σε αύξηση 1.3%.

Πίνακας 2

Η διακύμανση των ποσοστών ανεργίας σε όρους πλήρους απασχόλησης

(% του ενεργού πληθυσμού)

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**	**A**
1990	57.6	51.6	68	62.6	55.3	59.4	51.1	52.8	57.8	50	65.2
1994	55.1	52.2	66.1	58.4	54.7	56.0	51	50.4	58.3	50.2	65.9
1996	55.0	52.5	67.1	56.9	55.5	55.9	52.6	50	57.4	51.5	65

	P	**FIN**	**S**	**UK**
1990	64.5	71	72.6	62.7
1994	63.4	57.4	62.5	58.8
1996	63.8	58.3	63.2	59.3

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Πίνακας 3

Διακύμανση στην συνολική Απασχόληση

(ετησίως %)

	1991-1995	**1995**	**1996**
B	-0.4	0.5	0.4
DK	-0.3	1.6	1.1
D	-0.4	-0.3	-1.2
EL	0.8	1.4	0.7
E	-0.5	1.7	1.5
F	-0.2	1.0	0.0
IRL	1.9	5.1	3.9
I	-1.0	-0.2	0.2
L	2.7	2.5	2.6
NL	0.7	1.4	1.8
A	0.4	0.2	-0.7
P	-0.6	-1.0	0.6

FIN	-3.7	1.7	1.0
S	-2.2	1.5	-0.5
UK	-0.9	1.4	0.4
EU-15	-0.6	0.6	0.1

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

iii) Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός στην Ευρώπη των 15 την τελευταία δεκαετία βαίνει μειούμενος. Το 1996 ο ευρωπαϊκός μέσος πληθωρισμός ήταν 2.6%. Το 1997 μειώθηκε σε 2.1% Στην Ελλάδα ωστόσο ο πληθωρισμός ήταν αρκετά υψηλότερος από το μέσο ευρωπαϊκό αφού αντιστοιχούσε σε 5.5% το 1997 όταν αντίστοιχα το υψηλότερο και χαμηλότερο ποσοστό που μετρήθηκε στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ ήταν 2.5% στην Ισπανία και 1.1% στην Γαλλία.

Την περίοδο 1974-1985 η διακύμανση του πληθωρισμού στην Ευρώπη ήταν από 22.2% στην Πορτογαλία σε 4.3% στη Γερμανία ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ήταν στο 10.7% ετησίως.

Πίνακας 3

Διακύμανση πληθωρισμού στην EU-15, 1974-1999

(% ετησίως)

	1974-1985	**1986-1990**	**1991-1995**	**1995**	**1996**
B	7.4	2.3	2.7	1.7	2.3
DK	9.6	3.7	1.7	2.0	2.1
D	4.3	1.5	3.5	1.9	1.9
EL	17.5	17.0	13.8	8.6	8.5
E	15.4	6.6	5.6	4.7	3.4
F	10.5	2.9	2.3	1.6	1.9
IRL	13.8	3.2	2.4	2.0	1.1
I	15.9	6.1	5.7	5.8	4.3
L	7.4	2.4	3.0	2.1	1.6
NL	5.7	0.9	2.5	1.5	1.3
A	5.8	2.0	3.0	1.5	2.5
P	22.2	12.2	7.4	4.2	2.6
FIN	10.9	4.5	3.1	0.3	1.6
S	10.3	6.7	4.7	2.7	1.2

UK	12.0	5.0	4.1	2.6	2.6
EU15	10.7	4.3	4.1	3.0	2.6

Πηγή: Eurostat,1998, Social Portrait of Europe

iv) Ιδιωτική κατανάλωση και δείκτης PPS

Η ιδιωτική κατανάλωση συχνά χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του εισοδήματος. Εξαιτίας της αυξανόμενης ανεργίας, η ιδιωτική κατανάλωση μειωνόταν μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90. Μεταξύ '90-'96, ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης ήταν 1.4% ενώ την περίοδο '85-'90 ήταν 3.6% στην Ευρώπη των 15. Αντανακλώντας τις πρόσφατες εξελίξεις το 1996 ο ρυθμός ανάπτυξης αυξήθηκε τελικά στο 2%. Σε σχέση με τα μεγέθη της δεκαετίας του '80 η ιδιωτική κατανάλωση μειωνόταν σταδιακά την δεκαετία του '90. Το 1993 για παράδειγμα ο ρυθμός μεταβολής του όγκου της κατανάλωσης ήταν αρνητικός σε πολλές χώρες-μέλη της ΕΕ. Στην Φινλανδία μάλιστα το παραπάνω φαινόμενο παρατηρήθηκε σε διάρκεια τριών ετών, ενώ στη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο η μεταβολή στην κατανάλωση ήταν αρνητική για δύο χρόνια.

-Δείκτης Αγοραστικής Δύναμης, PPS

Με το δείκτη αγοραστικής δύναμης μπορεί να ξεπεραστεί η διαφορά στα επίπεδα τιμών στις διάφορες χώρες ώστε να μπορεί να ερμηνευτεί η ικανότητα αγοράς ενός συγκεκριμένου καλαθιού προϊόντων σε κάθε κράτος-μέλος.

Πίνακας 4

Η διακύμανση στην κατανάλωση, 1985-1996

(% ετησίως)

	B	**DK**	**D**	**El**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**A**
1985-1990	2.8	0.5	3.4	2.9	4.7	3.2	5.2	3.8	5.0	3.0
1990	2.6	0.0	5.1	2.5	3.5	2.6	2.1	2.4	5.6	3.2
1991	2.8	1.2		2.7	2.8	1.3	2.3	2.6	5.8	2.8
1992	2.3	1.8	3.6	1.8	2.2	1.3	4.2	1.3	-0.4	2.7
1993	-0.9	2.2	0.2	0.1	-2.3	0.2	1.6	-3.5	1.1	0.7
1994	1.3	6.2	1.4	1.4	0.9	1.4	6.4	0.8	2.1	2.5
1995	1.2	2.1	1,9	1.6	1.5	1.6	3.6	1.3	2.3	1.9
1996	1.4	2.5	1.8	2.2	1.9	2.1	6.3	1.1	2.4	1.5
1997										
1998										

1999										

	P	FIN	S	UK	NL
1985-1990	7.0	3.7	2.4	4.7	2.8
1990	5.4	0.0	-0.4	0.6	4.1
1991	3.9	-3.7	0.9	-2.2	3.0
1992	3.2	-5.1	-1.4	-0.1	2.5
1993	3.2	-3.0	-3.2	2.4	1.0
1994	-2.0	1.9	1.8	2.5	2.2
1995	0.9	3.6	0.8	1.9	2.0
1996	2.5	3.2	1.5	2.9	2.8

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

ν) Δείκτες Επιπέδου Ζωής

Μεταξύ 1990 και 1996, οι χώρες της ΕΕ είχαν να αντιμετωπίσουν μεγάλες διαφορές στο επίπεδο διαβίωσης ανά περιφέρεια. Με εξαίρεση το Λουξεμβούργο οι υπόλοιπες χώρες-μέλη παρουσίαζαν το 1990 κατά κεφαλήν ΑΕΠ που κυμαινόταν από 58 μονάδες (εξισωμένο με όρους PPS) στην Ελλάδα έως 116 στη Γερμανία. Η Ιταλία, η Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Φινλανδία παρουσίασαν κατά κεφαλήν ΑΕΠ περίπου ίσο με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 1996 οι αντίστοιχες τιμές κυμαίνονταν από 66 μονάδες στην Ελλάδα σε 116 στη Δανία. Η Ιρλανδία ακολούθησε τις χώρες της Ευρώπης των 15. Σε σχέση με την κατανάλωση κατά άτομο τα στοιχεία που εμφανίζονται την περίοδο 1990-1996 δείχνουν ότι μειώθηκε.

Ο δείκτης έμμεσης φορολογίας του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού παρουσίασε άνοδο στις περισσότερες χώρες-μέλη μεταξύ 1990-1995. Μειώσεις παρατηρήθηκαν στην Ιρλανδία, την Ολλανδία, και τη Σουηδία. Το 1995 παρατηρήθηκε μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ τιμών του δείκτη: από 27% στο Ηνωμένο Βασίλειο και 30.1% στην Πορτογαλία στο 53% στη Φινλανδία και 55.2% στη Σουηδία.

Πίνακας 5

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ βασισμένο στο δείκτη PPS, 1990-1996

	EU15	B	DK	D	E	F	IRL	I	L	NL	A
1990	100	104	105	116	75	110	72	101	144	101	105
PPS	14640										

1996	100										
PPS	18070	112	116	110	76	107	99	102	169	108	111

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**
1990	59	102	105	96	58
PPS					
1996					
PPS	68	98	100	102	66

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Πίνακας 6

Κατά κεφαλήν Κατανάλωση βασισμένη στο δείκτη PPS, 1990-1996

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**	**A**
1985 - 1990	100		91	118	77	105	106	102	147	100	92
PPS	7649	104									
1996	100	106	92	102	85	98	82	113	152	94	66
PPS	11240										

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**
1985 - 1996	61	82	94	96	58
PPS					
1996	66	74	80	102	66
PPS					

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Πίνακας 7

Δείκτης έμμεσης φορολογίας απασχολούμενου εργατικού δυναμικού[3] στην EU15, 1990-1995

(% ετησίως)

	B	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**
1990	43.8	43.8	38.5	35.5	42.2	30.7	39.9	30.4	49.7
1995	45.7	47.5	44.1	38.0	44.4	30.1	44.0	29.6	48.8

[3]Δείκτης έμμεσης φορολογίας απασχολούμενου εργατικού δυναμικού = εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων + συνολικοί φόροι διαιρούμενοι με το συνολικό ετήσιο εισόδημα των εργαζομένων*100

	P	A	FIN	S	UK	EL
1990	32.5	39.3	47.6	57.2	24.5	35.5
1995	36.7	44.5	53.7	56.2	27.0	45.9

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

vi) Περιφερειακές Ανισότητες

Οι περιφερειακές ανισότητες παρέμειναν σταθερές κατά την έλευση της δεκαετίας 1985-1995. Δεδομένου ότι οι οικονομικές ανισότητες είναι περισσότερο εμφανείς σε περιφερειακό επίπεδο σημειώνονται τα εξής: το 1995 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη νότια περιφέρεια (μεσογειακά κράτη) συμπεριλαμβανομένης και της Νότιας Ιταλίας ήταν χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το ίδιο συνέβαινε στη ανατολική και βόρεια περιφέρεια (ανατολική Γερμανία και ανατολική Φινλανδία) καθώς και στη δυτική περιφέρεια (Ιρλανδία και τμήματα του Ηνωμένου Βασίλειου, βλ. Χάρτη 1[4]). Μεταξύ Αμβούργου και Ηπείρου, πλουσιότερης και φτωχότερης περιφέρειας της Ένωσης, το ΑΕΠ ήταν 4.5 φορές περισσότερο στην πρώτη. Συγκρίνοντας τις 10 πλουσιότερες με τις 10 φτωχότερες περιφέρειες της ΕΕ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ διαφέρει κατά 3.5 φορές.

Οι διαφορές που αναφέρθηκαν παραπάνω μεταξύ φτωχότερων και πλουσιότερων περιφερειών δε φαίνεται να μειώνονται διαχρονικά. Μόνο στην Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρείται κάτι τέτοιο. Η Γερμανία αποτελεί ειδική περίπτωση μελέτης λόγω της ενοποίησής της. Στις χώρες που οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών τους ήταν μικρές παρατηρείται στασιμότητα (Πορτογαλία, Σουηδία, Ελλάδα, Ισπανία, βλ. Διάγραμμα 7[5]). Οι περιφέρειες που κατείχαν το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ δε μεταβλήθηκαν τη δεκαετία 1985-1995. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται 5 μητροπόλεις του Βορρά: Βρυξέλλες, Παρίσι, Βιέννη, Λουξεμβούργο και Λονδίνο. Οι τελευταίες στην κατάταξη περιφέρειες τόσο το 1985 όσο και το 1995 ανήκαν στην Ελλάδα και την Πορτογαλία παρόλο που τα επίπεδα του ΑΕΠ κατά απόλυτα μεγέθη αυξήθηκαν.

[4] Ο χάρτης περιλαμβάνει στοιχεία του κατά κεφαλήν ΑΕΠ για τις χώρες NUTS 2 το 1995, Eurostat 1998

[5] Το σχέδιο 7 περιέχει στοιχεία κατά κεφαλήν ΑΕΠ στα κράτη-μέλη καθώς και ακραίες τιμές ανά περιφέρεια μεταξύ 1985-1995

Πίνακας 8

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ για τις περιφέρειες του NUTS 2, 1985-1995
Ελάχιστες Τιμές

Κράτη-Μέλη	% μέσος όρος 1985	1995	Περιφέρειες NUTS 2 1985	1995
B	78	83	Hainaut	Hainaut, Namur
D	80	55	Luneburg	Dessau
EL	43	43	Ήπειρος	Ήπειρος
E	47	54	Extremadura	Extremadura
F	80	81	Corse	Corse, Languedoc-Roussilon
I	62	60	Calabria	Calabria
NL	77	77	Flevoland	Flenoland
A	64	73	Burgenland	Burgenland
P	45	50	Acores	Acores
FIN	82	75	Ita-suomi	Ita-suomi
S	104	92	Oestra Mellansverige	Oestra Mellansverige
UK	76	71	Northen Ireland	Merseyside

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Πίνακας 9

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ για τις περιφέρειες του NUTS 2, 1985-1995
Μέγιστες Τιμές

Κράτη-Μέλη	% μέσος όρος 1985	1995	Περιφέρειες NUTS 2 1985	1995
B	164	172	Bruxelles	Bruxelles
D	187	195	Hamburg	Hamburg
EL	74	74	Στερεά Ελλάδα	Αττική, Νότιο Αιγαίο
E	94	100	Baleares	Baleares
F	164	165	Ile de France	Ile de France
I	130	133	Lombardia, Valle, d'Aosta	Lombardia,

NL	119	131	Noord Nederland	Groningen
A	156	165	Wien	Wien
P	76	89	Lisboa Vale do Tejo	Lisboa Vale do Tejo
FIN	134	123	Aaland	Uusimaa
S	131	123	Stocholm	Stocholm
UK	113	139	Greater London	Greater London

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

vii) Πληθυσμός

Ο διαρκώς αυξανόμενος μέσος όρος διάρκειας ζωής του ανθρώπου για τα τελευταία 50 χρόνια, στις χώρες της ΕΕ, είναι αποτέλεσμα της βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης. Στις μέρες μας, για πρώτη φορά στην ιστορία, δεν αποτελεί εξαίρεση να ζουν σε μια οικογένεια 4 γενιές ταυτόχρονα.

Ωστόσο η αύξηση του μέσου όρου ζωής σε όλη την Ευρώπη, εξαιτίας της ταυτόχρονης ύπαρξης υπογεννητικότητας, συνοδεύεται από αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού. Επιπρόσθετα, σε πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες, ο πληθυσμός σταμάτησε να αυξάνεται. Το φαινόμενο αυτό επεκτείνεται διαρκώς και σε περισσότερες περιφέρειες.

Οι ταχύτατες μεταβολές στη σύνθεση του πληθυσμού στην Ευρώπη – διαρκώς λιγότερες γεννήσεις, αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων- μετέβαλαν το κοινοτικό επίπεδο των εισφορών σε τομείς όπως η υγεία, οι συντάξεις κλπ. Η γήρανση του πληθυσμού και η πιθανή μείωσή του τα επόμενα 20 χρόνια πρόκειται να οδηγήσουν σε θεσμικές αλλαγές. Παράλληλα, οι νέοι θεσμοί θα δημιουργήσουν νέες οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες.

Παρακάτω παρατίθονται τα εξής χαρακτηριστικά στοιχεία του πληθυσμού της ΕΕ:

- Με 375 εκατομμύρια κάτοικους, η Ευρώπη των 15 είναι η Τρίτη πιο πολυπληθής οικονομική κοινότητα στον κόσμο, μετά την Κίνα (1.2 δις κατοίκους) και την Ινδία (περίπου 1 δις κατοίκους)
- Σήμερα, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών στη ΕΕ είναι περίπου το 5% του πληθυσμού της. Από αυτό το 40% είναι εσωτερικοί μετανάστες (ευρωπαίοι πολίτες που ζουν σε άλλη χώρα από αυτή της καταγωγής τους).
- Η θετική καθαρή μετανάστευση αυξάνεται. Αντιπροσωπεύει την φυσική μείωση που παρατηρείται σε μερικά κράτη της ΕΕ και προβλέπεται να επεκταθεί και στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της
- Το μέσο ετήσιο ποσοστό μεγέθυνσης του πληθυσμού μειώθηκε σημαντικά στην ΕΕ: από 8 άτομα στα 1000 τη δεκαετία του '60 σε 2.8 άτομα στα 1000 το 1996
- Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Eurostat, ο πληθυσμός της ΕΕ θα μειώνεται από το 2020 και μετά
- Η γήρανση του πληθυσμού θα αυξάνεται διαρκώς. Ο πληθυσμός ηλικίας πάνω από 60 ετών αυξήθηκε από 17% το 1960 σε 21% το 1997 και προβλέπεται να φθάσει τα επίπεδα του 30% το 2030.

- Ο πληθυσμός της ΕΕ σε αρνητική τροχιά

Την 1-1-1997 ο πληθυσμός στην ΕΕ έφθανε τα 374 εκατομμύρια όταν την ίδια περίοδο στη Αμερική έφθανε τους 266 εκατομμύρια κατοίκους. Ο πληθυσμός των 12 χωρών της Κεντρικής Ευρώπης και μελλοντικός πληθυσμός της ΕΕ ήταν 110 εκατομμύρια. Η Γερμανία έχει τον περισσότερο πληθυσμό σε σχέση με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, ύψους 82 εκατομμυρίων κατοίκων, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 22% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ. Ο πληθυσμός τους Ηνωμένου Βασίλειου, της Γαλλίας και της Ιταλίας από την άλλη μεριά δεν ξεπερνούν το 15% του συνολικού πληθυσμού στην κάθε μία.

Οι 6 μεγαλύτερες σε έκταση χώρες της ΕΕ είναι η Γαλλία, η Σουηδία, η Γερμανία, η Φινλανδία και η Ιταλία οι οποίες καλύπτουν περίπου το 80% της συνολικής της έκτασης. Η Ολλανδία είναι η πιο πυκνοκατοικημένη με 400 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ η Φινλανδία είναι η πιο αραιοκατοικημένη με 15 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι το πιο αποκεντρωμένο σε ότι αφορά τη συγκέντρωση των κατοίκων δεδομένου ότι από τους 500 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, το 77% κατοικεί στην περιφέρεια. Από την άλλη μόνο το 22% των κατοίκων της Σουηδίας κατοικεί σε πόλεις όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 51%.

Η ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού δεν είναι ομοιογενής μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΕ παρόλο που επισημαίνονται ομοιότητες μεταξύ ομοιογενών περιφερειών. Ο μέσος ευρωπαϊκός πληθυσμός κάτω των 20 ετών αποτελεί το 24% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ. Ο πληθυσμός άνω των 60 αποτελεί ένα διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό του πληθυσμού της ΕΕ που έφθασε το 21% το 1996.

Ο δείκτης εξάρτησης[6] μειώθηκε από περίπου 100% στα μέσα της δεκαετίας του '70 στο 80% το 1998. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην μείωση του αριθμού των παιδιών.

Η αύξηση του πληθυσμού είναι αποτέλεσμα της φυσικής αύξησης (διαφορά ανάμεσα σε γεννήσεις και θανάτους) καθώς και της καθαρής μετακίνησης του πληθυσμού (μετανάστευση). Τέσσερα είναι τα σημεία που πρέπει να επισημανθούν σε σχέση με τις μεταβολές του πληθυσμού στην ΕΕ:

- Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού έχει μειωθεί αισθητά τα τελευταία 35 χρόνια

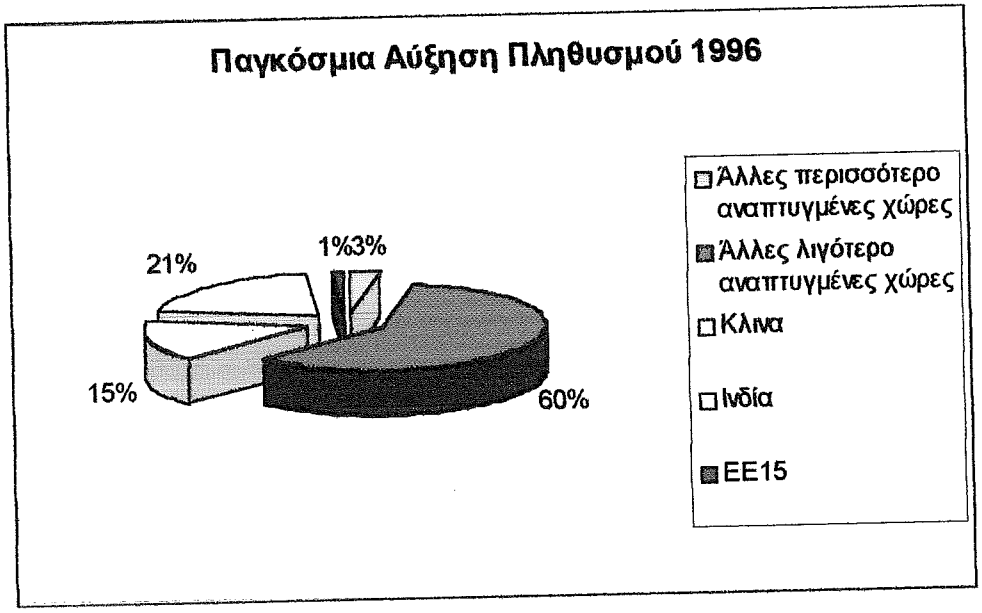
[6] Ως δείκτης εξάρτησης θεωρείται το ποσοστό που δείχνει κατά πόσο ο μη ενεργός πληθυσμός (παιδία κάτω των 19 ετών και ηλικιωμένοι άνω των 60) εξαρτάται από των ενεργό πληθυσμό (20-59 ετώ).

- Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 η μετανάστευση αποτέλεσε ένα παράγοντα αύξησης του πληθυσμού σε ορισμένες περιοχές
- Η επιμήκυνση του ορίου ηλικίας αυξήθηκε τόσο στους άνδρες όσο και τις γυναίκες

Το 1960 το μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης του πληθυσμού στην ΕΕ ήταν μόλις κάτω του 8 τοις χιλίοις με την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ολλανδία να αυξάνεται με ποσοστό πάνω από 10%. Το 1996, στην ΕΕ η αύξηση του πληθυσμού ποίκιλε από 0.8% στη Σουηδία σε 13.2% στο Λουξεμβούργο ενώ ο μέσος ευρωπαϊκός όρος ήταν 2.8%.

Σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν μεταξύ αναπτυσσόμενου και αναπτυγμένου κόσμου. Το 1996 ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξήθηκε κατά 81 εκατομμύρια. Η Ευρώπη των 15 αντιπροσώπευε το 1% αυτής της αύξησης ενώ η Κίνα το 15% και η Ινδία το 21%. Η ΗΠΑ αντιπροσώπευε αύξηση πληθυσμού κατά τρεις φορές μεγαλύτερη από της ΕΕ. Ωστόσο στα περισσότερο αναπτυγμένα κράτη όπως η Ιαπωνία και η Ρωσία η αύξηση του πληθυσμού ήταν μικρότερη από αυτή της ΕΕ (Διάγραμμα 1[1]).

Διάγραμμα 1



Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

[1] Ως 100% λαμβάνεται η απόλυτη αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού: 81 εκατομμύρια κάτοικοι

- *Ο αυξανόμενος ρόλος της μετανάστευσης*

Οι επιδράσεις της μετανάστευσης είναι πολλές τόσο στην αύξηση του πληθυσμού όσο και στην ηλικιακή σύνθεση του. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών περίπου η μισή μετανάστευση στην ΕΕ αφορούσε μετακινήσεις ευρωπαίων πολιτών από τη μία χώρα-μέλος στο άλλο.

Η καθαρή μετανάστευση δηλώνει το μέγεθος των μετακινήσεων μέσα και έξω από τη χώρα κατά τη διάρκεια μιας αναφερόμενης περιόδου. Η μελέτη της βοηθά στην κατανόηση των επιδράσεων της μετανάστευσης στο συνολικό πληθυσμό. Το 1996 η καθαρή μετανάστευση ήταν θετική σε όλα τα κράτη-μέλη και ήταν υπεύθυνη για το 71% της συνολικής αύξησης του πληθυσμού την περίοδο αυτή. Το 73% αυτής απορροφήθηκε στη Γερμανία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η καθαρή μετανάστευση σε αυτές τις τρεις χώρες αντιστάθμισε τη μείωση του πληθυσμού της ΕΕ που οφειλόταν σε φυσικά αίτια. Υψηλότερη θετική μετανάστευση παρατηρήθηκε στο Λουξεμβούργο.

Η σημασία της μετανάστευσης στο μέγεθος του πληθυσμού είναι πολύ καθαρή στην Γερμανία και την Ιταλία όπου το 1996 η αύξηση του πληθυσμού στις χώρες αυτές οφειλόταν αποκλειστικά στις μετακινήσεις 7του πληθυσμού προς τις χώρες αυτές. Επίσης στην Ελλάδα και τη Σουηδία τμήμα της αύξησης του πληθυσμού οφειλόταν στην μετανάστευση. Ακόμα και χώρες που αρχικά δεν επηρεάστηκαν από το φαινόμενο στην συνέχεια απέκτησαν σημαντικές εισροές μεταναστών.

Επιπλέον, από τα 18 εκατομμύρια των μεταναστών στην ΕΕ το 1995, αυξημένα κατά 5 εκατομμύρια από το 1980, τα 2/5 ήταν πολίτες μιας άλλης χώρας μέλους. Ωστόσο αύξηση σημειώθηκε στους μη ευρωπαίους πολίτες μετανάστες. Το 1995, Αυστρία και η Γερμανία είχαν τον υψηλότερο αριθμό μη ευρωπαίων μεταναστών με ποσοστά 8% και 6% αντίστοιχα. Στις υπόλοιπες χώρες-μέλη τα σχετικά ποσοστά κυμαίνονταν από 1% έως 4%. Στο Λουξεμβούργο, οι ευρωπαίοι μετανάστες έφθασαν το 29% ενώ στα άλλα κράτη-μέλη τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν μόλις 5% στο Βέλγιο και χαμηλότερα από 2% στις υπόλοιπες χώρες.

- *Μείωση των γεννήσεων και η αύξηση του ορίου ζωής*

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού δε μπορούσε να εξισορροπήσει τη φυσική μείωση του πληθυσμού εξαιτίας των θανάτων. Το 1996 το ποσοστό γεννήσεων ανερχόταν σε 1.44 στην ΕΕ. Στην Ισπανία και την Ιταλία ο μέσος όρος ήταν ο χαμηλότερος στην ΕΕ και αντιστοιχούσε σε ποσοστά ύψους 1.15 και 1.22 αντίστοιχα

ενώ στην Ιρλανδία είναι ο υψηλότερος και έφθανε σε ποσοστό 1.91. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι μικρότερος από τον αντίστοιχο των ΗΠΑ (μεγαλύτερος από 2) καθώς και από τον υπόλοιπο αναπτυσσόμενο κόσμο (3 γεννήσεις ανά γυναίκα). Από τα μέσα του 1996 διαφαινόταν ωστόσο μικρή αύξηση στον αριθμό των γεννήσεων.

Από την άλλη μεριά, τα τελευταία 50 χρόνια, ο μέσος όρος ζωής ανδρών και γυναικών αυξήθηκε περίπου κατά 10 χρόνια. Το 1996 η αναμενόμενη διάρκεια ζωής για τους άνδρες ήταν 74.0 έτη ενώ για τις γυναίκες 80.5 έτη. Η βελτίωση της διάρκειας ζωής γινόταν σε διαφορετικό βαθμό για κάθε χώρα-μέλος. Στη Δανία για παράδειγμα η διάρκεια ζωής των ανδρών αυξήθηκε από το 1960 μόνο κατά 2.4 χρόνια όταν στην Πορτογαλία η αύξηση αυτή ήταν κατά 9.8 χρόνια. Αντίστοιχα για τις γυναίκες στην Δανία η άνοδος του μέσου όρου ζωής ήταν 3.6 χρόνια και στην Πορτογαλία κατά 11.7 χρόνια. Αυτή η διακύμανση δηλώνει το μεγάλο κενό μεταξύ του χρόνου ζωής των ανθρώπων στη βόρεια και τη νότια Ευρώπη. Στις ΗΠΑ ωστόσο, ο μέσος όρος ζωής ήταν 72.7 και 79.4 χρόνια για τους άνδρες και τις γυναίκες αντίστοιχα, ενώ στην Ιαπωνία 77.0 και 83.3 αντιστοίχως. Ο μέσος όρος ζωής στη Ρωσία ήταν κατά 14 χρόνια μικρότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και στην Κίνα περίπου κατά 6 χρόνια στους άνδρες και 9 στις γυναίκες.

- Αλλαγές στην ηλικιακή δομή του πληθυσμού

Οι κάτοικοι άνω των 60 ετών αποτελούν ένα ολοένα αυξανόμενο τμήμα του πληθυσμού. Το 1960 το ποσοστό αυτό αφορούσε το 17% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης, ενώ το 1997 το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε 21%. Το κύριο αίτιο αυτής της μεταβολής ήταν η μείωση του αριθμού των γεννήσεων. Επίσης η μείωση των θανάτων συνέθεσε έναν ακόμα παράγοντα που συνέτεινε στην μεταβολή αυτή, τουλάχιστον μέχρι τη δεκαετία του '70. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η μείωση των θανάτων παρατηρήθηκε σε ομάδες πληθυσμού πάνω από 60 ετών, ενώ την προηγούμενη περίοδο μείωση της θνησιμότητας παρατηρήθηκε κυρίως σε νεαρές ηλικίες.

Η δομή του πληθυσμού διαφέρει στα διάφορα κράτη-μέλη της Κοινότητας. Το 1997 περίπου 23% του πληθυσμού των κρατών-μελών είναι ηλικίας κάτω των 20 ετών με εξαίρεση την Ιρλανδία όπου το ποσοστό ανέρχεται στο 33%. Ο πληθυσμός με ηλικία άνω των 60 ετών αντιπροσωπεύει το 18% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης ενώ στην Ιρλανδία αντιπροσωπεύει μόλις το 15%. Το ποσοστό του πληθυσμού με ηλικία πάνω από 80 ετών ανέρχεται σε 3-4%.

-Προβλέψεις για τη μεταβολή του πληθυσμού

Με βάση ένα σενάριο που στηρίζεται στις υποθέσεις ότι μακροχρόνια οι γεννήσεις θα κυμαίνονται μεταξύ 1.5 και 1.8 παιδιά ανά γυναίκα, ο μέσος όρος ζωής μεταξύ 78 και 82 χρόνια για τους άνδρες και 83 έως 87 για γυναίκες και τέλος ότι η καθαρή μετανάστευση θα φθάνει τους 600.000 κάτοικους το χρόνο, ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού φαίνεται να μειώνεται μέχρι το 2050. Αντιθέτως η αύξηση του πληθυσμού των ΗΠΑ αναμένεται να είναι τουλάχιστον διπλάσια από της ΕΕ με διαρκή αύξηση και μετά το 2020. Επιπλέον το μερίδιο του πληθυσμού της Ένωσης στον παγκόσμιο θα μειώνεται συνεχώς όταν το 1998 μετρούσε μόλις 7% του παγκόσμιου πληθυσμού. Στα μέσα του 21ου αιώνα ο πληθυσμός της ΕΕ υπολογίζεται να φθάνει μόλις το 4% του συνολικού πληθυσμού του πλανήτη.

Σύμφωνα με το αναφερθέν σενάριο, η Ιταλία θα είναι η πρώτη χώρα-μέλος που θα ζήσει τη μείωση του πληθυσμού της μόλις το 2008 όταν η Ευρώπη συνολικά θα αντιμετωπίσει το ίδιο φαινόμενο, σύμφωνα πάντα με τις προβλέψεις, το 2023. Αντίθετα ο πληθυσμός του Λουξεμβούργου, της Πορτογαλίας και της Σουηδίας δεν αναμένεται να μειωθεί μέχρι το 2040.

Υπάρχουν επίσης διαφορές σε όρους αύξησης ή μείωσης πληθυσμού, σε επίπεδο περιφερειών. Πριν το 2000, 42 περιφέρειες σε σύνολο 206 επιπέδου NUTS 2 θα σημειώνουν αρνητικό ρυθμό αύξησης του πληθυσμού τους. Αυτό το φαινόμενο αναμένεται να επεκταθεί σε 69 άλλες περιφέρειες μεταξύ της περιόδου 2000-2015.

Η μείωση του πληθυσμού οφείλεται στην αρνητική φυσική εξέλιξη του πληθυσμού (διαφορά μεταξύ γεννήσεων και θανάτων), όσο και στην αρνητική μετανάστευση (εισροές πληθυσμού μείον εκροές πληθυσμού). Σε 13 περιφέρειες στις οποίες παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού η μετανάστευση είναι ακόμα θετική: περιφέρεις στην Ιταλία και τη Γαλλία. Η ελκυστικότητα 49 περιφερειών στην μετανάστευση είναι τόσο μεγάλη ώστε αντισταθμίζει τη φυσική μείωση του πληθυσμού. Οι περιφέρειες αυτές εκτείνονται από τη Δανία μέχρι τη Γερμανία όσο και από την Αυστρία μέχρι και τις Ιταλικές ακτές της Αδριατικής. Επίσης σε αυτή την κατηγορία συγκαταλέγονται περιοχές της βορειοδυτικής Γαλλίας και της Αγγλίας στα βορειοδυτικά της Ουαλίας.

Γενικά έχει παρατηρηθεί ότι υψηλό ΑΕΠ συνδυάζεται με υψηλά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού ενώ περιφέρειες με υψηλή ανεργία συνδέονται με χαμηλούς ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού.

Τέλος η πρόοδος στην ιατρική, την πρόληψη και εν γένει η βελτίωση του τρόπου ζωής αναμένεται να αυξήσει το μέσο όρο ζωής των γυναικών στην Ευρώπη των 15 στα 87 χρόνια και των ανδρών στα 83.

Πίνακας 10

Ημερολόγιο μείωσης του πληθυσμού βάσει υποθέσεων

Έτος	Χώρα
1995	
2008	Ιταλία
2013	Γερμανία
2014	Ισπανία
2023	EU-15
2026	Φινλανδία
2029	Αυστρία
2030	Ηνωμένο Βασίλειο
	Ιρλανδία
2032	Βέλγιο
2034	Δανία
	Γαλλία
2037	Ολλανδία
2038	Ελλάδα
2040	Πορτογαλία
2050	

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Η αύξηση του ποσοστού των ατόμων πάνω από 60 ετών στο σύνολο του πληθυσμού φθάνει το 1% ή 0.8 εκατομμύρια. Το ποσοστό αυτό προβλέπεται να αυξηθεί μέχρι το 2005. Μέχρι να απορροφηθεί η αύξηση του πληθυσμού των προηγούμενων δεκαετιών το μέγεθος του πληθυσμού άνω των 60 αναμένεται να φθάσει τα 1.1 εκατομμύρια. Η εικόνα αυτή θα μεταβληθεί μόνο όταν οι γενιές που αντιστοιχούν σε περιόδους με χαμηλό δείκτη γεννητικότητας περάσουν τα 60 έτη. Το ποσοστό του πληθυσμού άνω των 60 υπολογίζεται ότι θα αυξάνεται συνεχώς ενώ μέχρι τα μέσα του 21ου αιώνα θα είναι τόσο υψηλό ώστε να αποτελεί το 1/3 του συνολικού πληθυσμού. Η Ιταλία και η Ισπανία προβλέπεται ότι θα είναι οι πιο γερασμένες πληθυσμιακά χώρες δεδομένου ότι βάσει των υποθετικών σεναρίων το ποσοστό του πληθυσμού άνω των 60 στις χώρες αυτές θα ανέρχεται στο 37% το 2050.

Πίνακας 11

Προβλέψεις για το μέγεθος του πληθυσμού άνω των 60 ετών ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, 2050

	1995	Προβλέψεις 2000		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	20.6	21.2	21.5	21.8
B	21.3	21.6	21.8	22.1
DK	19.9	19.4	19.6	19.9
D	20.7	22.2	22.6	22.9
EL	21.5	22.7	22.9	23.2
E	20.6	21.2	21.5	21.8
F	20.0	20.2	20.5	20.7
IRL	15.3	15.3	15.6	15.8
I	22.2	23.4	23.8	21.0
L	19.1	18.9	19.2	19.6
NL	17.7	18.0	18.2	18.5
A	19.8	19.8	20.1	20.4
P	19.8	20.3	20.6	20.9
FIN	18.9	19.5	19.7	19.8
S	22.1	21.5	21.9	22.2
UK	20.5	20.2	20.5	20.7

	1995	Προβλέψεις 2020		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	20.6	25	27	29
B	21.3	25	28	30
DK	19.9	23	26	28
D	20.7	25	28	30
EL	21.5	25	27	29
E	20.6	24	26	28
F	20.0	25	27	29
IRL	15.3	19	22	24
I	22.2	27	29	32
L	19.1	22	25	28
NL	17.7	24	26	29
A	19.8	23	26	28
P	19.8	22	24	26
FIN	18.9	26	28	30
S	22.1	25	27	29
UK	20.5	23	26	27

	1995	Προβλέψεις 2050		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	20.6	27	34	40
B	21.3	26	32	38
DK	19.9	23	29	36
D	20.7	27	34	41
EL	21.5	28	33	41
E	20.6	30	37	44
F	20.0	26	33	38
IRL	15.3	25	32	39
I	22.2	30	37	44
L	19.1	23	29	36
NL	17.7	25	30	37
A	19.8	26	33	40
P	19.8	25	31	38
FIN	18.9	25	31	36
S	22.1	24	29	36
UK	20.5	25	32	37

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

- *Αύξηση μέσου όρου ηλικίας και μείωση ενεργού πληθυσμού*

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 το μέγεθος του μέσου ευρωπαϊκού πληθυσμού ηλικίας 20-59 ετών αυξανόταν κατά 1.5 εκατομμύρια το χρόνο. Στο κοντινό μέλλον όμως η αύξηση αυτή θα περιοριστεί στο ύψος του 0.2 έως 0.6 εκατομμύρια. Η περίοδος κατά την οποία το ποσοστό θα αρχίσει να μειώνεται, συμπίπτει με την αποχώρηση από το ενεργό εργατικό δυναμικό, της μεταπολεμικής γενιάς δηλαδή το 2005. Η χρονολογία αυτή θα σημάνει μια περίοδο μακροχρόνιας μείωσης. Η Ιταλία και η Φινλανδία θα δεχτούν πρώτες τα αποτελέσματα της μείωσης του εργατικού δυναμικού. Ιδιαιτέρως μακρόχρονη περίοδο μείωσης θα αντιμετωπίσουν η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία. Στην Ευρώπη των 15 ο πληθυσμός πάνω από 40 ετών θα αποτελεί το 2015 το 55% του εργατικού δυναμικού όταν σήμερα αποτελεί το 45%.

-Αύξηση του ορίου ζωής

Παρόλο που σε βραχυχρόνιο ορίζοντα ο μέσος όρος ζωής δε φαίνεται να μεταβάλλεται, δε συμβαίνει το ίδιο και σε μακροχρόνιο. Από τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας και για 25 χρόνια μετά, όπως έχει ήδη αναφερθεί,

θα αυξάνεται συνεχώς το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας πάνω από 60 ετών. Η Ιταλία και η Ισπανία προβλέπεται ότι θα έχουν το μεγαλύτερο δείκτη εξάρτησης, μέχρι το 2050, στις χώρες της ΕΕ γεγονός που θα προκαλέσει μεγάλες επιπτώσεις στο εργατικό δυναμικό.

Πίνακας 12

Δείκτης Εξάρτησης μέχρι το 2050

	1995	Προβλέψεις για το 2000		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	80.2	80.3	80.5	80.9
B	83.1	83.0	83.5	83.6
DK	76.9	76.1	76.7	77.0
D	73.1	78.8	79.0	79.3
EL	85.0	82.5	83.1	83.1
E	83.9	76.5	76.7	77.2
F	85.7	84.6	84.7	85.4
IRL	96.9	87.0	87.0	86.8
I	77.7	77.6	77.9	78.3
L	75.1	78.5	78.7	79.0
NL	72.6	73.5	74.1	74.1
A	75.6	75.7	76.1	76.3
P	85.1	79.0	79.2	79.3
FIN	79.8	79.9	80.3	80.8
S	87.7	87.1	87.4	87.5
UK	84.6	84.5	84.6	85.0

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

	1995	Προβλέψεις για το 2020		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	80.2	90	91	93
B	83.1	94	96	96
DK	76.9	90	91	92
D	73.1	88	87	89
EL	85.0	91	94	94
E	83.9	84	86	89
F	85.7	94	97	101
IRL	96.9	87	88	91
I	77.7	90	92	94
L	75.1	88	88	88
NL	72.6	90	91	91
A	75.6	84	84	87
P	85.1	84	86	87
FIN	79.8	100	101	104
S	87.7	96	98	99
UK	84.6	89	90	93

	1995	Προβλέψεις για το 2050		
	Μέσος Όρος	0-19	20-59	60 και πάνω
EU-15	80.2	125	113	103
B	83.1	121	111	102
DK	76.9	111	101	93
D	73.1	123	110	100
EL	85.0	127	114	106
E	83.9	138	121	110
F	85.7	124	116	108
IRL	96.9	128	114	105
I	77.7	136	119	107
L	75.1	113	102	93
NL	72.6	118	106	99
A	75.6	123	107	98
P	85.1	119	108	99
FIN	79.8	117	109	102
S	87.7	114	105	99
UK	84.6	119	110	102

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

viii) Αγορά Εργασίας

Η αγορά εργασίας παίζει βασικό ρόλο στη ζωή και την εξέλιξη των σύγχρονων οικονομιών όχι μόνο γιατί μέσω της απασχόλησης παράγεται εισόδημα και δημιουργείται πλούτος αλλά γιατί ταυτόχρονα χτίζεται ολόκληρη η κοινωνική ζωή. Μέσω του εισοδήματος που αποκτούν τα νοικοκυριά από την απασχόληση μπορούν να κάνουν μακροχρόνιους σχεδιασμούς όπως η απόκτηση ενός σπιτιού, ή η επένδυση στην εκπαίδευση των νέων μελών τους κλπ. Όσο μεγαλύτερο επομένως είναι το διάστημα που τα άτομα δεν απασχολούνται εργασιακά τόσο μεγαλύτερη είναι η αποδιοργάνωση στην προσωπική τους ζωή και κατ' επέκταση στην κοινωνική. Τα οικονομικά προβλήματα διογκώνονται συνεχώς με πιθανότητα την μετάβαση στη φτώχια. Η απειλή αυτή αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη διάσταση γεγονός που δε μπορεί να αφήσει αδιάφορους τους σχεδιαστές των πολιτικών οι οποίοι οφείλουν να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των ατόμων για απασχόληση. Η Ευρωπαϊκή Σύσκεψη για την Απασχόληση στο Λουξεμβούργο, το Νοέμβριο του 1997 έθεσε τις βάσεις μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για την απασχόληση.

Αν και ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατακόρυφα μέχρι το 1995, χάθηκαν συνολικά 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας μεταξύ 1991 και 1996. Το σύνολο των ανέργων αυξήθηκε κατά 4.6 εκατομμύρια την ίδια περίοδο. Επιπρόσθετα σε αυτούς που εργάζονταν και έχασαν την δουλειά τους υπήρχαν και αυτοί που την προηγούμενη περίοδο δεν χρειάστηκε να δουλέψουν ή ήταν αρκετά νέοι για να εργαστούν και αναζήτησαν εργασία την υπό εξέταση περίοδο.

Πίνακας 13

Απασχόληση και Ανεργία στην ΕΕ
Πληθυσμός ηλικίας 15 και πάνω

Mio

	1991	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**	**96-91**	**96/91**
Απασχόληση	151.6	150.2	147.1	146.7	147.7	148.2	Mio -3.4	% -2.2
Ανεργία	13.6	15.3	17.8	18.5	17.9	18.2	+4.6	+33.7

Πηγή: Eurostat, 1998, Social Portrait of Europe

Τρία ωστόσο είναι τα βασικά στοιχεία της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας:

i) η γήρανση του εργατικού δυναμικού, και η μείωσή του κατά την τρέχουσα δεκαετία.
ii) η διαμόρφωση ολοένα και πιο ευέλικτων μορφών εργασιακών σχέσεων, πχ μερική απασχόληση
iii) έρευνες έχουν αποδείξει ότι η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου έχει οδηγήσει στην αύξηση των απαιτήσεων από την εργασία καθώς και στην αύξηση του οικονομικού ανταγωνισμού

Ο ενεργός πληθυσμός ή εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των απασχολούμενων και ανέργων ή διαφορετικά το σύνολο του πληθυσμού που εργάζεται ή ψάχνει για εργασία. Από οικονομικής απόψεως πρόκειται για τη συνολική προσφορά εργασίας σε κάθε χρονική στιγμή.
Το 1996 υπήρχαν 165.4 εκατομμύρια άνθρωποι ηλικίας 15-64 ετών, οι οποίοι συνιστούσαν το εργατικό δυναμικό της Ευρώπης των 15: περίπου 30 εκατομμύρια περισσότεροι από των ΗΠΑ. Στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, 43% του ενεργού πληθυσμού ήταν γυναίκες, 1% περισσότερο από ότι 5 χρόνια πριν.
Το ενεργό ποσοστό είναι ένα μέτρο να υπολογισθεί η πρόθεση των ατόμων που αποτελούν τον ενεργό πληθυσμό για εργασία. Το ποσοστό αυτό επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων:

i) τις αξίες της κοινωνίας σε σχέση με το δικαίωμα στην απασχόληση
ii) την οικονομική συγκυρία: σε περιόδους κρίσης πολλοί παραιτούνται από την προσπάθεια ανεύρεσης εργασίας δεδομένου ότι θεωρούν απίθανο να ικανοποιήσουν το αίτημά τους

Επίσης, το ενεργό ποσοστό επηρεάζεται από την πολιτική των κυβερνήσεων σε θέματα συνταξιοδότησης και διάρκειας της εκπαίδευσης, ενώ τέλος αντικατοπτρίζει την πολιτική που ακολουθείται στις αμοιβές των εργαζομένων και των επιδομάτων ανεργίας.

Στο επίπεδο ΕΕ τα ενεργά ποσοστά κυμαίνονται γύρω στο 67% ωστόσο υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των τιμών που παίρνουν στα διάφορα κράτη-μέλη. Στην Ιταλία η πρόθεση για εργασία εκφράζεται μέσω ενός ποσοστού ύψους 58% στο σύνολο του ενεργού ποσοστού ενώ στη Δανία μέσω του 80%. Οι διαφοροποιήσεις αυτές οφείλονται κατά μεγάλο ποσοστό στην πρόθεση που εκφράζουν οι γυναίκες για εργασία. Ωστόσο σε περιπτώσεις όπως το Βέλγιο και η Δανία οι διαφορές παραμένουν μεγάλες ακόμα και μεταξύ των ανδρών: 72% και 85% αντίστοιχα. Τέλος,

στη Σουηδία και τη Φινλανδία το κριτήριο του φύλου ως αιτία της διαφορετικότητας στην πρόθεση για εργασία δεν ισχύει.

- Η συμμετοχή των γυναικών συμβάλει στην κατακόρυφη αύξηση του εργατικού δυναμικού

Η αύξηση του εργατικού δυναμικού μπορεί να οφείλεται στην μεταβολή δύο παραγόντων: τη δημογραφική αύξηση και την αλλαγή στη πρόθεση του πληθυσμού για εργασία.

Μεταξύ 1991 και 1996 ο δημογραφικός παράγοντας ήταν θετικός τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Οι διαφοροποιήσεις εντοπίστηκαν στην μεταβολή της πρόθεσης για εργασία. Στις περισσότερες χώρες σημειώθηκε μείωση της πρόθεσης των ανδρών για εργασία. Εξαίρεση αποτέλεσαν η Ελλάδα και το Βέλγιο όπου η πρόθεση των ανδρών για εργασία ήταν αυξητική. Επιπλέον στη Γαλλία και την Ολλανδία δε σημειώθηκε κάποια αλλαγή. Στο σύνολο ωστόσο των άλλων κρατών-μελών οι μεταβολές ήταν αισθητές σε επίπεδο γυναικών. Οι αλλαγές αυτές ήταν ιδιαιτέρως εμφανείς στην Ιρλανδία, την Ισπανία και την Ελλάδα όπου η γυναικεία συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό ήταν μέχρι τότε σχετικά περιορισμένη.
Λαμβάνοντας υπόψη τους δύο παραπάνω παράγοντες, το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε κατά την περίοδο 1991-1996: 1.2 εκατομμύρια ή 0.7% που συνίσταται σε 2.4 εκατομμύρια περισσότερες γυναίκες και 1.2 εκατομμύρια λιγότεροι άνδρες. Μεταξύ '50 και '60 οι γυναίκες εξέφραζαν την επιθυμία να εργαστούν κατά πολύ λιγότερο από ότι οι άνδρες. Η πρόθεση τους αυτή ήταν αυξημένη σε περιόδους πριν τη δημιουργία οικογένειας και μετά την ενηλικίωση των παιδιών τους.

Σήμερα η πρόθεση των γυναικών αν και εξακολουθεί να είναι συστηματικά μικρότερη από αυτή των ανδρών δε φαίνεται να μεταβάλλεται μετά την ηλικία των 30, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Δύο ακόμα παράγοντες μπορούν να επισημανθούν σε σχέση με το μέγεθος του εργατικού δυναμικού:

i) οι νεοεισερχόμενοι απασχολούμενοι ανήκουν σε μεγαλύτερα ηλικιακά σύνολα από ότι στο παρελθόν εξαιτίας της αύξησης στη διάρκεια της εκπαίδευσης
ii) ο χρόνος παραμονής στον ενεργό πληθυσμό έχει μειωθεί λόγω νωρίτερης συνταξιοδότησης των εργαζομένων.

- Το εργατικό δυναμικό στην ΕΕ γερνάει

Εξαιτίας της μείωσης των γεννήσεων που άρχισε να πραγματοποιείται από τη δεκαετία του '70 και μετά, το νέο δυναμικό μειώθηκε σημαντικά στην αγορά εργασίας. Ο μέσος όρος ηλικίας των εργαζομένων αυξήθηκε μεταξύ 1986-1996 από 36 σε 38. Η μεταβολή αυτή οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στην εισροή στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό ενός μεγάλου ποσοστού γυναικών. Το 1996 η Σουηδία είχε το πιο γερασμένο οικονομικά ενεργό πληθυσμό με μέσο όρο ηλικίας τα 41 χρόνια σε αντιδιαστολή με την Ιρλανδία, την Αυστρία και την Ολλανδία όπου περισσότερο από το μισό του εργατικού δυναμικού ήταν κάτω από 36 ετών.

Με σκοπό να γίνουν προβλέψεις σχετικά με το μέλλον του εργατικού δυναμικού στην ΕΕ σε ότι αφορά την ηλικιακή σύνθεση, η Eurotrast κατασκεύασε ένα σενάριο βάσει του οποίου μελετώνται οι εξελίξεις από το 1995 και μετά. Το σενάριο οδήγησε στα εξής συμπεράσματα:

- το εργατικό δυναμικό θα μειώνεται την τρέχουσα δεκαετία. Η μείωση θα ξεκινήσει από το 2010,
- μέχρι το 2000. ο αριθμός των εισερχόμενων νέων ατόμων στην αγορά εργασίας θα μειώνεται. Έπειτα θα διατηρηθεί σταθερός,
- τα οικονομικά ενεργά άτομα ηλικίας 50-64 ετών θα εξακολουθήσουν να αυξάνουν σημαντικά,
- η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή θα αυξάνεται διαρκώς

- Θέσεις Εργασίας

Η μακροχρόνια μείωση των θέσεων εργασίας στο γεωργικό και βιομηχανικό τομέα που σημειώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, συνεχίζεται και σήμερα. Μεταξύ 1991 και 1996 η ΕΕ έχασε περίπου 3.4 εκατομμύρια θέσεις: -2.1 εκατομμύρια στο γεωργικό τομέα και –6.2 εκατομμύρια στη βιομηχανία, ενώ δημιουργήθηκαν –4.9 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών. Μεταξύ '93 και '94 η απασχόληση μειώθηκε στην πλειοψηφία των κρατών-μελών κυρίως στη Φινλανδία και τη Σουηδία. Αντιθέτως στην Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο όπου η ανάπτυξη ήταν συγκριτικά μεγαλύτερη, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 15% και 12% αντίστοιχα μέσα σε 5 χρόνια. Στην Ελλάδα και την Ολλανδία σημειώθηκε αύξηση του εργατικού δυναμικού, κατά μεγάλο μέρος οφειλόμενη στην αναζήτηση θέσεων μερικής απασχόλησης από γυναίκες.

Οι νέες εργασιακές συμβάσεις οι οποίες εκφράζουν την ελαστικότητα στην απασχόληση υπογράφονται σε όλες τις χώρες-μέλη της ΕΕ. Μπορεί

έτσι κανείς να διαπιστώσει την αύξηση στην μερική-απασχόληση η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ανάπτυξη νέων εργασιακών σχέσεων και τον εκ νέου ορισμό των ωρών εργασίας κλπ. Η διαδικασία που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '80 σε χώρες όπως η Ολλανδία και η Μεγάλη Βρετανία είναι πλέον διαδεδομένη σε όλες τις χώρες-μέλη. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η πλήρης απασχόληση γίνεται ολοένα και λιγότερο συνήθης κυρίως για τις νέες γυναίκες και τα άτομα με περιορισμένα προσόντα. Επιπλέον σημαντικό στοιχείο αποτελεί ότι το 60% του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ανήκει στον ενεργό πληθυσμό. Το ποσοστό των απασχολούμενων στη Δανία είναι το υψηλότερο στην ΕΕ ύψους 74% επί του συνολικού πληθυσμού με σχετικά υψηλά επίπεδα τόσο μερικής όσο και πλήρους απασχόλησης. Το παραπάνω φαινόμενο παρατηρήθηκε επίσης στη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο σε μικρότερο όμως βαθμό. Αντιθέτως στην Ολλανδία διαπιστώθηκε η ύπαρξη υψηλών ποσοστών μερικής απασχόλησης και πολύ χαμηλών πλήρους απασχόλησης.

- Οι θέσεις εργασίας συγκεντρώνονται στον τομέα των υπηρεσιών

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας 15ετίας παρατηρήθηκε αύξηση του τομέα των υπηρεσιών. Στην ΕΕ ο συνολικός όγκος των απασχολούμενων στον τομέα αυτό αυξήθηκε από 58% το 1986 σε 65% το 1996. Στο Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο πάνω από το 70% των απασχολούμενων έχουν απορροφηθεί στον παραπάνω τομέα. Οι κλάδοι που ελκύουν περισσότερους άνδρες είναι οι επικοινωνίες και οι μεταφορές ενώ περισσότερες γυναίκες, η εκπαίδευση, η υγεία και οι κοινωνικές υπηρεσίες. Ιδιαιτέρως εμφανείς είναι οι παραπάνω διαφοροποιήσεις στην Φινλανδία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τρεις παράγοντες συνθέτουν τα αίτια αυτών των τάσεων:

1. η χρήση της τεχνολογίας άρχισε να αυξάνεται με σχετικά ταχύτερο ρυθμό στη βιομηχανία και τη γεωργία
2. πολλές βιομηχανίες, κυρίως υφαντουργικές μετεγκαταστάθηκαν σε αναπτυσσόμενες χώρες.
3. τέλος πολλές βιομηχανίες εξήγαγαν τις δραστηριότητές που δεν είχαν άμεση σχέση με τη βιομηχανική παραγωγή. Έτσι πολλές εργασίες που μέχρι τότε αποτελούσαν μέρος της παραγωγής ενός προϊόντος διαφοροποιήθηκαν θεωρούμενες ως υπηρεσίες παρεχόμενες από τρίτους.

Οι παραπάνω μεταβολές πρέπει να αντιμετωπιστούν ως μετάθεση των δραστηριοτήτων από τη βιομηχανία στις υπηρεσίες και όχι ως καθαρή αύξηση του τομέα των υπηρεσιών.

- Η ενθάρρυνση της Αυτοαπασχόλησης

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση το Νοέμβριο του 1997 υιοθέτησε την άποψη της ενθάρρυνσης της αυτοαπασχόλησης. Τα υψηλότερα ποσοστά αυτοαπασχόλησης (ως ποσοστό των απασχολούμενων με εξαίρεση αυτών που απασχολούνται στη γεωργία) διαπιστώθηκαν στις βόρειες χώρες-μέλη της ΕΕ. Στα υπόλοιπα κράτη-μέλη η εικόνα είναι περίπου η ίδια με εξαίρεση τον τομέα των υπηρεσιών όπου στις περισσότερες περιπτώσεις περίπου το 11% των απασχολούμενων είναι αυτοαπασχολούμενοι. Σε όλες τις χώρες-μέλη της ΕΕ με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο τα ποσοστά απασχόλησης είναι μεγαλύτερα στις υπηρεσίες παρά τη βιομηχανία. Σε όλα τα κράτη-μέλη το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων είναι μεγαλύτερο στους άνδρες παρά στις γυναίκες. Τόσος στην βιομηχανία όσος και στον τομέα των υπηρεσιών η αυτοαπασχόληση στους άνδρες είναι διπλάσια από αυτή στις γυναίκες.

-Μερική απασχόληση ως παράγοντας διαμόρφωσης νέων θέσεων εργασίας

Η οριακή αύξηση της απασχόλησης συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία θέσεων μερικής απασχόλησης. Σημαντικό ρόλο παίζει το μέγεθος της οικονομικής ανάπτυξης στη δημιουργία θέσεων μερικής ή πλήρους απασχόλησης. Έτσι στην Ιρλανδία που το ΑΕΠ αυξανόταν με μεγάλο ρυθμό σε σχέση με το μέσο ΑΕΠ στην ΕΕ, η αύξηση των θέσεων πλήρους απασχόλησης ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης. Σε περιόδους ανεργίας η μερική απασχόληση διευκολύνει δεδομένου ότι εμφανίζεται μικρότερος αριθμός ανέργων. Με εξαίρεση τη Δανία, το ποσοστό των μερικά απασχολούμενων εργαζομένων αυξήθηκε σημαντικά σε όλες τις χώρες από το 1991. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Σουηδία, ένας στους τέσσερις υπαλλήλους εργάζονται πλέον μερικά ενώ στην Ολλανδία το ποσοστό των μερικά απασχολούμενων φθάνει το 38%. Στις βόρειες χώρες-μέλη της ΕΕ καθώς και το Λουξεμβούργο η εικόνα είναι αντίστροφη δεδομένου ότι η μερική απασχόληση αφορά το 10% και κάτω της συνολικής απασχόλησης. Οι άνδρες ημιαπασχολούμενοι είναι 17% των απασχολούμενων στην ΕΕ ή διαφορετικά το 5% των απασχολούμενων ανδρών στην ΕΕ όταν οι γυναίκες καταλαμβάνουν το 32%. Χαρακτηριστικά, στην Ολλανδία τα 2/3 των απασχολούμενων γυναικών είναι ημιαπασχολούμενες. Στο Λουξεμβούργο και την Ολλανδία οι εργαζόμενοι φαίνεται να συμφωνούν με τη μερική εργασία. Στην Πορτογαλία, τη Γαλλία, τη Φινλανδία και την Ιταλία το 60% των ημιαπασχολούμενων προτιμούν να έχουν πλήρη απασχόληση ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό φθάνει το 69%. Το σύνολο του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού το ποσοστό της αναγκαστικής

ημιαπασχόλησης μεταξύ των νέων είναι υψηλότερο απ' ότι μεταξύ ατόμων πάνω από 30 ετών.

- 18 εκατομμύρια άνεργοι στην ΕΕ

Μεταξύ 1991 και 1996 τα ποσοστά ανεργίας ανήλθαν στη συντριπτική πλειοψηφία των κρατών-μελών. Οι ομάδες με υψηλό δείκτη ανεργίας ήταν κυρίως οι νέοι, οι γυναίκες, και τα άτομα με περιορισμένα προσόντα. Η μακροπρόθεσμη ανεργία αυξήθηκε ή και παρέμεινε σταθερή σε όλα τα κράτη-μέλη με εξαίρεση τη Δανία. Έρευνες οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι άτομα με περισσότερα προσόντα απολαμβάνουν περισσότερες ευκαιρίες για εύρεση εργασίας.

Η αύξηση της ανεργίας ανήλθε σε 1/3 της συνολικής ανεργίας μεταξύ 1991 και 1996. Ο συνολικός αριθμός των ανέργων στην ΕΕ το 1991 ήταν 13.6 εκατομμύρια αντιπροσωπεύοντας το 8.2% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Το 1996 έφθασε τα 18.2 εκατομμύρια ή 10.9% του ενεργού πληθυσμού. Το 1994 η ανεργία ήταν χαμηλή στη Δανία, την Ιρλανδία, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Την περίοδο '91-'96 επήλθαν αλλαγές στην οικονομία της Φινλανδίας και της Σουηδίας τέτοιες ώστε να δώσουν ανοδική ώθηση στην ανεργία. Το 1996 οι χώρες-μέλη με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας ήταν η Ισπανία (22.1%) και η Φινλανδία (15.4%). Στην αντίθετη πλευρά το Λουξεμβούργο, η Αυστρία, η Ολλανδία, η Δανία και η Πορτογαλία εμφάνιζαν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην ΕΕ, ποσοστά που κυμαίνονταν κάτω από 8%.

Πίνακας 14

Ανεργία 1991-1996

(Ετησίως %, πληθυσμός 15 και άνω)

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**	**A**
1991	8.2	6.6	8.4	5.6	16.4	9.5	14.8	8.8	1.7	5.8	-
1992	9.3	7.3	9.2	6.6	18.5	10.4	15.4	9.0	2.1	5.6	-
1993	10.7	8.9	10.1	7.9	22.8	11.7	15.6	10.3	2.7	6.6	4.0
1994	11.1	10.0	8.2	8.4	24.1	12.3	14.3	11.4	3.2	7.1	3.8
1995	10.8	9.9	7.2	8.2	22.9	11.7	12.3	11.9	2.9	6.9	3.9
1996	10.9	9.8	6.9	8.8	22.1	12.4	11.6	12.0	3.3	6.3	4.4

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**
1991	4.0	7.6	3.3	8.8	7.0
1992	4.2	13.0	5.8	10.1	7.9

1993	5.7	17.5	9.5	10.4	8.6
1994	7.0	17.9	9.8	9.6	8.9
1995	7.3	16.6	9.2	8.7	9.2
1996	7.3	15.4	10.0	8.2	9.6

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Πίνακας 15

Ανεργία 1997-1999

(Ετησίως %, πληθυσμός 15 και άνω)

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**
3/97	10.7	9.3	5.8	9.7	21.2	12.4	10.5	12.12	2.5
3/98	10.1	9.3	5.4	9.7	19.2	11.8	8.2	11.8	2.8
11/98	9.7	9.2	4.7	9.1	18.1	11.6	7.3	11.8	2.7
12/98	9.7	9.1	4.7	9.1	18.0	11.5	7.3	11.8	2.6
1/99	9.6	9.1	4.9	9.0	17.8	11.4	7.2	11.7	2.8
2/99	9.6	9.1	4.8	9.0	17.6	11.4	7.0	-	2.8
3/99	9.6	9.1	4.7	9.0	17.4	11.4	6.9	-	2.8

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**	**A**	**NL**
3/97	7.0	13.3	10.5	7.3	-	4.3	5.4
3/98	5.8	11.9	8.4	6.4	-	4.7	4.4
11/98	4.4	10.8	7.7	6.2	-	4.6	3.6
12/98	4.4	10.8	7.5	6.4	10.8	4.6	3.6
1/99	4.3	10.7	7.7	6.3	-	4.6	3.5
2/99	4.2	10.7	7.3	-	-	4.6	3.6
3/99	4.2	10.6	7.5	-	-	4.6	-

Πηγή: Εφημερίδα 'ΤΟ ΒΗΜΑ', 6/1/2000

Η ανεργία σε εθνικό επίπεδο κρύβει συχνά μεγάλες περιφερειακές ανισότητες. Οι ανισότητες αυτές εντοπίζονται κυρίως στη Γερμανία (μεταξύ ανατολής και δύσης), στην Ιταλία (μεταξύ βορρά και νότου) και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στη Γερμανία η διακύμανση της ανεργίας το 1996 ήταν από 8.8% και 4.3% σε 17.8%. Ανάλογο φαινόμενο παρατηρήθηκε στην Ιταλία. Στην Ελλάδα, η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είχε σημαντικά υψηλότερα ποσοστά ανεργίας από τον εθνικό μέσο όρο.

Τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να εξηγηθούν σε πολλές περιπτώσεις από την ύπαρξη μεταναστευτικών ρευμάτων. Η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού μειώνει τον ενεργό πληθυσμό στις περιφέρειες προέλευσης ενώ αυξάνει το δείκτη ανεργίας στις περιφέρειες υποδοχής.

Σε ότι αφορά τη διάρκεια της ανεργίας, το 1996, το 48% των ανέργων παρέμεναν χωρίς εργασία για διάστημα μεγαλύτερο του ενός χρόνου. Σε σχέση με το 1991 παρόλο που στα περισσότερα κράτη-μέλη δεν επήλθαν διαφοροποιήσεις, υπήρξαν περιπτώσεις όπως της Ελλάδας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας, της Πορτογαλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου όπου η μακροχρόνια ανεργία αυξήθηκε.

Τέλος, η μακροχρόνια ανεργία μεταξύ των νέων διαφέρει σημαντικά από μέλος σε μέλος εκφράζοντας τις διαφορές στις ευκαιρίες για απασχόληση καθώς και τη δομή του συστήματος εκπαίδευση και επαγγελματικής κατάρτισης.

Πίνακας 16

Μακροχρόνια Ανεργία 1991-1996

(% επί των ανέργων)

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**	**A**
1991	-	61	31	31	49	38	60	66	27	41	-
1996	48	61	27	48	53	38	60	66	28	49	26

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**
1991	38	-	-	28	47
1996	53	36	19	40	57

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

- Προβλέψεις για την ανεργία στην ΕΕ το 2000

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναμένεται μείωση του ποσοστού ανεργίας για το 2000 σε όλα τα κράτη-μέλη.[8] Με βάση τον ορισμό της Eurostat στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας ανήλθε το 1998 σε 9.8%. Πιο συγκεκριμένα ο αριθμός των απασχολούμενων ανήλθε στα 4 εκατομμύρια άτομα ενώ ο αριθμός των ανέργων σε 480.000

[8] Ηλίας Ιωακειμόγλου, Γιώργος Ρωμανιάς,'*Οι Δρόμοι της ΟΝΕ, ΟΝΕ και Απασχόληση*', ΙΣΤΑΜΕ, Αθήνα 2000

άτομα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί το 6% του παγκόσμιου πληθυσμού δηλαδή περίπου 375 εκατομμύρια άτομα είναι κάτοικοι της ΕΕ. Η παραγωγή της ανέρχεται στο 20% του παγκόσμιου προϊόντος και καταλαμβάνει μια από τις θέσεις στην παγκόσμια αγορά. Η επιτυχία συγκρότησης του ευρωπαϊκού πόλου που στηρίζεται στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς εμποδίζεται από την ύπαρξη 16.5 εκατομμυρίων ατόμων τη διετία 1998-1999 που αναζητούν εργασία χωρίς ανταπόκριση και αντιστοιχούν στο 10% του ενεργού πληθυσμού. Εξ αυτών το 50% είναι μακροχρόνια άνεργοι ενώ το 1/3 αυτών παραμένει χωρίς εργασία για διάστημα μεγαλύτερο των δύο ετών. Η προβλεπόμενη μείωση της ανεργίας ωστόσο στο επίπεδο του 8%-8.5% το 2001 αναμένεται ότι θα σημάνει την μείωση των ανέργων σε 14,4 εκατομμύρια άτομα.

Πίνακας 17

Προβλέψεις για το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ το 2000

(Ετησίως, πληθυσμός 15 και άνω)

	EU15	**B**	**DK**	**D**	**E**	**F**	**IRL**	**I**	**L**	**NL**	**A**
2000	8.6	8.3	4.6	8.6	13.9	10.5	5.5	11.3	2.4	2.5	3.9

	P	**FIN**	**S**	**UK**	**EL**
2000	4.5	9.4	6.5	5.5	9

Πηγή: Eurostat, 1998, Social portrait of Europe

Β. Εισαγωγικά

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούμενη από 15 κράτη-μέλη, 11 επίσημες γλώσσες και 370 εκατομμύρια κατοίκους αποτελεί έναν σύγχρονο υπερεθνικό σχηματισμό που διεκδικεί μια σημαντική θέση στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) η πολιτική αρχικά αφορούσε μόνο οικονομικά θέματα. Αργότερα με τη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, εμφανίστηκε μια σειρά κοινωνικών προβλημάτων τα οποία δημιούργησαν την ανάγκη κοινωνικοπολιτικών παρεμβάσεων από μέρους των κοινωνικών οργάνων διαμορφώνοντας το σύστημα της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής με τη μορφή που εμφανίζεται σήμερα. Από την μια μεριά η ύπαρξη κοινωνικών προβλημάτων και από την άλλη η εφαρμοζόμενη κοινωνική πολιτική για την αντιμετώπισή τους συμπυκνώθηκαν σταδιακά στην έννοια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χώρου ο οποίος στην μη επιστημονική βιβλιογραφία αντικαθιστά την έννοια της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Με την τελευταία αυτή έκφραση επιδιώκεται να καταδειχτούν τόσο τα ευρωπαϊκά κοινωνικά προβλήματα όσο και ο υπό διαμόρφωση χαρακτήρας της ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής. Με την ΕΕ αργότερα επιδιώκονται τρεις βασικοί στόχοι: την προσέγγιση των κοινωνικών νομοθεσιών των επιμέρους κρατών-μελών, τη μεγαλύτερη προσαρμογή των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και τον καθορισμό των πολιτικών στόχων στον τομέα της κοινωνικής προστασίας[1].

1. Η έννοια και το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χώρου

Η έννοια Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χώρος διατυπώθηκε για πρώτη φορά σε απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Εργασίας το 1984, όπου οι τελευταίοι τάχθηκαν υπέρ "της βαθμιαίας οικοδόμησης ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου".[2]

Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία δεν έχει ακόμα διατυπωθεί ένας γενικός ορισμός για την εν λόγω έννοια. Σύμφωνα όμως με τις επικρατούσες απόψεις προσδιορίζεται ως η προσπάθεια δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής κοινής νομοθεσίας, που να αναπτύσσεται μέσα από το σταθερό και θεσμοθετημένο διάλογο μεταξύ των κοινοτικών εταίρων με τελικό σκοπό την εργασιακή ειρήνη και εξασφάλιση της παραγωγικότητας. Η

[1] Πολιτικές. Οικονομικά και Κοινωνικά Θέματα, Κοινωνική Πολιτική: ηλεκτρονική σελίδα ΕΕ
[2] Σακελλαρόπουλος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, Εκ. Κριτική 1993

παραπάνω διατύπωση αλλάζει διαρκώς μορφές και περιεχόμενο κάτω από τις επιρροές που ασκούν οι διαδικασίες οικονομικής ενοποίησης κυρίως όπως αυτές εμφανίστηκαν μέσα από τα προγράμματα για την προώθηση της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς και το σχέδιο για την Οικονομική και Νομισματική Ολοκλήρωση.

Με την εισαγωγή της έννοιας της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς τίθεται στην ημερήσια διάταξη το ζήτημα του κοινωνικού ντάμπιγκ. Προκύπτει παράλληλα ο προβληματισμός: η στρατηγική που πρόκειται να σχεδιαστεί θα αφορά αναπροσανατολισμό των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων προς τις χώρες χαμηλού κόστους ή θα οδηγήσει στην απορύθμιση της αγοράς εργασίας, την ελάττωση του επιπέδου κοινωνικής προστασίας, τη μείωση των μισθών και χειροτέρευση των συνθηκών εργασίας. Η Λευκή Βίβλος με την οποία τον Ιούνιο του 1985 τίθονται οι βάσεις για την δημιουργία της Εσωτερικής Αγοράς φαίνεται να αγνοεί τα κοινωνικά προβλήματα που θα ανέκυπταν σε αυτή την πορεία. Η μεγάλη αγορά δεν θα είχε καμιά απολύτως σημασία αν οι πολίτες της κοινότητας δεν μπορούσαν να αποκομίσουν οφέλη από την πραγματοποίησή της. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη με την οποία τέθηκαν τα θεμέλια της Εσωτερικής Αγοράς[3] αλλά κυρίως με τον Κοινοτικό Χάρτη για τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων[4] και το πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής (1989) –στα οποία γίνεται μνεία παρακάτω- θεμελιώνονται οι βάσεις της κοινωνικής διάστασης της Ενιαίας Αγοράς.

Από την άλλη πλευρά το πρόγραμμα εγκαθίδρυσης της Ενιαίας Αγοράς θα έμενε ημιτελές χωρίς την πλήρη Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η οδηγία για την ελεύθερη μετακίνηση κεφαλαίων (Ιούνιος-1988) ήταν καθοριστικής σημασίας ως προς αυτό. Η ΟΝΕ ωστόσο με την εισαγωγή των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών και την εναρμόνιση των δημοσιονομικών πολιτικών την οποία υιοθετεί, επιφέρει την στέρηση στις εθνικές οικονομίες βασικών εργαλείων άσκησης συναλλαγματικής και δημοσιονομικής πολιτικής μετατίθοντας το βάρος της παρέμβασης στην εισοδηματική πολιτική δηλαδή στις ρυθμίσεις τιμών και μισθών. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μετατραπούν μισθοί και εργασία σε καθοριστικής σημασίας μέσα άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής. Ο πληθωρισμός, τα δημοσιονομικά και εμπορικά ελλείμματα με δεδομένη την αδυναμία να αντιμετωπιστούν μέσω συναλλαγματικών υποτιμήσεων καταπολεμούνται στο εξής με την πολιτική μισθών και τιμών. Τα παραπάνω αποτελούν τους πυρήνες μέσα από τους οποίους ξεπήδησαν

[3] βλ. παράρτημα Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη: Με την θέση σε ισχύ της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης την 1-7-1987 δημιουργήθηκαν τα θεμέλια για την ενιαία εσωτερική αγορά. Το τιθέμενο χρονικό όριο ήταν η 31-12-92. Στο παραπάνω έγγραφο ορίζεται η Εσωτερική αγορά ως " χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων". Βλ. Παράρτημα για την Εσωτερική αγορά.

[4] Βλ. παράρτημα για Κοινωνικό Χάρτη

τα κοινωνικά προβλήματα των περιφερειακών ανισοκατανομών και των κοινωνικών ανισοτήτων. Η σημασία της ΟΝΕ στην κοινωνική πολιτική καταγράφεται επομένως ως ιδιαιτέρως σπουδαία και είναι αυτή που επέβαλε την ίδρυση νέου Διακρατικού Ταμείου Συνοχής (όπου ανήκει και το πρόγραμμα Ντελόρ 2) και τον επαναπροσδιορισμό των υπαρχόντων διαρθρωτικών ταμείων.
Πέρα όμως από την ύπαρξη της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς και της ΟΝΕ ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χώρος δέχεται και άλλες προκλήσεις. Δημογραφική κάμψη με επιπτώσεις στην προσφορά εργασίας, τις κοινωνικές υποδομές και το ασφαλιστικό, νέα κοινωνικά φαινόμενα όπως η μακροχρόνια ανεργία είναι μερικές από τις προκλήσεις αυτές που φέρνουν αναγκαστικά στο προσκήνιο την έννοια της γεωγραφικής κινητικότητας της εργασίας, και γενικότερα επισημαίνουν την ανάγκη εντατικής ενασχόλησης με την ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Επακόλουθο των παραπάνω είναι η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χώρου ως αποτέλεσμα της ύπαρξης του Ευρωπαϊκού οικονομικού Χώρου. Το ζήτημα αν στην πορεία που διαγράφει, μετασχηματίζεται σταδιακά σε υπερεθνικό μηχανισμό με κεντρική κοινωνικοπολιτική παρέμβαση, διορθωτικό των κοινωνικών ανισοτήτων και εθνικών ανισοκατανομών όπως επιζητά ο στόχος της Εσωτερικής Αγοράς για την αντιμετώπιση του κοινωνικού ντάμπιγκ ή αντίθετα αν ωθείται προς αποκεντρωτικές εθνικές απαντήσεις για την προστασία της ανταγωνιστικότητας όπως επιδιώκει η ΟΝΕ δεν μπορεί κανείς να το προβλέψει. Το παραπάνω αποτελεί μια μεγάλη αντινομία της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Επιπλέον η διατύπωση της άποψης ότι η κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής ενοποίησης αποτελεί προϋπόθεση και όχι συνοδευτικό αποτέλεσμα της διαμόρφωσης του ενιαίου οικονομικού χώρου μένει ανοικτή προς διερεύνηση στο μέλλον.

2. Μοντέλα Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής

Η διαδικασία της οικονομικής ενοποίησης είναι όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς αποτέλεσμα διεργασιών στις οποίες μετέχουν διαφορετικές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις, κάθε μια από τις οποίες χαρακτηρίζεται από διαφορετικότητα στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον ευρωπαϊκό κοινωνικό χώρο. Στις διαπραγματεύσεις για την οικοδόμηση του τελευταίου, τρία είναι τα βασικά μοντέλα που καταγράφονται:

- Το συγκεντρωτικό μοντέλο: κύριος εκφραστής του είναι τα ευρωπαϊκά συνδικάτα. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική πρέπει να είναι συγκεντρωτική, ενώ οι εθνικές αντίστοιχα να εναρμονίζονται με αυτή. Πρόκειται δηλαδή από τη μια για την ενίσχυση του αναδιανεμητικού ρόλου του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού με παράλληλα από την άλλη εναρμόνιση των προτύπων αναδιανομής του εισοδήματος των κρατών-μελών. Πρακτικά αυτό μεταφράζεται σε νομοθετική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου σε θέματα εργατικού και κοινωνικού δικαίου σύμφωνα με τα πρότυπα που έχουν διαμορφωθεί στις χώρες με υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας. Με αυτό τον τρόπο υποστηρίζουν τα συνδικάτα, μπορούν οι κατακτήσεις των πλούσιων χωρών να εξασφαλιστούν και στα άλλα κράτη πετυχαίνοντας έτσι την ίση κατανομή των ωφελειών της εσωτερικής αγοράς. Από την άλλη μεριά η ωφέλεια που προκύπτει από αυτή τη θεώρηση της κοινωνικής πολιτικής για τις αναπτυγμένες χώρες έχει να κάνει με την απομάκρυνση της πιθανότητας οι κυβερνήσεις να οδηγήσουν σε κοινωνική απορύθμιση κατά την διάρκεια οικονομικών υφέσεων, με μείωση των κοινωνικών στάνταρτς και περικοπή των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Οι υποστηρικτές του κράτους κοινωνικής προστασίας ισχυρίζονται ότι οι κοινωνικές δαπάνες είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση κοινωνικής ειρήνης. Η εξασφάλιση του ίδιου επιπέδου προστασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη θα παρεμπόδιζε κατά τη γνώμη τους τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εξαιτίας της διαφορετικότητας στην επιβάρυνση των επιχειρήσεων. Αν δε συμβεί αυτό υποστηρίζουν ότι τα κράτη με υψηλό επίπεδο κοινωνική προστασίας θα έχαναν θέσεις εργασίας αλλά και κεφάλαιο δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις θα προτιμούσαν να επενδύουν σε χώρες που το κόστος εργασίας δε θα επιβαρυνόταν από τις δαπάνες για κοινωνική προστασία[5].

[5] Πολιτικές, Οικονομικά και Κοινωνικά θέματα, Κοινωνική Πολιτική, ηλεκτρονική σελίδα ΕΕ

- Το αποκεντρωτικό μοντέλο: κύριος εκφραστής του είναι η εργοδοσία και οι επιχειρήσεις. Σύμφωνα με αυτή την θεώρηση οι δυνάμεις της αγοράς είναι αυτές που θα αναδείξουν το προσφορότερο σύστημα κοινωνικής προστασίας μέσα από την ελεύθερη μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής. Η προτεραιότητα του στόχου της ανάπτυξης χαρακτηρίζει αυτού του είδους προσεγγίσεις στην ασκούμενη ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, ενώ τονίζεται η ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι εθνικές ιδιαιτερότητες και το συγκριτικό πλεονέκτημα κυρίως των φτωχών χωρών. Τέλος δίνεται σημασία στην εξασφάλιση συνθηκών ελευθερίας κατά τις διαπραγματεύσεις των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Η παραπάνω προσέγγιση βασιζόμενη στις αρχές του φιλελευθερισμού θεωρεί την κοινωνική εναρμόνιση ως συνέπεια της Οικονομικής και Νομισματικής ενοποίησης[6], ωστόσο συντηρεί θεσμικά το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών κρατών-μελών ενώ παράλληλα ελλοχεύει ο κίνδυνος κοινωνικής απορύθμισης στις πλουσιότερες χώρες.

Οι υποστηρικτές της νεοφιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής τάσσονται υπέρ του ανταγωνισμού, ο οποίος θα περιορίζεται μόνο από ένα ελάχιστο σύνολο κοινωνικών διατάξεων ή συναφών διατάξεων και μέσω αυτών θα επιτευχθεί η ανώτερη ευημερία. Για τη σχολή αυτή οι κοινωνικές δαπάνες αφορούν μόνο ένα είδος από τις πολλές δαπάνες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και θα πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα με την οικονομική κατάσταση[7].

- Το μοντέλο διασφάλισης της ελάχιστης κοινωνικής προστασίας: κυρίως αφορά την κατοχύρωση των γενικά αποδεκτών κοινωνικών δικαιωμάτων όπως αναδεικνύονται από τον ευρωπαϊκό πολιτισμό[8]. Επιπλέον λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο κοινωνικής προστασίας των χωρών του νότου και προβλέπεται πιθανή αναπροσαρμογή του σε υψηλότερα επίπεδα.

Η Τρίτη αυτή θεώρηση παρουσιάστηκε μέσα από την κριτική για τις δύο προηγούμενες. Η κριτική αυτή αφορούσε:

i) την εξαφάνιση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των χωρών του νότου που αφορούσε τη φθηνότερη εργατική δύναμη, στα επίπεδα εσωτερικού ανταγωνισμού σε σχέση με την πρώτη προσέγγιση,

ii) την επαύξηση του κινδύνου του κοινωνικού ντάμπινγκ που αφορά την εκροή κεφαλαίων, αύξηση της ανεργίας και μείωση των

[6] Βλ. σελ. 26 Θ. Σακελλαρόπουλος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, Εκ. Κριτική 1993
[7] Πολιτικές, Οικονομικά και Κοινωνικά θέματα, Κοινωνική Πολιτική, ηλεκτρονική σελίδα ΕΕ
[8] Βλ. σελ. 27Θ. Σακελλαρόπουλος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, Εκ. Κριτική 1993

εισοδημάτων των εργαζομένων αφού το μειωμένο κόστος του εργατικού δυναμικού στο νότο θα προσέλκυε την παραγωγή προς τα εκεί αφήνοντας τις χώρες του βορρά να αντιμετωπίσουν την κατάσταση μέσω της μείωσης μισθών, επιδομάτων και κοινωνικών παροχών δεδομένης της έλλειψης δυνατότητας άσκησης συναλλαγματικής πολιτικής (πχ υποτίμηση).

Το τρίτο μοντέλο εξασφαλίζει το συγκριτικό πλεονέκτημα των χωρών του νότου από τη μία, ενώ περιορίζει την πιθανότητα κοινωνικού ντάμπινγκ και απορύθμισης από την άλλη. Κανείς ωστόσο δε μπορεί να ισχυριστεί ότι οι κίνδυνοι αυτοί παύουν να είναι ορατοί. Η διαπραγματευτική δύναμη των συνδικάτων είναι αυτή που κάθε φορά θα καθιστά περισσότερο η λιγότερο επιτυχείς τις διαπραγματεύσεις για την κοινωνική πολιτική.

3. Το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής

Η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική θεμελιώνεται και αρχίζει να υφίσταται μέσα από το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο που θεμελιώνει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Συνθήκη της Ρώμης, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και η Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι το εισαγωγικό θεσμικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Διευρύνσεις των παραπάνω αποτελούν ο Κοινωνικός Χάρτης και το Πρόγραμμα Δράσης της Επιτροπής. Τα κείμενα αυτά έχουν τη μορφή διακηρύξεων με καταγραφή προβλημάτων και υποβολή προτάσεων που έχουν σκοπό την υλοποίηση της παραπάνω πολιτικής.

Το 1972 δόθηκε σημαντική ώθηση στην ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική κατά την συνάντηση των ευρωπαίων αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στο Παρίσι. Τα κοινοτικά όργανα κλήθηκαν να λάβουν δραστικά μέτρα για την υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής. Ως αποτέλεσμα της συνάντησης αυτής το 1974 ξεκίνησε η υλοποίηση του πρώτου προγράμματος δράσης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Τα προγράμματα δράσης είχαν σαν στόχο την λήψη μέτρων με βάση τα οποία θα ασκηθεί η κοινωνική πολιτική. Η ΕΚ με την έκδοση οδηγιών θα μπορούσε να περάσει στο εθνικό δίκαιο τις αρχές της πολιτικής της όταν αυτές θα μετατρέπονταν σε εθνικούς νόμους.

Σε ότι αφορά τις προαναφερθείσες συνθήκες δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα ως προς την κοινωνική πολιτική αφήνοντας το περιθώριο στις εθνικές κυβερνήσεις να πάρουν πρωτοβουλίες υπέρ της λήψης και εφαρμογής κοινωνικοπολιτικών μέτρων. Η ύπαρξη των ευρωπαϊκών οργάνων και κυρίως της Επιτροπής στηρίζεται στην αρχή της επικουρικότητας[9] η οποία αποτελεί τον κεντρικό άξονα των ασκούμενων πολιτικών στην ΕΕ.

i) Το νομικό πλαίσιο

α. Η Συνθήκη της Ρώμης και η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Από το προοίμιο κιόλας της Συνθήκης της Ρώμης διατυπώνεται ως ένας από τους βασικούς στόχους της Κοινότητας 'η σταθερή βελτίωση των όρων διαβίωσης και απασχόλησης των λαών'[10]. Ωστόσο σε αντίθεση με τα οικονομικά και νομισματικά θέματα που ρυθμίζονται λεπτομερώς

[9]βλ. παράρτημα: Το άρθρο 3Β της Συνθήκης της Ρώμης ορίζει τα ακόλουθα: 'η κοινότητα ενεργεί μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη-μέλη και δύναται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο'

τόσο στη Συνθήκη όσο και στην αναθεώρησή της, την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, τα κοινωνικά ζητήματα αντιμετωπίστηκαν μόλις οριακά. Η πρόβλεψη ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου δε διαφαίνεται στις συνθήκες της Κοινότητας.

Οι διατάξεις που αφορούν την κοινωνική πολιτική στις παραπάνω αναφερθείσες συνθήκες έχουν κυρίως χαρακτήρα συμπληρωματικό των βασικών ρυθμίσεων. Στη Συνθήκη της Ρώμης μια σειρά από άρθρα ορίζουν το πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής[11]:

- Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, με την αναγνώριση μεταφοράς ασφαλιστικών δικαιωμάτων (άρθρο 48-51)

- Ελεύθερη εγκατάσταση προσώπων και άσκηση μη μισθωτών υπηρεσιών (άρθρο 52-66)

- Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας καθώς και αναγνώριση της ίσης αμοιβής για όμοια εργασία μεταξύ ανδρών και γυναικών (άρθρο 117, 118, 119)

- Κοινή επαγγελματική εκπαίδευση (άρθρο 128)

Το 1986 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη τίθεται ο στόχος της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς συμπληρώνοντας έτσι την κοινοτική νομοθεσία. Ωστόσο την περίοδο πριν το 1986 τέθηκε μεταξύ των επιδιώξεων της Κοινότητας η δημιουργία μιας νέας στρατηγικής συνεργασίας για την ανάπτυξη της απασχόλησης και την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των κοινοτικών εταίρων. Με τις διατάξεις 118^{A} και 118B συμπληρώνονται τα άρθρα 117 και 118 χωρίς να διαφοροποιείται ο μη δεσμευτικός χαρακτήρας των ενεχόμενων σε αυτά τα άρθρα προϋπάρχουσων διατάξεων. Οι διατάξεις αυτές αφορούν:

i) την βελτίωση της προστασίας και της ασφάλισης των εργαζομένων στο χώρο εργασίας (118^{A}),
ii) την ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ των κοινοτικών εταίρων (118B) και
iii) την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας (120A).

Εκείνο που προέκυψε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη δεν ήταν ωστόσο η συγκρότηση μιας νομικής βάσης πάνω στην οποία θα

[10] Βλ. σελ 40, Θ Σακελλαρόπουλος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική
[11] Βλ. παράρτημα τα άρθρα της συνθήκης της Ρώμης

στηριζόταν η κοινωνική πολιτική. Είχε και αυτή δώσει προτεραιότητα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Κυρίως όμως ενώ αντικατέστησε την αρχή της ομοφωνίας με αυτή της ειδικής πλειοψηφίας για θέματα της εσωτερικής αγοράς, ρητά απέκλεισε την εφαρμογή αυτής της αρχής σε θέματα ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων και δικαιωμάτων μισθωτών. Έτσι ένα και μόνο μέλος μπορούσε να εμποδίσει την εναρμόνιση των κοινωνικών νομοθεσιών. Εξαίρεση διατυπώθηκε μόνο για τη διάταξη 118Α για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων.

Ο επικουρικός ρόλος της Κοινότητας δε φάνηκε να ενισχύεται ή να διαφοροποιείται τουλάχιστον σύμφωνα με τα όσα ενέκυπταν από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986), ενώ το αίτημα για εναρμόνιση των κοινωνικών πολιτικών με τη θέσπιση της αρχής της ειδικής πλειοψηφίας στις σχετικές αποφάσεις έμενε προς στιγμή ανικανοποίητο. Επειδή ωστόσο η ερμηνεία των συνθηκών είναι εξίσου σημαντική με την ύπαρξη των ίδιων των άρθρων πρέπει να επισημανθεί το εξής:

- τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και τα ευρωπαϊκά συνδικάτα προσπάθησαν να δώσουν διαφορετικές ερμηνείες σε κάποια άρθρα επιδιώκοντας να εκμεταλλευτούν προς όφελος τους το περιθώριο που άφηνε η διατύπωση των εν λόγω άρθρων. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του άρθρου 118 Α [12] όπου η διασταλτική ερμηνεία που μπορούσε να δοθεί στην έννοια του ' χώρου εργασίας' αποτέλεσε επίπεδο αντικρουόμενων απόψεων για το αν η ισχύς του άρθρου αναφερόταν καθαρά στις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας ή στο ευρύτερο εργασιακό περιβάλλον. Το παραπάνω παράδειγμα γίνεται περισσότερο σαφές αν ληφθεί υπόψη ότι στο άρθρο 100Α[13] που προηγείται είναι ξεκάθαρη η απαγόρευση της ισχύος ειδικής πλειοψηφίας σε θέματα που αφορούν μισθωτούς. Αποτέλεσμα αυτού είναι η δημιουργία ενός περιθωρίου δράσης για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχέση με την ανάπτυξη ενιαίας κοινωνικοπολιτικής δράσης. Η δεκαετία του '80 χαρακτηρίστηκε από πολλές επεμβάσεις της Επιτροπής στην διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας, οι οποίες στηρίχθηκαν αποκλειστικά στην διασταλτική ερμηνεία των άρθρων των συνθηκών.

Ολοκληρώνοντας μπορούν να διατυπωθούν οι εξής προτάσεις:

- η κοινωνική πολιτική στην ΕΕ δεν πλαισιώνεται από ένα θεσμικό πλαίσιο που να καλύπτει την άσκησή της,

[12] Βλ. παράρτημα τα άρθρα της συνθήκης της Ρώμης.Το άρθρο αυτό αφορούσε το πεδίο ισχύος της ειδικής πλειοψηφίας στο χώρο των κοινωνικών ζητημάτων
[13] Βλ. παράρτημα άρθρο 100Α συνθΕΟΚ

- το παραπάνω είναι αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίο γίνεται η αποδοχή των άρθρων των συνθηκών που την αφορούν (ομοφωνία και όχι ειδική πλειοψηφία),
- υπάρχει ωστόσο δυναμική ερμηνεία των άρθρων η οποία προκύπτει μέσα από την καθημερινή πρακτική των εμπλεκόμενων στην κοινωνική πολιτική φορέων (συνδικάτα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κλπ)

Η δυνατότητα ελιγμού που δίνεται πολλές φορές από τις ίδιες τις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αφήνουν περιθώρια εναρμόνισης των κοινωνικών πολιτικών.

β. Ο Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων

Στις 9 Δεκεμβρίου 1989 συντελέστηκε ένα σημαντικό βήμα στην προώθηση του κοινοτικού κοινωνικού προτύπου. Πρόκειται για την ψήφιση του 'Κοινοτικού Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων'. Η έγκριση του πραγματοποιήθηκε υπό τύπο πανηγυρικής διακήρυξης από τους αρχηγούς των κρατών-μελών και κυβερνήσεων έντεκα χωρών κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Στρασβούργου.

Η ψήφιση του Κοινοτικού Χάρτη παράλληλα με το ενδιαφέρον για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, την απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση αλλά και τη κοινωνική προστασία εν γένει, αποτέλεσαν τα βασικά θέματα των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά το 1989. Για πρώτη φορά στην ιστορία του το Συμβούλιο αφιέρωσε πάνω από μια συνόδους σε διάστημα εξαμήνου δεδομένου ότι γινόταν πλέον επιτακτική η ανάγκη πραγμάτωσης της κοινωνικής διάστασης της Εσωτερικής Αγοράς. Κάτω από αυτό το πρίσμα έλαβαν χώρα πέντε συνολικά σύνοδοι εκ των οποίων τέσσερις διεξήχθησαν με σύνθεση υπουργών εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων (5/4/89, 12/6/89, 30/10/89 & 30/11/89) και μια, με αποκλειστική σύνθεση υπουργών κοινωνικών υποθέσεων (29/9/89).

Οι υπουργοί εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων σε ανεπίσημες συναντήσεις τους, (στη Σεβίλλη 2 & 7 Μαρτίου 1989 και Γαλλία 10/3/1989) αντάλλαξαν απόψεις που αφορούσαν τόσο το σχέδιο του Κοινοτικού Χάρτη, όσο και για τη κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς καθώς και θέματα απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια ανεπίσημων συναντήσεων των αρμόδιων υπουργών για θέματα γυναικών στο Τολέδο 27/4/1989 & 28/4/1989, συζητήθηκαν ζητήματα ίσης μεταχείρισης ανδρών και

γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, κατανομής των οικογενειακών και επαγγελματικών ευθυνών, καθώς και οι πιθανολογούμενες επιπτώσεις από την μέλλουσα εσωτερική αγορά στη θέση της γυναίκας. Στα πλαίσια δε της Μόνιμης Επιτροπής Απασχόλησης (12/5/1989 & 10/11/1989) συνεχίστηκε ο διάλογος με τους εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων με αντικείμενο την μεγέθυνση στην οικονομία εν γένει αλλά και τις συνέπειες στην απασχόληση (τάσεις και ιεράρχηση αναγκών)[14].

Εξάλλου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης ενέκρινε ότι στα πλαίσια των εργασιών για την οικοδόμηση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς πρέπει να αποδίδεται ίση βαρύτητα τόσο στα οικονομικά όσο και στα κοινωνικά ζητήματα. Έτσι σταδιακά και βάσει του σχεδίου Κοινοτικού Χάρτη για τα θεμελιώδη δικαιώματα, που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 28/9/1989, εκπονήθηκε από ad hoc Ομάδα Εργασίας στην οποία συμμετείχαν παράλληλα και άμεσοι εκπρόσωποι των υπουργών ανά κράτος-μέλος, ένα σχέδιο κοινοτικού χάρτη για τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων. Μέχρι την υποβολή του σχεδίου αυτού υπήρξε μια μακρά περίοδος διαβουλεύσεων τον Οκτώβριο του 1989, μεταξύ του προέδρου του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων και την Ένωση Βιομηχανιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (UNICE) οι οποίοι ήλθαν σε συζητήσεις επί του σχεδίου. Ακολούθησε παρουσίαση των αποτελεσμάτων στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για να οδηγηθούμε όπως προαναφέρθηκε στην ψήφιση του το Δεκέμβριο του 1989.

Περιεχόμενο του Κοινοτικού Χάρτη αποτελεί τόσο η αναφορά στα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, όσο και η απασχόληση, οι αμοιβές, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, η κοινωνική προστασία, η ελευθερία του συνεργάζεσθαι και διαπραγματεύεσθαι συλλογικώς, η επαγγελματική εκπαίδευση, η ισότιμη αντιμετώπιση ανδρών και γυναικών, η πληροφόρηση, η συμμετοχή των εργαζομένων, η προστασία της υγείας και της ασφάλειας στα πλαίσια της εργασίας και προστασίας των παιδιών, των εφήβων, των υπερηλίκων και ανάπηρων. Συγκεκριμένα στα 26 σημεία του προγραμματικού καταλόγου, προβλέπει και κωδικοποιεί τα επόμενα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων:

- Το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και άσκησης οποιουδήποτε επαγγέλματος στις χώρες της Κοινότητας. Αυτό το δικαίωμα

[14] Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, 37η Έκθεση των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου (1989)

συνεπάγεται το δικαίωμα συγκέντρωσης της οικογένειας, την αναγνώριση των πτυχίων, την εναρμόνιση των όρων παραμονής, κλπ.

- Το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, το δικαίωμα για δίκαιη αμοιβή καθώς και δωρεάν εξυπηρέτηση για την εξεύρεση εργασίας.
- Το δικαίωμα στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο, της λήψης άδειας με αποδοχές και του ακριβούς καθορισμού των όρων εργασίας.
- Το δικαίωμα στην κοινωνική προστασία την κοινωνική ασφάλιση και προστασία των ανέργων.
- Το δικαίωμα ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων, σύναψης συλλογικών συμβάσεων, συλλογικής δράσης και απεργίας μισθωτών.
- Δικαίωμα στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Δικαίωμα για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών.
- Δικαίωμα στην πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων στις επιχειρήσεις ιδίως σε θέματα που αφορούν την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, την αναδιάρθρωση ή συγχώνευση επιχειρήσεων, τις ομαδικές απολύσεις κλπ.
- Δικαίωμα προστασίας της παιδικής εργασίας, δίκαιης αμοιβής, επαγγελματικής κατάρτισης και μειωμένου ωραρίου απασχόλησης για τους νέους.
- Δικαίωμα αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης των συνταξιούχων και κοινωνικής προστασίας των άπορων ηλικιωμένων που δε δικαιούνται σύνταξη.
- Δικαίωμα μειονεκτούντων ατόμων για επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική ενσωμάτωση.

Στο σημείο 27 ο Χάρτης ορίζει ότι υπεύθυνα για την κατοχύρωση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων που προβλέπονται στο χάρτη, και για την εφαρμογή των κοινωνικών μέτρων τα οποία απαιτεί η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς είναι ειδικότερα –στα πλαίσια μιας στρατηγικής με στόχο και κοινωνική και οικονομική συνοχή- τα ίδια τα κράτη-μέλη και ότι τα θέματα αυτά θα ρυθμιστούν νομοθετικώς και με συλλογικές συμβάσεις, ανάλογα με τις καθιερωμένες διαδικασίες των κρατών-μελών. Στο σημείο 28 καλείται η Επιτροπή να αναλάβει το ταχύτερο τις πρωτοβουλίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της βάσει των Συνθηκών, ούτως ώστε να θεσπιστούν νομικά μέσα που υλοποιούν, στην πράξη τα δικαιώματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας, καθώς θα πραγματοποιείται η εσωτερική αγορά. Έτσι καμία από τις απαιτήσεις που προέκυπταν από τον Κοινωνικό Χάρτη δεν ήταν δεσμευτική για τις κυβερνήσεις, καθώς δεν εγείρονταν αξιώσεις νομικής προστασίας. Ωστόσο ήταν κοινός τόπος ότι θα αποτελούσαν τη βάση αναφοράς για μια καλύτερη συνεκτίμηση της κοινωνικής διάστασης στην

πορεία της κοινότητας[15]. Παρόλαυτα δεν μπορεί να παραληφθεί ότι η ψήφιση του Κοινοτικού Χάρτη αποκάλυψε μια σειρά αντιθέσεων και συγκρουόμενων συμφερόντων που σχετίζονται με την πορεία προς την οικοδόμηση της Ενωμένης Ευρώπης. Μόνο τα 11 από τα 12 κράτη-μέλη ψήφισαν την έγκριση του, ενώ η Μεγάλη Βρετανία διαφοροποιήθηκε σπάζοντας την ομοφωνία. Υπέρ ενός Χάρτη που θα εκφράζει κάθε πολίτη και όχι αποκλειστικά τον εργαζόμενο και τα δικαιώματά του τάχθηκε τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Επιπλέον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέφραζε την άποψη κατοχύρωσης των δικαιωμάτων με έννομη απαίτηση εισάγοντας την έννοια της υποχρεωτικής συμμόρφωσης των κρατών-μελών με το πνεύμα και τις διακηρύξεις του Χάρτη. Οι συγκρούσεις που αναφέρθηκαν οδήγησαν σε βαθμιαία αποδυνάμωση και αποψίλωση του αρχικού σχεδίου της Επιτροπής[16].

Απ' την άλλη μεριά πολλές κυβερνήσεις και οργανώσεις εργοδοτών θεώρησαν ότι ο Κοινοτικός Χάρτης αντιμετωπίστηκε σαν πρόκληση προς τους εργαζομένους να απαιτήσουν κατοχύρωση των ελάχιστων δικαιωμάτων τους σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο. Ακόμα και αυτή η θεώρηση του Κοινοτικού Χάρτη χαρακτηρίστηκε ως ανεπαρκής από τα ριζοσπαστικά συνδικάτα που εξέφραζαν την άποψη ότι επιχειρείται αποπροσανατολισμός από το περιεχόμενό του.

γ. *Η Συνθήκη του Μάαστριχτ*

Σύμφωνα με την ιδρυτική συνθήκη της ΕΕ που εγκρίθηκε στο Μάαστριχτ στις 7.2.92 από τους 12 αρχηγούς των κρατών-μελών της ως τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας η προτεραιότητα των πολιτικών δινόταν στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση (ΟΝΕ). Τα κοινωνικοπολιτικά θέματα δεν θεωρήθηκαν άμεσης σπουδαιότητας γι' αυτό παρέμεινε στο επίπεδο των διακηρύξεων κάθε ζήτημα που αφορούσε την κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο συντελέστηκαν σημαντικά βήματα τα οποία αποτέλεσαν τον άξονα σχεδιασμού της κοινωνικής πολιτικής. Αναλυτικά:

Με τη Συνθήκη αυτή άλλαξε η δομή της συνθΕΟΚ και ήδη Ευρωπαϊκής Κοινότητας και συγκεκριμένα στα θέματα κοινωνικής πολιτικής πραγματοποιήθηκε η αντικατάσταση του τίτλου ΙΙΙ της συνθήκης της ΕΟΚ από το κείμενο: 'Τίτλος VIII. Κοινωνική Πολιτική, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Νεολαία". Τα άρθρα 117 έως 122 αφορούσαν τις κοινωνικές διατάξεις, τα άρθρα 123 έως 125 το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό

[15] βλ. Θ Σακελλαρόπουλος, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική
[16] βλ. παράρτημα: Σχέδιο Κοινωνικού Χάρτη

Ταμείο. Τα άρθρα 126 έως 128 αποτέλεσαν το νέο κεφάλαιο 3 που αφορούσε στην παιδεία, την επαγγελματική εκπαίδευση και τη νεολαία. Ειδικότερα, το νέο άρθρο 127 αντικατέστησε το παλαιό 128 αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση. Στο άρθρο αυτό διευκρινιζόταν ότι η λήψη αποφάσεων θα γινόταν με ειδική πλειοψηφία, χωρίς να αφορά την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

Η Συνθήκη για την ΕΕ εισήγαγε έναν νέο τίτλο Χ για τη Δημόσια Υγεία που περιελάμβάνε ένα μόνο άρθρο το (α.129) και όριζε ότι η κοινότητα θα συνέβαλε στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και αν αυτό ήταν απαραίτητα υποστηρίζοντας τη δράση τους. Μέλημα της Κοινότητας θα αποτελούσε η προώθηση της πρόληψης ασθενειών, της έρευνας, της ενημέρωσης και της διαπαιδαγώγησης σε θέματα υγείας. Για την έγκριση των αποφάσεων που θα λαμβάνονταν στον τομέα αυτό το συμβούλιο θα ακολουθούσε την διαδικασία της συναπόφασης και της ειδικής πλειοψηφίας. Σε καμία περίπτωση όμως τα παραπάνω παρά την προσπάθεια συντονισμού των δράσεων στον τομέα της υγείας δεν αποτέλεσαν ολοκληρωμένη κοινωνική πολιτική.

Σημαντική εξέλιξη σε σχέση με την κοινωνική πολιτική αποτέλεσε η προσθήκη του Πρωτοκόλλου 14 γνωστό ως 'συμφωνία για την κοινωνική πολιτική'. Το πρωτόκολλο αυτό που δεν υπογράφηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο είχε σαν στόχο τη διευκόλυνση των 11 κρατών-μελών να χρησιμοποιήσουν το κοινοτικό πλαίσιο προκειμένου να εγκρίνουν σειρά μέτρων για να εφαρμόσουν τον Κοινωνικό Χάρτη δεδομένων των αντιδράσεων της Μεγάλης Βρετανίας. Κύριο σημείο του ήταν η εξουσιοδότηση των κρατών-μελών της ΕΕ να λαμβάνουν δεσμευτικές αποφάσεις σε ορισμένους τομείς κοινωνικής πολιτικής όπως τα θέματα υγείας, ασφαλείας, συνθηκών εργασίας, ισότητας ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες στην αγορά εργασίας καθώς και θέματα επανένταξης των ανέργων. Η ειδική πλειοψηφία θεωρήθηκε ως ικανή και αναγκαία συνθήκη για την έγκριση αυτών των αποφάσεων (άρθρο 2 παρ. 1 της Συμφωνίας). Το σημείο αυτό αποτέλεσε διεύρυνση του κύκλου των περιπτώσεων όπου η λήψη αποφάσεων θα μπορούσε να γίνεται με εδική πλειοψηφία σε αντιδιαστολή με την τακτική του παρελθόντος όπου η ομοφωνία ήταν απαραίτητη. Η μέχρι τότε ισχύουσα θεσμοθετημένη κατάσταση (άρθρο 118^{A} παρ. 2[17]) προέβλεπε την ειδική πλειοψηφία μόνο σε περιπτώσεις όπως η βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος.

Στη Συνθήκη για την ΕΕ είναι προσαρτημένη εκτός από το Πρωτόκολλο 14 και η Συμφωνία των 11 κρατών-μελών για την κοινωνική πολιτική η

[17] Η έγκριση οδηγιών για την θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων και η λήψη αποφάσεων απαιτούσε 54-76 ψήφους ενώ με την ειδική πλειοψηφία μόλις 44-66 ψήφους

οποία τροποποιεί σε σχέση με αυτά τα κράτη την Συνθήκη της Ρώμης. Με το άρθρο 1 της Συμφωνίας τα κράτη-μέλη συμφωνούν στην προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, την παροχή της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, το κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων. Για τους σκοπούς αυτούς η Κοινότητα και τα Κράτη-μέλη θα ακολουθούσαν μέτρα που θα λάμβαναν υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών πρακτικών, ιδιαιτέρως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων καθώς και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Κοινότητας. Σε σχέση με το άρθρο 117 της συνθΕΟΚ, το άρθρο 1 της Συμφωνίας για την Κοινωνική Πολιτική εξειδικεύει περισσότερο τους στόχους αυτής της πολιτικής. Τα κράτη-μέλη προβλεπόταν να έχουν σημαντικό ρόλο ως προς την εφαρμογή των μέτρων που θα αποφάσιζε η Κοινότητα. Η ανάθεση διευρυμένων αρμοδιοτήτων στα κράτη-μέλη αποτελεί εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας και αντισταθμίζει την ανάθεση νομοθετικών αρμοδιοτήτων στην Κοινότητα.

Στο άρθρο 2 παρ. 1 και 3 αναφέρονται τα θέματα εκείνα για τα οποία η Κοινότητα έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα. Η εξειδίκευση των θεμάτων κάνει περιττή την προσφυγή στην αρχή της επικουρικότητας. Τα μόνα θέματα που δεν εξειδικεύονται ενώ θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο ενστάσεων με βάση την αρχή της επικουρικότητας είναι η κοινωνική ασφάλεια και η κοινωνική προστασία τα οποία είναι άρρηκτα δεμένα με το κράτος πρόνοιας. Σε άλλους τομείς κοινωνικής πολιτικής όπως η προστασία των εργαζομένων μετά την λήξη των συμβάσεων εργασίας λόγω καταγγελίας, ή της συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και οι χρηματικές εισφορές με στόχο την προώθηση της απασχόλησης, η κοινωνική συμφωνία απαιτούσε ομοφωνία των κυβερνητικών εκπροσώπων[18]. Κατά συνέπεια αν κάποιο κράτος-μέλος αρνιόταν την έγκριση του κανονισμού δε θα μπορούσε να ληφθεί η σχετική απόφαση (άρθρο 2 παρ. 3). Για θέματα όπως

- Βελτίωση περιβάλλοντος εργασίας
- Συνθήκες εργασίας
- Ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων
- Ισότητα ανδρών και γυναικών στο χώρο εργασίας
- Ένταξη αποκλεισμένων ατόμων

η Συμφωνία προέβλεπε ότι η έκδοση οδηγιών θα γίνεται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία κατά τη διαδικασία της συνεργασίας (νέο άρθρο 189 Γ συνθΕΟΚ) και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή[19].

[18] βλ. παράρτημα, άρθρο 2 παρ. 3 της Συμφωνίας
[19] βλ. παράρτημα, άρθρο 2 παρ. 2 της Συμφωνίας

Τέλος σε ότι αφορά τα θέματα αμοιβής, τον συνδικαλισμό και τις ανταπεργίες των εργοδοτών, παρέμεναν βάσει της Συμφωνίας για την κοινωνική πολιτική, στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών (άρθρο 2 παρ. 3, 4) ενώ θέματα όπως οι αμοιβές, το δικαίωμα του συνεργάζεσθαι, το δικαίωμα της απεργίας παρέμεναν εκτός των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, εξολοκλήρου δηλαδή στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών.

Με αυτή την πολιτική ενισχυόταν ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στα θέματα κοινωνικής πολιτικής ενώ παράλληλα θεσπιζόταν ο κοινωνικός διάλογος. Η πολιτική ενίσχυσης του διαλόγου των κοινωνικών εταίρων εμφανίστηκε για πρώτη φορά με την προσθήκη του άρθρου 118 β συνθΕΟΚ που προστέθηκε στην ΕΕΠ. Η Επιτροπή υπήρξε πάντα θερμός υποστηρικτής του κοινωνικού διαλόγου. Χαρακτηριστική είναι η άποψη του προέδρου της Επιτροπής Delors όταν στα πλαίσια συνάντησης για τον κοινωνικό διάλογο στις 3 Ιουλίου 1992 στις Βρυξέλλες επεσήμαινε πόσο σημαντικότερη είναι η συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων από την επιβολή ενός κοινοτικού νόμου. Το ερώτημα που προέκυπτε όμως είναι αν στην περίπτωση αδυναμίας εξεύρεσης λύσης σε εθνικό επίπεδο, θα επιτρεπτό η κοινοτική παρέμβαση. Η στάση της εργοδοσίας ήταν εν γένει αντίθετη στην επιβολή κοινοτικών λύσεων. Αντίθετα τα συνδικάτα έβλεπαν ένα τέτοιο ενδεχόμενο θετικά. Ωστόσο προβλήματα προέκυπταν πάντοτε σε θέματα αντιπροσωπευτικότητας και νομιμοποίησης τόσο στις ευρωπαϊκές εργοδοτικές οργανώσεις (UNICE και CEEP), όσο και στην Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (ETUC), με αποτέλεσμα να μη είναι εφικτή η λήψη δεσμευτικών αποφάσεων. Τα σημεία που αφορούν την ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων όπως προέκυπταν από τη Συμφωνία των 11 είναι τα εξής:

1. Επιβαλλόταν η συνεργασία της Επιτροπής με τους κοινωνικούς εταίρους πριν την υποβολή προτάσεων για την κοινωνική πολιτική
2. Οι κοινωνικοί εταίροι είχαν τη δυνατότητα να ζητήσουν την εφαρμογή κοινωνικών οδηγιών σε εθνικό επίπεδο.
3. Οι ευρωπαϊκές συλλογικές συμφωνίες μεταξύ των κοινωνικών εταίρων αναγνωρίζονται επίσημα και μπορούν να εφαρμόζονται είτε με κοινοτική πρωτοβουλία (κανονισμός, οδηγία, απόφαση), είτε με διαδικασίες και πρακτικές που διαμορφώνονται από τους ενδιαφερόμενους.

Σε σχέση με το πρώτο σημείο άμεση απόρροια αποτέλεσε η δυνατότητα των κοινωνικών εταίρων να διατυπώνουν γνώμη ή ακόμα και σύσταση προς την Επιτροπή σε θέματα που αφορούν μια κοινοτική δράση μέσα από διαβουλεύσεις. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων οι κοινωνικοί εταίροι μπορούσαν να δηλώσουν αν επιθυμούσαν την θέση σε λειτουργία του άρθρου 4. Με αυτό οι συμφωνίες που συνάπτονταν σε κοινοτικό επίπεδο υλοποιούνταν είτε σύμφωνα με τις αποφάσεις των κοινωνικών

εταίρων, είτε με απόφαση του Συμβουλίου αν το ζητούσαν από κοινού τα υπογράφοντα μέρη. Τέλος το τρίτο σημείο σηματοδοτούσε τη δυνατότητα υπογραφής ευρωπαϊκών συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

Εκτός από την ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων η συνθήκη του Μάαστριχτ συνοδεύτηκε από την αναβάθμιση του ρόλου του Κοινοβουλίου και του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου καθώς και την ενίσχυση της Επιτροπής.
Με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση έγιναν μερικά ακόμα δειλά βήματα για τη διαμόρφωση ενιαίας κοινωνικής πολιτικής. Επιστημονικά και συνδικαλιστικά επιτελεία τάχθηκαν υπέρ αυτής της άποψης. Ωστόσο πολλές ήταν οι ελλείψεις που είχε μια τέτοια προσέγγιση. Δεν παύει όμως τόσο η Συνθήκη όσο και το Πρωτόκολλο να θεωρείτε ως αναπόσπαστο μέρος του κοινωνικού πλαισίου. Η ύπαρξη του Πρωτοκόλλου παρέχει τη δυνατότητα παραγωγής Κοινοτικού Δικαίου. Η υπογραφή του Πρωτοκόλλου στην οποία οδηγήθηκαν οι 11 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για να προσπεραστούν τα εμπόδια της ασυμφωνίας της Μεγάλης Βρετανίας, τους έδινε το δικαίωμα να δημιουργούν ρυθμίσεις κοινωνικής πολιτικής που θα ασκούνταν διακρατικώς μετά την επικύρωση από τα κράτη-μέλη και αφού το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο συμφωνούσε Ταυτόχρονα όμως ήταν πιθανό το ενδεχόμενο αυτές να αμφισβητηθούν ενώπιον του ΔΕΚ (για την παράβαση της γενικής αρχής της μη διάκρισης ανάμεσα στους υπηκόους των κρατών-μελών της Κοινότητα). Το παραπάνω αποτέλεσε βασικό ζήτημα στα πλαίσια εφαρμογής της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής.

δ. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

Όπως προκύπτει ήδη από το άρθρο 1Α της Συνθήκης του Άμστερνταμ τα υπογράφοντα τη Συνθήκη κράτη-μέλη δηλώνουν αποφασισμένοι να προωθήσουν την οικονομική και κοινωνική πρόοδο των λαών τους λαμβάνοντας υπόψη τους την αειφόρο ανάπτυξη στα πλαίσια ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και εφαρμόζοντας τις πολιτικές που διασφαλίζουν την πρόοδο στον τομέα της οικονομικής ολοκλήρωσης παράλληλα με την πρόοδο στους άλλους τομείς. Το άρθρο ΣΤ της συνθήκης για την ΕΕ τροποποιείται και η παράγραφος 1 αναφέρει ότι: η ΕΕ βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Μεγάλη έμφαση δίνει στον τομέα της απασχόλησης.

Το άρθρο 109 της Συνθήκης του Άμστερνταμ είναι αφιερωμένο στο θέμα της απασχόλησης. Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα εργάζονται σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο για την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για

την απασχόληση και κυρίως την παραγωγή ειδικευμένου, εκπαιδευομένου και ευπροσάρμοστου εργατικού δυναμικού καθώς και τη δημιουργία σύγχρονης και ανταποκρινόμενης στις εξελίξεις της οικονομίας αγοράς εργασίας. Οι δύο συμβαλλόμενοι κράτη-μέλη και Κοινότητα κάθε ένας από τη σκοπιά του οφείλουν να σέβονται αυτές τις διακηρύξεις της Συνθήκης και κάθε μέτρο για την απασχόληση να λαμβάνεται πάντα βάσει των κατευθύνσεων αυτών.

Το άρθρο 117 της Συνθήκης του Άμστερνταμ θέτει τους στόχους της πολιτικής της ΕΕ στηριζόμενους στα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα όπως ορίζονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (Τορίνο 18 Οκτωβρίου 1961) και τον Κοινωνικό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989. Ως τέτοιους θεωρεί την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας ώστε να υπάρχει εναρμόνιση τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού. Προκειμένου να υλοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι επιδιώκεται η δράση στους ακόλουθους τομείς:

- Στην βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας με σκοπό την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων
- Στους όρους εργασίας
- Στην ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων
- Στην αφοσίωση των αποκλειομένων από την αγορά εργασίας προσώπων
- Την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και την μεταχείριση στην εργασία

Στο άρθρο 118Α προκύπτει η μεγάλη βαρύτητα που δίνει η ΕΕ στη διαδικασία της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους, ενώ αφήνει το περιθώριο να οδηγούν στη σύναψη συμβατικών σχέσεων και συμφωνιών (άρθρο 118Β).

ε. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης

Το κείμενο των Συμπερασμάτων της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης (11-12 Δεκεμβρίου 1998) άφησε να διαφανεί μια ιδεολογική και πολιτική μετατόπιση των πολιτικών της ΕΕ. Από τη μία μεριά διαφαινόταν απομάκρυνση από τις μονομερώς χρηματοοικονομικές βάσεις της ευρωπαϊκής συσσωμάτωσης ενώ από την άλλη γινόταν μια περισσότερο κοινωνικής φύσης προσέγγιση. Στην αρχή του κειμένου αυτού περιγράφεται η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική που

αποκαλείται 'Στρατηγική της Βιέννης για την Ευρώπη' και στηρίζεται σε 4 βασικούς τομείς:

- Την προώθηση της απασχόλησης, της οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας
- Την βελτίωση της ασφάλειας και της ποιότητας ζωής
- Την μεταρρύθμιση των πολιτικών και θεσμών της Ένωσης
- Την προώθηση της σταθερότητας και της ευημερίας σε ολόκληρη την Ευρώπη και τον κόσμο

Το πρώτο γενικό συμπέρασμα που προέκυψε είναι η τάση περιορισμού των εθνικών πολιτικών και η υπαγωγή τους σε όλο και μεγαλύτερη έκταση σε αντίστοιχες ευρωπαϊκές πολιτικές. Σύμφωνα με τις προβλέψεις που διατυπώνονται στο κείμενο γίνεται λόγος για ένα 'Σύμφωνο για την Απασχόληση' ως αντιπαράθεση στο 'Σύμφωνο Σταθερότητας' προσπαθώντας να εξισορροπηθεί κατά αυτό τον τρόπο τα κοινωνικά με τα καθαρά οικονομικά κριτήρια των ευρωπαϊκών πολιτικών. Πέρα όμως από αυτή τη διαπίστωση, με το 'Σύμφωνο για την Απασχόληση' επιχειρείται η συνέχιση της διαδικασίας εναρμόνισης των εθνικών πολιτικών για την απασχόληση και η ταυτόχρονη αντικατάστασή τους από την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική. Επιπλέον προβλέπεται η ενίσχυση των μηχανισμών συντονισμού των πολιτικών των επιμέρους κρατών, η ενίσχυση της διεθνούς χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής με στόχο τον περιορισμό των επιμέρους παρεκκλίσεων, προώθηση των επενδύσεων στα ευρωπαϊκά έργα υποδομής και σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Τέλος όπως προκύπτει από το δεύτερο θεματικό πεδίο των ευρωπαϊκών πολιτικών που αναφέρονται στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Βιέννης η περιβαλλοντική διάσταση και η βιώσιμη ανάπτυξη ενσωματώνονται στις ευρωπαϊκές πολιτικές αποκτώντας και αυτή υπερεθνικό χαρακτήρα.

Το δεύτερο συμπέρασμα που προκύπτει από το κείμενο του Συμβουλίου της Βιέννης αφορά τα στοιχεία της απασχόλησης και της προστασίας του περιβάλλοντος στην διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης. Στο παραπάνω κείμενο καθορίζεται για πρώτη φορά η σειρά προτεραιοτήτων απασχόληση, περιβάλλον, σταθερότητα γεγονός που δηλώνει την αλλαγή στην στάση των ευρωπαϊκών επιλογών δεδομένου ότι γίνεται πλέον σαφές πως η ανάπτυξη είναι θεμιτή όταν συνοδεύεται από αύξηση θέσεων απασχόλησης και δεν πλήττει το περιβάλλον.

Ένα τρίτο συμπέρασμα αφορά την κοινωνική συνοχή και την κάλυψη του κενού που παρατηρείται σε αυτή. Με δεδομένο ότι αυτή αποτελεί έναν

από τους στόχους της ΕΕ[20] δεν πρέπει να παραληφθεί η σημαντικότητα της στην επίτευξη ισόρροπής και αρμονικής ανάπτυξης στην ΕΕ και η συμβολή της στην επιτυχία των πολιτικών για την απασχόληση.[21]Τα διαρθρωτικά ταμεία χρίστηκαν ως τα αρμόδια όργανα για την επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής. Ωστόσο όπως διαπιστώνεται στα συμπεράσματα της Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή (Νοέμβριος 1996) η χρήση των διαρθρωτικών κονδυλίων δεν επηρέασε πάντα με συνέπεια τους στόχους της κοινωνικής συνοχής. Οι κύριες διαπιστώσεις της Έκθεσης συνοψίζονται στα εξής:

- Στη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών μόνο οι 4 χώρες συνοχής επέτυχαν αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε 76% από 66% του μέσου ενωσιακού όρου
- Ενώ οι εισοδηματικές ανισότητες παρέμειναν σταθερές μεταξύ των χωρών- μελών, οι ανισότητες στις περιφέρειες της κάθε χώρας αυξήθηκαν
- Η ανεργία μειώθηκε στις 25 περιφέρειες με το χαμηλότερο μέσο όρο και αυξήθηκε στις 25 με τον υψηλότερο μέσο όρο
- Η φτώχια παρουσίασε έξαρση σε πολλές χώρες με περισσότερο πληττόμενες κατηγορίες αυτές των γυναικών, των νέων, των ανειδίκευτων.

στ. Η Σύνοδος Κορυφής της Νίκαιας

Στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας στις 7, 8 και 9 Δεκεμβρίου 2000 στοχεύθηκε η εκ νέου ώθηση της Οικονομικής αλλά και της Κοινωνικής Ευρώπης. Σημαντικές πράξεις αποτέλεσαν η θεμελιώση δύο πολύ συμαντικών κειμένων που αφορούν την κοινωνική πολιτική: του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Πολιτών της ΕΕ καθώς και της Κοινωνικής Ατζέντας[22] για το 2000-2005.Ιδίως με την 'Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα' τέθηκαν προτεραιότητες σε έξι στρατηγικούς προσανατολισμούς που συμπεριέλαβαν όλους τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής.

Η ώθηση της Κοινωνικής Ευρώπης που όπως έχει ήδη αναφερθεί αποτέλεσε ένα από τους βασικούς στόχους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας περιέλαβε εκτός από την 'Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα' και το 'Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων', τα παρακάτω πεδία στα οποία επικεντρώθηκε το αντικείμενο συζήτησης:

---

[20]Τους άλλους δύο αποτελούν η οικονομική και νομισματική ενοποίηση και η ενιαία εσωτερική αγορά.
[21] Ηλίας Ιωάκειμόγλου, Γιώργος Ρωμανιάς, 'Οι Δρόμοι της ΟΝΕ - ΟΝΕ και απασχόληση', ΙΣΤΑΜΕ, Αθήνα 2000
[22] βλ. Παράρτημα: *'Η Κοινωνική Ατζέντα'*

- Τον καθορισμό μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την Απασχόληση επιβεβαιώνοντας τη μεσοπρόθεσμη τακτική που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου.
- Την ευρωπαϊκή στρατηγική κατά του Κοινωνικού Αποκλεισμού και των κάθε μορφής διακρίσεων που καλεί τα κράτη-μέλη μέχρι τον Ιούνιο του 2001 να υποβάλουν ένα διετές πρόγραμμα δράσης και να καθορίσουν δείκτες και τρόπους εποπτείας προς αξιολόγιση της προόδου που έχει επιτελεστεί, ενώ παράλληλα υπογραμμίζει την σπουδαιότητα των προσφατα εκδιδομένων κειμένων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας

Ως προς την Ευρώπη των Πολιτών το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας διακύρηξε την ανάγκη εφαρμογής κατά τα προβλεπόμενα από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ την εξασφάλιση υψηλόυ επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας. Κατά τους μελετητές ωστόσο μειονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι τόσο η Κοινωνική Αντζέντα όσο και ο Κοινωνικός Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Πολιτών δεν συμπεριλήφθηκαν στο κείμενο της Συνθήκης της Νίκαιας που τροποποιεί τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αξίζει ωστόσο να αναφερθούν τα παρακάτω στοιχεία που συμπεριέλαβε η Συνθήκη της Νίκαιας σε σχέση με την κοινωνική πολιτική: με το άρθρο 137 (πρώην 118) υποστηρίζεται και συμπληρώνεται η δράση των κρατών-μελών σε θέματα όπως η βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας, και η προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, η συλλογική υπεράσπιση συμφερόντων, η καταπολέμιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Για το σκοπό αυτό η Συνθήκη θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και θέτει μέσω οδηγιών τις ελάχιστες προδιαγραφές. Οι ενέργιες που πλαισιώνουν τις πολιτικές συναποφασίζονται μέσω διαβουλεύσεων του Συμβουλίου με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πλην των ζητημάτων για την κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία και άλλων ειδικών ζητημα'των όπου και απαιτήται η ομόφωνη γνώμη του Συμβουλίου προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπα¨ικό Κοινοβούλιο και τις προαναφερθήσες επιτροπές. Στο κείμενο που αντικαθιστά το άρθρο 144 αναφέρεται η ίδρυση συμβουλευτικής Επιτροπής κοινωνικής προστασίας για την προώθηση της συνεργασίας των κρατών-μελών.

ii) Ο Κοινωνικός Διάλογος

Στη διαδικασία οικοδόμησης ενός μοντέλου ευρωπαϊκών εργασιακών σχέσεων εμφανίστηκαν πολλές δυσχέρειες με τη μορφή αδυναμιών στην διαμόρφωση μιας ενιαίας κοινοτικής νομοθεσίας. Μέσα στα πλαίσια διαμόρφωσης του ενιαίου κοινωνικού χώρου οι παραπάνω αδυναμίες έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Οι άμεσες σχέσεις και διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, οι συμφωνίες, οι συμβάσεις μεταξύ εργοδοτών και εργατικών σωματείων προβάλλονταν ως η εναλλακτική προσέγγιση στις προαναφερθείσες αδυναμίες. Ο θεσμοθετημένος μηχανισμός διαβουλεύσεων και συζητήσεων των κοινωνικών εταίρων ονομάστηκε Κοινωνικός Διάλογος και αποτέλεσε ένα αναπόσπαστο τμήμα του ευρωπαϊκού κοινωνικού θεσμικού πλαισίου.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πολιτική ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου εμφανίζεται ιστορικά με την προσάρτηση του άρθρο 118β συνθΕΟΚ στην ΕΕΠ. Ωστόσο ως ιδέα ενυπάρχει ήδη στη Συνθήκη της Ρώμης. Στο άρθρο αυτό αναφέρεται ότι η Επιτροπή θα καταβάλλει προσπάθειες να αναπτύξει το διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων ενώ ταυτόχρονα προβλέπεται η προώθηση της κατάρτισης συμβάσεων. Από την παραπάνω διατύπωση δεν προέκυπτε ωστόσο νομική υποχρέωση για τους εταίρους τόσο σε ότι αφορά την συμμετοχή τους στο διάλογο όσο και στη σύναψη συμφωνιών.

Ο κοινωνικός διάλογος χρονικά κάνει την εμφάνισή του το 1985 στην πόλη Van Duchesse κατά τη διεξαγωγή συζητήσεων σε θέματα απασχόλησης, μακροοικονομικής πολιτικής, νέων τεχνολογιών και οργάνωσης της εργασίας. Ωστόσο δεν επιτεύχθηκε η δημιουργία ενός θεσμικού ή νομικού μέσου που θα διασφάλιζε τις τελικές συμφωνίες. Ο κοινωνικός διάλογος θεωρούταν ως απλές κοινές γνώμες από την πλευρά των εργοδοτών ενώ από την πλευρά των Συνδικάτων έμπαινε το αίτημα αυτές να αντιμετωπιστούν ως δεσμευτικές συμφωνίες. Ο τρίτος εμπλεκόμενος, η Επιτροπή, θεωρούσε τα συμφωνηθέντα σημεία ως υποδείξεις για μελλοντική κοινοτική δράση.

Ο κοινωνικός διάλογος φάνηκε ότι ήταν δύσκολο να προωθηθεί. Οι ενστάσεις των εργοδοτών και οι πιέσεις προς την Επιτροπή ώστε να μην αποτελέσουν οι λεγόμενες 'κοινές γνώμες' κείμενα για νομοθετικές ρυθμίσεις αποτέλεσαν ένα σοβαρό πλήγμα. Μόνο τα συνδικάτα δήλωναν την ετοιμότητά τους να δεσμευτούν μέσω ευρωπαϊκών συμβάσεων εργασίας. Το 1989 όμως συστάθηκε η Συντονιστική Επιτροπή με σκοπό την προώθηση των ενεργειών της Κοινότητας σε θέματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και κινητικότητας (γεωγραφικής και επαγγελματικής) δίνοντας νέα ώθηση στην προοπτική του κοινωνικού διαλόγου.

Τα επίπεδα στα οποία επικεντρώθηκε η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου είναι τα εξής:

Το κεντρικό, διατομεακό πεδίο όπου οι κοινωνικοί εταίροι αντιπροσωπεύονται από τις κεντρικές τους οργανώσεις,

- Το τομεακό η κλαδικό πεδίο, που αντιπροσωπεύονται οι Ευρωπαϊκές Συνδικαλιστικές Επιτροπές και οι Ομοσπονδίες βιομηχανικών κλάδων,
- Το επίπεδο των πολυεθνικών επιχειρήσεων,
- Το περιφερειακό-διασυνοριακό πεδίο.

Στο πρώτο επίπεδο αποφασίζονται οι σημαντικότεροι προσανατολισμοί της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Στο δεύτερο τίθονται οι προτεραιότητες και οι στόχοι υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς με σκοπό την πρόληψη αρνητικών συνεπειών. Στο επίπεδο των πολυεθνικών επιχειρήσεων μπαίνουν οι βάσεις διαπραγμάτευσης των εργαζομένων με τις πολυεθνικές επιχειρήσεις με στόχο τη διασφάλιση της ενημέρωσης, της διαβούλευσης και της συζήτησης των πολύπλοκων θεμάτων διεθνιστικού χαρακτήρα που αφορούν τις σχέσεις εργασίας. Στο τελευταίο επίπεδο αναφερόμαστε σε ένα διάλογο μεταξύ διασυνοριακών περιφερειών που εκπροσωπεί πολύμορφες αντιπροσωπευτικές μορφές.

Η θεσμοθέτηση του κοινωνικού διαλόγου επιτυγχάνεται με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Στη νέα αυτή μορφή του ο κοινωνικός διάλογος διασφαλίζει την πρακτική εφαρμογή των συμφωνιών που επιτυγχάνονται μεταξύ των εταίρων. Το 1992 με πρωτοβουλία του προέδρου της Επιτροπής Delor, πραγματοποιήθηκε συνάντηση κορυφής των κοινωνικών εταίρων στις Βρυξέλλες. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης αυτής συστάθηκε η Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου ενώ διατυπώθηκαν δύο διακηρύξεις που προήλθαν με τρόπο συμβιβαστικό χωρίς να δεσμεύουν τα μέρη.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ευνοήθηκε η αποκεντρωτική εκδοχή της κοινωνικής πολιτικής. Ωστόσο η απροθυμία της εργοδοσίας καθυστέρησε την επίτευξη κεντρικών συμφωνιών και συμβάσεων εργασίας. Η πρόοδος αν και μικρή είναι ορατή, κυρίως γιατί η εμμονή των Συνδικάτων στο Διάλογο εγκαθιδρύει ένα θεσμοθετημένο πεδίο δράσης όπου μπορεί μελλοντικά να λειτουργήσει ως πηγή πρωτοβουλιών και ευρωπαϊκής εμβέλειας κινητοποιήσεων.

Γ. Τα Ευρωπαϊκά Όργανα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής στα πλαίσια της ΕΕ

Η κοινοτική αρμοδιότητα στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής εκτυλίσσεται παράλληλα με την αρμοδιότητα των κρατών-μελών. Η αρχή της επικουρικότητας επομένως είναι η βασική σχέση που συνδέει τον ρόλο της Κοινότητας και των κρατών-μελών στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 1 ΣυνθΕΚ 'η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών-μελών'. Η δράση της Κοινότητας μπορεί να πάρει τη μορφή θέσπισης ελαχίστων προδιαγραφών ή μέτρων ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών. Σύμφωνα με το άρθρο 4 Συνθ ΕΚ η δράση αυτή εξασφαλίζεται από τα θεσμικά ή κύρια όργανά της. Εκτός από αυτά στην ολοκλήρωση του έργου της συνδράμουν τα επικουρικά όργανα της Κοινότητας καθώς επίσης τα Ταμεία, τα οποία έχουν ως αποστολή την επιδίωξη συγκεκριμένων στόχων. Από τα παραπάνω αναφερθέντα όργανα εμπλεκόμενα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι το Συμβούλιο και η Επιτροπή –από τα κύρια όργανα-, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή –από τα επικουρικά- και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

α. Κύρια ή Θεσμικά Όργανα της ΕΕ εμπλεκόμενα με την Κοινωνική Πολιτική

i) Το Συμβούλιο

Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι το κατεξοχήν κοινοτικό όργανο λήψεως αποφάσεων. Αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους-μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να δεσμεύει τη κυβέρνηση του κράτους-μέλους που αντιπροσωπεύει. Η Συνθήκη της Ρώμης αναγνωρίζει στο Συμβούλιο κυρίαρχη θέση εντός του μηχανισμού διοικήσεως της Κοινότητας καθώς και λήψεως αποφάσεων σε σχέση με άλλα κοινοτικά όργανα. Οι αρμοδιότητες του είναι συντονιστικές ως προς ως προς τη γενική οικονομική πολιτική που ασκούν τα κράτη-μέλη αλλά και αρμοδιότητες λήψεως αποφάσεων εκτελεστικού ή νομοθετικού χαρακτήρα. Στα πλαίσια των συντονιστικών του αρμοδιοτήτων εκτός από το συντονισμό της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών με ευρύτερο σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, είναι αρμόδιο για τη λήψη αναγκαίων μέτρων για το συντονισμό της πολιτικής των κρατών-μελών σε κατ' ιδίαν θέματα. Και κατά την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων το Συμβούλιο καθορίζει την πολιτική της Κοινότητας στα επιμέρους θέματα, λαμβάνοντας τις αποφάσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της Κοινότητας. Η άσκηση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων

του Συμβουλίου περιλαμβάνει την θέσπιση, τροποποίηση ή κατάργηση των κανόνων κοινοτικού δικαίου. Ο τρόπος που αποφασίζει το Συμβούλιο είναι κυρίως η πλειοψηφία. Ωστόσο υπάρχουν θέματα κατά τα οποία το Συμβούλιο αποφασίζει με βάση την ειδική πλειοψηφία ή με βάση τη σύμφωνη γνώμη όλων των μελών.

Το Συμβούλιο στα πλαίσια άσκησης κοινωνικής πολιτικής μπορεί να ενεργεί με τη μορφή θέσπισης ελαχίστων προδιαγραφών. Ωστόσο στο κεφάλαιο της ιδρυτικής συνθήκης για την κοινωνική πολιτική δεν υπήρχε ρητή εξουσιοδότηση προς το Συμβούλιο για τη θέσπιση κανόνων, γεγονός που καθιστούσε αναγκαία την προσφυγή στις διατάξεις των άρθρων 100 ή 235 ΣυνθΕΟΚ οι οποίες προέβλεπαν την λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο με ομοφωνία. Η θεσμική αυτή ανεπάρκεια περιόριζε την δικαιοθετική δραστηριότητα της Κοινότητας. Η έλλειψη αυτή αντιμετωπίστηκε μέσω της ενσωμάτωσης στη Συνθήκη του Άμστερνταμ της Συμφωνίας των 11/14 για την κοινωνική πολιτική που είχε προσαρτηθεί στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Το Συμβούλιο λάμβανε πλέον τις απαραίτητες εξουσιοδοτήσεις για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Το άρθρο 137 της ΣυνθΕΚ προβλέπει για ορισμένα θέματα την λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία και για άλλα με ομοφωνία.

Στις Αποφάσεις που μπορεί να λαμβάνει το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία συγκαταλέγονται αυτές που αφορούν την υγιεινή και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας βάσει του π.α. 118 Β ΣυνθΕΚ που εισήχθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ η ειδική πλειοψηφία προβλέφθηκε στις Αποφάσεις για τους όρους εργασίας, την ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζόμενους, την αφομοίωση των αποκλειόμενων από την αγορά εργασίας προσώπων και την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου να λαμβάνει Αποφάσεις που αφορούν την τελευταία αυτή κατηγορία θεμάτων σχετικά με την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών παραχωρείται με ειδική διάταξη την π.α. 119 Συνθ ΕΟΚ και ήδη άρθρο 141 ΣυνθΕΚ. Σε θέματα κοινωνικής προστασίας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας το Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις με τη μέθοδο της ομοφωνίας όπως επιτάσσει το άρθρο 137 παρ. 3 ΣυνθΕΚ. Το Συμβούλιο τέλος εξουσιοδοτείται να λαμβάνει αποφάσεις με ομοφωνία σε θέματα που αφορούν την προστασία των εργαζομένων σε περιπτώσεις καταγγελιών συμβάσεων εργασίας (απολύσεις), την εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών, τις συνθήκες εργασίας μεταναστών από τρίτες χώρες, τις αποφάσεις για χρηματικές συνεισφορές με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

ii) Η Επιτροπή

Η Επιτροπή είναι το κατεξοχήν όργανο που εκπροσωπεί, προστατεύει, προάγει τα κοινοτικά συμφέροντα επιδιώκοντας την πραγματοποίηση των κοινοτικών στόχων χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα κατ' ιδίαν συμφέροντα και επιδιώξεις των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών-μελών. Η Επιτροπή προϊσταται του διοικητικού μηχανισμού της κοινότητας και έχει διαιρεθεί σε είκοσι Γενικές Διευθύνσεις[23] (Directorates General D.G.) Ο ρόλος της Επιτροπής είναι τόσο εκτελεστικός υπό την έννοια ότι της ανατίθεται η εκτέλεση των μέτρων που λαμβάνονται από το Συμβούλιο των Υπουργών, όσο και εισηγητικός δεδομένου ότι προτείνει στα άλλα κοινοτικά όργανα μέτρα και πολιτικές για την επίτευξη των στόχων της Κοινότητας. Ειδικότερα η Επιτροπή έχει αρμοδιότητες:

- να μεριμνά για την εφαρμογή της Συνθήκης
- να διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες
- να ασκεί νομοθετική εξουσία μέσω της έκδοσης οδηγιών ή κανονισμών
- να εκδίδει μη κανονιστικές αποφάσεις απευθυνόμενη στα κράτη-μέλη
- να συμπράττει με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο
- να δημοσιεύει κατ' έτος γενική έκθεση των δραστηριοτήτων της Κοινότητας
- να συνάπτει συμφωνίες εκπροσωπώντας την Κοινότητα, με τα κράτη-μέλη ή διεθνείς οργανισμούς

Σύμφωνα με το άρθρο 140 ΣυνθΕΚ η Επιτροπή αναλαμβάνει την θέσπιση μέτρων ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών σε θέματα πολιτικής της Κοινότητας εν γένει, επομένως και σε θέματα κοινωνικής πολιτικής. Η δράση της Επιτροπής επικεντρώνεται επομένως στην εκπόνηση μελετών, τη διατύπωση γνωμών και τη οργάνωση διαβουλεύσεων. Με το άρθρο 140 ΣυνθΕΚ ανατίθεται στην Επιτροπή 'ρόλος καταλύτη' σε θέματα βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Το ρόλο αυτό η Επιτροπή τον ασκεί μέσω της έκδοσης Συστάσεων. Επιπλέον η Επιτροπή μπορεί να ασκεί το ρόλο της σε θέματα που σχετίζονται με τα συνδικαλιστικά δικαιώματα και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Δεδομένου ότι η ρυθμιστική παρέμβαση της Κοινότητας σε αυτά τα θέματα έχει αποκλειστεί, η μόνη μορφή παρέμβασης από μέρους της Κοινότητας παραμένει η εκπόνηση μελετών, γνωμών και η οργάνωση διαβουλεύσεων εκ μέρους της Επιτροπής.

[23] Κάθε Γενική Διεύθυνση έχει ορισμένο αντικείμενο: εξωτερικές σχέσεις, ανταγωνισμός, γεωργία προϋπολογισμός, περιβάλλον, απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις.

β. Επικουρικά Όργανα της ΕΕ εμπλεκόμενα με τη Κοινωνική Πολιτική

i) Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η Οικονομική και κοινωνική Επιτροπή είναι το κοινοτικό όργανο που εκπροσωπεί τις οργανωμένες παραγωγικές και κοινωνικές δυνάμεις καθώς και την κοινή γνώμη των κρατών-μελών. Ως αποστολή έχει ανατεθεί η παροχή υποστήριξης στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή κατά την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποτελείται από αντιπροσώπους των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής κυρίως των παραγωγών, των γεωργών, των μεταφορέων, των εργαζομένων, των εμπόρων, των βιοτεχνών, των ελεύθερων επαγγελματιών και άλλων κατηγοριών γενικού συμφέροντος. Απαρτίζεται συνολικά από 189 μέλη διορισμένα με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη τόσο της Επιτροπής όσο και των ευρωπαϊκών οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν τους διάφορους κλάδους της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Κοινότητας.

Για την καλύτερη εκτέλεση των καθηκόντων της η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιλαμβάνει ειδικευμένα τμήματα για τους κύριους τομείς της κοινοτικής δράσης. Επιπλέον προβλέπεται η συγκρότηση υποεπιτροπών για την επεξεργασία σχεδίων και γνωμών σε συγκεκριμένα ζητήματα ή τομείς.

Τα καθήκοντα της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής είναι συμβουλευτικά και δε δεσμεύουν το Συμβούλιο ή την Επιτροπή. Συγκεκριμένα:

- Η Συνθήκη συχνά προβλέπει και επιβάλλει την έκφραση γνώμης από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή πριν την έκδοση οδηγίας ή κανονισμού. Η γνώμη της επιτροπής προκύπτει με βάση την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της.
- Η Επιτροπή και το Συμβούλιο μπορούν εφόσον κρίνουν απαραίτητο να ζητήσουν την γνώμη της επιτροπής σε συναφή θέματα ακόμα και όταν η Συνθήκη δεν το προβλέπει.
- Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει την δυνατότητα βάσει της προσθήκης της Συνθήκης του Μάαστριχτ στο άρθρο 198 ΣυνθΕΚ, να διατυπώνει με πρωτοβουλία της γνώμες επί θεμάτων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής όταν η ίδια το θεωρεί σκόπιμο και χωρίς να της έχει ζητηθεί.

γ. Ταμεία

i)Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ιδρύθηκε με το άρθρο 123 της Συνθήκης της Ρώμης με στόχο τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων μέσω της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας των ευρωπαίων πολιτών εντός της Ενιαίας Αγοράς και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. Επιπλέον με την ίδρυσή του στοχεύεται η διευκόλυνση των προσαρμογών στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και των συστημάτων παραγωγής, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού ενώ μπορούσε να καλύπτει το 50% των δαπανών προγραμμάτων επαναπασχόλησης, επανένταξης και επανεκπαίδευσης.

Με τρεις διαδοχικές μεταρρυθμίσεις το 1971, 1977 και 1983 το Ταμείο απέκτησε τη δυνατότητα χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα[24]. Συγκεκριμένα οι τροποποιήσεις του Συμβουλίου του παρείχαν τη δυνατότητα να χρηματοδοτεί προγράμματα για την καταπολέμηση της διαρθρωτικής υποαπασχόλησης, την προώθηση της απασχόλησης των νέων, καθώς και των ατόμων όπως γυναίκες, άτομα με ειδικές ανάγκες και διακινούμενοι εργαζόμενοι. Η σημασία του έργου του είναι ιδιαίτερα σημαντική δεδομένων των κοινωνικών προβλημάτων όπως έχουν ήδη εντοπιστεί και αναφερθεί (ύφεση ευρωπαϊκής οικονομίας, εισροή προσφύγων από τρίτες χώρες, αύξηση της ανεργίας). Με την αναγνώριση της ανάγκης επίτευξης ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας μεταβιβάστηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το βάρος της επίτευξης αυτού του στόχου. Σύμφωνα με την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2084/93 που τροποποιούσε τον προϋπάρχον (ΕΟΚ) αριθ. 4255/88 στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης των κοινοτικών ταμείων και συγκεκριμένα το άρθρο 1 του κανονισμού καθώς και τις υπαγορεύσεις του άρθρου 123 της Συνθήκης της Ρώμης και με το άρθρο 3 παρ. 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 το Ταμείο υποστηρίζει[25]:

- Κάθε ενέργεια που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των ανέργων που απειλούνται από μακροχρόνια ανεργία, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης, των ενισχύσεων για την απασχόληση και της ανάπτυξης κατάλληλων δομών κατάρτισης, απασχόλησης και στήριξης. Επιπλέον διευκολύνει την επαγγελματική ένταξη των νέων που ζητούν εργασία καθώς και ατόμων που

[24] Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 4η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Σακκουλά 1999

[25] Παν. Ι. Κανελλόπουλος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Εκδόσεις Σακκουλά- Κομοτηνή 1993

απειλούνται από αποκλεισμό. Τέλος προωθεί την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας.

- Κάθε ενέργεια που έχει σκοπό να διευκολύνει την προσαρμογή των εργαζομένων και ιδίως όσων απειλούνται με ανεργία, στις βιομηχανικές μεταβολές και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής. Η παροχή διευκόλυνσης επιδιώκεται κυρίως μέσω της έγκαιρης πρόγνωσης των τάσεων της αγοράς εργασίας και των αναγκών σε επαγγελματικά προσόντα, της επαγγελματικής κατάρτισης, επανειδίκευσης, του προσανατολισμού και της παροχής συμβουλών και τέλος μέσω της συνδρομής που επιτρέπει τη βελτίωση και την ανάπτυξη αποτελεσματικών συστημάτων κατάρτισης.
- Κάθε ενέργεια που έχει σκοπό την ενίσχυση της απασχόλησης ιδιαίτερα μέσω της συνεχούς κατάρτισης και της παροχής συμβουλών προς τους εργαζόμενους κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και όσους απειλούνται από την ανεργία η έχουν ήδη χάσει τη δουλειά τους. Επιπλέον υποστηρίζει την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας, της επιστήμης και της τεχνολογίας.
- Κάθε ενέργεια που αφορά την ενίσχυση και βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και προαγωγής της συνεργασίας των κέντρων κατάρτισης ή ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων καθώς και μέσω της χρηματοδότησης της κατάρτισης που υπάγεται στα εθνικά συστήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στα εθνικά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται με την αγορά εργασίας, τις νέες τεχνολογίες και την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον υποστηρίζει ενέργειες επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων με σκοπό την εφαρμογή πολιτικών προώθησης της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι ενέργειες του Κοινωνικού Ταμείου επικεντρώνονται κυρίως σε θέματα κατάρτισης και επανένταξης. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην επανεκπαίδευση και επανενσωμάτωση κατηγοριών όπως πρόσωπα που εγκαταλείπουν τη γεωργία, εργαζόμενοι στον υφαντουργικό τομέα και στον τομέα της ένδυσης που αναγκάζονται να αλλάξουν οικονομική δραστηριότητα, των διακινούμενων εργαζομένων, των μειονεκτούντων, των ανέργων και νέων κάτω των 25 ετών που αναζητούν εργασία και τέλος των γυναικών. Είναι χαρακτηριστικό ότι μετά την μεταρρύθμιση του 1983 τουλάχιστον το 75% των πιστώσεων του Ταμείου έπρεπε να χορηγούνται για τη διευκόλυνση της απασχόλησης νέων κάτω από 25 ετών. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον προϋπολογισμό του 1983 οι πιστώσεις πληρωμής του

Ταμείου έφταναν τα 1350 εκατομμύρια ECU και αντιπροσώπευαν το 6.3% του προϋπολογισμού[26].

Ανακεφαλαιώνοντας τους τομείς στους οποίους απευθύνονται οι ενέργειες του Κοινοτικού Ταμείου μπορούν να συνοψιστούν επιγραμματικά στα εξής:

- Σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσαρμογή τους με την τεχνολογική πρόοδο
- Σε περιοχές με καθυστέρηση στην ανάπτυξη ή περιοχές που η οικονομική δραστηριότητα αρχίζει να μειώνεται
- Στα μειονεκτούντα άτομα

[26] Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 4η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Σακκουλά 1999

Δ. Η ανεργία και η απασχόληση ως κεντρικό ζήτημα κοινωνικής πολιτικής

i) Πολιτική της ΕΕ για την ανεργία

Τα κοινωνικά ζητήματα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 δεν αποτέλεσαν κεντρικό ζήτημα των πολιτικών των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων παρόλο που τα θεμελιώδη κείμενα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας κάνουν λόγο για την ανάγκη μιας 'αρμονικής ανάπτυξης, μιας συνεχούς και ισορροπημένης μεγέθυνσης'. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου ήταν η έλλειψη δεσμευτικής νομοθεσίας γεγονός που καταδίκαζε οποιαδήποτε προσπάθεια προώθησης των κοινωνικών ζητημάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η έλλειψη νομοθετικών κειμένων πήγαζε από την ίδια την συνθήκη της Ρώμης αφού στο άρθρο 117 συνθΕΟΚ αναφερόταν ότι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης επιτυγχάνεται μέσω λειτουργίας της κοινής αγοράς. Έτσι η αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων υπήρξε ανεπαρκής για τέσσερις δεκαετίες. Με την έγκριση του Λευκού Βιβλίου[27]για την ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών τον Δεκέμβριο του 1993 η οποία πραγματοποιήθηκε δύο χρόνια μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, το πρόβλημα της απασχόλησης αρχίζει να τίθεται σταδιακά στο επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής. Το Λευκό Βιβλίο περιλαμβάνει στις τρεις θεματικές του ενότητες μια διεξοδική ανάλυση των διαφόρων πτυχών της ανεργίας στην ΕΕ και των πολιτικών που προσφέρονται για την καταπολέμησή της. Η ιδέα που διαπνέει το Λευκό Βιβλίο είναι ότι η ανάπτυξη δημιουργεί θέσεις απασχόλησης ωστόσο αυτές είναι λιγότερες από τις θέσεις που χάνονται λόγω τεχνολογικών μεταβολών και αναδιαρθρώσεων. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται η σπουδαιότητα συνδυασμού μακροοικονομικών μέτρων και μέτρων κοινωνικής πολιτικής.

Η πολιτική που θα επιβαλλόταν έμενε σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που ενέκρινε τη Λευκή Βίβλο και το συναφές πρόγραμμα δράσης, στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών. Η ΕΕ θα παρέμβαινε στο επίπεδο της απασχόλησης με τη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων καθώς και με τη συγχρηματοδότηση πρωτοβουλιών και προγραμμάτων απασχόλησης χωρίς να θίγει αλλά ούτε και να εγγυάται τα υφιστάμενα σε κάθε κράτος-μέλος κοινωνικά δικαιώματα.

[27] βλ. παράρτημα: Επιτροπή ΕΚ, *Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση – Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα – Λευκό Βιβλίο, COM (93) 700*

Στο Λευκό Βιβλίο, η Επιτροπή αναγνωρίζει τρία είδη ανεργίας: τη συγκυριακή ή κυκλική ανεργία, τη διαρθρωτική και την τεχνολογική. Ειδική μορφή αποτελεί η ανεργία τριβής. Οι παραπάνω διακρίσεις της ανεργίας δεν απεικονίζονται ποσοτικά. Η Επιτροπή περιορίσθηκε στην παρατήρηση ότι η ανεργία στην Κοινότητα είναι μακροχρόνια ενώ πλήττει κυρίως πρόσωπα με ανεπαρκή ειδίκευση.

Η έγκριση της Συνθήκης του Μάαστριχτ συνέπεσε σε μια περίοδο ύφεσης και κυκλικής ανεργίας όπου οι νομισματικές πιέσεις δημιουργούσαν προβλήματα αξιοπιστίας στην μακροοικονομική πολιτική των κρατών-μελών[28]. Από το 1993 η αύξηση του ΑΕΠ έβαινε μειούμενη ενώ το 1993 η εξέλιξη του έγινε αρνητική. Ταυτόχρονα η ανεργία επέστρεψε στα προ δεκαετίας επίπεδα, υπερβαίνοντας το 10% του ενεργού πληθυσμού. Μπροστά σε αυτή την οικονομική κατάσταση, ο πρόεδρος της Επιτροπής J. Delors, κατά την παρουσίαση του προγράμματος της Επιτροπής για το 1992 τάχθηκε υπέρ της ανάληψης πρωτοβουλιών οικονομικής μεγέθυνσης. Η περίοδος που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από μια σειρά προτάσεων και μέτρων μακροοικονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Η στρατηγική του Λευκού Βιβλίου στηρίχθηκε σε δύο βασικούς άξονες:

- Στην ενδυνάμωση της οικονομικής αναπτύξεως με τη βελτίωση του συντονισμού των εθνικών πολιτικών,
- Στην επίτευξη ενός προτύπου παραγωγής εντάσεως εργασίας.

Ο συνδυασμός διαρθρωτικών παρεμβάσεων και προσαρμογών με τη μακροοικονομική πολιτική ήταν η προτεινόμενη πολιτική για την αύξηση της απασχόλησης. Στα σενάρια που τίθονται υπό συζήτηση απορρίπτονται αυτά που έχουν αρνητικές συνέπειες σε κοινωνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα η αύξηση της απασχόλησης που θα προερχόταν από ένα περιορισμένο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης συνδυασμένο με πολύ υψηλή ένταση απασχόλησης θα επέφερε μειώσεις των χαμηλότερων μισθών, συρρίκνωση επιδομάτων ανεργίας, εξάπλωση μερικής απασχόλησης και δημιουργία μιας κατηγορίας μισθωτών με πολύ χαμηλούς μισθούς. Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου κάτι τέτοιο έπρεπε να προληφθεί με τη λήψη μέτρων δημοσιονομικού χαρακτήρα γεγονός που συχνά ερχόταν σε ρήξη με τον στόχο της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Η παράλληλη άσκηση κοινωνικής πολιτικής ερχόταν έτσι στο προσκήνιο επιτακτικά.

Το ερώτημα που προέκυπτε ωστόσο αφορούσε το κατά πόσο η διατήρηση και η βελτίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου υπονόμευε την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της ΕΕ. Η Λευκή

[28] Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωσση, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ 48

Βίβλος επισήμαινε την σημασία της αλληλέγγυας οικονομίας, δηλαδή την ανάγκη συμπόρευσης της οικονομικής και της κοινωνικής προόδου. Το Πράσινο Βιβλίο για την ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική[29] τίθεται εναντίον της άποψης που διατυπώθηκε στο παραπάνω ερώτημα γιατί η ίδια η Κοινότητα δεσμεύεται να εξασφαλίσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Με την υποβολή της Λευκής Βίβλου[30] για την κοινωνική πολιτική τον Ιούλιο του 1994 επισημαίνεται ότι η επιτυχία της πολιτικής της ΕΕ μπορεί να εξασφαλιστεί εφόσον συνοδεύεται από τα χαρακτηριστικά της ευρύτητας, της καινοτομίας και του μακρόπνοου πνεύματος.

Αξιοσημείωτες κατά την περίοδο που ακολουθεί είναι οι παρακάτω πράξεις:

- Οδηγία για την οργάνωση του χρόνου εργασίας (93/104)
- Οδηγία για την προστασία των νέων κατά την εργασία (94/33)
- Οδηγία για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Επιχείρησης (94/45), γνωστή και ως οδηγία για τα Ευρωπαϊκά Εργασιακά Συμβούλια
- Οδηγία για τις γονικές άδειες και για εργαζομένους με απόσπαση (96/71) η οποία δεν δέσμευε όλα τα κράτη-μέλη στο βαθμό που η διαδικασία δε βασιζόταν στο Κοινωνικό Πρωτόκολλο των 11 αλλά στη Συνθήκη της Ρώμης.

Παρόλες ωστόσο τις παραπάνω εξελίξεις η πρόοδος που είχε πραγματοποιηθεί ήταν μάλλον ελάχιστη μπροστά στους στόχους που έθετε η Κοινότητα.

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας Σαντέρ το θέμα της ανεργίας και της αύξησης της απασχόλησης διατηρήθηκε στην πρώτη γραμμή των προτεραιοτήτων. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο με βασικό άξονα την κοινωνική προστασία φαινόταν ότι επιβίωνε παρά τις συνθήκες οικονομικής ύφεσης. Οι προσπάθειες για την ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων ενισχύονταν διαρκώς παρά τα όποια προβλήματα που ενείχε η διαδικασία αυτή: καταχρηστική επίκληση της αρχής της επικουρικότητας, αδυναμία συνεννόησης των κοινωνικών εταίρων άλλοι στόχοι ευρωπαϊκών πολιτικών κλπ.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να διαπιστωθεί μια διαδικασία τριών σταδίων που διαμορφώθηκε την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας για την ανεργία-απασχόληση:

- Το πρώτο στάδιο που χαρακτηρίζεται από την ανυπαρξία συγκεκριμένων στρατηγικών για την απασχόληση με την προσοχή στραμμένη κυρίως στην οικονομική και νομισματική ενοποίηση. Η διαφορά ως προς την μεταχείριση των δύο ζητημάτων (κοινωνικής

[29] βλ. παράρτημα: Πράσινο Βιβλίο, COM (93) 551
[30] COM (94) 333

πολιτικής και πολιτικής για την οικονομική και νομισματική ενοποίηση) είναι ότι τα δεύτερα συνδέθηκαν με ποσοτικούς στόχους και τέθηκαν κάτω από την αυστηρή επιτήρηση υπερεθνικών οργάνων ενώ τα κοινωνικά ζητήματα δεν ποσοτικοποιήθηκαν μένοντας παράλληλα στην αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη των εθνικών κυβερνήσεων.

- Το δεύτερο στάδιο με την υιοθέτηση του Λευκού Βιβλίου και το Συμβούλιο του Λουξεμβούργου πραγματοποιήθηκε το πρώτο βήμα στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ. Με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεν ένα χρόνο μετά έγινα οι πρώτες δεσμεύσεις των κρατών-μελών σε θέματα απασχόλησης.
- Το τρίτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την χάραξη ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της ανεργίας με κυριότερο γεγονός την Συνθήκη του Άμστερνταμ τον Ιούνιο του 1997 που αναγνώρισε την εργασία σαν ένα 'ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος' σε κοινοτικό επίπεδο.

ii) Στρατηγική για την απασχόληση

Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση έχει την αφετηρία της στο Νοέμβριο 1997, στη Σύνοδο για την απασχόληση στο Λουξεμβούργο. Από το 1995 ωστόσο είχε ήδη αρχίσει να αναπτύσσεται η πολιτική για την απασχόληση όταν το Δεκέμβριο του 1994 κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Έσσεν η απασχόληση τέθηκε ως 'ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος'. Τα στοιχεία της ανεργίας για το 1994 έδιναν το 11% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της Κοινότητας ως επίσημα καταγεγραμμένοι άνεργοι. Σε πολλές δε χώρες μέλη το ποσοστό ήταν σημαντικά υψηλότερο (πχ Ισπανία 23%). Στις αιτίες που οδήγησαν σε αυτά τα μεγέθη ανεργίας αναφέρθηκαν μεταξύ άλλων η έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας των εθνικών πολιτικών για την απασχόληση ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεν επισήμανε την ανάγκη προώθησης λύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο ενισχύοντας το συντονισμό και τη σύγκλιση των εθνικών πολιτικών.

Σε επίπεδο νομικών δεσμεύσεων είναι χαρακτηριστική η απουσία διατάξεων για την απασχόληση που εντοπίζεται νωρίτερα στην ιδρυτική Συνθήκη της ΕΕ της οποίας το μεγαλύτερο μέρος αναφέρεται στην ΟΝΕ. Με αυτή την στάση αποδεικνυόταν η ύπαρξη της άποψης ότι η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης δεν αποτελούσε για τους συντάκτες της Συνθήκης του Μάαστριχτ αυτοτελή στόχο αλλά τμήμα της ευρύτερης προσπάθειας για σταθεροποίηση και ανάπτυξη της οικονομίας.

Τις αποφάσεις του συμβουλίου του Έσσεν ακολούθησε η Συνθήκη του Άμστερνταμ (Οκτώβριος 1997). Σύμφωνα με αυτή, στο ειδικό κεφάλαιο (Τίτλος VIII)[31] για την απασχόληση, δόθηκε ένας καινούργιος ρόλος στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα με τον οποίο θα μπορούσαν να παρεμβαίνουν στις εθνικές πολιτικές για την απασχόληση παρόλο που οι εθνικές κυβερνήσεις θα παρέμεναν οι κύριοι υπεύθυνοι για τα ζητήματα αυτά.

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Έσσεν και η Συνθήκη του Άμστερνταμ αποτέλεσαν το πρώτο κύκλο στην χάραξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου σηματοδοτεί την έναρξη του δεύτερου κύκλου που ονομάζεται 'η διαδικασία του Λουξεμβούργου' η οποία θα οδηγήσει της χώρες μέλη στο έτος 2002 οπότε και θα τεθούν οι ποσοτικοί στόχοι στις εθνικές πολιτικές για την απασχόληση[32]. Στην Σύνοδο του Λουξεμβούργου το Νοέμβριο του 1997 οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν να προωθήσουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την απασχόληση που να στηρίζεται τόσο σε υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές και τον εκσυγχρονισμό της εργασίας όσο και στην ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Απ' την άλλη οι ευρωπαίοι ηγέτες επικύρωναν τις κατευθυντήριες Γραμμές για την απασχόληση του έτους 1998 που αποτέλεσαν το πλαίσιο ανάπτυξης των εθνικών πολιτικών για την απασχόληση. Οι αποφάσεις αυτές ήταν σύμφωνες με το άρθρο 127 (2) της ενοποιημένης Συνθήκης του Άμστερνταμ (πρώην άρθρο 109 Ο).[33]

-Οι κατευθυντήριες Γραμμές για την απασχόληση του 1998

Τα σημεία στα οποία στηρίχθηκαν οι αποφάσεις για την απασχόληση το 1998 αλλά και το 1999 ήταν τα εξής:

- Η επιχειρηματικότητα
- Η απασχολησιμότητα
- Η προσαρμοστικότητα
- Η διασφάλιση ίσων ευκαιριών

Το πρώτο σημείο, της επιχειρηματικότητας, συνδέεται με την ενθάρρυνση της αυτό-απασχόλησης, την μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, την εξειδίκευση των νέων πηγών απασχόλησης. Η σημασία της επιχειρηματικότητας στηρίζεται στην ύπαρξη αναξιοποίητων δυνατοτήτων απασχόλησης

[31] βλ. παράρτημα Συνθήκη του Άμστερνταμ, άρθρα 125-130 (Τίτλος VIII)
[32] 'Οι δρόμοι της ΟΝΕ-ΟΝΕ και Απασχόληση', ΙΣΤΑΜΕ, Αθήνα 2000
[33] Στο άρθρο 127(2) της Συνθήκης του Άμστερνταμ προβλέπονται τα εξής: η κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης με τη συνεργασία των κρατών-μελών υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τις ενέργειές τους, και κατά τη χάραξη και εφαρμογή των πολιτικών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο στόχος μιας υψηλού επιπέδου απασχόλησης.

κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών. Η αξιοποίησή τους όμως μπορεί να γίνει μόνο με την ανάπτυξη πρωτοβουλιών στον επιχειρηματικό τομέα και κυρίως σε τοπικό επίπεδο γι' αυτό απαιτείται η διευκόλυνση της ίδρυσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων και εν γένει η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος στην ΕΕ.

Το δεύτερο σημείο, που αφορά την απασχολησιμότητα συνδέεται με την σύνδεση της προσφοράς εξειδικευμένης εργασίας με τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας. Αφού το κυριότερο χαρακτηριστικό στοιχείο της απασχολησιμότητας είναι η παρεμπόδιση της μακροχρόνιας ανεργίας με την έγκαιρη παρέμβαση η καινοτομική δράση που προτείνεται να γίνει είναι η κατάρτιση των ανέργων πριν την παρέλευση 12 μηνών ανεργίας.[34]

Το τρίτο σημείο αφορά την προσαρμοστικότητα δηλαδή την υποστήριξη του εργατικού δυναμικού για την προσαρμογή του στις τεχνολογικές αλλαγές της αγοράς εργασίας. Δεδομένου ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις το 2005, το 80% του τεχνολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται σήμερα θα έχει αντικατασταθεί, το εργατικό δυναμικό πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή επανεκπαίδευση για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η αξιοποίηση των νέων επενδύσεων δεν μπορεί να προχωρήσει αν δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα το φαινόμενο της γήρανσης του εργατικού δυναμικού.

Το τελευταίο σημείο που αφορά την παροχή ίσων ευκαιριών σχετίζεται με τη διασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης στο χώρο εργασίας και της επανασυμφιλίωσης των συνθηκών εργασίας με τις ανάγκες της οικογένειας δεδομένου μάλιστα ότι ο γυναικείος πληθυσμός θα κληθεί να καλύψει τις ανάγκες που προκύπτουν από τις δημογραφικές εξελίξεις και τη φθίνουσα ηλικία του εν ενεργεία εργατικού δυναμικού.

Στο ζήτημα της επαγγελματικής ένταξης τα κράτη-μέλη αναλάμβαναν εξειδικευμένες υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις αυτές αφορούσαν:

- Τη διασφάλιση προσφοράς σε κάθε νέο άνεργο επαγγελματικής κατάρτισης, πρακτικής άσκησης, νέων θέσεων εργασίας ή κάποιου άλλου μέτρου απασχολησιμότητας πριν την συμπλήρωση εξαμήνου χωρίς απασχόληση
- Τη διασφάλιση παροχής σε κάθε ενήλικο άτομο παρόμοιων ευκαιριών πριν συμπληρώσει 12 μήνες ανεργίας

[34] Άποψη του Αντιπρόεδρου της Επιτροπής για την Απασχόληση και τις Κοινωνικές Υποθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, European Education Magazine, αρ. 23/1999, σελ 13

Ωστόσο οι υποχρεώσεις που αναλάμβαναν τα κράτη-μέλη όπως προέκυπταν από τις κατευθυντήριες γραμμές που αποφασίστηκαν στη Σύνοδο του Λουξεμβούργου δεν είχαν ποσοτικό χαρακτήρα. Με εξαίρεση την παράγραφο 54 των συμπερασμάτων του Λουξεμβούργου σύμφωνα με την οποία τα προσφερόμενα προγράμματα κατάρτισης θα απευθύνονταν στο 20% τουλάχιστον των ανέργων, κανένας άλλος ποσοτικός στόχος δεν είχς τεθεί από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια. Τα κράτη-μέλη δεν επιθυμούσαν περαιτέρω δέσμευση ακόμα και αργότερα στα πλαίσια του Συμφώνου για την Απασχόληση που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (Ιούνιο 1999). Η νέα υπό τον Ζοσπέν γαλλική κυβέρνηση ήταν η μόνη που επιδίωξε την υποβολή ποσοτικόποιημένων στόχων.

Οι κατευθυντήριες Γραμμές της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση αποτέλεσαν στροφή προς μια πιο ενεργή πολιτική κοινωνικής επανένταξης των ανέργων. Ακολούθως μετά την υιοθέτηση των Κατευθυντήριων Γραμμών για την απασχόληση τα κράτη-μέλη σχεδίασαν τα 'Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση' (National Action Plans - NAPs), τα οποία υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή επιτροπή τον Απρίλιο του 1998, Με ανακοίνωση της τελευταίας την 13η Μαΐου 1998 εξετάστηκαν οι στόχοι και η συμβατότητα τους με τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

-Οι αποφάσεις της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Δεκεμβρίου 1998

Τον Οκτώβριο του 1998 υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτός από τις Κατευθυντήριες Γραμμές, δύο ακόμα σημαντικά κείμενα:

- Η κοινή Έκθεση για την Απασχόληση και
- Η Έκθεση των δεικτών για την Απασχόληση

Το μεν πρώτο έγγραφο είχε σαν στόχο την επισκόπηση των αγορών των αγορών εργασίας στα κράτη-μέλη και την αποτίμηση του συντονισμού των εθνικών πολιτικών με τις ευρωπαϊκές προωθώντας την εφαρμογή των πιο επιτυχημένων και σε άλλα κράτη, ενώ το δεύτερο αφορούσε την καταγραφή στατιστικών στοιχείων για την αγορά εργασίας αναπτύσσοντας τις αιτίες της ευρωπαϊκής υστέρησης έναντι των ΗΠΑ και υποδεικνύοντας λύσεις για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας.

Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το Δεκέμβριο του 1998 ασκήθηκε κριτική στο πρώτο από τα παραπάνω κείμενα καθώς και στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση. Συγκεκριμένα η κριτική επικεντρωνόταν στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κατευθυντήριων γραμμών της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ και των αντίστοιχων για την

απασχόληση. Επίσης παρατηρήθηκε η υστέρηση των κρατών-μελών αλλά και την κοινότητας να προωθήσουν επενδύσεις με απώτερο σκοπό την αύξηση των θέσεων εργασίας. Σε αυτό οδηγούσε η ανεπαρκής χρήση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων πχ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και η έλλειψη καινοτομικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Η τελευταία κριτική υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης.

- Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης

Κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης υιοθετήθηκε το κείμενο των συμπερασμάτων των Ευρωπαίων ηγετών με βάση την κοινή Έκθεση για την Απασχόληση και τις κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση ενώ διατυπώθηκαν οι νέες για το 1999. Το Συμβούλιο της Βιέννης έθεσε τη βάση για την τοποθέτηση της απασχόλησης στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής.

-Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας και το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την απασχόληση

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας προώθησε την σύναψη ενός 'Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση' με στόχο την μείωση της ανεργίας. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το Σύμφωνο αυτό είναι τόσο ο συνδυασμός μακροοικονομικής πολιτικής με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση όσο και η διατύπωση της ανάγκης διαρθρωτικών αλλαγών στις διάφορες αγορές. Επίσης επισημαίνεται η ανάγκη προώθησης των ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών μέσα στις εθνικές πολιτικές που θα ασκηθούν. Τέλος τονίζει την αναγκαιότητα ενίσχυσης των κοινωνικών εταίρων σε ένα μακροοικονομικό διάλογο με την ΕΚΤ, το Συμβούλιο ECOFIN και Απασχόλησης και την Επιτροπή που θα αφορά την επίτευξη εταιρικής σχέσης που θα αποβλέπει στο συνδυασμό των στόχων οικονομικής πολιτικής και πολιτικής για την απασχόληση.

Με το Σύμφωνο επιτυγχάνεται η αναγόρευση της απασχόλησης σε πανευρωπαϊκό ζήτημα καθώς και η ενσωμάτωση των πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ωστόσο δεν καταφέρνει να θεωρηθεί αντίβαρο στο Σύμφωνο Σταθερότητας όπως το επιθυμούσε η Γαλλία δεδομένου ότι οι στόχοι του δεν είναι ποσοτικοποιημένοι.

Ολοκληρώνοντας την περιγραφή των στρατηγικών της ΕΕ σημειώνεται ότι οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση για το 2000 φαίνεται ότι δίνεται βαρύτητα στα εξής:

- Τοπική ανάπτυξη

- Αξιοποίηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που αποτελεί την κύρια πηγή χρηματοδότησης της πολιτικής για την απασχόληση και την προώθηση των εταιρικών σχέσεων για τη διευκόλυνση της υλοποίησης των σχεδιαζόμενων δράσεων που δεσμεύουν τα κράτη-μέλη με τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την απασχόληση.

Ε. Επιμέρους θέματα πολιτικών για την απασχόληση

Απασχόληση και εργασιακές σχέσεις

i) Η ρύθμιση των ομαδικών απολύσεων

Η οικονομική κρίση της περιόδου 1973-1974 εξαιτίας της ανατίμησης του αργού πετρελαίου οδήγησε πολλές επιχειρήσεις σε αναδιαρθρώσεις που συνεπάγονταν ομαδικές απολύσεις προσωπικού με σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις. Σε μια προσπάθεια ελέγχου των ομαδικών απολύσεων[35], υιοθετήθηκε η οδηγία 75/129 ΕΟΚ του Συμβουλίου. Νομική βάση της αποτελούν τα άρθρα 100 και 117 συνθΕΟΚ και ήδη ΕΚ που αναφέρονται στην προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών και την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων αντίστοιχα, ενώ η υιοθέτησή της απαιτούσε ομόφωνη απόφαση. Με την οδηγία αυτή καθορίστηκαν οι ελάχιστες προδιαγραφές κοινωνικής προστασίας, ενώ στα κράτη-μέλη αφέθηκε η ευχέρεια εφαρμογής ή θέσπιση ευνοϊκών για τους εργαζόμενους διατάξεων. Η οδηγία επιπλέον θεσπίζει ειδικές προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη, ώστε σε περίπτωση που δε μπορούν να αποτραπούν οι ομαδικές απολύσεις να προστατεύονται οι εργαζόμενοι και η κοινωνία.

Σύμφωνα με την οδηγία (άρθρο 2) ο εργοδότης υποχρεούται να προβεί σε διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων προτού προχωρήσει σε ομαδικές απολύσεις. Από την μεριά των εργαζομένων μπορούν να απολαμβάνουν προστασία μέσω της υποβολής παρατηρήσεων στην αρμόδια δημόσια αρχή. Η εργοδοσία θεωρείται επιπλέον υποχρεωμένη να κοινοποιεί την πρόθεσή της για ομαδικές απολύσεις στη δημόσια αρχή προκειμένου η τελευταία να προσπαθήσει την εξεύρεση λύσεων που θα οδηγήσουν στην αποφυγή τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε σχέση με την ανάμειξη της διοίκησης στα θέματα ομαδικών απολύσεων, η αρχική πρόταση της Επιτροπής απαιτούσε επιπλέον την έκδοση άδειας της διοικητικής αρχής για την πραγματοποίηση των απολύσεων.

Η οδηγία 75/129 ΕΟΚ του Συμβουλίου ίσχυσε επί 17 χρόνια σε μια περίοδο με πολλές οικονομικές αναδιαρθρώσεις. Τροποποίηση της αποτέλεσε η οδηγία 92/56 ΕΟΚ του Συμβουλίου. Προάγγελό της

[35] Ως ομαδικές απολύσεις αναφέρονται –άρθρο 1, παρ. 1- εκείνες που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για ένα ή περισσότερους λόγους οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, εφόσον καλύπτονται ορισμένα όρια που αφορούν το χρονικό διάστημα εντός του οποίου πραγματοποιούνται οι απολύσεις και τον αριθμό των απολυόμενων, ανάλογα με την επιλογή των κρατών-μελών.

αποτέλεσε η πρόταση του διατυπώθηκε στα πλαίσια του προγράμματος δράσης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων του 1989 που μιλούσε για αναθεώρηση της ήδη ισχύουσας οδηγίας που θα της έδινε μια διεθνιστική διάσταση. Σημαντική διαφοροποίηση της νέας οδηγίας σε σχέση με την παλιά αποτέλεσε εκτός των άλλων η ενσωμάτωση του άρθρου 5α που στόχευε στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με την οδηγία.

Στην Ελλάδα, σε συμμόρφωση με την οδηγία 75/129 ΕΟΚ του Συμβουλίου αλλά και προς την επιταγή του άρθρου 22, παρ. 1 του Συντάγματος που επιβάλλει στο κράτος την εξασφάλιση των προϋποθέσεων απασχόλησης των μισθωτών, ψηφίσθηκε ο ν. 1387/1983 του οποίου οι ρυθμίσεις ήταν αναγκαστικές προστατεύοντας έτσι κάθε μισθωτό ανεξάρτητα με την ατομική η συλλογική σύμβαση εργασίας την οποία είχε υπογράψει. Στο άρθρο 2 του παραπάνω νόμου καθοριζόταν το πεδίο εφαρμογής του, το οποίο συμπεριλάμβανε όλες τις επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους καθώς και αντίστοιχες επιχειρήσεις του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), που λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας (πχ ΑΕ). Το πνεύμα του ελληνικού νόμου περιείχε διατάξεις ευνοϊκές για τους εργαζομένους σε σχέση με την νομοθεσία των άλλων κρατών και τις ελάχιστες κοινοτικές προδιαγραφές. Κριτική ασκήθηκε ωστόσο στον τρόπο που μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η διάταξη του άρθρου 1, παρ. 2 της οδηγίας 75/129. Η ελληνική νομοθεσία δεν προέβλεπε ως αναγκαίο στοιχείο για τη διακοπή της δραστηριότητας και λειτουργίας μιας επιχείρησης την έκδοση δικαστικής απόφασης οπότε και απαλλασσόταν από τις υποχρεώσεις της οδηγίας. Ωστόσο με την επισήμανση του ΔΕΚ που διατυπώθηκε το 1985 η εκούσια διακοπή της λειτουργίας μιας επιχείρησης δεν την απάλλασσε από τις υποχρεώσεις της έναντι των ομαδικών απολύσεων.[36] Στο άρθρο 4, παρ 4 της οδηγίας 92/56[37] ΕΟΚ δινόταν η ευχέρεια στα κράτη-μέλη να μην εφαρμόσουν τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις στις περιπτώσεις διακοπής της δραστηριότητας της επιχείρησης με δικαστική απόφαση.

Στα πλαίσια άμβλυνσης του κοινωνικού κόστους ο χειρισμός των ομαδικών απολύσεων παρουσιάζει δυσκολίες όταν αυτές παίρνουν μαζικό χαρακτήρα. Η παροχή των αποζημιώσεων αλλά και η επανεκπαίδευση των εργαζομένων δε μπορεί να καλυφθεί από τις επιχειρήσεις. Ένα μέρος των εξόδων αυτών αναλαμβάνεται από το κράτος. Η Επιτροπή διατύπωσε

[36] Ηρώ Νικολοπούλου-Στεφάνου, ' Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση', Εκδόσεις Παπαζήση, σελ 95

[37] βλ. παράρτημα: Οδηγία 92/56

απόψεις για τις ενισχύσεις αυτές στα πλαίσια της ανακοίνωσής της για τις 'κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κοινωνικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων'. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα γενικά καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης βάσει των οποίων δίνονται οι αποζημιώσεις δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις. Το ίδιο ισχύει για τα γενικά καθεστώτα κοινωνικής στήριξης βάσει των οποίων καλύπτονται οι αποζημιώσεις που δίνουν οι υπό αναδιάρθρωση επιχειρήσεις και υπερβαίνουν τις καταστατικές ή συμβατικές υποχρεώσεις τους. Μόνο όταν οι αποζημιώσεις χορηγούνται σε ειδικούς κλάδους της βιομηχανίας ή αφορούν υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συλλογικές συμβάσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ενισχύσεις. Αυτού του είδους οι ενισχύσεις έχουν κατά την Επιτροπή θετική επίδραση τα αποτελέσματα που επιφέρουν ξεπερνούν τα ιδιωτικά οφέλη των επιχειρήσεων παίρνοντας χαρακτήρα διαρθρωτικών αλλαγών. Τέλος η Επιτροπή τοποθετείται θετικά σε θέματα ενισχύσεων αποκλειστικά προς τους εργαζόμενους που απολύονται λόγω αναδιάρθρωσης και ειδικότερα ενισχύσεων που αφορούν την κατάρτιση, την παροχή συμβουλών και πρακτικής βοήθειας για την εξεύρεση εναλλακτικής απασχόλησης και την επανεγκατάσταση και παροχή κατάρτισης για εργαζόμενους που επιθυμούν να ξεκινήσουν νέες επιχειρήσεις.

ii) Η μείωση του χρόνου εργασίας ως πολιτική δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

Η έννοια του χρόνου εργασίας είναι μεταβαλλόμενη διατοπικά και διαχρονικά. Διαφορές υπάρχουν επίσης σε σχέση με το νόμιμο και τον συμβατικό χρόνο εργασίας. Η μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς αντίστοιχη μείωση των αποδοχών αποτέλεσε ανέκαθεν βασική διεκδίκηση των εργαζομένων. Ο προβληματισμός γύρω από το θέμα αυτό έλαβε άλλες διαστάσεις κάτω από τις συνθήκες διογκούμενης ανεργίας εφόσον προβλήθηκε ως μέτρο άσκησης πολιτικής κατά της ανεργίας. Το βασικό πρόβλημα που προέκυψε είναι αν η μείωση του χρόνου εργασίας για τη αύξηση της απασχόλησης χωρίς την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, θα συνοδεύεται από μείωση των μισθών. Η στάση των Κυβερνήσεων είναι η προσπάθεια προώθησης του μέτρου με επακόλουθο την μείωση των μισθών, μέσα στα πλαίσια του Κοινωνικού Διαλόγου.

Σύμφωνα με τη ισχύουσα κατάσταση στις περισσότερες χώρες της ΕΕ ισχύει ως νόμιμος χρόνος εργασίας το 48ωρο, πλην της Γαλλίας με 39 ώρες (από το 1982) και του Βελγίου, Λουξεμβούργου και Ισπανίας με 40.

Πίνακας 1

Ρύθμιση του χρόνου εργασίας στα κράτη-μέλη της ΕΕ

Χώρα	Εβδομαδιαίος νόμιμος χρόνος εργασίας	Υπερωρίες	Νυχτερινή εργασία
Βέλγιο	40 ώρες	65 ώρες ανά τρίμηνο	8μμ – 6πμ
Δανία	Δεν υπάρχει	Ρύθμιση μέσω συλλογικών συμβάσεων	Δεν υπάρχει νομοθεσία
Δ. Γερμανία	48 ώρες	2 ώρες την ημέρα για 30 ημέρες ετησίως, με βάση εβδομάδα εργασίας 48 ωρών	8μμ – 6πμ
Ελλάδα[38]	40 ώρες σε εβδομάδα πέντε ημερών στον ιδιωτικό τομέα	3 ώρες ημερησίως 18 ώρες την εβδομάδα 150 ώρες ετησίως	10μμ – 7πμ
Ισπανία	40 ώρες	80 ώρες ετησίως	10μμ – 6πμ
Γαλλία	39 ώρες	9 ώρες την εβδομάδα 130 ετησίως	10μμ – 5πμ
Ιρλανδία	48 ώρες	2 ώρες ημερησίως 12 εβδομαδιαίως 240 ετησίως	Δεν υπάρχει νομοθεσία
Ιταλία	48 ώρες	Δεν υπάρχει νομοθεσία	00.0 – 6πμ
Λουξ/ργο	40 ώρες	2 ώρες ημερησίως	Δεν υπάρχει νομοθεσία
Κάτω Χώρες	48 ώρες	Από 1.30 έως 3.30 ώρες την ημέρα	8μμ – 7πμ
Πορτο/λια	48 ώρες	12 ώρες ημερησίως 160 ετησίως	8μμ – 7πμ
Ην Βασίλειο	Δεν υπάρχει	Δεν υπάρχει νομοθεσία	Δεν υπάρχει νομοθεσία

Πηγή: Επιτροπή ΕΚ, 1989, Συγκριτική μελέτη σχετικά με τη νομοθεσία για τις συνθήκες εργασίας στα κράτη-μέλη[39].

[38] Αναφέρεται ο συμβατικός χρόνος εργασίας

[39] Ηρώ Νικολοπούλου-Στεφάνου, ' Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση', Εκδόσεις Παπαζήση

Όπως αναφέρεται στην μελέτη της καθηγήτριας Νικολοπούλου-Στεφάνου, 'Πολιτικές Απασχόλησης στην ΕΕ', η μείωση των ωρών εργασίας μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, δεν ήταν σημαντική στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και ο μέσος όρος ωρών εργασίας μεταξύ 1983 και 1991 δεν μειώθηκε πάνω από 3% γεγονός που ερμηνεύεται μόλις λίγο περισσότερο από 1 ώρα. Η χρησιμοποίηση του χρόνου εργασίας ωστόσο, ως μέσο στην αντιμετώπιση της ανεργίας συνεχώς διευρύνεται στα πλαίσια της ΕΕ. Τα συνδικαλιστικά κινήματα προσανατολίζονται στην κατεύθυνση επαναφοράς του θέματος του 35ωρου στο επίκεντρο των διεκδικήσεων εξασφαλίζοντας παράλληλα τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων.

Πίνακας 2

Ο εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας

Χώρα	Συμβατικός	Επίσημος
Βέλγιο	37-40	40
Δανία	37	37
Γερμανία	40	40
Ελλάδα[40]	35-40	40
Ισπανία	40	40
Γαλλία	35-39	39
Ιρλανδία	39	39
Ιταλία	36-40	48
Σουηδία	40	40
Κάτω Χώρες	35-40	35-40
Πορτογ/λια	35-40	44
Ην Βασίλειο	35-40	35-40
Φινλανδία	*35-40*	*40*
Αυστρία	37-40	40

Πηγή ΙΝΕ:-ΓΣΕΕ, Μάϊος 1995[41]

iii) Ευελιξία του χρόνου εργασίας – βάρδιες, υπερωρίες

Όπως αναφέρεται στην ίδια μελέτη της καθηγήτριας Νικολοπούλου-Στεφάνου, 'Πολιτικές Απασχόλησης στην ΕΕ': 'η μείωση του χρόνου εργασίας, χωρίς μείωση του μισθού των εργαζομένων και απώλειες στην

[40] Αναφέρεται ο συμβατικός χρόνος εργασίας
[41] Εφημερίδα, ΤΟ ΒΗΜΑ, 6/1/2000



ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων συχνά συνδυάζεται με μια επιθετική πολιτική εκ μέρους των επιχειρήσεων, με αναδιοργάνωση του χρόνου παραγωγής, πχ επιμήκυνση του χρόνου λειτουργίας του μηχανικού συστήματος, δηλαδή εντατικότερη χρήση του παγίου κεφαλαίου[42] και συστήματα βάρδιας'. Τα τελευταία στο βαθμό που δημιουργούν θέσεις εργασίας χρησιμοποιούνται ως πολιτικές για την καταπολέμηση της ανεργίας. Μειώσεις μισθών ή οποιεσδήποτε άλλες ρυθμίσεις μπορούν αν επέλθουν ανάλογα με τις εκάστοτε συμφωνίες μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Στο ίδιο πλαίσιο της ευελιξίας του χρόνου εργασίας εντάσσεται η υπερωριακή απασχόληση. Το θέμα αυτό εμπίπτει σε μεγάλο βαθμό στην αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων. Στην πρόταση της Επιτροπής το 1983 υποδεικνυόταν στα κράτη η αντιστάθμιση των αναγκαίων υπερωριών με ελεύθερο χρόνο οπότε ο εργαζόμενος θα παίρνει συμπληρωματική άδεια και όχι πρόσθετη αμοιβή.

Το πλαίσιο της ευρωπαϊκής άποψης για το χρόνο εργασίας δίνεται με το ψήφισμα του Συμβουλίου της 18ης Αυγούστου 1979, 'περί ρυθμίσεως του χρόνου εργασίας',[43] προς την Επιτροπή. Το περιεχόμενο του ψηφίσματος αφορούσε την υιοθέτηση της τακτικής συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για τη μείωση του ετήσιου όγκου εργασίας. Ωστόσο όπως αποδείχθηκε αργότερα οι κοινωνικοί εταίροι δε κατόρθωσαν να διατυπώσουν σε κοινοτικό επίπεδο κοινή στάση σε σχέση με την προσαρμογή του χρόνου εργασίας. Γι' αυτό και το Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη-μέλη να επαναεπιβεβαιώσουν την ανάγκη άσκησης κοινής πολιτικής για την ανεργία. Επιπλέον κάλεσε τα κράτη-μέλη να πραγματοποιήσουν μείωση του ατομικού χρόνου εργασίας σε συνδυασμό με την αναδιοργάνωση του ώστε να υποστηριχθεί η πραγματική ανάπτυξη της απασχόλησης μέσα σε ένα πλαίσιο που θα εξισορροπεί τόσο την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων όσο και τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα.

Το Δεκέμβριο του 1990 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας[44] για την οργάνωση του χρόνου εργασίας με στόχο τη βελτίωση των βιοτικών και εργασιακών συνθηκών. Ως νομική βάση προτάθηκε το άρθρο 118 Α συνθ ΕΟΚ. Η οδηγία 93/104 υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών

[42] Βλ. υποσημείωση , Ηρώ Νικολοπούλου-Στεφάνου, 'Πολιτικές απασχόλησης στην ΕΕ', εκδόσεις Παπαζήση, σελ 112

[43] ΕΕC 2 της 4/1/1980, σελ 1

[44] βλ. παράρτημα: Com (90) 317 τελικό της 5/12/1990, ΕΕ C 254 Της 9/10/1990, σελ 4 και η τροποποίησή της COM (91) 130 τελικό της 23/4/1991, ΕΕ C 124 της 14/5/1991. Η γνώμη της ΟΚΕ δημοσιεύτηκε στο ΕΕ C 60 της 8/3/1991 σελ 26 και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο ΕΕ C 72 της 18/3/1991, η κοινή θέση των υπουργών επετεύχθη 30-6-1993 και η οδηγία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 23-11-1993.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΕΠΙΣΤ. - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

την 23/11/1993 χωρίς να αποκλίνει ουσιαστικά από την πρόταση της Επιτροπής. Η Μεγάλη Βρετανία υποστηρίζοντας την άποψη ότι η υγεία των εργαζομένων και ο χρόνος εργασίας δεν είναι σε άμεση συνάφεια- αργότερα και στο ΔΕΚ[45]- διαφώνησε έναντι του άρθρου 118 Α συνθ ΕΟΚ που αναφερόταν στο θέμα αυτό. Οι αντιρρήσεις της Μ. Βρετανίας εξακολούθησαν να υφίστανται δεδομένου ότι θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η επιβολή συμμόρφωσης με την οδηγία έθιγε την υπερφιλελεύθερη φυσιογνωμία της βρετανικής οικονομίας.[46]

iv) Ευέλικτες μορφές απασχόλησης ως μέσο άσκησης κοινωνικής πολιτικής- Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων

Με την οικονομική κρίση της τελευταίας εικοσαετίας πολλές θέσεις πλήρους απασχόλησης μετατράπηκαν σε θέσεις μερικής απασχόλησης. Κυρίως στον τριτογενή τομέα η διαδικασία αυτή συνοδευόμενη με μια καλύτερη οργάνωση του χρόνου εργασίας αυξάνει την παραγωγικότητα. Για να εξαλειφθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που πιθανά να προκύψουν από τις διαφορές στο κοινωνικό κόστος λόγω των εθνικών ρυθμίσεων[47] το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα (24/10/1990) εκφράζοντας τη γνώμη του, στα πλαίσια της συνεργασίας με το Συμβούλιο, για την κατάρτιση πρότασης οδηγίας από την Επιτροπή.[48]

Η πολιτική της Επιτροπής για τις άτυπες σχέσεις εργασίας υποδεικνύεται μέσα από τις τρεις προτάσεις οδηγιών που υπέβαλε προς το Συμβούλιο στις 29/6/1990. Με αυτές η Επιτροπή αποσκοπούσε στη δημιουργία κοινοτικού πλαισίου ώστε να εξασφαλίζεται ένα ελάχιστο επίπεδο συνοχής μεταξύ των διαφορετικών τύπων συμβάσεων εργασίας, να αποτρέπονται πολιτικές που στρεβλώνουν στον ανταγωνισμό και να ενισχύεται η διαφάνεια της αγοράς εργασίας. Εν γένει τα θέματα που αφορούν συνθήκες εργασίας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων, στην αρχή της επικουρικότητας και τον κοινωνικό διάλογο φτάνει να εγγυούνται την τήρηση των αρχών που έχει θέσει η Επιτροπή.

Η πρώτη οδηγία που προτάθηκε από την Επιτροπή (COM (90) 228)[49] στηριζόμενη στο άρθρο 100 συνθ ΕΟΚ που προβλέπει την υιοθέτηση

[45] Το ΔΕΚ με απόφασή του στις 12/11/1996, απέρριψε την προσφυγή της Μ. Βρετανίας και την υποχρέωσε να εφαρμόσει την οδηγία.
[46] Ηρώ Νικολοπούλου-Στεφάνου, Πολιτικές απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδ. Παπαζήση, σελ 123
[47] COM (90) 228 τελικό, ΣΥΝ 280 της 24/8/1990
[48] βλ. παράρτημα: ΕΕ C 295 της 26/11/1990 σελ 97
[49] βλ. παράρτημα: ΕΕ C 224 της 8/9/1990, ΕΕ C 332 της 31/12/1990 σελ 167 και ΕΕ C 324 της 24/12/1990 σελ 96, ΕΕ C 295 της 26/11/1990 σελ 96

οδηγίας με ομοφωνία, πρότεινε την ισότιμη μεταχείριση των εργαζομένων με μερική απασχόληση σε θέματα επαγγελματικής κατάρτισης, συνδικαλιστικής εκπροσώπησης, στις χρηματικές καταβολές με μορφή κοινωνικής παροχής, στην πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες, στην ενημέρωση έναντι νέων προσλήψεων μόνιμης απασχόλησης.

Η δεύτερη πρόταση οδηγίας βασίστηκε στο άρθρο 100 Α συνθ ΕΚ προϋποθέτοντας ειδική πλειοψηφία για την ψήφισή της. Με αυτή προβλεπόταν η αποτροπή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που μπορεί να προκύψουν από διαφοροποιήσεις στις εθνικές ρυθμίσεις. Συγκεκριμένα αναφέρεται στα όρια που θα επιβάλλονταν στην ανανέωση των συμβάσεων και τις αποζημιώσεις σε περιπτώσεις αδικαιολόγητης διακοπής της σύμβασης προσωρινής εργασίας, στους όρους χορήγησης άδειας λειτουργίας στις διαμεσολαβούσες επιχειρήσεις προσωρινής εργασίας.

Μια τρίτη πρόταση οδηγίας[50] αφορά ρυθμίσεις σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία των έκτακτων εργαζομένων. Νομική βάση της αποτέλεσε το άρθρο 118 Α Συνθ ΕΟΚ που απαιτεί ειδική πλειοψηφία. Η Μ. Βρετανία διαφώνησε στην ψήφιση της οδηγίας η οποία ωστόσο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο. Με την οδηγία αυτή γινόταν προσπάθεια να αντιμετωπισθούν θέματα ελλιπών γνώσεων των κινδύνων του επαγγέλματος, καθώς και να εξασφαλισθούν ασφαλείς συνθήκες έναντι των εργαζομένων από τις επιχειρήσεις.

Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι καθοριστικής σημασίας στις διαδικασίες θέσπισης και υλοποίησης κανόνων που τους αφορούν βάσει της αρχής της επικουρικότητας. Ενδιαφέρον παρουσιάζεται στην διαδικασία με την οποία η Επιτροπή προώθησε την δημιουργία οδηγίας για την παροχή γονικής άδειας[51] και άδειας για λόγους ανωτέρας βίας η οποία επιτεύχθηκε μέσα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους. Στις 24/11/1983 Η Επιτροπή είχε υποβάλλει πρόταση οδηγίας στο Συμβούλιο σχετικά με το θέμα αυτό. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέδωσε γνώμη στις 24/5/1984 προτείνοντας 17 τροπολογίες στην πρόταση της Επιτροπής η οποία και τροποποίηση την αρχική πρόταση[52]. Ωστόσο η επίτευξη ομοφωνίας για την ψήφιση της οδηγίας δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί. Στην περίοδο που μεσολάβησε μέχρι το 1995 η Επιτροπή μη μπορώντας να περάσει την έγκριση της οδηγίας ανέλαβε παρεμφερείς πρωτοβουλίες. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα σημεία για την ίση μεταχείριση μεταξύ των δύο φύλων ενταγμένα στον Κοινωνικό

[50] COM (90) 228 τελικό ΣΥΝ 281, της 24/8/1990 και τροποποίηση COM (90) τελικό /2 της 7/11/1990
[51] βλ. παράρτημα: COM (96) 26 τελικό της 31/01/1996 , COM (83) 686 τελικό
[52] COM (84) 631 τελικό

Χάρτη[53], η Σύσταση που υιοθέτησε το Συμβούλιο στις 31/3/1992 περί φύλαξης των παιδιών καθώς και επανεπιβεβαίωση της επιθυμίας της Επιτροπής για την παροχή γονικής άδειας μέσω του Λευκού Βιβλίου[54]. Στις 22/2/1995 η Επιτροπή ενέκρινε την έναρξη διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους η οποία έδωσε τα πρώτα αποτελέσματα. Στις 5/7/1995 τρεις οργανώσεις (INICE, CEEP και CES) ανακοίνωναν την πρόθεσή τους για την έναρξη διαβουλεύσεων. Η πρωτοβουλία αυτή έθετε νέες βάσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο δημιουργούσε όμως και προβλήματα σε σχέση με το μικρό αριθμό των συμμετεχόντων οργανώσεων.[55] Στις 14/12/1995 συνάφθηκε συμφωνία η οποία διαβιβάστηκε στην Επιτροπή για να οδηγήσει τελικά στην έγκριση της πρότασης της Επιτροπής στις 3/6/1996 από το Συμβούλιο με τη μορφή απόφασης-νομοθετικής πράξης. Επιτεύχθηκε έτσι η πραγματοποίηση ρύθμισης μέσα από τον Κοινωνικό Διάλογο.

Για την σημασία των διαβουλεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων αξίζει να σημειωθεί η διαμόρφωση οδηγιών για τις άτυπες μορφές εργασίας. Με δεδομένο το βρετανικό βέτο που προβλήθηκε το Δεκέμβριο του 1994 στις οδηγίες για τις άτυπες μορφές εργασίας, η Επιτροπή έκρινε ως σωστότερη οδό για την εξεύρεση λύσεως την διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων[56]. Ο πρώτος γύρος των διαπραγματεύσεων ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Επιτροπής το 1995 και αφορούσε τις διαβουλεύσεις μεταξύ Επιτροπής και κοινωνικών εταίρων[57] σύμφωνα με την οριζόντια και κάθετη εφαρμογή της επικουρικότητας[58]. Στην δεύτερη φάση των διαβουλεύσεων η Επιτροπή κάλεσε 25 κοινωνικούς εταίρους, στις 17/4/1996 ξεκινώντας τις διαπραγματεύσεις σχετικά με το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας[59].

ν) Το νέο μοντέλο οργάνωσης της εργασίας στην Ελλάδα

Με το νέο εργασιακό νόμο 2874/2000 που ψηφίστηκε το Δεκέμβριο του 2000 από την Ελληνική Βουλή αναδιοργανώνεται το εργασιακό μοντέλο που ίσχυε μέχρι σήμερα. Οι αλλαγές που επέρχονται αφορούν τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας με αναφορές στο ελαστικό ωράριο και

[53] βλ παράρτημα τον Κοινωνικό Χάρτη: Σημείο 16, παρ 3
[54] COM (94) 333 της 27/7/94, σημεία 3 και5
[55] Ηρώ Νικολοπούλου-Στεφάνου, 'Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση', εκδ. Παπαζήση, σελ 169
[56] βλ παράρτημα: Βασισμένη στα άρθρα 3 & 4 της Συμφωνίας για την κοινωνική πολιτική
[57] άρθρο 3, παρ 2 της Συμφωνίας
[58] Ως οριζόντια εφαρμογή της επικουρικότητας θεωρείται η συμβατική ή νομοθετική ρύθμιση του θέματος και ως κάθετη, η υλοποίηση σε εθνικό η κοινοτικό επίπεδο μέσω παρέμβασης της δημόσιας εξουσίας.
[59] Βλ παράρτημα: Άρθρο3, παρ 3 της Συμφωνίας για την κοινωνική πολιτική

την υπερωριακή απασχόληση αλλά και τα όρια των επιτρεπόμενων ομαδικών απολύσεων και τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών (ως κίνητρο για την αύξηση των προσλήψεων).

Στόχευση του νέου νόμου που αναδιαρθρώνει τις εργασιακές σχέσεις αποτελεί, η προώθηση της απασχόλησης μέσω κινήτρων προς τις επιχειρήσεις αλλά και άλλων 'τεχνασμάτων' όπως η κατάργηση της υπερωριακής απασχόλησης ή η αύξηση των αμοιβών για την υπερωριακή απασχόληση ώστε να καθίσταται ασύμφορη από τις επιχειρήσεις η υπερωριακή χρησιμοποίηση του προσωπικού, οδηγώντας συνεπώς στην πρόσληψη νέων υπαλλήλων. Σε αυτό προστίθεται η μείωση των εργοδοτικών εισφορών ώστε να αποτελεί πιο συμφέρουσα πρακτική η αύξηση των προσλήψεων. Επιπλέον η υιοθέτηση ελαστικού ωραρίου εργασίας που θα στηριχθεί σε ετήσια σύναψη συμφωνιών μεταξύ εργαζομένων και επιχειρήσεων αντιμετωπίζει τα ζητήματα εύκολης αναπροσαρμογής στη ζήτηση μέσα από την ελαστική διευθέτηση του ωραρίου που αυξομειώνεται σύμφωνα με τις ανάγκες, ενώ παρέχει αποζημιώσεις προς τους εργαζόμενους την περίοδο μη αιχμής, για την επιπλέον απασχόλησή τους, την περίοδο αιχμής.

Σε ότι αφορά τα νέα όρια ομαδικών απολύσεων με το άρθρο 9 του νόμου, ορίζονται ως ομαδικές απολύσεις αυτές που αφορούν σε (4) εργαζόμενους το μήνα για επιχειρήσεις που απασχολούν από 20 έως 200 εργαζόμενους, ενώ για μεγαλύτερες επιχειρήσεις ισχύουν αυτά που καθορίζονται με το Ν 1387/83 άρθρο 1 παρ 2, δηλαδή το 2% έως 3% του προσωπικού και ως 30 άτομα. Μέχρι σήμερα στην Ελλάδα ίσχυε η απόλυση μέχρι 5 υπαλλήλων το μήνα για επιχειρήσεις μέχρι 50 απασχολούμενους, χωρίς την υποχρέωση εφαρμογής της διαδικασίας των ομαδικών απολύσεων. Για επιχειρήσεις όμως με 50-199 απασχολούμενους ίσχυε το 2% με αποτέλεσμα να ευνοούνται οι μικρές επιχειρήσεις. Μέσω αυτού επιτυγχάνεται η άρση αντικινήτρων για την αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων καθώς και οι αναστολές για νέες προσλήψεις αφού οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν δεν είναι τόσο πιεστικές. Σκοπός και αυτού του μέτρου είναι μέσω τις αύξησης των κινήτρων να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας που μπορεί να προσφέρει η κάθε επιχείρηση. Με τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών τέλος (εργοδοτικές εισφορές), ενισχύεται περισσότερο η ανειδίκευτη μισθωτή εργασία η οποία κυρίως αμείβεται χαμηλά και μέχρι προσφάτως ήταν ασύμφορη για τους εργοδότες και τους εργαζόμενους γιατί λόγω του υψηλού κόστους των ασφαλιστικών εισφορών το τελικό αποτέλεσμα δεν ήταν θετικό για κανένα από τους δύο αντισυμβαλλόμενους

Πίνακας 3

Χρόνος Απασχόλησης με το προηγούμενο και με το νέο σύστημα Οργάνωσης της Εργασίας

	ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	
	ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	**ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ**
Συνολικές ετήσιες ώρες εργασίας	1840	1750
Υπερεργασία ιδιόρρυθμη υπερωρία	368	Δεν υπάρχουν
Επιπλέον Υπερωρίες	Όσες εγκρίνονται	Καμιά αλλαγή
Σύνολο σε ετήσια βάση	2208+υπερωρίες	1842+υπερωρίες
Μέγιστος χρόνος εβδομαδιαίας απαχόλησης	48+εγκεκριμένες υπερωρίες	43+εγκεκριμένες υπερωρίες
Ελάχιστος χρόνος εβδομαδιαίας απαχόλησης	40	Δεν υπάρχει κατώτατο όριο
Μέγιστος χρόνος ημερήσιας απασχόλησης	Σύμφωνα με κείμενες διατάξεις	Καμιά αλλαγή

ΣΤ. Τελευταίες εξελίξεις στα θέματα κοινωνικής πολιτικής

i) Λισσαβόνα: Έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Απασχόληση

Η έκτακτη σύνοδος κορυφής της Λισσαβόνας ξεκίνησε ως ένα φόρουμ για την απασχόληση[60]. Οι 15 Ευρωπαίοι ηγέτες, κατέληξαν σε ένα πλαίσιο οικονομικής πολιτικής για την τρέχουσα δεκαετία που θα χαρακτηρίζεται από την εξασφάλιση υψηλής ανταγωνιστικότητας, υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης, περισσότερες θέσεις απασχόλησης και κοινωνική συνοχή. Οι κύριες αιτίες που οδήγησαν στην αναζήτηση μιας νέας πολιτικής ήταν η υψηλή ανεργία σε όλες σχεδόν τις χώρες-μέλη της ΕΕ. Η ύπαρξη υψηλών επιπέδων ανεργίας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να μελετηθούν εξίσου θέματα ανταγωνιστικότητας, ζητήματα σχετικά με το κοινωνικό κράτος καθώς και το ύψος των δαπανών για την κοινωνική ασφάλιση και την προστασία των πολιτών. Ο συνδυασμός των παραπάνω σημείων σύμφωνα με τις διατυπώσεις της συνόδου μαζί με τις ανάγκες της 'νέας οικονομίας' που στηρίζεται στη γνώση και την πληροφόρηση είναι υπεύθυνος για τους σημερινούς πενιχρούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 2%[61].

Στη Σύνοδο της Λισσαβόνας τέθηκαν οι βάσεις για την αναδιοργάνωση της οικονομικής και κοινωνικής συγκρότησης της Ευρώπης η οποία θα λάμβανε πλέον περισσότερο υπόψη της θέματα και ζητήματα που σχετίζονται ευθέως με την ανάπτυξη καθώς και πολιτικές που επιδρούν ευεργετικά στους πολίτες. Οι στόχοι που τέθηκαν αφορούσαν την προσέγγιση ενός νέου κοινωνικού μοντέλου και οικονομικής πολιτικής που θα περιλάμβανε την ταχεία ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών καθώς και την ενσωμάτωση της Ευρώπης σε αυτό που έχει ονομασθεί οικονομία και κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, σύμφωνα με το προσχέδιο των συμπερασμάτων της συνόδου.

Ο ανταγωνισμός με τις ΗΠΑ επέβαλε την ταχύτερη ενσωμάτωση των σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών. Με γνώμονα τη παραπάνω άποψη τέθηκε ο ειδικότερος στόχος σύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος με τη νέα τεχνολογία και την απόκτηση ηλεκτρονικών υπολογιστών από τα σχολεία για τη διασύνδεσή τους με το διαδίκτυο. Στα πλαίσια του ίδιου στόχου εντάχθηκε η ταχεία απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών μέχρι το 2001. Στη λογική μιας πιο ανταγωνιστικής οικονομίας εντάχθηκε ένα ευρύτερο πρόγραμμα απελευθέρωσης των άλλων αγορών και ειδικότερα του ηλεκτρισμού και των μεταφορών καθώς και τα μέτρα ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και ειδικότερα η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και κεφαλαιαγορών μέχρι το 2005. Κάτω

[60] Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
[61] Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 25-26/3/2000

από το ίδιο πρίσμα κινούνται οι αποφάσεις για την αναζήτηση νέων βιώσιμων σχημάτων κοινωνικής ασφάλισης, την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι στόχοι οι οποίοι τέθηκαν στη Σύνοδο της Λισσαβόνας ήταν περισσότερο ποιοτικοί παρά ποσοτικοί. Χαρακτηρίσθηκαν κυρίως από την άποψη ότι όσοι μπορούν θα έχουν εργασία και όσοι δε μπορούν θα απολαμβάνουν ένα επίπεδο προστασίας. Συγκεκριμένα:

- Τέθηκε ο στόχος της μεγέθυνσης της Ευρώπης με ρυθμό όχι μικρότερο του 3% ετησίως, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας. Ο στόχος αυτός καθώς και αυτοί που συνδέονται με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και την προώθηση της κοινωνικής πολιτικής ορίστηκε ότι θα αξιολογούνται κάθε άνοιξη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Επιπλέον δόθηκε έμφαση στις δυνατότητες πρόσβασης των επιχειρήσεων στην πληροφόρηση και τις κρατικές υπηρεσίες, γι' αυτό και προέβλεψε ότι εντός του 2000, θα πρέπει να έχουν εγκριθεί όλες οι απαιτούμενες νομικές ρυθμίσεις για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, την πιστοποίηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και τη νομική κάλυψη των θεμάτων που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα και την κατοχύρωσή τους.
- Σε ότι αφορά την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, η σύνοδος κορυφής κατέληξε σε συμφωνία τοποθετώντας την σε ένα ορίζοντα ως το τέλος του 2001. Επιπλέον σε σχέση με την εξασφάλιση του τοπικού ανταγωνισμού στα δίκτυα, προκειμένου να μειωθεί το κόστος πρόσβασης στο Internet τέθηκε ένα διάγραμμα υλοποίησης μέχρι το τέλος του 2000. Οι στόχοι αφορούσαν επίσης τη σύνδεση όλων των σχολείων με το Internet μέχρι το τέλος του 2001, καθώς και την εκπαίδευση των καθηγητών μέχρι το 2002. Μέχρι το 2003 τοποθετήθηκε η σύνδεση των κρατικών υπηρεσιών με το διαδίκτυο.
- Η σύνοδος ενέκρινε επίσης σχέδιο ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κάτω από την οπτική διαμόρφωσης φιλικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό αποφασίστηκε η κατάρτιση πολυετούς προγράμματος μέχρι το 2005 καθώς και εκπόνηση χάρτας μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Στα θέματα ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς έθεσε το θέμα κατάργησης των εμποδίων εισόδου νέων επιχειρήσεων εντός του 2000.
- Η αποτελεσματικότερη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι ένας από τους κεντρικούς στόχους της Συνόδου. Μέχρι το 2005 διατύπωσε την ανάγκη ενοποίησής τους ενισχύοντας την κινητικότητα των κεφαλαίων και των επενδύσεων στην Ευρώπη.

- Στα πλαίσια της Συνόδου τέθηκε το θέμα συντονισμού της μακροοικονομικής πολιτικής με αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους μέσω κυρίως της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
- Στα θέματα κοινωνικής ασφάλισης η σύνοδος επέμεινε στη διασφάλιση μακροχρόνιας δημοσιονομικής σταθερότητας, με έμφαση στην κοινωνική ασφάλιση. Στα πλαίσια αυτά γίνεται λόγος για πολιτικές που θα λαμβάνουν υπόψη τους τη γήρανση του πληθυσμού και την ανάγκη κοινωνικής προστασίας.
- Τέλος τέθηκαν ειδικοί στόχοι για την αναδιοργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος με άμεση επιδίωξη τη μείωση του αριθμού των πολιτών με χαμηλό επίπεδο γνώσεων. Συγκεκριμένα μιλά για την ενίσχυση της κινητικότητας φοιτητών, μαθητών και εκπαιδευτικών στην Ευρώπη ενώ γίνεται λόγος για απλούστερα συστήματα πιστοποίησης των γνώσεων, γεγονός που θέτει ευρύτερα θέματα για την απελευθέρωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.
- Για την απασχόληση τέθηκε ο ευρύτερος στόχος αύξησής της στο επίπεδο του 70% του συνολικού πληθυσμού μέχρι το 2010 χωρίς όμως να υιοθετείται ειδικός στόχος για μείωση της ανεργίας στο 4% το 2010.

ii) Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ

Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτέλεσε και αποτελεί σημείο αναφοράς πολλών πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αγώνων[62]. Η συχνή καταπάτησή τους από αυταρχικά καθεστώτα, ιδίως σε περιόδους πολέμου, εχθροπραξιών αλλά και η περιορισμένη προστασία τους πολλές φορές στο εσωτερικό δημοκρατικών κρατών, έχει οδηγήσει στην ανάληψη πολλών πρωτοβουλιών για την θεσμοθέτηση εγγυήσεων σεβασμού τους από αυτούς που τα απειλούν.

Στα πλαίσια της ΕΕ η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων γίνεται με ποικίλες πολιτικές όπως έχει ήδη αναφερθεί. Η ύπαρξη πολλών κειμένων και επιπέδων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων οδήγησε τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στην απόφαση θεσμοθέτησης ενός ενιαίου κειμένου, το οποίο θα αποτελέσει και θα εκφράζει τις καλύτερες συνθήκες προστασίας. Πρόσφατα υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση, που αποτελείται από εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εκπροσώπους των Εθνικών Κοινοβουλίων και κυβερνήσεων των κρατών-μελών, το τελικό κείμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των

[62] Εφημερίδα ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 9/10/2000

πολιτών της ΕΕ. Το παραπάνω κείμενο τέθηκε υπόψη της Συνόδου Κορυφής της Νίκαιας (7-9 Δεκεμβρίου 2000).

Το περιεχόμενό του αφορά:

- Το σεβασμό στην αξιοπρέπεια του προσώπου, το δικαίωμα του στη ζωή, την απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών, την απαγόρευση της δουλείας και την αναγκαστικής εργασίας
- Το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, το σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, την προστασία προσωπικών δεδομένων, το δικαίωμα γάμου και δημιουργίας οικογένειας, την ελευθερία σκέψης συνείδησης, θρησκείας και έκφρασης, την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία της έρευνας, του επαγγέλματος, την επιχειρηματική ελευθερία, το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, του ασύλου και την προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης ή απέλασης και έκδοσης.
- Την ισότητα έναντι του δικαίου, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα ανδρών και γυναικών, την προστασία των παιδιών και την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Το δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης, το δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών δράσεων, το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, την προστασία στην περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης, τις δίκαιες και ισότιμες συνθήκες εργασίας, την προστασία των νέων στην εργασία, το συνδυασμό της οικογενειακής με την επαγγελματική, την κοινωνική ασφάλεια και βοήθεια, την προστασία της υγείας, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των καταναλωτών.

Σε σχέση με την ευρωπαϊκή ιθαγένεια το σχέδιο προσπαθεί να διευρύνει την έννοια του ευρωπαίου πολίτη. Τα δικαιώματα που συγκροτούν αυτή την ιδιότητα είναι τα ακόλουθα:

- Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις ευρωεκλογές
- Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές
- Το δικαίωμα χρηστής διοίκησης
- Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα
- Το δικαίωμα πρόσβασης στον Διαμεσολαβητή της ένωσης
- Το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο
- Η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής
- Η διπλωματική και προξενική προστασία

Από τα παραπάνω προκύπτει η ύπαρξη της άποψης ότι η περαιτέρω εμβάθυνση της ενοποιητικής πορείας στην ΕΕ συνδέεται με την

υιοθέτηση νέων πολιτικών δικαιωμάτων που θα κατατείνουν όχι μόνο στην αποτελεσματικότερη πορεία της ΕΕ, αλλά και στη θεσμοθέτηση της συμμετοχής των πολιτών στις ευρωπαϊκές διεργασίες. Αν και είναι παράλληλα διάχυτη η άποψη ότι με τη Χάρτα δεν παραχωρούνται νέα δικαιώματα αλλά αποτελεί ανακεφαλαίωση των δικαιωμάτων που ήδη απολαμβάνουν οι ευρωπαίοι πολίτες δεν παύει να καθιστά ελκυστικότερη την ΕΕ[63].

iii) Η νέα Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής στην ΕΕ

Η νέα Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής[64] που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 9/2/00 και αφορά τη περίοδο 2000-2005[65] εγκρίθηκε από το άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων υπό την Προεδρία της γαλλίδας Υπουργού Εργασίας κας Martine Aubry. Σκοπός της Ατζέντας είναι ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, η προώθηση περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και η μετατροπή των πολιτικών δεσμεύσεων που ανέλαβαν τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στη Λισσαβόνα. Η σημαντικότερη καινοτομία της Ατζέντας είναι η επέκταση στο πεδίο όλων των κοινωνικών πολιτικών της μεθόδου του συντονισμού, η οποία υιοθετήθηκε στην Έκτακτη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου το 1997 μόνο για τον τομέα της απασχόλησης. Η ατζέντα αποτελεί βασικό στοιχείο του προγράμματος εργασίας της γαλλικής προεδρίας και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που θα συνέλθει στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000. Επίσης θα συμβάλει ουσιαστικά στην ετήσια συνθετική έκθεση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα συνέλθει στη Στοκχόλμη το 2001.

Η κοινωνική πολιτική που ακολούθησε η ΕΕ στο παρελθόν της έδωσε το δικαίωμα να διαχειριστεί τις διαρθρωτικές αλλαγές της και ταυτόχρονα να ελαχιστοποιήσει τις δυσμενείς κοινωνικές επιπτώσεις. Ο νέος προσανατολισμός της αφορά το μοντέλο επένδυσης στον άνθρωπο και στην οικοδόμηση δυναμικού κράτους πρόνοιας. Ζητούμενο είναι η επίτευξη ενός συνδυασμού καλών κοινωνικών συνθηκών με υψηλή παραγωγικότητα και υψηλής ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες. Η προσέγγιση αυτή επικεντρώνεται στη προώθηση της ποιότητας, μιας έννοιας την οποία δανείζεται από το επιχειρηματικό περιβάλλον, προκειμένου να την επεκτείνει σε ολόκληρη την οικονομία και την κοινωνία, διευκολύνοντας τη βελτίωση της σύνδεσης των οικονομικών

[63] Ian Davidson, αρθρογράφος στην εφημερίδα *'THE FINANCIAL TIMES'*, εφημερίδα 'ΤΟ ΒΗΜΑ', 6/12/2000
[64] βλ. Παράρτημα COM (2000) 379 τελικό
[65] Εφημερίδα ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 9/10/2000

και κοινωνικών πολιτικών. Η προσέγγιση αυτή εξειδικεύεται σε κάποιες έννοιες κλειδιά όπως ή πλήρης απασχόληση, η ποιότητα εργασίας, η ποιότητα της κοινωνικής πολιτικής και η ποιότητα των εργασιακών σχέσεων.

Τα θέματα που εμπεριέχονται στην ατζέντα αφορούν:

- Ορισμένες ενέργειες που θα έχουν ως στόχο την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων πλήρους απασχόλησης στην Ευρώπη, με τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας με την πρόβλεψη και τη διαχείριση των αλλαγών και την προσαρμογή σε ένα νέο περιβάλλον εργασίας, με την εκμετάλλευση του δυναμικού της βασιζόμενη στη γνώση της οικονομίας και τη προώθηση της κινητικότητας.
- Άλλες δράσεις που θα επικεντρωθούν στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας, στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, στην ενίσχυση της ισότητας των δύο φύλων, καθώς και στην καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Ειδικές πρωτοβουλίες που αποβλέπουν στην προετοιμασία της διεύρυνσης και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, καθώς και στη συμβολή του κοινωνικού διαλόγου στην αντιμετώπιση των αλλαγών.

Συγκεκριμένα σε ότι αφορά το πρώτο σημείο γίνεται συζήτηση έκκλησης προς τους κοινωνικούς εταίρους να επικεντρώσουν τις συζητήσεις τους στη δια βίου μάθηση και στις νέες μορφές εργασίας που συνδέονται με την τεχνολογία των πληροφοριών (2000). Επιπλέον ζητείται η ένταξη των στόχων που αφορούν την κοινωνία της γνώσης σε προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες καθώς και η αναζήτηση τρόπων με τους οποίους η βασιζόμενη στη γνώση οικονομία μπορεί να συμβάλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η βασιζόμενη στη γνώση οικονομία θα μπορεί να προάγει την απασχόληση μέσα από την ηλεκτρονική οικονομία.

Σε σχέση με την ανάπτυξη της κινητικότητας προωθούνται ενέργειες όπως η έκδοση απόφασης της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός φόρουμ συντάξεων, με σκοπό να μελετηθεί το ζήτημα των συμπληρωματικών συντάξεων και της κινητικότητας με τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων παραγόντων καθώς και πρόταση για τη δημιουργία ενός μηχανισμού μεταφοράς των συντάξεων (2002). Επιπλέον σε σχέση με το θέμα της κινητικότητας προβλέπεται η έκδοση ανακοίνωσης για τα προβλήματα που εξακολουθούν να παρουσιάζονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα (2002) καθώς και η επισκόπηση των κανόνων που διέπουν το EURES (2002). Τέλος προωθείται η ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών για την εξάλειψη

εμποδίων που περιλαμβάνονται στην κινητικότητα των ερευνητών, σπουδαστών κλπ.

Σε σχέση με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης εντείνονται οι διαβουλεύσεις με όλους τους αρμόδιους παράγοντες σχετικά με την κοινωνική ένταξη των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας, βάσει του άρθρου 137 παρ. 2 της συνθήκης, λαμβάνοντας υπόψη τον αντίκτυπο της σύστασης 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 1992 περί θέσπισης κοινών κριτηρίων όσον αφορά την επάρκεια των πόρων και την κοινωνική αρωγή στα συστήματα κοινωνικής προστασίας (2001). Επιπλέον αξιολογείται ο αντίκτυπος του ΕΚΤ, συμπεριλαμβανομένης της κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης (2003).

Σε θέματα προώθησης της ισότητας των δύο φύλων προβλέπεται περαιτέρω ενίσχυση των δικαιωμάτων ισότητας, με πλήρη χρήση των διατάξεων της Συνθήκης: πρόταση οδηγίας περί ίσης μεταχείρισης σε όλους τους τομείς πλην της απασχόλησης και της επαγγελματικής δραστηριότητας, βάσει του άρθρου 13 (2002).

Οι δράσεις που προβλέπονται στην ατζέντα σε ζητήματα ενίσχυσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων και καταπολέμησης των διακρίσεων αφορούν την έκδοση έκθεσης για τη λειτουργία του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας, την παρακολούθηση της εφαρμογής της ανακοίνωσης 'Για την Ευρώπη χωρίς φραγμούς για άτομα με ειδικές ανάγκες' και σύνταξη έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή το 2003. Επιπλέον περιλαμβάνει την υποβολή πρότασης για να ανακηρυχθεί το 2003 ευρωπαϊκό έτος ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και την έναρξη διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους για την προστασία δεδομένων, βάσει του άρθρου 138 της συνθήκης (2001).
Για την προώθηση της ποιότητας στις εργασιακές σχέσεις η ατζέντα προβλέπει τη συγκρότηση ομάδας προβληματισμού για το μέλλον των εργασιακών σχέσεων (2000), διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους με σκοπό τον εντοπισμό πεδίων κοινού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προσφέρουν τις καλύτερες προοπτικές συλλογικών διαπραγματεύσεων (2001). Τέλος αναφέρεται στην διοργάνωση διάσκεψης με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και με θέμα τη λειτουργία των δομών κοινωνικού διαλόγου (τόσο σε διακλαδικό όσο και σε κλαδικό επίπεδο - 2002).

Σε θέματα διεύρυνσης και των εργασιών που πρέπει να προηγηθούν η ατζέντα προτείνει τη συνέχιση της παρακολούθησης της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης για τις υποψήφιες χώρες (από το 2000 και μετά). Επίσης

κρίνεται απαραίτητη η συνέχιση των επισκοπήσεων της πολιτικής για την απασχόληση που καταλήγουν σε κοινές αξιολογήσεις με όλες τις υποψήφιες χώρες (2000-2001). Τέλος επιδιώκεται η εξασφάλιση της συμμετοχής των υποψήφιων χωρών με επιτυχία σε κοινοτικά προγράμματα δράσης στον κοινωνικό τομέα, στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής (2000-2001).
Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας γίνονται προτάσεις για την κύρωση της σύμβασης της ΔΟΕ για την παιδική εργασία και διοργάνωσης διάσκεψης με θέμα την κοινωνική διάσταση των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ.

Σε σχέση με την απασχόληση αξίζει να σημειωθούν οι παρακάτω ειδικές προτάσεις και δράσεις:

- Ετήσια παρουσίαση δέσμης μέτρων για την απασχόληση
- έκκληση προς τους κοινωνικούς εταίρους το 2000 να συμβάλουν και αν συνεργαστούν πιο συστηματικά στη στρατηγική για την απασχόληση
- να αρχίσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο η κατάρτιση κοινών στόχων οι οποίοι θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς για δράσεις των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό επίπεδο, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση
- υποστήριξη της τοπικής και περιφερειακής διάστασης της στρατηγικής για την απασχόληση (2000-2001)
- διεξοδική επισκόπηση και αξιολόγηση της επίδρασης της διαδικασίας του Λουξεμβούργου (2002)

Οι δράσεις που αφορούν τη διαχείριση των αλλαγών και την προσαρμογή στο νέο εργασιακό περιβάλλον περιλαμβάνουν:

- ανακοίνωση για τις κοινωνικές πτυχές των διαδικασιών που ακολουθούνται στις δημόσιες συμβάσεις (2000)
- έναρξη διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους, με βάση το άρθρο 138 της Συνθήκης, για τον εκσυγχρονισμό και βελτίωση των εργασιακών σχέσεων, συνέχεια των διαπραγματεύσεων για την προσωρινή εργασία (2001)
- ανακοίνωση και διάσκεψη για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (προσέγγιση τριπλής βασικής γραμμής) (2001)
- διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με την ανάγκη θέσπισης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εθελοντικών μηχανισμών μεσολάβησης, διαιτησίας και συμβιβασμού για την επίλυση διαφορών
- ανακοίνωση και σχέδιο δράσης για την οικονομική συμμετοχή των εργαζομένων
- συμπλήρωση και κωδικοποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας για το ωράριο εργασίας (2001)

- κωδικοποίηση και απλοποίηση της νομοθεσίας για την υγεία και την ασφάλεια(2002)
- ανακοίνωση με θέμα κοινοτική στρατηγική για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία (2002).

Οι εθνικές κυβερνήσεις και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει σύμφωνα με την ατζέντα να εφαρμόσουν τις δικές τους πολιτικές για την τήρηση της ατζέντας. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι σημαντική σε όλα τα επίπεδα. Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν είναι εκτός του κοινωνικού διαλόγου, η νομοθεσία, τα διαρθρωτικά ταμεία (ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο /ΕΚΤ), τα προγράμματα δράσης, τα μέσα επιβολής εκθέσεων αξιολόγησης και η ενσωμάτωση όλων των προβλεπόμενων ρυθμίσεων που προωθούν την ισότητα των δύο φύλων. Επιπλέον προβλέπεται η εφαρμογή ανοικτής μεθόδου συντονισμού που μέχρι τώρα εφαρμοζόταν μόνο στον τομέα της απασχόλησης γεγονός που κατά την Επιτροπή θα εξασφαλίσει ποιοτικότερη συνέχεια στους στόχους. Η χρηματοδότηση δε θα ενισχυθεί γιατί θεωρείται αποδοτικότερη η αναπροσαρμογή των δαπανών του δημοσίου με κατεύθυνση την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό όπως συμφωνήθηκε στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας. Το χρονοδιάγραμμα αφορά ένα ορίζοντα πενταετίας όπου τα πρώτα τρία έτη θα συγκεντρώσουν τις δράσεις για τα βασικά προγράμματα.

Συμπεράσματα

i) Τα κοινωνικά ζητήματα την εποχή της ΟΝΕ-Κρίσεις για τη μορφή της κοινωνικής πολιτικής στο νέο οικονομικό περιβάλλον

Η κοινωνική πολιτική κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα κινήθηκε από την πολιτική του κράτους-πρόνοιας στον πλουραλισμό και τη κοινωνία των πολιτών με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη λήψη αποφάσεων. Η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική που λαμβάνει χώρα από τα μέσα του περασμένου αιώνα με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, κινήθηκε άλλοτε περιορισμένα και ανώριμα, άλλοτε περισσότερο δραστικά, πότε σύμφωνα με το διεθνές κλίμα, πότε αυτόνομα δημιουργώντας ένα ιδιότυπο μοντέλο κοινωνικής πολιτικής. Το ευρωπαϊκό αυτό μοντέλο με την ιδιομορφία ότι ασκούνταν από τα εθνικά κράτη αλλά προτεινόταν και καθοδηγούταν από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ κυριάρχησε την περίοδο δημιουργίας του ενιαίου οικονομικού χώρου. Ωστόσο η βαρύτητα της ευρωπαϊκής πολιτικής την περίοδο αυτή δεν ήταν σαφώς στραμμένη στην κοινωνική πολιτική. Το ενδιαφέρον είχε επικεντρωθεί στην οικονομική πολιτική και την δημιουργία του ενιαίου οικονομικού χώρου, ενώ ο κοινωνικός χώρος ήταν δευτερεύουσας προτεραιότητας. Η δημιουργία ωστόσο του κοινωνικού χώρου σταδιακά αποκτά σύμφωνα με την επίσημη άποψη της ΕΕ μεγαλύτερη σημασία ιδιαίτερα μετά την επίτευξη της οικονομικής ολοκλήρωσης. Η χρονική περίοδος που διανύουμε σήμερα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί -σύμφωνα με την άποψη αυτή- από αυτή ακριβώς την καμπή της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής όπου το κοινωνικό αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη βαρύτητα.

Στο παραπάνω πνεύμα σχεδιάστηκε η κοινωνική πολιτική στην ΕΕ στα τέλη του 20ου αι., τουλάχιστον όπως προκύπτει από τις πηγές που μελετήθηκαν και παρουσιάστηκαν μέχρι στιγμής. Την περίοδο αυτή ο ρόλος της ασκούμενης πολιτικής από την ΕΕ παρέμενε καθοδηγητικός και όχι εκτελεστικός. Την εκτελεστική ιδιότητα διατήρησαν το διάστημα αυτό οι εθνικές κυβερνήσεις κάτω ωστόσο από την επιτήρηση και τις οδηγίες των αρμόδιων οργάνων τις ΕΕ. Μέσα στο πλαίσιο αυτό εντοπίζεται η αντιξοότητα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: η επίτευξη του ενιαίου οικονομικού χώρου από την μια, αλλά η παραμέληση του κοινωνικού από την άλλη. Το αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης οδήγησε στη διόγκωση των κοινωνικών προβλημάτων. Το 2001 πλέον η ανεργία και το ασφαλιστικό προβάλλουν ως άμεσα προς επίλυση θέματα.

Σε ότι αφορά το ζήτημα της ανεργίας και σε συνάρτηση πάντα με τις συνθήκες που χαρακτηρίζουν το εργατικό δυναμικό στην ΕΕ -όπως αναλύθηκε στην 2η ενότητα- οι προοπτικές στο μέλλον δεν είναι ιδιαίτερα

αισιόδοξες. Η νέα οικονομία όπως αυτή ενσαρκώνεται από τις επιχειρήσεις των ανεπτυγμένων χωρών, με την αυξανόμενη χρήση νέων τεχνολογιών αντικαθιστά σταδιακά τη 'ζωντανή εργασία' προσδίδοντας στην ανεργία διαρθρωτικό χαρακτήρα. Η άποψη αυτή είναι διάχυτη στη θεωρία του Ρικάρντο, αντίθετα με την άποψη άλλων σύγχρονων του οικονομολόγων, καθώς υποστήριζε ότι η τεχνολογική πρόοδος καταστρέφει θέσεις εργασίας. Η αυτόματη δημιουργία νέων δεν ήταν κατά την άποψή του αδιαμφισβήτητο αποτέλεσμα της χρήσης νέων τεχνολογιών γι' αυτό η άποψη που διαμορφώνεται ανάμεσα στους εργάτες ότι η χρήση μηχανών οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας δεν είναι προϊόν προκατάληψης αλλά βασική αρχή της πολιτικής οικονομίας. Η άποψη αυτή σε συνδυασμό με το ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας δε ξεπερνούν το 2-3%, σε αντιδιαστολή με τους αντίστοιχους ρυθμούς τις δεκαετίες '50 και '60 που έφθασαν το ύψος του 15-20%, συνθέτουν ένα πολύπλοκο σκηνικό που απομακρύνει ολοένα και περισσότερο το ενδεχόμενο της πλήρους απασχόλησης τουλάχιστον όπως αυτή συντελέστηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Το κράτος δε μπορεί πλέον να εμφανίζεται ως εργοδότης ύστατης ανάγκης όπως για παράδειγμα εμφανίζεται στα σοσιαλδημοκρατικά καθεστώτα και αυτό για τον εξής βασικό λόγο: η δημοσιονομική πειθαρχία είναι πλέον επιβεβλημένη γιατί οι παγκόσμιες αγορές ομολόγων δε θα ανεχθούν το αντίθετο. Η καταπολέμηση των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων εξάλλου, αποτέλεσε ένα από τους βασικούς στόχους που επιβλήθηκαν στις κυβερνήσεις από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Δεδομένου ότι και η ύπαρξη διαφορετικών ρυθμών πληθωρισμού ελέγχθηκε και περιορίστηκε μέσα από τα κριτήρια σύγκλισης των οικονομιών που έθεσε η ίδια συνθήκη, κάνει εμφανή την αντίστοιχη έλλειψη κριτηρίου για την ανεργία αφήνοντας έτσι να αιωρείται η αυξητική τάση της και δημιουργώντας ένα από τα βασικότερα ίσως ζητήματα της μετά 'ΟΝΕ εποχής'. Εν γένει η προσήλωση στην επίτευξη των κριτηρίων της ΟΝΕ που μονοπώλησαν την μακροοικονομική και οικονομική πολιτική περιόριζε αισθητά την δυνατότητα χρηματοδότησης της κοινωνικής πολιτικής, οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι και στο μέλλον η κατάσταση είναι μάλλον δύσκολο να διαφοροποιηθεί.

Στη δυσχερή για την ανεργία και κατ' επέκταση για την κοινωνική πολιτική, κατάσταση, έρχεται να προστεθεί το γεγονός ότι η μόνη υπαρκτή πολιτική στα χέρια των εθνικών κρατών μετά την πλήρη ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς που σημαίνει αφαίρεση του δικαιώματος άσκησης οικονομικής πολιτικής από τα κράτη-μέλη, είναι ο μηχανισμός τιμών και μισθών. Το εργατικό κόστος αναλαμβάνει το βάρος της εκτόνωσης σε περιόδους μειωμένης ζήτησης, δεδομένης της ελαστικότητας του και μετατρέπεται σε μέσο επηρεασμού των επενδύσεων. Η κοινωνική πολιτική εξανεμίζεται κάτω από το πρίσμα του

ανταγωνισμού, της προσέλκυσης των επενδύσεων και τις αύξησης του κέρδους, ενώ η ύφεση και ο κοινωνικός αποκλεισμός εδραιώνεται μέσα από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, την κατάργηση των κοινωνικών επιδομάτων την κρίση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης, τα οποία παγιώνονται μέσα από τις αντιπληθωριστικές πολιτικές και τα σταθεροποιητικά προγράμματα που ασκήθηκαν με μοναδικό σκοπό την επίτευξη των κριτηρίων της σύγκλισης, αυξάνοντας τις κοινωνικές ανισότητες.

Και στο ενδεχόμενο ωστόσο της αύξησης της απασχόλησης, που για πολλούς μελετητές είναι πιθανό, οι ρυθμοί προβλέπεται ότι θα είναι πολύ αργοί σε σχέση με την οικονομική μεγέθυνση τουλάχιστον όσο η εντατικοποίηση των πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας δεν είναι μεγάλη. Το τι μπορεί όμως να σημαίνει η εφαρμογή πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας στο περιβάλλον της ΟΝΕ, είναι μάλλον δυσμενές για την κοινωνική πολιτική. Δεδομένου ότι η μείωση της ανεργίας μέσα από δημοσιονομική ή νομισματική πολιτική σημαίνει αύξηση του πληθωρισμού, όπως έχει ήδη αναφερθεί η μόνη εφικτή λύση για τις κοινοτικές αρχές και τα κράτη-μέλη είναι η λήψη διαρθρωτικών μέτρων στην αγορά εργασίας. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μια αντιφατική κατάσταση: τα ποσοστά ανεργίας απ' τη μια να μειώνονται, οι συνθήκες εργασίας απ' την άλλη να γίνονται ολοένα και δυσκολότερες εντείνοντας τους ψυχολογικούς κυρίως παράγοντες της ανασφάλειας, της πίεσης και συρρίκνωσης των ατομικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η διαρκής κατάρτιση και η εξειδίκευση προτείνεται από πολλούς ως το 'φάρμακο' στο πρόβλημα. Αυτό είναι ίσως το μόνο σημείο που λειτουργεί αποκλειστικά θετικά στους εργαζόμενους. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο με την παράλληλη λήψη άλλων μέτρων που αν και απαλύνουν δεν επιλύουν το πρόβλημα, όπως οι ελαστικές σχέσεις εργασίας, τα ελαστικά ωράρια, η ημιαπασχόληση, η πρακτική του 'δανεισμού' προσωπικού που προτείνονται για την αύξηση των θέσεων εργασίας και την ανακούφιση των ανέργων, διαμορφώνοντας παράγοντες που οδηγούν στις συνθήκες ανασφάλειας και προσβολής των ατομικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Αυτές οι λύσεις πολλές φορές συνοδεύονται με κρίσεις των ίδιων των υποστηρικτών τους που δικαιολογούν την επιλογή τους αν και όχι ως ιδανική, τουλάχιστον ως περισσότερο συμβιβαστική μέσα στις αντιξοότητες των οικονομικών συγκυριών. Παρόλο όμως που τίθονται επί τάπητος και μπαίνουν ως αντικείμενα διαβουλεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων είναι αμφίβολο κατά πόσο μπορούν να επικριθούν ή να παραγραφούν αν τα αιτήματα των εργαζομένων το ζητούν. Η μείωση των παροχών και ο περιορισμός των κοινωνικών δικαιωμάτων δεν παύει επομένως να αποτελεί την ζοφερή πραγματικότητα ακόμα και τη μελλοντική απειλή για τον εργαζόμενο του 2001.

Η ανεργία σε συνδυασμό με τη γήρανση του πληθυσμού, την μετανάστευση, τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις αλλά και την οικονομική κρίση, αποτελούν όπως είδαμε τα κοινωνικά προβλήματα που βρίσκονται στο επίκεντρο της κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ. Οι αλλαγές σε σχέση με το παρελθόν είναι ραγδαίες. Νέες εργασιακές σχέσεις δημιουργούνται προκαλώντας την ανάγκη ανατροπής της ασκηθείσας κοινωνικής πολιτικής από τα θεμέλια της. Μείωση της πλήρους απασχόλησης με αντίστοιχη αύξηση της μερικής, ωριαίας ή εποχιακής, αλλαγές στον τρόπο προσδιορισμού των μισθών και μείωση του μη μισθολογικού μέρους του, αμφισβήτηση εν γένει των κοινωνικών δικαιωμάτων που συνδέονται με τις εργασιακές σχέσεις, αμφισβήτηση της κοινωνικής ασφάλισης είναι μερικές από τις αλλαγές της εποχής που διανύουμε. Το νέο νόμισμα ως καταστάλαγμα της Ενιαίας Νομισματικής Πολιτικής επιφέρει υποχρεωτική αναδιάρθρωση στο σύστημα των εργασιακών σχέσεων. Ανάμεσα στο κράτος, το κεφάλαιο και την εργασία, εισέρχεται ένας νέος παράγοντας καθορισμού των σχέσεων: η ΕΕ με τη μη μορφή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο νέος αυτός παράγοντας μπορεί να επιδράσει όχι μόνο έμμεσα στις εργασιακές σχέσεις, μέσα από αποφάσεις και πολιτικές, αλλά και άμεσα, μέσα από την ευχέρεια να διαμορφώνει τάσεις και στάσεις πχ ροπή προς τον διάλογο, συνείδηση ενιαίας ευρωπαϊκής συμπεριφοράς κλπ. Οι πιέσεις και οι αντίπαλες δυνάμεις που ασκούνται στο σύστημα εργασιακών σχέσεων είναι επομένως αυξημένες. Το πώς η εργασία θα υποστηρίξει τα αιτήματά της μέσα από την αντιπαλότητα με τα συμφέροντα του κεφαλαίου και του κράτους και πώς τελικά το σύστημα θα ισορροπήσει είναι ζήτημα που ανακύπτει στους κόλπους της κοινωνικής πολιτικής. Το πόσο δυσχερής όμως είναι η θέση της εργασίας σε όλο αυτό το σύστημα διαφαίνεται από την βαθμιαία μείωση της διαπραγματευτικής δυνατότητας του συνδικαλιστικού κινήματος στις χώρες της ΕΕ σε μια περίοδο που ταυτίζεται με αυτή της σταδιακής απελευθέρωσης του εμπορίου, και της αυξανόμενης διακίνησης του κεφαλαίου καθώς και της βαθμιαίας χρήσης νέων τεχνολογιών, αυτό που καλείται παγκοσμιοποίηση. Επιπλέον η αρνητική συγκυρία για την εργασία εντείνεται από την αύξηση του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες που ασκούν ακόμα μεγαλύτερη πίεση στα θέματα τις απασχόλησης και της ανεργίας αφού αυξάνει ραγδαία το φθηνό εργατικό δυναμικό.

Επιπλέον, με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αποκαλύπτονται οι μισθολογικές διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών ως μια ακόμα διάσταση των κοινωνικών ανισοτήτων στο περιβάλλον της ΕΕ ενώ παράλληλα το ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης ανάγεται σε ζήτημα συνολικής πολιτικής θεώρησης του ζητήματος της κοινωνικής προστασίας. Σε σχέση με την πρώτη διάσταση, ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων θα αποβεί όπως

διαφαίνεται από τα μέχρι τώρα λεχθέντα, καθοριστικός στην άμβλυνση των ανισοτήτων δεδομένου ότι αποτελούν το βασικό διεκδικητή του περιορισμού τους: τόσο τα εργατικά σωματεία όσο και οι επιχειρηματίες δεν επιθυμούν μεγάλες αποκλίσεις στους μισθούς, οι μεν πρώτοι για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης οι μεν δεύτεροι για λόγους ανταγωνισμού[1]. Αυτή η αναγκαιότητα βρίσκεται ωστόσο μπροστά σε μια εκ διαμέτρου αντίθετη πραγματικότητα: τα εργατικά σωματεία θα επιζητούν την προς τα επάνω αναπροσαρμογή, ενώ οι επιχειρήσεις την προς τα κάτω προσαρμογή των μισθολογικών διαφορών. Η συσπείρωση των δυνάμεων στον ένα ή στον άλλο χώρο θα καθορίσει το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων καθώς και την πορεία των μισθολογικών διαφορών δεδομένου του πληθωρισμού και του ύψους της παραγωγικότητας. Και ενώ σε σχέση με τον πληθωρισμό οι διαφοροποιήσεις έχουν εξομαλυνθεί μέσα από την σύγκλιση των οικονομιών, δε μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο και με την παραγωγικότητα. Η τελευταία αποτελεί αντίποδα στην προσαρμογή των μισθών. Το πώς όμως θα αντιμετωπιστεί το ζήτημα του διαφορετικού ύψους της παραγωγικότητας ως αναγκαίου παράγοντα στην εξομάλυνση των μισθολογικών διαφορών αποτελεί ένα σημαντικό εμπόδιο στη διαδικασία ολοκλήρωσης του 'κοινωνικού'. Οι δυνάμεις τέλος, που δημιουργούνται από τις διαφορές στο ύψος των μισθών στην ενωμένη Ευρώπη είναι πιθανό να λειτουργήσουν καταστροφικά στους δεσμούς εμπιστοσύνης και τις συλλογικές αντιλήψεις που προσέδιδαν στις μεταπολεμικές κοινωνικές αγορές το χαρακτήρα του κοινωνικού θεσμού οδηγώντας και πάλι στην αύξηση των ανισοτήτων.

Το πρόβλημα των κοινωνικών ανισοτήτων μπορεί να τοποθετηθεί στην ευρύτερη σφαίρα του παγκόσμιου γίγνεσθαι αναδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο το μέγεθος των δυσχερειών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας που από το 1945 κλιμακώνεται με τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και επιταχύνεται τα τελευταία 15 χρόνια αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης από τη μια, αλλά και την άγρια δύναμη της διεύρυνσης των ανισοτήτων. Το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού παράγει και καταναλώνει περισσότερο από το 70% των αγαθών και υπηρεσιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει με λιγότερο από 2 δολάρια την ημέρα και παράγει λιγότερο από 10% της παγκόσμιας παραγωγής[2]. Το χάσμα αυτό είναι η ψυχρή πραγματικότητα μέσα στην οποία η κοινωνική πολιτική πρέπει να ασκηθεί τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αντί

[1] [1] - Το 1996 η κυβέρνηση του Βελγίου με νόμο, συνέδεσε την εξέλιξη των μισθών με την αντίστοιχη εξέλιξη σε άλλες γείτονες χώρες: Γερμανία, Γαλλία και Ολλανδία
- Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν μισθολογικές συγκλίσεις στις διάφορες χώρες που είναι εγκαταστημένες

[2] Εφημερίδα *'ΤΟ ΒΗΜΑ'* 1/2/2001

αυτού συρρικνώνεται και πιέζεται ελλείψει οικονομικών πόρων κάνοντας το χάσμα να διευρύνεται διαρκώς ενώ ο διαχωρισμός ανάμεσα στην οικονομία που ανθεί και την κοινωνία που δυστυχεί γίνεται ολοένα και πιο επικίνδυνος[3].

Σημαντικό γεγονός για διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών και κατά συνέπεια και για την ίδια την ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική αποτελεί η ύπαρξη της ελεύθερης αγοράς της Αμερικής ως ισχυρού ανταγωνιστή ενάντια στις οικονομίες της Ευρώπης και της Ασίας που έχουν ή προσπαθούν να έχουν κοινωνικότερη έκφραση. Ο ανταγωνισμός αυτός υποδεικνύει βαθιές και ταχύτατες μεταρρυθμίσεις φέρνοντας τις αγορές ολοένα και περισσότερο προς το πρότυπο της κοινωνικά αναδιαρθρωμένης αμερικανικής ελεύθερης αγοράς. Τα συστήματα ρύθμισης και κοινωνικής πρόνοιας οδηγούνται στη σταδιακή υποβάθμιση. Το αμερικανικό καπιταλιστικό μοντέλο, απαλλαγμένο από κοινωνικές δεσμεύσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα προβάλει ως ελκυστικότερο, θέτοντας τις κοινωνικές αγορές της Ευρώπης σε μειονεκτική θέση. Οι ευρωπαϊκές μεταπολεμικές αγορές οδηγούνται σε υποχρεωτική συρρίκνωση του κοινωνικού δεδομένου ότι όπως ισχυρίζονται η επιβίωσή τους εξαρτάται άμεσα από την επικράτηση τους στο επίπεδο του ανταγωνισμού. Η κοινωνική πολιτική εμφανίζεται ως ένας αντικρουόμενος στόχος για τις ευρωπαϊκές οικονομίες που πρέπει να συμβιβάσουν από την μια τη συμμετοχή τους στον ανταγωνισμό και απ' την άλλη να πείσουν για την αυθεντικότητα του κοινωνικού τους προσώπου. Όσο και αν ευαγγελίζονται όμως ότι η προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών προέχει, η απειλή του ανταγωνισμού με την ελεύθερη αγορά της Αμερικής ή της Ασίας μάλλον στη συρρίκνωση και την απορύθμιση των κοινωνικών οικονομιών οδηγούν, παρά στην υποστήριξη και προώθηση της κοινωνικής πολιτικής. Αλλιώς προβάλει το ζήτημα κατά πόσο οι οικονομίες μπορούν να καταστούν βιώσιμες και αποδοτικές. Το κοινωνικό κόστος που αναλάμβαναν οι επιχειρήσεις στις αγορές της Ευρώπης και που συνέβαλε στην προσπάθεια εξομάλυνσης της λειτουργίας των κοινωνικών θεσμών και συνοχής των κοινωνιών, θεωρείται ως μειονέκτημα στον στίβο του ανταγωνισμού. Το μειονέκτημα αυτό αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα αν αποδειχτεί ότι αντισταθμίζει τα πλεονεκτήματα των δεξιοτήτων και της εκπαίδευσης, των υποδομών ή της κοινωνικής συνοχής που παρέχεται από τις οικονομίες της κοινωνικής αγοράς. Η αντιστάθμιση αυτή συνήθως πραγματοποιείται στις αγορές αυτές αφού το κόστος για διατήρηση του κοινωνικού κράτους είναι μεγαλύτερο από τις αποδόσεις του. Καθώς η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας προχωρά, ο ανταγωνισμός εντείνεται και το συγκριτικό πλεονέκτημα του χαμηλότερου κόστους γίνεται ολοένα και πιο καθοριστικός παράγοντας

[3] Οικονομικός Ταχυδρόμος Φ 12 (2446), 23/3/2001

στην επικράτηση των αγορών. Βρισκόμαστε έτσι μπροστά στη σταδιακή συμπίεση του κοινωνικού κόστους στα επίπεδα που επιβάλει ο ανταγωνισμός και αυτό είναι ένα γεγονός που η ευρωπαϊκή πολιτική δεν μπορεί να αντικρούσει. Η προτεραιότητα της κοινωνικής πολιτικής στην ΕΕ κατά συνέπεια δεν θα ήταν άτοπο να θεωρηθεί ότι αυτοαναιρείται.

Ολοκληρώνοντας, κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι η ανάγκη άσκησης κοινωνικής πολιτικής ως παράγοντα συνοχής της κοινωνίας είναι πλέον αδιαμφισβήτητη. Η οριοθέτησή της κάθε φορά θα γίνεται βάση της πολιτικής βούλησης και των στόχων που αυτή επιδιώκει. Από αυτή επίσης θα κρίνεται ποιος φορέας θα αναλαμβάνει το βάρος της άσκησης της, δημόσιος ή ιδιωτικός και ο μεταξύ τους συσχετισμός. Σημαίνον ρόλο θα παίξει η ελαστικότητα στην διαπραγματευτική ικανότητα των εργαζομένων. Σε περιόδους που είναι ανελαστική οι πιέσεις θα βαραίνουν πολύ περισσότερο προς τη μεριά της κοινωνικής πολιτικής και αντίστροφα. Οι δύο αυτοί παράγοντες θα δίνουν την κλίση και την ισορροπία της ζυγαριάς προς την πολιτική των κοινωνικών παροχών ή τη σφιχτή κοινωνική πολιτική, την πολιτική υπέρ του ανταγωνισμού.

Βιβλιογραφία

1. Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *'Τριακοστή Έβδομη Συνοπτική Έκθεση των Δραστηριοτήτων του Συμβουλίου', 1η Ιανουαρίου-31η Δεκεμβρίου 1989*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991

2. Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος, *'Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική'*, Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, 1993

3. Χριστοδουλίδης Θ., Στεφάνου Κ., *'Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, Συνθετική Θεώρηση'*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κέντρο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Μελέτες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Ι. Σιδέρης 1993

4. Δαγτόγλου Π.Δ., *' Βασικά Στοιχεία της Συνθήκης του Μάαστριχτ, Μια Κριτική Ανάλυση'*, Εκδόσεις Σακκουλά Α.,1993

5. Κανελλόπουλος, Π., 'Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Κοινότητας', Εκδόσεις Σακκουλά, 1993

6. Νικολοπούλου-Στεφάνου Ηρώ, Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση 1997

7. Σινάνογλου Βίλμα, Η Ελλάδα στην Ευρώπη των Πολιτών, Ι. Σιδέρης, 1999

8. Στεφάνου Κ., *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 4η Αναθεωρημένη Έκδοση, Τόμος Γ': Πολιτικές και Δυναμική της Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Σακκουλά 1999

9. Ιωακειμόγλου Η., Ρωμανιάς Γ., *Οι Δρόμο της ΟΝΕ, ΟΝΕ και Απασχόληση*, ΙΣΤΑΜΕ Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών *Ανδρέας Παπανδρέου*, 2000

10. Ρομπόλης Σ., Χλέτσος Μ., *'Η κοινωνική Πολιτική μετά την κρίση του Κράτους'*, Θεσσαλονίκη 1995

11. Στασινοπούλου Όλγα, 'Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής πολιτικής', Gutenberg 1996

12. Κόνιαρης Θ., *'Ειδικά Θέματα Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής'*, Θεσσαλονίκη 1995

13. Τζων Γκρέι, *'Απατηλή Αυγή-Οι Αυταπάτες του Παγκόσμιου Καπιταλισμού'*, *μετάφραση:* Θάνος Χατζόπουλος, *εισαγωγή:* Αντιγόνη Λυμπεράκη, ΠΟΛΙΣ 1999

Εφημερίδες

1. Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 25-26/3/2000

2. Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 25/1/2001

3. Εφημερίδα ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ 9/10/2000

4. Εφημερίδα ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ 29/12/2000

5. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 6/1/2000

6. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 24/3/2000

7. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 28/3/2000

8. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 29/3/2000

9. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 11/7/2000

10. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 27/8/2000

11. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 7/9/2000

12. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 19/10/2000

13. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 6/11/2000

14. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 19/11/2000

15. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 24/11/2000

16. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 29/11/2000

17. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 6/12/2000

18. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 7/12/2000

19. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 12/12/2000

20. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 18/12/2000

21. Ενημερωτικό Δελτίο ΟΚΕ, Τεύχος αρ.11, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2000

22. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 11/1/2001

23. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 19/1/2001

24. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 1/2/2001

25. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 21/3/2001

26. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 23/3/2001

27. Οικονομικός Ταχυδρόμος Φ 12 (2446), 23/3/2001

28. Εφημερίδα ΚΕΡΔΟΣ 1/12/00

29. Εφημερίδα ΚΕΡΔΟΣ 8/3/2000

30. Εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ 28/9/2000

31. Εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ 7/12/2000

32. Εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ 30/11/2000

Επίσημες Εκδόσεις Ευρωπαϊκής Κοινοτήτων

1. Κοινοτικός Χάρτης Θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων (1989), ISBN 92-826-0974-X, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1990

2. Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *'Τριακοστή Έβδομη Συνοπτική Έκθεση των Δραστηριοτήτων του Συμβουλίου', 1η Ιανουαρίου - 31η Δεκεμβρίου 1989*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991

3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *'Η Κοινωνική Προστασία στην Ευρώπη'*, Γενική Διεύθυνση Απασχόληση, εργασιακές σχέσεις και κοινωνικές υποθέσεις, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1996

4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Δράση για την Απασχόληση στην Ευρώπη, Ένα Σύμφωνο Εμπιστοσύνης', Δελτίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Συμπλήρωμα 4/96, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1996

5. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης Εργασίας, *'Αντιμετώπιση των προκλήσεων της Ευρωπαϊκής κοινωνίας'*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1997

6. Ευρωπαϊκή Ένωση, *'Η Συνθήκη του Άμστερνταμ'*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1997

7. EUROSTAT, 'Social Portrait of Europe', Statistical Office of the European Communities, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 1998

Έγγραφα

1. Η Συνθήκη της Ρώμης, άρθρα 48-67, 100, 100A, 100B, 117-125
2. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων, COM (89) 568 τελικό της 5.12.89

3. Πρωτόκολλο (αριθμός 14) σχετικά με την Κοινωνική Πολιτική

4. Συμφωνία για την Κοινωνική Πολιτική

5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

6. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρα 3B

7. Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη -το πλήρες κείμενο-

8. WHITE PAPER, The Challenges and Ways Forward into the 21st Century

9. GREEN PAPER, European Social Policy Options for the Union

10. Οδηγία 92/56

11. EEC 295, Εργασιακές Σχέσεις: *Πρόταση οδηγίας I COM (90) 28*

12. EEC 332, Γνωμοδότηση για την πρόταση Οδηγίας του συμβουλίου σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις

13. EEC 124, Τροποποίηση της πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά ορισμένες πλευρές της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

14. EEC 72

15. EEC 254, Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

16. EEC 60, Γνωμοδότηση για την πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

17. COM (96) 26 final, Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and ETUC

18. COM (96) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE TRADING SYSTEM AND INTERNATIONALLY RECOGNIZED LABOR STANDARDS

19. Οδηγία 92/104/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 3ης Δεκεμβρίου 1992

20. Οδηγία 93/104/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 23ης Νοεμβρίου 1993 σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

21. Οδηγία 94/45/ΕΚ της 22ας Σεπτεμβρίου 1994

22. Οδηγία 96/71/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

23. COM (2000) τελικό, 'Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής', Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Περιεχόμενα Παραρτήματος

1. Η Συνθήκη της Ρώμης, άρθρα 48-67, 100, 100A, 100B, 117-125

2. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων, COM (89) 568 τελικό της 5.12.89

3. Κοινοτικός Χάρτης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (1989), ISBN 92-826-0974-X, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1990

4. Πρωτόκολλο (αριθμός 14) σχετικά με την Κοινωνική Πολιτική

5. Συμφωνία για την Κοινωνική Πολιτική

6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

7. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρα 3B

8. Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη -το πλήρες κείμενο-

9. WHITE PAPER, The Challenges and Ways Forward into the 21st Century

10. GREEN PAPER, European Social Policy Options for the Union

11. Οδηγία 92/56

12. Ομιλία του προέδρου κ. Jacques Santer στην τριήμερη διάσκεψη για την ανάπτυξη και την απασχόληση, (Ρώμη, 14 Ιουνίου 1996)

13. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, άρθρο 109, Τίτλος VIa για την απασχόληση, άρθρα 125-130, Τίτλος VIII

14. EEC 295, Εργασιακές Σχέσεις: *Πρόταση οδηγίας I COM (90) 28*

15. EEC 332, Γνωμοδότηση για την πρόταση Οδηγίας του συμβουλίου σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις

16. EEC 124, Τροποποίηση της πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά ορισμένες πλευρές της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

17. EEC 72

18. EEC 254, Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

19. EEC 60, Γνωμοδότηση για την πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

20. COM (96) 26 final, Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and ETUC

21. COM (96) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE TRADING SYSTEM AND INTERNATIONALLY RECOGNIZED LABOR STANDARDS

22. Οδηγία 92/104/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 3ης Δεκεμβρίου 1992

23. Οδηγία 93/104/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 23ης Νοεμβρίου 1993 σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

24. Οδηγία 94/45/ΕΚ της 22ας Σεπτεμβρίου 1994

25. Οδηγία 96/71/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

26. 2001/C 80/01, ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την ΕΕ, άρθρο 137 (πρώην 118), άρθρο 144, άρθρο 157 παρ. 3, άρθρο 159, άρθρο 161, άρθρο 175

27. COM (2000) τελικό, 'Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής', Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ευρωπαϊκή Ένωση

Συλλογή Συνθηκών

ΤΟΜΟΣ Ι

Μέρος Ι

1995

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

Άρθρο 48

1. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας εξασφαλίζεται το αργότερο κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας.

3. Με την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμά τους:

α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας·

β) να διακινούνται ελεύθερα για το σκοπό αυτόν εντός της επικρατείας των κρατών μελών·

γ) να διαμένουν σε ένα από τα κράτη μέλη με το σκοπό να ασκούν εκεί ορισμένη εργασία σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων υπηκόων αυτού του κράτους μέλους·

δ) να παραμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και μετά την άσκηση σ' αυτό ορισμένης εργασίας, κατά τους όρους που θα αποτελέσουν αντικείμενο κανονισμών εφαρμογής που θα εκδώσει η Επιτροπή.

4. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση.

Άρθρο 49

Αμέσως μόλις αρχίσει να ισχύει η παρούσα Συνθήκη, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, λαμβάνει, με οδηγίες ή κανονισμούς, τα αναγκαία μέτρα για να πραγματοποιηθεί, προοδευτικά, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, όπως ορίζεται στο άρθρο 48, ιδίως (*):

α) με την εξασφάλιση στενής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών απασχολήσεως·

β) με τη βάσει σχεδίου προοδευτική κατάργηση των διοικητικών διαδικασιών και μεθόδων, όπως και των προθεσμιών που προβλέπονται για την πρόσληψη σε διαθέσιμη απασχόληση, οι οποίες απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, και των οποίων η διατήρηση θα αποτελούσε εμπόδιο στην ελευθέρωση της διακινήσεως των εργαζομένων·

γ) με τη βάσει σχεδίου προοδευτική κατάργηση όλων των προθεσμιών και άλλων περιορισμών, που προβλέπονται είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες επιβάλλουν στους εργαζομένους των άλλων κρατών μελών όρους διαφορετικούς από εκείνους που ισχύουν για τους ημεδαπούς εργαζομένους, όσον αφορά την ελεύθερη επιλογή εργασίας·

(*) Πρώτη φράση όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 10), της ΣΕΕ.

δ) με τη δημιουργία μηχανισμών καταλλήλων να φέρουν σε επαφή την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπησή τους με όρους που να αποτρέπουν σοβαρούς κινδύνους για το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο απασχολήσεως στις διάφορες περιφέρειες και βιομηχανίες.

Άρθρο 50

Τα κράτη μέλη προωθούν στο πλαίσιο κοινού προγράμματος την ανταλλαγή εργαζομένων νέων.

Άρθρο 51

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, λαμβάνει ομοφώνως στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους διακινουμένους εργαζομένους και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα:

α) το συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών·

β) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στις επικράτειες των κρατών μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Άρθρο 52

Στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων, οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκαταστάσεως των υπηκόων ενός κράτους μέλους στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους καταργούνται προοδευτικώς κατά τη διάρκεια της

μεταβατικής περιόδου. Η προοδευτική αυτή κατάργηση εκτείνεται επίσης στους περιορισμούς για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών από τους υπηκόους ενός κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους.

Η ελευθερία εγκαταστάσεως περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 2, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου της παρούσας Συνθήκης που αναφέρονται στην κυκλοφορία κεφαλαίων.

Άρθρο 53

Τα κράτη μέλη δεν εισάγουν νέους περιορισμούς για την εγκατάσταση στην επικράτειά τους υπηκόων άλλων κρατών μελών, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως.

Άρθρο 54

1. Προ της λήξεως του πρώτου σταδίου, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει ομοφώνως γενικό πρόγραμμα για την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως εντός της Κοινότητας. Η Επιτροπή υποβάλλει την πρότασή της στο Συμβούλιο κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών του πρώτου σταδίου.

Το πρόγραμμα καθορίζει για κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων τους γενικούς όρους για την πραγματοποίηση της ελευθερίας εγκαταστάσεως και ιδίως τα στάδιά της.

2. Για την εφαρμογή του παρόντος γενικού προγράμματος ή, αν δεν υπάρχει το πρόγραμμα αυτό, για την πραγματοποίηση ενός σταδίου της ελευθερίας εγκαταστάσεως σε ορισμένη δραστηριότητα, το Συμβούλιο,

αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει οδηγίες (*).

3. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί από τις ανωτέρω διατάξεις, ιδίως:

α) με την αντιμετώπιση γενικώς κατά προτεραιότητα εκείνων των δραστηριοτήτων για τις οποίες η ελευθερία εγκαταστάσεως αποτελεί μία ιδιαίτερα χρήσιμη συμβολή στην ανάπτυξη της παραγωγής και του εμπορίου·

β) με την εξασφάλιση στενής συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων εθνικών διοικητικών υπηρεσιών, για τη διακρίβωση της ιδιαίτερης καταστάσεως στους διαφόρους τομείς δραστηριότητος εντός της Κοινότητας·

γ) με την κατάργηση εκείνων των διοικητικών διαδικασιών και μεθόδων που απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, των οποίων η διατήρηση θα παρεμπόδιζε την ελευθερία εγκαταστάσεως·

δ) με τη φροντίδα να δύνανται οι εργαζόμενοι μισθωτοί ενός κράτους μέλους, που απασχολούνται στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, να παραμείνουν στην επικράτεια αυτή για να ασκήσουν μη μισθωτή δραστηριότητα, εφόσον πληρούν τους όρους τους οποίους θα έπρεπε να πληρούν αν έφθαναν στο κράτος αυτό τη στιγμή που επιθυμούν να αναλάβουν τη σχετική δραστηριότητα·

ε) με την παροχή της δυνατότητας αποκτήσεως και εκμεταλλεύσεως εγγείου ιδιοκτησίας εντός της επικρατείας κράτους μέλους, σε υπηκόους άλλου κράτους μέλους, εφόσον δεν θίγονται οι αρχές που καθορίζονται στο άρθρο 39, παράγραφος 2·

(*) Παράγραφος 2 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 11), της ΣΕΕ.

στ) με την εφαρμογή της προοδευτικής καταργήσεως των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως σε κάθε εξεταζόμενο κλάδο δραστηριότητος, αφενός μεν ως προς τους όρους ιδρύσεως πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών στην επικράτεια ενός κράτους μέλους, αφετέρου δε ως προς τους όρους συμμετοχής του προσωπικού της κυρίας εγκαταστάσεως στα όργανα διαχειρίσεως ή εποπτείας τους·

ζ) με το συντονισμό, κατά το αναγκαίο μέτρο και με το σκοπό να τις καταστήσουν ισοδύναμες, των απαιτουμένων εγγυήσεων υπό των κρατών μελών εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 2, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων·

η) με την εξασφάλιση ότι οι όροι εγκαταστάσεως δεν νοθεύονται με τη χορήγηση ενισχύσεων από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 55

Εξαιρούνται από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, οι δραστηριότητες που συνδέονται στο κράτος αυτό, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημοσίας εξουσίας.

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, δύναται με ειδική πλειοψηφία να εξαιρέσει ορισμένες δραστηριότητες από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου.

Άρθρο 56

1. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου και τα μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει αυτών δεν εμποδίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς υπηκόους και δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας.

2. Προ της λήξεως της μεταβατικής περιόδου, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει ομοφώνως οδηγίες για το συντονισμό των εν λόγω νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων. Ωστόσο, μετά το τέλος του δεύτερου σταδίου, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β , εκδίδει οδηγίες για το συντονισμό των διατάξεων κανονιστικού ή διοικητικού χαρακτήρα των κρατών μελών (*).

Άρθρο 57 (**)

1. Για να διευκολύνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β , εκδίδει οδηγίες για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων.

2. Για τον ίδιο σκοπό, το Συμβούλιο, εκδίδει, προ της λήξεως της μεταβατικής περιόδου, οδηγίες για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζει ομοφώνως προκειμένου για οδηγίες, η εκτέλεση των οποίων σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος συνεπάγεται τροποποίηση των σημερινών νομοθετικών αρχών του επαγγελματικού καθεστώτος, όσον αφορά την κατάρτιση και τους όρους πρόσβασης των φυσικών προσώπων. Στις άλλες περιπτώσεις, το Συμβούλιο αποφασίζει με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 189 Β.

3. Ως προς τα ιατρικά, παραϊατρικά και φαρμακευτικά επαγγέλματα, η προοδευτική άρση των περιορισμών προϋποθέτει το συντονισμό των όρων ασκήσεώς τους στα διάφορα κράτη μέλη.

(*) Παράγραφος 2 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 12), της ΣΕΕ.
(**) Όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 13), της ΣΕΕ.

Άρθρο 58

Οι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας εξομοιώνονται, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, προς τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.

Ως εταιρείες νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβάνομένων των συνεταιρισμών, και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση εκείνων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Άρθρο 59

Στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας καταργούνται προοδευτικώς κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος της Κοινότητας άλλο από εκείνο του αποδέκτου της παροχής.

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, δύναται με ειδική πλειοψηφία να επεκτείνει το ευεργέτημα των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου και σε υπηκόους τρίτου κράτους που παρέχουν υπηρεσίες και είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της Κοινότητας.

Άρθρο 60

Κατά την έννοια της παρούσας Συνθήκης, ως υπηρεσίες νοούνται οι παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται αντί αμοιβής, εφόσον δεν

διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.

Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν ιδίως:

α) βιομηχανικές δραστηριότητες·

β) εμπορικές δραστηριότητες·

γ) βιοτεχνικές δραστηριότητες·

δ) δραστηριότητες των ελευθέρων επαγγελμάτων.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου που αφορά το δικαίωμα εγκαταστάσεως, εκείνος που παρέχει υπηρεσία δύναται για την εκτέλεση αυτής να ασκήσει προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος όπου παρέχεται η υπηρεσία με τους ίδιους όρους που το κράτους αυτό επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους.

Άρθρο 61

1. Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από τις διατάξεις του τίτλου που αναφέρεται στις μεταφορές.

2. Η ελευθέρωση των τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών που συνδέονται με τις κινήσεις κεφαλαίων πρέπει να πραγματοποιηθεί σε αρμονία με την προοδευτική ελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων.

Άρθρο 62

Τα κράτη μέλη δεν εισάγουν νέους περιορισμούς, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών, στην ελευθερία που έχει πράγματι επιτευχθεί κατά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Συνθήκης, εκτός αν η Συνθήκη ορίζει άλλως.

Άρθρο 63

1. Προ της λήξεως του πρώτου σταδίου, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει ομοφώνως γενικό πρόγραμμα για την κατάργηση των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών εντός της Κοινότητας. Η Επιτροπή υποβάλλει την πρότασή της στο Συμβούλιο κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών του πρώτου σταδίου.

Το πρόγραμμα καθορίζει, για κάθε κατηγορία υπηρεσιών, τους γενικούς όρους και τα στάδια ελευθερώσεώς τους.

2. Για την εφαρμογή του γενικού προγράμματος, ή, αν δεν υπάρχει το πρόγραμμα αυτό, για την πραγματοποίηση ενός σταδίου ελευθερώσεως συγκεκριμένης υπηρεσίας, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει οδηγίες, ομοφώνως μεν προ της λήξεως του πρώτου σταδίου, με ειδική δε πλειοψηφία ακολούθως.

3. Οι προτάσεις και αποφάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 αναφέρονται γενικώς κατά προτεραιότητα στις υπηρεσίες που επηρεάζουν κατά τρόπο άμεσο τα έξοδα παραγωγής ή των οποίων η ελευθέρωση συμβάλλει στη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

Άρθρο 64

Τα κράτη μέλη δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένα να προβούν στην ελευθέρωση των υπηρεσιών πέραν του μέτρου που είναι υποχρεωτικό δυνάμει των οδηγιών που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 63, παράγραφος

2, αν η γενική οικονομική τους κατάσταση και η κατάσταση του σχετικού τομέως τους το επιτρέπουν.

Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή απευθύνει συστάσεις προς τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Άρθρο 65

Καθ' όσον χρόνο οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν έχουν καταργηθεί, κάθε κράτος μέλος τους εφαρμόζει σε όλους όσοι παρέχουν υπηρεσίες κατά την έννοια του άρθρου 59, πρώτη παράγραφος, χωρίς διακρίσεις ιθαγενείας ή διαμονής.

Άρθρο 66

Οι διατάξεις των άρθρων 55 μέχρι και 58 εφαρμόζονται επί των θεμάτων που διέπονται από το παρόν κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΕΣ (*)

Άρθρο 67

1. Τα κράτη μέλη καταργούν προοδευτικώς μεταξύ τους, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς, τους περιορισμούς στην κίνηση των κεφαλαίων που ανήκουν σε πρόσωπα τα οποία έχουν κατοικία εντός

(*) Τίτλος όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 14), της ΣΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ

Άρθρο 100 (*)

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει οδηγίες για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

Άρθρο 100 Α

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 100 και εκτός αν ορίζει άλλως η παρούσα Συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 7 Α. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (**).

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.

(*) Όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 21), της ΣΕΕ.
(**) Παράγραφος 1 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 22), της ΣΕΕ.

3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που προβλέπει η παράγραφος 1 στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

4. Όταν, αφού το Συμβούλιο εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία ένα μέτρο εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να εφαρμόσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρές ανάγκες που αναφέρονται στο άρθρο 36 ή σχετικές με την προστασία του χώρου της εργασίας ή του περιβάλλοντος, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή επιβεβαιώνει τις διατάξεις αυτές αφού εξακριβώσει ότι δεν αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 169 και 170, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν κρίνει ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

5. Τα μέτρα εναρμόνισης που αναφέρονται πιο πάνω περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 36, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.

Άρθρο 100 Β

1. Κατά τη διάρκεια του έτους 1992, η Επιτροπή προβαίνει μαζί με κάθε κράτος μέλος σε απογραφή των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που εμπίπτουν στον άρθρο 100 Α και δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης με βάση αυτό το τελευταίο άρθρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 117

Τα κράτη μέλη συμφωνούν περί της ανάγκης να προαγάγουν τη βελτίωση των όρων διαβιώσεως και εργασίας του εργατικού δυναμικού κατά τρόπο που να επιτρέπει την εναρμόνισή τους με στόχο την πρόοδο.

Θεωρούν ότι η εξέλιξη αυτή θα προκύψει τόσο από τη λειτουργία της κοινής αγοράς, η οποία θα ευνοήσει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, όσο και από τις διαδικασίες που προβλέπονται από την παρούσα Συνθήκη και από την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων.

Άρθρο 118

Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης και σύμφωνα με τους γενικούς της στόχους, η Επιτροπή έχει ως αποστολή να προωθήσει τη στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών στον κοινωνικό τομέα και ιδίως σε θέματα που αφορούν:

— την απασχόληση,

— το εργατικό δίκαιο και τους όρους εργασίας,

— την επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση,

— την κοινωνική ασφάλιση,

— την προστασία κατά των επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών,

— την υγιεινή της εργασίας,

— το συνδικαλιστικό δικαίωμα και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή ενεργεί σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, εκπονώντας μελέτες, διατυπώνοντας γνώμες και διοργανώνοντας διαβουλεύσεις, τόσο για τα προβλήματα που τίθενται σε εθνικό επίπεδο όσο και γι' αυτά που ενδιαφέρουν τους διεθνείς οργανισμούς.

Πριν διατυπώσει τις γνώμες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο, η Επιτροπή συμβουλεύεται την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο 118 Α

1. Τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της καλυτέρευσης ιδίως του χώρου της εργασίας, για να προστατεύσουν την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, και θέτουν ως στόχο την εναρμόνιση των συνθηκών που υφίστανται σε αυτό τον τομέα μέσα σε μια οπτική προόδου.

2. Προκειμένου να συμβάλλει στην πραγματοποίηση του στόχου που προβλέπεται στην παράγραφο 1, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Γ, και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει, με οδηγίες, τις ελάχιστες προδιαγρα-

φές, οι οποίες εφαρμόζονται σταδιακά, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες και τις τεχνικές ρυθμίσεις που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος (*).

Στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

3. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζουν κάθε κράτος μέλος να διατηρήσει και να καθιερώσει αυστηρότερα μέτρα προστασίας των συνθηκών εργασίας, τα οποία δεν αντίκεινται στην παρούσα Συνθήκη.

Άρθρο 118 Β

Η Επιτροπή προσπαθεί να αναπτύξει μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο το διάλογο που θα μπορούσε να καταλήξει, εφόσον οι εν λόγω κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, σε συμβατικές σχέσεις.

Άρθρο 119

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει κατά τη διάρκεια του πρώτου σταδίου και διατηρεί εν συνεχεία την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών για όμοια εργασία μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών.

Ως αμοιβή νοούνται, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, οι συνήθεις βασικοί ή ελάχιστοι μισθοί ή αποδοχές και όλα τα άλλα οφέλη που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, λόγω της σχέσεως εργασίας.

Η ισότητα αμοιβής χωρίς διακρίσεις φύλου συνεπάγεται:

(*) Πρώτο εδάφιο όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 33), της ΣΕΕ.

α) ότι η αμοιβή η παρεχομένη για όμοια εργασία που πληρώνεται κατ' αποκοπήν καθορίζεται με βάση την ίδια μονάδα μετρήσεως·

β) ότι η αμοιβή η παρεχομένη για εργασία που πληρώνεται με βάση τη χρονική διάρκεια είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας.

Άρθρο 120

Το κράτη μέλη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διατήρηση της υφισταμένης ισοτιμίας των διατάξεων περί αδειών μετ' αποδοχών.

Άρθρο 121

Το Συμβούλιο, κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δύναται να αναθέσει ομοφώνως στην Επιτροπή καθήκοντα σχετικά με την εκτέλεση κοινών μέτρων, ιδίως σε ό,τι αφορά την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων που αναφέρονται στα άρθρα 48 μέχρι και 51.

Άρθρο 122

Η ετήσια έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο περί της εξελίξεως της κοινωνικής καταστάσεως εντός της Κοινότητας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δύναται να ζητήσει από την Επιτροπή να καταρτίσει εκθέσεις επί ειδικών προβλημάτων που αφορούν την κοινωνική κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άρθρο 123 (*)

Για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων μέσα στην εσωτερική αγορά και για την, κατ' αυτόν τον τρόπο, συμβολή στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, ιδρύεται Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, σύμφωνα με τις διατάξεις που ακολουθούν το Ταμείο αυτό έχει ως στόχο να προωθεί μέσα στην Κοινότητα τις δυνατότητες απασχόλησης και τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων και να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού.

Άρθρο 124

Το Ταμείο διοικείται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή επικουρείται στο έργο αυτό από μία ειδική επιτροπή η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους των κυβερνήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών. Η ειδική αυτή επιτροπή προεδρεύεται από ένα μέλος Επιτροπής.

Άρθρο 125 (**)

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Γ και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει τις εκτελεστικές αποφάσεις τις σχετικές με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

(*) Όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 34), ΣΕΕ.
(**) Όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο Ζ, σημείο 35), της ΣΕΕ.

Πρωτόκολλο (αριθ. 14)

σχετικά με την κοινωνική πολιτική

ΣΗΜΕΙΩΝΟΝΤΑΣ ότι ένδεκα κράτη μέλη, δηλαδή το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ιρλανδία, η Ιταλική Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και η Πορτογαλική Δημοκρατία, επιθυμούν να συνεχίσουν το δρόμο που χάραξε ο Κοινωνικός Χάρτης του 1989. Ότι συνήψαν προς το σκοπό αυτό συμφωνία μεταξύ τους· ότι η συμφωνία αυτή προσαρτάται στο παρόν πρωτόκολλο. Ότι το παρόν πρωτόκολλο καθώς και η προαναφερόμενη συμφωνία δεν θίγουν τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης, ιδίως όσες αφορούν την κοινωνική πολιτική η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού κεκτημένου.

1. Συμφωνούν να εξουσιοδοτήσουν τα ένδεκα αυτά κράτη μέλη να κάνουν χρήση των οργάνων, των διαδικασιών και των μηχανισμών της συνθήκης, προκειμένου να λάβουν και να εφαρμόσουν στο βαθμό που τους αφορούν τις πράξεις και αποφάσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση της ανωτέρω συμφωνίας.

2. Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας δεν συμμετέχει στις διαβουλεύσεις και την έγκριση από το Συμβούλιο των προτάσεων της Επιτροπής που υποβάλλονται βάσει του παρόντος πρωτοκόλλου και της προαναφερόμενης συμφωνίας.

Κατά παρέκκλιση του άρθρου 148 παράγραφος 2 της συνθήκης, οι πράξεις του Συμβουλίου που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος πρωτοκόλλου και οι οποίες πρέπει να εγκρίνονται με ειδική πλειοψηφία, εγκρίνονται εφόσον έχουν συγκεντρώσει τουλάχιστον πενήντα δύο

ψήφους (*). Για τις πράξεις του Συμβουλίου που πρέπει να εγκρίνονται με ομοφωνία, καθώς και για εκείνες που συνιστούν τροποποίηση της πρότασης της Επιτροπής, απαιτείται ομοφωνία των μελών του Συμβουλίου, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

Οι πράξεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο, καθώς και οι τυχόν δημοσιονομικές επιπτώσεις πλην των διοικητικών εξόδων για τα όργανα, δεν εφαρμόζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

3. Το παρόν πρωτόκολλο προσαρτάται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

(*) Πρώτη φράση του δευτέρου εδαφίου, τροποποιημένη από το άρθρο 15 της ΠΠ Αυστρ./Φινλ./Σουηδ. ως διεμορφώθη από το άρθρο 8 της ΑΠ ΠΠ Αυστρ./Φινλ./Σουηδ.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

που συνάπτεται μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πλην του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας για την κοινωνική πολιτική

Τα υπογράφοντα ένδεκα ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ, δηλαδή το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ιρλανδία, η Ιταλική Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και η Πορτογαλική Δημοκρατία, τα οποία εφεξής καλούνται τα «κράτη μέλη»,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να εφαρμόσουν τον Κοινωνικό Χάρτη του 1989 βάσει του «κοινοτικού κεκτημένου»,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ το πρωτόκολλο για την κοινωνική πολιτική,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ τις ακόλουθες διατάξεις.

Άρθρο 1

Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο να προωθήσουν την απασχόληση, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, την παροχή της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, τον κοινωνικό διάλογο

και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Προς τούτο, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα στα οποία λαμβάνεται υπόψη η ποικιλομορφία των εθνικών πρακτικών, ιδιαιτέρως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και η ανάγκη να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Κοινότητας.

Άρθρο 2

1. Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους του άρθρου 1, η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των προαναφερθέντων κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς:

— βελτίωση, ιδιαιτέρως, του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων,

— συνθήκες εργασίας,

— ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους,

— ισότητα ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες τους στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση κατά την εργασία,

— επαγγελματική ένταξη των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 127 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που εφεξής καλείται Συνθήκη.

2. Για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο μπορεί να θεσπίζει, μέσω οδηγιών, τις ελάχιστες προδιαγραφές οι οποίες εφαρμόζονται σταδιακά, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών και των τεχνικών ρυθμίσεων που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος. Στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών, οι οποίοι θα παρεμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το Συμβούλιο αποφασίζει κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 189 Γ της Συνθήκης και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Ωστόσο, το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία μετά από πρόταση της Επιτροπής και από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στους ακόλουθους τομείς:

— κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική προστασία των εργαζομένων,

— προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας,

— εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής των εργαζομένων στη διαχείριση, με την επιφύλαξη της παραγράφου 6,

— συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Κοινότητας,

— χρηματικές συνεισφορές με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί του Κοινωνικού Ταμείου.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αναθέσουν στους κοινωνικούς εταίρους, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το ζητήσουν από κοινού, την εφαρμογή των οδηγιών που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή των παραγράφων 2 και 3.

Σε αυτή την περίπτωση, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να εξασφαλίζει ότι, το αργότερο κατά την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να μεταφερθεί μια οδηγία σύμφωνα με το άρθρο 189, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα σε συμβατική βάση, ενώ παράλληλα το κράτος μέλος έχει την υποχρέωση να θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις ώστε να είναι ανά πάσα στιγμή σε θέση να εξασφαλίζει τα αποτελέσματα που επιβάλλονται από την εν λόγω οδηγία.

5. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν κωλύουν την εκ μέρους των κρατών μελών διατήρηση ή θέσπιση μέτρων ενισχυμένης προστασίας τα οποία θα είναι σύμφωνα με τη Συνθήκη.

6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα απεργίας ή στο δικαίωμα της ανταπεργίας (λοκ-άουτ).

Άρθρο 3

1. Η Επιτροπή έχει καθήκον να προωθεί τη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σε κοινοτικό επίπεδο και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολύνεται ο διάλογος μεταξύ τους, μεριμνώντας ώστε η υποστήριξή της να παρέχεται ισορροπημένα προς όλα τα μέρη.

2. Για το σκοπό αυτόν, η Επιτροπή, πριν υποβάλει προτάσεις στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, διαβουλεύεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τους ενδεχόμενους προσανατολισμούς μιας κοινοτικής δράσης.

3. Εάν η Επιτροπή, μετά από αυτές τις διαβουλεύσεις, κρίνει ότι η συγκεκριμένη κοινοτική δράση πρέπει να αναληφθεί, διαβουλεύεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το περιεχόμενο της μελετώμενης πρότασης. Οι κοινωνικοί εταίροι διατυπώνουν γνώμη ή, αναλόγως των περιπτώσεων, σύσταση, την οποία διαβιβάζουν στην Επιτροπή.

4. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων αυτών, οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να πληροφορήσουν την Επιτροπή ότι επιθυμούν να θέσουν σε λειτουργία τη διαδικασία του άρθρου 4. Η διάρκεια της διαδικασίας αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 9 μήνες, εκτός εάν οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοί εταίροι ή η Επιτροπή αποφασίσουν από κοινού την παράτασή της.

Άρθρο 4

1. Ο διάλογος μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε κοινοτικό επίπεδο μπορεί να οδηγεί, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, στη σύναψη συμβατικών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών.

2. Οι συμφωνίες που συνάπτονται σε κοινοτικό επίπεδο υλοποιούνται, είτε σύμφωνα με τις διαδικασίες και πρακτικές των ενδιαφερομένων κοινωνικών εταίρων και κρατών μελών, είτε, σε τομείς που εμπίπτουν στο άρθρο 2, όταν το ζητούν από κοινού τα υπογράφοντα μέρη, με απόφαση του Συμβουλίου που λαμβάνεται μετά από πρόταση της Επιτροπής.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, εκτός εάν η εν λόγω συμφωνία περιέχει μία ή περισσότερες διατάξεις σχετικές με τομέα από τους αναφερόμενους στο άρθρο 2, παράγραφος 3, οπότε αποφασίζει με ομοφωνία.

Άρθρο 5

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου 1 και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της Συνθήκης, η Επιτροπή προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και διευκολύνει το συντονισμό της δράσης τους στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής που υπάγονται στην παρούσα συμφωνία.

Άρθρο 6

1. Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής για ίδια εργασία μεταξύ ανδρών και γυναικών.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ως αμοιβή νοούνται, οι συνήθεις βασικοί ή κατώτατοι μισθοί ή αποδοχές, και όλα τα άλλα οφέλη

που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, λόγω της σχέσεως εργασίας.

Η ισότητα των αμοιβών, χωρίς διακρίσεις φύλου, συνεπάγεται:

α) ότι η αμοιβή που παρέχεται για όμοια εργασία αμειβόμενη με το κομμάτι καθορίζεται με βάση την ίδια μονάδα μετρήσεως,

β) ότι η αμοιβή που παρέχεται για εργασία αμειβόμενη με την ώρα είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας.

3. Το παρόν άρθρο δεν κωλύει την εκ μέρους των κρατών μελών διατήρηση ή θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά ευεργετήματα για τη διευκόλυνση της άσκησης μιας επαγγελματικής δραστηριότητας από τις γυναίκες ή για την πρόληψη ή αντιστάθμιση μειονεκτημάτων στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Άρθρο 7

Η Επιτροπή καταρτίζει κάθε χρόνο έκθεση για τις εξελίξεις όσον αφορά την υλοποίηση των στόχων του άρθρου 1, συμπεριλαμβανομένης της δημογραφικής κατάστασης στην Κοινότητα. Διαβιβάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να καλέσει την Επιτροπή να εκπονήσει εκθέσεις για ιδιαίτερα προβλήματα που αφορούν την κοινωνική κατάσταση.

Δηλώσεις

1. *Δήλωση για το άρθρο 2, παράγραφος 2*

Τα ένδεκα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη σημειώνουν ότι, κατά τις συζητήσεις για το άρθρο 2, παράγραφος 2, της παρούσας συμφωνίας, συμφωνήθηκε ότι η Κοινότητα, με τον καθορισμό των ελάχιστων απαιτήσεων για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, δεν προτίθεται να δημιουργήσει αδικαιολόγητες εκ των περιστάσεων διακρίσεις όσον αφορά τους εργαζομένους στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

2. *Δήλωση για το άρθρο 4, παράγραφος 2*

Τα ένδεκα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη δηλώνουν ότι ο πρώτος τρόπος εφαρμογής των συμφωνιών μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε κοινοτικό επίπεδο, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 2, θα είναι η ανάπτυξη του περιεχομένου των συμφωνιών αυτών, με συλλογική διαπραγμάτευση και σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος, και, συνεπώς, αυτός ο τρόπος εφαρμογής δεν συνεπάγεται υποχρέωση για τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν άμεσα τις εν λόγω συμφωνίες ή να εκπονούν κανόνες μεταγραφής τους, ούτε υποχρέωση να τροποποιούν τις ισχύουσες εσωτερικές διατάξεις για να διευκολύνουν την εφαρμογή τους.

«Άρθρο 32α

Το Δικαστήριο επικουρείται από δύο γενικούς εισαγγελείς.

Ο γενικός εισαγγελεύς διατυπώνει δημοσία με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο, για να το συνδράμει στην εκπλήρωση του κατά το άρθρο 31 έργου του.

Κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου, το Συμβούλιο δύναται αποφασίζοντας ομοφώνως να αυξήσει τον αριθμό των γενικών εισαγγελέων και να επιφέρει τις αναγκαίες προσαρμογές στο άρθρο 32β, τρίτη παράγραφος.»

«Άρθρο 32β

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για το διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους. Διορίζονται διά κοινής συμφωνίας από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών.

Κάθε τρία έτη γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών. Αφορά εκ περιτροπής τρεις και τέσσερις δικαστές. Οι τρεις δικαστές των οποίων οι θέσεις υπόκεινται σε ανανέωση στο τέλος της πρώτης τριετίας ορίζονται διά κλήρου.

Κάθε τρία έτη γίνεται μερική ανανέωση των γενικών εισαγγελέων. Ο γενικός εισαγγελεύς, η θέση του οποίου υπόκειται σε ανανέωση στο τέλος της πρώτης τριετίας, ορίζεται διά κλήρου.

Επιτρέπεται ο επαναδιορισμός εξερχομένων δικαστών και γενικών εισαγγελέων.

Οι δικαστές εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο του Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.»

«Άρθρο 32γ

Το Δικαστήριο διορίζει το γραμματέα του και καθορίζει την υπηρεσιακή του κατάσταση.»

β) Οι διατάξεις του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου που προσαρτάται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, καταργούνται κατά το μέτρο που αντίκεινται προς τα άρθρα 32 έως 32γ της εν λόγω Συνθήκης.

ΤΜΗΜΑ III

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Άρθρο 5

1. Τα καθήκοντα που αναθέτουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας ασκούνται, κατά τους όρους που προβλέπονται αντιστοίχως στις Συνθήκες αυτές, από μία ενιαία Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η σύνθεση της επιτροπής και ο διορισμός των μελών της πραγματοποιείται κατά το άρθρο 194 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και το άρθρο 166 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

2. Η ενιαία Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή που αναφέρεται στην προηγουμένη παράγραφο περιλαμβάνει ειδικευμένο τμήμα και δύναται να συγκροτεί υποεπιτροπές αρμόδιες επί τομέων ή θεμάτων που υπάγονται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 193 και 197 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας εφαρμόζονται επί της ενιαίας Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

ΤΜΗΜΑ IV

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΥΤΩΝ

Άρθρο 6

(Άρθρο που καταργήθηκε από το άρθρο 23 της Συνθήκης συγχωνεύσεως)

[*Βλέπε άρθρο 20 της Συνθήκης συγχωνεύσεως που έχει ως εξής:*

1. Τα διοικητικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακα και Χάλυβα και τα σχετικά έσοδα, τα έσοδα και τα έξοδα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, ως και τα έσοδα και τα έξοδα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, εκτός εκείνων του οργανισμού εφοδιασμού και των κοινών επιχειρήσεων, εγγράφονται στον προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υπό τους όρους που προβλέπονται αντιστοίχως από τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των τριών αυτών Κοινοτήτων. Ο προϋπολογισμός αυτός, ο οποίος πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έσοδα και τα έξοδα, αντικαθιστά τον διοικητικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακα και Χάλυβα, τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τον προϋπολογισμό λειτουργίας και τον προϋπολογισμό ερευνών και επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (*).

2. Το μέρος των εξόδων, το οποίο καλύπτεται από τις εισφορές που προβλέπονται στο άρθρο 49 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακα και Χάλυβα, καθορίζεται στο ποσό των 18 εκατομμυρίων λογιστικών μονάδων.

Από το οικονομικό έτος που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 1967, η Επιτροπή υποβάλλει κατ' έτος στο Συμβούλιο έκθεση, βάσει της οποίας το Συμβούλιο εξετάζει αν είναι αναγκαίο να προσαρμοσθεί το ποσό αυτό στην εξέλιξη του προϋπολογισμού των Κοινοτήτων. Το Συμβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 28, τετάρτη παράγραφος, περίοδος πρώτη, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακα και Χάλυβα. Η προσαρμογή αυτή γίνεται βάσει εκτιμήσεως της εξελίξεως των εξόδων που προκύπτουν από την εφαρμογή της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακα και Χάλυβα.

3. Το μέρος των εισφορών που προορίζεται για την κάλυψη των εξόδων του προϋπολογισμού των Κοινοτήτων διατίθεται από την Επιτροπή προς εκτέλεση του προϋπολογισμού αυτού, σύμφωνα με το ρυθμό που ορίζεται από τους δημοσιονομικούς κανονισμούς που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 209, περίπτωση β), της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και του άρθρου 183, περίπτωση β), της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας για την απόδοση από τα κράτη μέλη των συνεισφορών τους.]

(*) Η παράγραφος 1 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 10 της Συνθήκης περί τροποποιήσεως ορισμένων διατάξεων περί προϋπολογισμού.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Το πλήρες κείμενο

οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών».

5) Παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο:

«ΑΡΘΡΟ 3 Β

Η Κοινότητα δρα μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η παρούσα συνθήκη.
Στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.
Η δράση της Κοινότητας δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συνθήκης».

6) Το άρθρο 4 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«ΑΡΘΡΟ 4

1. Η πραγματοποίηση του έργου που έχει ανατεθεί στην Κοινότητα εξασφαλίζεται από:

-ένα ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ,
-ένα ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ,
-μία ΕΠΙΤΡΟΠΗ,
-ένα ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,
-ένα ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.

Κάθε όργανο ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που του παρέχονται από την παρούσα συνθήκη.
2. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικουρούνται από μία Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από μία Επιτροπή των Περιφερειών που ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.»

7) Παρεμβάλλονται τα ακόλουθα άρθρα:

«ΑΡΘΡΟ 4 Α

Ιδρύεται, με τις διαδικασίες που προβλέπει η παρούσα συνθήκη, ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, εφεξής καλούμενο «ΕΣΚΤ», και μία Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εφεξής καλούμενη «ΕΚΤ», που δρουν μέσα στα όρια των εξουσιών που τους ανατίθενται από την παρούσα συνθήκη και το προσαρτημένο σ' αυτήν καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, το οποίο εφεξής καλείται «Καταστατικό του ΕΣΚΤ».

ΑΡΘΡΟ 4 Β

Ιδρύεται Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία δρα μέσα στα όρια των εξουσιών που της ανατίθενται από την παρούσα συνθήκη και το προσαρτημένο σ'

Προσφορά
στους αναγνώστες
του πρώτου τεύχους
της Επιθεώρησης
των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

–Το πλήρες κείμενο–



παρατηρητής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΙΤΛΟΣ Ι Κοινές διατάξεις 7
ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ Διατάξεις για την τροποποίηση των συνθηκών για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 9
ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ. Διατάξεις για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής 35
ΤΙΤΛΟΣ IV Γενικές και τελικές διατάξεις 39
ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ 40

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς των Βέλγων,

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα της Δανίας,

Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας,

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς της Ισπανίας,

Ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας,

Ο Πρόεδρος της Ιρλανδίας,

Ο Πρόεδρος της Ιταλικής Δημοκρατίας,

Η Αυτού Βασιλική Υψηλότης ο Μεγάλος Δούκας του Λουξεμβούργου,

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα των Κάτω Χωρών,

Ο Πρόεδρος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας,

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας,

Διαπνεόμενοι από τη βούληση να συνεχίσουν το έργο που άρχισε με τις συνθήκες για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και να μετασχηματίσουν το σύνολο των μεταξύ των κρατών τους σχέσεων σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την πανηγυρική Διακήρυξη της Στουτγάρδης της 19ης Ιουνίου 1983,

Αποφασισμένοι να δημιουργήσουν την Ευρωπαϊκή αυτή Ένωση με βάση, αφενός, τις Κοινότητες που λειτουργούν σύμφωνα με τους ιδιαίτερους κανόνες τους και αφετέρου, την Ευρωπαϊκή Συνεργασία ανάμεσα στα υπογράφοντα κράτη στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής και να δώσουν στην Ένωση αυτή τα απαραίτητα μέσα δράσης,

Αποφασισμένοι να προωθήσουν από κοινού τη δημοκρατία με βάση τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τα Συντάγματα και τους νόμους των κρατών μελών, τη Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και ιδίως την ελευθερία, την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη,

Πεπεισμένοι ότι η ευρωπαϊκή ιδέα, τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στους τομείς της οικονομικής ολοκλήρωσης και της πολιτικής συνεργασίας καθώς και η ανάγκη νέων εξελίξεων ανταποκρίνονται στις επιθυμίες των ευρωπαϊκών δημοκρατικών λαών για τους οποίους το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκλεγμένο με καθολική ψηφοφορία, αποτελεί απαραίτητο μέσο έκφρασης,

Έχοντας συνείδηση του ότι η Ευρώπη οφείλει να προσπαθεί να εκφράζεται όλο και περισσότερο με μια φωνή και να δρα με συνοχή και αλληλεγγύη ώστε να υπερασπίζεται αποτελεσματικότερα τα κοινά της συμφέροντα και την ανεξαρτησία της, καθώς και να προβάλλει όλως

ιδιαιτέρως τις αρχές της δημοκρατίας και το σεβασμό του δικαίου και των δικαωμάτων του ανθρώπου, στα οποία τα συμβαλλόμενα μέρη είναι προσηλωμένα, ώστε να συμβάλουν από κοινού στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, σύμφωνα με τη δέσμευση που έχουν αναλάβει στα πλαίσια του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

Αποφασισμένοι να βελτιώσουν την οικονομική και κοινωνική κατάσταση με την εμβάθυνση των κοινών πολιτικών και την επιδίωξη νέων στόχων και να εξασφαλίσουν καλύτερη λειτουργία των Κοινοτήτων, παρέχοντας στα όργανα τη δυνατότητα να ασκούν τις εξουσίες τους υπό τις καταλληλότερες για το κοινοτικό συμφέρον προϋποθέσεις,

Εκτιμώντας ότι οι Αρχηγοί Κρατών ή Κυβερνήσεων, κατά τη Συνδιάσκεψη του Παρισιού στις 19-21 Οκτωβρίου 1972, ενέκριναν το στόχο της προοδευτικής πραγμάτωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης,

Εκτιμώντας το παράρτημα των συμπερασμάτων της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βρέμης στις 6 και 7 Ιουλίου 1978, καθώς και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών στις 5 Δεκεμβρίου 1978 για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) και τα συναφή θέματα και σημειώνοντας ότι η Κοινότητα και οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών έλαβαν, δυνάμει του ψηφίσματος αυτού, ορισμένα μέτρα με στόχο την έναρξη λειτουργίας της νομισματικής συνεργασίας,

Αποφάσισαν να θεσπίσουν την παρούσα Πράξη και προς το σκοπό αυτό όρισαν πληρεξουσίους:

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς των Βέλγων,
τον κύριο Leo Tindemans,
υπουργό εξωτερικών σχέσεων

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα της Δανίας,
τον κύριο Uffe Ellemann-Jensen,
υπουργό εξωτερικών

Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας,
τον κύριο Hans-Dietrich Genscher,
ομοσπονδιακό υπουργό εξωτερικών

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας,
τον κύριο Κάρολο Παπούλια,
υπουργό εξωτερικών

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς της Ισπανίας,
τον κύριο Francisco Fernandez Ordonez,
υπουργό εξωτερικών

Ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας,
τον κύριο Roland Dumas,
υπουργό εξωτερικών σχέσεων

Ο Πρόεδρος της Ιρλανδίας
τον κύριο Peter Barry, T.D.,
υπουργό εξωτερικών

Ο Πρόεδρος της Ιταλικής Δημοκρατίας,
τον κύριο Giulio Andreotti,
υπουργό εξωτερικών

Η Αυτού Βασιλική Υψηλότης ο Μεγάλος Δούκας του Λουξεμβούργου,
τον κύριο Robert Goebbels,
υφυπουργό εξωτερικών

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα των Κάτω Χωρών,
τον κύριο Hans van den Broek,
υπουργό εξωτερικών

Ο Πρόεδρος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας,
τον κύριο Pedro Pires de Miranda,
υπουργό εξωτερικών

Η Αυτής Μεγαλειότης η Βασίλισσα του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας,
την κύρια Lynda Chalker,
αναπληρώτρια υπουργό εξωτερικών
και της Κοινοπολιτείας

Οι οποίοι, μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει συμφώνησαν στις ακόλουθες διατάξεις:

ΤΙΤΛΟΣ Ι

Κοινές διατάξεις

Άρθρο 1

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες και η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία έχουν ως στόχο να συμβάλουν από κοινού στην ουσιαστική πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες βασίζονται στις συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, καθώς και στις μετέπειτα συνθήκες και πράξεις οι οποίες τις έχουν τροποποιήσει ή συμπληρώσει.

Η Πολιτική Συνεργασία διέπεται από τον τίτλο ΙΙΙ. Οι διατάξεις του τίτλου αυτού επιβεβαιώνουν και συμπληρώνουν τις διαδικασίες που συμφωνήθηκαν στις εκθέσεις του Λουξεμβούργου (1970), της Κοπεγχάγης

(1973) και του Λονδίνου (1981) καθώς και στην πανηγυρική Διακήρυξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (1983) και τις πρακτικές που καθιερώθηκαν σταδιακά μεταξύ των κρατών μελών.

Άρθρο 2

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελείται από τους Αρχηγούς Κρατών ή Κυβερνήσεων των κρατών μελών καθώς και από τον Πρόεδρο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίοι επικουρούνται από τους Υπουργούς Εξωτερικών και από ένα μέλος της Επιτροπής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο.

Άρθρο 3

1. Τα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στο εξής κατονομαζόμενα ως κατωτέρω, ασκούν τις εξουσίες και τις αρμοδιότητές τους βάσει των προϋποθέσεων και των στόχων που προβλέπονται από τις συνθήκες για την ίδρυση των Κοινοτήτων και από τις μετέπειτα συνθήκες και πράξεις που τις έχουν τροποποιήσει ή συμπληρώσει, καθώς και από τις διατάξεις του τίτλου II.

2. Τα όργανα και σώματα που είναι αρμόδια στον τομέα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας ασκούν τις αρμοδιότητες και εξουσίες τους βάσει των προϋποθέσεων και των στόχων που ορίζονται στον τίτλο III και στα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 1, τρίτο εδάφιο.

ΤΙΤΛΟΣ II

Κεφάλαιο I

Διατάξεις για την τροποποίηση της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα

Άρθρο 4

Η συνθήκη ΕΚΑΧ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 32 δ

1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να προσαρτήσει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ένα δικαστήριο για την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό, υπό την επιφύλαξη ασκήσεως εφέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, περιοριζόμενης σε νομικά θέματα και υπό τους όρους που καθορίζει ο οργανισμός του Δικαστηρίου, ορισμένων κατηγοριών προσφυγών που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Το δικαστήριο αυτό δεν θα είναι αρμόδιο να εκδικάζει ούτε τις υποθέσεις που εισάγονται από τα κράτη μέλη ή τα κοινοτικά όργανα ούτε τα προδικαστικά ζητήματα που παραπέμπονται δυνάμει του άρθρου 41.

2. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1, καθορίζει τη σύνθεση του δικαστηρίου αυτού και θεσπίζει τις αναγκαίες προσαρμογές και συμπληρωματικές διατάξεις του οργανισμού του Δικαστηρίου. Εκτός από αντίθετη απόφαση του Συμβουλίου, οι διατάξεις της παρούσας συνθήκης που αφορούν το Δικαστήριο και ιδίως οι διατάξεις του πρωτοκόλλου για τον οργανισμό του Δικαστηρίου εφαρμόζονται και στο δικαστήριο αυτό.

3. Τα μέλη του δικαστηρίου αυτού επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων· διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών. Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση. Τα εξερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

4. Το δικαστήριο αυτό καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του, σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην ομόφωνη έγκριση του Συμβουλίου».

Άρθρο 5

Το άρθρο 45 της συνθήκης ΕΚΑΧ συμπληρώνεται με το ακόλουθο εδάφιο:

«Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να τροποποιεί τις διατάξεις του τίτλου III του οργανισμού».

Κεφάλαιο II

Διατάξεις για την τροποποίηση της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

ΤΜΗΜΑ Ι

Θεσμικές διατάξεις

Άρθρο 6

1. Θεσπίζεται διαδικασία συνεργασίας η οποία εφαρμόζεται για τις πράξεις που έχουν ως βάση τα άρθρα 7 και 49, το άρθρο 54, παράγραφος 2, το άρθρο 56, παράγραφος 2, δεύτερη φράση, το άρθρο 57, εκτός από την παράγραφο 2, δεύτερη φράση, τα άρθρα 100 Α, 100 Β, 118 Α και 130 Ε και το άρθρο 130 Ο, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ.

2. Στο άρθρο 7, δεύτερο εδάφιο, της συνθήκης ΕΟΚ, οι λέξεις «κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συνέλευση» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».*

3. Στο άρθρο 49 της συνθήκης ΕΟΚ, οι λέξεις «το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, λαμβάνει» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, λαμβάνει».*

4. Στο άρθρο 54, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, οι λέξεις «το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και τη Συνέλευση, εκδίδει» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«το Συμβούλιο, πρότασει της Επιτροπής, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει».*

5. Στο άρθρο 56, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, η δεύτερη φράση αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Ωστόσο, μετά το τέλος του δεύτερου σταδίου, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσει της Επιτροπής και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει οδηγίες για το συντονισμό των διατάξεων κανονιστικού ή διοικητικού χαρακτήρα των κρατών μελών».

6. Στο άρθρο 57, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ, οι λέξεις «και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συνέλευση» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».*

7. Στο άρθρο 57, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, η τρίτη φράση

αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Στις άλλες περιπτώσεις , το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

Άρθρο 7

Το άρθρο 149 της συνθήκης ΕΟΚ αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 149

1. Οταν δυνάμει της παρούσας συνθήκης, το Συμβούλιο αποφασίζει προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να τροποποιεί την πρόταση αυτή μόνον ομόφωνα.

2. Όταν δυνάμει της παρούσας συνθήκης, το Συμβούλιο αποφασίζει σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία:

α) Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1, προτάσει της Επιτροπής και αφού λάβει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθορίζει μια κοινή θέση.

β) Η κοινή θέση του Συμβουλίου διαβιβάζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή ενημερώνουν πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τους λόγους που οδήγησαν το Συμβούλιο να υιοθετήσει την κοινή θέση καθώς και σχετικά με τη θέση της Επιτροπής.

Εάν, μέσα σε προθεσμία τριών μηνών μετά την ανακοίνωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει την κοινή αυτή θέση ή αν δεν λάβει απόφαση μέσα στην προθεσμία αυτή, το Συμβούλιο εκδίδει οριστικά τη σχετική πράξη σύμφωνα με την κοινή θέση.

γ) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μέσα στην τρίμηνη προθεσμία του σημείου β), μπορεί να προτείνει τροπολογίες της κοινής θέσης του

Συμβουλίου, με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται. Μπορεί επίσης, με την ίδια πλειοψηφία, να απορρίψει την κοινή θέση του Συμβουλίου. Το αποτέλεσμα των εργασιών διαβιβάζεται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Αν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απορρίψει την κοινή θέση του Συμβουλίου, το Συμβούλιο δεν μπορεί να αποφασίσει σε δεύτερη ανάγνωση παρά μόνο με ομοφωνία.

δ) Η Επιτροπή επανεξετάζει, μέσα σε προθεσμία ενός μηνός, την πρόταση βάσει της οποίας το Συμβούλιο καθόρισε την κοινή του θέση με αφετηρία τις τροπολογίες που προτείνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή διαβιβάζει στο Συμβούλιο, ταυτόχρονα με την επανεξετασθείσα πρότασή της, τις τροπολογίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τις οποίες δεν περιέλαβε όταν διατύπωσε τη γνώμη της. Το Συμβούλιο μπορεί να εγκρίνει ομόφωνα τις τροπολογίες αυτές.

ε) Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία εγκρίνει την επανεξετασθείσα από την Επιτροπή πρόταση.

Το Συμβούλιο μπορεί να τροποποιήσει την επανεξετασθείσα πρόταση της Επιτροπής μόνον ομόφωνα.

στ) Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα σημεία γ), δ) και ε), το Συμβούλιο υποχρεούται να αποφασίσει μέσα σε προθεσμία τριών μηνών. Αν δεν ληφθεί απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, η πρόταση της Επιτροπής θεωρείται ως μη εγκριθείσα.

ζ) Οι προθεσμίες που αναφέρονται στα σημεία β) και στ) μπορούν να παραταθούν με κοινή συμφωνία μεταξύ του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά ένα μήνα το πολύ.

3. Μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο, η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει την πρότασή της καθ' όλη τη διάρκεια των διαδικασιών που αναφέρουν οι παράγραφοι 1 και 2».

Άρθρο 8

Στο άρθρο 237 της συνθήκης ΕΟΚ, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Κάθε ευρωπαϊκό κράτος μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της Κοινότητας. Απευθύνει την αίτησή του στο Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και μετά από σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο λαμβάνει απόφαση με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται».

Άρθρο 9

Στο άρθρο 238 της συνθήκης ΕΟΚ, το δεύτερο εδάφιο αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Οι συμφωνίες αυτές συνάπτονται από το Συμβούλιο ομόφωνα και μετά από σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο λαμβάνει απόφαση με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται».

Άρθρο 10

Το άρθρο 145 της συνθήκης ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«–αναθέτει στην Επιτροπή, με τις πράξεις που εκδίδει, αρμοδιότητες εκτέλεσης των κανόνων που θεσπίζει. Το Συμβούλιο μπορεί να υπαγάγει την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων σε ορισμένους όρους. Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να διατηρήσει το δικαίωμα να ασκεί απευθείας εκτελεστικές αρμοδιότητες σε ειδικές περιπτώσεις. Οι ανωτέρω όροι πρέπει να ανταποκρίνονται στις αρχές και στους κανόνες που θα έχει θεσπίσει προηγουμένως το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση, μετά από πρόταση της Επιτροπής και γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου».

Άρθρο 11

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 168 Α

1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, μπορεί να προσαρτήσει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ένα δικαστήριο για την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό, υπό την επιφύλαξη ασκήσεως εφέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, περιοριζόμενης σε νομικά θέματα και υπό τους όρους που καθορίζει ο οργανισμός του Δικαστηρίου, ορισμένων κατηγοριών προσφυγών που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Το δικαστήριο αυτό δεν θα είναι αρμόδιο να εκδικάζει ούτε τις υποθέσεις που εισάγονται από τα κράτη μέλη ή τα κοινοτικά όργανα ούτε τα προδικαστικά ζητήματα που παραπέμπονται δυνάμει του άρθρου 177.

2. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1, καθορίζει τη σύνθεση του δικαστηρίου αυτού και θεσπίζει τις αναγκαίες προσαρμογές και συμπληρωματικές διατάξεις του οργανισμού του Δικαστηρίου. Εκτός από αντίθετη απόφαση του Συμβουλίου, οι διατάξεις της παρούσας συνθήκης που αφορούν το Δικαστήριο και ιδίως οι διατάξεις του πρωτοκόλλου για τον οργανισμό του Δικαστηρίου εφαρμόζονται και στο δικαστήριο αυτό.

3. Τα μέλη του δικαστηρίου αυτού επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων· διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών. Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση. Τα εξερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

4. Το δικαστήριο αυτό καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του, σε

συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην ομόφωνη έγκριση του Συμβουλίου».

Άρθρο 12

Στο άρθρο 188 της συνθήκης ΕΟΚ παρεμβάλλεται το ακόλουθο δεύτερο εδάφιο:

«Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να τροποποιεί τις διατάξεις του τίτλου III του οργανισμού».

ΤΜΗΜΑ II

Διατάξεις για τις βάσεις και την πολιτική της Κοινότητας

Ενότητα I-Εσωτερική αγορά

Άρθρο 13

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 8 Α

Η Κοινότητα εκδίδει τα μέτρα για την προοδευτική εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου η οποία λήγει την 31η Δεκεμβρίου 1992, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, των άρθρων 8 Β, 8 Γ και 28, του άρθρου 57, παράγραφος 2, του άρθρου 59, του άρθρου 70, παράγραφος 1, και των άρθρων 84, 99, 100 Α και 100 Β και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης.

Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συνθήκης».

Άρθρο 14

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις.

«Άρθρο 8 Β

Η Επιτροπή υποβάλει στο Συμβούλιο πριν από την 31 Δεκεμβρίου 1988 και πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1990 έκθεση σχετικά με την πρόοδο των εργασιών για την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στο άρθρο 8Α.

Το Συμβουλίου, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση της Επιτροπής, προσδιορίζει τους προσανατολισμούς και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εξασφάλιση ισόρροπης προόδου σε όλους τους σχετικούς τομείς».

Άρθρο 15

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 8 Γ

Κατά τη διατύπωση των προτάσεών της για την υλοποίηση των στόχων του άρθρου 8 Α, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψει το μέγεθος της προσπάθειας την οποία θα πρέπει να υποστούν ορισμένες οικονομίες που εμφανίζουν διαφορές ανάπτυξης κατά τη διάρκεια της περιόδου εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς και μπορεί να προτείνει τις κατάλληλες διατάξεις.

Αν οι διατάξεις αυτές λάβουν τη μορφή παρεκκλίσεων, πρέπει να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και να επιφέρουν την ελάχιστη δυνατή διαταραχή στη λειτουργία της Κοινής Αγοράς».

Άρθρο 16

1. Το άρθρο 28 της συνθήκης ΕΟΚ αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 28

Κάθε αυτόνομη τροποποίηση ή αναστολή των δασμών του Κοινού Δασμολογίου αποφασίζεται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής».

2. Στο άρθρο 57, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, η δεύτερη φράση αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Η ομοφωνία είναι αναγκαία προκειμένου για οδηγίες, η εκτέλεση των οποίων σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος συνεπάγεται τροποποίηση των σημερινών νομοθετικών αρχών του επαγγελματικού καθεστώτος, όσον αφορά την κατάρτιση και τους όρους πρόσβασης των φυσικών προσώπων».

3. Στο άρθρο 59, δεύτερο εδάφιο, της συνθήκης ΕΟΚ, οι λέξεις «με ομόφωνη απόφασή του» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«με ειδική πλειοψηφία».*

4. Στο άρθρο 70, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ, οι δύο τελευταίες φράσεις αντικαθίστανται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Προς το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο εκδίδει οδηγίες με ειδική πλειοψηφία. Προσπαθεί να επιτύχει τον υψηλότερο βαθμό ελευθερώσεως. Η ομοφωνία είναι αναγκαία για τα μέτρα που αποτελούν οπισθοδρόμηση στον τομέα της απελευθέρωσης των κινήσεων των κεφαλαίων».

5. Στο άρθρο 84, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, η λέξη «ομοφώνως» αντικαθίσταται από τις λέξεις *«με ειδική πλειοψηφία»*.

6. Στο άρθρο 84 της συνθήκης ΕΟΚ, η παράγραφος 2 συμπληρώνεται από το ακόλουθο εδάφιο:

«Είναι εφαρμοστέες οι διαδικαστικές διατάξεις του άρθρου 75, παράγραφοι 1 και 3».

Άρθρο 17

Το άρθρο 99 της συνθήκης ΕΟΚ αντικαθίσταται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 99

Το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει διατάξεις σχετικές με την εναρμόνιση των νομοθεσιών περί των φόρων κύκλου εργασιών, των ειδικών φόρων καταναλώσεως και των λοιπών εμμέσων φόρων στο βαθμό κατά τον οποίο η εναρμόνιση αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς μέσα στην προθεσμία του άρθρου 8 Α».

Άρθρο 18

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 100 Α

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 100 και εκτός αν ορίζει άλλως η παρούσα συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 8 Α. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με

την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.

3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που προβλέπει η παράγραφος 1 τους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

4. Όταν, αφού το Συμβούλιο εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία ένα μέτρο εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να εφαρμόσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρές ανάγκες που αναφέρονται στο άρθρο 36 ή σχετικές με την προστασία του χώρου της εργασίας ή του περιβάλλοντος, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή επιβεβαίωνει τις διατάξεις αυτές αφού εξακριβώσει ότι δεν αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 169 και 170, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν κρίνει ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

5. Τα μέτρα εναρμόνισης που αναφέρονται πιο πάνω περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 36, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου».

Άρθρο 19

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 100 Β

1. Κατά τη διάρκεια του έτους 1992, η Επιτροπή προβαίνει μαζί με κάθε κράτος μέλος σε απογραφή των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που εμπίπτουν στο άρθρο 100 Α και δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης με βάση αυτό το τελευταίο άρθρο.

Το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει κατά τις διατάξεις του άρθρου 100 Α ότι οι ισχύουσες σε ένα κράτος μέλος διατάξεις πρέπει να αναγνωριστούν ως ισοδύναμες με αυτές που εφαρμόζονται από ένα άλλο κράτος μέλος.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 100 Α, παράγραφος 4, εφαρμόζονται κατ' αναλογία.

3. Η Επιτροπή προβαίνει στην απογραφή που αναφέρεται στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, και υποβάλλει σε εύθετο χρόνο κατάλληλες προτάσεις ώστε να επιτρέψει στο Συμβούλιο να αποφασίσει πριν το τέλος του 1992».

Ενότητα ΙΙ-Νομισματική ικανότητα

Άρθρο 20

1. Στο τρίτο μέρος, τίτλος ΙΙ, της συνθήκης ΕΟΚ παρεμβάλλεται ένα νέο κεφάλαιο 1, που έχει ως εξής:

«Κεφάλαιο 1

Συνεργασία στο πεδίο της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής (Οικονομική και νομισματική ένωση)

΄Αρθρο 102 Α

1. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαραίτητη για την περαιτέρω ανάπτυξη της Κοινότητας σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών, τα κράτη μέλη συνεργάζονται σύμφωνα με τους στόχους του άρθρου 104. Λαμβάνουν υπόψη εν προκειμένω την πείρα που αποκτήθηκε χάρη στη συνεργασία στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και χάρη στην ανάπτυξη της ECU και τηρούν τις υπάρχουσες αρμοδιότητες.

2. Εφόσον η περαιτέρω εξέλιξη στον τομέα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής απαιτήσει θεσμικές τροποποιήσεις, θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 236. Για τις θεσμικές τροποποιήσεις στο νομισματικό τομέα, ζητείται επίσης η γνώμη της Νομισματικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών».

3. Τα κεφάλαια 1, 2 και 3 γίνονται αντίστοιχα κεφάλαια *2,* 3και *4.*

Ενότητα III-Κοινωνική πολιτική

΄Αρθρο 21

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«΄Αρθρο 118 Α

1. Τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της καλυτέρευσης ιδίως του χώρου της εργασίας, για να προστατεύσουν την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, και θέτουν ως στόχο την εναρμόνιση των συνθηκών που υφίστανται σε αυτόν τον τομέα μέσα σε μια οπτική προόδου.

2. Για να συμβάλει στην πραγματοποίηση του στόχου που προβλέπεται στην πρώτη παράγραφο, το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει με οδηγία τις ελάχιστες προδιαγραφές, οι οποίες θα εφαρμοστούν σταδιακά, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες και τις τεχνικές ρυθμίσεις που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος.

Στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

3. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζουν κάθε κράτος μέλος να διατηρήσει και να καθιερώσει αυστηρότερα μέτρα προστασίας των συνθηκών εργασίας, τα οποία δεν αντίκεινται στην παρούσα συνθήκη».

΄Αρθρό 22

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«΄Αρθρο 118 Β

Η Επιτροπή προσπαθεί να αναπτύξει μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο το διάλογο που θα μπορούσε να καταλήξει, εφόσον οι εν λόγω κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, σε συμβατικές σχέσεις».

Ενότητα IV – Οικονομική και κονωνική συνοχή

Άρθρο 23

Στο τρίτο μέρος της συνθήκης ΕΟΚ, προστίθεται ένας τίτλος V, ο οποίος έχει ως εξής:

«Τίτλος V»

Οικονομική και κοινωνική συνοχή

Άρθρο 130 Α

Για να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της Κοινότητας, η Κοινότητα αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.

Η Κοινότητα αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών.

Άρθρο 130 Β

Τα κράτη μέλη ασκούν και συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να επιτευχθούν και οι στόχοι του άρθρου 130 Α. Η υλοποίηση των κοινών πολιτικών και της εσωτερικής αγοράς λαμβάνει υπόψη τους στόχους των άρθρων 130 Α και 130 Γ και συμμετέχει στην πραγματοποίησή τους. Η Κοινότητα ενισχύει την πραγματοποίηση αυτή με τη δράση της διαμέσου των διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Άρθρο 130 Γ

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης προορίζεται να συμβάλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα μέσω μιας συμμετοχής στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική αναπροσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους καθώς και στη μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή.

Άρθρο 130 Δ

Από την έναρξη ισχύος της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης, η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο γενική πρόταση η οποία αποσκοπεί να επιφέρει στη δομή και τους κανόνες λειτουργίας των υφισταμένων διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), τις τυχόν αναγκαίες τροποποιήσεις για τη διευκρίνιση και την ορθολογική οργάνωση της αποστολής τους, ούτως ώστε να συμβάλει στην πραγματοποίηση των στόχων των άρθρων 130 Α και 130 Γ καθώς και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά τους και να συντονίσει τις παρεμβάσεις τους μεταξύ τους και με τις παρεμβάσεις που προέρχονται από τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα σχετικά με την πρόταση αυτή μέσα σε προθεσμία ενός έτους, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο 130 Ε

Μετά την έκδοση της απόφασης που αναφέρεται στο άρθρο 130 Δ, οι σχετικές με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης εκτελεστικές αποφάσεις λαμβάνονται από το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση της Επιτροπής και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα προσανατολισμού, και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, τα άρθρα 43, 126 και 127 εξακολουθούν να ισχύουν αντίστοιχα».

Ενότητα V– Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη

Άρθρο 24

Στο τρίτο μέρος της συνθήκης ΕΟΚ προστίθεται ένας τίτλος VI, ο οποίος έχει ως εξής:

«Τίτλος VI

Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη

Άρθρο 130 ΣΤ

1. Στόχος της Κοινότητας είναι η ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και η διευκόλυνση της ανάπτυξης της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της.

2. Για το σκοπό αυτόν, ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις, περιλαμβανομένων και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια στις προσπάθειές τους στους τομείς της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης· ενισχύει τις προσπάθειες για συνεργασία, αποβλέποντας, ιδιαίτερα, στο να δοθεί στις επιχειρήσεις η ευκαιρία να εκμεταλλευθούν πλήρως τις δυνατότητες που παρέχει η εσωτερική αγορά της Κοινότητας, ιδίως μέσω του ανοίγματος των εθνικών δημόσιων συμβάσεων, του καθορισμού κοινών προτύπων και της εξάλειψης των νομικών και φορολογικών εμποδίων στη συνεργασία αυτή.

3. Κατά την πραγματοποίηση των στόχων αυτών, λαμβάνεται ειδικά

υπόψη η σχέση μεταξύ της κοινής προσπάθειας που αναλαμβάνεται στον τομέα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, της εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς και της υλοποίησης κοινών πολιτικών, ιδίως στον τομέα του ανταγωνισμού και των συναλλαγών.

Άρθρο 130 Ζ

Κατά την επιδίωξη αυτών των στόχων, η Κοινότητα αναλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις, οι οποίες συμπληρώνουν τις δράσεις οι οποίες συμπληρώνουν τις δράσεις που έχουν αναληφθεί στα κράτη μέλη:

α) εφαρμογή των προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης, με προώθηση της συνεργασίας με τις επιχειρήσεις, τα κέντρα ερευνών και τα πανεπιστήμια,

β) προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της κοινοτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς,

γ) διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων στον τομέα της κοινοτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης,

δ) προώθηση της κατάρτισης και της κινητικότητας των ερευνητών της Κοινότητας.

Άρθρο 130 Η

Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε επαφή με την Επιτροπή, τις πολιτικές και τα προγράμματα που ακολουθούνται σε εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, μπορεί να αναλάβει κάθε είδους πρωτοβουλία χρήσιμη για την προώθηση αυτού του συντονισμού.

Άρθρο 130 Θ

1. Η Κοινότητα θεσπίζει ένα πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο στο οποίο περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεών της. Το πρόγραμμα-πλαίσιο

ορίζει τους επιστημονικούς και τεχνικούς στόχους, προσδιορίζει τις αντίστοιχες προτεραιότητες, υποδεικνύει τις γενικές γραμμές των σχεδιαζόμενων δράσεων, ορίζει το ποσό που κρίνεται αναγκαίο και τον τρόπο της χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας στο σύνολο του προγράμματος, καθώς και την κατανομή του ποσού αυτού μεταξύ των διαφόρων σχεδιαζόμενων δράσεων.

2. Το πρόγραμμα-πλαίσιο μπορεί να προσαρμοσθεί ή να συμπληρωθεί ανάλογα με την εξέλιξη των καταστάσεων.

Άρθρο 130 Ι

Η εφαρμογή του προγράμματος-πλαισίου γίνεται μέσω ειδικών προγραμμάτων που αναπτύσσονται στο εσωτερικό κάθε δράσης. Σε κάθε ειδικό πρόγραμμα διευκρινίζονται οι λεπτομέρειες για την υλοποίησή του, ορίζεται η διάρκειά του και προβλέπονται τα μέσα που θεωρούνται αναγκαία.

Το Συμβούλιο καθορίζει τους τρόπους διάδοσης των γνώσεων που προέρχονται από τα ειδικά προγράμματα.

Άρθρο 130 Κ

Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου μπορούν να αποφασισθούν συμπληρωματικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν ορισμένα μόνο κράτη μέλη, τα οποία και εξασφαλίζουν τη χρηματοδότησή τους, με την επιφύλαξη ενδεχόμενης συμμετοχής της Κοινότητας.

Το Συμβούλιο θεσπίζει τους κανόνες που εφαρμόζονται στα συμπληρωματικά προγράμματα και ιδίως στο θέμα της διάδοσης των γνώσεων και της πρόσβασης των άλλων κρατών μελών.

Άρθρο 130 Λ

Στα πλαίσια της εφαρμογής του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, η

Κοινότητα μπορεί να προβλέψει, κατόπιν συμφωνίας με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, τη συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που αναλαμβάνονται από περισσότερα κράτη μέλη, περιλαμβανομένης και της συμμετοχής στις δομές που δημιουργούνται για την εκτέλεση αυτών των προγραμμάτων.

Άρθρο 130 Μ

Στα πλαίσια της εφαρμογής του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, η Κοινότητα μπορεί να προβλέψει συνεργασία στον τομέα της κοινοτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς.

Ο τρόπος συνεργασίας αυτής μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διεθνών συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας και των ενδιαφερομένων τρίτων. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 228.

Άρθρο 130 Ν

Η Κοινότητα μπορεί να δημιουργήσει κοινές επιχειρήσεις ή οποιαδήποτε άλλη αναγκαία υποδομή για την καλή εκτέλεση των προγραμμάτων κοινοτικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης.

Άρθρο 130 Ξ

1. Ο τρόπος χρηματοδότησης κάθε προγράμματος, περιλαμβανομένης και της ενδεχόμενης συμμετοχής της Κοινότητας, καθορίζεται κατά την έγκριση του προγράμματος.

2. Το ποσό της ετήσιας συνεισφοράς της Κοινότητας εγκρίνεται στα πλαίσια της διαδικασίας του προϋπολογισμού, με την επιφύλαξη των άλλων τρόπων ενδεχόμενης κοινοτικής παρέμβασης. Το άθροισμα του κατ' εκτίμηση κόστους των ειδικών προγραμμάτων δεν πρέπει να

υπερβαίνει τη χρηματοδότηση που προβλέπεται από το πρόγραμμα-πλαίσιο.

Άρθρο 130 Ο

1. Το Συμβούλιο θεσπίζει ομόφωνα, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και ΚΟινωνική Επιτροπή, τις διατάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 130 Θ και 130 Ν.

2. Το Συμβούλιο θεσπίζει με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις διατάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 130 Ι, 130 Κ, 130 Λ, 130 Μ και το άρθρο 130 Ξ, παράγραφος 1. Η έγκριση των συμπληρωματικών προγραμμάτων απαιτεί, επιπλέον, τη συμφωνία των ενδιαφερομένων κρατών μελών».

Ενότητα VI – Περιβάλλον

Άρθρο 25

Στο τρίτο μέρος της συνθήκης ΕΟΚ, προστίθεται ένας τίτλος VII, ο οποίος έχει ως εξής:

«Τίτλος VII

Περιβάλλον

Άρθρο 130 Π

Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει ως αντικείμενο:

– τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,

– τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων,

– την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων.

2. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στηρίζεται στις αρχές τις προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι ανάγκες της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.

3. Κατά την επεξεργασία της δράσης της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη:

– τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,

– τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,

– τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,

– την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Η Κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος εφόσον οι στόχοι που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επί μέρους κρατών μελών. Με επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εκτέλεση των άλλων μέτρων.

5. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Για τις λεπτομέρειες της συνεργασίας της Κοινότητας μπορούν να υπάρξουν συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας

και των αφορώμενων τρίτων χωρών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 228.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

΄Αρθρο 130 Ρ

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφασίζει ομόφωνα για τη δράση που θα αναλάβει η Κοινότητα.

Υπό τις συνθήκες που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο, το Συμβούλιο καθορίζει τα θέματα επί των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία.

΄Αρθρο 130 Σ

Τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται από κοινού δυνάμει του άρθρου 130 Ρ δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας που δεν αντίκεινται στην παρούσα συνθήκη».

Κεφάλαιο III

Διατάξεις για την τροποποίηση της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας

΄Αρθρο 26

Η συνθήκη ΕΚΑΕ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«΄Αρθρο 140 Α

1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να προσαρτήσει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ένα δικαστήριο για την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό, υπό την επιφύλαξη ασκήσεως εφέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, περιοριζόμενης σε νομικά θέματα και υπό τους όρους που καθορίζει ο οργανισμός του Δικαστηρίου, ορισμένων κατηγοριών προσφυγών που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Το δικαστήριο αυτό δεν θα είναι αρμόδιο να εκδικάζει ούτε τις υποθέσεις που εισάγονται από τα κράτη μέλη ή τα κοινοτικά όργανα ούτε τα προδικαστικά ζητήματα που παραπέμπονται δυνάμει του άρθρου 150.

2. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1, καθορίζει τη σύνθεση του δικαστηρίου αυτού και θεσπίζει τις αναγκαίες προσαρμογές και συμπληρωματικές διατάξεις του οργανισμού του Δικαστηρίου. Εκτός από αντίθετη απόφαση του Συμβουλίου, οι διατάξεις της παρούσας συνθήκης που αφορούν το Δικαστήριο και ιδίως οι διατάξεις του πρωτοκόλλου για τον οργανισμό του Δικαστηρίου εφαρμόζονται και στο δικαστήριο αυτό.

3. Τα μέλη του δικαστηρίου αυτού επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων· διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών. Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση. Τα εξερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

4. Το δικαστήριο αυτό καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του, σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην ομόφωνη έγκριση του Συμβουλίου».

Άρθρο 27

Στο άρθρο 160 της συνθήκης ΕΚΑΕ παρεμβάλλεται το ακόλουθο δεύτερο εδάφιο:

«Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να τροποποιεί τις διατάξεις του τίτλου III του οργανισμού».

Κεφάλαιο IV

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 28

Οι διατάξεις της παρούσας Πράξης δεν θίγουν τις διατάξεις των Πράξεων προσχώρησης του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Άρθρο 29

Στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της απόφασης 85/257/ΕΟΚ, Ευρατόμ, του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1985, σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων των Κοινοτήτων, οι λέξεις «το ύψος και η κλίμακα κατανομής των οποίων ορίζονται ομόφωνα από το Συμβούλιο» αντικαθίστανται από τις λέξεις *«το ύψος και η κλίμακα κατανομής των οποίων ορίζονται με απόφαση του Συμβουλίου που λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία αφού συμφωνήσουν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη».*

Η παρούσα τροποποίηση δεν θίγει το νομικό χαρακτήρα της ανωτέρω απόφασης.

ΤΙΤΛΟΣ III

Διατάξεις για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής

Άρθρο 30

Η Ευρωπαϊκή Συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής διέπεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προσπαθούν να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν από κοινού μια ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική.

2. α) Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να ενημερώνονται αμοιβαία και να διαβουλεύονται μεταξύ τους πάνω σε κάθε θέμα εξωτερικής πολιτικής που παρουσιάζει γενικό ενδιαφέρον, εις τρόπον ώστε να εξασφαλίζουν ότι η συνδυασμένη τους επιρροή θα ασκείται κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο με το συντονισμό, τη σύγκλιση των θέσεών τους και την πραγματοποίηση κοινών δράσεων.

β) Οι διαβουλεύσεις διενεργούνται πριν καθορίσουν τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη την οριστική τους θέση.

γ) Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος, σε κάθε περίπτωση που υιοθετεί συγκεκριμένη θέση και αναλαμβάνει εθνική δράση, λαμβάνει πλήρως υπόψη τις θέσεις των λοιπών εταίρων του και συνεκτιμά δεόντως το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η υιοθέτηση και η εφαρμογή κοινών ευρωπαϊκών θέσεων.

Για να αυξάνεται η ικανότητα κοινής δράσης τους στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη μεριμνούν για την προοδευτική ανάπτυξη και τον καθορισμό κοινών αρχών και στόχων.

Ο καθορισμός κοινών θέσεων συνιστά σημείο αναφοράς για τις πολιτικές των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών.

δ) Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη προσπαθούν να αποφεύγουν κάθε δράση ή λήψη θέσης που βλάπτει την αποτελεσματικότητά τους ως συμπαγούς δύναμης στις διεθνείς σχέσεις ή στα πλαίσια διεθνών οργανισμών.

3. α) Οι Υπουργοί Εξωτερικών και ένα μέλος της Επιτροπής συνέρχονται τέσσερις τουλάχιστον φορές το χρόνο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας. Μπορούν να εξετάζουν επίσης τα θέματα εξωτερικής πολιτικής στα πλαίσια της Πολιτικής Συνεργασίας κατά τις συνόδους του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

β) Η Επιτροπή συμμετέχει πλήρως στις εργασίες της Πολιτικής Συνεργασίας.

γ) Για να είναι δυνατή η ταχεία λήψη κοινών θέσεων και η πραγματοποίηση κοινών δράσεων, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αποφεύγουν, στο μέτρο του δυνατού, να θέτουν εμπόδια στη διαμόρφωση γενικής συναίνεσης και στην κοινή δράση που θα μπορούσε ενδεχομένως να προκύψει από αυτή.

4. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη μεριμνούν για τη στενή σύνδεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την ευρωπαϊκή πολιτική Συνεργασία. Προς το σκοπό αυτόν, η Προεδρία ενημερώνει τακτικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα θέματα εξωτερικής πολιτικής που εξετάζονται στα πλαίσια των εργασιών της Πολιτικής Συνεργασίας, και φροντίζει ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη στις εργασίες αυτές οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

5. Οι εξωτερικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και οι πολιτικές που θα συμφωνούνται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας πρέπει να έχουν συνοχή μεταξύ τους.

Η Προεδρία και η Επιτροπή, ανάλογα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες τους, έχουν την ειδική ευθύνη να φροντίζουν για την επιδίωξη και τη διατήρηση αυτής της συνοχής.

6. α) Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη κρίνουν ότι μια στενότερη συνεργασία πάνω στα θέματα ευρωπαϊκής ασφάλειας μπορεί, από τη φύση της, να συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας στο πεδίο εξωτερικής πολιτικής. Είναι διατεθειμένα να συντονίσουν περισσότερο τις θέσεις τους πάνω στις πολιτικές και οικονομικές πτυχές της ασφάλειας.

β) Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη είναι αποφασισμένα να διατηρήσουν τις τεχνολογικές και βιομηχανικές συνθήκες που είναι αναγκαίες για την ασφάλειά τους. Εργάζονται, προς το σκοπό αυτόν, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και στα πλαίσια αρμόδιων οργανισμών και οργάνων, στο βαθμό που αυτό ενδείκνυται.

γ) Οι διατάξεις του παρόντος τίτλου δεν κωλύουν την ύπαρξη στενότερης συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας μεταξύ ορισμένων Υψηλών Συμβαλλόμενων Μερών στα πλαίσια της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και της Ατλαντικής Συμμαχίας.

7.α) Στους διεθνείς οργανισμούς και κατά τις διεθνείς διασκέψεις όπου συμμετέχουν, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη καταβάλλουν προσπάθεια ώστε να λαμβάνουν κοινές θέσεις για τα θέματα που υπάγονται στον παρόντα τίτλο.

β) Στους διεθνείς οργανισμούς και σε διεθνείς διασκέψεις όπου δεν συμμετέχουν όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, όσα συμμετέχουν λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις θέσεις που έχουν ήδη συμφωνηθεί στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας.

8. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη οργανώνουν, κάθε φορά που το κρίνουν αναγκαίο, πολιτικό διάλογο με τις τρίτες χώρες και τις περιφερειακές ενώσεις.

9. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη και η Επιτροπή, χάρη σε μια αμοιβαία αρωγή και ενημέρωση, εντείνουν τη συνεργασία μεταξύ των διπλωματικών τους εκπροσωπήσεων που είναι διαπιστευμένες στις

τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς.

10.α) Η Προεδρία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας ασκείται από το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος που ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

β) Η Προεδρία έχει την ευθύνη σε θέματα ανάληψης πρωτοβουλιών, συντονισμού και εκπροσώπησης των κρατών μελών έναντι των τρίτων χωρών για τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας. Είναι επίσης υπεύθυνη για τη διαχείριση της Πολιτικής Συνεργασίας, και ειδικότερα, για τον καθορισμό του προγράμματος των συνόδων, τη σύγκλησή τους καθώς και την οργάνωσή τους.

γ) Οι πολιτικοί διευθυντές συνέρχονται τακτικά στα πλαίσια της Πολιτικής Επιτροπής, ώστε να δίνουν την αναγκαία ώθηση, να φροντίζουν για τη συνέχεια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας και να ετοιμάζουν τις συζητήσεις των υπουργών.

δ) Η Πολιτική Επιτροπή ή, σε περίπτωση ανάγκης, η υπουργική σύνοδος, συγκαλείται μέσα σε 48 ώρες, σε περίπτωση που το ζητήσουν τρία τουλάχιστον κράτη μέλη.

ε) Τα καθήκοντα της ομάδας των ευρωπαίων ανταποκριτών συνίστανται στην παρακολούθηση, σύμφωνα με τις οδηγίες της Πολιτικής Επιτροπής, της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας και στη μελέτη των προβλημάτων γενικής οργάνωσης.

στ) Συνέρχονται ομάδες εργασίας σύμφωνα με τις οδηγίες της Πολιτικής Επιτροπής.

ζ) Γραμματεία, με έδρα τις Βρυξέλλες, επικουρεί την Προεδρία στην προετοιμασία για την εφαρμογή των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας όπως και στα διοικητικά θέματα. Η γραμματεία ασκεί τα καθήκοντά της υπό τη διεύθυνση της Προεδρίας.

11. Σε θέματα προνομίων και ασυλιών, τα μέλη της γραμματείας της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας εξομοιούνται προς τα μέλη των Διπλωματικών Αποστολών των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών που είναι τοποθετημένες στον τόπο εγκατάστασης της γραμματείας.

12. Πέντε έτη μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Πράξης, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη εξετάζουν εάν πρέπει να γίνει αναθεώρηση του τίτλου III.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Γενικές και τελικές διατάξεις

Άρθρο 31

Οι διατάξεις της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας οι οποίες αναφέρονται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στην άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, ισχύουν μόνο για τις διατάξεις του τίτλου II και το άρθρο 32· εφαρμόζονται δε για τις διατάξεις αυτές υπό τους ιδίους όρους όπως και για τις διατάξεις των εν λόγω συνθηκών.

Άρθρο 32

Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 3, παράγραφος 1, του τίτλου II και του άρθρου 31, οι διατάξεις της παρούσας Πράξης δεν θίγουν τις συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ούτε και τις μετέπειτα συνθήκες και πράξεις που τις έχουν τροποποιήσει ή συμπληρώσει.

Άρθρο 33

1. Η παρούσα Πράξη θα επικυρωθεί από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Τα έγγραφα επικύρωσης θα κατατεθούν στην κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας.

2. Η παρούσα Πράξη θα αρχίσει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης του υπογράφοντος κράτους που προέβη τελευταίο στη διατύπωση αυτή.

Άρθρο 34

Η παρούσα Πράξη συντάσσεται σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική και πορτογαλική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά· κατατίθεται στο αρχείο της κυβέρνησης της Ιταλικής Δημοκρατίας, που διαβιβάζει κυρωμένο αντίγραφο σε κάθε μία κυβέρνηση των άλλων υπογραφόντων κρατών.

Εις πίστωση των ανωτέρω, οι πληρεξούσιοι υπέγραψαν την παρούσα πράξη.

Έγινε στο Λουξεμβούργο, στις 17 Φεβρουαρίου 1986 και στη Χάγη στις 28 Φεβρουαρίου 1986.

Τελική Πράξη

Η Συνδιάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συγκληθείσα στο Λουξεμβούργο στις 9 Σεπτεμβρίου 1985, η οποία συνέχισε τις εργασίες της στο Λουξεμβούργο και τις Βρυξέλλες και

συνήλθε στο πέρας αυτών στο Λουξεμβούργο στις 17 Φεβρουαρίου 1986, εξέδωσε το ακόλουθο κείμενο:

I

Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

II

Κατά την υπογραφή του κειμένου αυτού, η Συνδιάσκεψη υιοθέτησε τις παρακάτω απαριθμούμενες δηλώσεις, οι οποίες προσαρτώνται στην παρούσα τελική πράξη:

1. Δήλωση σχετικά με τις εκτελεστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής
2. Δήλωση σχετικά με το Δικαστήριο
3. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 8 Α της συνθήκης ΕΟΚ
4. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 100 Α της συνθήκης ΕΟΚ
5. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 100 Β της συνθήκης ΕΟΚ
6. Γενική δήλωση σχετικά με τα άρθρα 13 έως 19 της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης
7. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 118 Δ, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ
8. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 130 Δ της συνθήκης ΕΟΚ
9. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 130 Π της συνθήκης ΕΟΚ
10. Δήλωση των Υψηλών Συμβαλλόμενων Μερών σχετικά με τον τίτλο III της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης
11. Δήλωση σχετικά με το άρθρο 30, παράγραφος 10 ζ) της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης

Η Συνδιάσκεψη έλαβε υπό σημείωση επιπλέον τις παρακάτω απαριθμούμενες δηλώσεις, οι οποίες προσαρτώνται στην παρούσα τελική πράξη:

1. Δήλωση της Προεδρίας για την προθεσμία εντός της οποίας αποφαίνεται το Συμβούλιο μετά από πρώτη ανάγνωση (άρθρο 149, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ)

2. Πολιτική δήλωση των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων

3. Δήλωση της κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με το άρθρο 8Α της συνθήκης ΕΟΚ

4. Δήλωση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 28 της συνθήκης ΕΟΚ

5. Δήλωση της κυβέρνησης της Ιρλανδίας σχετικά με το άρθρο 57, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ

6. Δήλωση της κυβέρνησης της Πορτογαλικής Δημοκρατίας σχετικά με το άρθρο 59, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 84 της συνθήκης ΕΟΚ

7. Δήλωση της κυβέρνησης του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με το άρθρο 100 Α της συνθήκης ΕΟΚ

8. Δήλωση της Προεδρίας και της Επιτροπής σχετικά με τη νομισματική ικανότητα της Κοινότητας

9. Δήλωση της κυβέρνησης του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία.

Δήλωση σχετικά με τις εκτελεστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής

Η Συνδιάσκεψη ζητά από τα κοινοτικά όργανα να θεσπίσουν, πριν από την έναρξη ισχύος της Πράξης, τις αρχές και τους κανόνες βάσει των οποίων θα καθορίζονται, σε κάθε περίπτωση, οι εκτελεστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής.

Στα πλαίσια αυτά, η Συνδιάσκεψη καλεί το Συμβούλιο να επιφυλάξει ιδίως στη διαδικασία της συμβουλευτικής επιτροπής δεσπόζουσα θέση, σε συνάρτηση με την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, για την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή στον τομέα του άρθρου 100 Α της συνθήκης ΕΟΚ.

Δήλωση σχετικά με το Δικαστήριο

Η Συνδιάσκεψη συμφωνεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 32δ, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΚΑΧ, του άρθρου 168 Α, παράγραγος 1, της συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 140 Α, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΚΑΕ, δεν προδικάζουν την τυχόν απονομή δικαστικών αρμοδιοτήτων η οποία μπορεί να προβλέπεται στα πλαίσια συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ των κρατών μελών.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 8Α της συνθήκης ΕΟΚ

Με το άρθρο 8 Α, η Συνδιάσκεψη επιθυμεί να διαδηλώσει τη σταθερή πολιτική βούληση να ληφθούν, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1993, οι αποφάσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς που ορίζεται στη διάταξη αυτή και ιδιαίτερα οι αποφάσεις που απαιτούνται για την εκτέλεση του προγράμματος της Επιτροπής όπως αναφέρεται στο Λευκό Βιβλίο για την εσωτερική αγορά.

Ο καθορισμός της ημερομηνίας της 31ης Δεκεμβρίου 1992 δεν παράγει αυτόματες νομικές συνέπειες.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 100 Α της συνθήκης ΕΟΚ

Η Επιτροπή, στις προτάσεις που θα υποβάλλει δυνάμει του άρθρου 100 Α, παράγραφος 1, θα ακολουθεί κατά προτίμηση την οδό των οδηγιών, έαν η εναρμόνιση συνεπάγεται, σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη,

τροποποίηση νομοθετικών διατάξεων.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 100 Β της συνθήκης ΕΟΚ

Η Συνδιάσκεψη θεωρεί ότι το άρθρο 8 Γ της συνθήκης ΕΟΚ, εφόσον έχει γενική ισχύ, εφαρμόζεται και για τις προτάσεις που η Επιτροπή καλείται να υποβάλει δυνάμει του άρθρου 100 Β της αυτής συνθήκης.

Γενική δήλωση σχετικά με τα άρθρα 13 έως 19 της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης

Οι διατάξεις αυτές δεν θίγουν το δικαίωμα των κρατών μελών να λαμβάνουν τα μέτρα που θεωρούν απαραίτητα για τον έλεγχο της μετανάστευσης από τρίτες χώρες, καθώς και για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της εγκληματικότητας και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, αρχαιοτήτων και έργων τέχνης.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 118 Α, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ

Η Συνδιάσκεψη διαπιστώνει ότι, κατά την εξέταση του άρθρου 118 Α, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, υπήρξε ομοφωνία ως προς το ότι η Κοινότητα δεν προτίθεται, κατά τη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών περί προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, να θέσει, χωρίς βάσιμο αντικειμενικό λόγο, σε μειονεκτικότερη θέση τους εργαζομένους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 130 Δ της συνθήκης ΕΟΚ

Η Συνδιάσκεψη υπενθυμίζει σχετικά τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών του Μαρτίου 1984, τα οποία έχουν ως εξής:

«Τα οικονομικά μέσα που διατίθενται για τις παρεμβάσεις των Ταμείων, λαμβάνοντας υπόψη τα ΟΜΠ, θα αυξηθούν σημαντικά σε πραγματικούς όρους, μέσα στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων».

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 130 Π της συνθήκης ΕΟΚ:

Σχετικά με την παράγραφο 1, τρίτη περίπτωση

Η Συνδιάσκεψη επιβεβαιώνει ότι η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος δεν πρέπει να παρεμβάλλεται στην εθνική πολιτική εκμετάλλευσης των ενεργειακών πόρων.

Σχετικά με την παράγραφο 5, δεύτερο εδάφιο

Η Συνδιάσκεψη θεωρεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 130 Π, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, δεν θίγουν τις αρχές που απορρέουν από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση AETR.

Δήλωση των Υψηλών Συμβαλλόμενων Μερών σχετικά με τον τίτλο III της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη του τίτλου III για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία επαναβεβαιώνουν την ανοικτή στάση τους έναντι άλλων ευρωπαϊκών εθνών που συμμερίζονται τα ίδια ιδεώδη και τους ίδιους στόχους. Ιδιαίτερα, συμφωνούν να ενισχύσουν τους δεσμούς τους με τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και με άλλες δημοκρατικές ευρωπαϊκές χώρες με τις οποίες διατηρούν φιλικούς δεσμούς και στενή συνεργασία.

Δήλωση σχετικά με το άρθρο 30, παράγραφος 10 ζ), της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης

Η Συνδιάσκεψη θεωρεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 30, παράγραφος 10 ζ), δεν επηρεάζουν τις διατάξεις της απόφασης των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών της 8ης Απριλίου 1965 περί της

προσωρινής εγκαταστάσεως ορισμένων οργάνων και υπηρεσιών των Κοινοτήτων.

Δήλωση της Προεδρίας για την προθεσμία εντός της οποίας αποφαίνεται το Συμβούλιο μετά από πρώτη ανάγνωση (άρθρο 149, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ)

Όσον αφορά τη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μιλάνου σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο οφείλει να αναζητήσει τα μέσα για τη βελτίωση των διαδικασιών λήψης των αποφάσεών του, η Προεδρία εξέφρασε την πρόθεση να φέρει σε αίσιο πέρας τις εν λόγω εργασίες το ταχύτερο.

Πολιτική δήλωση των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων

Για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, τα κράτη μέλη συνεργάζονται, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την είσοδο, την κυκλοφορία και την παραμονή των υπηκόων τρίτων χωρών. Συνεργάζονται επίσης όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και του λαθρεμπορίου αρχαιοτήτων και έργων τέχνης.

Δήλωση της κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με το άρθρο 8 Α της συνθήκης ΕΟΚ

Η Ελλάδα θεωρεί ότι η ανάπτυξη κοινοτικών πολιτικών και δράσεων και η υιοθέτηση μέτρων βάσει του άρθρου 70, παράγραφος 1, και του άρθρου 84 θα πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μη θίγονται ευαίσθητοι κλάδοι των οικονομιών των κρατών μελών.

Δήλωση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 28 της συνθήκης ΕΟΚ

Όσον αφορά τις δικές της εσωτερικές διαδικασίες, η Επιτροπή θα

μεριμνήσει ώστε οι αλλαγές που προκύπτουν από την τροποποίηση του άρθρου 28 της συνθήκης ΕΟΚ να μην καθυστερούν την απάντησή της σε επίγοντα αιτήματα για την τροποποίηση ή την αναστολή των δασμών του Κοινού Δασμολογίου.

Δήλωση της κυβέρνησης της Ιρλανδίας σχετικά με το άρθρο 57, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ

Η Ιρλανδία, επιβεβαιώνοντας τη συμφωνία της για την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία, στα πλαίσια του άρθρου 57, παράγραφος 2, επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι ο ασφαλιστικός τομέας στην Ιρλανδία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος και ότι χρειάστηκε να ληφθούν ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία των αντισυμβαλλομένων των ασφαλιστών και τρίτων. Σχετικά με την εναρμόνιση της ασφαλιστικής νομοθεσίας, η ιρλανδική κυβέρνηση έχει την αντίληψη ότι θα μπορεί να υπολογίζει στην κατανόηση από μέρους της Επιτροπής και των άλλων κρατών μελών της Κοινότητας στην περίπτωση που η Ιρλανδία βρεθεί αργότερα σε κατάσταση που θα αναγκάσει την ιρλανδική κυβέρνηση να προβλέψει ειδικές διατάξεις για την κατάσταση του τομέα αυτού στην Ιρλανδία.

Δήλωση της κυβέρνησης της Πορτογαλικής Δημοκρατίας σχετικά με το άρθρο 59, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 84 της συνθήκης ΕΟΚ

Η Πορτογαλία θεωρεί ότι εφόσον η θέσπιση ειδικής πλειοψηφίας αντί της ομοφωνίας στα πλαίσια του άρθρου 59, δεύτερο εδάφιο, και του άρθρου 84 δεν είχε συζητηθεί κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης της Πορτογαλίας στην Κοινότητα και τροποποιεί ουσιαστικά το κοινοτικό κεκτημένο, δεν θα πρέπει να θίγει ευαίσθητους και ζωτικούς τομείς της πορτογαλικής οικονομίας και ότι θα πρέπει να λαμβάνονται κάθε φορά, που αυτό είναι απαραίτητο, κατάλληλα ειδικά μεταβατικά μέτρα για να εμποδιστούν ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες στους τομείς αυτούς.

Δήλωση της κυβέρνησης του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με το άρθρο 100 Α της συνθήκης ΕΟΚ

Η κυβέρνηση της Δανίας διαπιστώνει ότι στις περιπτώσεις στις οποίες κράτος μέλος θεωρεί ότι δεν διασφαλίζονται μεγαλύτερες απαιτήσεις αναφορικά με το περιβάλλον της εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος ή τις ανάγκες που αναφέρονται στο άρθρο 36 με τα μέτρα που εγκρίνονται βάσει του άρθρου 100 Α, η παράγραφος 4 του άρθρου 100 Α εξασφαλίζει στο εν λόγω κράτος μέλος τη δυνατότητα εφαρμογής εθνικών μέτρων. Τα εθνικά μέτρα θα λαμβάνονται με σκοπό να καλύψουν τον προαναφερόμενο στόχο και δεν πρέπει να αποτελούν συγκεκαλυμμένο προστατευτισμό.

Δήλωση της Προεδρίας και της Επιτροπής σχετικά με τη νομισματική ικανότητα της Κοινότητας

Η Προεδρία και η Επιτροπή θεωρούν ότι οι διατάξεις που έχουν περιληφθεί στη συνθήκη ΕΟΚ σχετικά με τη νομισματική ικανότητα της Κοινότητας δεν προδικάζουν τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης στα πλαίσια των υφισταμένων αρμοδιοτήτων.

Δήλωση της κυβέρνησης του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία

Η κυβέρνηση της Δανίας σημειώνει ότι η σύναψη του τίτλου III για τη Συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής δεν επηρεάζει τη συμμετοχή της Δανίας στη συνεργασία των σκανδιναβικών χωρών στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

COM(93) 700 final
Brussels, 5 December 1993

GROWTH, COMPETITIVENESS, EMPLOYMENT

THE CHALLENGES AND WAYS FORWARD INTO THE 21st CENTURY

WHITE PAPER

PREAMBLE

This White Paper sets out to foster debate and to assist decision-making - at decentralized, national or Community level - so as to lay the foundations for sustainable development of the European economies, thereby enabling them to withstand international competition while creating the millions of jobs that are needed.

We are convinced that the European economies have a future. Looking at the traditional bases of prosperity and competitiveness, Europe has preserved its chances. It possesses assets which it has only to exploit - assets such as its abundant non-physical capital (education, skills, capacity for innovation, traditions), the availability of financial capital and highly efficient banking institutions, the soundness of its social model, and the virtues of cooperation between the two sides of industry.

Given the scale of the needs that have to be met, both in the European Union and elsewhere in the world, recovery must be achieved by developing work and employment and not by endorsing basically Malthusian solutions. Yes, we can create jobs, and we must do so if we want to safeguard the future - the future of our children, who must be able to find hope and motivation in the prospect of participating in economic and social activity and of being involved in the society in which they live, and the future of our social protection systems, which are threatened in the short term by inadequate growth and in the long term by the deterioration in the ratio of the people in jobs to those not in employment.

In other words, we are faced with the immense responsibility, while remaining faithful to the ideals which have come to characterize and represent Europe, of finding a new synthesis of the aims pursued by society (work as a a factor of social integration, equality of opportunity) and the requirements of the economy (competitiveness and job creation).

This major challenge confronts us all. That is why we are arguing, first and foremost, the need to press on with building a unified Europe which will increase our strength through cooperation and through the benefits of a large area without frontiers of any kind. That is why we are calling on everyone - and not only political decision-makers and business leaders - to contribute to the combined effort by seeking to understand the new world and by participating in the joint endeavour.

Nothing would be more dangerous than for Europe to maintain structures and customs which foster resignation, refusal of commitment and passivity. Revival requires a society driven by citizens who are aware of their own responsibilities and imbued with a spirit of solidarity towards those with whom they form local and national communities - communities that are so rich in history and in their common feeling of belonging.

The contribution which the European Union can make is therefore to assist this movement, which reconciles our historical loyalties with our wish to take our place in this new world that is now emerging.

SUMMARY

PART A - The White Paper: The challenges and ways forward into the 21st century

PART B - The conditions for growth, competitiveness and more jobs (preparatory work)

I. Growth

Chapter 1. The macroeconomic framework

II. Competitiveness

Chapter 2. The conditions for growth and enhanced competitiveness

A. Towards global competitiveness
B. Making the most of the internal market

Chapter 3. Trans-European networks

Chapter 4. Research and technological development

Chapter 5. The changing society, the new technologies

A. The information society
B. Biotechnology
C. The audiovisual sector

Chapter 6. The Community, an open and reliable partner

III. Employment

Chapter 7. Adaptation of education and vocational training systems

Chapter 8. Turning growth into jobs

Chapter 9. Statutory charges on labour

IV. Towards a new development model

Chapter 10. Thoughts on a new development model

PART C - Member States' contributions (separate volume)

PART A

WHITE PAPER

THE CHALLENGES AND WAYS FORWARD INTO THE 21st CENTURY

Why this White Paper ?

The one and only reason is unemployment. We are aware of its scale, and of its consequences too. The difficult thing, as experience has taught us, is knowing how to tackle it.

The Copenhagen European Council in June invited the European Commission to present a white paper on a medium–term strategy for growth, competitiveness and employment. That decision followed an in–depth discussion between the Heads of State or Government based on an analysis by the President of the Commission of the weaknesses of the European economies.

The White Paper draws in large part on the contributions from the Member States. It has also been guided by the discussions – often beset by conflict – under way in our countries between governments and social partners (employers' and trade union organizations).

The European Commission is aware of the difficulty of the task. For if the solutions already existed, our countries would surely have applied them; if there were a miracle cure, it would not have gone unnoticed. With national situations being so different, any proposal has to be presented with sensitivity and caution. That being so, the Commission does share the view, expressed by many Member States, that joint responses would strengthen the hand of each player, and therefore of the European Union.

There is no miracle cure

- ***Neither protectionism,*** which would be suicidal for the European Union, the world's largest trading power, and would run counter to its proclaimed objectives, in particular that of encouraging the economies of the poorest countries to take off;

- ***nor a dash for economic freedom:*** turning on the tap of government spending and creating money can, like a narcotic, produce a short–lived illusion of well–being. But the return to reality would be all the more painful when we had to repair the damage wreaked by inflation and external imbalances. The worst damage would be higher unemployment;

- ***nor a generalized reduction in working hours and job–sharing at national level:*** this would result in a slowing–down of production due to the difficulty of striking the right balances between the demand for skilled workers, the optimum utilization of plant and the supply of labour;

- ***nor a drastic cut in wages and a pruning of social protection to align our costs on those of our competitors in the developing countries:*** socially unacceptable and politically untenable, such an approach would only worsen the crisis by depressing domestic demand, which also contributes to growth and the maintenance of employment.

How has it come to this?

We will not dwell here on the analysis presented in Copenhagen. This has been confirmed and fleshed out by the national contributions and the Commission's research : competitiveness, growth, employment and unemployment are closely interrelated, and have been for some time.

Over the last twenty years

- the European economy's potential rate of growth has shrunk (from around 4% to around 2.5% a year);
- unemployment has been steadily rising from cycle to cycle;
- the investment ratio has fallen by five percentage points;
- our competitive position in relation to the United States and Japan has worsened as regards:
  - employment
  - our shares of export markets
  - R&D and innovation and its incorporation into goods brought to the market
  - the development of new products.

And yet the Community over the past few years enjoyed what all observers agree was a period of growth and restructuring prompted by the 1992 objective. That objective was not an illusion: it swiftly received broad support from all sections of society, and the structural changes it generated account for many of the nine million jobs created between 1986 and 1990.

The 1992 objective: a tangible reality

- Nine million jobs created between 1986 and 1990
- One half of a percentage point extra growth each year
- A 3% saving on the costs of international transport
- Investment up by one third between 1985 and 1990
- Three times more company mergers and acquisitions in the Community over the period in question
- Twice the number of European companies involved in mergers and acquisitions in the rest of the world
- A doubling of trade in the Community in sectors previously regarded as sheltered from competition
- 70 million customs documents done away with

This integration process is not yet complete since certain sectors are being only gradually opened up to competition; it does, however, amply demonstrate that Europe has been capable of anticipating developments, creating a stimulus and responding to it.

How, then, can we explain the fact that all these achievements have not made it possible at least to cushion the effects of the world recession? Was the single market process merely a flash in the pan?

While it is true that we have changed, the world has changed even faster.

The present crisis can be understood only in the light of the universality of the trends which have been shaping the global economy and their acceleration since the end of the 1970s.

Changes in the décor

In geopolitical terms

- new competitors have emerged and have shown their ability to incorporate the latest technical progress;
- the end of communism has opened up new potential for economic growth: 120 million people in neighbouring countries with a standard of living well below our own. But we have not been able to harness this for a new dynamism;

In demographic terms

- the ageing of the population and the transformation of family structures;

In technological terms

- the new industrial revolution is well under way and is causing rapid and far-reaching changes in technologies, jobs and skills;
- the economy is becoming increasingly knowledge-based, manufacturing activities are being farmed out, services are taking the lion's share, and the possession and transmission of information is becoming crucial to success;

In financial terms

- the interdependence of markets resulting from the freedom of capital movements together with new technology is an inescapable fact of life for all economic and financial operators.

The heart of the problem : the three types of unemployment

Since the beginning of the 1970s, unemployment in the Community has risen steadily except during the second half of the 1980s. Today 17 million people are out of work. Over the last twenty years, 80% more wealth has been created but total employment has risen by only 9%. To explain this, a distinction must be drawn between the three different forms of unemployment:

Cyclical unemployment

In a context in which labour resources are increasing by some 0.50% a year, any slackening in growth immediately triggers a sharp rise in unemployment. This is particularly so at present when, for the first time since 1975, Europe has experienced a decline in economic activity.

Structural unemployment

At the end of the 1980s, when the economy was going strong, unemployment still stood at 12 million.

The explanations for this rigidity of unemployment are now clear:

- The role we have come to play in the new international division of labour has not been an optimum one because we have neglected future growth markets in concentrating too much on the revenues and positions established in traditional industries.

- The relatively high cost of unskilled labour is encouraging investment in rationalization and holding back job creation in services.

- Our employment systems have aged: by this term we mean the whole complex of issues made up nowadays by the labour market, labour legislation, employment policy, the possibilities of flexibility within or outside enterprises, the opportunities provided or not provided by the education and training systems, and social protection.

- Finally and more especially, other countries are becoming industrialized and competing with us - even on our own markets - at cost levels which we simply cannot match.

"Technological" unemployment

This problem is as old as industrial society itself, which has continually changed - albeit not always smoothly - by incorporating technical progress. Nevertheless, the phenomenon now seems to be undergoing a change of scale. This is not to say that technological progress in enterprises is doing away with more jobs than it is creating: for example, the employment situation is on average more favourable in those firms that have introduced microelectronics than in those that have not done so.

It is nevertheless the case that we are once again passing through a period in which a gap is opening up between the speed of technical progress, which is concerned primarily with how to produce (manufacturing processes and work organization) and which therefore often destroys jobs, and our capacity to anticipate new (individual or collective) needs or new products which would provide new job opportunities.

And yet technical progress is presenting opportunities for growth and employment, on condition that we alter our development model, meet the needs stemming from the upheavals in social life, family life, urban civilization and new modes of consumption, preserve our rural areas, and improve the environment and the quality of our natural assets. In so doing, we will pave the way for our entry into the 21st century.

Ways forward into the 21st century

In order to reverse the course which our societies, bedevilled by unemployment, are taking, the European Union should aim to create 15 million jobs by the end of the century.

It is the economy which can provide the necessary pointers to a reappraisal of principles inherited from an age in which manpower resources were scarce, technological innovation was made possible through imitation, and natural resources could be exploited at will. We are thus setting out a number of broad guidelines which have a predominantly economic basis, although it will be seen that they cannot be dissociated from the major trends which are affecting society itself: an economy that is healthy, open, decentralized, competitive and based on solidarity. However, these efforts will succeed only if we make far-reaching changes in employment policy, which must once again become the centre-piece of our overall strategy.

A HEALTHY ECONOMY

The people of Europe need stability. The false prophets of inflation and of a return to exchange–rate variability represent special or short-sighted interests. Their bad money still threatens to oust the good.

The White Paper is, accordingly, consistent with the guidelines submitted to the European Council, in accordance with the new Treaty (Article 103), to mark the beginning of the second stage of European economic and monetary union, which must be successful if a single currency is to be achieved. We must therefore place our thinking within a ***macroeconomic reference*** framework for both economic and monetary convergence which will increase the opportunities available to our economies.

This strategy could be applied in two phases, the first consisting of pulling out of the current recession as quickly as possible and the second from the mid–1990s consisting of returning to a path of strong and healthy growth. The macroeconomic policies to be implemented for these two phases are set on similar courses but have different points of emphasis.

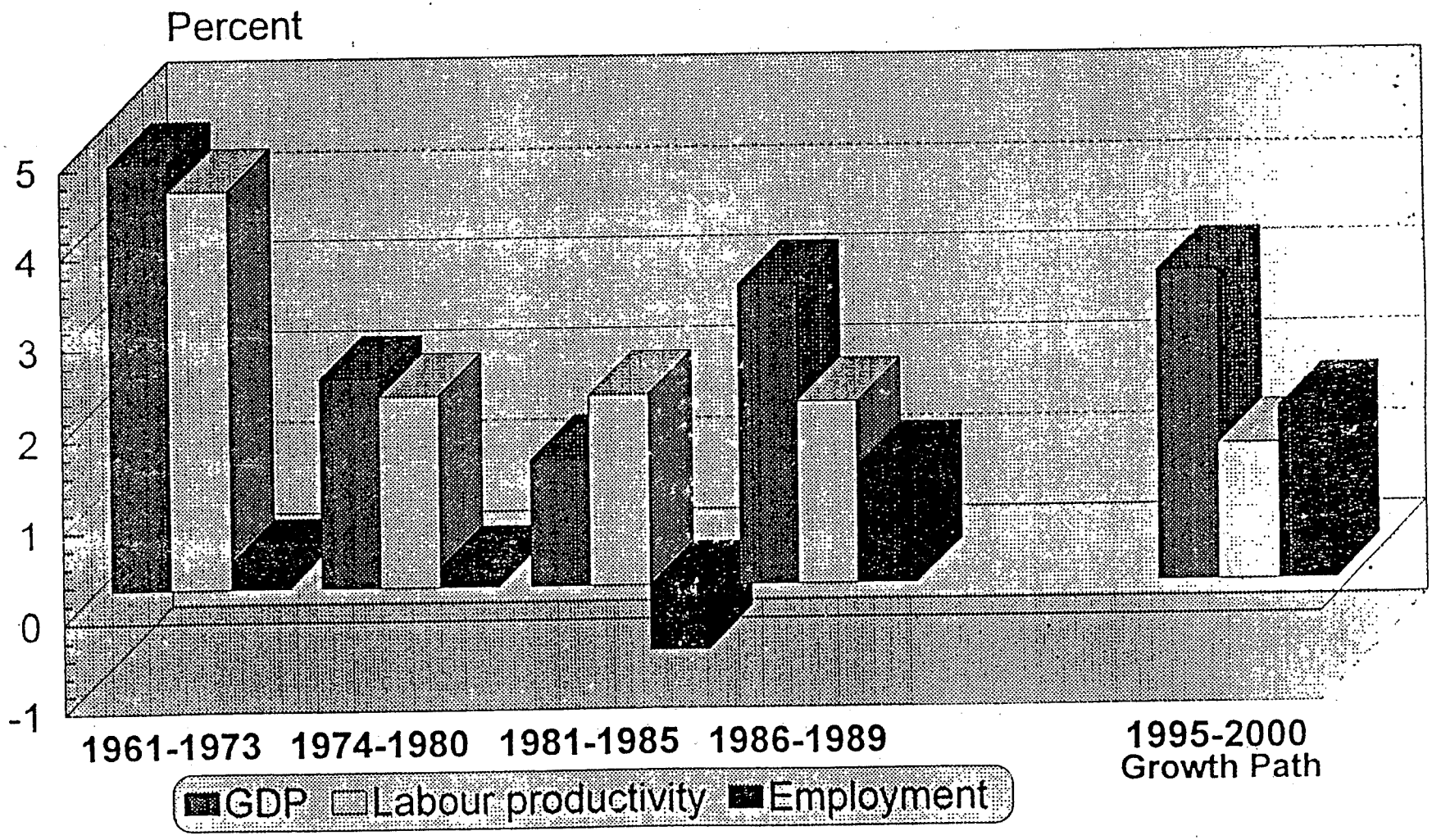
The gradual reduction in public deficits is necessary during the initial phase in order to bring indebtedness under control and to continue to increase public saving during the second phase. This will call for increased efforts to restructure spending - and in particular to curb operating expenditure - in favour of public resources allocated to tangible and intangible investment and to an active employment policy.

Stable monetary policies consistent with the aim of low inflation will be a constant benchmark throughout the period. They would lead to further interest–rate cuts that would make more attractive the ***investment*** essential to the modernization and competitiveness of our economies. Investment in infrastructures, housing and environmental–improvement projects would thus be given a particular boost.

Finally, the ***trends of all categories of income*** should be made consistent with the objectives of monetary stability and cost moderation. During the first phase, the task would be to avert an acceleration which would frustrate the reduction of long-term interest rates; during the second, it would be necessary to guarantee an adequate rate of return to permit an increase in the investment ratio and hence in growth.

Growth Path compared

(average % change per year)



AN OPEN ECONOMY

Only properly managed interdependence can guarantee a positive outcome for everybody.

Each of the major bursts of growth in the European economies started with a qualitative leap in international trade. The most spectacular contribution probably came from the establishment of the multilateral trading system resulting from the Bretton Woods agreements after the Second World War.

Today we are perhaps seeing the beginnings of an equally important leap forward with the very rapid integration into world trade of developing countries and former communist countries.

The Community must be open and prepare itself for this prospect. This is why a successful completion of the Uruguay Round negotiations is of such importance for it too. For the first time, these negotiations will produce a global agreement between industrialized and developing countries containing balanced concessions aimed at fair access to all markets.

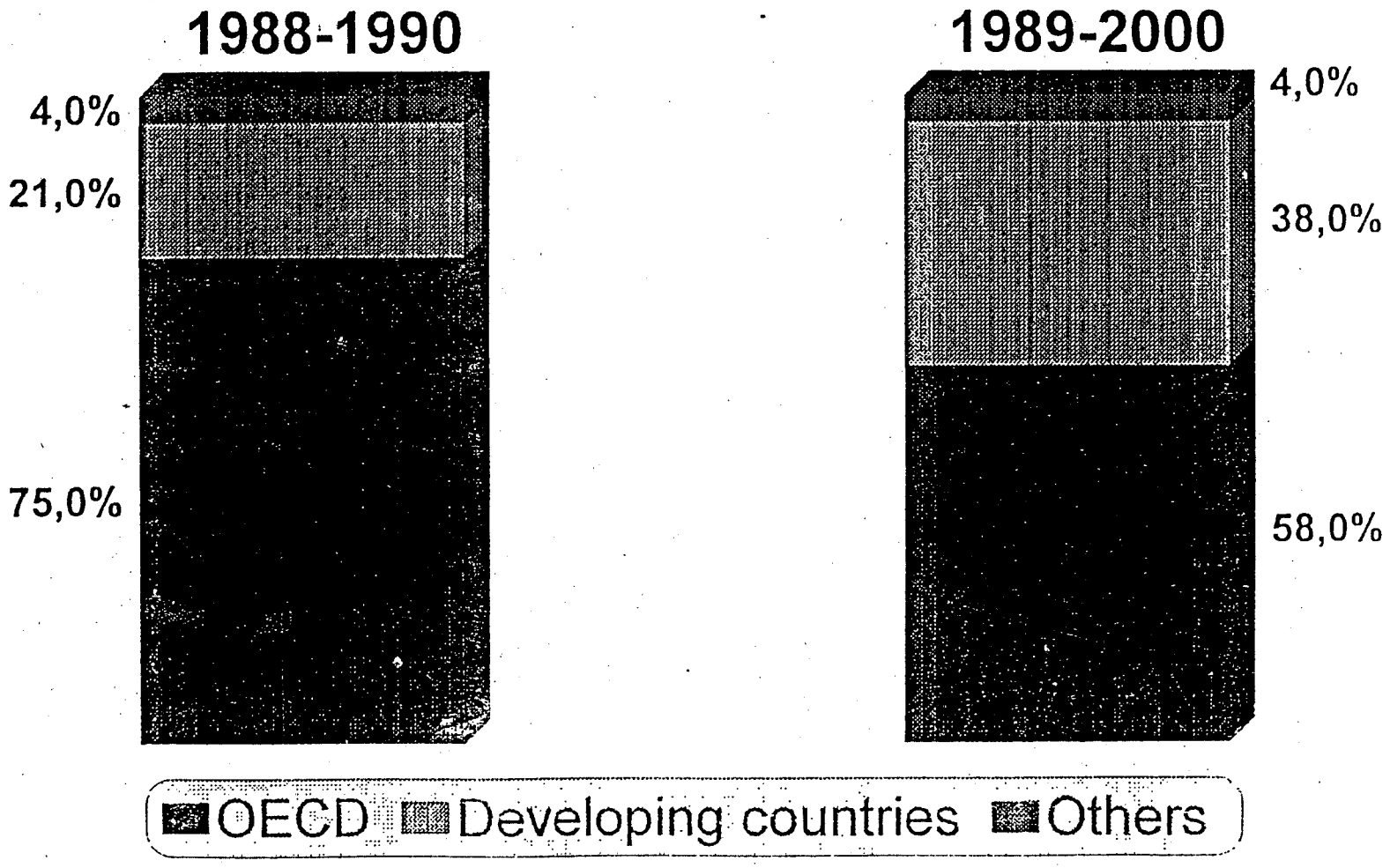
Among the issues in these negotiations, the transformation of GATT into a ***fully fledged international institution designated a "multilateral trade organization" would guarantee a sustainable and harmonious development of international trade***. The Community is attached to this idea: it regards it as the means of ensuring that GATT has the authority to stand up to hegemony and to address other issues where the existence of multilateral rules would be invaluable. There is indeed a need to ensure better consistency between the various bodies responsible for fostering healthy competition and between the international institutions responsible for monetary or other relations, to deal with the inequality of the conditions for ***direct investment***, and to guarantee a fair sharing-out of burdens in the area of environmental protection.

The strengthening of the multilateral trading system, its effective application and the transparency of its rules are, for the Community, the best guarantee of success with its own effort to adjust. This is part and parcel of the goal of achieving coherent world management of the problems posed by development inequalities and the concentration of poverty in certain regions.

The European Union has put this openness of mind into practice with the European Economic Area. It must now demonstrate this openness to its eastern and southern neighbours. Enormous potential exists, but it requires us to invest massively, to transfer a considerable volume of know-how, to open up our markets more widely and to step up industrial cooperation. If all of these countries manage to pursue reasonable policies of adjustment and modernization, they will fully benefit from our action and return those benefits to us in the form of new markets and, consequently, new jobs.

Where is the Growth?

(Percentage of world output)



A DECENTRALIZED ECONOMY

The market economy has a decentralizing effect. This was the reasoning behind the "single market" project (Objective 92). Its aim was not only to achieve economies of scale but also to set free the dynamism and the creativity inherent in competition.

Decentralization now also reflects a radical change in the organization of our societies, which are all confronted with the growing complexity of economic and social phenomena and the legislative or regulatory framework.

Hence the growing importance of the local level at which all the ingredients of political action blend together most successfully and partnership networks are developing.

Hence also the decentralization movement affecting the business world. SMEs are often cited as models because they embody operational flexibility and a capacity for integration which the units which make up the big companies are now trying to imitate. Hierarchical and linear systems are gradually giving way to interactive organizations.

This movement towards decentralization, supported by the new technologies, is taking us towards a veritable information society. The corollary to decentralization is information sharing and communication.

The information society

- The dawning of a multimedia world (sound - text - image) represents a radical change comparable with the first industrial revolution;
- Tomorrow's world is already with us: by the end of the century there will be ten times as many TV channels and three times the number of subscribers to cable networks. In the United States it is estimated that six million people are already involved in teleworking;
- The United States has already taken the lead: 200 of its biggest companies already use information highways;
- At the heart of the development model for the 21st century this issue is a crucial aspect in the survival or decline of Europe;
- It can provide an answer to the new needs of European societies: communication networks within companies; widespread teleworking; widespread access to scientific and leisure databases; development of preventive health–care and home medicine for the elderly.

The European dimension would give the information society the best possible chances of taking off. The Commission is therefore proposing, in the context of a partnership between the public sector and the private sector, to accelerate the establishment of "information highways" (broadband networks) and develop the corresponding services and applications (see Development Theme I).

A MORE COMPETITIVE ECONOMY

Drawing maximum benefit from the single market

While industrial policy continues to be controversial no–one is in any doubt as to the responsibility of governments and of the Community to create as favourable an environment as possible for company competitiveness. Compliance with the competition rules is an important element. It helps to ensure that the single market is a living reality. However, where companies are concerned, progress is needed in three areas:

- The first concerns the body of rules (laws, regulations, standards, certification processes) which assure the smooth functioning of the market. These rules (concerning pharmaceuticals, intellectual property or company law, for example) have to be supplemented. But, above all, how it then develops has to be guaranteed against the risk of inconsistency between national and Community laws. This means fresh cooperation between governments at the legislative drafting stage. Likewise, care should be taken to ensure that the Community legislation affecting companies is consistent, especially the environmental legislation. This is the aim of the strategic programme which the Commission is about to propose.

- The second condition revolves around small– and medium–sized enterprises. While they are a model of flexibility for big companies, they are also increasingly a factor of competitiveness as a result of "farming–out" and subcontracting. Hence the measures taken on the initiative of big companies to galvanize their suppliers and clients. However, the "demography" of SMEs, i.e. their birth, growth and regeneration, is also a matter of national policy. In some countries it will be necessary to adapt their tax systems, rights of succession and access to equity and to simplify inter–company credit regulations and practices. While most of the work has to be done at national level, the Community, for its part, must help to fit SMEs into the dynamics of the single market. The immediate task, therefore, is to work towards simplification and information. An initiative will shortly be proposed in this connection, among other things to facilitate trade and develop cooperation between SMEs across the old internal frontiers.

- The third condition concerns the accelerated establishment of trans–European infrastructure networks (see Development Theme II).

... The trans-European infrastructure

Why ?

- Better, safer travel at lower cost;
- Effective planning in Europe;
- Bridge-building towards Eastern Europe;

How ?

- Remove regulatory and financial obstacles;
- Get private investors involved in projects of European interest (applying the provisions of the Treaty, "declaration of European interest");
- Identify projects on the basis of the master plans adopted (transport) or in preparation (energy).

In order to establish these networks, promote the information society, and develop new environmental improvement projects, the Commission proposes to accelerate the administrative procedures, act as a catalyst, to use the existing financial instruments and to supplement them through recourse to saving as indicated in the annex.

Stepping up the research effort and cooperation

Without eschewing competition, the ability to cooperate and share risks is increasingly becoming a sign of creativity. Our laws, our tax systems and our programmes have to be adapted as a result, both at national and at European level. Community competition policy has thus made broad allowance for these new forms of inter–company cooperation.

As part of an increase in the overall research effort, cooperation between the different countries' research policies and between companies will be encouraged. This cooperation will gradually become a basic principle and not just one "aspect" of Community research and development policy. This principle will help to identify major priorities and to promote meetings between operators and especially between producers and users concerning important issues of common interest, this being the only guarantee that market potential is taken into account when defining ***research priorities***.

The Commission will propose to the Member States that this new approach should be followed for a limited number of major joint projects geared to the following:

- ***New information technologies***, the importance of which has already been emphasized.
- ***Biotechnology***, where the early use of research resources will make for greater synergy between chemical companies and the big potential users in the health and agri–foodstuffs sectors.

- *Eco-technologies*, meaning radical innovations targeting the causes of pollution and aiming at environmental efficiency throughout theproduction cycle. Ecotechnologies will soon provide a major competitive advantage.

AN ECONOMY CHARACTERIZED BY SOLIDARITY

All this shows how the dynamism of the market can help boost growth.

Experience has also shown, however, that the market is not without its failings. It tends to underestimate what is at stake in the long term, the speed of the changes it creates affects the different social categories unequally, and it spontaneously promotes concentration, thereby creating inequality between the regions and the towns. Awareness of these insufficiencies has led our countries to develop ***collective solidarity mechanisms***. At Community level the Single European Act has helped to restore the balance in the development of the single market by way of joint flanking policies as part of economic and social cohesion.

However, the social welfare system is now being re–examined in many Member States to improve efficiency and reduce costs through greater responsibility and selectiveness. The new model of European society calls for less passive and more active solidarity.

Solidarity, first of all, between those who have jobs and those who do not. This key concept has not figured at all in the collective discussions and negotiations of the last ten years. That is why we are proposing a sort of European social pact, the principle of which is quite simple but whose detailed arrangements would be adapted to the specific circumstances of each country and each business; in the spirit of a decentralized economy and of subsidiarity, new gains in productivity would essentially be applied to forward-looking investments and to the creation of new jobs.

Solidarity between men and women making it easier to reconcile family life and working life and ensuring that greater account is taken of the role of women in the development of human resources (social services, working hours, diversified training).

Solidarity also between generations, with an eye to the repercussions of a demographic trend which will see falling numbers of persons of adult, working age. It is absolutely essential that all decisions taken today take account of this demographic dimension. That is why we must not only tackle unemployment, which is jeopardizing all our social security systems, but also expand, and not reduce, the volume of work which generates wealth and so finances solidarity.

Solidarity, once again, between the more prosperous regions and the poor or struggling regions. Hence the confirmation of economic and social cohesion as an essential pillar of European construction.

Solidarity, lastly and most importantly, in the fight against social exclusion. If only one proof were needed that our economies have not yet reached maturity and that there are still needs to be met it would be the existence in Europe of some fifty million people below the poverty line. This is a matter for the Member States, but it is also the business of each citizen to practice "neighbourly solidarity". We need a comprehensive policy, preventive as well as remedial, to combat the poverty which splits society in two. The areas of action are familiar: renovation of stricken urban areas, construction of subsidized housing, adaptation of education systems with extra resources for children from disadvantaged backgrounds, and an active employment policy which attaches high priority to the search for an activity or training accessible to everyone rather than the registration and payment of the unemployed, even though, in the last resort, this is still essential where all other means of social reinsertion seem, for the moment, to be exhausted.

ACTION ON JOBS

As we have seen, the Community has failed to match the substantial increase in generated wealth with parallel improvements in job opportunities. Looked at more closely, however, the performances of individual States differ quite considerably. For instance, Germany and Spain have enjoyed a comparable rate of growth over the last 15 years of around 2.3%, yet their average levels of unemployment are 6 and 16% respectively. Over the same period, meanwhile, the United Kingdom, France, Belgium and Italy have all had an unemployment rate of around 9% of the active population, but with growth rates ranging from 1.8 to 2.5% on average. These disparities tell us a lot.

In a general manner, they show that growth is not in itself the solution to unemployment, that vigorous action is needed to create jobs. However, such action must take account of national circumstances. More specifically, the inflexibility of the labour market, which is responsible for a large part of Europe's structural unemployment, can be traced back to specific institutional, legal and contractual circumstances in each country. ***The educational system, labour laws, work contracts, contractual negotiation systems, the social security system, and business management (including internal work management) form the pillars of the "employment environment" in each Member State*** and combine to give each of them a distinctive appearance. In each case, the entire environment must be mobilized to improve the functioning of the labour market. This goes to show, once again, that there is no miracle solution; nothing short of coordinated action by the various players responsible for the components of these environments can effect the necessary transformation. Moreover, in each country the methods of social dialogue will reflect national traditions.

Priorities for action on jobs

- lifelong education and training;
- greater flexibility, both internally and externally;
- greater expectations from decentralization and initiative;
- reduction in the relative cost of low-qualified work;
- thorough overhaul of employment policies;
- efforts to meet new needs.

Investment in education and training: knowledge and knowhow throughout life.

Our countries' education systems are faced with major difficulties, and not only of a budgetary nature. These problems are rooted in social ills: the breakdown of the family and the demotivation bred by unemployment. They also reflect a change in the very nature of what is being taught. Preparation for life in tomorrow's world cannot be satisfied by a once-and-for-all acquisition of ***knowledge and know-how.*** Every bit as essential is the ability to learn, to communicate, to work in a group and to assess one's own situation. Tomorrow's trades will require the ability to make diagnoses and propose improvements at all levels, and the autonomy and independence of spirit and analytical ability which come of knowledge. Hence the need to adapt the content of training and to be able to improve one's training (knowledge and know-how) whenever necessary.

Lifelong education is therefore the overall objective to which the national educational communities can make their own contributions. Difficult choices will have to be made, between increasing university capacity or quality, between higher education and vocational paths, and between traditional courses and "sandwich" courses (studying plus work experience). However, each country should be aiming towards ***universally accessible advanced vocational training.***

As is shown by the Member States' contributions, principles and methods of financing may differ. In some cases, the emphasis is on equal opportunities for all individuals and the proposed response is the provision of training capital or cheques financed by the redistribution of public resources. In other cases, advanced vocational training is linked to businesses and so contractual mechanisms will be proposed for training investment or for co-investment with the participation of wage-earners. In any event, public and private efforts must be married to create the basis in each Member State for a ***genuine right to on-going training.*** This should be a key area of social dialogue at European level. A start has in fact already been made. To enhance this right, the Community will have to facilitate cooperation between the Member States with a view to creating a genuine European area for vocational qualifications.

The need for double flexibility - both internal and external - in labour markets

Generally speaking, the flexibility of the labour market has deteriorated under the effects of an accretion of partial measures designed to reduce registered unemployment. All of these measures now need to be reexamined by all the players with a view to removing obstacles to employment.

The question of labour flexibility needs to be examined from two angles: that of the external labour market, where supply meets demand, and that of the market internal to each business, i.e. the human resources at its disposal which it adjusts according to its needs, and the chosen forms of work organization and working hours.

Improving ***external flexibility*** means making it possible for more unemployed persons to meet the identified requirements of businesses. The first step here is to improve geographical mobility. This could be encouraged by injecting new impetus into the accommodation market and, in particular, by removing obstacles to the construction of rented accommodation.

Access to on-going training is a major pillar of flexibility, which also calls for initiatives, sometimes radical, from the two sides of industry in cooperation with the public authorities:

- In certain countries of the north of the Community reducing certain unemployment benefits and cutting direct taxation on low incomes helps to combat undeclared work. However, unemployment benefits can only be reduced so far before the poverty line is reached.

- In several southern countries, the laws on the conditions under which workers on unlimited contracts may be laid off need to be made more flexible; this will help to limit precarious work.

- In many countries, in both north and south, labour compartmentalization is detrimental both to the mobility of the active population and to the retraining of the unemployed. Bridging access needs to be established through legislation or collective negotiation.

- In general, the adjustment of income guarantee mechanisms needs to be combined with active placement policies.

Internal flexibility is the result of optimum management of a company's human resources. The aim is to adjust the workforce without making people redundant wherever this can be avoided. Focusing on the continuity of the link between the company and the worker, it maximizes the investment in human resources and staff involvement. It is up to individual companies to improve internal flexibility by means of staff versatility, the integrated organization of work, flexible working hours (development of part-time working or job-sharing) and performance-related pay. Tailored to the European company model, it should be central to negotiations within the company between management and staff representatives.

The virtues of decentralization and initiative

The optimum operation of the labour market calls for a large degree of decentralization within "employment areas". In return, the national authorities should focus on the quality of training and compatibility between different types of training, to make it easier to move from one specialization to another. The successful experience of several Member States shows the importance of effective participation of the social partners in the decentralized management of employment areas.

Likewise, it is only by a decentralized approach, i.e. at company level, that adjustments to working hours can lead to improved competitiveness, and thereby encourage job retention and job creation.

Thus we can see how at Volkswagen imaginative negotiations based on a four-day week have led to a sensible, socially responsible form of partial unemployment. More flexible retirement schemes, more diversified working years, and greater provision for part-time working correspond in many situations to the wishes of salaried staff and the interest of undertakings which are concerned to make better use of their production potential. Very often, such "downward" adjustments in working hours are blocked by inflexible practices which standardize the working week in Europe at between 37 and 39 hours. To remove these obstacles, it is necessary, on the basis of the specific provisions of each country, to review labour legislation (role of legislation on working hours) and contractual practices (overtime pay), and in many cases simplify the way in which pension rights are calculated.

Reducing the relative cost of unskilled and semi-skilled labour

The problem of social security contributions has to be seen in the broader context described in Part B of this document (Chapter 9). In most countries of the Union, labour costs have to bear the heavy burden of statutory charges. It should be remembered that between 1970 and 1991 they rose from 34% to 40% of GDP whereas, for example, they remained stable in the United States, at below 30%. Are we not to see this as a cause of the economic slowdown and especially of the increase in unemployment?

To return to unskilled and semi-skilled labour, which is very closely linked to long-term unemployment, it should be noted that, in eight out of the twelve countries of the European Union, social security contributions are relatively more onerous on low incomes. These countries suffer the most from what is one of the most severe structural causes of unemployment and undeclared employment in the Community.

Studies have been carried out in several countries with very high levels of social security contributions. These studies show that a reduction of 30%-40% in social security contributions for low-paid workers would increase employment by 2%. In other countries, the possibility of replacing existing forms of income guarantee payments with a system of negative tax deserves close attention.

For most countries of the Union, it is essential to reduce the non-wage costs of unskilled and semi-skilled labour by an amount equivalent to 1 or 2 points of GNP by the year 2000. The improvement in tax revenue resulting from this measure would offset the cost by up to 30%. The remainder should be financed by savings or other revenue. Irrespective of its intrinsic merits, the CO_2/energy tax proposed by the Commission is one of the best ways of offsetting reductions in the cost of employment. Homogeneous taxation at source of investment income as proposed by the Commission since 1989 would be another possibility.

A full-scale overhaul of employment policy

Investing in human resources is not the task of business alone. It is also the task of government. It is no longer possible to leave masses of unemployed people in Europe unoccupied. Such is, however, the structure of government spending on unemployment: roughly two-thirds of public expenditure on the unemployed goes on assistance and the remainder on "active measures".

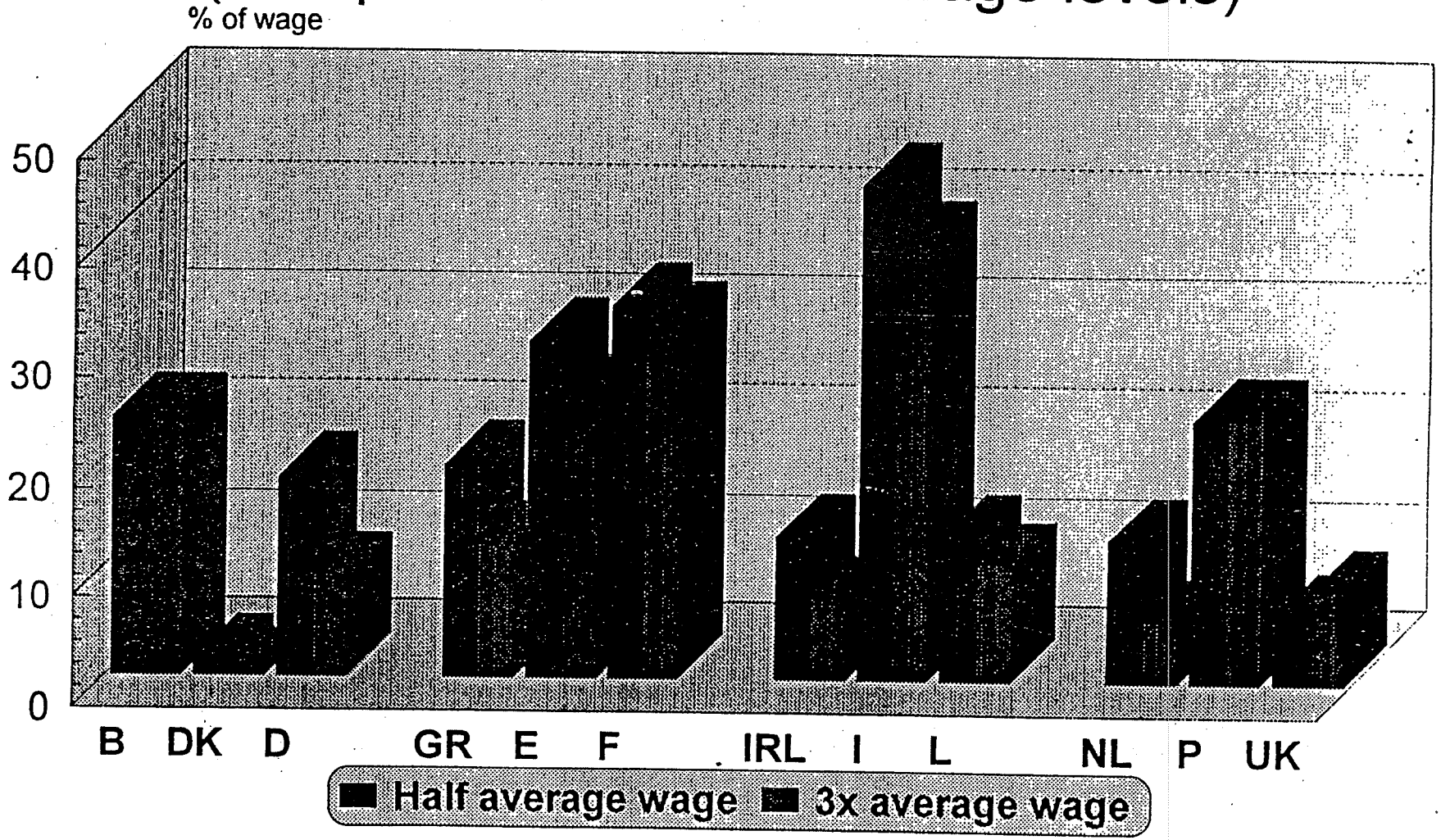
A complete reversal of attitude is required, the aim being to prevent long-term unemployment. On the one hand, the unemployed should be offered, according to how long they have been unemployed, first training leading to meaningful qualifications, then the possibility of working, possibly in the public sector, for a number of months. In exchange, unemployed people who are thus given real assistance in returning to employment would make a personal investment in this training and employment. This, too, is a question of a social dialogue in which the unemployed should themselves be involved.

Such a substantial change would require a considerable increase in public employment services, the objective being for every unemployed person to be monitored personally by the same employment adviser. The job of the employment service would become more diversified but comprise three main tasks: provision of information, job placement and support.

Contrary to popular opinion, such an overhaul of employment policy would not be prohibitively expensive. For example, it has been calculated that the cost of tripling operational expenditure on the public employment services in the countries of the Union would mean an increase from 0.17% to 0.5%

Employers' Social Contributions

(Comparison at different wage levels)



Source: European Commision.

of GNP. Spread over a period of three years, the corresponding expenditure would be almost entirely offset by the fall in unemployment, estimated at 100 000 in the first year, 400 000 in the second year, and a million in the third year.

Bringing the long-term unemployed - those who have been unemployed for more than twelve months - - back into employment is a difficult but not impossible task; this is demonstrated by the success of initiatives in several countries aimed at creating a real route back into employment for such people. These initiatives should be generalized, in cooperation with various associations and the local authorities.

Finally, active employment policy should cross a new threshold in promoting youth employment. Anyone who leaves the school system before the age of 18 without acquiring a meaningful vocational certificate should be guaranteed a "YouthStart". It is proposed that a scheme should be progressively established at national level which will give everyone access to a recognized form of training, preferably accompanied by employment experience. Moreover, at Community level these schemes could be supplemented by training experience and public utility work in another Member State of the Union, to be financed by European Social Fund pilot initiatives. This initiative could back up the "YouthStart" arrangements.

Dealing with new needs

Many needs are still waiting to be satisfied. They correspond to changes in lifestyles, the transformation of family structures and relations, the increase in the number of working women, and the new aspirations of the elderly and of very old people. They also stem from the need to repair damage to the environment and to renovate the most disadvantaged urban areas.

The objection will be voiced that if such needs exist, the market should rapidly provide for them. In fact, the development of both the supply of and demand for such new services comes up against barriers:

- on the demand side there is the problem of price, already referred to in connection with the costs of employment;

- on the supply side there is reticence to take jobs which are perceived as being degrading, because they are often synonymous with domestic service and unskilled or semi-skilled work. However, certain important qualities are needed for the jobs in question.

As a result, the development of the services in question is either left to the undeclared employment market, or is publicly funded, which is expensive. A new initiative could stimulate both demand and supply, thus creating a "continuum" of possibilities ranging from supply totally protected by public subsidies to totally competitive supply. Thus a new "social economy" would be born, benefiting:

- on the demand side, from incentives such as income tax deductibility, or the local issuing of "vouchers" along the lines of luncheon vouchers, issued instead of providing the social services normally provided by employers and local authorities, which can be exchanged for local services ("service vouchers");

- on the supply side, from traditional subsidies for the setting-up of undertakings, which could be increased in cases where a "social employer" undertakes to employ formerly unemployed people, and from training to develop the skills needed for these new professions.

In order to be compatible with budgetary constraints, this balance will have to take different forms in different countries.

Sources of new jobs

The scope for job creation depends largely on the existing structures and services in each country, lifestyles, and tax rules.

However, several estimates agree that some 3 million new jobs could be created in the Community, covering local services, improvements in the quality of life and environmental protection.

Examples:

Local services

- Home help for the elderly and handicapped, health care, meal preparation and housework
- Minding pre-school-age children and schoolchildren before and after school, including taking them to and from school
- Assistance to young people facing difficulties, comprising help with schoolwork, provision of leisure facilities, especially sports, and support for the most disadvantaged
- Security in blocks of flats
- Local shops kept in business in rural areas, and also in outlying suburban areas

Audiovisual

Provision of leisure and cultural facilities

Improvements in the quality of life

- Renovation of rundown areas and old housing with a view to increasing comfort (installation of bathrooms and noise insulation) and safety;
- Development of local public transport services, which should be made more comfortable, more frequent, accessible (to the handicapped) and safe, and the provision of new services such as shared taxis in rural areas;

Environmental protection

- Maintenance of natural areas and public areas (local waste recycling)
- Water purification and the cleaning-up of polluted areas
- Monitoring of quality standards
- Energy-saving equipment, particularly in housing

CALL FOR ACTION

The analyses set out in this document and the possible solutions identified should guide us towards a sustainable development model, both from the viewpoint of the effectiveness of the triangular relationship growth-competitiveness-employment and as regards the environment and the improvement in the quality of life.

The effort to be made calls for adaptations in behaviour and policies at all levels: the Community level, the national level, and the local level. Since we are aware of the differing situations in Member States, we deemed it preferable not to formulate the possible solutions in unduly concise terms. It will be for each Member State to take from the document the elements it regards as making a positive contribution to its own action.

Nevertheless, in the Commission's view, the individual chapters of Part B should provide the basis for work in the various specialized meetings of the Council of Ministers. If conclusions along these lines were reached at the forthcoming European Council meeting, this would facilitate and actually set in motion the mobilization of the Community institutions in the pursuit of the objectives set.

As for Community action proper, it is proposed to impart a new impetus or give a new form, but only in accordance with five priorities:

- Making the most of the single market;
- Supporting the development and adaptation of small and medium-sized enterprises;
- Pursuing the social dialogue that has, to date, made for fruitful cooperation and joint decision-making by the two sides of industry, thereby assisting the work of the Community;
- Creating the major European infrastructure networks;
- Preparing forthwith and laying the foundations for the information society.

These last two priorities hold the key to enhanced competitiveness and will enable us to exploit technical progress in the interests of employment and an improvement in living conditions.

It needs to be stressed that the implementation of these two priorities in no way calls into question the financial decisions taken as part of Package II by the Edinburgh European Council. There is, therefore, no need to review the ceilings on resources.

Recourse to saving is the only other source of financing. It would be modest in magnitude since the borrowings envisaged would account for less than 2% of total market issues.

For the rest, what we are advocating is not only economically indispensable but also financially viable and hence carries no risk of adding to national public deficits.

Through these forward-looking measures, the Community will lay the foundations for sound and lasting economic growth the benefits of which will far outweigh the cost of raising the funds required.

As a parallel development, and this is also one of the far-reaching changes made to our growth model, the new-found consistency between macroeconomic policy and an active employment policy will eliminate all the behavioural or structural rigidities that are partly to blame for the underemployment with which we are having to contend. It will then be possible to satisfy the numerous needs that have not

yet been met as well as those to which the changes both in the organization of our societies and in the organization and sharing-out of work will give rise.

The Commission thus calls on everyone to conduct a lucid analysis of our strengths and weaknesses and to adapt behaviour to the rapid changes taking place in today's world, setting our sights and focusing our determination on what the future holds.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

COM(93) 551 final

Brussels, 17 November 1993

GREEN PAPER
EUROPEAN SOCIAL POLICY
OPTIONS FOR THE UNION

(presented by the Commission)

GREEN PAPER
EUROPEAN SOCIAL POLICY
OPTIONS FOR THE UNION

INTRODUCTION - THE PURPOSE OF THE GREEN PAPER 6

I. ACHIEVEMENTS OF THE COMMUNITY SOCIAL DIMENSION 9

A LEGAL ATTAINMENTS OR "ACQUIS" 9
B THE CHARTER OF FUNDAMENTAL SOCIAL RIGHTS FOR WORKERS AND THE ACTION PROGRAMME 10
C FINANCIAL SUPPORT 11
D COOPERATION, MOBILISATION, EXCHANGES 12
E SOCIAL DIALOGUE: A CONSENSUS APPROACH 12
F CONCLUSION 13

II. THE SOCIAL CHALLENGES FOR EUROPE 14

A EUROPE IN THE WORLD 14
B WHAT SORT OF A SOCIETY DO EUROPEANS WANT? 15
C IS THERE A ROUTE BACK TO FULL EMPLOYMENT? 18

1. The Challenge of Technological and Structural Change 19
2. The Employment Policy Tripod 20
3. The Role of Work in Society 21

D A NEW ROLE FOR THE WELFARE STATE? 21

1. Social exclusion 22
2. Social policies to integrate people into society 23
3. A demographic transformation 24

E ISSUES OF SOCIAL JUSTICE AND EQUALITY OF OPPORTUNITY 25

1. Education cannot do it alone 25
2. The workplace as the new frontier 26
3. Inter-generational inequalities 26
4. Citizenship and workers' rights 27

F WOMEN'S RIGHTS AND OPPORTUNITIES 27

G THE OPPORTUNITIES AND LIMITS OF INTERNATIONALISATION AND GLOBALISM 28

1. The need for social ground rules 29
2. The implications for Europe 30

H THE CHANGING NATURE OF PRODUCTION 30

1. Where Europe stands 31
2. The new balance between macro-economic and structural policies 31
3. The interdependence between physical and "intangible" capital 32
4. The obsolescence of human capital 32
5. Creativity within enterprises 32
6. Job creation and entrepreneurship 32
7. The role of services 33
8. Quality of output, quality of work and quality of life 33
9. The urban/rural balance 34

I WHERE THE CHALLENGES LIE - A SUMMARY 35

III. EUROPEAN UNION - POSSIBLE RESPONSES TO THE CHALLENGES

A DEMOCRACY AND SOCIAL POLICY: A MEDIUM TERM STRATEGY 37

B PRIORITY ISSUES COMMON TO THE MEMBER STATES: THE CONVERGENCE OF SOCIAL POLICIES 39

1. IMPROVING THE EMPLOYMENT SITUATION 40

2. ACCELERATING PROGRESS TOWARDS A QUALITY - BASED PRODUCTION SYSTEM 43

(a) Human resource development 44
(b) Labour standards and working conditions 45
(c) Redefining labour market adaptability 46
(d) Measures to accompany a quality-based production system 47

3. STIMULATING SOLIDARITY AND INTEGRATION 48

(a) Convergence of social policies 48
(b) The fight against poverty and exclusion: prevention and rehabilitation 49
(c) Youth opportunities and risks 51
(d) The economic and social role of the elderly 52
(e) Equal opportunities for immigrants 53
(f) The integration of disabled people 54
(g) The fight against racism and xenophobia 55
(h) Social policies and rural development 55

C MAIN POLICY OBJECTIVES AT EUROPEAN LEVEL 57

1. THE SINGLE MARKET AND THE FREE MOVEMENT OF PEOPLE 59

2. PROMOTING EQUAL OPPORTUNITIES FOR WOMEN AND MEN IN A CHANGING EUROPEAN SOCIETY 63

3. THE SOCIAL TRANSITION TO ECONOMIC AND MONETARY UNION 66

4. ISSUES OF SOCIAL STANDARDS 68

(a) Common minimum standards relating to working conditions and labour law 68
(b) Social standards within Europe 69
(c) Adjustment assistance 70

5. REINFORCING THE SOCIAL DIALOGUE 71

(a) Strengthening the architecture and functioning of the Social Dialogue 72
(b) The issue of European-wide collective bargaining 72
(c) The changing industrial relations agenda 73

6. HEALTH MATTERS 75

(a) Health and safety at work 75
(b) Public health 76

7. ECONOMIC AND SOCIAL COHESION: THE ROLE OF THE EUROPEAN SOCIAL FUND 76

(a) Tackling the diverse needs of the unemployed and those excluded from the labour market 77
(b) Adapting the workforce to the new challenges 78
(c) Strengthening initial training/RST systems 78
(d) A partnership approach 79
(e) Concentrating on the areas of greatest need 79

8. INTERNATIONAL ASPECTS 81

(a) Minimum international labour standards 81
(b) The EFTA candidates 82
(c) The Central and Eastern European countries 82

9. DEMOCRATISING THE PROCESS OF SOCIAL CHANGE AND CONSTRUCTING A PEOPLE'S EUROPE 83

IV. CONCLUSION 86

V. LISTING OF QUESTIONS 87

ANNEXES

I SUMMARY OF EXTERNAL CONTRIBUTIONS TO THE GREEN PAPER
II LIST OF LEGISLATION (NON EXHAUSTIVE)
III IMPLEMENTATION OF THE SOCIAL CHARTER ACTION PROGRAMME
IV EUROPEAN SOCIAL DIALOGUE
V PROGRAMMES, NETWORKS AND OBSERVATORIES

INTRODUCTION - THE PURPOSE OF THE GREEN PAPER

European social policy[1] is entering into a critical phase. This is due to three main factors:

- the present Social Action Programme is reaching its natural end. The Commission has presented all of the 47 proposals involved and, while some of the most important proposals are still pending before the Council, the majority have been adopted;

- the entry into force of the Treaty on European Union has opened up new possibilities for Community action in the social field, particularly by giving a stronger role to the social partners; and

- the changing socio-economic situation, reflected notably in the serious levels of unemployment, is requiring a new look at the link between economic and social policies, both at national and Community level.

The Commission considers that this situation requires the launching of a wide-ranging debate about the future direction of social policy, before it proceeds to put forward specific proposals in the form of a White Paper.

To prepare this Green Paper, the Commission issued a public appeal for contributions and comments. 150 contributions have been received, including official responses from Member States and from a wide range of bodies and individuals. These are listed in Annex 1. The contributions have demonstrated a firm interest in clarifying various aspects of EC social policy in the next stage of development of the European Community.

The intention is to stimulate a wide-ranging debate within all Member States about the future lines of social policy in the European Union. It is being issued to coincide with the ratification of the Maastricht Treaty, an opportune time to take stock and consider the different options for the future.

The Green Paper is, therefore designed, to form the basis of such a debate, which, it is hoped, will take place not only at national level within each Member State but also between all interested parties, including, of course, the social partners, as well as specific interest groups. The Commission will follow these discussions carefully and seek to draw from them the major themes of the future White Paper. This Green Paper does not deal with the procedural implications of the new Maastricht provisions as these will be the subject of a separate Communication.

Of course, this process will be taking place at a moment when the attention of the Community is focused on the whole issue of how to reconcile economic and social objectives in the face of rising unemployment and growing concern about Europe's ability to remain competitive into the 21st century.

---

1 The term "social policy" has many different meanings which also vary from Member State to Member State. For the purposes of this document it is taken to mean the full range of policies in the social sphere including labour market policies.

There is much debate in all Member States about how to address the problem of unemployment, much of which is now recognised as being structural in character. The issues under discussion include the need for greater labour market adaptability, the suggestion that wage differentials should be widened and that wages should vary more in function of economic conditions, and questions about whether social benefits should be reduced or targeted so as to provide greater incentives to seek work. This is linked to the problems which all Member States are having in funding the growing demand on social protection systems and the search for greater efficiency in the operation of these systems as one means of making savings.

At the same time, there exists a growing degree of public concern that, contrary to the objective of ensuring that economic and social progress should go hand in hand as clearly stated in both the Treaties of Rome and Maastricht, the net impact of the integration process could be a levelling down of social standards. This is reflected in the fear that the creation of a single market could open the way to a form of social dumping, that is the gaining of unfair competitive advantage within the Community through unacceptably low social standards. But there is also a concern that, somehow, the imperative of action at European level can become a pretext for changes in social standards at national level.

In this context, this Green Paper, and the process of debate which it is designed to trigger, will be interactive with the discussions around the forthcoming White Paper on growth, competitiveness and employment, due to be presented to the European Council on 10 December. Since the Green Paper is designed ultimately to channel ideas into the development of the next phase of social policy at European level, it is clear that analysis and proposals for action contained in the White Paper on growth will help also to shape the climate and the substance of the coming debate on how best to combine the objectives of economic success and social progress.

The premise at the heart of this Green Paper is that the next phase in the development of European social policy cannot be based on the idea that social progress must go into retreat in order for economic competitiveness to recover. On the contrary, as has been stated on many occasions by the European Council, the Community is fully committed to ensuring that economic and social progress go hand in hand. Indeed, much of Europe's influence and power has come precisely from its capacity to combine wealth creation with enhanced benefits and freedoms for its people.

In current conditions this will not be easy. But Europe's continuing contribution to the search for a model of sustainable development which combines economic dynamism with social progress can only be made if the issues are openly debated and a consensus arrived at. The rich diversity of the cultures and social systems within the European Union is a competitive advantage in a fast-changing world. All societies are in the same process of learning. But diversity may deteriorate into disorder if the common goals, which embody the distinctive values of European society and are set out in the Treaty on European Union, are not defended by the efforts of Member States and by people themselves.

Part I sets out what the Community has already achieved in the social sphere. Part II looks at the social challenges now facing us all. It examines the risks of declining social cohesion in Europe and the threats to important common goals such as social protection,

solidarity and high levels of employment. A new medium-term strategy is needed which will draw together economic and social policies in partnership rather than in conflict with each other. Only in this way will sustainable growth, social solidarity and public confidence be restored. It is acknowledged that European production systems need to be based on the new technologies. There can be no social progress without wealth creation. But it should also be recognised that the consequent structural changes will have considerable impact on other important areas, such as employment intensity, working and living conditions, the quality of life and the development of industrial relations. Part III discusses the possible responses of the Union to these challenges, both in terms of what Member States want and of what the Community is trying to achieve. Part IV provides a brief conclusion. Part V brings together the questions raised in different parts of the Green Paper. These will be the focus of the debate to follow.

Graphics in the Green Paper are drawn from the Employment in Europe report 1993, except Figure 19 which comes from the report on Social Protection 1993.

Europe is at a turning point. Decisions taken in the coming period will set the direction of social policy for many years to come. Now is the time for all sections of opinion to make their views known.

Ομιλία του προέδρου κ. Jacques Santer στην τριμερή διάσκεψη για την ανάπτυξη και την απασχόληση

(Ρώμη, 14 Ιουνίου 1996)

Κύριε πρόεδρε, κύριε πρόεδρε του Συμβουλίου, κυρίες και κύριοι,

Η διάσκεψη αυτή συνέρχεται με πρωτοβουλία της ιταλικής προεδρίας, την οποία θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά —και προσωπικά τον κ. Prodi— για τις προσπάθειες που κατέβαλε, καθ' όλη τη διάρκειά της, για να προωθήσει την κοινοτική δράση για την απασχόληση.

Στις 5 Ιουνίου, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση η οποία καθορίζει το πλαίσιο και τους στόχους του συμφώνου εμπιστοσύνης για την απασχόληση. Την ανακοίνωση αυτή θα παρουσιάσω στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φλωρεντίας. Τώρα πλέον οι προτάσεις που υποβάλαμε υποστηρίζονται πλήρως από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών. Η ενέργειά μας έγινε ευνοϊκά δεκτή από τους κοινωνικούς εταίρους στη στρογγυλή τράπεζα για την απασχόληση. Επομένως έχει αρχίσει ευρεία κινητοποίηση, και αυτό μαρτυρεί η παρουσία εδώ των κκ. Hänsch, Maragall και Ferrer.

Ποιος ο λόγος να προταθεί αυτό το σύμφωνο εμπιστοσύνης; Η απάντηση συνίσταται σε μια λέξη που αποτελεί το επίκεντρο της ανησυχίας όλων των ευρωπαίων πολιτών: η ανεργία.

Πώς θα οικοδομηθεί η Ευρώπη εάν διαλύεται το κοινωνικό πλέγμα; Με το σύμφωνο εμπιστοσύνης το οποίο πρότεινα, θέλησα να συγκεντρώσω όλους όσοι είναι πεπεισμένοι, όπως είμαι εγώ, ότι πρέπει να αντιδράσουμε, να δώσουμε ένα πολιτικό σήμα στους επενδυτές, στους εργαζομένους, στους καταναλωτές, και να δώσουμε ελπίδα στους πολίτες.

Οι συνομιλίες που είχα στις πρωτεύουσες ενίσχυσαν αυτή την πεποίθησή μου. Οι συζητήσεις της στρογγυλής τραπέζης για την απασχόληση με ενθάρρυναν επίσης να επιδιώξω τη συγκέντρωση ανεξάρτητα από τις βάσιμες διαφορές μεταξύ των μεν και των δε.

Η Επιτροπή πρότεινε ένα πλαίσιο για τη συνεργασία όλων των σχετικών παραγόντων. Εσείς συγκαταλέγεσθε μεταξύ των δραστηριοτέρων παραγόντων. Ποιες συγκεκριμένες και απτές ενέργειες μπορείτε να προτείνετε; Ποιες συνδυασμένες ενέργειες μπορούμε να αναπτύξουμε; Αυτές είναι οι ερωτήσεις που σας θέτω και σας καλώ να εξετάσετε στα πλαίσια της γενικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης που προτείναμε. Η προσέγγιση αυτή συνδυάζει μακροοικονομική πολιτική στραμμένη προς την απασχόληση, αποφασιστική δράση για την αποπεράτωση της εσωτερικής αγοράς, επιτάχυνση της μεταρρύθμισης των συστημάτων απασχόλησης και, τέλος, καλύτερη χρησιμοποίηση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών πολιτικών.

Λίγα λόγια για καθέναν από αυτούς τους τομείς.

Καταρχάς: το μακροοικονομικό πλαίσιο.

Για να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης, είναι απαραίτητη η ανάπτυξη. Αειφόρος ανάπτυξη, βασισμένη στη νομισματική σταθερότητα και σε υγιή δημοσιονομική πολιτική. Ανάπτυξη που προέρχεται από τη ζήτηση και προωθείται από την παραγωγική επένδυση. Τέλος, κυρίως, ανάπτυξη πλούσια σε θέσεις απασχόλησης.

Υπάρχει ευρεία συναίνεση μεταξύ των πολιτικών αρχών και των κοινωνικών εταίρων σχετικά με την ακολουθητέα οδό. Η μακροοικονομική στρατηγική που εφαρμόστηκε από τις αρχές της δεκαετίας του '90 αρχίζει να αποφέρει καρπούς. Πρέπει λοιπόν να συνεχιστεί.

Η μείωση των εισφορών ευνοεί περισσότερο την ανάπτυξη απ' ό,τι η αύξηση των δημόσιων δαπανών. Πρέπει λοιπόν να τονισθεί η προσπάθεια βελτίωσης της δημοσιονομικής κατάστασης. Αυτό υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η Επιτροπή συνιστά επιλεκτικό επαναπροσανατολισμό των δαπανών υπέρ της απασχόλησης που ενθαρρύνει την άυλη επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό, σε έρευνα-ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και τα έργα υποδομής που είναι απαραίτητα για την ανταγωνιστικότητα. Επίσης ζητά να επανεξετασθεί η φορολογία και να δοθεί τέλος στην παρεκτροπή που τείνει να αυξάνει το φόρο επί της εργασίας και επομένως να τιμωρεί την απασχόληση.

Δεύτερον: η πλήρης εκμετάλλευση του δυναμικού της εσωτερικής αγοράς.

Προτείνουμε ενέργειες προς τέσσερις κατευθύνσεις:

☐ αποπεράτωση της εσωτερικής αγοράς·

☐ βελτίωση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος της Ευρώπης·

☐ μεγαλύτερη βοήθεια προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις·

☐ βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης των επιχειρήσεών μας στην παγκόσμια αγορά.

Ας είμαστε ειλικρινείς: η εσωτερική αγορά υλοποιείται κατά τρόπο άνισο. Τα κέρδη της κατανέμονται κατά τρόπο άνισο. Η δράση των επιχειρήσεων εξακολουθεί να παρακωλύεται από πολλά εμπόδια. Πάρα πολλές οδηγίες αναστέλλονται ή δεν μεταφέρονται στην εθνική νομοθεσία. Το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους το ταχύτερο δυνατό.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς μας αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Θα ήθελα να ευχαριστήσω εδώ τον κ. Ciampi που μας βοήθησε στο θέμα αυτό. Η ανώτερη επιτροπή της οποίας προήδρευσε εξέδωσε τρεις πολύ σημαντικές γνώμες, ενώ η τελευταία γνώμη που δημοσιεύθηκε αυτή την εβδομάδα τονίζει για άλλη μία φορά τη θετική σχέση που υπάρχει μεταξύ ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης. Η έκθεση αυτής της επιτροπής εκφράζει αυτόν τον αμοιβαίο εμπλουτισμό μεταξύ ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης με πολύ συγκεκριμένα παραδείγματα. Εύχομαι να δοθεί σ' αυτές τις εργασίες ευρεία δημοσιότητα.

Για να είμαι σαφής, πρέπει, πριν από το τέλος του έτους 1996, να πραγματοποιηθούν ορισμένες ενέργειες. Τρία μέτρα με ιδιαίτερη προτεραιότητα έχουν ανασταλεί επί χρόνια:

☐ το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας, η έλλειψη του οποίου στοιχίζει 30 δισεκατ. Ecu ετησίως στην ευρωπαϊκή οικονομία·

☐ το νομικό πλαίσιο για τις εφευρέσεις της βιοτεχνολογίας, η έλλειψη του οποίου αποθαρρύνει τις επενδύσεις σ' αυτόν τον σημαντικότατο τομέα·

☐ η εσωτερική αγορά ηλεκτρικού ρεύματος, η έλλειψη της οποίας μας προκαλεί σοβαρά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα.

Όπως είπα, πρέπει να βοηθήσουμε περισσότερο τις επιχειρήσεις μας και ιδίως τις ΜΜΕ. Η έγκριση πριν από το τέλος του έτους του νέου προγράμματος δράσης για τις ΜΜΕ θα αποδείξει ότι οι κυβερνήσεις μας επιδιώκουν σοβαρά την επίτευξη αυτού του στόχου. Οι διοικητικοί και κανονιστικοί περιορισμοί που υφίστανται στην Ευρώπη προκαλούν κόστος που υπερβαίνει τα 100 δισεκατ. Ecu ετησίως, εις βάρος κυρίως των ΜΜΕ. Αναλάβαμε μια πρωτοβουλία με σκοπό την απλούστευση της νομοθεσίας. Την πρωτοβουλία αυτή θα την επεκτείνουμε. Εξάλλου, το ύψος των κρατικών ενισχύσεων ανέρχεται ετησίως στην Ένωση σε πολλές δεκάδες δισεκατομμύρια Ecu. Πρέπει να επανεξετάσουμε πώς οι ενισχύσεις αυτές μπορούν, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, να συμβάλλουν, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα θεμιτό ανταγωνισμό, στη δημιουργία διαρκών θέσεων απασχόλησης.

Πόσες φορές δεν τονίστηκε στους υψηλά ισταμένους ότι η αποπεράτωση των έργων υποδομής είναι ουσιώδης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς μας; Πόσες φορές οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων δεν εξύμνησαν τα διευρωπαϊκά δίκτυα; Ζητώ τα μεγάλα αυτά λόγια να ακολουθήσουν έργα και, μια για πάντα, να αποφασίσουμε σχετικά με τις προτάσεις συμπληρωματικών χρηματοδοτήσεων που διατύπωσε η Επιτροπή.

Πρέπει επίσης οι επιχειρήσεις μας να έχουν νόμιμη πρόσβαση στην παγκόσμια αγορά. Είμαι ευτυχής που το λέω παρουσία του κ. Ruggiero: η Ένωση πιστεύει στα αποτελέσματα της πολυμερούς προσέγγισης που βασίζεται σε σαφείς και ίσους για όλους κανόνες, τους κανόνες της ΚΟΑ. Πρέπει να εκλείψουν τα εμπόδια που παρεμβάλλονται στην πρόσβαση στις αγορές των τρίτων χωρών και τα οποία ζημιώνουν τη βιομηχανία μας. Πριν από την πρώτη υπουργική σύνοδο της νέας ΚΟΑ που θα πραγματοποιηθεί στη Σιγκαπούρη τον Δεκέμβριο του 1996, η Επιτροπή θα θέσει σε λειτουργία μια πλήρη βάση δεδομένων για τους φραγμούς που υπάρχουν ακόμα.

Η μη τήρηση της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί πληγή που στοιχίζει ακριβά στην ευρωπαϊκή οικονομία και η Επιτροπή θα θέσει μεταξύ των προτεραιοτήτων της την καταπολέμηση της πνευματικής πειρατείας. Επίσης, θα θέλαμε να επωφεληθούμε από τη διακυβερνητική διάσκεψη για να σταματήσει η κακοφωνία στους διεθνείς οργανισμούς, να μιλάμε με μία φωνή, να προσαρμόσουμε την κοινή εμπορική πολιτική στην εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου και να ενεργούμε ταχύτερα.

Το τρίτο σημείο των προτάσεών μας, που ενδιαφέρει υψίστως τους κοινωνικούς εταίρους: η μεταρρύθμιση των συστημάτων απασχόλησης σε κάθε χώρα.

Βεβαίως, το τονίζω και πάλι, το έργο αυτό πρέπει να αναληφθεί κυρίως από τις κυβερνήσεις, τις εθνικές διοικήσεις, τους κοινωνι-

κούς εταίρους. Και η Ένωση όμως θα διαδραματίσει το ρόλο της όπως έδειξε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεν, με τη χάραξη του κοινού πλαισίου για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας υπό μορφή πέντε προτεραιοτήτων δράσης.

Έχει αρχίσει μια διαδικασία παρακολούθησης της εφαρμογής αυτών των προτεραιοτήτων. Η διαδικασία αυτή συνδέει τον γενικό μακροοικονομικό συντονισμό με τις πολιτικές στους τομείς της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας. Προτείνουμε να ενισχυθεί από τώρα αυτή η διαδικασία, και να καθιερωθεί οριστικά στα όργανα της Ένωσης κατά τη διακυβερνητική διάσκεψη.

Από την ανάλυση των πολυετών προγραμμάτων των κρατών μελών προκύπτουν δύο ισχυρές ιδέες που αναμφίβολα θα αποτελέσουν το επίκεντρο των συζητήσεών μας: πρώτον, πρέπει να ενεργοποιηθούν οι εθνικές πολιτικές της απασχόλησης· δεύτερον, πρέπει να αρχίσουν τα μεγάλα έργα του μέλλοντος της εργασίας.

Μεταρρυθμίσεις πραγματοποιούνται σε όλες τις χώρες μας. Κατά την περιοδεία μου στις πρωτεύουσες με εντυπωσίασε η ποικιλία προβλεπόμενων μέτρων, τα οποία συχνά είναι πολύ τολμηρά. Κανείς όμως δεν κοίταξε ακόμη να δει τι κάνει ο γείτονάς του. Ωστόσο, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, πέρα από τα σύνορα και τις καθαρές ιδιαιτερότητες, συχνά είναι παρόμοια και οι λύσεις που βρίσκονται εδώ μπορούν να εμπνεύσουν μεταρρυθμίσεις που εφαρμόζονται αλλού. Δεν αρκεί η κατάρτιση πολυετών προγραμμάτων. Πρέπει να συναχθούν και συμπεράσματα.

Ποιες δραστικές πολιτικές για την απασχόληση να εφαρμοστούν χωρίς να θιγεί το υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας που προβλέπεται στη Συνθήκη και στο ευρωπαϊκό κοινωνικό μας πρότυπο; Ένα από τα πρώτα συμπεράσματα που συνάγουμε από τις πρόσφατες εθνικές εμπειρίες είναι ότι απαιτείται αποκέντρωση και απλούστευση των γραφείων εξεύρεσης εργασίας. Πρέπει να σταματήσουμε να στέλνουμε τον άνεργο από τη μια υπηρεσία στην άλλη. Πρέπει να αποφεύγονται οι όλο και περισσότερες δήθεν μεταρρυθμίσεις που δυσχεραίνουν την κατανόηση του συνόλου. Επίσης, πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία που κατατάσσει σε κατηγορίες: εγώ είμαι κατά του διαχωρισμού σε κατηγορία «νέων» ή «γυναικών» ή ακόμη «ανέργων μικρής διαρκείας».

Τα πιο επιτυχημένα πειράματα είναι αυτά όπου τόσο ο άνεργος όσο και ο μελλοντικός εργοδότης του πρέπει να απευθυνθούν μόνο σε ένα γραφείο, ο πρώτος για να λάβει προσωποποιημένη υπηρεσία που μπορεί να τον βοηθήσει να βρει θέση κατάρτισης και απασχόλησης που του ταιριάζει, ο δεύτερος για να μπορεί να προσλάβει με απλό και γρήγορο τρόπο έναν άνεργο και να ενημερωθεί σχετικά με τις διευκολύνσεις και ελαφρύνσεις που παρέχονται χωρίς γι' αυτό να κάνει αγώνα δρόμου.

Το δεύτερο καυτό θέμα των πολυετών προγραμμάτων είναι το θέμα των μεγάλων έργων για το μέλλον της εργασίας. Οι κοινωνικοί εταίροι ευρίσκονται εδώ σε πρώτη γραμμή. Γι' αυτό δίνω τόση σημασία στον κοινωνικό διάλογο. Σήμερα βρισκόμαστε σε κρίσιμη εποχή, όπου απαιτείται η διευκρίνιση των εννοιών, όπου ο κοινωνικός διάλογος δεν μπορεί να αποτελεί ασαφές άλλοθι που συνοδεύει τις βιομηχανικές ή οικονομικές εξελίξεις. Πρέπει να προλάβουμε τα γεγονότα με αποφασιστικές ενέργειες. Είναι ξεπερασμένη μια ορισμένη αντίληψη για την εργασία. Ο παράγων χρόνος πρέπει να αποβεί η παράμετρος δραστικής πολιτικής, οι νέες μορφές εργασίας πρέπει να προωθηθούν με πολύ μεγαλύτερη βούληση. Προς τα εκεί βρίσκονται οι απαντήσεις στις αντιφάσεις της εποχής μας, μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας, μεταξύ ανταγωνιστικότητας και αλληλεγγύης.

Οι προτάσεις μας ανταποκρίνονται άμεσα στις ανησυχίες που εξέφρασαν οι κοινωνικοί εταίροι κατά τη στρογγυλή τράπεζα για την απασχόληση. Πιστεύουμε ότι μπορούμε και ότι οφείλουμε να προχωρήσουμε σε ό,τι αφορά την οργάνωση της εργασίας, την ευελιξία του χρόνου εργασίας και την ασφάλεια των εργαζομένων, τις συνέπειες της κοινωνίας της πληροφορίας.

Καλούμε τους κοινωνικούς εταίρους να αναλάβουν τις ευθύνες τους. Πέρα από τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη αναληφθεί σε εθνικό επίπεδο, οφείλουν να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για να καθορίσουν ένα ευρωπαϊκό συμβατικό πλαίσιο που θα στηρίξει τις εθνικές διατάξεις. Οι διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους που άρχισαν τον Απρίλιο, σχετικά με την ευελιξία του χρόνου εργασίας και την ασφάλεια των εργαζομένων, αποτελούν από αυτή την άποψη πραγματική ευκαιρία για εμβάθυνση της συμβατικής πολι-

τικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Καλούμε επίσης τους κοινωνικούς εταίρους να αναλάβουν κοινές πρωτοβουλίες για την ένταξη των νέων.

Τέταρτο και τελευταίο θέμα της ανακοίνωσής μας: τα διαρθρωτικά ταμεία και η συμβολή τους στην απασχόληση. Ο προϋπολογισμός τους είναι 170 δισεκατ. Ecu για την περίοδο 1994-1999, τα οποία είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στον τομέα της απασχόλησης. Γνωρίζω ότι αυτό απασχολεί επίσης τους κοινωνικούς εταίρους. Για το σκοπό αυτό πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα περιθώρια ελιγμού που υπάρχουν στο πλαίσιο του τρέχοντος προγραμματισμού. Τα κράτη μέλη, οι περιφέρειες, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι πρέπει να αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους στο θέμα αυτό.

Όσον αφορά την Επιτροπή, προτίθεται να προβάλει περισσότερο αυτή την προτεραιότητα στην απασχόληση. Ως εκ τούτου, προτείναμε να δοθούν για την απασχόληση 5,5 δισεκατ. Ecu που προέρχονται από την εφαρμογή του αποπληθωριστή για την περίοδο 1996-1999, και να χορηγηθούν 8 δισεκατ. Ecu για την περίοδο 1997-1999 σε ενέργειες διατήρησης της απασχόλησης ή δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στις περιοχές του στόχου 2. Εξάλλου, θα θέλαμε η αναθεώρηση στα μισά της εφαρμογής των προγραμμάτων που υπάγονται στους στόχους 1, 3, 4 και 5 β) να πραγματοποιηθεί με βάση την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους για την απασχόληση.

Η πλήρης αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων που έχουν αρχίσει εξαρτάται από την κινητοποίηση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων στην κατάλληλη εδαφική κλίμακα. Πράγματι, η Επιτροπή πρότεινε κάτι καινούργιο, δηλαδή σε κάθε κράτος μέλος να συγκεντρωθούν, έως το τέλος του 1996, με την ανάλογη διαδικασία επιλογής, οι υποψηφιότητες πόλεων ή περιφερειών που θα ήθελαν να προωθήσουν, μέσω ενός εδαφικού συμφώνου, έκτακτη κινητοποίηση για την απασχόληση. Τα εδαφικά αυτά σύμφωνα θα αποτελούν ταυτόχρονα παράδειγμα για την Ευρώπη και μέσο να χρησιμοποιηθούν καλύτερα τα περιθώρια ελιγμού των διαρθρωτικών ταμείων.

Αυτές είναι, κύριε πρόεδρε, οι φιλοδοξίες μας, οι προτάσεις μας, αλλά και οι προσδοκίες μας. Καλώ τις κυβερνήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους, τα όργανα και τις αρχές σε όλα τα επίπεδα να αναλάβουν ο καθένας τις ευθύνες του και να αναπτύξουν, με πνεύμα εταιρικής συνεργασίας, όλες τις πρωτοβουλίες και όλες τις συμφωνίες. Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φλωρεντίας θα ζητήσω από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να εγκρίνουν αυτή την προσέγγιση, να αναλάβουν τις πρώτες δεσμεύσεις και να δώσουν την αναγκαία ώθηση ώστε να μπορέσουμε, κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου, να διαπιστώσουμε σημαντική πρόοδο.

Σχετικά με αυτό ζητώ από τους μετέχοντες στην παρούσα διάσκεψη να συμβάλουν από την πλευρά τους σ' αυτή την προσπάθεια. Τι είσαστε πρόθυμοι να κάνετε από κοινού; Ποια διαδικασία μπορούμε να αναπτύξουμε μεσοπρόθεσμα; Ποιο σήμα μπορούμε να δώσουμε, ήδη τώρα, για να πείσουμε τους πολίτες ότι καταβάλλονται νέες προσπάθειες για την καταπολέμηση της ανεργίας;

Δεν υποτιμώ τη δυσκολία του έργου. Γνωρίζω ότι η δράση για την απασχόληση αποτελεί μακρόπνοο έργο. Αλλά επείγει να δείξουμε την αποφασιστικότητά μας: ζητώ την υποστήριξή σας και σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τις συγκεκριμένες προτάσεις που θα προκύψουν από τις εργασίες σας.

Δρά

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

9. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 169 και 170, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απ' ευθείας στο Δικαστήριο για το θέμα αυτό, εάν κρίνει ότι ένα άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

10. Τα προαναφερόμενα μέτρα εναρμόνισης περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για έναν ή περισσότερους από τους κατ' άρθρο 36 μη οικονομικούς λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 36, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου».

18. Τα άρθρα 100 Γ και 100 Δ καταργούνται.

19. Μετά τον τίτλο VI, παρεμβάλλεται ο ακόλουθος τίτλος:

«Τίτλος VIα

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Άρθρο 109 Ν

Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα εργάζονται, σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο, για την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για την απασχόληση, και δη για να προάγουν τη δημιουργία εξειδικευμένου, εκπαιδευμένου και ευπροσάρμοστου εργατικού δυναμικού, και αγοράς εργασίας ανταποκρινόμενης στις εξελίξεις της οικονομίας, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο Β της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στο άρθρο 2 της παρούσας Συνθήκης.

Άρθρο 109 Ξ

1. Τα κράτη μέλη, μέσω των πολιτικών τους για την απασχόληση, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 109 Ν κατά τρόπο που συμβιβάζεται με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας που διαμορφώνονται βάσει του άρθρου 103 παράγραφος 2.

2. Τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τις εθνικές πρακτικές που έχουν σχέση με τον τομέα των εργασιακών σχέσεων, θεωρούν την προώθηση της απασχόλησης ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος και συντονίζουν τη σχετική δράση τους στα πλαίσια του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 109 Π.

Άρθρο 109 Ο

1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών, υποστηρίζοντας και, εάν χρειάζεται, συμπληρώνοντας τη δράση τους. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, σέβεται τις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

2. Ο στόχος υψηλού επιπέδου απασχόλησης λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η επιτροπή απασχόλησης ζητά τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στην Επιτροπή Απασχόλησης.»

20. Στο άρθρο 113 προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«5. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να επεκτείνει την εφαρμογή των παραγράφων 1 έως 4 σε διεθνείς διαπραγματεύσεις και συμφωνίες σχετικά με τις υπηρεσίες και την πνευματική ιδιοκτησία στο βαθμό που δεν εμπίπτουν στις παραγράφους αυτές.»

21. Μετά τον τίτλο VII, παρεμβάλλεται ο ακόλουθος τίτλος:

«Τίτλος VIIα

ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 116

Στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συνθήκης, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β, λαμβάνει μέτρα με σκοπό την ενίσχυση της τελωνειακής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών καθώς και μεταξύ των τελευταίων και της Επιτροπής. Τα μέτρα αυτά δεν αφορούν την εφαρμογή του εθνικού ποινικού δικαίου ούτε την απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη.».

22. Τα άρθρα 117 έως 120 αντικαθίστανται από τα ακόλουθα άρθρα:

«*Άρθρο 117*

Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα όπως αυτά που ορίζονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961, και στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989, έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Προς τούτο, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα στα οποία λαμβάνεται υπόψη η ποικιλομορφία των εθνικών πρακτικών, ιδιαιτέρως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και η ανάγκη να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Κοινότητας.

Φρονούν ότι η εξέλιξη αυτή θα προκύψει όχι μόνον από τη λειτουργία της κοινής αγοράς, η οποία θα διευκολύνει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, αλλά και από τις διαδικασίες που θεσπίζει η παρούσα συνθήκη, και από την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων.

Άρθρο 118

1. Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους του άρθρου 117, η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς:

Άρθρο 120

Η Επιτροπή καταρτίζει κάθε χρόνο έκθεση για την πρόοδο της υλοποίησης των στόχων του άρθρου 117, συμπεριλαμβανομένης της δημογραφικής κατάστασης στην Κοινότητα. Διαβιβάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να καλέσει την Επιτροπή να εκπονήσει εκθέσεις για ιδιαίτερα προβλήματα που αφορούν την κοινωνική κατάσταση».

23. Το άρθρο 125 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«*Άρθρο 125*

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει τις εκτελεστικές αποφάσεις τις σχετικές με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.»

24. Στο άρθρο 127, η παράγραφος 4 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«4. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει μέτρα για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών.»

25. Στο άρθρο 128, η παράγραφος 4 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«4. Η Κοινότητα όταν αναλαμβάνει δράσεις δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης, λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.»

26. Το άρθρο 129 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«*Άρθρο 129*

1. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας, εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

Η δράση της Κοινότητας, η οποία συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές, αποβλέπει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας καθώς και στην πρόληψη της ανθρώπινης ασθενείας σε όλες τις μορφές της και στην αποτροπή των πηγών κινδύνου για την ανθρώπινη υγεία. Η δράση αυτή καλύπτει την καταπολέμηση των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας στον τομέα της υγείας, ευνοώντας τη διερεύνηση των αιτίων τους, της μετάδοσης και της πρόληψής τους, καθώς και την ενημέρωση και την διαπαιδαγώγηση στον τομέα της υγείας.

Η Κοινότητα συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για τη μείωση της βλάβης που προκαλούν στην υγεία τα ναρκωτικά, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης και της πρόληψης.

2. Η Κοινότητα ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στους τομείς που αναφέρει το παρόν άρθρο και, εν ανάγκη, στηρίζει τη δράση τους.

Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές και προγράμματά τους στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή μπορεί αναλαμβάνει, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθη του συντονισμού αυτού.

3. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τα αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας υγείας.

4. Το Συμβούλιο, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά α διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειά συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου θεσπίζοντας:

α) μέτρα με υψηλές προδιαγραφές όσον αφορά την ποιότητα και την ασφάλεια των οργάνω και ουσιών ανθρώπινης προέλευσης, του αίματος και των παραγώγων του. Αυτά τα μέτ δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερα προστατευτι μέτρα·

β) κατά παρέκκλιση από το άρθρο 43, μέτρα στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα άμεσο στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας·

γ) μέτρα ενθάρρυνσης της προστασίας και της βελτίωσης της υγείας του ανθρώπου, εκτ οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελώ

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, διατ πώνει επίσης συστάσεις για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου.

5. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα της δημόσιας υγείας αναπτύσσεται χωρίς θίγονται στο παραμικρό οι αρμοδιότητες των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την οργάνωση κ την παροχή των υγειονομικών υπηρεσιών και της ιατρικής περίθαλψης. Ειδικότερα, τα μέτ περί των οποίων η παράγραφος 4, στοιχείο α), δεν θίγουν τις εθνικές διατάξεις περί δωρεάς ιατρικής χρήσεως οργάνων και αίματος».

27. Το άρθρο 129 Α αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«*Άρθρο 129 Α*

1. Προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντα των καταναλωτών και να διασφαλίσει υψηλ επίπεδο προστασίας του καταναλωτή, η Κοινότητα συμβάλλει στην προστασία της υγείας, τ ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και στην προώθη του δικαιώματός τους για ενημέρωση, εκπαίδευση και οργάνωσή τους για την υπεράσπιση τα συμφερόντων τους.

2. Οι απαιτήσεις προστασίας του καταναλωτή λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό κ την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων.

3. Η Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο με:

α) μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογή του άρθρου 100 Α στα πλαίσια της υλοποίησης της εσω τερικής αγοράς·

β) μέτρα που στηρίζουν, συμπληρώνουν και παρακολουθούν την πολιτική των κρατών μελών.

4. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 3 στοιχείο β).

5. Τα μέτρα που θεσπίζονται κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 4, δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερα προστατευτικά μέτρα. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με την παρούσα Συνθήκη και κοινοποιούνται στην Επιτροπή.»

28. Στο άρθρο 129 Γ παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο, η πρώτη περίοδος της τρίτης περίπτωσης αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«— μπορεί να υποστηρίζει σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που υποστηρίζονται από τα κράτη μέλη, τα οποία καθορίζονται στα πλαίσια των προσανατολισμών που αναφέρονται στην πρώτη περίπτωση, ιδίως με τη βοήθεια μελετών σκοπιμότητας, εγγυήσεων δανείων ή επιδοτήσεων επιτοκίου.».

29. Το άρθρο 129 Δ τροποποιείται ως εξής:

α) Η πρώτη παράγραφος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Οι προσανατολισμοί και τα άλλα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 129 Γ, παράγραφος 1, θεσπίζονται από το Συμβούλιο που αποφασίζει με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.»,

β) η τρίτη παράγραφος απαλείφεται.

30. Στο άρθρο 130 Α, η δεύτερη παράγραφος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Η Κοινότητα αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.»

31. Στο άρθρο 130 Ε, η πρώτη παράγραφος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Οι εκτελεστικές αποφάσεις σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης λαμβάνονται από το Συμβούλιο, που αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.»

32. Στο άρθρο 130 Θ παράγραφος 1, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο στο οποίο περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων της Κοινότητας.»

33. Το άρθρο 130 Ξ αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«*Άρθρο 130 Ξ*

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει με ειδική πλειοψηφία τις διατάξεις που αναφέρονται στο άρθρο 130 Ν.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευ με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει τις διατάξεις που αναφέρονται άρθρα 130 Ι, 130 Κ και 130 Λ. Για τη θέσπιση των συμπληρωματικών προγραμμάτων, απ τείται η συμφωνία των ενδιαφερομένων κρατών μελών».

34. Στο άρθρο 130 Ρ, η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπε προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιο της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της ε νόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς στην αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτ υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.»

35. Το άρθρο 130 Σ τροποποιείται ως εξής:

α) Η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από δι βούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειά αποφασίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Κοινότητα για την υλοποίηση των στόχ που αναφέρονται στο άρθρο 130 Ρ.»,

β) στην παράγραφο 2, η εισαγωγική φράση αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και την επιφύλαξη του άρθρου 100 Α, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρ ταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική κ Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει:»,

γ) στην παράγραφο 3, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Σε άλλους τομείς, τα προγράμματα γενικών δράσεων που θέτουν τους επιδιωκόμενο πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με τη διαδ κασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επ τροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.»

36. Στο άρθρο 130 Χ, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης, το Συμβούλιο, αποφα σίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β, θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για την επίτευξ των στόχων του άρθρου 130 Υ. Αυτά τα μέτρα μπορούν να έχουν την μορφή πολυετών προ γραμμάτων.»

ΚΟΙΝΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 6)	
Παράρτημα II, σημείο 1.3	
1.3 Σχέδια κοινού κόστους	1.3 Σχέδια κοινού κόστους
Η γλωσσολογική έρευνα κοινού ενδιαφέροντος (γραμμή δράσης 2.3) και η έρευνα και ανάπτυξη σε προηγμένες αρχιτεκτονικές συστημάτων (γραμμή δράσης 2.4) και *για τη* δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης λεξιλογικού και ορολογικού δυναμικού (γραμμή δράσης 2.5) *θα πραγματοποιηθεί με τη μορφή δράσεων* συνεργασίας μεταξύ βιομηχανιών, ερευνητικών κέντρων και ομάδων EUROTRA. *Τα σχέδια κοινού κόστους θα εκτελούνται κατά γενικό κανόνα από ανεξάρτητους εταίρους από δύο τουλάχιστον κράτη μέλη.*	Η γλωσσολογική έρευνα κοινού ενδιαφέροντος (γραμμ δράσης 2.3), η έρευνα και ανάπτυξη σε προηγμένες αρχιτε κτονικές συστημάτων (γραμμή δράσης 2.4) και η δυνατότη τα επαναχρησιμοποίησης λεξιλογικού και ορολογικού δυνα μικού (γραμμή δράσης 2.5) **θα αποτελέσουν αντικείμεν** συνεργασίας μεταξύ βιομηχανιών, ερευνητικών κέντρω και ομάδων EUROTRA.
Οι συμβάσεις για σχέδια κοινού κόστους θα ανατίθενται, κατά γενικό κανόνα με διαδικασία επιλογής που θα βασίζεται σε πρόσκληση για υποβολή προσφορών που θα δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.	**Τα σχέδια και οι ανάδοχοι θα επιλέγονται επί τη βάσει προ σκλήσεως για υποβολή προσφορών/προτάσεων.**
Στα σχέδια κοινού κόστους η συμμετοχή της Κοινότητας θα φτάνει, κατά γενικό κανόνα, το πολύ μέχρι το 50% της συνολικής δαπάνης· το ποσοστό αυτό μπορεί να ποικίλει ανάλογα με τη φύση και το στάδιο της έρευνας. Εναλλακτικά, τα πανεπιστήμια και τα ιδρύματα ερευνών, για κάθε σχέδιο που πραγματοποιούν στα πλαίσια του προγράμματος, μπορούν να επιλέξουν είτε χρηματοδότηση κατά 50% της συνολικής δαπάνης ή χρηματοδότηση κατά 100% των προσθέτων δευτερευουσών δαπανών.	**Η συμβολή της Κοινότητας στα σχέδια αυτά θα καθορίζετα κατά περίπτωση, δεν θα υπερβαίνει όμως επ' ουδενί λόγω τ 50%.**
(Τροπολογία αριθ. 7)	
Παράρτημα II, σημείο 1.4.	
1.4 Υποτροφίες	1.4 Υποτροφίες
Θα χορηγηθούν υποτροφίες σε μεταπτυχιακούς φοιτητές με τα κατάλληλα προσόντα.	Θα χορηγηθούν υποτροφίες σε μεταπτυχιακούς φοιτητ καθώς και σε ερευνητές διδακτορικού και μεταδιδακτορικ επιπέδου με τα κατάλληλα επιστημονικά προσόντα.

---

7. Εργασιακές σχέσεις */** I

— **Πρόταση οδηγίας I COM(90) 281 τελ.** [1] [2],

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες εργασιακές σχέσεις όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας

απορρίπτεται [3]

---

[1] ΕΕ C 224 της 8.9.1990, σελ. 4

[2] Η πρόταση αυτή αποτέλεσε αντικείμενο του A3-241/90

[3] Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 39 του Κανονισμού, η πρόταση αυτή παραπέμπεται εκ νέου στην αρμόδια επιτροπή.

— Πρόταση οδηγίας II COM(90) 228 τελ. — SYN 280 ** I

Πρόταση οδηγίας σχετικά με ορισμένες σχέσεις εργασίας όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού

εγκρίνεται με τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (*)	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 1)	
Τίτλος	
Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με *ορισμένες πτυχές* εργασίας *όσον αφορά τις* στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.	Πρόταση Οδηγίας **πλαισίου** του Συμβουλίου σχετικά με συμβάσεις **και άτυπες** σχέσεις εργασίας **που προκαλούν** στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
(Τροπολογία αριθ. 2)	
Πρώτη αιτιολογική αναφορά	
[...]οντας υπόψη τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκή[ς] Οικονομικής Κοινότητας και κυρίως *το άρθρο* 100 Α,	έχοντας υπόψη τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκή Οικονομικής Κοινότητας και κυρίως **τα άρθρα 8 Α, 8 Β και** 100 Α,
(Τροπολογία αριθ. 3)	
Αιτιολογική σκέψη – 1 (νέα)	
	ότι ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων προβλέπει, υπέρ των εργαζομένων εκείνων που υπάγονται σε εργασιακό καθεστώς άλλο από εκείνο της σύμβασης αορίστου χρόνου, και της σύμβασης πλήρους ωραρίου, την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και την εξέλιξη ορισμένων πλευρών των κανονισμών της εργασίας
(Τροπολογία αριθ. 4)	
Πρώτη αιτιολογική σκέψη	
[...] πρέπει να υεσπιστούν τα μέτρα που προορίζονται να [...]ηρώσουν την εσωτερική αγορά προοδευτικά κατά τη [...]ρκεια μιας περιόδου που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1992 [...] ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς απαιτεί μετα[ξύ] [...]λλων την κατάργηση των στρεβλώσεων του ανταγωνι[σμού], ενώ παράλληλα θα ευνοείται η οικονομική και κοινω[νική] [...]νοχή της Κοινότητας.	**ότι σύμφωνα με το Άρθρο 8 Α** πρέπει να υεσπιστούν τα μέτρα που προορίζονται να καθιερώσουν την εσωτερική αγορά προοδευτικά κατά τη διάρκεια μιας περιόδου που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1992 και ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς απαιτεί μεταξύ άλλων την κατάργηση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα θα ευνοείται η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας.
(Τροπολογία αριθ. 5)	
Αιτιολογική σκέψη 1α (νέα)	
	ότι το ίδιο άρθρο θέτει ως στόχο την υλοποίηση ενός χώρου χωρίς σύνορα εντός της οποίας θα διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

(*) Προηγούμενο: ΕΕ C 224 της 8.9.1990, σελ. 6

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 6)	
Δεύτερη αιτιολογική σκέψη	
ότι η κίνηση σχετικά με τις νέες προσλήψεις δείχνει μια έντονη αύξηση των *σχέσεων εργασίας που αφορούν μερική και/ή έκτακτη απασχόληση· ότι το φαινόμενο αυτό είναι υετικό στο μέτρο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες ευκαμψίας της οικονομίας και κυρίως των επιχειρήσεων μέσα σε ένα πλαίσιο δημιουργίας υέσεων απασχόλησης που είναι μια προτεραιότητα κατά την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς καυώς και στις επιυυμίες ορισμένων εργαχομένων· ότι δεν μπορεί λοιπόν να πρόκειται για αμφισβήτηση της ανάγκης αυτών των ειδικών μορφών* εργασίας.	ότι η κίνηση σχετικά με τις νέες προσλήψεις δείχνει έντονη αύξηση των **άτυπων καυεστώτων** στις σχέσεις εργ σίας.
(Τροπολογία αριθ. 7)	
Αιτιολογική σκέψη 2α (νέα)	
	ότι το άρθρο 8 Β της Συνθήκης παρέχει τη δυνατότητα σ Επιτροπή να καταρτίζει προτάσεις που καθορίζουν τους π σανατολισμούς και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς ώστε να διασφαλίζε ισόρροπη πρόοδος σε όλους τους σχετικούς τομείς
(Τροπολογία αριθ. 8)	
Αιτιολογική σκέψη 2β (νέα)	
	ότι, εξάλλου, το άρθρο 100 Α επιτρέπει στο Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία για τα μέτρα σχετικά με προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικ διατάξεων που αποσκοπούν στην υλοποίηση και λειτουρ της εσωτερικής αγοράς.
(Τροπολογία αριθ. 9)	
Τέταρτη αιτιολογική σκέψη	
ότι μια τέτοια κατάρτιση αυξάνει *τους κινδύνους για* στρεβλώσεις ανταγωνισμού που προκύπτουν από ορισμένες διαφορές σχετικά με τη μεταχείριση μεταξύ των επιχειρήσεων στα κράτη μέλη.	ότι μια τέτοια κατάρτιση αυξάνει τις στρεβλώσεις αντα νισμού που προκύπτουν από ορισμένες διαφορές σχετικ τη μεταχείριση μεταξύ των επιχειρήσεων στα κράτη μ **και απειλεί την οικονομική και κοινωνική συνοχή που π βλέπεται στις Συνθήκες.**
(Τροπολογία αριθ. 10)	
Πέμπτη αιτιολογική σκέψη	
ότι αυτοί οι κίνδυνοι για στρεβλώσεις ανταγωνισμού είναι ιδιαίτερα υψηλοί μέσα στις μεθοριακές ζώνες	**Διαγράφεται**
(Τροπολογία αριθ. 11)	
Έκτη αιτιολογική σκέψη	
ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων *μπορεί να επηρεαστεί* απ' αυτό.	ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων επηρεάζ απ' αυτό.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 12)	
Έβδομη αιτιολογική σκέψη	
... έχουν τη δυνατότητα να αφήσουν κατ' αρχάς, ... εταίρους τη φροντίδα να πραγματοποιήσουν ... καθορίζονται μέσα στην παρούσα οδηγία και ... τους σ αυτή την περίπτωση να υέσουν σε ισχύ ... διατάξεις για να εξασφαλίσουν τη γενική της εφαρ-	**ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συνενώσουν τους κοινωνικούς εταίρους στην υλοποίηση των στόχων που υέτει η παρούσα οδηγία**
(Τροπολογία αριθ. 80)	
Όγδοη αιτιολογική σκέψη	
... καθορισμό των αποδοχών υπεύθυνα είναι τα κράτη ... πρέπει να τηρηθεί η αυτονομία όσον αφορά τις διαπρα- ... μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.	**Με την επιφύλαξη νομοθετικών διατάξεων ή διατάξεων συλλογικών συμβάσεων εργασίας, το ύψος των αποδοχών υπόκειται στις συμφωνίες των συμβαλλομένων μερών.**
(Τροπολογία αριθ. 14)	
Αιτιολογική σκέψη 8α (νέα)	
	ότι, το άρθρο 100 Α επιτρέπει τη λήψη παρόμοιων μέτρων όταν αυτά συνδυάζονται με οικονομική αναγκαιότητα και δεν αφορούν αποκλειστικώς τα δικαιώματα και συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων.
(Τροπολογία αριθ. 15)	
Αιτιολογική σκέψη 8β (νέα)	
	ότι, στο παρελθόν, το Συμβούλιο οδηγήθηκε επανειλημμένως στη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων λαμβάνοντας έτσι υπόψη την ανάγκη οικονομικής και κοινωνικής ισορροπημένης ανάπτυξης εντός της Κοινότητας.
(Τροπολογία αριθ. 108)	
Αιτιολογική σκέψη 8γ (νέα)	
	ότι η εξέλιξη της προσωρινής εργασίας είναι ουσιαστικό στοιχείο της τελευταίας δεκαετίας και αφορά το μεγαλύτερο μέρος των εργαζόμενων που προέρχονται από τρίτες χώρες, και ότι απαιτείται να γίνουν οι απαραίτητες νομικές ρυθμίσεις ώστε τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν στους πολίτες που προέρχονται από τρίτες χώρες τα ίδια δικαιώματα που προβλέπονται με την παρούσα οδηγία για τους πολίτες της Κοινότητας.
(Τροπολογία αριθ. 17)	
Ένατη αιτιολογική σκέψη	
... μεταχείρισης αφορούν κυρίως τομείς ... κόστη που προέρχονται από την κοινωνική	**ότι οι ανισότητες μεταχείρισης αφορούν κυρίως τομείς όπως τα έμμεσα κόστη που προέρχονται από την κοινωνική**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
προστασία, *τα έμμεσα* κόστη για τις παροχές που καταβάλλονται στους εργαζομένους σε χρήμα ή σε είδος, *τα έμμεσα* κόστη μισθοδοσίας που συνδέονται με τη διάρκεια της σύμβασης και κυρίως οι κανόνες που συνδέονται με την αρχαιότητα, όπως το δικαίωμα για την κανονική άδεια καθώς και το δικαίωμα για τα επιδόματα αρχαιότητας καθώς και για την καταβολή αποζημίωσης λόγω απόλυσης.	προστασία, τα κόστη για τις παροχές που καταβάλλονται στους εργαζομένους σε χρήμα ή σε είδος, τα κόστη μισθοδοσίας που συνδέονται με τη διάρκεια της σύμβασης και κυρίως οι κανόνες που συνδέονται με την αρχαιότητα, όπως το δικαίωμα για την κανονική άδεια καθώς και το δικαίωμα για τα επιδόματα αρχαιότητας καθώς και για την καταβολή αποζημίωσης λόγω απόλυσης.
(Τροπολογία αριθ. 18)	
Αιτιολογική σκέψη 9α (νέα)	
	ότι υφίστανται σημαντικές διαφορές καθεστώτων εργασίας ανάμεσα σε διάφορα κράτη και ότι πρέπει να μειωθούν οι διαφορές αυτές οι οποίες μπορεί να έχουν άμεση συνέπεια στη λειτουργία της αγοράς
(Τροπολογία αριθ. 19)	
Ενδέκατη αιτιολογική σκέψη	
ότι πάντως η προσέγγιση των εθνικών διατάξεων δεν είναι πρέπουσα στην περίπτωση των σχέσεων εργασίας των οποίων η εβδομαδιαία διάρκεια είναι σημαντικά κατώτερη από τη μέση νόμιμη διάρκεια εργασίας, τη συνήθη ή που έχει συμφωνηθεί με συλλογική σύμβαση·	**Διαγράφεται**
(Τροπολογία αριθ. 20)	
Δωδέκατη αιτιολογική σκέψη	
ότι όσον αφορά την ανανέωση της σύμβασης έκτακτης εργασίας για μια συγκεκριμένη θέση εργασίας και όσον αφορά τη συνολική διάρκεια που καλύπτουν οι διαφορικές συμβάσεις, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν αποκλίσεις στις νομοθεσίες των κρατών μελών όπου προβλέπονται ανάλογα με την περίπτωση, ανανεώσεις της σύμβασης έως 12 μήνες, 24 μήνες, 36 μήνες ή αορίστου χρόνου· ή όπου η διάρκεια της σύμβασης που συνάπτεται από τις επιχειρήσεις που διαμεσολαβούν για την προσωρινή εργασία ορίζεται σε 3 μήνες, 24 μήνες, και ακόμη με πιθανή ανανέωση ή ακόμη αορίστου χρόνου	**Διαγράφεται**
(Τροπολογία αριθ. 21)	
Άρθρο -1 (νέο)	
	ΣΤΟΧΟΣ
	Άρθρο -1
	Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την προστασία των προσώπων που υπόκεινται σε άτυπη σύμβαση εργασίας ή άτυπη εργασιακή σχέση. Αποσκοπεί να εξασφαλίσει ότι τα πρόσωπα αυτά θα απολαύουν των κατωτέρω αναφερομένων ελαχίστων εγγυήσεων. Για το σκοπό αυτό περιλαμβάνει γενικές αρχές σχετικά με την κοινωνική πρόνοια, την κατάρτιση, τη διαβούλευση των οργάνων εκπροσώπησης του προσωπικού, τις αποδοχές και τις κοινωνικές εγγυήσεις που συνδέονται με το καθεστώς των μισθωτών υπαλλήλων.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογίες αριθ. 22 και 89 αναθ.)	
Άρθρο 1	
Άρθρο 1	ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
	Άρθρο 1
	ΟΡΙΣΜΟΣ
1. Η παρούσα οδηγία αφορά τις εξής σχέσεις εργασίας:	1. Με τον όρο άτυπη σύμβαση ή άτυπη εργασιακή σχέση νοείται κάθε δραστηριότητα που ασκεί ένας υπάλληλος στο πλαίσιο σύμβασης ή εργασιακής σχέσης άλλη από την σύμβαση αορίστου χρόνου με πλήρες ωράριο, και η οποία ενέχει στοιχεία αβεβαιότητας λόγω ιδίως:
α) τις σχέσεις εργασίας με μερική απασχόληση που συνεπάγονται ωράριο κατώτερο από το νόμιμο ωράριο, το σύνηθες ή το οποίο έχει συμφωνηθεί με συλλογική σύμβαση·	— της βραχείας διάρκειας της εργασίας — του μικρού αριθμού δεδουλευμένων ωρών, — της εναλλαγής μεταξύ περιόδων εργασίας και περιόδων μη εργασίας — του αποκλεισμού του προσώπου, de jure ή de facto, από τις νομικές, κανονιστικές ή συμβατικές διατάξεις που ισχύουν για τους μισθωτούς με πλήρες ωράριο και με σύμβαση αορίστου χρόνου — της ύπαρξης παρεκβατικού νομικού καθεστώτος που μειώνει τα επίπεδα προστασίας — του πολυδιάστατου χαρακτήρα των εργασιακών σχέσεων με πλήθος εργοδοτών — της έλλειψης κάθε οργανωτικής ενσωμάτωσης σε μια επιχείρηση που προσφέρει την εργασία — του γεγονότος ότι η εργασία γίνεται στην οικία του εργαζόμενου (εργασία κατ' οίκον)
β) τις σχέσεις έκτακτης εργασίας με τη μορφή: *— εργασίας που διέπεται από σύμβαση ορισμένου χρόνου - συμπεριλαμβανομένης της εποχιακής εργασίας - η οποία συνάπτεται απευθείας μεταξύ του εργοδότη και του μισθωτού, όπου η λήξη της σύμβασης καθορίζεται από αντικειμενικές συνθήκες όπως: εκπνοή μιας συγκεκριμένης προθεσμίας, ολοκλήρωση ενός συγκεκριμένου έργου ή έλευση ενός συγκεκριμένου γεγονότος·* *— προσωρινής εργασίας με διαμεσολάβηση τρίτου, που καλύπτει κάθε σχέση μεταξύ της επιχείρησης που διαμεσολαβεί η οποία είναι ο εργοδότης και του εργαζομένου, ενώ ο τελευταίος αυτός δεν έχει συνάψει καμία σύμβαση με την επιχείρηση μέσα στην οποία ασκεί τη δραστηριότητά του.*	ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους μισθωτούς των δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων.	2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, δημοσίους ή ιδιωτικούς.
3. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται στους μισθωτούς των οποίων η εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας είναι κατώτερη από 8 ώρες κατά μέσο όρο.	3. Κάθε εργαζόμενος πουεμπίπτει νομικά ή πραγματικά στην οργανωτική ή διοικητική δικαιοδοσία του εργοδότη, πρέπει να απολαύει των αναφερθέντων ελάχιστων εγγυήσεων, εφόσον ο μέσος όρος εβδομαδιαίας διάρκειας εργασίας του είναι τουλάχιστον ίσος ή μεγαλύτερος των 8 ωρών. Για την ασφάλιση όσον αφορά την ανεργία και τη σύνταξη ισχύει κατά μέσο όρο ελάχιστος χρόνος εβδομαδιαίας εργασίας 13 ωρών. Ο μέσος όρος του χρόνου εργασίας υπολογίζεται για τη διάρκεια μιας εργασιακής σχέσεως που αφορά κατ'ανώτατο όριο διάστημα υπολογισμού 12 μηνών.
	3α. Οσον αφορά τους εργαζόμενους που δεν φθάνουν το όριο αυτό τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν τη δέσμευση να προβλέψουν κατάλληλο σύστημα προστασίας.
(Τροπολογία αριθ. 23)	
Άρθρο 1α (νέο)	
	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ
	Άρθρο 1α
	Κάθε εργασιακή σχέση που, ανταποκρίνεται αντικειμενικώς στα γνωρίσματα μισθωτής υπαλληλικής απασχολήσε-

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	ως πρέπει να μπορεί να επανακαθορίζεται από κάποια εθνικ Αρχή, συμφώνως προς τις εθνικές διατάξεις ανεξαρτήτως τ ονομασίας που χρησιμοποιούν τα μέρη.
	(Τροπολογία αριθ. 24)
	Άρθρο 1β (νέο)
	Άρθρο 1β
	Κάθε εργασιακή σχέση πρέπει να πιστοποιηθεί εγγράφω εντός οκτώ ημερών, και να δοθεί αντίγραφο της πράξεως στ υπάλληλο. Ελλείψει εγγράφου πράξεως, η εργασιακή σχέ θεωρείται αορίστου χρόνου.
	Η εν λόγω έγγραφος πράξη πρέπει να αναφέρει τις ενδεχόμ νες συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες στις οποίες ο εργοδ της έχει προσχωρήσει ή στις οποίες υπόκειται.
	Πρέπει να αναφέρει επίσης:
	— τους λόγους για τους οποίους επελέγη ο συγκεκριμέν τύπος εργασιακής σχέσης
	— την προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας
	— τα απαιτούμενα προσόντα
	— τη συμφωνηθείσα αμοιβή
	— το χώρο, το ωράριο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τ εργασίας
	(Τροπολογία αριθ. 25)
	Άρθρο 2
	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
Άρθρο 2	Άρθρο 2
Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε στους εργαζόμενους που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία να παρέχεται, σε σχέση με τους εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης και αορίστου χρόνου, κοινωνική προστασία σύμφωνα με τα νόμιμα και επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, η οποία πρέπει να στηρίζεται στην ίδια βάση και στα ίδια κριτήρια, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εργασίας και/ή της αμοιβής.	**Κανένα πρόσωπο που ασκεί επαγγελματική δραστηριότη σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 1 παρ. 3 της παρούσ οδηγίας δεν μπορεί να εξαιρείται των νομίμων καθεστώτ κοινωνικής πρόνοιας, συμπληρωματικών ή συμβατικών, λ γω μικρού όγκου εργασίας ή λόγω διαλειπούσης δραστηρ τητας.**
	Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνήσουν ώστε κάθε υπαγωγή εκ του νόμου ή συμβατικό καθεστώς κοινωνικής πρόνοιας δίδει δικαίωμα για παροχές κατ' αναλογίαν.
	(Τροπολογία αριθ. 26)
	Άρθρο 3
Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε στους εργαζόμενους με μερική απασχόληση να παρέχονται τα ίδια δικαιώματα όσον αφορά την κανονική άδεια, την αποζημίωση λόγω απόλυσης καθώς και τα επιδόματα αρχαιότητας, σε σχέση με τους μισθωτούς πλήρους απασχόλησης, αναλογικά με τη συνολική διάρκεια των ωρών που έχουν εργαστεί.	**Η ύπαρξη σύμβασης ή άτυπης εργασιακής σχέσης δεν δικ ολογεί διαφορετική μεταχείριση έναντι εργαζομένου με π ρη απασχόληση σε ό,τι αφορά:**
	— τις συνθήκες εργασίας όπως καθορίζονται σε συνερ σία με τους εκπροσώπους των εργαζομένων στο μέ που πρόκειται για το περιεχόμενο και το επαχθές εργασίας, την ασφάλεια της εργασίας και την προστα της υγείας, της εκτέλεσης και του περιβάλλοντος εργασίας, συμπεριλαμβανομένων της καταβολής αμοιβής και του δικαιώματος αδείας μετ' αποδοχών, ό ο χρόνος της μηνιαίας εργασίας αντιστοιχεί τουλάχισ στο ήμισυ του χρόνου εργασίας που παρέχεται στο π σιο τακτικής εργασιακής σχέσης

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	— τους κανόνες σχετικά με την απόλυση που καθορίζονται από τη νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις, — τις προϋποθέσεις εκλογής και εκλογιμότητας στα όργανα εκπροσώπησης των εργαζομένων, — την κοινωνική προστασία κατά τη διάρκεια ασθένειας.
(Τροπολογία αριθ. 27)	
Άρθρο 4	
σον αφορά την έκτακτη εργασία, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα: *α) ώστε οι εθνικές νομοθεσίες να προβλέπουν ένα όριο για την ανανέωση των σχέσεων έκτακτης εργασίας για μια συγκεκριμένη υέση με διάρκεια κατώτερη ή ίση από 12 μήνες· με τρόπο ώστε το σύνολο των περιόδων απασχόλησης να μην ξεπερνά τους 36 μήνες·* *β) ώστε να προβλέπεται ένας τρόπος δίκαιης αποζημίωσης σε περίπτωση μη δικαιολογημένης διακοπής της εργασιακής σχέσης πριν από την προθεσμία που έχει καθοριστεί.*	**Διαγράφεται**
(Τροπολογία αριθ. 28)	
Άρθρο 5	
Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται στους εποχιακούς εργαζόμενους στο μέτρο που τα ειδικά χαρακτηριστικά αυτού του είδους εργασίας το επιτρέπουν.	**Διαγράφεται**
(Τροπολογίες αριθ. 29 και 72)	
Άρθρο 6	
Τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία ως τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το αργότερο, υέτοντας σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ή διασφαλίζοντας ότι οι κοινωνικοί εταίροι εφαρμόζουν τις αναγκαίες διατάξεις μέσω συμφωνιών, χωρίς τα κράτη μέλη να απαλλάσσονται από την υποχρέωση να επιτύχουν τα αποτελέσματα που επιδιώκει η παρούσα οδηγία. *Οι διατάξεις που εκδίδονται σύμφωνα με το παραπάνω εδάφιο περιέχονται ρητώς στην παρούσα οδηγία.* *Τα κράτη μέλη ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά με κάθε μέτρο που λαμβάνουν για το σκοπό αυτό.*	**1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία, το αργότερο έως την 31 Δεκεμβρίου 1992 και ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.** **2. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που έχουν ήδη εγκριθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της εγκρίσεως στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία** **3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει ευνοϊκότερες διατάξεις για τους εργαζόμενους οι οποίες ισχύουν ήδη ή πρόκειται να θεσπισθούν στα κράτη μέλη και οι οποίες είναι νομοθετικού, κανονιστικού, διοικητικού ή νομολογιακού χαρακτήρα ή απορρέουν από συλλογικές συμβάσεις.**
(Τροπολογία αριθ. 30)	
Άρθρο 6α (νέο)	
	Άρθρο 6α **Ουδεμία νομική ή συμβατική διάταξη δεν μπορεί να απαγορεύσει σε εργοδότη να προσλάβει σε μόνιμη βάση έναν υπάλληλο του οποίου έληξε η άτυπη σύμβαση ή σχέση εργασίας.**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	(Τροπολογία αριθ. 31)
Άρθρο 6β (νέο)	
	Άρθρο 6β
	Στο θέμα της αντιμισθίας ο εργαζόμενος δεν πρέπει να υ σταται καμία διάκριση άλλη από αυτή που συνδέεται με ογκο της επιτελουμένης εργασίας. Πρέπει να μπορεί να γν ρίζει εκ των προτέρων, προ ευλόγου χρονικού διαστήματος, ποσό των απολαβών του.
	(Τροπολογία αριθ. 32)
Άρθρο 6γ (νέο)	
	Άρθρο 6γ
	Κάθε πρόσωπο που υπόκειται σε άτυπη εργασιακή σχέ πρέπει να απολαύει ειδικού πλεονεκτήματος που θα αντισ θμίζει το επισφαλές της κατάστασής του. Το πλεονέκτη αυτό μπορεί να συνίσταται σε αποζημίωση ή σε κατάρτισ
	(Τροπολογία αριθ. 33)
Άρθρο 6δ (νέο)	
	Άρθρο 6δ
	Οι ώρες εργασίας πρέπει να καθορίζονται σαφώς στην αρ της εργασιακής σχέσης καθώς και ο ενδεχόμενος αριθμ υπερωριών και οι χρονικές περίοδοι κατά τις οποίες μπορ να γίνουν οι υπερωρίες αυτές. Κάθε υπέρβαση των ωρ εργασίας που είχαν εξ αρχής συμφωνηθεί πρέπει να συνε γεται αύξηση του μισθού.
	(Τροπολογία αριθ. 34)
Άρθρο 6ε (νέο)	
	Άρθρο 6ε
	Η προσφυγή σε οιαδήποτε μορφή άτυπης σχέσης εργασι πρέπει προηγουμένως να γνωστοποιείται επακριβώς εγγράφως στα αντιπροσωπευτικά όργανα του προσωπικού εκάστοτε επιχείρησης.
	Συγκεφαλαιωτικός πίνακας αυτών των μορφών εργασίας π πει να διαβιβάζεται ετησίως στα όργανα αυτά ώστε να αξ λογείται η κατανομή της άτυπης απασχόλησης κατά ηλικ φύλο, επαγγελματική κατηγορία και διάρκεια της εργασιακ σχέσης.
	Κάθε υπάλληλος που, λόγω της άτυπης εργασιακής σχέσ δεν μπορεί να μετέχει στις εκλογές ή στη λειτουργία αντιπροσωπευτικών οργάνων του προσωπικού πρέπει να μ ρεί να προβάλλει μέσω αυτών τις διεκδικήσεις του, συλλο κώς και, εάν χρειάζεται, ανωνύμως.
	Οι εργαζόμενοι που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής παρούσας οδηγίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όπως και άλλοι μισθωτοί εργαζόμενοι (και αναλόγως με τη διάρκ των παροχών τους) για τον υπολογισμό του κατώτατου ορ πάνω από το οποίο απαιτείται βάσει των εθνικών αρχών σύσταση αντιπροσωπευτικών οργάνων των εργαζομένων τός της επιχείρησης.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	Όταν οι εν λόγω επιχειρήσεις προσλαμβάνουν υπαλλήλους με πλήρες ωράριο και για αόριστο χρόνο ενημερώνουν εγκαίρως τους εργαζόμενους που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ώστε να μπορέσει να ληφθεί υπόψη η υποψηφιότητά τους.
	(Τροπολογία αριθ. 35)
	Άρθρο 6στ
	ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
	Άρθρο 6στ
	Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να εισάγουν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που να ευνοούν περισσότερο τους μισθωτούς εργαζόμενους
	(Τροπολογία αριθ. 36)
	Άρθρο 6ζ (νέο)
	Άρθρο 6ζ
	Εντός διετίας από τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 6, παρ. 1, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή όλα τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να της επιτρέψουν να συντάξει έκθεση, που θα υποβάλει στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας,
	(Τροπολογία αριθ. 37)
	Άρθρο 6η (νέο)
	Άρθρο 6η
	Η Επιτροπή υποβάλλει περιοδικώς έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 6ζ.

— A3-241/90

ΨΗΦΙΣΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
(Διαδικασία συνεργασίας: πρώτη ανάγνωση)

που περιέχει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την έκδοση οδηγίας με θέμα ορισμένες σχέσεις εργασίας όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

— έχοντας υπόψη την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο (COM(90)228 — SYN 280) (1)

— έχοντας κληθεί από το Συμβούλιο να γνωμοδοτήσει σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης (C3-288/90),

(1) ΕΕ C 224, της 8ης Σεπτεμβρίου 1990, σελ. 6

— έχοντας υπόψη την έκθεση της επιτροπής και τη γνωμοδότηση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (A3-241/90),

1. Εγκρίνει, με την επιφύλαξη των τροποποιήσεων που της επέφερε το Σώμα, την πρόταση της Επιτροπής, μετά τη σχετική ψηφοφορία.

2. Καλεί την Επιτροπή να τροποποιήσει αναλόγως την πρότασή της, σύμφωνα με το άρθρο 149, παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΟΚ.

3. Επιφυλάσσεται να κινήσει τη διαδικασία συνεννόησης, εφόσον το Συμβούλιο προτίθεται να απομακρυνθεί από το κείμενο όπως το ενέκρινε το Σώμα.

4. Ζητεί να κληθεί να γνωμοδοτήσει εκ νέου, εφόσον το Συμβούλιο προτίθεται να επιφέρει ουσιαστικές τροποποιήσεις στην πρόταση της Επιτροπής.

5. Καλεί το Συμβούλιο να περιλάβει στην κοινή θέση που θα εκδώσει, σύμφωνα με το άρθρο 149, παράγραφος 2, εδάφιο α) της Συνθήκης ΕΟΚ, τις τροπολογίες του Σώματος.

6. Αναθέτει στον Πρόεδρό του να διαβιβάσει την παρούσα γνωμοδότηση στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

— Πρόταση οδηγίας III (COM(90) 228 τελ. — SYN 281 **I

Πρόταση οδηγίας που συμπληρώνει την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των έκτακτων εργαζομένων

εγκρίνεται με τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (*)	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 38)	
Τίτλος	
Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου *για τη συμπλήρωση των μέτρων που αποσκοπούν στο να προαγάγουν τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των έκτακτων εργαζομένων.*	Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου **για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων βάσει ατύπων συμβάσεων εργασίας.**
(Τροπολογία αριθ. 39)	
Τρίτη αιτιολογική σκέψη	
ότι η προσφυγή *σε μορφές εργασίας όπως η έκτακτη εργασία,* έχει αυξηθεί σημαντικά·	ότι η προσφυγή **σε ιδιότυπες σχέσεις εργασίας** έχει αυξηθεί σημαντικά **κατά τα τελευταία χρόνια και θα εξακολουθήσει να αυξάνεται**
(Τροπολογία αριθ. 40)	
Τέταρτη αιτιολογική σκέψη	
ότι πρέπει να καταβάλλεται ειδική προσοχή ώστε στους εν λόγω εργαζόμενους να δίνεται η κατάλληλη επαγγελματική κατάρτιση όσον αφορά τους επαγγελματικούς κινδύνους που είναι ειδικοί για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση·	**Να προστεθεί ως προτελευταία αιτιολογική σκέψη**

(*) Πλήρες κείμενο: ΕΕ C 224 της 8.9.1990, σελ. 8

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 41)	
Πέμπτη αιτιολογική σκέψη	
... τα αποτελέσματα ερευνών προκύπτει ότι γενικά οι έκτακτοι εργαζόμενοι είναι πιο εκτεθειμένοι σε κίνδυνο ατυχήματος εργασιακού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας από ό,τι οι άλλοι μισθωτοί.	**ότι όμως, οι εργαζόμενοι υπό άτυπες σχέσεις εργασίας είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κινδύνους από ότι οι άλλοι εργαζόμενοι όπως γίνεται φανερό από τις στατιστικές των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.**
(Τροπολογία αριθ. 42)	
Αιτιολογική σκέψη 5α (νέα)	
	ότι, οι πρόσθετοι αυτοί κίνδυνοι είναι σε μεγάλο βαθμό συμφυείς με τον χαρακτήρα των ατύπων σχέσεων εργασίας και, συνεπώς, με τους ιδιόμορφους τρόπους ένταξης στην επιχείρηση.
(Τροπολογία αριθ. 43)	
Έκτη αιτιολογική σκέψη	
... οδηγίες στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας και ιδίως η οδηγία 89/391/ΕΟΚ περιέχουν διάφορες διατάξεις που προορίζονται να βελτιώσουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων γενικά· ότι πρέπει εξάλλου να καλυφθεί η ειδική κατάσταση των έκτακτων εργαζομένων·	**ότι, η οδηγία 89/391/ΕΟΚ σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων ισχύει εξ ολοκλήρου και για αυτούς.**
(Τροπολογία αριθ. 44)	
Έβδομη αιτιολογική σκέψη	
... χρησιμοποιούνται εργασίες έχουν ανάγκη από ειδική ιατρική επιτήρηση που να εκτείνεται σε μία μεγάλη περίοδο και ότι συνεπώς πρέπει να απαγορευτούν αυτές στους έκτακτους εργαζόμενους ... από ειδικές περιπτώσεις, και οι εν λόγω εργαζόμενοι πρέπει να επιτηρούνται ιατρικώς πέρα από την περίοδο λήξης της σχέσης τους·	**Διαγράφεται**
(Τροπολογία αριθ. 45)	
Αιτιολογική σκέψη 7α (νέα)	
	ότι, λόγω της ιδιομορφίας των κινδύνων αυτών απαιτούνται ιδιαίτερες κανονιστικές διατάξεις.
(Τροπολογία αριθ. 46)	
Όγδοη αιτιολογική σκέψη	
... να εξασφαλιστεί ένα καλύτερο επίπεδο προστασίας, η πληροφόρηση και η επαγγελματική κατάρτιση πρέπει να ... στους έκτακτους εργαζόμενους (καθώς και στους ... των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση) να ... να εκτιμούν τους κινδύνους για την ασφάλεια	**ότι για να εξασφαλιστεί ένα καλύτερο επίπεδο προστασίας, η πληροφόρηση και η επαγγελματική κατάρτιση πρέπει να επιτρέπουν στους εργαζόμενους με άτυπες σχέσεις εργασίας (καθώς και στους εκπροσώπους των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση) να γνωρίζουν και να εκτιμούν τους**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
και την υγεία τους οποίους διατρέχουν κατά την εργασία καθώς και τα προληπτικά μέτρα που απαιτούνται για να μειωθούν ή να εξαφανιστούν αυτοί οι κίνδυνοι·	κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία τους οποίοι διατρέχουν κατά την εργασία καθώς και τα προληπτικ μέτρα που απαιτούνται για να μειωθούν ή να εξαφανιστοί αυτοί οι κίνδυνοι·
(Τροπολογία αριθ. 47)	
Ένατη αιτιολογική σκέψη	
ότι όποια και να είναι η σχέση εργασίας του *έκτακτου* εργαζόμενου, υπεύθυνος για την εφαρμογή των κανόνων σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια πρέπει να είναι ο εργοδότης-χρήστης·	ότι όποια και να είναι η σχέση εργασίας του **σύμφωνα μ** **άτυπο καθεστώς** εργαζόμενου, υπεύθυνος για την εφαρμογ των κανόνων σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια πρέπ να είναι ο εργοδότης-χρήστης·
(Τροπολογία αριθ. 48)	
Άρθρο 1	
ΟΡΙΣΜΟΣ	
Άρθρο 1	Άρθρο 1
Η παρούσα οδηγία αφορά τις σχέσεις έκτακτης εργασίας με τη μορφή:	**Με τον όρο άτυπη σύμβαση ή άτυπη εργασιακή σχέση νοείτ κάθε δραστηριότητα που ασκεί ένας υπάλληλος στο πλαίσι σύμβασης ή εργασιακής σχέσης άλλης από τη σύμβασ αορίστου χρόνου και με πλήρες ωράριο, και η οποία ενέχ στοιχεία αβεβαιότητας λόγω ιδίως:**
α) εργασίας που διέπεται από σύμβαση ορισμένου χρόνου - συμπεριλαμβανομένης της εποχιακής εργασίας - η οποία συνάπτεται απευθείας μεταξύ του εργοδότη και του μισθωτού, όπου η λήξη της σύμβασης καθορίζεται από αντικειμενικές συνθήκες όπως: εκπνοή μιας συγκεκριμένης προθεσμίας, ολοκλήρωση ενός συγκεκριμένου έργου ή έλευση ενός συγκεκριμένου γεγονότος·	**— της βραχείας διαρκείας της εργασίας**
β) προσωρινής εργασίας με διαμεσολάβηση τρίτου, που καλύπτει κάθε σχέση μεταξύ της επιχείρησης που διαμεσολαβεί η οποία είναι ο εργοδότης και του εργαζομένου, ενώ ο τελευταίος αυτός δεν έχει συνάψει καμία σύμβαση με την επιχείρηση μέσα στην οποία ασκεί τη δραστηριότητά του.	**— του μικρού αριθμού δεδουλευμένων ωρών,**
	— της εναλλαγής μεταξύ περιόδων εργασίας και περιόδω μη εργασίας
	— του αποκλεισμού του προσώπου, de jure ή de facto, απ τις νομικές, κανονιστικές ή συμβατικές διατάξεις πο ισχύουν για τους μισθωτούς με πλήρες ωράριο και μ σύμβαση αορίστου χρόνου
	— της ύπαρξης παρεκβατικού νομικού καθεστώτος που με ώνει τα επίπεδα προστασίας
	— του πολυδιάστατου χαρακτήρα των εργασιακών σχέσεω λόγω πληθώρας εργοδοτών
(Τροπολογία αριθ. 49)	
Άρθρο 2	
Ο σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να εξασφαλιστεί ότι για όλη τη διάρκεια της εργασίας που εκτελείται σε μια επιχείρηση και/ή εγκατάσταση-χρήστη, στον έκτακτο εργαζόμενο παρέχονται όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια κατά την εργασία, οι ίδιες συνθήκες οι οποίες δίνονται στους άλλους εργαζόμενους αυτής της επιχείρησης και/ή εγκατάστασης-χρήστη, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών καταστάσεων.	**Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την προστασία των προσ πων που υπόκεινται σε άτυπη σύμβαση εργασίας ή άτυ εργασιακή σχέση πρέπει να επιτυγχάνει ισότιμο επίπεδο πρ στασίας της υγείας και της ασφάλειας με εκείνο των άλλ εργαζομένων.** **Η ύπαρξη άτυπης σύμβασης ή εργασιακής σχέσης δεν δικα ολογεί διαφορετική μεταχείριση σε ότι αφορά τις συνθήκ εργασίας ως προς το περιεχόμενο και την επάρκεια της εργ σίας, την ασφάλεια της εργασίας και την προστασία της υγε ας, την πρόσβαση σε ατομικό εξοπλισμό προστασίας, τ εκτέλεση της εργασίας και το εργασιακό περιβάλλον συμπε λαμβανομένων των λεπτομερειών καθορισμού του ωραρι εργασίας.**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημίωσης κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας.
...ις διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ καθώς και οι ειδικές ...ίες σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 *της οδηγίας ... ΕΟΚ* εφαρμόζονται πλήρως *για το σύνολο του τομέα* ...αναφέρεται στην παράγραφο 1, με επιφύλαξη των πιο δε...τικών και/ή πιο ειδικών διατάξεων που περιέχονται ...τη στην παρούσα οδηγία.	Οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ καθώς και οι ειδικές οδηγίες σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 **του ιδίου κειμένου** εφαρμόζονται πλήρως **για το σύνολο των ατύπων σχέσεων εργασίας,** με επιφύλαξη των πιο δεσμευτικών και/ή πιο ειδικών διατάξεων που περιέχονται μέσα στην παρούσα οδηγία.

(Τροπολογία αριθ. 50)

Άρθρο 3, πρώτη παράγραφος

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι στη σύμβαση *απόσπασης ... συνδέει το χρήση με την επιχείρηση διαμεσολάβησης για ...νσωρινή εργασία,* διευκρινίζονται τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, ο τόπος εργασίας, το ωράριο, τα ειδικά χαρακτηριστικά της υέσης εργασίας που πρέπει να καλυφθεί και κυρίως *αν αυτή η υέση εργασίας εμπίπτει στην κατηγορία ...ρισμένων κινδύνων όπως αυτοί καθορίζονται από την ευνική ...ιατρία.*	Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι στη **άτυπη σύμβαση ή άτυπη σχέση εργασίας,** διευκρινίζονται τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, ο τόπος εργασίας, το ωράριο, τα ειδικά χαρακτηριστικά της υέσης εργασίας που πρέπει να καλυφθεί και κυρίως **οι γνωστοί ή πιθανοί κίνδυνοι που συνεπάγεται η υέση αυτή.**

(Τροπολογία αριθ. 67)

Άρθρο 3, 2ο εδάφιο, α (νέα)

	Απαιτείται προηγούμενη γνωμοδότηση των οργάνων εκπροσώπησης του προσωπικού.

(Τροπολογία αριθ. 51)

Άρθρο 4

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, *με επιφύλαξη της ευθύνης της επιχείρησης που διαμεσολαβεί* για *προσωρινή* εργασία, η επιχείρηση και/ή η εγκατάσταση, χρήστες *είναι δια όλη τη διάρκεια της απόσπασης,* υπεύθυνες για τις συνθήκες εκτέλεσης της εργασίας που εφαρμόζεται κατά την εργασία. *Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, οι συνθήκες εκτέλεσης εργασίας περιλαμβάνουν μόνο τις συνθήκες που συνδέονται ... την ασφάλεια, την υγεί και την υγιεινή κατά την εργασία.*	Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, **εφόσον διατίθεται προσωπικό** για εργασία, η επιχείρηση και/ή η εγκατάσταση, χρήστες απόσπασης, υπεύθυνες για τις συνθήκες εκτέλεσης της εργασίας που εφαρμόζεται κατά την εργασία, **υπό την επιφύλαξη του άρθρου 5 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ.**

(Τροπολογία αριθ. 69)

Άρθρο 4, εδάφιο 2α (νέο)

	Για τις επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης απαιτείται έγκριση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης.

Τετάρτη, 24 Οκτωβρίου 1990

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 52)	
Άρθρο 5	
Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε πριν ένας *έκτακτος* εργαζόμενος αναλάβει οποιαδήποτε εργασία η οποία απαιτεί είτε ειδικά επαγγελματικά προσόντα ή ικανότητες είτε ειδική ιατρική επιτήρηση, αυτός να ενημερώνεται από τον εργοδότη-χρήστη για τους κινδύνους που διατρέχει *και να του παρέχεται αν είναι απαραίτητο, μια ειδική επαγγελματική κατάρτιση.*	Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε πριν ένας ατύπως εργαζόμενος αναλάβει οποιαδήποτε εργασία η οποία απαιτεί είτε ειδικά επαγγελματικά προσόντα ή ικανότητες είτε ειδική ιατρική επιτήρηση, αυτός να ενημερώνεται από τον εργοδότη-χρήστη για τους κινδύνους που διατρέχει.
(Τροπολογία αριθ. 53)	
Άρθρο 5α (νέο)	
	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
	Άρθρο 5α
	Στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο προηγούμενο άρθρο, ο εργαζόμενος οφείλει να παρακολουθήσει επαγγελματική κατάρτιση ανάλογη προς τις ανάγκες του, λαμβανομένης υπόψη της ειδίκευσης και της πείρας του. Εάν η υέση, βραχυπρόυεσμα ή μακροπρόυεσμα, είναι επικίνδυνη η επαγγελματική κατάρτιση είναι υποχρεωτική.
(Τροπολογία αριθ. 54)	
Άρθρο 6	
	ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ
Άρθρο 6	Άρθρο 6
Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε να μη χρησιμοποιούνται οι έκτακτοι εργαζόμενοι για τις εργασίες που απαιτούν ειδική ιατρική επιτήρηση σε μια μεγάλη χρονική περίοδο. *Με επιφύλαξη όσων προαναφέρθηκαν και για ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις που είναι το αντικείμενο ιατρικής επιτήρησης σε μια μεγάλη χρονική περίοδο, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν έκτακτοι εργαζόμενοι· στην περίπτωση αυτή τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε οι εργαζόμενοι αυτοί να επιτηρούνται από γιατρό* πέρα από την περίοδο λήξης της σύμβασής τους.	**Όλοι οι εργαζόμενοι με ιδιότυπη σχέση εργασίας** σε εργασίες που απαιτούν ειδική ιατρική επιτήρηση για μεγάλη χρονική περίοδο **πρέπει να τύχουν ιατρικής παρακολούθησης** πέρα από την περίοδο λήξης της σύμβασής τους.
(Τροπολογία αριθ. 77)	
Άρθρο 7, παράγραφος 1	
1. Τα κράτη μέλη υέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγίας έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το αργότερο. *Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.*	1. Τα κράτη μέλη υέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγίας έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το αργότερο **ή φροντίζουν όπως οι κοινωνικοί εταίροι πριν από την ημερομηνία αυτή υεσπίσουν τις αναγκαίες διατάξεις με συμφωνία. Εάν όμως κάποιο κράτος μέλος επιλέξει να αφήσει τους κοινωνικούς εταίρους να υεσπίσουν τις διατάξεις της οδηγίας, υα πρέπει να εξασφαλίζονται τα ίδια αποτελέσματα που υα επιτυγχάνονταν αν ίσχυε κρατική νομοθεσία.** **Η Επιτροπή υα ενημερώνεται αμέσως σχετικά με ποία μέτρα έλαβαν τα κράτη μέλη.**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
Οι διατάξεις που υεσπίζονται δυνάμει του πρώτου εδαφίου παραπέμπουν ρητά στην παρούσα οδηγία.	Οι διατάξεις που υεσπίζονται δυνάμει του πρώτου εδαφίου παραπέμπουν ρητά στην παρούσα οδηγία.
	(Τροπολογία αριθ. 55)
	Άρθρο 7α (νέο)
	Άρθρο 7α
	Οι φορείς ή τα άτομα που είναι υπεύθυνα, εντός ή εκτός της επιχείρησης, για να ελέγχουν την τήρηση των προληπτικών κανόνων υγιεινής και ασφάλειας ενημερώνονται για την πρόσληψη εργαζόμενου με άτυπη σχέση εργασίας σε θέσεις που ενδεχομένως συνεπάγονται κινδύνους.
	(Τροπολογία αριθ. 56)
	Άρθρο 7β (νέο)
	Άρθρο 7β
	Κάθε εργαζόμενος με άτυπη σχέση εργασίας που το κρίνει αναγκαίο, μπορεί να προσφύγει κατά των φορέων που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο για προβλήματα σχετικά με το εργασιακό του περιβάλλον. Οι φορείς αυτοί πρέπει να διαθέτουν τα μέσα να παρέμβουν ενδεχομένως υπέρ των εργαζομένων αυτών. **Κανείς εργαζόμενος με άτυπη σχέση εργασίας δεν μπορεί να υποστεί κυρώσεις λόγω του ότι έχει κινήσει τέτοια διαδικασία.**
	(Τροπολογία αριθ. 57)
	Άρθρο 7γ (νέο)
	ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
	Άρθρο 7γ
	Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να εφαρμόσουν ή να εισαγάγουν νομοθετικές, κανονιστικής ή διοικητικές διατάξεις που θα ευνοούν περισσότερο τους μισθωτούς εργαζομένους.
	(Τροπολογία αριθ. 58)
	Άρθρο 7δ (νέο)
	Άρθρο 7δ
	Εντός δύο ετών από τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 7, παρ. 1, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή όλα τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να της επιτρέψουν να συντάξει έκθεση, προς υποβολή στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Τετάρτη, 24 Οκτωβρίου 1990

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
(Τροπολογία αριθ. 59)	
Άρθρο 7ε (νέο)	
	Άρθρο 7ε
	Η Επιτροπή υποβάλλει περιοδικώς έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, δεδομένων των άρθρων 7 και 7δ.

— **A3-241/90**

ΨΗΦΙΣΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
(Διαδικασία συνεργασίας: πρώτη ανάγνωση)

που περιέχει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την έκδοση οδηγίας που συμπληρώνει την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στο να προαγάγουν τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εκτάκτων εργαζομένων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

— έχοντας υπόψη την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, COM(90)228 — SYN 281 (1),

— έχοντας κληθεί από το Συμβούλιο να γνωμοδοτήσει σύμφωνα με το άρθρο 118 Α της Συνθήκης ΕΟΚ (έγγρ. C3-289/90),

— έχοντας υπόψη την έκθεση της επιτροπής και τη γνωμοδότηση της Επιτροπής για τα δικαιώματα της Γυναίκας (έγγρ. A3-241/90),

1. Εγκρίνει, με την επιφύλαξη των τροποποιήσεων που της επέφερε το Σώμα, την πρόταση της Επιτροπής, μετά τη σχετική ψηφοφορία,

2. Καλεί την Επιτροπή να τροποποιήσει αναλόγως την πρότασή της, σύμφωνα με το άρθρο 149, παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΟΚ,

3. Επιφυλάσσεται να κινήσει τη διαδικασία συνεννόησης, εφόσον το Συμβούλιο προτίθεται να απομακρυνθεί από το κείμενο όπως το ενέκρινε το Σώμα,

4. Ζητεί να κληθεί να γνωμοδοτήσει εκ νέου, εφόσον το Συμβούλιο προτίθεται να επιφέρει ουσιαστικές τροποποιήσεις στην πρόταση της Επιτροπής,

5. Καλεί το Συμβούλιο να περιλάβει στην κοινή θέση που θα εκδόσει, σύμφωνα με το άρθρο 149, παράγραφος 2, εδάφιο α) της Συνθήκης ΕΟΚ, τις τροπολογίες του Σώματος,

6. Αναθέτει στον Πρόεδρό του να διαβιβάσει την παρούσα γνωμοδότηση στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

(1) ΕΕ C 224 της 8ης Σεπτεμβρίου 1990, σελ. 8

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

24 Οκτωβρίου 1990

ADAM, AGLIETTA, AINARDI, ALBER, VON ALEMANN, ALLIOT-MARIE, ÁLVAREZ DE PAZ, AMARAL, AMENDOLA, ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ANDREWS, ANGER, ANTONY, ARBELOA MURU, ARIAS CAÑETE, AULAS, ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ, BAGET BOZZO, BALFE, BANOTTI, BARÓN CRESPO, BARROS MOURA, BARTON, BARZANTI, BAUR, BEAZLEY CH., BEAZLEY P., BELO, BENOIT, BERNARD-REYMOND, BERTENS, BETHELL, BETTINI, BETTIZA, BEUMER, BINDI, BIRD, BJØRNVIG, BLAK, BLANEY, BLOT, BOCKLET, BÖGE, BOFILL ABEILHE, BOMBARD, BONDE, BONETTI, BONTEMPI, BORGO, BORLOO, BOURLANGES, BOWE, BRAUN-MOSER, BREYER, BRIANT, VAN DEN BRINK, BROK, BURON, CABANILLAS GALLAS, CABEZÓN ALONSO, CALVO ORTEGA, DE LA CÁMARA MARTÍNEZ, CANAVARRO, CANO PINTO, CAPUCHO, CARNITI, CARVALHO CARDOSO, CASINI, CASSIDY, CATASTA, CATHERWOOD, CAUDRON, CEYRAC, CHABERT, CHANTERIE, CHEYSSON, CHIABRANDO, CHRISTENSEN F. N., CHRISTENSEN I., CHRISTIANSEN, COATES, COCHET, COIMBRA MARTINS, COLAJANNI, COLINO SALAMANCA, COLLINS, COLOM I NAVAL, CONTU, COONEY, CORNELISSEN, COT, COX, CRAMON-DAIBER, CRAMPTON, CRAVINHO, CRAWLEY, DA CUNHA OLIVEIRA, CUSHNAHAN, DALSASS, DALY, DAVID, DE CLERCQ, DEFRAIGNE, DE GIOVANNI, DE GUCHT, DENYS, DE PICCOLI, DESAMA, DESMOND, DE VITTO, DE VRIES, DÍEZ DE RIVERA ICAZA, VAN DIJK, DILLEN, DOMINGO SEGARRA, DE DONNEA, DONNELLY, DOUSTE-BLAZY, DUARTE CENDAN, DÜHRKOP DÜHRKOP, DURY, DUVERGER, ELLES, ELLIOTT, ELMALAN, ERNST DE LA GRAETE, ESCUDER CROFT, ESCUDERO, ESTGEN, EWING, FALCONER, FALQUI, FANTINI, FAYOT, FERNÁNDEZ ALBOR, FERNEX, FERRARA, FERREIRA RIBEIRO, FERRER I CASALS, FINI, FITZGERALD, FITZSIMONS, FLORENZ, FONTAINE, FORD, FORMIGONI, FORTE, FRIEDRICH, FUCHS, FUNCK, GAIBISSO, GALLAND, GALLE, GALLENZI, GALLO, GARCÍA, GARCÍA ARIAS, GASÒLIBA I BÖHM, GAWRONSKI, GIL-ROBLES GIL-DELGADO, GISCARD D'ESTAING, GLINNE, GOEDMAKERS, GÖRLACH, GOLLNISCH, GORIA, GRAEFE ZU BARINGDORF, GREEN, GRÖNER, GRUND, GUIDOLIN, GUILLAUME, GUTIÉRREZ DÍAZ, HABSBURG, HÄNSCH, HARRISON, ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ, HERMAN, HERMANS, HERVÉ, HERZOG, HINDLEY, HOFF, HOLZFUSS, HOON, HOPPENSTEDT, HORY, HOWELL, HUGHES, IACONO, INGLEWOOD, IODICE, IVERSEN, IZQUIERDO ROJO, JACKSON C., JACKSON CH., JAKOBSEN, JANSSEN VAN RAAY, JENSEN, JEPSEN, JOANNY, JUNKER, KELLETT-BOWMAN, KEPPELHOFF-WIECHERT, KILLILEA, KLEPSCH, KÖHLER H., KÖHLER K. P., KOFOED, ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, LACAZE, ΛΑΓΑΚΟΣ, LAGORIO, LALOR, LAMASSOURE, ΛΑΜΠΡΙΑΣ, LANDA MENDIBE, LANE, LANGER, LANGES, LANNOYE, LA PERGOLA, LARIVE, LATAILLADE, LE CHEVALLIER, LEHIDEUX, LEMMER, LENZ, LIMA, LINKOHR, ΛΙΒΑΝΟΣ, LLORCA VILAPLANA, LO GIUDICE, LOMAS, LÜTTGE, LULLING, LUSTER, MCCARTIN, MCCUBBIN, MCGOWAN, MCINTOSH, MCMAHON, MCMILLAN-SCOTT, MAGNANI NOYA, MAHER, MAIBAUM, MALANGRÉ, DE LA MALÈNE, MALHURET, MARCK, MARINHO, MARLEIX, MARQUES MENDES, MARTIN D., MARTIN S., MATTINA, MAYER, MAZZONE, MEBRAK-ZAÏDI, MEDINA ORTEGA, MEGAHY, MEGRET, MELANDRI, MELIS, MENDES BOTA, MENRAD, MERZ, MICHELINI, MIHR, MIRANDA DA SILVA, MONNIER-BESOMBES, DE MONTESQUIOU-FEZENSAC, MOORHOUSE, MORODO LEONCIO, MORRIS, MOTTOLA, MÜLLER, MÜNCH, MUNTUNGH, MUSCARDINI, MUSSO, NAPOLETANO, NAVARRO VELASCO, NEUBAUER, NEWENS, NEWMAN, NEWTON DUNN, NIANIAS, NICHOLSON, NIELSEN, NORDMANN, ODDY, O'HAGAN, ONUR, OOMEN-RUIJTEN, OOSTLANDER, OREJA AGUIRRE, ORTIZ CLIMENT, PACK, ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ, PANNELLA, ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ, PARODI, PARTSCH, PASTY, PATTERSON, PEIJS, PENDERS, PEREIRA, PERREAU DE PINNINCK, DOMENECH, PERSCHAU, PERY, ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ, PETER, PETERS, PIERMONT, ΖΠΙΕΡΡΟΣ, PIMENTA, PINXTEN, PIQUET, PIRKL, PISONI F., PISONI N., PLANAS PUCHADES, POETTERING, POLLACK, PORRAZZINI, PORTO, PRAG, PRICE, PRONK, PROUT, PUERTA GUTIÉRREZ, QUISTHOUDT-ROWOHL, QUISTORP, RAFFARIN, RAMÍREZ HEREDIA, RANDZIO-PLATH, RAWLINGS, READ, REDING, REGGE, REYMANN, RINSCHE, RISKÆR PEDERSEN, ROBLES PIQUER, RØNN, ROGALLA, ΡΩΜΑΙΟΣ, ROMERA I ALCÀZAR, ROSMINI, ROSSETTI, ROTH, ROTH-BEHRENDT, ROTHE, ROTHLEY, ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ, ROVSING, RUBERT DE VENTÓS, SABY, SÄLZER, SAINJON, SAKELLARIOU, SALEMA, SALISCH, SAMLAND, SANDBÆK, SANTOS, SANTOS LÓPEZ, SANZ FERNÁNDEZ, SAPENA GRANELL, ΣΑΡΑΗΣ, SBOARINA, SCHINZEL, SCHLEE, SCHLECHTER, SCHLEICHER, SCHMID, SCHMIDBAUER, SCHODRUCH, SCHÖNHUBER, SCHWARTZENBERG, SCOTT-HOPKINS, SEAL, SELIGMAN, SIERRA BARDAJÍ, SIMEONI, SIMMONDS, SIMONS, SIMPSON A., SIMPSON B., SISÓ CRUELLAS, SMITH A., SMITH L., SONNEVELD, SPECIALE, SPENCER, SPERONI, STAES, ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, STAUFFENBERG, ΣΤΑΥΡΟΥ,

STEVENS, STEVENSON, STEWART, STEWART-CLARK, SUÁREZ GONZÁLEZ, TARADASH, TAURAN, TAZDAÏT, TELKÄMPER, THAREAU, THEATO, TINDEMANS, TITLEY, TOMLINSON, TONGUE, TOPMANN, TORRES COUTO, TRAUTMANN, TRIVELLI, TZIMAΣ, TURNER, UKEIWÉ, VALENT, VALVERDE LÓPEZ, VANDEMEULEBROUCKE, VAN HEMELDONCK, VAN OUTRIVE, VAYSSADE, VÁZQUEZ FOUZ, VECCHI, VEIL, VAN VELZEN, VERBEEK, VERDE I ALDEA, VERHAGEN, VERNIER, VERTEMATI, VERWAERDE, VISENTINI, VISSER, VITTINGHOFF, VOHRER, VON DER VRING, VAN DER WAAL, WAECHTER, WALTER, WEBER, VON WECHMAR, WELSH, WEST, WETTIG, WHITE, WIJSENBEEK, VON WOGAU, WOLTJER, WURTH-POLFER, WURTZ, WYNN, ZELLER.

Γνωμοδότηση για

— την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες εργασιακές σχέσεις όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας,

— την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες εργασιακές σχέσεις που αφορούν τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, και

— την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη συμπλήρωση των μέτρων που αποσκοπούν στο να προαγάγουν τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των έκτακτων εργαζομένων [1]

(90/C 332/45)

Στις 3 Σεπτεμβρίου 1990 και σύμφωνα με τα άρθρα 100, 100 Α και 118 Α της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάσθηκε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Liverani, στις 13 Σεπτεμβρίου 1990.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 279η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 20ής Σεπτεμβρίου) υιοθέτησε με 72 ψήφους υπέρ, 59 κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Από πολλά έτη η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη για μια γενική κοινοτική ρύθμιση σχετικά με τις ειδικές μορφές απασχόλησης. Η ΟΚΕ επικροτεί σχετικά τις υπό εξέταση προτάσεις οδηγίας, υπογραμμίζοντας την πολιτική δέσμευση που είναι αναγκαία για την υλοποίηση ορισμένων βασικών στόχων του κοινοτικού χάρτη θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων και του προγράμματος κοινωνικής δράσης της Επιτροπής· και αυτό υπό την προϋπόθεση ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν καταργούν πλέον ευνοϊκές συνθήκες που μπορεί να υπάρχουν σε εθνικό επίπεδο βάσει νόμων ή συμβάσεων.

1.2. Οι προτάσεις οδηγίας ανταποκρίνονται κατά ένα μεγάλο μέρος στις ανησυχίες που εκδηλώθηκαν και τις προτάσεις που διατυπώθηκαν από την ΟΚΕ:

— Σχετικά με την «Εργασία περιορισμένου χρόνου» και την «προσωρινή εργασία», η ΟΚΕ έχει υποστηρίξει τις προτάσεις οδηγίας οι οποίες στη συνέχεια δεν υιοθετήθηκαν σε επίπεδο Συμβουλίου λόγω άσκησης του «δικαιώματος αρνησικυρίας» [2].

— Εξετάζοντας τις «κοινωνικές πτυχές της εσωτερικής αγοράς» και συνεκτιμώντας τη σημερινή τεράστια ανάπτυξη των «νέων ειδικών μορφών απασχόλησης» (εντός μιας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας που προσανατολίζεται προς την πλήρη ολοκλήρωση και συνεπώς χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ευελιξία και κινητικότητα), η ΟΚΕ έκρινε αναγκαία τη θέσπιση οδηγίας για να εξασφαλισθεί «το δικαίωμα όλων των εργαζομένων, όποια και αν είναι η φύση τους σχέσης της εργασίας (συμπεριλαμβανομένων δηλαδή των εργαζομένων κατά μερική απασχόληση, με σύμβαση ορισμένου χρόνου κλπ.) να διαπραγματεύονται και να καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις και επαγγελματικές συμφωνίες· να καλύπτονται από τα μέτρα παροχής υπηρεσιών στους τομείς της ασφάλειας και προστασίας της υγείας στον τόπο εργασίας· επίσης, από τη συνδρομή και τις υπηρεσίες των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Εξάλλου, η ΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της θέσπισης «(κοινοτικών) διατάξεων που δεν επιτρέπουν να ανανεώνονται για απεριόριστο χρόνο οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου» [3].

— Στη γνωμοδότηση για τα «Θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα» τον Φεβρουάριο 1989, η ΟΚΕ είχε τονίσει την ανάγκη να εξασφαλισθεί το δικαίωμα «όσον αφορά τη δυνατότητα κάλυψης από συλλογικές συμβάσεις ή από επαγγελματικές συμφωνίες, και συνεισφοράς και δικαιώματος στις παροχές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας σε περίπτωση μερικής, προσωρινής, ή άλλης μορφής, απασχόλησης». Στην ίδια γνωμοδότηση η ΟΚΕ υπεδείκνυε ότι «είναι ιδιαιτέρως επείγον για την επιτυχία της εσωτερικής αγοράς να θεσπισθούν πράξεις που θα αφορούν την απόλυση και την καταχρηστική χρησιμοποίηση εργαζομένων από άλλα κράτη μέλη με τρόπο άτυπο και να εφαρμοσθούν οι κοινωνικοί νόμοι και οι συλλογικές συμβάσεις που ισχύουν κατά την κατακύρωση των δημοσίων συμβάσεων» [4].

— Στη γνωμοδότηση για την «Εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Κοινότητα το 1989» τον Ιούλιο 1990, η ΟΚΕ επέμεινε ακόμη μία φορά στο επείγον της υιοθέτησης κοινοτικών πράξεων για την άτυπη εργασία και την υπεκμίσθωση έκτακτου προσωπικού επειδή θεώρησε ότι: «για την επιτυχία της ενιαίας αγοράς και για την εξασφάλιση ισόρροπης προόδου σε όλους τους σχετικούς τομείς»

(1) ΕΕ αριθ. C 224 της 8. 9. 1990, σσ. 3, 5 και 7.
(2) Γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ, 1982 και 1983, ΕΕ αριθ. C 178 της 15. 7. 1982, ΕΕ αριθ. C 176 της 4. 7. 1983
(3) Γνωμοδότηση για τις «κοινωνικές πτυχές της εσωτερικής αγοράς», ΕΕ αριθ. C 356 της 31. 12. 1987, σημείο 2.
(4) ΕΕ αριθ. C 126 της 23. 5. 1989, σημεία III B και 2.

(άρθρο 8 Β της συνθήκης) χρειάζεται να αντιμετωπισθούν συγκεκριμένα διασυνοριακά προβλήματα της αγοράς εργασίας τα οποία, εάν αφεθούν ανεπίλυτα, μπορεί να οδηγήσουν σε αθέμιτο ανταγωνισμό [1].

— Όσον αφορά τις νομικές βάσεις αυτού του γενικού κοινοτικού κανονισμού, η ΟΚΕ τάχθηκε υπέρ μιας ευρείας ερμηνείας του άρθρου 118 σχετικά με τη «βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας» (γνωμοδότηση για τις «κοινωνικές πτυχές της εσωτερικής αγοράς») και υπέρ της προσφυγής στο άρθρο 100 Α για την «αντιμετώπιση των διασυνοριακών προβλημάτων της αγοράς εργασίας που παρεμποδίζουν την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς» [2].

1.3. Στη γνωμοδότηση για την «Εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Κοινότητα το 1988» επανέλαβε ότι «Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα καθορισμένα επίπεδα φαίνεται να είναι το πιο κατάλληλο προς επιδίωξη μέσο, συμπληρούμενο από ένα νομικό πλαίσιο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο θα εγγυάται τα βασικά κοινωνικά και επαγγελματικά δικαιώματα» [3]. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει συνεπώς την αρχή της εξασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων για την άτυπη εργασία, με οποιαδήποτε μορφή και αν προσφέρεται αφήνοντας το αναγκαίο περιθώριο στους κοινωνικούς εταίρους, και στις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ τους σχετικά με την εφαρμογή των οδηγιών, χωρίς για το λόγο αυτό να απαλλάσσονται τα κράτη μέλη από την ευθύνη τους ως προς την επίτευξη των στόχων που επιδιώκονται με τα μέσα αυτά. Αυτή η προσέγγιση ανταποκρίνεται στα κριτήρια που έχουν ήδη εκφρασθεί από την ΟΚΕ, στις γνωμοδοτήσεις της για τον κοινωνικό τομέα.

1.4. Οι μορφές εργασίας που αναφέρονται στις προτάσεις οδηγίας καλύπτουν την εργασία κατά μερική απασχόληση, την εργασία ορισμένου χρόνου, την εποχιακή εργασία, την σύμβαση έργου, την κατ'οίκον εργασία, την εργασία εξ αποστάσεως κλπ. Η ΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι η εργασία με τη μορφή υπεκμίσθωσης προσωπικού (κυρίως υπερεθνική εργασία ή και ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας τα οποία όπως υπενθυμίζει η Επιτροπή απαγορεύονται από τη νομοθεσία τριών κρατών μελών, και τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε αθέμιτο ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας) πρέπει επίσης να αντιμετωπισθεί από τις προτάσεις.

1.4.1. Πράγματι η συνεκτική εφαρμογή των οδηγιών, εφόσον τείνει να διασφαλίσει τη συμβατική και ασφαλιστική κάλυψη για όλους τους εργαζομένους, αποτελεί, κατά την άποψη της ΟΚΕ, το κύριο μέσο για τη μείωση της προσφυγής στην παράνομη εργασία. Το κανονιστικό πλαίσιο αναφοράς της Κοινότητας χρειάζεται, ωστόσο, να συμπληρωθεί με την ταχεία υιοθέτηση των σχετικών οδηγιών, που προβλέπονται από το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης.

1.5. Αυτές οι «ειδικές μορφές» απασχόλησης δεν αποτελούν αναγκαστικά «νέες» μορφές οργάνωσης της εργασίας προκύπτουν μερικές φορές, αλλά όχι πάντοτε, από το γεγονός ότι, είναι πλεονεκτικές για τις επιχειρήσεις και, ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των εργαζομένων. Αυτές οι μορφές απασχόλησης μπορεί επίσης να τείνουν προς την αλλοίωση ή την περιστολή του περιεχομένου των συλλογικών συμβάσεων. Οπωσδήποτε, όμως, για να εξαλειφθούν οι καταχρήσεις και να τονισθούν τα θετικά αποτελέσματα αυτών των μορφών απασχόλησης, χρειάζεται να επιτευχθεί ορθή και κατά το δυνατόν ομόφωνη διαχείριση της ευρωπαϊκής αγοράς στο σύνολό της. Η ΟΚΕ κρίνει, λοιπόν ότι ένα κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να εξασφαλίζει ότι η προσφυγή σε απασχόληση ειδικής μορφής θα επιτελείται μόνον όταν υφίστανται οι συνθήκες που πραγματικά απαιτούν, ειδικές μορφές απασχόλησης κατά τρόπο έκτακτο και για ακριβώς προσδιορισμένο χρόνο.

Η ΟΚΕ κρίνει τέλος ότι τέτοιες μορφές θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας ορθής και πραγματικής επιλογής, και να συνοδεύονται από νομικές και κανονιστικές εγγυήσεις για την ανταγωνιστική ισότητα μεταξύ των επιχειρήσεων και ισότητας στη μεταχείριση των εργαζομένων, ιδίως για την ασφάλεια και την υγιεινή στο χώρο της εργασίας, την κατάρτιση, την κοινωνική πρόνοια και τα δικαιώματα διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης.

1.6. Η ΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι ορισμένα βασικά στοιχεία των προτάσεων οδηγίας του 1982, θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στην παρούσα πρόταση όπως η υποχρέωση παροχής έγκρισης για τη μεσολάβηση προς μίσθωση εργατικού δυναμικού (στις χώρες όπου η εθνική νομοθεσία το επιτρέπει ακόμη), ειδικοί έλεγχοι στα ιδιωτικά γραφεία εύρεσης εργασίας και απογόρευση πρόσληψης προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή προσωρινής εργασίας για αναπλήρωση εργατών που απεργούν. Η ΟΚΕ θεωρεί τέλος ότι η πρόταση οδηγίας που προβλέπεται στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 1990 — που αφορά τη θέσπιση ενός εντύπου, στοιχείου ελέγχου των διαφόρων εργατικών συμβάσεων και σχέσεων κατά πλήρη απασχόληση και αόριστο χρόνο — πρέπει να υποβληθεί το ταχύτερο δυνατό λόγω του συμπληρωματικού χαρακτήρα της για τις προτάσεις που εξετάζονται τώρα.

1.7. Η ΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον η διαπίστωση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία το φαινόμενο είναι θετικό σε σχέση με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης ενόψει της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς, δεν είναι υπέρμετρα κατηγορηματική. Η ΟΚΕ κρίνει ειδικότερα ότι αν αυτός ο τύπος εργασίας «δεν είναι προαιρετικού χαρακτήρα, τότε αποτελεί άλλη μορφή υποαπασχόλησης» και ότι η εργασία κατά μερική απασχόληση και η έκτακτη εργασία δεν πρέπει να θεωρούνται «σαν εναλλακτική λύση μιας πολιτικής για την αύξηση της απασχόλησης, ούτε να εξαιρεθεί από τα μέτρα για την σε βάθος βελτίωση της κατάστασης της απασχόλησης και των συνθηκών εργασίας» [1]. Οπωσδήποτε η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο, όπως η Επιτροπή εμβαθύνει στην μελέτη της επίπτωσης των προτάσεων για την απασχόληση και τις οικονομικές εξελίξεις στους διάφορους τομείς βάσει του συνήθους δελτίου («fiche»).

[1] Έγγρ. CES 830/90, της 5ης Ιουλίου 1990, σημείο 2.3.1.
[2] Έγγρ. CES 830/90, της 5ης Ιουλίου 1990, σημείο 5.3.
[3] ΕΕ αριθ. C 201, της 7. 8. 1989, σημείο 3.1.5.4.

[1] Γνωμοδότηση για την «Κοινωνική εξέλιξη στην Κοινότητα το 1986», ΕΕ αριθ. C 232, της 31. 8. 1987, σημεία 5.9 και 5.11.

1.8. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την ανάγκη μια μια «συμφωνημένη, κοινή και όχι κατ'επιβολή πρόοδο» και θεωρεί ότι η χρήση μιας ευέλικτης εργατικής δύναμης δεν μπορεί να διατηρηθεί σε ένα κλίμα δυσπιστίας, ανασφάλειας και φόβου για το μέλλον. Βασισμένες στην ιδέα ότι το εργατικό δυναμικό αποτελεί ένα ακόμα οικονομικό αγαθό, οι αντιλήψεις αυτές δεν συντελούν στην καλή οργάνωση της παραγωγής ούτε στην κοινωνική συνοχή και σταθερότητα που απαιτούν οι επιχειρήσεις. Οι αντιλήψεις αυτές παραβλέπουν τα μακροπρόθεσμα οφέλη που είναι δυνατόν να αντληθούν από την αφοσίωση στην ποιότητα, την αξιοπιστία και την αναμφισβήτητη επωφελή προσαρμοστικότητα ενός εργατικού δυναμικού το οποίο διατηρεί τη θέση του επωφελούμενο της συνεχούς κατάρτισης, επανακατάρτισης, και της ελπίδας που απορρέει από παρόμοιο πλεονέκτημα [1].

1.9. Οι τρεις οδηγίες που προτείνει η Επιτροπή δεν είναι επαρκώς σαφείς ως προς τη θέση των «εργαζομένων στον πολιτισμικό τομέα» εντός της Κοινότητας, στην οποία η ΟΚΕ έχει ήδη επισύρει την προσοχή. Χάρη στην αυξανόμενη ελευθερία διακίνησης των πολιτών της Κοινότητας μεταξύ των κρατών μελών, γίνεται ολοένα και πιο αισθητή η εμφάνιση ατόμων αυτής της επαγγελματικής κατηγορίας όπως ηθοποιοί, μουσικοί και καλλιτέχνες κλπ. για τους οποίους δεν υφίσταται ουδεμία κοινωνική αναγνώριση. Θα πρέπει συνεπώς να υποβληθεί κοινοτική πρόταση για την εξασφάλιση μορφών πρόνοιας, για την εν λόγω κατηγορία.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ, θα προτιμούσε, εάν είναι νομικά δυνατόν, να είχε προταθεί μία μόνο οδηγία, λόγω του αλληλένδετου χαρακτήρα των διαφόρων πτυχών του προβλήματος. Η ΟΚΕ, ενόψει των λόγων που οδήγησαν την Επιτροπή να προτείνει τρεις οδηγίες με διαφορετική νομική βάση κρίνει ότι χρειάζεται να δηλώσει όσα ακολουθούν:

2.1. *Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την προσέγγιση των διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με ορισμένες εργασιακές σχέσεις, που αφορούν τις συνθήκες εργασίας*

2.1.1. Σχετικά με την πρώτη αιτιολογική σκέψη και σε συνάφεια με τις θέσεις που έχει ήδη διακηρύξει η ΟΚΕ, η οδηγία «συνθήκες εργασίας» πρέπει να προταθεί βάσει του άρθρου 118 Α που αφορά «τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας». Καθώς, όμως, η οδηγία αφορά επίσης «τις παροχές σε είδος και σε χρήμα που καταβάλλονται βάσει ενός καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης ή και βάσει ενός καθεστώτος κοινωνικής πρόνοιας χωρίς εισφορά» (άρθρο 3), ενδέχεται επίσης να θεωρηθεί ότι αν δεν αναγνωρίζονται σε όλους παρόμοια δικαιώματα αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αθέμιτο ανταγωνισμό που θα παρακωλύει την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς και συνεπώς γίνεται επιτακτική η προσφυγή στο άρθρο 100 Α.

2.1.2. Η πρώτη αιτιολογική σκέψη θα πρέπει να είναι λιγότερο κατηγορηματική ως προς τις θετικές επιπτώσεις της άτυπης εργασίας στο επίπεδο της απασχόλησης, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στα σημεία από 1.5 έως 1.8.

2.1.3. Η έβδομη αιτιολογική σκέψη που αφορά τη συστηματική αιτιολόγηση για την προσφυγή στην έκτακτη εργασία, χρειάζεται να συμπληρωθεί από τις διατάξεις που προβλέπονται από το άρθρο 4, περίπτωση α, της δεύτερης οδηγίας σχετικά με «ένα όριο για την ανανέωση των σχέσεων έκτακτης εργασίας».

2.1.4. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως «την πρόσβαση στις ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης» που προβλέπεται στο άρθρο 2.

2.1.5. Στο άρθρο 2, παράγραφος 3, χρειάζεται να παρεμβληθεί η έννοια «διαβουλεύονται με» και όχι απλώς «πληροφορούν» για να εξασφαλισθεί το δικαίωμα της διαπραγμάτευσης με τους αντιπροσωπευτικούς φορείς των εργαζομένων σε περίπτωση προσφυγής σε όλες τις ειδικές μορφές άτυπης εργασίας. Στο ίδιο άρθρο η έκθεση είναι σκόπιμο να διατυπωθεί ως εξής: σε όλες τις επιχειρήσεις όπου υφίσταται συνδικαλιστική διάρθρωση και συμβασιακή εξουσία, επιτροπή επιχείρησης ή επιχειρησιακό συμβούλιο ή εσωτερική επιτροπή και οπωσδήποτε σε επιχειρήσεις με περισσότερους των πεντακοσίων εργαζομένων.

2.1.6. Για το άρθρο 3 υπάρχει πλήρης συμφωνία όπως δηλώνεται στο σημείο 2.1.1.

2.1.7. Το άρθρο 6 δεν λαμβάνει υπόψη του την ευελιξία που είναι αναγκαία και το βασικό ρόλο που διαδραματίζουν οι συλλογικές συμβάσεις στα θέματα αυτά.

2.1.8. Το άρθρο 8 είναι σκόπιμο να διακρίνει καλύτερα μεταξύ των διαφόρων μορφών εποχιακής εργασίας, που διαφέρουν από τομέα σε τομέα.

2.2. *Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με ορισμένες εργασιακές σχέσεις, που αφορούν τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.*

2.2.1. Εκτιμάται θετικά η νομική θεμελίωση, σύμφωνα με όσα επεξηγούνται στο σημείο 1.2.

2.2.2. Όσον αφορά τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη — τα ίδια με το σημείο 2.1.2.

2.2.3. Στο άρθρο 1, σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις που προβλέπονται στην οδηγία, θα πρέπει να προστεθεί η εργασία με υπεκμίσθωση (διασυνοριακές ή και μέσω ιδιωτικών γραφείων) η οποία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, μπορεί να οδηγήσει σε αθέμιτο ανταγωνισμό στην αγορά.

2.2.4. Για το άρθρο 2 υπάρχει πλήρης συμφωνία.

2.2.5. Στο άρθρο 3 χρειάζεται να προστεθεί το δικαίωμα ημερήσιας και εβδομαδιαίας ανάπαυσης στην οποία ορίστηκαν οι συνθήκες εφαρμογής. Οι εργαζόμενοι με [illegible] χρόνο επιβάλλεται επίσης να καλύπτονται από το άρθρο αυτό σε σχέση με διάφορες καταστάσεις.

2.2.6. Το όριο για την ανανέωση των σχέσεων έκτακτης εργασίας που προτείνεται στο άρθρο 4, περίπτωση α θα πρέπει

[1] Γνωμοδότηση για την «Εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Κοινότητα το 1988», ο.π. σημείο 3.1.5.1.

να μειωθεί σε μια συνολική περίοδο είκοσι τεσσάρων μηνών αντί τριάντα έξι μηνών. Είναι ανάγκη επίσης να προβλεφθεί ελάχιστη διάρκεια, που να επιτρέπει την πρόσβαση στις παροχές προνοίας, βάσει των νομοθεσιών των διαφόρων κρατών μελών.

2.2.7. Το άρθρο 5 όπως και στο 2.1.8.

2.3. *Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που συμπληρώνει την εφαρμογή των μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των έκτακτων εργαζομένων.*

2.3.1. Εκτιμάται θετικά η νομική θεμελίωση.

2.3.2. Η ιατρική παρακολούθηση σχετικά με τους κινδύνους επαγγελματικών ασθενειών που εμφανίζονται μετά μεγάλη χρονική περίοδο, που είναι δύσκολο να οργανωθεί για τους εκτάκτους εργαζομένους, μπορεί να εξασφαλισθεί μέσω ενός κοινοτικού δικτύου μητρώων επαγγελματικών ασθενειών, όπως έχει προταθεί ήδη από την ΟΚΕ([1]).

Βρυξέλλες, 20 Σεπτεμβρίου 1990.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Alberto MASPRONE

([1]) Βλέπε γνωμοδότηση για την «Ιατρική της εργασίας» και τον «Επαγγελματικό καρκίνο», ΕΕ αριθ. C 307, της 19. 11. 1984 και ΕΕ αριθ. C 188, της 29. 7. 1985.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες που έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων, απορρίφθησαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 1

Να διαγραφεί ολόκληρη η γνωμοδότηση και να αντικατασταθεί με τα ακόλουθα:

«Η ΟΚΕ απορρίπτει τις τρεις προτάσεις οδηγίας του Συμβουλίου και καλεί την Επιτροπή να την επανεξετάσει εξ ολοκλήρου».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 58, ψήφοι κατά: 100, αποχές: 5

Σημείο 2.2.6.

Να προστεθούν τα ακόλουθα:

«Η προσωρινή εργασία στις χώρες όπου επιτρέπεται δεν μπορεί να έχει τη μορφή συμβάσεως αορίστου χρόνου».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 60, ψήφοι κατά: 60, αποχές: 8

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τροποποίηση της πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά ορισμένες πλευρές της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (1)

(91/C 124/06)

COM(91) 130 τελικό — SYN 295

(Υποβλήθηκε από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 149 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΟΚ στις 23 Απριλίου 1991)

(1) ΕΕ αριθ. C 254 της 9. 10. 1990, σ. 4.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Η πρώτη αιτιολογική σκέψη παραμένει αμετάβλητη	
	Δεύτερη αιτιολογική σκέψη (νέα)
	ότι ενδείκνυται όπως η Κοινότητα στους τομείς της αρμοδιότητάς της, σεβαστεί τουλάχιστον τις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, και ιδίως εκείνες που αφορούν τις εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης: τη σύμβαση αριθ. 14 σχετικά με την εβδομαδιαία ημέρα ανάπαυσης στη βιομηχανία, τη σύμβαση αριθ. 106 σχετικά με την εβδομαδιαία ημέρα ανάπαυσης στον εμπορικό τομέα και τα γραφεία, και ότι είναι ενδεδειγμένο να εφαρμοσθεί η σύσταση αριθ. 103 στην οποία προτείνεται 36ωρη εβδομαδιαία ανάπαυση·
Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη καθίσταται τρίτη αιτιολογική σκέψη	
ότι σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, οι οδηγίες αυτές πρέπει να αποφύγουν την επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών δεσμεύσεων οι οποίες ενδέχεται να καθυστερήσουν τη δημιουργία και ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων·	ότι οι οδηγίες, που εγκρίνονται σύμφωνα με το άρθρο 118 Α πρέπει να αποφύγουν την επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών δεσμεύσεων, οι οποίες ενδέχεται να καθυστερήσουν τη δημιουργία και ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων·
Η τρίτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται τέταρτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η τέταρτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται πέμπτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η πέμπτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται έκτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
	Έβδομη αιτιολογική σκέψη (νέα)
	ότι η βελτίωση της ασφάλειας, υγιεινής και υγείας των εργαζομένων στον τόπο εργασίας αποτελεί στόχο ο οποίος δεν θα πρέπει να υπαχθεί σε καθαρά οικονομικού χαρακτήρα εκτιμήσεις·

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Η έκτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται όγδοη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η έβδομη αιτιολογική σκέψη καθίσταται ένατη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η όγδοη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η ένατη αιτιολογική σκέψη καθίσταται ενδέκατη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δέκατη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δωδέκατη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Η δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη καθίσταται δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη — Αμετάβλητη	
Το άρθρο 1 και το άρθρο 2 σημεία 1 έως 4 παραμένουν αμετάβλητα	
Σημείο 5 (νέο)	
5. *νυκτερινός εργαζόμενος:* είναι απασχολούμενος ο οποίος παρέχει νυκτερινή εργασία είτε μέσω εργασίας κατά βάρδιες είτε κατ' άλλο τρόπο σε τακτική βάση·	5. *νυκτερινός εργαζόμενος:* είναι απασχολούμενος ο οποίος παρέχει νυκτερινή εργασία, τακτικά ή υπερβαίνοντας έναν ορισμένο αριθμό ωρών ετησίως, ο οποίος αριθμός καθορίζεται από κάθε κράτος μέλος μετά από διαβούλευση με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων·
Το σημείο 6 παραμένει αμετάβλητο	
Άρθρο 3	*Άρθρο 3* (νέο)
Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρείται η ελάχιστη περίοδος ημερήσιας ανάπαυσης διαρκείας έντεκα συνεχόμενων ωρών ανά περίοδο 24 ωρών.	Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση της ελάχιστης ημερήσιας περιόδου ανάπαυσης δώδεκα διαδοχικών ωρών για κάθε περίοδο 24 ωρών.
Το άρθρο 4 παραμένει αμετάβλητο	
Άρθρο 5	*Άρθρο 5* (νέο)
Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι σε όλους τους εργαζόμενους παρέχεται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών για μια ελάχιστη περίοδο· οι προϋποθέσεις σχετικά με τη διάρκεια και την κατανομή καθορίζονται σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές.	Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση ότι όλοι οι εργαζόμενοι δικαιούνται άδεια μετ' αποδοχών για μια ελάχιστη περίοδο τεσσάρων εβδομάδων για κάθε περίοδο 12 μηνών για την οποία εργάζονται για τον εργοδότη τους. Δεν είναι δυνατή η αντικατάσταση της ελάχιστης περιόδου ετήσιας αδείας μετ' αποδοχών με οικονομική αποζημίωση.
Τα άρθρα 6 και 7 παραμένουν αμετάβλητα	

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Άρθρο 8	*Άρθρο 8* (νέο)
1. Οι εργαζόμενοι που υπόκεινται κατ' εξακολούθηση σε ρυθμίσεις χρόνου εργασίας όπου περιλαμβάνεται νυκτερινή εργασία δικαιούνται να υποβληθούν σε ιατρική εξέταση χωρίς επιβάρυνση πριν από την ανάληψη της εργασίας αυτής και κατά τακτά χρονικά διαστήματα στη συνέχεια.	1. Οι εργαζόμενοι που υπόκεινται σε ρυθμίσεις χρόνου εργασίας όπου περιλαμβάνεται νυκτερινή εργασία επί μια ορισμένη περίοδο δικαιούνται να υποβληθούν σε ιατρική εξέταση χωρίς επιβάρυνσή τους πριν από την ανάληψη της εργασίας αυτής και κατά τακτά χρονικά διαστήματα στη συνέχεια. Αυτή η εξέταση θα πρέπει να εκτελείται τουλάχιστον ανά έτος μέχρι την ηλικία των 40 ετών και δύο φορές ετησίως τουλάχιστον μετά τα 40. Τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας ιατρικής εξέτασης θα υπόκεινται στο ιατρικό απόρρητο και δεν μπορούν να αποκαλυφθούν στον εργοδότη εκτός και αν η ιατρική κατάσταση του εργαζομένου είναι τέτοια ώστε η αποκάλυψή της να είναι ουσιώδης για λόγους ασφαλείας.
2. Όταν ένας νυκτερινός εργαζόμενος υποφέρει από προβλήματα υγείας για τα οποία έχει αναγνωριστεί ότι συνδέονται με το γεγονός της παροχής νυκτερινής εργασίας, το άτομο αυτό μετατίθεται, όποτε αυτό είναι δυνατό, σε θέση ημερήσιας εργασίας, για την οποία είναι κατάλληλο.	2. Όταν ένας νυκτερινός εργαζόμενος υποφέρει από προβλήματα υγείας, για τα οποία έχει αναγνωρισθεί από αρμόδια αρχή ότι συνδέονται με το γεγονός ότι ασκεί νυκτερινή εργασία, το άτομο αυτό θα πρέπει να μετατίθεται το συντομότερο δυνατό σε ημερήσια εργασία για την οποία είναι κατάλληλο. Ένας νυκτερινός εργαζόμενος ο οποίος αναγνωρίζεται ως προσωρινά ανίκανος για νυκτερινή εργασία πρέπει να απολαμβάνει της αυτής αποζημίωσης και της αυτής προστασίας έναντι απόλυσης και προειδοποίησης όπως ακριβώς ισχύει για τους λοιπούς εργαζόμενους που δεν είναι ικανοί να εργαστούν για λόγους υγείας.
Άρθρο 9	*Άρθρο 9* (νέο)
Ο εργοδότης που χρησιμοποιεί συχνά εργαζόμενους τη νύκτα ενημερώνει εγκαίρως τις αρμόδιες για θέματα υγείας και ασφάλειας αρχές.	Οι διαβουλεύσεις και η συμμετοχή των εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους λαμβάνουν χώρα σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ για θέματα που καλύπτονται από την εν λόγω οδηγία. Ο εργοδότης που χρησιμοποιεί συχνά εργαζόμενους τη νύκτα ενημερώνει εγκαίρως τις αρμόδιες για θέματα υγείας και ασφάλειας αρχές. Την ίδια υποχρέωση έγκαιρης ενημέρωσης των αρμοδίων αρχών έχει ο εργοδότης και στην περίπτωση εκτέλεσης υπερωριακής εργασίας από τους νυκτερινούς εργαζόμενους.
Άρθρο 10	*Άρθρο 10* (νέο)
Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι νυκτερινοί εργαζόμενοι και οι εργαζόμενοι σε κυκλικά εναλλασσόμενες βάρδιες επωφελούνται επιπέδου προστασίας της υγείας και της ασφάλειας τους αναλόγου προς τη φύση της εργασίας τους. Ο εργοδότης πρέπει να εξασφαλίζει κάθε στιγμή τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις και υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης.	Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι νυκτερινοί εργαζόμενοι και οι εργαζόμενοι σε κυκλικά εναλλασσόμενες βάρδιες επωφελούνται επιπέδου προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς τους αναλόγου προς τη φύση της εργασίας τους. Ο εργοδότης πρέπει να εξασφαλίζει κάθε στιγμή τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις και υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης που ισχύουν για τους ημερήσιους εργαζόμενους.

Τα άρθρα 11 και 12 παραμένουν αμετάβλητα

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Άρθρο 13	*Άρθρο 13* (νέο)
Οι περιεχόμενες στην παρούσα οδηγία διατάξεις δεν θίγουν άλλες συγκεκριμένες διατάξεις που έχουν εκδοθεί από την Κοινότητα.	1. Οι διατάξεις που περιέχονται στην παρούσα οδηγία δεν θίγουν άλλες ειδικές διατάξεις που έχουν εκδοθεί από την Κοινότητα.
	2. Επίσης, η παρούσα οδηγία δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν νομοθετικές κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που να ευνοούν περισσότερο τους μισθωτούς εργαζόμενους που καλύπτει η παρούσα οδηγία.
Άρθρο 14	*Άρθρο 14* (νέο)
Τα κράτη μέλη θα συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το αργότερο, θέτοντας σε ισχύ τους νόμους, κανονισμούς ή διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται ή εξασφαλίζοντας ότι οι δύο πλευρές της διομηχανίας θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις μέσω συμφωνίας, χωρίς αυτό να θίγει την υποχρέωση των κρατών μελών να ολοκληρώσουν τα αποτελέσματα που επιδιώκονται από την παρούσα οδηγία.	1. Τα κράτη μέλη συμμορφώνονται με την παρούσα οδηγία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το αργότερο, θέτοντας σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται ή εξασφαλίζοντας ότι οι δύο πλευρές της διομηχανίας θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις μέσω συμφωνίας, χωρίς αυτό να θίγει την υποχρέωση των κρατών μελών να ολοκληρώσουν τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία.
	2. Εντός δύο ετών από τη λήξη της προθεσμίας της παραγραφου 1, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για τη σύνταξη εκθέσεως που θα υποβληθεί στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
Οι διατάξεις που εγκρίνονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο θα περιέχουν αναφορά στην παρούσα.	3. Οι διατάξεις που εγκρίνονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο αναφέρονται ρητώς στην παρούσα οδηγία.
Τα κράτη μέλη θα πληροφορήσουν πάραυτα την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν δυνάμει της παρούσας.	4. Τα κράτη μέλη πληροφορούν πάραυτα την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν δυνάμει της παρούσας.

Το άρθρο 15 παραμένει αμετάβλητο

της Υπαίθρου σχετικά με το πρόγραμμα Leader και τη χρησιμοποίηση των αγροτικών περιοχών (Α 3-27/91).

Παρεμβαίνουν οι κκ. Marques Mendes, συντάκτης γνωμοδότησης της Επιτροπής Προϋπολογισμών, οι κκ. Görlach, εξ ονόματος της Ομάδας S, Cox, εξ ονόματος της Ομάδας LDR, ο Λόρδος Inglewood, εξ ονόματος της Ομάδας ED, η κ. Domingo Segarra, εξ ονόματος της Ομάδας GUE, και ο κ. Mac Sharry, μέλος της Επιτροπής.

(Η συνεδρίαση διακόπτεται στις 8 μ.μ. και επαναλαμβάνεται στις 9 μ.μ.)

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΟΥ κ. GALLAND

Αντιπροέδρου

Παρεμβαίνουν οι κκ. Killilea, εξ ονόματος της Ομάδας RDE, De Rossa, εξ ονόματος της Ομάδας CG, Sierra Bardají, Nicholson, Raffarin, Cunha Oliveira, Ortiz Climent, Maher, McCartin, Mac Sharry, McCartin, που υποβάλλει μια ερώτηση στην Επιτροπή, στην οποία ο κ. Mac Sharry απαντά.

Ο κ. Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της συζήτησης.

Αναφέρει ότι η ψηφοφορία θα διεξαχθεί την επομένη στις 12 το μεσημέρι. *(Μέρος Ι, σημείο 14, των ΣΠ της 19. 2. 1991.)*

20. Οργάνωση του χρόνου εργασίας (συζήτηση) ** Ι

Ο κ. Bourlanges, αναπληρωτής του εισηγητή, παρουσιάζει την έκθεση του κ. Zeller, εξ ονόματος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης και Εργασιακού Περιβάλλοντος σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την έκδοση οδηγίας που αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας [COM(90) 317 τελικό — C 3-326/90 — SYN 295] (Α 3-378/90).

Παρεμβαίνουν η κ. Hermans, συντάκτης γνωμοδότησης της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, οι κκ. Cabezón Alonso, εξ ονόματος της Ομάδας S, Pronk, εξ ονόματος της Ομάδας PPE, η κ. Nielsen, εξ ονόματος της Ομάδας LDR, ο Λόρδος O'Hagan, εξ ονόματος της Ομάδας ED, η κ. van Dijk, εξ ονόματος της Ομάδας V, οι κκ. Bontempi, εξ ονόματος της Ομάδας GUE, Le Chevallier, εξ ονόματος της Ομάδας DR, η κ. Sandbæk, εξ ονόματος της Ομάδας ARC, οι κκ. Barros Moura, εξ ονόματος της Ομάδας CG, van der Waal, μη εγγεγραμμένος, McMahon, Friedrich, Marques Mendes, η κ. Ainardi, ο κ. Παγορόπουλος και η κ. Παπανδρέου, μέλος της Επιτροπής, Patterson, που ζητεί από την Επιτροπή να δώσει στο Κοινοβούλιο κατάλογο τροπολογιών που αυτή θεωρεί ότι δεν είναι σύμφωνες με τη νομική βάση, ζητεί δε να μάθει τη γνώμη του εισηγητή επί του θέματος, και η κ. Παπανδρέου που, αφού δηλώσει ότι μπορεί να γνωστοποιήσει τον κατάλογο των τροπολογιών αυτών, διευκρινίζει ότι πρόκειται εν προκειμένω για τροπολογίες που αφορούν τον καθορισμό των ανωτάτων ορίων.

Ο κ. Πρόεδρος διαπιστώνει ότι η γνώμη του εισηγητή, που ζητήθηκε από τον κ. Patterson, δεν μπορεί να δοθεί, δεδομένου ότι ο εισηγητής είναι απών.

Παρεμβαίνει ο κ. McMahon σχετικά με την παρέμβαση του κ. Patterson.

Ο κ. Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της συζήτησης.

Αναφέρει ότι η ψηφοφορία θα διεξαχθεί την Τετάρτη στις 5 μ.μ. *(Μέρος Ι, σημείο 13, των ΣΠ της 20. 2. 1991.)*

21. Ασφάλεια και υγεία στα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια (συζήτηση) ** Ι

Ο κ. Pronk παρουσιάζει την έκθεσή του που έγινε εξ ονόματος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης και Εργασιακού Περιβάλλοντος, σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για οδηγία που αφορά τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας που πρέπει να εφαρμόζονται στα προσωρινά και κινητά εργοτάξια (όγδοη ειδική οδηγία σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας 89/391/ΕΟΚ [COM(90) 0275 τελικό — C 3-0291/90 — SYN 279] (Α 3-15/91).

Παρεμβαίνουν οι κκ. Hughes, εξ ονόματος της Ομάδας S, που επισημαίνει ειδικότερα ένα σφάλμα στην τροπολογία του αριθ. 30, όπου θα έπρεπε να γραφεί «δραστηριότητες εκσκαφής» και όχι «ανασκαφής», De Vito, εξ ονόματος της Ομάδας PPE, De Rossa, εξ ονόματος της Ομάδας CG, η κ. Παπανδρέου, μέλος της Επιτροπής, ο εισηγητής, που ζητεί από την Επιτροπή να μάθει γιατί δεν δέχθηκε τις τροπολογίες 2 και 3, και η κ. Παπανδρέου, που απαντά.

Ο κ. Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της συζήτησης.

Αναφέρει ότι η ψηφοφορία θα διεξαχθεί σε επόμενη ώρα των ψηφοφοριών. *(Μέρος Ι, σημείο 6, των ΣΠ της 22. 2. 1991.)*

22. Διασυνοριακή διακίνηση επικίνδυνων αποβλήτων (συζήτηση) *

Ο κ. Collins παρουσιάζει την έκθεσή του, που έγινε εξ ονόματος της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών, σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την έκδοση απόφασης με θέμα τη σύναψη, εξ ονόματος της Κοινότητας, της σύμβασης για τον έλεγχο της διασυνοριακής διακίνησης επικίνδυνων αποβλήτων και της διάθεσής τους [COM(90) 0362 τελικό — C 3-0299/90] (Α 3-8/91).

Παρεμβαίνουν οι κκ. Pimenta, εξ ονόματος της Ομάδας LDR, Lannoye, εξ ονόματος της Ομάδας V, Iversen, εξ ονόματος της Ομάδας GUE, και η κ. Παπανδρέου, μέλος της Επιτροπής.

Ο κ. Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της συζήτησης.

Αναφέρει ότι η ψηφοφορία θα διεξαχθεί την επομένη στις 12 το μεσημέρι. *(Μέρος I. σημείο 15. των ΣΠ της 19. 2. 1991.)*

23. Λειτουργία του Κοινωνικού Ταμείου (συζήτηση)

Η κ. Randzio-Plath παρουσιάζει την έκθεσή της, που έγινε εξ ονόματος της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, σχετικά με τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (A 3-1/91).

Παρεμβαίνουν ο κ. Blak, εξ ονόματος της Ομάδας S, οι κυρίες Hermans, εξ ονόματος της Ομάδας PPE, Cramon-Daiber, εξ ονόματος της Ομάδας V, ο κ. Ribeiro, εξ ονόματος της Ομάδας CG, η κ. Vayssade, ο κ. Desmond και η κ. Παπανδρέου, μέλος της Επιτροπής.

Ο κ. Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της συζήτησης.

Αναφέρει ότι η ψηφοφορία θα διεξαχθεί σε επόμενη ώρα των ψηφοφοριών. *(Μέρος I. σημείο 9. των ΣΠ της 22. 2. 1991.)*

24. Ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίασης

Ο κ. Πρόεδρος ανακοινώνει ότι η ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης της επομένης, Τρίτης 19 Φεβρουαρίου 1991, καθορίσθηκε ως εξής:

9 π.μ. έως 1 μ.μ. και 3 μ.μ. έως 8 μ.μ.:

— συζήτηση επικαίρων (αναγγελία των προτάσεων ψηφίσματος που κατατέθηκαν)

— απόφαση επί του κατεπείγοντος

— 2η έκθεση Rothley σχετικά με την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής ** I

— έκθη Inglewood σχετικά με τον τελωνειακό κώδικα ** I

— έκθεση Inglewood σχετικά με την έβδομη ετήσια έκθεση σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο

— έκθεση Aglietta σχετικά με συμφωνία εμπορίου ΕΟΚ, Ευρατόμ-Ρουμανίας *

— κοινή συζήτηση δύο εκθέσεων Titley σχετικά με τις σχέσεις ΕΟΚ-Χιλής *

— έκθεση Porto σχετικά με την υποδηματοβιομηχανία

— έκθεση Carvalho Cardoso σχετικά με την επιστροφή των εξισωτικών ποσών «προσχώρησης» στην Πορτογαλία

— κοινή συζήτηση τριών προτάσεων ψηφίσματος με συζήτηση σχετικά με την αλιεία

— κοινή συζήτηση τριών εκθέσεων Lamassoure σχετικά με τη βοήθεια προς τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την ΕΣΣΔ *

12 το μεσημέρι:

ψηφοφορία επί:

— των εκθέσεων Valverde López (A 3-302/90) και Bowe (A 3-366/90)

— των προτάσεων ψηφίσματος των οποίων η συζήτηση έληξε, εκτός των ψηφοφοριών που έχουν σχέση με την Ενιαία Πράξη

3 μ.μ.:

— συζήτηση επικαίρων (κατάλογος των προς εγγραφή θεμάτων)

7 μ.μ.:

— δήλωση της Επιτροπής για την GATT (ακολουθεί συζήτηση)

(Λήξη της συνεδρίασης στις 0.10 π.μ.)

Enrico VINCI

Γενικός Γραμματέας

Wilfried TELKÄMPER

Αντιπρόεδρος

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

COM(90) 317 τελικό — SYN 295

(Υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 3 Αυγούστου 1990)

(90/C 254/05)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 118Α,

την πρόταση της Επιτροπής,

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής Κοινωνικής Επιτροπής,

Εκτιμώντας:

ότι το άρθρο 118Α της συνθήκης ΕΟΚ προβλέπει ότι το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει, μέσω οδηγιών, ελάχιστες απαιτήσεις για την ενθάρρυνση βελτιώσεων, ιδιαίτερα στο εργασιακό περιβάλλον, προκειμένου να διασφαλίζεται καλύτερο επίπεδο προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων·

ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, οι οδηγίες αυτές πρέπει να αποφύγουν την επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών δεσμεύσεων οι οποίες ενδέχεται να καθυστερήσουν τη δημιουργία και ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων·

ότι οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία [1] είναι πλήρως εφαρμοστέες όσον αφορά τα θέματα που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία με την επιφύλαξη αυστηρότερων ή και ειδικότερων διατάξεων που περιέχονται σ'αυτήν·

ότι η θέσπιση ελαχίστων απαιτήσεων σχετικών με τις ατομικές περιόδους ανάπαυσης και εργασίας βελτιώνει τις εργασιακές συνθήκες που αναφέρονται στο άρθρο 118Α·

ότι ο κοινοτικός χάρτης για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων αναφέρει, στον τίτλο I σημείο 7, ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να οδηγήσει σε βελτίωση των διοτικών και εργασιακών συνθηκών των εργαζομένων, διαδικασία η οποία πρέπει να προκύψει από την προσέγγιση των συνθηκών αυτών και την ταυτόχρονη διατήρηση της βελτίωσης, όσον αφορά τη διάρκεια και την οργάνωση του χρόνου εργασίας· ότι, στο σημείο 8 του εν λόγω τίτλου, ορίζεται ότι κάθε εργαζόμενος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες δικαιούται εβδομαδιαία περίοδο ανάπαυσης και ετήσια άδεια μετ' αποδοχών η διάρκεια των οποίων πρέπει προοδευτικά να εναρμονίζεται, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές·

ότι, στο σημείο 19 του ιδίου αυτού χάρτη, επιβεβαιώνεται ότι κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολάβει ικανοποιητικών συνθηκών προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας του και ότι πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου μα επιτευχθεί περαιτέρω εναρμόνιση, και ταυτόχρονα βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στον τομέα αυτόν·

ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 15ης Μαρτίου 1989 [2], ως προς την κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς, θεωρεί απαραίτητο να εγκριθούν ελάχιστοι κανόνες οι οποίοι καθιερώνουν ανώτατο όριο για τον ημερήσιο και εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας·

ότι, για την επίτευξη βελτίωσης στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, πρέπει να τηρούνται ορισμένες ελάχιστες ημερήσιες και εβδομαδιαίες περίοδοι ανάπαυσης για όλους τους εργαζομένους στην Κοινότητα·

ότι η παρούσα οδηγία απορρέει από την ανάγκη να θεσπιστούν ελάχιστοι κανόνες για ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων· ότι οι κανόνες αυτοί δεν θίγουν άλλες διατάξεις οι οποίες ευνοούν την καλύτερη κατάσταση της υγείας, όπως η ετήσια άδεια μετ' αποδοχών·

ότι, από την ερευνητική εργασία, έχει αποδειχθεί ότι οι μακρές περίοδοι νυκτερινής εργασίας και οι εναλλαγές σύμφωνα με πρότυπα εργασίας κατά βάρδιες είναι επιζήμιες για την υγεία των εργαζομένων και μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια στο χώρο εργασίας·

---

[1] ΕΕ αριθ. L 183 της 29. 6. 1989, σ. 1.

[2] ΕΕ αριθ. C 96 της 17. 4. 1989, σ. 61.

ότι πρέπει, ως εκ τούτου, να ληφθεί ιδιαίτερη πρόνοια για τον περιορισμό της διάρκειας της νυκτερινής εργασίας, ώστε να ληφθούν υπόψη οι εναλλαγές στα πρότυπα εργασίας κατά βάρδιες, να περιοριστεί η ποσότητα της υπερωριακής εργασίας σε συνδυασμό με νυκτερινή εργασία και να ενημερώνεται εγκαίρως η αρμόδια αρχή ως προς την εκτέλεση νυκτερινής εργασίας·

ότι ο ανθρώπινος οργανισμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος, κατά τη διάρκεια της νύκτας, στις περιβαλλοντικές οχλήσεις καθώς επίσης και σε ορισμένες ιδιαίτερα βαριές μορφές οργάνωσης της εργασίας, όπως η εργασία με το κομμάτι, η εργασία σε συναρμολόγηση σε σειρά ή η εργασία σύμφωνα με προκαθορισμένο ρυθμό·

ότι έχει μεγάλη σημασία η υποβολή των εργαζομένων σε ιατρική εξέταση πριν από την ανάληψη νυκτερινής εργασίας και κατόπιν σε τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς και η παροχή συμβουλών ως προς τον τρόπο πρόληψης, περιορισμού ή εξάλειψης των αρνητικών επιπτώσεων της νυκτερινής εργασίας· ότι οι νυκτερινοί εργαζόμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να μετατεθούν σε ημερήσια εργασία εφόσον η κατάσταση της υγείας τους το απαιτεί·

ότι τα χαρακτηριστικά σχετικά με τις ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης και ορισμένες πλευρές της οργάνωσης του νυκτερινού και του κατά βάρδιες χρόνου εργασίας τα οποία προσιδιάζουν είτε στον εποχιακό χαρακτήρα της εργασίας, είτε στον κύκλο ορισμένων συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, είτε σε χρονικά περιορισμένες εξαιρετικές καταστάσεις, πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ισοδύναμη προστασία για τους εργαζομένους·

ότι οι αλλαγές όσον αφορά το ρυθμό κατά το χρόνο εργασίας και ιδίως η οργάνωση των ρυθμών εργασίας, μπορεί να επηρεάσουν το φόρτο εργασίας των εργαζομένων και να θλάψουν με τον τρόπο αυτό την υγεία και την ασφάλειά τους· ότι πρέπει, κατά συνέπεια, να ληφθούν υπόψη οι παράγοντες αυτοί κατά τις τροποποιήσεις που επιφέρονται στους ρυθμούς εργασίας·

ότι η παρούσα οδηγία καλύπτει μόνο ορισμένα ουσιώδη στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, τα οποία θεωρούνται ως ιδιαίτερα σημαντικά από την άποψη της υγείας των εργαζομένων και της ασφάλειας στον τόπο εργασίας,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΤΜΗΜΑ Ι

Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί

Άρθρο 1

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις ελάχιστες ημερήσιες, εβδομαδιαίες και ετήσιες περιόδους ανάπαυσης και σε ορισμένα στοιχεία νυκτερινής και κατά βάρδιες εργασίας.

2. Οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζονται ως προς τα θέματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, με την επιφύλαξη αυστηρότερων ή και ειδικότερων διατάξεων που περιέχονται στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 2

Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1. *χρόνος εργασίας:* οι ώρες εργασίας όπως ορίζονται από τη νομοθεσία, τη συλλογική/εργοστασιακή σύμβαση ή μεμονωμένη σύμβαση απασχόλησης κατά τη διάρκεια των οποίων ο εργαζόμενος βρίσκεται στη διάθεση του εργοδότη στο χώρο εργασίας·

2. *περίοδος ανάπαυσης:* κάθε περίοδος μετά την κανονική ημερήσια ή εβδομαδιαία εργασία, κατά τη διάρκεια της οποίας ο εργαζόμενος δεν βρίσκεται στη διάθεση του εργοδότη·

3. *νυκτερινή εργασία:* κάθε εργασία η οποία πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια περιόδου τουλάχιστον επτά διαδοχικών ωρών μεταξύ 8 μ.μ. και 9 π.μ.·

4. *εργασία κατά βάρδιες:* μέθοδος οργάνωσης της εργασίας κατά την οποία οι εργαζόμενοι διαδέχονται ο ένας τον άλλο σύμφωνα με ορισμένο χρονικό διάγραμμα· η εργασία κατά βάρδιες μπορεί να είναι ασυνεχής ή συνεχής, με κυκλικά εναλλασσόμενες ή διαδοχικές ομάδες εργαζομένων·

5. *νυκτερινός εργαζόμενος:* απασχολούμενος ο οποίος παρέχει νυκτερινή εργασία, είτε μέσω συστήματος εργασίας κατά βάρδιες, είτε κατ' άλλο τρόπο·

6. *εργαζόμενος σε βάρδιες:* εργαζόμενος ενταγμένος σε πρόγραμμα εργασίας κατά βάρδιες.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Ημερήσια, εβδομαδιαία και ετήσια περίοδος ανάπαυσης

Άρθρο 3

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρείται η ελάχιστη περίοδος ημερήσιας ανάπαυσης διάρκειας ένδεκα συνεχόμενων ωρών ανά περίοδο είκοσι τεσσάρων ωρών.

Άρθρο 4

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρείται η ελάχιστη περίοδος ανάπαυσης διάρκειας, κατά μέσο όρο, μιας ημέρας για κάθε περίοδο επτά ημερών, η οποία ακολουθεί χωρίς διακοπή την περίοδο ημερήσιας καθημερινής ανάπαυσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 και υπολογίζεται με βάση περίοδο αναφοράς που δεν υπερβαίνει τις δεκατέσσερις ημέρες.

Άρθρο 5

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι σε όλους τους εργαζόμενους παρέχεται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, για μια ελάχιστη περίοδο· οι διαδικασίες σχετικά με τη διάρκεια και την κατανομή καθορίζονται σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές.

Άρθρο 6

Η παροχή υπερωριακής εργασίας δεν πρέπει να υπεισέρχεται στις ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης που καθορίζονται στα άρθρα 3 και 4.

ΤΜΗΜΑ III

Νυκτερινή εργασία, εργασία κατά βάρδιες και ρυθμοί εργασίας

Άρθρο 7

1. Οι κανονικές ώρες εργασίας για τους νυκτερινούς εργαζόμενους δεν υπερβαίνουν, κατά μέσο όρο, τις οκτώ ώρες επί οποιασδήποτε εικοσιτετράωρης περιόδου υπολογισμένης σε περίοδο· ο εν λόγω μέσος όρος υπολογίζεται βάσει περιόδου αναφοράς όχι μεγαλύτερης των δέκα τεσσάρων ημερών, κατά τη διάρκεια της οποίας αυτοί παρέχουν νυκτερινή εργασία.

2. Σε περίπτωση εργασίας κατά βάρδιες στην οποία περιέχεται και νυκτερινή εργασία, απαγορεύεται η εργασία επί δύο διαδοχικές πλήρεις βάρδιες.

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1, δεν επιτρέπεται η παροχή υπερωριακής εργασίας από νυκτερινούς εργαζόμενους πριν ή μετά την καθημερινή περίοδο εργασίας που περιλαμβάνει νυκτερινή εργασία με ιδιαίτερους κινδύνους ή συνεπάγεται σημαντική σωματική ή πνευματική ένταση.

4. Κατά τον προγραμματισμό και τον υπολογισμό της συνολικής διάρκειας των διαλειμμάτων των εργαζομένων που εναλλάσσονται κυκλικά σε βάρδιες, καθώς και των νυκτερινών εργαζόμενων λαμβάνεται υπόψη η απαιτητικότερη φύση αυτών των μορφών εργασίας.

Άρθρο 8

1. Οι εργαζόμενοι που υπόκεινται κατ' εξακολούθηση σε ρυθμίσεις χρόνου εργασίας όπου περιλαμβάνεται νυκτερινή εργασία, δικαιούνται να υποβληθούν σε ιατρική εξέταση χωρίς επιβάρυνση, πριν από την ανάληψη της εργασίας αυτής και στη συνέχεια κατά τακτά χρονικά διαστήματα.

2. Όταν ένας νυκτερινός εργαζόμενος υποφέρει από προβλήματα υγείας για τα οποία έχει αναγνωριστεί ότι συνδέονται με το γεγονός της παροχής νυκτερινής εργασίας, το άτομο αυτό μετατίθεται, όποτε αυτό είναι δυνατό, σε θέση ημερήσιας εργασίας, για την οποία είναι κατάλληλο.

Άρθρο 9

Ο εργοδότης που χρησιμοποιεί συχνά εργαζόμενους τη νύκτα, ενημερώνει εγκαίρως τις αρμόδιες για θέματα υγείας και ασφάλειας αρχές.

Άρθρο 10

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι νυκτερινοί εργαζόμενοι και οι εργαζόμενοι σε κυκλικά εναλλασσόμενες βάρδιες επωφελούνται επιπέδου προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς τους ανάλογου προς τη φύση της εργασίας τους. Ο εργοδότης πρέπει να εξασφαλίζει κάθε στιγμή τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις και υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης.

Άρθρο 11

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εργοδότες να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη, κατά τις τροποποιήσεις του ρυθμού εργασίας και ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας, οι απαιτήσεις όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια, ιδίως στο θέμα των διαλειμμάτων κατά τη διάρκεια της εργασίας.

ΤΜΗΜΑ IV

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 12

Παρεκκλίσεις από τις διατάξεις που περιέχονται στα άρθρα 3, 4 και 7 επιτρέπονται:

1. σε περίπτωση ανωτέρας βίας ή επισυμβάντος ή επικειμένου ατυχήματος, εφόσον έχουν χορηγηθεί ισοδύναμες αντισταθμιστικές περίοδοι ανάπαυσης στους ενδιαφερόμενους εργαζόμενους·

2. όταν ο εποχιακός χαρακτήρας της παρεχόμενης εργασίας ή χαρακτηριστικά προσιδιάζοντα σε ορισμένες δραστηριότητες ή χρονικά περιορισμένες εξαιρετικές καταστάσεις βρίσκονται αντικειμενικά σε αντίθεση προς τις εν λόγω διατάξεις, εφόσον εξασφαλίζονται ισοδύναμες αντισταθμιστικές περίοδοι ανάπαυσης εντός περιόδου αναφοράς που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες·

3. σε περίπτωση σύναψης συλλογικών συμβάσεων, σε κατάλληλα επίπεδα, μεταξύ των εργοδοτών και των εκπροσώπων των εργαζομένων που αποσκοπούν στην εφαρμογή συνόλου διατάξεων σχετικά με την οργάνωση του χρόνου εργασίας που ανταποκρίνονται στις ειδικές συνθήκες της επιχείρησης. Η οργάνωση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης, καθώς και νυκτερινή εργασία και εργασία κατά βάρδιες, εφόσον εξασφαλίζονται στους εργαζόμενους ισοδύναμες αντισταθμιστικές περίοδοι ανάπαυσης για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις, εντός περιόδου αναφοράς που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες.

Άρθρο 13

Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν θίγουν άλλα συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί από την Κοινότητα.

Άρθρο 14

Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 1992, ή μεριμνούν ώστε οι κοινωνικοί εταίροι να θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις μέσω συμφωνιών, με την επιφύλαξη της υποχρέωσης των κρατών μελών να επιτύχουν τους στόχους που θέτει η παρούσα οδηγία.

Οι διατάξεις που θεσπίζονται από τα κράτη μέλη δυνάμει του πρώτου εδαφίου παραπέμπουν ρητά στην παρούσα οδηγία.

Τα κράτη μέλη πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 15

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

(91/C 60/09)

Στις 5 Οκτωβρίου 1990, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 118 Α της συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ, να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Δεκεμβρίου 1990 με βάση την εισήγηση της κ. Engelen-Kefer.

Κατά τη 282η σύνοδο της ολομελείας της (συνεδρίαση της 18ης Δεκεμβρίου 1990) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 51 ψήφους υπέρ, 42 κατά και 20 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η ΟΚΕ υποδέχεται ευνοϊκά την πρόταση για την οποία υποβάλλει πάντως τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

1.2. Το σχέδιο οδηγίας δεν περιορίζει την ελαστικότητα στην οργάνωση του χρόνου απασχόλησης, ούτε θέτει θέμα μείωσης του συνολικού χρόνου εργασίας. Επιπλέον, με αυτή, δεν επιδιώκεται η εναρμόνιση της εργασίας με εναλλαγή προσωπικού και της νυκτερινής εργασίας σε κοινοτική κλίμακα.

— Όσον αφορά την αποσύνδεση του χρόνου εργασίας από το ωράριο λειτουργίας των επιχειρήσεων, η Επιτροπή εξετάζει κάθε δυνατή μέθοδο που καθιστά δυνατή την αυξημένη ελαστικότητα και την εντατικότερη χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων παραγωγής οι οποίες συμβάλλουν στη μείωση του κόστους παραγωγής και καθιστούν τις επιχειρήσεις ανταγωνιστικές.

— Με βάση την πρόταση αυτή καθεαυτή, η Επιτροπή επιδιώκει την εκπόνηση θεμελιωδών διατάξεων για την προστασία της υγιεινής και της ασφάλειας που θα υποστηρίζουν αυτές τις μεθόδους εργασίας, και στο μέτρο του δυνατού, θα καθιστούν δυνατή την παρεμπόδιση ή τη μείωση των ατυχημάτων στο χώρο εργασίας και των επαγγελματικών ασθενειών που προκαλούνται από αυτή. Τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας κατέδειξαν ότι οι υπερβολικές ώρες εργασίας χωρίς ανάπαυση και με εντατική νυκτερινή εργασία και εργασία με εναλλαγή προσωπικού χωρίς διακοπή μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υγεία των εργαζομένων. Τέτοιου είδους σκέψεις για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας προέτρεψαν το μεγαλύτερο μέρος των κρατών μελών (αν όχι όλα) να θεσπίσουν ορισμένες διατάξεις για περιόδους ανάπαυσης και ανώτατο ημερήσιο ωράριο εργασίας καθώς και βασικές διατάξεις για τη νυκτερινή εργασία. Τα αποτελέσματα της σχετικής έρευνας της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) αποτέλεσαν τη βάση της πρότασης της Επιτροπής.

1.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ως απαραίτητο να επιτυγχάνεται ως προς την οργάνωση του χρόνου εργασίας μια ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων και των αναγκών τόσο της επιχείρησης όσο και των απασχολούμενων σε αυτή. Εκτός από τις πτυχές της οικονομικής απόδοσης των επιχειρήσεων πρέπει να παρασχεθούν δυνατότητες στο εργατικό δυναμικό ώστε να καταμερίσει το χρόνο εργασίας με βάση τις ατομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές τους ανάγκες.

1.4. Επειδή το σχέδιο οδηγίας ρυθμίζει μόνο εν μέρει πτυχές της οργάνωσης του χρόνου εργασίας η ΟΚΕ υπενθυμίζει τις πρωτοβουλίες που ανακοίνωσε ότι θα αναλάβει η Επιτροπή στα πλαίσια του προγράμματος δράσης για την εφαρμογή του κοινοτικού χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, περιλαμβανομένου του περιορισμού της νυκτερινής εργασίας και μάλιστα για γυναίκες (σε σχέση με τα πρότυπα της ΔΟΕ). Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση και υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία προβλέπεται, επίσης, η θέσπιση ελάχιστων διατάξεων για άλλες πτυχές της οργάνωσης του χρόνου εργασίας σε κοινοτικό επίπεδο.

1.5. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει τη γνώμη της ότι «η χρησιμοποίηση του άρθρου 118 α επιβάλλεται να διευκρινισθεί περαιτέρω σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης» και ότι η διακυβερνητική διάσκεψη οφείλει να θίξει το θέμα αυτό κατά την επανεξέταση της συνθήκης στην οποία θα προβεί[1]. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι το σχέδιο οδηγίας είναι απολύτως αναγκαίο από την άποψη του άρθρου 118 α της συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ και ότι αυτό αποτελεί τη λογική συνέχεια της οδηγίας-πλαίσιο σχετικά με τη βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στο χώρο εργασίας (89/391/ΕΟΚ).

— Η ΟΚΕ κατόρθωσε να επιτύχει ομοφωνία ως προς τα θέματα της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας. Η ΟΚΕ υποστήριξε επανειλημμένα την άποψη ότι τα προληπτικά μέτρα και τα κατώτερα βασικά πρότυπα προστασίας σε κοινοτικά επίπεδα είναι αφενός αναγκαία από κοινωνικής απόψεως και αφετέρου οικονομικώς εφαρμόσιμα (έτσι για παράδειγμα οι επαγγελματικές ασθένειες και τα ατυχήματα στο χώρο εργασίας συνιστούν ένα περιττό και αποτρέψιμο κόστος τόσο από ανθρώπινης όσο και από οικονομικής απόψεως). Ενόψει του 1992 εντείνονται, φυσικά, οι κοινοτικές προτάσεις μέτρων για τον εν λόγω τομέα.

[1] Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την κοινωνική εξέλιξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα που υιοθετήθηκε ομόφωνα μείον 4 αποχές στις 5 Ιουλίου 1990 (ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990).

Επιπλέον, η ΟΚΕ τόνισε, σχετικά με τη «λειτουργική προσαρμοστικότητα» ότι «τίθεται το πολύπλοκο και αδιαίρετο ζήτημα της οργάνωσης του χρόνου εργασίας». Αυτό θα γίνει δυνατό να επιλυθεί μόνο με πνεύμα καλοπροαίρετης συναλλαγής μεταξύ των δύο μερών. Για όλα αυτά, είναι αναγκαία «η ομοφωνία και η συμφωνία» στηριζόμενη στις «συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα συμφωνημένα επίπεδα... συμπληρούμενο από ένα νομικό πλαίσιο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο(1)».

1.6. Το σχέδιο οδηγίας δίδει σημαντική έμφαση στο ρόλο των κοινωνικών εταίρων και στις ευθύνες των κρατών μελών για τη διασφάλιση των ελάχιστων απαιτήσεων στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας εντός του βασικού θεσμικού κοινοτικού πλαισίου σχετικά με την οργάνωση του χρόνου εργασίας και τις εθνικές παραλλαγές τόσο σε τοπικά όσο και στα κατά τομείς επίπεδα. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη την αυτονομία και ανεξαρτησία των συμβαλλομένων, στις συλλογικές συμβάσεις, μερών ώστε με βάση την αρχή της επικουρικότητας να καθίσταται επίσης δυνατή η εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών διαμέσου της συνάψεως συλλογικών συμβάσεων. Επίσης, πρόσθετες δυνατότητες διαπραγμάτευσης θεμάτων που σχετίζονται με τις συλλογικές συμβάσεις διανοίγονται λόγω εξαιρετικών κανόνων. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ενόψει του αυξανόμενου αριθμού των επιχειρήσεων με υπερεθνικές δραστηριότητες καθίσταται αναγκαία η σύναψη συλλογικών συμβάσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (118 β).

1.7. Μια παράταση του ωραρίου λειτουργίας των επιχειρήσεων μπορεί, αναμφισβήτητα να αποφέρει ευεργετικά αποτελέσματα από απόψεως μειώσεως του κόστους. Ωστόσο, δύναται να συνεπάγεται σημαντικές μεταβολές ως προς τις νέες ώρες λειτουργίας και επιπτώσεις στο κόστος και την απασχόληση αφενός σε επίπεδο επιχειρήσεων και αφετέρου σε επίπεδο εθνικών οικονομιών. Τα αποτελέσματα λόγω διαφορετικών κοινωνικών δαπανών που θα προκύψουν σε επίπεδο εθνικών οικονομιών επιβάλλεται να ληφθούν υπόψη.

1.8. Η θέσπιση κοινοτικών κατώτερων προτύπων για την οργάνωση του χρόνου εργασίας επιβάλλεται να συμβάλει ουσιαστικά στη βαθμιαία βελτίωση των συνθηκών διαβιώσεως και εργασίας ανθρωπισμό των συνθηκών εργασίας. Αυτό θα πρέπει να γίνει κατά τρόπο ώστε αφενός να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η υγεία των εργαζομένων και αφετέρου να καταστεί δυνατόν στον εργαζόμενο να προβαίνει σε καλύτερο καταμερισμό του χρόνου εργασίας και του αντίστοιχου ελεύθερου χρόνου.

1.9. Η ότι η Επιτροπή αναφέρει ότι μακρές περίοδοι εργασίας και μεταβαλλόμενα πρότυπα στην εργασία συναλλαγή προσωπικού μπορεί να βλάψουν την υγεία εργαζομένων και να περιορίσουν την επαγγελματική Αναγνωρίζεται πάντως ότι ο κίνδυνος είναι ενδεχόμενος. Η Επιτροπή ορθώς αναφέρεται στις αιτιολογικές τον ορισμό της υγείας που δίδει η Παγκόσμια Οργάνωση. Με βάση τον ορισμό αυτό το σχέδιο οδηγίας στηρίζεται για όλες τις πτυχές της προστασίας της εργαζομένων και την οργάνωση του χρόνου εργασίας ελαχίστες διατάξεις ασφαλίσεων. Είναι επιχειρήματα σχετικά με τη νυκτερινή εργασία με εναλλαγή προσωπικού και τις συνέπειες επί της υγείας των εργαζομένων, όπως ο αυξανόμενος αριθμός ατυχημάτων σε περιπτώσεις υπερβολικού χρόνου εργασίας, είναι βάσιμα. Θεωρείται, λοιπόν, ορθή η θέσπιση ελάχιστων διατάξεων ασφαλείας για την οργάνωση διαλειμμάτων όχι μόνον όσον αφορά τη νυκτερινή και με εναλλαγή εργασία αλλά για όλες τις μορφές υπερωριακής εργασίας.

1.9. Η οριοθέτηση της εβδομαδιαίας εργασίας αποτελεί περίπλοκο πρόβλημα και συνδέεται στενά με την προστασία της υγείας των εργαζομένων. Δεν γίνεται αντιληπτός ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν πρότεινε τολμηρά μέτρα για την προστασία της υγείας σχετικά με την εργασία κατά το σαββατοκύριακο, αντίθετα προς τις εξαγγελίες της στο πρόγραμμα δράσης. Η εβδομαδιαία περίοδος ανάπαυσης αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα της προστασίας της υγείας των εργαζομένων. Στα περισσότερα κράτη της ΕΚ η Κυριακή είναι, κατά κανόνα, ημέρα ανάπαυσης για την οποία, παρά ταύτα, επιτρέπονται εξαιρέσεις για ειδικούς λόγους σε όλα τα κράτη. Στα πλαίσια των εξελίξεων όσον αφορά τις συλλογικές συμβάσεις η εβδομαδιαία περίοδος ανάπαυσης θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη των 24 ωρών. Η ΟΚΕ κάνει μνεία της σύστασης αριθ. 103 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας η οποία απαιτεί μια εβδομαδιαία περίοδο ανάπαυσης 36 ωρών.

1.10. Τα διεθνή βασικά πρότυπα που διέπουν την οργάνωση του χρόνου εργασίας πρόσφατα έχουν τεθεί υπό αμφισβήτηση στα κράτη μέλη της ΕΚ. Οι πρόσφατες ενέργειες που είχαν ως στόχο να επαναφέρουν τη νυκτερινή εργασία για τις γυναίκες και να παράσχουν τη γενική εξουσιοδότηση για εργασία κατά τις Κυριακές είναι καθαρά οικονομικής φύσεως και θα έχουν ανυπολόγιστες συνέπειες.

1.11. Δυστυχώς, η Επιτροπή δεν έλαβε επαρκώς υπόψη ούτε τους κανόνες του κοινωνικού χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης ούτε τα πρότυπα της ΔΟΕ κατά τις εργασίες για την κατάρτιση του σχεδίου οδηγίας. Οι συμβάσεις 14 και 106 του ΔΟΕ, για παράδειγμα, ορίζουν ότι η περίοδος ανάπαυσης πρέπει να παρέχεται, ταυτόχρονα, στο σύνολο του προσωπικού κάθε επιχείρησης. Αυτό, όμως, μπορεί να γίνει, όπου είναι δυνατό να καθορισθεί έτσι ώστε να συμπίπτει με τις ημέρες που καθορίσθηκαν από την πρακτική κάθε χώρας ή περιοχής (Σύμβαση αριθ. 14) ή όπου είναι δυνατόν να συμπίπτουν με την ημέρα της εβδομάδας που καθορίσθηκε ως αργία βάσει της πρακτικής κάθε χώρας ή περιοχής (Σύμβαση αριθ. 100). Αυτό συμφωνεί, σε γενικές γραμμές με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Σε χώρες με χριστιανικές παραδόσεις η Κυριακή ορίζεται, σαφώς, ως ημέρα ανάπαυσης.

1.12. Η Επιτροπή δεν κατορθώνει να καθορίσει ένα πλαίσιο αναφοράς για τη ρύθμιση του κανονικού εβδομαδιαίου ωραρίου εργασίας και της ετήσιας αδείας μετ'αποδοχών. Η ΟΚΕ ως προς αυτό εφιστά την προσοχή στη σύσταση του Συμβουλίου του 1974 για την εβδομάδα των 40 ωρών και το ψήφισμα του Συμβουλίου για την προσαρμογή του ωραρίου εργασίας, και μεταξύ άλλων, την υπερωριακή εργασία και το συνολικό ετήσιο χρόνο εργασίας.

— Επιβάλλεται να εξετασθεί το θέμα της καθιέρωσης ειδικών ρυθμίσεων που θα καλύπτουν τις περιόδους κατά τις οποίες οι εργαζόμενοι βρίσκονται στη διάθεση του εργοδότη, ιδιαίτερα όπου παρόμοιες περίοδοι περιλαμβάνουν κατά τρόπο τακτικό σημαντικό εργάσιμο χρόνο. Χρειάζεται να καθιερωθεί ένας τύπος για να διασφαλισθεί ότι παρόμοιοι εργαζόμενοι δικαιούνται επίσης επαρκών περιόδων ανάπαυσης.

1989, σ. 20.

1.13. Η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση διατάξεων σε κοινοτικό επίπεδο για την απαγόρευση της νυκτερινής εργασίας για τους ανήλικους.

1.14. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη λήψη υπόψη, σε ευρεία έκταση, των προτύπων εργασίας της ΔΟΕ. Είναι σκόπιμο να διασφαλισθεί ότι η κοινοτική νομοθεσία δεν υπολείπεται των ισχυόντων, σε παγκόσμιο επίπεδο, απαιτούμενων διεθνών προτύπων.

1.15. Η ΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση ειδικών διατάξεων για τους ιθαγενείς εργαζόμενους, οι οποίες να λαμβάνουν, επαρκώς, υπόψη τα ιδιαίτερα προβλήματα σχετικά με τον έλεγχο. Είναι ανάγκη να παρασχεθεί η δυνατότητα στους συμβαλλόμενους των συλλογικών συμβάσεων να λαμβάνουν αποφάσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών κατά παρέκκλιση των διατάξεων της οδηγίας. Επιπλέον, επιβάλλεται να διασφαλισθεί η τήρηση των σχετικών προτύπων εργασίας της ΔΟΕ.

1.16. Για τη βελτίωση των δεδομένων σχετικά με τους υγειονομικούς και κοινωνικούς κινδύνους που προκαλούνται από τη νυκτερινή και κατά φυλακή εργασία η ΟΚΕ προτείνει την εντατικοποίηση των σχετικών ερευνητικών εργασιών σε κοινοτικό επίπεδο και τη βελτίωση των στατιστικών απογραφών του κατά παρέκκλιση από το κανονικό ωράριο εργασίας.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. *Πρώτη παρατήρηση*

Για τη νομική βάση βλ. σημείο 1.5 ανωτέρω.

2.2. *Δεύτερη παρατήρηση*

Η ΟΚΕ πρότεινε επανειλημμένα τη λήψη ενδεδειγμένων μέτρων για την επαγγελματική υγεία και την ασφάλεια. Η κοινοτική νομική βάση πλαίσιο σχετικά με τη λήψη μέτρων για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας αναφορικά με τη νυκτερινή και την με εναλλαγή εργασία αποτελεί τη βάση συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για την οργάνωση του ωραρίου εργασίας. Αυτό θα αποτελούσε ένα χρήσιμο πλαίσιο αναφοράς για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), για τον καθορισμό των δικών τους προγραμμάτων εργασίας τα οποία πρέπει να τηρούν ορισμένες ελάχιστες διατάξεις. Επιπλέον, η εξοικονόμηση τόσο ανθρώπινων όσο και οικονομικών πόρων, που συνεπάγεται μια παρόμοια στρατηγική, σε σχέση με την υγεία και την ασφάλεια, αφορά τόσο τις ΜΜΕ όσο και τις μεγάλες επιχειρήσεις.

2.3. *Τέταρτη παρατήρηση*

Θα ήταν προτιμότερο να αναφερθεί η αυτονόητη περίπτωση ότι η «θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων ως προς τις ατομικές περιόδους ανάπαυσης και του ωραρίου εργασίας θεωρείται απαραίτητη από το άρθρο 118 Α για τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας και αποσκοπεί στην προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων». Αυτό θα αποτρέψει τη στείρα επιχειρηματολογία όσον αφορά το πεδίο αναφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 118 α.

2.4. *Πέμπτη και έκτη παρατήρηση*

Η Επιτροπή αναφέρεται, ορθώς, στον κοινοτικό χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

2.5. *Έβδομη παρατήρηση*

Εκτός από την παράθεση του σχετικού ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η πρόταση θα πρέπει να αναφερθεί στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τα «βασικά θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα», ιδιαίτερα στο σημείο III Β που δίδει έμφαση «στο δικαίωμα για ετήσια άδεια» και το δικαίωμα «για την εβδομαδιαία[1] περίοδο ανάπαυσης».

2.6. *14η παρατήρηση*

Η «εποχιακή» εργασία ή «ορισμένες δραστηριότητες» πρέπει να εξετασθούν προσεκτικά κατά την εφαρμογή της οδηγίας.

2.7. *Άρθρο 1*

2.7.1. Το σχέδιο οδηγίας επιλαμβάνεται, κυρίως, των πτυχών της ημερήσιας και εβδομαδιαίας περιόδου ανάπαυσης και ορισμένων πτυχών της νυκτερινής και με εναλλαγή εργαζομένων εργασίας. Η ΟΚΕ προτείνει την εισαγωγή σε αυτή και άλλων σχετικών τομέων.

2.7.2. Ας σημειωθεί ότι, σε σχέση με τις ενδεχόμενες παρεκκλίσεις του άρθρου 12, η αναφορά στο άρθρο 1.2 για τις «ειδικές διατάξεις» στην οδηγία-πλαίσιο θα καταστήσει δυνατή την ελαστικότητα κατά την εφαρμογή της παρούσας πρότασης οδηγίας σε ειδικές ομάδες εργαζομένων.

2.8. *Άρθρο 2*

2.8.1. Ο ορισμός της νυκτερινής εργασίας όχι μόνον δεν είναι ικανοποιητικός αλλά και δεν δικαιολογείται επαρκώς. Μια παράταση του χρονικού περιθωρίου εργασίας μέχρι τις 9.00 π.μ. είναι εξωπραγματική. Αυτό ισχύει επίσης για τον καθορισμό της έναρξης εργασίας στις 20.00 μ.μ. Ως νυκτερινή εργασία νοείται κάθε εργασία που εκτελείται από τις 22.00 μ.μ. μέχρις τις 6.00 π.μ. Όπου είναι δυνατό ο αριθμός των σχετικών διαδοχικών ωρών πρέπει να καθορίζεται με συλλογικές συμβάσεις.

2.9. *Άρθρο 3*

Η προτεινόμενη ελάχιστη περίοδος ημερήσιας ανάπαυσης διάρκειας 11 συνεχόμενων ωρών ανά περίοδο 24 ωρών φαίνε-

[1] ΕΕ αριθ. C 126 της 23. 5. 1989.

ται να υπονοεί πρώτον, ότι η ανώτατη διάρκεια της ημερήσιας εργασίας μπορεί να φθάσει τις 13 ώρες και δεύτερον, ότι οι επιπλέον τρεις έως πέντε ώρες προβλέπονται από την υφιστάμενη νομοθεσία κατ'ανώτατο όριο. Η μερική επανεξέταση του εν λόγω άρθρου κρίνεται αναγκαία. Προτείνεται η παράταση της ημερήσιας ελάχιστης περιόδου ανάπαυσης σε 12 ώρες.

2.10. *Άρθρο 4*

Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει με έμφαση την άποψη ότι στα βασικά κοινοτικά θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα θα πρέπει να συγκαταλέγεται και το «δικαίωμα για εβδομαδιαία περίοδο ανάπαυσης». Η ανωτέρω περίοδος ανάπαυσης οφείλει να είναι μεγαλύτερη των 24 ωρών την εβδομάδα. Απαιτείται να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η πραγματική εβδομαδιαία περίοδος ανάπαυσης στα περισσότερα κράτη μέλη ανέρχεται σε δύο συνεχόμενες ημέρες. Η περίοδος ανάπαυσης πρέπει να καθορίζεται ανά εβδομάδα και όχι κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα αναφοράς των 14 ημερών. Τέτοιου είδους εκτιμήσεις είναι σκόπιμο να αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων. Το άρθρο οφείλει να συμπληρωθεί με τις διατάξεις των συμβάσεων αριθ. 14 και 106 της ΔΟΕ.

2.11. *Άρθρο 5*

Το εν λόγω άρθρο είναι βέβαια αρκετά σαφές. Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του έτους 1974 προτείνεται, ως ελάχιστη κοινοτική — διάταξη, ετήσια άδεια τεσσάρων εβδομάδων μετ'αποδοχών.

2.12. *Άρθρο 6*

Η υπερωριακή εργασία θα επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγει, καταχρηστικά, την ελάχιστη περίοδο ανάπαυσης που ορίζεται στα άρθρα 3 και 4. Η θέσπιση μέτρων για την ευρείας εκτάσεως υπερωριακή εργασία επιβάλλεται να επανεξετασθεί.

2.13. *Άρθρο 7*

Η περίοδος αναφοράς των δεκατεσσάρων ημερών για τον υπολογισμό, κατά μέσο όρο, οκτώ ωρών νυκτερινής εργασίας ανά 24ωρο φαίνεται αρκετά μακρά. Να διαγραφεί η λέξη «κανονικά».

Το άρθρο 7.2 εγκρίνεται στο σύνολό του.

Δεν υπάρχει ανώτατο όριο για τη νυκτερινή εργασία, ούτε αναφέρεται πότε, γενικά, επιτρέπεται. Στο βαθμό που δεν υφίσταται ειδική διάταξη η απαίτηση για υποβολή αναφορών του άρθρου 9 θα είναι ασφαλώς μη αποτελεσματική.

Η ΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση διατάξεων, με βάση τις διατάξεις της ΔΟΕ, που να ορίζουν ότι «ο κανονικός χρόνος εργασίας του παρέχοντος νυκτερινή εργασία θα αντιστοιχεί, γενικά, με το μέσο όρο εκείνων των εργαζομένων οι οποίοι εκτελούν την ίδια εργασία, κατά την ημέρα, με τις ίδιες απαιτήσεις» (Σύσταση ΔΟΕ 178 του Ιουνίου 1990).

Τα σχετικά με τη νυκτερινή εργασία πρότυπα του ΔΟΕ, του Ιουνίου 1990 δέον να λαμβάνονται υπόψη στην πλέον ευρεία έκτασή τους.

Το θέμα του συνδυασμού της εργασίας με τις οικογενειακές ευθύνες επιβάλλεται να καλύπτεται και να περιέχεται στις ρυθμίσεις που διέπουν το χρόνο εργασίας. Προς τήρηση της αρχής της επικουρικότητας τα κράτη μέλη οφείλουν να διατηρήσουν την εναλλακτική δυνατότητα για την επιβολή των ισχυόντων περιορισμών στη νυκτερινή εργασία. Αυτό εφαρμόζεται κυρίως για τη νυκτερινή εργασία στις εργαζόμενες γυναίκες.

2.14. *Άρθρο 8*

Η ΟΚΕ προτείνει, όπως η διατύπωση του εν λόγω άρθρου διευκρινισθεί καλύτερα.

— Στην περίπτωση 1 να διασφαλισθεί ότι ο εργαζόμενος βάσει κανόνων προστασίας της υγείας επαγγελματικού ή νομοθετικού χαρακτήρα απολαμβάνει του δικαιώματος δωρεάν ιατρικών εξετάσεων. Επιπλέον, απαιτείται να διασφαλισθεί η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των εξετάσεων.

— Το άρθρο 8 (2) επιβάλλεται να αποτελεί δικαίωμα για τους εργαζόμενους. Οι λέξεις «όσο το δυνατόν ταχύτερα» να αντικατασταθούν με την εξής φράση: «Εκτός αν παρόμοια μεταφορά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ευλόγως από τον εργοδότη».

2.15. *Άρθρο 9*

Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ είναι ανάγκη όπως πληροφορίες για τη νυκτερινή εργασία ανακοινώνονται όχι μόνο στις αρμόδιες αρχές υγιεινής και ασφάλειας αλλά όπως περιληφθούν και στις διαδικασίες για πληροφόρηση και διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων όπως θεσπίζονται από τη Σύμβαση ΔΟΕ του Ιουνίου 1990. Η ΟΚΕ συνιστά όπως παρόμοιες διαδικασίες αποφεύγουν την επιβολή ανωφελών γραφειοκρατικών μεθόδων.

2.16. *Άρθρο 10*

Οι λέξεις «δυνατότητα πρόσβασης» χρήζουν σαφήνειας. Οπωσδήποτε χρειάζεται να διασφαλισθεί ότι κατά τη διάρκεια της νυκτερινής εργασίας τηρείται το ίδιο επίπεδο προστασίας έναντι των κινδύνων που είναι δυνατόν να προκληθούν στην εργασία που εκτελείται κατά την ημέρα (π.χ. σε μεμονωμένες θέσεις εργασίας).

2.17. *Άρθρο 11*

Η διάταξη αυτή πρέπει να εφαρμόζεται όχι μόνο σε μεταβολές για μορφές της εργασίας αλλά και στον καθορισμό όλων των μορφών εργασίας.

2.18. *Άρθρο 12*

Παρεκκλίσεις από τις διατάξεις, που ενδέχεται να είναι αναγκαίες, όπως για τους εποχιακά εργαζόμενους στη γεωργία, δεν επιτρέπεται να γίνονται κανόνας. Το άρθρο αυτό πρέπει να είναι περισσότερο περιοριστικό. Ταυτόχρονα, το άρθρο 12.3 πρέπει να επιτρέπει την ελευθερία διαπραγματεύσεων. Τα κράτη μέλη — σε συνεργασία με εκπροσώπους των εργαζομένων και των εργοδοτών — πρέπει να δικαιούνται να θεσπίζουν ειδικές διατάξεις για τις θαλάσσιες μεταφορές. Παρόμοια μέτρα προβλέπονται επίσης βάσει των προτύπων της ΔΟΕ. Στην περίπτωση μερικών απασχολούμενων στο δημόσιο τομέα οι «συλλογικές τους συμβάσεις» είναι δυνατό να τροποποιηθούν μονομερώς από τον εργοδότη. Είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι η παρέκκλιση του άρθρου 12.3 δεν θα παρέχει τη δυνατότητα υπερφυγής διαμέσου της μονομερούς καθιέρωσης ή συνέχισης απαράδεκτων ωρών εργασίας.

2.19. *Άρθρο 14*

Η συζήτηση για την πολιτική σχετικά με το χρόνο εργασίας κωλύεται από την έλλειψη παρόντων και κανονικά ενημερωμένων στατιστικών στοιχείων, ιδίως για τη νυκτερινή και κατά βάρδιες εργασία. Τα κράτη μέλη οφείλουν συνεπώς να διενεργούν τακτικούς ελέγχους όσον αφορά τη συχνότητα και τη διάρθρωση της νυκτερινής και κατά βάρδιες εργασίας.

Βρυξέλλες, 18 Δεκεμβρίου 1990.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
François STAEDELIN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το 1/4 των ψήφων, καταψηφίσθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 1.6.

Διαγράφεται η τελευταία φράση.

Αιτιολογία

Το γεγονός και μόνο ότι αυξανόμενος αριθμός επιχειρήσεων λειτουργεί εκτός των συνόρων δεν αποτελεί, καθεαυτό επιχείρημα ότι συμβάσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαίες ή σκόπιμες.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 56, ψήφοι κατά: 86, αποχές: 5.

Σελίδα 4, σημείο 1.8.

Να διαγραφούν οι τελευταίες τρεις περίοδοι: «Με βάση τον ορισμό ... για όλες τις μορφές υπερωριακής εργασίας».

Αιτιολογία

Τα πλαίσια των κοινοτικών ρυθμίσεων που προτείνονται στο σχέδιο οδηγίας δεν θα πρέπει να επεκταθούν σε πιο λεπτομερείς πτυχές οι οποίες θα ήταν προτιμότερο να καθορισθούν σε τοπικό επίπεδο.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 65, ψήφοι κατά: 98, αποχές: 1.

Να τροποποιηθεί το σημείο 1.13. ως εξής:

«Η ΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη ρύθμιση σε κοινοτικό επίπεδο των συνθηκών νυκτερινής εργασίας των νέων.»

Αιτιολογία

Αυτονόητη.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 56, ψήφοι κατά: 89, αποχές: 4.

Σελίδα 8, σημείο 2.9.

Το κείμενο αντικαθίσταται με το εξής:

«Το άρθρο 3 πρέπει να προσαρμοσθεί στο κείμενο της σύμβασης της ΔΟΕ με βάση το οποίο πρέπει να διασφαλισθεί κατά το δυνατό η περίοδος ανάπαυσης των 11 ωρών.»

Αιτιολογία

Η γνωμοδότηση του τμήματος συχνά τάσσεται υπέρ της υιοθέτησης των προτύπων της ΔΟΕ και ενδείκνυται η εφαρμογή τους στην ιδιαίτερη αυτή περίπτωση.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 57, ψήφοι κατά: 91, αποχές: 3.

Σελίδα 8, σημείο 2.10.

Να διαγραφεί η πρόταση «Η περίοδος ανάπαυσης ... των 14 ημερών».

Αιτιολογία

Ακόμη και η πρόταση της Επιτροπής για περίοδο ανάπαυσης 14 ημερών δεν επαρκεί για να εξασφαλίσει την απαιτούμενη ελαστικότητα σε ορισμένα εργασιακά πρότυπα. Συνεπώς, δεν ενδείκνυται περαιτέρω σύντμηση της περιόδου ανάπαυσης.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 53, ψήφοι κατά: 81.

Σελίδα 9, σημείο 2.13.

Να αντικατασταθούν οι λέξεις «... φαίνεται αρκετά μακρά». Να διαγραφεί η λέξη «κανονικά» με τη φράση «είναι πολύ βραχεία». Η Επιτροπή θα έπρεπε να επανεξετάσει το άρθρο 7.1.

Αιτιολογία

Αυτονόητη.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 52, ψήφοι κατά: 82, αποχές: 3.

Σελίδα 10, σημείο 2.17.

Η δεύτερη πρόταση να αναδιατυπωθεί ως εξής:

«Το άρθρο αυτό δεν πρέπει να γίνει αντικείμενο καταχρήσεων.»

Αιτιολογία

Αυτονόητη.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 50, ψήφοι κατά: 78, αποχές: 8.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα, εψήφισαν υπέρ της γνωμοδότησης:

οι κ. Abejon Resa, Amato, Ataíde Ferreira, Barbagli, Bleser, Bonvicini, Bordes-Pages, Bottazzi, Burnel, Vasco Cal, Carroll, Cassina, Ceballo Herrero, Chevalier, Colombo, von der Decken, d'Elia, d'Hondt, Διαπούλης, van Dijk, Douvis, Draijer, Drilleaud, Dunkel, Elstner, Engelen-Kefer, Etty, Eulen, Flum, Forgas i Cabrera, Frandi, Freeman, Geuenich, Γιατράς, Gomez Martinez, Groben, Hagen, Hilkens, Hôrsken, Hovgaard Jakobsen, Jaschick, Jenkins, Κανελλόπουλος, de Knegt, Κορφιάτης, Laka Martin, Lappas, Larsen, Laur, Liverani, Luchetti, Maddocks, Mantovani, Margalef Masia, Masucci, Mayayo Bello, Mercier, Molina Vallejo, Morris, Muñiz Guardado, Murphy, Nielsen Bent, Nielsen Preben, Nierhaus, Ovide Etienne, Παυλόπουλος, PE, Pellarini, Pelletier Ch., Pompen, Quevedo Rojo, Rangoni Machiavelli, Roseingrave, Σαΐτης, Salmon, Santillan Cabeza, Santos, Schmidt, Schmitz, Sequeira, Silva, Σπουρούδης, Staedelin, Θεωνάς, Tiemann, Vandermeeren, Velasco Mancebo, Verboven, Wagenmans, Waldack, Zufiaur Narvaiza.

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα, εψήφισαν κατά της γνωμοδότησης:

οι κ. Andrade, Aparicio Bravo, Bagliano, Beale, Bell, Cavaleiro Brandao, Connellan, Cunha, van Dam, Donck, Frerichs, Gafo Fernández, Gardner, Γκιγκώνης, Giacomelli, Giesecke, Guillaume, Kaaris, Kafka, Little, Löw, Machado Von Tschusi, Masprone, McGarry, Merce Juste, Meyer-Horn, Mobbs, Moreland, Noordwal, Panero Florez, Pearson, Pelletier R., Perrin-Pelletier, Petersen, Πετρόπουλος, Robinson, Sauwens, Schleyer, Schnieders, Tukker, Whitworth, Wick.

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα, απέσχον:

οι κ. Arena, Aspinall, Beltrami, Berns, Μπρεδήμα-Σαββοπούλου, Ceyrac, Dawson, Delorozoy, de Tavernier, Green, Καζάζης, Lustenhouwer, Marvier, Muller E., Prdon, Proumens, Rebuffel, Schade-Poulsen, Solari, Thys.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

Brussels, 31.01.1996
COM(96) 26 final

96/0033 (PRT)

Proposal for a
COUNCIL DIRECTIVE

on the framework agreement on parental leave concluded by
UNICE, CEEP and the ETUC

(presented by the Commission)

EXPLANATORY MEMORANDUM

Introduction

1. Reconciling working and family life is a key element in equal opportunities policy. Since the beginning of the '80s, it has been one of the Commission's priorities in this area. On 24 November 1983 the Commission submitted a proposal for a Council Directive on parental leave and leave for family reasons[1]. The aim of this proposal was to grant to workers the right to a minimum period of leave following the birth or adoption of a child. It also provided for leave for other family reasons.

2. The Economic and Social Committee gave its opinion on 24 May 1984. The European Parliament gave its opinion on 30 March 1984, proposing 17 amendments to the Commission's proposal. In accordance with Article 149 of the Treaty, the Commission submitted an amended proposal[2] to the Council on 15 November 1984, incorporating some of the amendments proposed by Parliament.

3. This proposal was discussed in the Council and by the Ministers themselves on various occasions between 1985 and 1994, but the unanimity required in accordance with the legal basis (Article 100) was not obtained. Despite in-depth discussions within the Council and the broad consensus which emerged particularly clearly in 1993, the proposal was not adopted.

4. In addition to submitting this proposal, the Commission has stressed the key role conciliation can play in effectively promoting equal opportunities at work, in a series of texts submitted over the past ten years. Many of these initiatives were supported by the Council of Ministers[3].

5. In July 1994 the Commission published the White Paper on the future of European social policy, in which it reiterates its desire to make progress in this area and indicates in Chapters 3 and 5 that it will examine the possibility of a framework directive on conciliation, providing for career breaks such as parental leave. The aim of the proposal would be to encourage people to devise new models catering better for the needs of European society and to enable women to be integrated fully into the labour market.

6. As no progress had been made in the Council, the Commission decided to initiate the procedure under Article 3 of the Agreement on Social Policy. On 22 February 1995 it therefore gave its approval for consultation of the social partners under Article 3(2) of the said Agreement on the basis of a text which retraced the steps of the Commission's conciliation policy and examined it from various points of view. At the end of a consultation period of six weeks, the Commission received 17 responses.

---

(1) COM(83) 686 final.

(2) COM(84) 631 final.

(3) For example, point 16 of the Community Charter of Fundamental Social Rights for Workers, the Third medium-term action programme on equal opportunities for men and women, 1991 to 1995 and the Council Recommendation of 31 March 1992 on child care (OJ No L 123, 8.5.1992, p 16).

7 The social partners' responses showed that there was a consensus on the need for some action in one form or another in accordance with the guidelines of the Commission's first document. The social partners came out very clearly in support of promotion of equal opportunities for men and women. As regards the proper form and level for action to be undertaken in this area, it was generally acknowledged that a Community initiative might be what was needed. At the very least, a Community text might recommend various measures and standards, and a binding Community framework measure was also suggested to establish guidelines which could be implemented at national, local or enterprise level. Many of the responses also recommended that the social partners play an active role in drafting the principles and in putting them into practice through collective negotiations.

8. After analysing the reactions to its document, the Commission decided to initiate the second round of consultation provided for under Article 3(3) of the Agreement on Social Policy. On 5 July three organizations (UNICE, CEEP and the ETUC) announced their intention of starting negotiations on this matter and, in particular, on parental leave. At the end of these negotiations, the three organizations concluded a framework agreement on 14 December. At the same time they forwarded the Agreement to the Commission, asking for it to be implemented by a Council decision on a proposal from the Commission in accordance with Article 4(2) of the Agreement on Social Policy.

Examination of the Agreement

9. In its Communication concerning the application of the Agreement on Social Policy[4], the Commission stressed that "by virtue of its role as guardian of the Treaties the Commission will prepare proposals for decisions to the Council following consideration of the representative status of the contracting parties, their mandate and the "legality" of each clause in the collective agreement in relation to Community law, and the provisions regarding small and medium-sized undertakings set out in Article 2(2). At all events, the Commission intends to provide an explanatory memorandum on any proposal presented to the Council in this area, giving its comments and assessment of the agreement concluded by the social partners".

(i) Representative status of the contracting parties and their mandate

10. The organizations which are parties to the Agreement are UNICE, CEEP and the ETUC. These three organizations have, since 1985, committed themselves to an autonomous and voluntary process known as the "Val Duchesse" social dialogue. This has given rise to 14 joint opinions, two recommendations and two agreements. They concluded a significant agreement in October 1991 which was designed to define the role and position of social dialogue in the new Community framework. Articles 3 and 4 of the Agreement on Social Policy are largely inspired by this Agreement.

11. The three organizations all fulfil the following criteria defined in the Communication from the Commission (point 24):

- they are cross-industry and are organized at European level;
- they consist of organizations which are themselves an integral and recognized part of Member State social partner structures, have the capacity to negotiate agreements and are representative of all Member States;
- they have adequate structures to ensure their effective participation in implementing the Agreement on Social Policy.

---

(4) COM(93) 600 of 14 December 1993.

These three organizations are the only three general cross-industry organizations within the meaning of Annex 2 to the Communication from the Commission. The study on the social partners annexed to the Communication arrives at several conclusions with regard to the representative status of employers' and trade union organizations:

Employers' organizations

12.1 The employers' federation which is most representative of all the industrial sectors and the categories of enterprises is UNICE. In all the Member States the organizations affiliated to the UNICE are by far the most representative cross-industry employers' federations. All the affiliated organizations at national level are directly or indirectly involved in collective bargaining and participate in the International Labour Conference. CEEP provides significant representation of public enterprises or enterprises with public participation in the Member States.

Trade union organizations

12.2 By far the most representative general cross-industry trade union confederation is the ETUC. Its affiliated organizations are the most representative cross-industry trade union confederations in all the Member States. All its affiliated organizations at national level are directly or indirectly involved in collective bargaining and participate in the International Labour Conference.

13. The Commission notes that the members of these three organizations at national level have given them a specific mandate for negotiations on parental leave and have ratified the framework agreement. The three organizations have concluded the framework agreement on behalf of their national members.

14. The Commission concludes that these three organizations fulfil the condition of representativeness which it had undertaken to verify before forwarding its proposal. However, the Commission has forwarded the framework agreement to all the organizations which it had previously consulted or informed, and has organized a meeting for exchange of information with them. Certain organizations have contested the representative status of contracting parties and maintained that the agreement does not take into account the interests of certain sectors or categories of enterprises. On the contrary, other organizations have underlined the flexible character of the provisions of the agreement that will allow account to be taken, when transposing it into national law, of the specific needs of some sectors or sub-sectors.

(ii) "Legality" of the clauses of the agreement

15. The Commission has carefully examined each of the clauses of the framework agreement and does not find any provisions contrary to Community law in the main clauses thereof (Clauses 1, 2 and 3). The fact that the agreement provides for obligations on the Member States does not prevent it from being legal. On the contrary, it follows from the second declaration annexed to the Agreement on Social Policy[5] that the second of the arrangements for application of the agreements between management and labour at Community level is likely to create obligations for the Member States. The obligations imposed on Member States do not derive directly from the agreement

---

[5] "The 11 High Contracting Parties declare that the first of the arrangements for application of the agreements between management and labour at Community level - referred to in Article 4(2) - will consist in developing, by collective bargaining according to the rules of each Member State, the content of the agreements, and that consequently this arrangement implies no obligation on the Member States to apply the agreements directly or to work out rules for their transposition, nor any obligation to amend national legislation in force to facilitate their implementation."

between the social partners but from the arrangement for applying the agreement. Paragraph (iv) contains the Commission's assessment of the content of the agreement.

16. Clause 4 regarding the procedural rules for applying the agreement is different. Without amending these rules, the Commission is obliged to propose to the Council, in the text of its proposed legislation, the provisions which will be necessary to ensure that the social partners' framework agreement is applied in practice by the Member States in accordance with Community law.

(iii) Respect for provisions regarding small and medium-sized undertakings

17. Article 2(2) of the Agreement on social policy provides that legislation on social policy shall avoid imposing administrative, financial and legal constraints in a way which would hold back the creation and development of small and medium-sized undertakings.

18. Special consideration was given to the specific situation of SMUs when the framework agreement was drawn up. There are two explicit references to them:

General Considerations, 12.	"Whereas this agreement takes into consideration the need to improve social policy requirements, to enhance the competitiveness of the Community economy and to avoid imposing administrative, financial and legal constraints in a way which would hold back the creation and development of small and medium-sized undertakings."
Clause 2.3.f:	"Member States and/or Social Partners may, in particular, ... authorize special arrangements to meet the operational and organizational requirements of small undertakings".

19. The agreement ensures that the special situation of SMUs is taken into consideration, explicitly authorizing the Member States and/or social partners to make special arrangements for them.

20. In addition, other provisions of the framework agreement, without explicitly mentioning SMUs, enable national provisions to be taken which take account of their special situation. This is true of the following:

Clause 2.3.a	"Member States and/or Social Partners may, in particular ... decide whether parental leave is granted on a full-time or part-time basis, in a fragmented way or in the form of a time-credit system,"
Clause 2.3.e	"Member States and/or Social Partners may, in particular ...define the circumstances in which the employer ... is allowed to postpone the granting of parental leave for justifiable reasons relating to the operation of the enterprise".

These two provisions show that the social partners are keen to encourage new, flexible ways of organizing work and time which are better suited to the changing needs of society and which should take the needs of both the enterprises and the workers into account (General Considerations, 6).

21. The Commission therefore concludes that the framework agreement complies with the provisions concerning SMUs. In drawing it up, the social partners provided scope for the special circumstances of SMUs to be taken into account, particularly when the agreement is being transposed into national law.

[illegible] content of the agreement

[illegible] parental leave to be an important factor in reconciling family [illegible] working life. It also constitutes an important element in the introduction of new, flexible ways of organizing work and time. As a result, the Commission asked the social partners for their reactions to this more broadly based approach.

The Commission wholeheartedly endorses the aims of the social partners' framework agreement and sees it as an important step in two respects.

First, minimum standards with regard to parental leave are a big step forward in achieving equal opportunities for men and women. Sharing of family responsibilities between parents is a key element in the strategies designed to improve equality in the labour market. It is also likely to increase the number of women in work. Reconciling working and family life must be part of a long-term strategy to increase the number of women in the working population. The Essen European Council in December 1994 gave top priority to promoting employment and equal opportunities. This was confirmed by the European Councils of Cannes and Madrid.

Secondly, the introduction of parental leave also contributes to realizing another objective set by the European Council in Essen - the introduction of new, flexible ways of organizing work. Such flexibility must meet the needs of enterprises which, faced with international competition, have to increase their competitiveness. It must also take account of the interests of workers by enabling them to tailor their working hours more closely to their needs. An agreement between the social partners on this matter as a result of negotiations between employers and workers is the right vehicle for reconciling the interests of the two parties.

The Commission considers that all the conditions are fulfilled for a proposal for the framework agreement between the social partners to be implemented by a Council decision.

The Commission's proposal

In its Communication of 14 December, the Commission stated that "implementing an agreement concluded at Community level by means of a Council decision on a proposal from the Commission at the joint request of the social partners would give the Council no opportunity to amend the agreement. For this reason, the Commission will merely propose, following examination of the agreement between the social partners, the adoption of a decision on the agreement as concluded".

The Commission also took the view that "the Council decision must be limited to making binding the provisions of the agreement concluded between the social partners, so the text of the agreement would not form part of the decision but would be annexed thereto".

Finally, the Commission announced that "if the Council decides, in accordance with the procedure set out in the last subparagraph of Article 4(2), not to implement the agreement as concluded by the social partners, the Commission will withdraw its proposal for a decision and will examine, in the light of the work done, whether a legislation instrument in the area in question would be appropriate".

Hence, the Commission has not incorporated the text of the agreement in its proposal but simply annexed it thereto. Moreover, it reiterates that, if the Council amends the agreement concluded between the social partners, it will withdraw its proposal.

(i) Legal basis

31. Article 4(2) of the Agreement on Social Policy provides that "agreements concluded at Community level shall be implemented, in matters covered by Article 2, at the joint request of the signatory parties, by a Council decision on a proposal from the Commission". The agreement on parental leave relates to equal opportunities for men and women in the labour market and equal treatment at work, which come under Article 2(1) of the Agreement on Social Policy. This is one of the areas where the Council may act by a qualified majority. As a result, Article 4(2) is the proper legal basis for the Commission's proposal.

32. That Article does not provide for consultation of the European Parliament on requests addressed to the Commission by the social partners. In accordance with the undertaking in its Communication, the Commission has kept the Parliament informed about the various phases of consultation of the social partners. It is also forwarding this proposal to the Parliament so that it can deliver its opinion to the Commission and the Council if it so wishes. The same applies to the Economic and Social Committee.

(ii) The form the instrument is to take

33. The term "decision" within the meaning of Article 4(2) of the Agreement on Social Policy refers to one of the binding legislative instruments under Article 189 of the Treaty. It is up to the Commission to propose to the Council the most appropriate of the three binding instruments under the said Article (regulation, directive or decision). In this case, given the nature (framework agreement) and the content of the social partners' document, it is clear that the framework agreement is intended to be applied indirectly by means of provisions to be transposed into national law by the Member States or the social partners. Hence, in that case, the most suitable instrument for its application is a Council directive. Moreover, in accordance with the undertakings it has given, the Commission considers that the text of the agreement should not be part of the decision but should be annexed thereto.

34. The Commission's comments on the Articles in its proposal are given below:

Article 1

34.1 This Article confines itself to making the framework agreement between the social partners obligatory in order to enable it to be implemented by a Council decision under Article 4(2) of the Agreement on Social Policy.

Articles 2 and 3

34.2 These Articles contain the usual provisions for transposal into the national law of the Member States. More particularly, Article 2(1) says that the provisions of the Directive only prescribe minimum requirements, giving Member States the possibility of adopting stricter measures in the relevant field.

34.3 Article 2(2) consists of a "non-regression" clause that affects Member States having, at the time of the adoption of the Directive, a higher level of protection than that guaranteed by the framework agreement attached to it. This clause concerns the non-regression of the workers' general level of protection on grounds of the adoption of the Community Directive. However, it offers Member States the possibility of applying different measures required by their economic and social policies, subject to observance of the minimum requirements prescribed by the framework agreement. This provision is in accordance with the case-law of the Court of Justice to the effect that the room for manoeuvre of Member States in the area of protection of labour can be one guaranteed by the Directive.

... in accordance with the ... racism, xenophobia and anti-semitism ... declaration adopted by the social partners in Florence in ... the prevention of racial discrimination and xenophobia and the ... of equal opportunities at work should also be borne in mind.

... Article 3(4) obliges Member States to provide penalties which are effective, commensurate with the infringement and constitute a sufficient deterrent. Indeed, when applying Community law, it is necessary, as in every legal system, on the one hand, that those bearing obligations resulting from this law are dissuaded from infringing it and, on the other hand, that those who do not respect Community law are duly penalized.

Justification of the Directive in respect of subsidiarity

35. The proposal for a Council Directive concerning the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and CES complies with the principle of subsidiarity as regards its two criteria, namely the necessity and proportionality as laid down in Article 3(b) of the Maastricht Treaty.

36. The first criterion, namely the need to undertake Community action, is justified by the fact that social partners, within the framework of the procedure provided for in Article 3 of the Agreement on Social Policy, have agreed that it is necessary to undertake action at Community level and they have requested the implementation of their agreement which has been concluded at Community level, through a Council decision based upon a proposal from the Commission, pursuant to Article 4(2) of that agreement. Moreover, it should be noted that "parental leave" forms part of the measures which allow men and women to reconcile their professional and family responsibilities with a view to promoting the equality of opportunities, which has been acknowledged as being of major importance at the European Council held in Essen in December 1994.

37. The Council Directive corresponds to the requirement of proportionality in so far as it only defines the major objectives to be attained by Member States, while allowing social partners and not the Community to fix its content.

Conclusion

38. The Council is requested to adopt the proposal for a Directive on the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and the ETUC.

---

(6) COM(95) 653 final of 13 December 1995.

Proposal for a
COUNCIL DIRECTIVE

on the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and the ETUC

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Agreement on Social Policy annexed to the Protocol (No 14) on Social Policy, annexed to the Treaty establishing the European Community and, in particular, Article 4(2) thereof,

Having regard to the proposal from the Commission[1],

Whereas on the basis of the Protocol on Social Policy annexed to the Treaty establishing the European Community, the Member States, with the exception of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (hereinafter referred to as "the Member States"), wishing to implement the Social Charter of 1989, have concluded an agreement on social policy;

Whereas management and labour (the social partners) may, in accordance with Article 4(2) of the Agreement on Social Policy, request jointly that agreements at Community level be implemented by a Council decision on a proposal from the Commission;

Whereas point 16 of the Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, dealing with equal treatment for men and women, provides inter alia that "measures should also be developed enabling men and women to reconcile their occupational and family obligations";

Whereas the Council, despite the existence of a broad consensus amongst the majority of the Member States, has not been able to act on the proposal for a Council Directive on parental leave and leave for family reasons[2], as amended[3], on 15 November 1984;

Whereas the Commission, in accordance with Article 3(2) of the Agreement on Social Policy, consulted management and labour on the possible direction of Community action with regard to reconciling occupational and family life;

Whereas the Commission, considering after such consultation that Community action was desirable, once again consulted management and labour on the substance of the envisaged proposal in accordance with Article 3(3) of the said Agreement;

Whereas the general cross-industry organizations (UNICE, CEEP and the ETUC) informed the Commission in their joint letter of 5 July 1995 of their desire to initiate the procedure provided for by Article 4 of the said Agreement;

Whereas those cross-industry organizations have concluded, on 14 December 1995, a framework agreement on parental leave; whereas they have forwarded to the Commission their joint request to implement the framework agreement on parental leave by a Council decision on a proposal from the Commission, in accordance with Article 4(2) of the said Agreement;

---

(1) OJ No C

(2) OJ No C 333, 9.12.1983, p. 6.

(3) OJ No C 316, 27.11.1984, p. 7.

Whereas the Council, in its Resolution of 6 December 1994 on certain aspects for a European Union social policy: a contribution to economic and social convergence in the Union[4], asked management and labour to make use of the opportunities for concluding agreements, since they are as a rule closer to social reality and to social problems; whereas in Madrid the members of the European Council from those States which had signed the Agreement annexed to the Protocol on Social Policy welcomed the conclusion of this framework agreement;

Whereas the proper instrument for implementing the framework agreement is a directive within the meaning of Article 189 of the Treaty; whereas it therefore binds the Member States as to the result to be achieved, whilst leaving them the choice of form and methods;

Whereas, in accordance with the principles of subsidiarity and proportionality as set out in Article 3(b) of the Treaty, the objectives of this Directive cannot be sufficiently achieved by the Member States and can therefore be better achieved by the Community; whereas this Directive limits itself to the minimum required for the attainment of those objectives and does not go beyond what is necessary for that purpose;

Whereas the Commission has drafted its proposal for a Council Directive, taking into account the representative status of the contracting parties, their mandate and the legality of each clause of the framework agreement, and compliance with the relevant provisions concerning small and medium-sized undertakings;

Whereas the Commission, in accordance with its Communication concerning the application of the Agreement on Social Policy, informed the European Parliament by sending it the text of the agreement, accompanied by its proposal for a Directive and the Explanatory Memorandum;

Whereas the Commission also informed the Economic and Social Committee by sending it the text of the Agreement, accompanied by its proposal for a Directive and the Explanatory Memorandum;

Whereas the provisions of this Directive should lay down minimal requirements, thus giving Member States the option of introducing more favourable provisions;

Whereas the implementation of this Directive should not serve to justify any regression in relation to the situation which already exists in every Member State;

Whereas the Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers recognizes the importance of the fight against all forms of discrimination, especially based on sex, colour, race, opinions and creeds; whereas the Commission adopted on 13 December 1995 a Communication[5] on racism, xenophobia and antisemitism; whereas management and labour adopted a solemn declaration on the prevention of racial discrimination and xenophobia and promotion of equal opportunities at work in Florence in October 1995;

Whereas, in keeping with Article 5 of the Treaty, Member States should take all measures necessary to safeguard the scope and the efficiency of Community law, and should in particular, in the event of infringement, determine penalties which are effective and commensurate with it and which constitute a sufficient deterrent;

Whereas a Member State may entrust management and labour, at their joint request, with the implementation of this Directive, as long as that Membr State takes all the necessary steps to ensure that it can at all times guarantee the results imposed by this Directive;

---

(4) OJ No C 368, 23.12.1994, p. 6.
(5) COM(95) 653 final.

Whereas the implementation of the framework agreement contributes to achieving the objectives under Article 1 of the Agreement on Social Policy;

Whereas parental leave is a matter relating to equal opportunities at work under Article 2(1) of the said Agreement; whereas the Council is therefore acting by a qualified majority,

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:

Article 1

The framework agreement on parental leave concluded on 14 December 1995 between the general cross-industry organizations (UNICE, CEEP and the ETUC) and annexed to this Directive is made binding.

Article 2

1. Member States may introduce more favourable provisions than those laid down in this Directive.

2. The implementation of this Directive shall not in any case constitute sufficient grounds to justify a reduction in the general level of protection of workers in the fields covered by this Directive; this shall be without prejudice to the rights of Member States and/or management and labour to lay down, in the light of changing circumstances, different legislative, regulatory or contractual arrangements to those prevailing at the time of adoption of this Directive, provided always that the minimum requirements laid down in this Directive are adhered to.

3. When Member States adopt the provisions to implement this Directive, these shall prohibit any discrimination based on race, sex, sexual orientation, colour, religion or nationality.

4. Member States shall determine the range of penalties applicable for infringements of national provisions made in implementation of this Directive and shall take all necessary steps to ensure that they are enforced. The penalties must be effective, commensurate with the infringement, and must constitute a sufficient deterrent. Member States shall notify these provisions to the Commission by the date mentioned in paragraph 5 at the latest, and any subsequent amendment thereto in good time.

5. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive by [31 March 1998] at the latest or shall ensure that, by that date at the latest, management and labour have introduced the necessary measures by agreement, the Member States being required to take any necessary measures enabling them at any time to be in a position to guarantee the results imposed by this Directive. They shall forthwith inform the Commission thereof.

   Member States may have a maximum of one more year, if this is necessary, to take account of special difficulties or implementation by a collective agreement. They shall inform the Commission forthwith in such circumstances.

   When Member States adopt the provisions referred to in the first paragraph, these shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference at the time of their official publication. The procedure for such reference shall be adopted by Member States.

Article 3

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Brussels,

For the Council
The President

FRAMEWORK AGREEMENT ON PARENTAL LEAVE

PREAMBLE

The enclosed framework agreement represents an undertaking by UNICE, CEEP and the ETUC to set out minimum requirements on parental leave, as an important means of reconciling professional and family responsibilities and promoting equal opportunities and treatment between men and women.

ETUC, UNICE and CEEP request the Commission to submit this framework agreement to the Council for a Council decision making these requirements binding in the Member States of the European Community with the exception of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

I. General Considerations

1. Having regard to the Agreement on Social Policy annexed to the Protocol on Social Policy attached to the Treaty establishing the European Community and in particular Articles 3(4) and 4(2) thereof,

2. Whereas Article 4(2) of the Agreement on Social Policy provides that agreements concluded at Community level shall be implemented, at the joint request of the signatory parties, by a Council decision on a proposal from the Commission;

3. Whereas the Commission has announced its intention to propose a Community measure on the reconciliation of work and family life;

4. Whereas the Community Charter of fundamental social rights stipulates at point 16 dealing with equal treatment for men and women, that measures should be developed to enable men and women to reconcile their occupational and family obligations;

5. Whereas the Resolution of the Council of 6 December 1994 recognizes that an effective policy of equal opportunities presupposes an integrated, overall strategy allowing for better organization of working hours and greater flexibility, and for an easier return to working life, and notes the important role of the Social Partners in this area and in offering both men and women an opportunity to reconcile their work responsibilities with family obligations;

6. Whereas measures to reconcile work and family life should encourage the introduction of new flexible ways of organizing work and time which are better suited to the changing needs of society and which should take the needs of both the enterprises and the workers into account;

7. Whereas family policy should be looked at in the context of demographic changes, the effects of the ageing population, closing generation gap and promoting women's participation in the labour force;

8. Whereas men should be encouraged to assume an equal share of family responsibilities, for example they should be encouraged to take parental leave by means such as awareness programmes;

9. Whereas this agreement is a framework agreement setting out minimum requirements and provisions for parental leave, distinct from maternity leave, and for time off from work on grounds of force majeure, and refers back to Member States and Social Partners for the establishment of the conditions for access and modalities of application in order to take account of the situation in each Member State;

10. Whereas Member States should provide for the maintenance of entitlements to benefits in kind under sickness insurance during the minimum period of parental leave;

11. Whereas Member States should also, where appropriate under national conditions and taking into account the budgetary situation, consider the maintenance of entitlements to relevant social security benefits as they stand during the minimum period of parental leave;

12. Whereas this Agreement takes into consideration the need to improve social policy requirements, to enhance the competitiveness of the Community economy and to avoid imposing administrative, financial and legal constraints in a way which would hold back the creation and development of small and medium-ized enterprises;

13. Whereas the Social Partners are best placed to find solutions that correspond to the needs of both employers and workers and shall therefore be conferred a special role in the implementation and application of this agreement.

THE SIGNATORY PARTIES HAVE AGREED THE FOLLOWING:

II. Content

Clause 1: Purpose and scope

1. This agreement lays down minimum requirements designed to facilitate the reconciliation of parental and professional responsibilities for working parents.

2. This agreement applies to all workers, men and women, who have an employment contract or employment relationship as defined by the law, collective agreement or practice in force in each Member State.

Clause 2: Parental leave

1. This agreement entitles, subject to clause 2.2, men and women workers to an individual right to parental leave on the grounds of the birth or adoption of a child to enable them to take care of that child, for at least three months, until a given age of up to eight years to be defined by Member States and/or Social Partners.

2. To promote equal opportunities and equal treatment between men and women, the parties to this agreement consider that the right to parental leave provided for under clause 2.1 should, in principle, be granted on a non-transferable basis.

3. The conditions for access and modalities of application of parental leave shall be defined by law and/or collective agreement in the Member States, as long as the minimum requirements of this agreement are respected. Member States and/or Social Partners may, in particular:

   (a) decide whether parental leave is granted on a full-time or part-time basis, in a fragmented way or in the form of a time-credit system;

(b) make entitlement to parental leave subject to a period of work qualification and/or a length of service qualification which shall not exceed one year;

(c) adjust conditions for access and modalities of application of parental leave to the special circumstances of adoption;

(d) establish notice periods to be given by the worker to the employer when exercising the right to parental leave specifying the beginning and the end of the period of leave;

(e) define the circumstances in which an employer, following consultation in accordance with national law, collective agreements and practices, is allowed to postpone the granting of parental leave for justifiable reasons related to the operation of the undertaking (e.g. where work is of a seasonal nature, where a replacement cannot be found within the notice period, where a significant proportion of the workforce applies for parental leave at the same time, where a specific function is of strategic importance). Any problem arising from the application of this provision should be dealt with in accordance with national law, collective agreements and practices;

(f) in addition to (e) above, authorize special arrangements to meet the operational and organizational requirements of small undertakings.

4. In order to ensure that workers can exercise their rights to parental leave, Member States and/or Social Partners shall take the necessary measures to protect workers against dismissal on the grounds of an application for, or the taking of, parental leave in accordance with national law, collective agreements or practice.

5. At the end of parental leave, workers shall have the right to return to the same job, or, if that is not possible, to an equivalent or similar job consistent with their employment contract or employment relationship.

6. Rights acquired or in the process of being acquired by the worker on the date on which parental leave starts shall be maintained as they stand until the end of parental leave. At the end of parental leave, these rights, including any changes arising from national law, collective agreements or practice, shall apply.

7. Member States and/or Social Partners shall define the status of the employment contract or employment relationship for the period of parental leave.

8. All matters relating to social security in relation to this agreement are for consideration and determination by Member States according to national law, taking into account the importance of the continuity of the entitlements to social security cover under the different schemes, in particular health care.

Clause 3: Time-off from work on grounds of force majeure

1. Member States and/or Social Partners shall take the necessary measures to entitle workers to time-off from work, in accordance with national legislation, collective agreements and/or practice, on grounds of force majeure for urgent family reasons in cases of sickness or accident making the immediate presence of the worker indispensable.

2. Member States and/or Social Partners may specify the conditions for access and modalities of application of clause 3.1 and limit this entitlement to a certain amount of time per year and/or per case.

Clause 4: Final provisions

1. Member States can maintain or introduce more favourable provisions than set out in this agreement.

2. Implementation of the provisions of this agreement shall not constitute valid grounds for reducing the general level of protection afforded to workers in the field of this agreement. This does not prejudice the right of Member States and/or Social Partners to develop different legislative, regulatory or contractual provisions, in the light of changing circumstances (including the introduction of non-transferability), as long as the minimum requirements provided for in this agreement are complied with.

3. This agreement does not prejudice the right of the Social Partners to conclude, at the appropriate level including European level, agreements adapting and/or complementing the provisions of this agreement in order to take into account particular circumstances.

4. Member States shall adopt the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with the Council Decision within a period of two years from its adoption or shall ensure[1] that the Social Partners establish the necessary measures by way of agreement by the end of this period. Member States may, if necessary to take account of particular difficulties or implementation by collective agreement, have up to a maximum of one additional year to comply with this decision.

5. The prevention and settlement of disputes and grievances arising from the application of this agreement shall be dealt with in accordance with national law, collective agreements and practices.

6. Without prejudice to the respective roles of the Commission, national courts and the Court of Justice, any matter relating to the interpretation of this agreement at European level should, in the first instance, be referred by the Commission to the signatory parties who shall give an opinion.

7. The signatory parties will review the application of this Agreement, five years after the date of the Council Decision, if requested by one of the parties to this agreement.

Brussels, 14 December 1995

Fritz Verzetnitsch President of the ETUC	Antonio Castellano Auyanet President of the CEEP	François Perigot President of the UNICE
Emilio Gabaglio Secretary General of the ETUC	Roger Gourvès Secretary General of the CEEP	Zygmunt Tyszkiewicz Secretary General of the UNICE
ETUC Bld Emile Jacqmain 155 B-1210 Bruxelles	CEEP Rue de la Charité 15 B-1040 Bruxelles	UNICE Rue Joseph II 40 B-1040 Bruxelles

---

[1] Within the meaning of Article 2(4) of the Social Policy Agreement annexed to the EC Treaty.

IMPACT ASSESSMENT FORM
THE IMPACT OF THE PROPOSAL ON BUSINESS

with special reference to small and medium-sized enterprises (SMEs)

TITLE OF PROPOSAL: Proposal for a Council Directive on the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and the ETUC

THE PROPOSAL:

1. **Taking account of the principle of subsidiarity, why is Community legislation necessary in this area and what are its main aims?**

   The aim of this Directive is to implement the framework agreement on parental leave under Article 4(2) of the Agreement on social policy annexed to the Treaty. This Article provides for implementing agreements concluded by the social partners by a Council decision on a proposal from the Commission. The signatories have jointly asked the Commission to present a proposal to the Council. The Commission, in accordance with its Communication[1] on the application of the Agreement on Social Policy, undertook a three-fold analysis of the agreement. The Commission considers that all the conditions have been met (representative status of the signatories, legality of the clauses of the agreement and compliance with specific provisions on SMEs) and that its proposal for a Council Directive should be adopted. The Madrid European Council also welcomed the agreement.

THE IMPACT ON BUSINESS:

2. **Who will be affected by the proposal?**

   All enterprises and all workers may be affected by the framework agreement, irrespective of the sector or size of the enterprise concerned.

3. **What will business have to do to comply with the proposal?**

   The enterprises have several options to make up for the absence of workers on parental leave, the main being as follows:

   - hiring of replacements;
   - sharing of the work between colleagues;
   - postponing work until the persons concerned return to work.

---

(1) COM(93) 600 final.

introduction of parental leave will also contribute to achieving the second priority set in Essen by the European Council - the introduction of new flexible ways of organizing work. Such flexibility should cater for the needs of enterprises which, in the face of international competition, must increase their competitiveness and for the interests of workers by enabling them to adjust their working time to their personal needs. The agreement between the social partners on this matter, which has been negotiated between employers and workers, is the most suitable instrument for reconciling the interests of the two parties.

The job guarantee accompanying parental leave should normally underpin continuity in the labour market - whereas hitherto gainful employment had to be interrupted - to the benefit of workers and enterprises alike. Workers may be spared some of the cost of returning to working life and can maintain the benefits of their experience and their seniority with their employers. The employers keep the labour force which they have trained and, depending on the way in which they replace workers on leave, do not have to commit expenditure for recruitment or training of new personnel.

5. **Does the proposal contain measures to take account of the specific situation of small and medium-sized firms (reduced or different requirements, etc.)?**

Yes. See paragraphs 17 to 21 of the Explanatory Memorandum.

CONSULTATION

6. **List the organizations which have been consulted about the proposal and outline their main views.**

A list of the organizations which have been consulted is annexed. Paragraph 14 of the Explanatory Memorandum explains their views.

ISSN 0254-1475

COM(96) 26 final

DOCUMENTS

EN 04

Catalogue number : CB-CO-96-048-EN-C

ISBN 92-78-00159-7

Office for Official Publications of the European Communities

L-2985 Luxembourg

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

Brussels, 04.09.1996
COM(96) 402 final /2

ADDENDUM
Resumé

CONCERNE TOUTES LES VERSIONS
SAUF LA GR.

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL

THE TRADING SYSTEM AND INTERNATIONALLY RECOGNIZED LABOUR STANDARDS

Summary

There has been a heated debate in recent years over the social dimension of increased international trade. Underlying this debate is a fundamental suspicion which divides industrialized and developing countries over their respective motives. In particular there are reciprocal accusations of social dumping and hidden protectionism.

At the core of this issue is the deep structural change which is accompanying the increased liberalization of international trade. As the world's largest exporter, the EU is not immune to this change. It is leading to a more competitive and efficient European industry and creating new and exciting trade opportunities for Community exporters. It also makes available for consumption an increased range of cheaper and innovative consumer and industrial goods.

There is a perception, however, that not everybody is sharing equally in these positive developments. Workers in certain sectors in particular perceive that their jobs are under threat from imports from countries which allow unfair or unacceptable working practices. These concerns cannot be ignored and should be addressed by the world trading system. Otherwise the perception will be - wrongly - that trade liberalization is the problem and not the solution to the challenge to all societies to create a higher standard of living for all their citizens.

These misunderstandings can only be dispersed in an environment of mutual trust. Already, there have been a number of positive developments in international fora. Within the ILO, there has been significant progress in improving the understanding of the industrialized and developing countries' respective fears. The recent study of the Secretariat of the OECD has also served to clarify the issues concerned. Nonetheless, the issue must also be addressed within the World Trade Organization if the required transparency is to be achieved.

However, at present there is no agreed mechanism whereby the WTO can address this issue. This has led to calls from the Council, Parliament and the Commission and a range of international bodies, including the G7, for an appropriate WTO response to fill the resulting policy gap. If the WTO fails to take up the challenge, there is a real danger that unilateral protectionist measures could emerge as this failure is viewed as evidence of a refusal to tackle abuses. These measures could, in turn, serve to destabilise the progress already achieved in relation to trade liberalisation.

The European Union has a role to play in ensuring that this issue is addressed responsibly. It has consistently advocated the promotion of democracy, the respect of human rights and the rule of law. The social issue must be viewed in this context. In addition the Union has always upheld the view that there is a positive correlation between social progress, economic growth and trade liberalisation. However, there is no question of imposing on developing countries the higher wage levels and better working conditions which pertain in the industrialised world. Nor is this an action designed to erect new barriers to trade under cover of a social agenda.

It has been the stated policy of the European Commission for some time that the issue of the link between the international trading system and internationally recognized labour standards should be addressed in the context of the WTO. The forthcoming Ministerial Conference in Singapore provides an opportunity to begin this process. If the parties to the WTO approach this issue in a transparent and positive manner, the current concerns regarding the globalization of the world economy can be laid to rest. This in turn should contribute to a better functioning world trading organization which is in everybody's interest.

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΟΔΗΓΙΑ 92/104/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 3ης Δεκεμβρίου 1992

περί των ελαχίστων προδιαγραφών της για τη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες (δωδέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 118 Α,

την πρόταση της Επιτροπής (1), που υποβλήθηκε μετά από διαβούλευση με το μόνιμο όργανο για την ασφάλεια και την υγιεινή στα ανθρακωρυχεία και στις υπόλοιπες εξορυκτικές βιομηχανίες,

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2),

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Εκτιμώντας:

ότι στο άρθρο 118 Α της συνθήκης προβλέπεται ότι το Συμβούλιο θεσπίζει, με οδηγίες, τις ελάχιστες προδιαγραφές για την προώθηση της βελτίωσης, ιδίως του χώρου της εργασίας, με στόχο την εξασφάλιση υψηλότερου επίπεδου προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων·

ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων·

ότι η βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία αντιπροσωπεύει ένα στόχο που δεν θα πρέπει να εξαρτάται από καθαρά οικονομικές εκτιμήσεις·

ότι η οδηγία 89/654/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 1989 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας (Πρώτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (4), δεν εφαρμόζεται στις εξορυκτικές βιομηχανίες·

ότι η τήρηση των ελάχιστων προδιαγραφών που αποβλέπουν στη διασφάλιση υψηλότερου επιπέδου ασφαλείας και υγείας για τις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες αποτελεί επιτακτική προϋπόθεση για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων·

ότι οι υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες αποτελούν τομέα δραστηριοτήτων όπου οι εργαζόμενοι είναι δυνατόν να εκτίθενται σε εξαιρετικά υψηλούς κινδύνους·

ότι η παρούσα οδηγία είναι ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (5)· ότι, ως εκ τούτου, οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας εφαρμόζονται πλήρως στον τομέα των υπαίθριων ή υπόγειων εξορυκτικών βιομηχανιών, με την επιφύλαξη πλέον περιοριστικών και/ή ειδικότερων διατάξεων που περιέχονται στην παρούσα οδηγία·

ότι οι βοηθητικές εγκαταστάσεις επιφανείας των υπαίθριων ή υπόγειων εξορυκτικών βιομηχανιών, οι οποίες δεν είναι αναγκαίες για τις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της παρούσας οδηγίας, υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 89/654/ΕΟΚ·

ότι, στις 3 Νοεμβρίου 1992, το Συμβούλιο εξέδωσε την οδηγία 92/91/ΕΟΚ περί των ελάχιστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις εξορυκτικές διά γεωτρήσεων βιομηχανίες (ενδέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (6)·

ότι η παρούσα οδηγία αποτελεί συγκεκριμένο στοιχείο στα πλαίσια της υλοποίησης της κοινωνικής διάστασης της εσωτερικής αγοράς,

(1) ΕΕ αριθ. C 58 της 5. 3. 1992, σ. 3.
(2) ΕΕ αριθ. C 150 της 15. 6. 1992, σ. 128 και ΕΕ αριθ. C 305 της 23. 11. 1992.
(3) ΕΕ αριθ. C 169 της 6. 7. 1992, σ. 28.
(4) ΕΕ αριθ. L 393 της 30. 12. 1989, σ. 1.
(5) ΕΕ αριθ. L 183 της 29. 6. 1989, σ. 1.
(6) ΕΕ αριθ. L 348 της 28. 11. 1992, σ. 9.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΤΜΗΜΑ I

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Η παρούσα οδηγία, η οποία είναι η δωδεκάτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, ορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α).

2. Οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζονται πλήρως στον τομέα που αναφέρεται στην παράγραφο 1, με την επιφύλαξη πλέον περιοριστικών και/ή ειδικότερων διατάξεων που περιέχονται στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

α) *υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες,* όλες οι βιομηχανίες οι οποίες:

— εξορύσσουν υπό την αυστηρή έννοια του όρου ορυκτές ύλες στην επιφάνεια ή υπογείως, και/ή

— προβαίνουν στην αναζήτηση κοιτασμάτων με σκοπό την εξόρυξη αυτή, και/ή

— προετοιμάζουν τις εξορυχθείσες ύλες για την πώληση, με εξαίρεση τις δραστηριότητες μεταποίησης των εξορυχθεισών υλών,

εκτός από τις εξορυκτικές δια γεωτρήσεων βιομηχανίες που ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 92/91/ΕΟΚ·

β) *χώροι εργασίας,* το σύνολο των χώρων που προορίζονται για την εγκατάσταση θέσεων εργασίας, που περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες καθώς και τις εγκαταστάσεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων των χώρων απόθεσης των εκβολάδων και άλλων χώρων αποθήκευσης και, ενδεχομένως, των καταλυμάτων, στους οποίους έχουν πρόσβαση οι εργαζόμενοι στο πλαίσιο της εργασίας τους.

ΤΜΗΜΑ II

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Άρθρο 3

Γενικές υποχρεώσεις

1. Για τη διαφύλαξη της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, ο εργοδότης λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε:

α) οι χώροι εργασίας να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται, να εξοπλίζονται, να τίθεται σε χρήση, να λειτουργούν και να συντηρούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να εκτελούν τις εργασίες που τους ανατίθενται χωρίς κίνδυνο για την ασφάλεια ή/και την υγεία των ίδιων ή/και των άλλων εργαζομένων·

β) η λειτουργία των επανδρωμένων χώρων εργασίας να γίνεται υπό την επίβλεψη υπευθύνου προσώπου·

γ) οι εργασίες που συνεπάγονται ιδιαίτερους κινδύνους να ανατίθενται μόνο σε εκπαιδευμένο προσωπικό και να εκτελούνται σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί·

δ) όλες οι οδηγίες ασφάλειας να είναι καταληπτές από όλους τους εργαζομένους τους οποίους αφορούν·

ε) να υπάρχουν οι κατάλληλες εγκαταστάσεις για παροχή πρώτων βοηθειών·

στ) οι απαιτούμενες ασκήσεις ασφάλειας να εκτελούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

2. Ο εργοδότης φροντίζει για τη σύνταξη και την ενημέρωση εγγράφου σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία, στο εξής καλούμενο «έγγραφο ασφάλειας και υγείας», το οποίο καλύπτει τις σχετικές απαιτήσεις των άρθρων 6, 9 και 10 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ.

Το έγγραφο ασφαλείας και υγείας μεταξύ άλλων αποδεικνύει:

— ότι οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται οι εργαζόμενοι στο χώρο εργασίας έχουν επισημανθεί και εκτιμηθεί,

— ότι θα ληφθούν τα δέοντα μέτρα για την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας,

— ότι ο σχεδιασμός, η χρησιμοποίηση και η συντήρηση του χώρου εργασίας και των εξοπλισμών είναι ασφαλείς.

Το έγγραφο ασφάλειας και υγείας πρέπει να συντάσσεται πριν αρχίσει η εργασία και να αναθεωρείται όταν στο χώρο εργασίας επέρχονται αλλαγές, επεκτάσεις ή σημαντικές μετατροπές.

3. Όταν εργαζόμενοι διαφόρων επιχειρήσεων ευρίσκονται στον ίδιο χώρο εργασίας, κάθε εργοδότης είναι υπεύθυνος για όλα τα θέματα που υπάγονται στον έλεγχό του.

Ο εργοδότης ο οποίος, κατά τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, έχει την ευθύνη για αυτό τον χώρο εργασίας, συντονίζει τη θέση σε εφαρμογή όλων των μέτρων ασφαλείας και υγείας των εργαζομένων και διευκρινίζει, στο έγγραφο ασφάλειας και υγείας, το σκοπό, τα μέτρα και τις λεπτομέρειες εφαρμογής του συντονισμού αυτού.

Ο συντονισμός δεν θίγει την ευθύνη των μεμονωμένων εργοδοτών που προβλέπεται από την οδηγία 89/391/ΕΟΚ.

— την τεχνική πρόοδο, την εξέλιξη των διεθνών ρυθμίσεων ή προδιαγραφών ή τις γνώσεις σχετικά με τις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες,

εκδίδονται με τη διαδικασία του άρθρου 17 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ.

Άρθρο 12

Εξορυκτικές βιομηχανίες με βυθοκόρηση

Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να μην εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία τις βιομηχανίες εξόρυξης με βυθοκόρηση εφόσον εξασφαλίζουν προστασία των εργαζομένων στις εν λόγω βιομηχανίες σύμφωνη με τις γενικές αρχές της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, που περιέχονται στην παρούσα οδηγία, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών κινδύνων που παρουσιάζουν οι βιομηχανίες εξόρυξης με βυθοκόρηση.

Άρθρο 13

Τελικές διατάξεις

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο 24 μήνες μετά την έκδοσή της. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Οι διατάξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την αναφορά αυτή εκδίδονται από τα κράτη μέλη.

3. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που έχουν ήδη θεσπίσει ή θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

4. Ανά πενταετία, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, αναφέροντας τις απόψεις των κοινωνικών εταίρων.

Η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, το μόνιμο όργανο για την ασφάλεια και υγιεινή στα ανθρακωρυχεία και στις υπόλοιπες εξορυκτικές βιομηχανίες καθώς και τη συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία της υγείας στο χώρο εργασίας.

Άρθρο 14

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 1992.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
G. SHEPHARD

ΟΔΗΓΙΑ 93/104/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 23ης Νοεμβρίου 1993

σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 118 Α,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2),

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Εκτιμώντας:

ότι το άρθο 118 Α της συνθήκης προβλέπει ότι το Συμβούλιο θεσπίζει, με οδηγία, της ελάχιστες προδιαγραφές για να προωθήσει την καλυτέρευση, ιδίως, του χώρου της εργασίας, με στόχο την εξασφάλιση υψηλότερου επιπέδου προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων·

ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη δημιουργία και ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων·

ότι οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (4) εφαρμόζονται πλήρως στους τομείς που καλύπτει η παρούσα οδηγία, με την επιφύλαξη των περισσότερο περιοριστικών ή/και ειδικών διατάξεων αυτής·

ότι ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, που εγκρίθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Στρασβούργο, στις 9 Δεκεμβρίου 1989, από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων ένδεκα κρατών μελών, διακηρύσσει συγκεκριμένα στο σημείο 7 πρώτο εδάφιο, στο σημείο 8 και στο σημείο 19 πρώτο εδάφιο ότι:

«7. Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς πρέπει να οδηγήσει σε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό θα επιτευχθεί με την προοδευτική προσέγγιση των εν λόγω συνθηκών, ιδίως όσον αφορά τη διάρκεια και τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας και τις μορφές εργασίας, εκτός της εργασίας αορίστου χρόνου, όπως η εργασία ορισμένου χρόνου, η εργασία με μερική απασχόληση, η προσωρινή εργασία και η εποχική εργασία.

8. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, ως προς τη διάρκεια των οποίων θα πρέπει να επιτευχθεί προοδευτική προσέγγιση, σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος.

19. Κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολαύει ικανοποιητικών συνθηκών προστασίας της υγείας και της ασφαλείας του στο χώρο εργασίας. Πρέπει να λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα με σκοπό να συνεχιστεί η προοδευτική εναρμόνιση των συνθηκών που επικρατούν στον τομέα αυτόν»·

ότι η βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία είναι στόχος ο οποίος δεν μπορεί να εξαρτάται από καθαρά οικονομικές εκτιμήσεις·

ότι η παρούσα οδηγία αποτελεί συγκεκριμένο στοιχείο στα πλαίσια της υλοποίησης της κοινωνικής διάστασης της εσωτερικής αγοράς·

ότι η θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών για την οργάνωση του χρόνου εργασίας μπορεί να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας στην Κοινότητα·

ότι, για την εξασφάλιση της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στην Κοινότητα, οι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν ορισμένες ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης — ημερήσιας, εβδομαδιαίας και ετήσιας — καθώς και κατάλληλα διαλείμματα εργασίας· ότι θα πρέπει να προβλέπεται σχετικά και μια μέγιστη κατ' εβδομάδα διάρκεια εργασίας·

ότι οι αρχές του Διεθνούς οργανισμού εργασίας ως προς την οργάνωση του χρόνου εργασίας, περιλαμβανομένης και της νυκτερινής, πρέπει να συνεκτιμηθούν·

ότι, όσον αφορά την περίοδο εβδομαδιαίας ανάπαυσης, πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η ποικιλομορφία των πολιτιστικών, εθνικών, θρησκευτικών και άλλων παραγό-

(1) ΕΕ αριθ. C 254 της 9. 10. 1990, σ. 4.
(2) ΕΕ αριθ. C 72 της 18. 3. 1991, σ. 95, και απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1993 (δεν δημοσιεύθηκε ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα).
(3) ΕΕ αριθ. C 60 της 8. 3. 1991, σ. 26.
(4) ΕΕ αριθ. L 183 της 29. 6. 1989, σ. 1.

ντων στα κράτη μέλη· ότι, ιδιαιτέρως, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει τελικά εάν και σε ποιο βαθμό πρέπει να περιλαμβάνεται η Κυριακή στην εβδομαδιαία ανάπαυση·

ότι από σχετικές μελέτες έχει αποδειχθεί ότι ο ανθρώπινος οργανισμός είναι πιο ευαίσθητος κατά τη διάρκεια της νύχτας στις περιβαλλοντικές οχλήσεις και σε ορισμένες επαχθείς μορφές οργάνωσης της εργασίας καθώς και ότι μακριές περίοδοι νυκτερινής εργασίας είναι επιζήμιες για την υγεία των εργαζομένων και μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλειά τους στην εργασία·

ότι θα πρέπει να περιορίζεται η διάρκεια της νυκτερινής και της υπερωριακής εργασίας και να προβλέπεται ότι, όταν ο εργοδότης χρησιμοποιεί τακτικά εργαζομένους τη νύχτα, ενημερώνει σχετικά τις αρμόδιες αρχές, εφόσον του το ζητήσουν·

ότι είναι σημαντικό οι εργαζόμενοι τη νύχτα να δικαιούνται δωρεάν ιατρική εξέταση πριν αναλάβουν νυκτερινή εργασία και κατά τακτά χρονικά διαστήματα στη συνέχεια και, σε περίπτωση που έχουν προβλήματα υγείας, να μετατίθενται, στο μέτρο του δυνατού, σε κατάλληλη θέση ημερήσιας εργασίας·

ότι η κατάσταση των εργαζόμενων τη νύχτα και των εργαζόμενων σε βάρδιες απαιτεί προσαρμογή του επιπέδου προστασίας, όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία, στη φύση της εργασίας τους, καθώς και την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών και των μέσων προστασίας και πρόληψης·

ότι ο τρόπος εργασίας μπορεί να θίξει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων· ότι στην οργάνωση της εργασίας με έναν ορισμένο ρυθμό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γενική αρχή της προσαρμογής της εργασίας στον άνθρωπο·

ότι, λόγω της ιδιομορφίας της εργασίας, ίσως χρειαστεί να ληφθούν χωριστά μέτρα οργάνωσης του χρόνου εργασίας σε ορισμένους τομείς ή δραστηριότητες εκτός του τομέα εφαρμογής της παρούσας οδηγίας·

ότι, λαμβάνοντας υπόψη τα θέματα που είναι δυνατόν να ανακύψουν από την οργάνωση του χρόνου εργασίας, φαίνεται σκόπιμο να προβλέπεται μια κάποια ελαστικότητα στην εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της παρούσας οδηγίας, εξασφαλίζοντας παράλληλα την τήρηση των αρχών της προστασίας της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων·

ότι θα πρέπει να επιτραπούν παρεκκλίσεις από ορισμένες διατάξεις της παρούσας οδηγίας, εκ μέρους των κρατών μελών ή των κοινωνικών εταίρων, αναλόγως· ότι, κατά γενικό κανόνα, σε περίπτωση παρέκκλισης, πρέπει να χορηγούνται στους οικείους εργαζομένους ισοδύναμες περίοδοι αντισταθμιστικής ανάπαυσης,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΤΜΗΜΑ Ι

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ — ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει τις στοιχειώδεις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας όσον αφορά την οργάνωση του χρόνου εργασίας.

2. Εφαρμόζεται:

α) στις ελάχιστες περιόδους ημερήσιας και εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ετήσιας άδειας, στο χρόνο διαλείμματος και στη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας και

β) σε ορισμένες πλευρές της νυκτερινής εργασίας, της κατά βάρδιες εργασίας και του ρυθμού εργασίας.

3. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους ιδιωτικούς ή δημόσιους τομείς δραστηριοτήτων, κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, με την επιφύλαξη του άρθρου 17 της παρούσας οδηγίας, εξαιρουμένων των αεροπορικών, σιδηροδρομικών, οδικών, θαλάσσιων, ποτάμιων και λιμναίων μεταφορών, της θαλάσσιας αλιείας και λοιπών θαλασσίων δραστηριότητων, καθώς και των ασκούμενων ιατρών.

4. Οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζονται πλήρως στα θέματα που αναφέρει η παράγραφος 2, με την επιφύλαξη περιοριστικότερων ή/και ειδικότερων διατάξεων της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1. «χρόνος εργασίας»: κάθε περίοδος κατά, τη διάρκεια της οποίας ο εργαζόμενος ευρίσκεται στην εργασία, στη διάθεση του εργοδότη, και ασκεί τη δραστηριότητα ή τα καθήκοντά του, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές·

2. «περίοδος ανάπαυσης»: κάθε περίοδος που δεν είναι χρόνος εργασίας·

3. «νυχτερινή περίοδος»: κάθε περίοδος επτά τουλάχιστον ωρών, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία, η οποία πρέπει πάντως να περιλαμβάνει το διάστημα μεταξύ 24.00 και 05.00·

4. «εργαζόμενος τη νύκτα»:

α) αφενός, κάθε εργαζόμενος κατά την νυχτερινή περίοδο επί τρεις τουλάχιστον ώρες του ημερήσιου κανονικού χρόνου εργασίας του και,

β) αφετέρου, κάθε εργαζόμενος ο οποίος ενδέχεται να πραγματοποιεί κατά τη νυχτερινή περίοδο ένα ορισμένο τμήμα του ετήσιου χρόνου εργασίας του, το οποίο ορίζεται κατ' επιλογή του οικείου κράτους μέλους:

i) από την εθνική νομοθεσία, ύστερα από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους ή

ii) με συλλογικές συμβάσεις ή με συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο·

5. «εργασία κατά βάρδιες»: κάθε μέθοδος οργάνωσης της ομαδικής εργασίας κατά την οποία οι εργαζόμενοι διαδέχονται ο ένας τον άλλον στις ίδιες θέσεις εργασίας με ορισμένο ρυθμό, περιλαμβανομένου του ρυθμού περιτροπής, και η οποία μπορεί να είναι συνεχής ή ασυνεχής, πράγμα το οποίο υποχρεώνει τους εργαζόμενους να επιτελούν μια εργασία σε διαφορετικές ώρες σε μια δεδομένη περίοδο ημερών ή εβδομάδων·

6. «εργαζόμενος σε βάρδιες»: κάθε εργαζόμενος με ωράριο που εντάσσεται σε πρόγραμμα εργασίας κατά βάρδιες.

ΤΜΗΜΑ II

ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΑΝΑΠΑΥΣΗΣ — ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άρθρο 3

Ημερήσια ανάπαυση

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε κάθε εργαζόμενος να διαθέτει, ανά εικοσιτετράωρο, περίοδο ανάπαυσης ελάχιστης διάρκειας ένδεκα συναπτών ωρών.

Άρθρο 4

Διαλείμματα

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται για κάθε εργαζόμενο χρόνος διαλείμματος όταν ο χρόνος ημερήσιας εργασίας υπερβαίνει τις έξι ώρες. Οι τεχνικές λεπτομέρειες του διαλείμματος και ιδίως η διάρκεια και οι όροι χορήγησής του καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις ή από συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων ή, ελλείψει αυτών, από την εθνική νομοθεσία.

Άρθρο 5

Εβδομαδιαία ανάπαυση

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε κάθε εργαζόμενος να διαθέτει, ανά περίοδο επτά ημερών, μια ελάχιστη περίοδο συνεχούς ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων ωρών, στις οποίες προστίθενται οι ένδεκα ώρες ημερήσιας ανάπαυσης οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 3.

Η ελάχιστη περίοδος ανάπαυσης που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο συμπεριλαμβάνει, κατ' αρχήν, την Κυριακή.

Αν δικαιολογείται για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή από τις συνθήκες οργάνωσης της εργασίας μπορεί να ορισθεί ελάχιστη περίοδος ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων ωρών.

Άρθρο 6

Μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε, σε συνάρτηση με τις επιταγές προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων:

1. η εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας να περιορίζεται με νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ή με συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων·

2. ο χρόνος εργασίας να μην υπερβαίνει, ανά επταήμερο, τις 48 ώρες κατά μέσον όρο, συμπεριλαμβανομένων των υπερωριών.

Άρθρο 7

Ετήσια άδεια

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παρέχεται σε όλους τους εργαζομένους ετήσια άδεια μετ' αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές για την απόκτηση του σχετικού δικαιώματος και τη χορήγηση της άδειας.

2. Η ελάχιστη περίοδος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών μπορεί να αντικατασταθεί από χρηματική αποζημίωση μόνον σε περίπτωση τερματισμού της εργασιακής σχέσης.

ΤΜΗΜΑ III

ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ — ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΒΑΡΔΙΕΣ — ΡΥΘΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άρθρο 8

Διάρκεια της νυχτερινής εργασίας

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:

1. ο κανονικός χρόνος νυκτερινής εργασίας να μην υπερβαίνει, κατά μέσον όρο, τις οκτώ ώρες ανά εικοσιτετράωρο·

2. οι εργαζόμενοι τη νύχτα των οποίων η εργασία ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους ή σημαντική σωματική ή πνευματική ένταση να μην εργάζονται περισσότερο από οκτώ ώρες κατά τη διάρκεια εικοσιτετράωρης περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούν νυκτερινή εργασία.

Για τους σκοπούς του παρόντος σημείου, η εργασία που ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους ή σημαντική σωματική ή πνευματική ένταση ορίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές ή από συλλογικές συμβάσεις ή από συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων και των κινδύνων που συνδέονται με τη νυκτερινή εργασία.

Άρθρο 9

Ιατρική εξέταση και μετάθεση των εργαζομένων τη νύχτα σε θέση ημερήσιας εργασίας

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:

α) οι εργαζόμενοι τη νύχτα να δικαιούνται δωρεάν ιατρική εξέταση, πριν την ανάληψη της εργασίας αυτής και κατά τακτά χρονικά διαστήματα στη συνέχεια·

β) οι εργαζόμενοι τη νύχτα που υποφέρουν από προβλήματα υγείας που αποδεδειγμένως οφείλονται στη νυχτερινή εργασία να μετατίθενται, όποτε είναι δυνατόν, σε θέση ημερήσιας εργασίας για την οποία είναι κατάλληλοι.

2. Η δωρεάν ιατρική εξέταση που αναφέρει η παράγραφος 1 στοιχείο α) διέπεται από το ιατρικό απόρρητο.

3. Η δωρεάν ιατρική εξέταση που αναφέρει η παράγραφος 1 στοιχείο α) μπορεί να εντάσσεται σε εθνικό σύστημα υγείας.

Άρθρο 10

Εγγυήσεις για νυχτερινή εργασία

Τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν ως προϋπόθεση της νυκτερινής εργασίας ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων ορισμένες εγγυήσεις, υπό όρους που καθορίζονται από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, για τους εργαζόμενους οι οποίοι διατρέχουν κίνδυνο ασφαλείας ή υγείας οφειλόμενο στη νυκτερινή εργασία.

Άρθρο 11

Ενημέρωση σε περίπτωση που χρησιμοποιούνται εργαζόμενοι τη νύχτα τακτικά

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε ο εργοδότης που χρησιμοποιεί εργαζομένους τη νύχτα τακτικά να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές εφόσον το ζητήσουν.

Άρθρο 12

Προστασία της ασφάλειας και της υγείας

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:

1. οι εργαζόμενοι τη νύχτα και οι εργαζόμενοι σε βάρδιες να απολαύουν προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς τους, ανάλογης προς τη φύση της εργασίας τους·

2. οι κατάλληλες υπηρεσίες ή μέτρα προστασίας και πρόληψης στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων τη νύχτα και των εργαζομένων σε βάρδιες να είναι ισοδύναμα με τα προσφερόμενα στους άλλους εργαζομένους και να είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή.

Άρθρο 13

Ρυθμός εργασίας

Τα κρατή μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε ο εργοδότης που προτίθεται να οργανώσει την εργασία με έναν ορισμένο ρυθμό να λαμβάνει υπόψη τη γενική αρχή της προσαρμογής της εργασίας στον άνθρωπο, ιδίως προκειμένου να περιοριστεί η μονότονη και η ρυθμική εργασία, σε συνάρτηση με το είδος της δραστηριότητας και τις απαιτήσεις ασφάλειας και υγείας, ιδιαίτερα όσον αφορά τα διαλείμματα του χρόνου εργασίας.

ΤΜΗΜΑ IV

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 14

Ειδικότερες κοινοτικές διατάξεις

Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται εφόσον άλλες κοινοτικές πράξεις περιλαμβάνουν ειδικότερες διατάξεις για ορισμένες επαγγελματικές ασχολίες ή δραστηριότητες.

Άρθρο 15

Ευνοϊκότερες διατάξεις

Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν ευνοϊκότερες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων ή να ευνοούν ή να επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών μεταξύ κοινωνικών εταίρων για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων.

Άρθρο 16

Περίοδοι αναφοράς

Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν:

1. για την εφαρμογή του άρθρου 5 (εβδομαδιαία ανάπαυση), περίοδο αναφοράς η οποία δεν υπερβαίνει τις 14 μέρες·

2. για την εφαρμογή του άρθου 6 (ανώτατη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας), περίοδο αναφοράς η οποία δεν υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες.

   Οι περίοδοι ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, κατά το άρθρο 7, και οι περίοδοι αδείας ασθενείας δεν συνεκτιμώνται ή είναι ουδέτερες, όσον αφορά τον υπολογισμό του μέσου όρου·

3. για την εφαρμογή του άρθρου 8 (διάρκεια νυχτερινής εργασίας), περίοδο αναφοράς που καθορίζεται ύστερα από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους ή με συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες που συνάπτονται σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο μεταξύ κοινωνικών εταίρων.

   Εάν η ελάχιστη περίοδος εικοσιτετράωρης εξδομαδιαίας ανάπαυσης που απαιτείται από το άρθρο 5 εμπίπτει σ' αυτή την περίοδο αναφοράς, δεν λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του μέσου όρου.

Άρθρο 17

Παρεκκλίσεις

1. Τα κράτη μέλη, τηρώντας τις γενικές αρχές για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, μπορούν να παρεκκλίνουν από τα άρθρα 3, 4, 5, 6, 8 και 16 εφόσον η διάρκεια του χρόνου εργασίας, λόγω των ιδιαιτεροτήτων της ασκούμενης δραστηριότητας, δεν υπολογίζεται ή/και δεν προκαθορίζεται ή μπορεί να καθορίζεται από τους ίδιους τους εργαζόμενους, ιδίως δε εφόσον πρόκειται για:

α) διευθυντικά στελέχη ή άλλα πρόσωπα εξουσιοδοτημένα να λαμβάνουν αποφάσεις αυτόνομα·

β) οικογενειακό προσωπικό ή

γ) εργαζόμενους στον τελετουργικό τομέα των εκκλησίων και των θρησκευτικών κοινοτήτων.

2. Επιτρέπονται επίσης παρεκκλίσεις μέσω της νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής οδού ή με συλλογικές συμβάσεις ή με συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων, υπό τον όρο ότι στους οικείους εργαζομένους χορηγούνται ισοδύναμες περίοδοι αντισταθμιστικής ανάπαυσης ή ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου είναι αντικειμενικώς αδύνατη η χορήγηση ισοδύναμων περιόδων αντισταθμιστικής ανάπαυσης, παρέχεται κατάλληλη προστασία στους οικείους εργαζομένους:

2.1. από τα άρθρα 3, 4, 5, 8 και 16:

α) για τις δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από την απόσταση ανάμεσα στους τόπους εργασίας και κατοικίας του εργαζομένου, ή ανάμεσα στους διάφορους τόπους εργασίας αυτού·

β) για τις δραστηριότητες φύλαξης, επίβλεψης και εικοσιτετράωρης παρουσίας που χαρακτηρίζονται από την ανάγκη εξασφάλισης της προστασίας των αγαθών και των προσώπων, ιδίως όταν πρόκειται για φύλακες και θυρωρούς ή επιχειρήσεις φύλαξης·

γ) για τις δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από την ανάγκη να εξασφαλιστεί η συνέχεια της υπηρεσίας ή της παραγωγής, ιδίως:

i) για τις υπηρεσίες τις σχετικές με την υποδοχή, τη νοσηλεία ή/και την περίθαλψη που παρέχονται από νοσοκομεία ή παρόμοια ιδρύματα, από ιδρύματα διαμονής και από φυλακές,

ii) για εργαζόμενους στους λιμένες και τους αερολιμένες,

iii) για τις υπηρεσίες τύπου, ραδιοφωνίας, τηλεόρασης, κινηματογράφου, ταχυδρομείων ή τηλεπικοινωνιών, τις υπηρεσίες ασθενοφόρων, τις πυροσβεστικές υπηρεσίες ή την πολιτική άμυνα,

iv) για υπηρεσίες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής φωταερίου, ύδατος ή ηλεκτρισμού, τις υπηρεσίες αποκομιδής οικιακών απορριμμάτων ή τις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης,

v) για τις βιομηχανίες όπου είναι αδύνατο να διακοπεί η εργασία για τεχνικούς λόγους,

vi) για τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης,

vii) για τη γεωγία·

δ) σε περίπτωση προβλέψιμης αύξησης του φόρτου εργασίας, ιδίως:

i) στη γεωργία,

ii) στον τουρισμό ή

iii) στα ταχυδρομεία·

2.2. από τα άρθρα 3, 4, 5, 8 και 16:

α) στις περιστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 4 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ·

β) στην περίπτωση ατυχήματος ή επικείμενου ατυχήματος·

2.3. από τα άρθρα 3 και 5:

α) για την εργασία κατά βάρδιες, κάθε φορά που ο εργαζόμενος αλλάζει βάρδια και δεν μπορεί να έχει ανάμεσα στο τέλος μιας βάρδιας και στην αρχή της επόμενης περιόδου ημερήσιας ή/και εβδομαδιαίας ανάπαυσης·

β) για τις δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από τμηματικές περιόδους ημερήσιας εργασίας, ιδίως προσωπικού το οποίο ασχολείται με δραστηριότητες καθαρισμού.

3. Παρεκκλίσεις από τα άρθρα 3, 4, 5, 8 και 16 επιτρέπονται με συλλογικές συμβάσεις ή με συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο ή,

σύμφωνα με τους κανόνες που θέτουν αυτοί, με συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ τους σε κατώτερο επίπεδο.

Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν νομικό σύστημα που να εξασφαλίζει τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο στα θέματα που καλύπτει η παρούσα οδηγία ή τα κράτη μέλη που διαθέτουν ειδικό προς τούτο νομικό πλαίσιο και εντός των ορίων αυτών δύνανται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές να επιτρέπουν παρεκκλίσεις από τα άρθρα 3, 4, 5, 8 και 16 με συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ κοινωνικών εταίρων στο κατάλληλο συλλογικό επίπεδο.

Οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο πρώτο και δεύτερο εδάφιο γίνονται δεκτές μόνον εφόσον χορηγούνται στους οικείους εργαζομένους ισοδύναμες περίοδοι αντισταθμιστικής ανάπαυσης ή εφόσον, σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου είναι αντικειμενικώς αδύνατη η χορήγηση ισοδύναμων περιόδων αντισταθμιστικής ανάπαυσης, παρέχεται στους εν λόγω εργαζομένους κατάλληλη προστασία.

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν κανόνες:

— για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου από τους κοινωνικούς εταίρους και

— για την επέκταση σε άλλους εργαζομένους των διατάξεων των συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών που συνάπτονται σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

4. Η ευχέρεια παρέκκλισης από το άρθρο 16 σημείο 2 που προβλέπεται στην παράγραφο 2 σημεία 2.1 και 2.2 και στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου δεν επιτρέπεται να καταλήγει σε περίοδο αναφοράς που να υπερβαίνει τους έξι μήνες.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη δύνανται, τηρώντας πάντα τις γενικές αρχές προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, να επιτρέπουν, για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή για λόγους οργάνωσης της εργασίας, να καθορίζονται από τις συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων περίοδοι αναφοράς που να μην υπερβαίνουν οπωσδήποτε τους δώδεκα μήνες.

Πριν από την παρέλευση 7 ετών από την ημερομηνία που προβλέπεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 στοιχείο α), το Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, συνοδευόμενη από έκθεση αξιολόγησης, επανεξετάζει τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου και αποφασίζει για τη συνέχεια που πρέπει να δώσει.

Άρθρο 18

Τελικές διατάξεις

1. α) Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 23 Νοεμβρίου 1996 ή βεβαιώνονται το αργότερο κατά την ημερομηνία αυτή ότι οι κοινωνικοί εταίροι θέτουν σ' εφαρμογή κατόπιν συμφωνίας τις αναγκαίες διατάξεις· τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο ώστε να μπορούν ανά πάσα στιγμή να εγγυηθούν τα επιβαλλόμενα από την παρούσα οδηγία αποτελέσματα.

β) i) Εντούτοις, ένα κράτος μέλος δύναται να μην εφαρμόσει το άρθρο 6, τηρώντας πάντα τις γενικές αρχές προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, εφόσον λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται ότι:

— ο εργοδότης δεν ζητά από τον εργαζόμενο να εργαστεί περισσότερες από 48 ώρες ανά επταήμερο, περίοδο που υπολογίζεται ως μέσος όρος της κατά το άρθρο 16 σημείο 2 περιόδου αναφοράς, εκτός αν ο εργαζόμενος συναινεί για την παροχή της εργασίας αυτής,

— ο εργαζόμενος δεν υφίσταται καμία ζημία αν δεν δεχθεί να εκτελέσει την εργασία αυτή,

— ο εργοδότης τηρεί και ενημερώνει αρχείο για όλους τους εργαζομένους που παρέχουν τέτοια εργασία,

— το αρχείο είναι στη διάθεση των αρμόδιων αρχών οι οποίες δικαιούνται να απαγορεύουν ή να περιορίζουν τη δυνατότητα υπέρβασης της ανώτατης εβδομαδιαίας διάρκειας εργασίας, για λόγους ασφάλειας ή/και υγείας των εργαζομένων,

— ύστερα από αίτηση των αρμοδίων αρχών, ο εργοδότης τους παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη συναίνεση των εργαζομένων για την παροχή εργασίας υπερβαινούσας τις 48 ώρες ανά επταήμερο, υπολογιζομένης ως μέσος όρος της κατά το άρθρο 16 σημείο 2 περιόδου αναφοράς.

Πριν από τη λήξη επταετούς περιόδου υπολογιζομένης από τη λήξη της τριετούς προθεσμίας που αναφέρεται στο στοιχείο α), το Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, που συνοδεύεται από έκθεση αξιολόγησης, επανεξετάζει τις διατάξεις του παρόντος σημείου i) και αποφασίζει για τη συνέχεια που θα δώσει στο ζήτημα·

ii) επίσης, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 7, τα κράτη μέλη δύνανται να κάνουν χρήση ανώτατης μεταβατικής περιόδου διάρκειας τριών ετών που αρχίζει από την ημερομηνία που αναφέρεται στο στοιχείο α), υπό όρον ότι, κατά τη μεταβατική αυτή περίοδο:

— ο εργαζόμενος παίρνει ετήσια άδεια μετ' αποδοχών διάρκειας τριών εβδομάδων,

σύμφωνα με τους όρους λήψης και χορήγησης που προβλέπονται από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές και

— η διάρκειας τριών εβδομάδων ετήσια άδεια μετ' αποδοχών δεν αντικαθίσταται από χρηματικό αντάλλαγμα, εκτός αν λύεται η σχέση εργασίας.

γ) Τα κράτη μέλη ενημερώνουν πάραυτα την Επιτροπή.

2. Οι διατάξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την αναφορά αυτή καθορίζονται από τα κράτη μέλη.

3. Μη θιγομένου του δικαιώματος των κρατών μελών να εκπονήσουν, προϊούσης της κατάστασης, διαφορετικές νομοθετικές, κανονιστικές και συμβατικές διατάξεις περί των χρόνων εργασίας, εφόσον οι ελάχιστες απαιτήσεις της οδηγίας αυτής τηρούνται, η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν συνιστά δικαιολογία για μια υποβάθμιση της γενικής προστασίας των εργαζομένων.

4. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που έχουν ήδη θεσπίσει ή που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

5. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν ανά πενταετία στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, αναφέροντας τις απόψεις των κοινωνικών εταίρων.

Η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και τη συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία της υγείας στον τόπο εργασίας.

6. Η Επιτροπή υποβάλλει ανά πενταετία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, λαμβάνοντας υπόψη της τις παραγράφους 1, 2, 3, 4 και 5.

Άρθρο 19

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 23 Νοεμβρίου 1993.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. SMET

e) Poistumistie (asetetaan uloskäynnin yläpuolelle)

Neyðarútgangur (setjist yfir neydarútganginn)

Nødutgang (plasseres over vtgangen)

Nödutgång (placeras ovanför utgången)».

2. **378 L 0610:** Οδηγία 78/610/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν την υγειονομική προστασία των εργαζομένων, που εκτίθενται στο μονομερές δινυλοχλωρίδιο (ΕΕ αριθ. L 197 της 22.7.1978, σ. 12).

3. **380 L 1107:** Οδηγία 80/1107/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1980, περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεώς τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα (ΕΕ αριθ. L 327 της 3.12.1980, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε από:

— **1 85 I:** Πράξη για τους όρους προσχώρησης και για τις προσαρμογές των συνθηκών - Προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΕ αριθ. L 302 της 15.11.1985, σ. 209).

— **388 L 0642:** Οδηγία 88/642/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1988 (ΕΕ αριθ. L 356 της 24.12.1988, σ. 74).

4. **382 L 0605:** Οδηγία 82/605/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουλίου 1982, για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία της εκθέσεώς τους στο μεταλλικό μόλυβδο και στις ενώσεις ιόντων του κατά τη διάρκεια της εργασίας (πρώτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 247 της 23.8.1982, σ. 12).

5. **383 L 0477:** Οδηγία 83/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Σεπτεμβρίου 1983, για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας (δεύτερη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 263 της 24.9.1983, σ. 25), όπως τροποποιήθηκε από:

— **391 L 0382:** Οδηγία 91/382/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1991 (ΕΕ αριθ. L 206 της 29.7.1991, σ. 16).

6. **386 L 0188:** Οδηγία 86/188/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1986, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους στο θόρυβο κατά την εργασία (ΕΕ αριθ. L 137 της 24.5.1986, σ. 28).

7. **388 L 0364:** Οδηγία 88/364/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Ιουνίου 1988, για την προστασία των εργαζομένων με την απαγόρευση ορισμένων ειδικών παραγόντων ή/και ορισμένων δραστηριοτήτων (τέταρτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 179 της 9.7.1988, σ. 44).

8. **389 L 0391:** Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ αριθ. L 183 της 29.6.1989, σ. 1).

9. **389 L 0654:** Οδηγία 89/654/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας (πρώτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 393 της 30.12.1989, σ. 1).

10. **389 L 0655:** Οδηγία 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους (δεύτερη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 393 της 30.12.1989, σ. 13).

11. **389 L 0656:** Οδηγία 89/656/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζόμενους εξοπλισμών ατομικής προστασίας κατά την εργασία (τρίτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 393 της 30.12.1989, σ. 18).

12. **390 L 0269:** Οδηγία 90/269/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις ασφάλειας και υγείας κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κινδύνους ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων (τέταρτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 156 της 21.6.1990, σ. 9).

13. **390 L 0270:** Οδηγία 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 156 της 21.6.1990, σ. 14).

14. **390 L 0394:** Οδηγία 90/394/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 196 της 26.7.1990, σ. 1).

15. **390 L 679:** Οδηγία 90/679/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1990, για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία (έβδομη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ αριθ. L 374 της 31.12.1990, σ. 1).

16. **391 L 0383:** Οδηγία 91/383/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 1991, για τη συμπλήρωση των μέτρων που αποσκοπούν στο να προαγάγουν τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία των εργαζομένων με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σχέση πρόσκαιρης εργασίας (ΕΕ αριθ. L 206 της 29.7.1991, σ. 19).

Ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

17. **375 L 0117:** Οδηγία 75/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητος των αμοιδών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών (ΕΕ αριθ. L 45 της 19.2.1975, σ. 19).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

Στο άρθρο 1, η φράση «άρθρο 119 της συνθήκης» αντικαθίσταται από τη φράση «άρθρο 69 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ».

18. **376 L 0207:** Οδηγία 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ αριθ. L 39 της 14.2.1976, σ. 40).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

Η Ελβετία και το Λιχτενστάιν λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας έως την 1η Ιανουαρίου 1995.

19. **379 L 0007:** Οδηγία 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ αριθ. L 6 της 10.1.1979, σ. 24).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

Η Αυστρία λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας έως την 1η Ιανουαρίου 1994.

20. **386 L 0378:** Οδηγία 86/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1986, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (ΕΕ αριθ. L 225 της 12.8.1986, σ. 40).

21. **386 L 0613:** Οδηγία 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1986, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, καθώς και για την προστασία της μητρότητας (ΕΕ αριθ. L 359 της 19.12.1986, σ. 56).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

Η Αυστρία λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας έως την 1η Ιανουαρίου 1994.

Εργατικό δίκαιο

22. **375 L 0129:** Οδηγία 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ αριθ. L 48 της 22.2.1975, σ. 29).

23. **377 L 0187:** Οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ αριθ. L 61 της 5.3.1977, σ. 26).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

Στο άρθρο 1 παράγραφος 2 η φράση «εδαφικό πεδίο εφαρμογής της συνθήκης» αντικαθίσταται από τη φράση «εδαφικό πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας για τον ΕΟΧ».

24. **380 L 0987:** Οδηγία 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ αριθ. L 283 της 28.10.1980, σ. 23), όπως τροποποιήθηκε από την ακόλουθη οδηγία:

— **387 L 0164:** Οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2ας Μαρτίου 1987 (ΕΕ αριθ. L 66 της 11.3.1987, σ. 11).

Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, οι διατάξεις της οδηγίας προσαρμόζονται ως εξής:

α) Στο τμήμα I του παραρτήματος, προστίθενται τα εξής:

«ΣΤ. ΑΥΣΤΡΙΑ

1. Τα μέλη των διοικητικών ή διευθυντικών οργάνων νομικού προσώπου που είναι αρμόδια για τη νόμιμη εκπροσώπηση του νομικού αυτού προσώπου.

2. Οι εταίροι που δικαιούνται να ασκούν κυρίαρχη επιρροή στην εταιρεία, ακόμη και αν η επιρροή αυτή βασίζεται σε καταπιστευτική σχέση.

Ζ. ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ

Οι εταίροι ή μέτοχοι προσωπικής ή κεφαλαιουχικής εταιρείας που δικαιούνται να ασκούν κυρίαρχη επιρροή στην εταιρεία.

Η. ΙΣΛΑΝΔΙΑ

1. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου χρεωκοπημένης εταιρείας αφού καταστεί εξαιρετικά δυσμενής η οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

2. Οι μέτοχοι χρεωκοπημένης ανώνυμης εταιρείας που κατείχαν το 5 % τουλάχιστον του κεφαλαίου της εταιρείας.

3. Ο γενικός διευθυντής χρεωκοπημένης εταιρείας ή τα άτομα εκείνα τα οποία, λόγω της εργασίας τους στην εταιρεία, γνώριζαν τα οικονομικά της κατά τρόπο ώστε δεν ήταν δυνατό να μην γνωρίζουν, κατά την εκτέλεση της εργασίας τους, ότι επέκειτο χρεωκοπία της εταιρείας.

4. Ο (η) σύζυγος προσώπου που βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις που προσδιορίζονται στα σημεία 1 έως 3 καθώς και οι συγγενείς του/της σε ευθεία γραμμή και οι σύζυγοι αυτών των συγγενών.

Θ. ΣΟΥΗΔΙΑ

Ο εργαζόμενος μισθωτός ή οι επιζώντες εργαζομένου μισθωτού, ο οποίος, μόνος του ή μαζί με τους στενούς συγγενείς του, ήταν ιδιοκτήτης σημαντικού μέρους της επιχείρησης ή της εταιρείας του εργοδότη και είχε σημαντική επιρροή στις δραστηριότητές της. Αυτό ισχύει επίσης και στην περίπτωση που ο εργοδότης είναι νομικό πρόσωπο που δεν έχει ούτε επιχείρηση ούτε εταιρεία.».

β) Στο τμήμα II του παραρτήματος, προστίθενται τα εξής:

«Ε. ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ

Οι ασφαλισμένοι που λαμβάνουν παροχές από ασφάλιση γήρατος.

ΣΤ. ΕΛΒΕΤΙΑ

Οι ασφαλισμένοι που λαμβάνουν παροχές από ασφάλιση γήρατος.»

ΟΔΗΓΙΑ 94/45/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 22ας Σεπτεμβρίου 1994

για τη θέσπιση μιας ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή μιας διαδικασίας σε επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας με σκοπό να ενημερώνονται οι εργαζόμενοι και να ζητείται η γνώμη τους

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συμφωνία για την κοινωνική πολιτική που έχει προσαρτηθεί στο πρωτόκολλο (αριθ. 14) σχετικά με την κοινωνική πολιτική που έχει προσαρτηθεί στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 2 παράγραφος 2,

την πρόταση της Επιτροπής (1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2),

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Γ της συνθήκης (3),

Εκτιμώντας:

ότι, βάσει του πρωτοκόλλου σχετικά με την κοινωνική πολιτική που επισυνάπτεται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ιρλανδία, η Ιταλική Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και η Πορτογαλική Δημοκρατία (που αναφέρονται στο εξής ως «κράτη μέλη»), επιδιώκοντας να εφαρμόσουν τον κοινωνικό χάρτη του 1989, συνήψαν συμφωνία μεταξύ τους για την κοινωνική πολιτική·

ότι το άρθρο 2 παράγραφος 2 της προαναφερθείσας συμφωνίας επιτρέπει στο Συμβούλιο να θεσπίσει, μέσω οδηγίας, ελάχιστες προδιαγραφές·

ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 της εν λόγω συμφωνίας, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο να προωθήσουν τον κοινωνικό διάλογο·

ότι η παράγραφος 17 του κοινοτικού χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων προβλέπει μεταξύ άλλων ότι «η πληροφόρηση, η διαβούλευση και η συμμετοχή των εργαζομένων πρέπει να αναπτυχθούν καταλλήλως, σύμφωνα με τα ισχύοντα στα διάφορα κράτη μέλη»· ότι «αυτό ισχύει ιδίως για επιχειρήσεις ή ομίλους επιχειρήσεων που έχουν εγκαταστάσεις ή επιχειρήσεις σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη»·

ότι το Συμβούλιο, παρά την ευρεία συναίνεση που υπήρξε μεταξύ της πλειοψηφίας των κρατών μελών, δεν ήταν σε θέση να αποφανθεί σχετικά με την πρόταση οδηγίας για τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης στις επιχειρήσεις ή τους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας για ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων (4), όπως τροποποιήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 1991 (5)·

ότι η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 της συμφωνίας για την κοινωνική πολιτική, προχώρησε σε διαβουλεύσεις με τους κοινωτικούς εταίρους σε κοινοτικό επίπεδο σχετικά με τον ενδεχόμενο προσανατολισμό κοινοτικής δράσης στον τομέα της ενημέρωσης των εργαζομένων και της διαβούλευσης με αυτούς στις επιχειρήσεις και στους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας·

ότι η Επιτροπή, θεωρώντας μετά από αυτή τη διαβούλευση ότι είναι ευκταία η ανάληψη κοινοτικής δράσης, προχώρησε σε δεύτερο γύρο διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το περιεχόμενο της μελετώμενης πρότασης, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3 της εν λόγω συμφωνίας, και ότι αυτοί διαβίβασαν τη γνώμη τους στην Επιτροπή·

ότι, μετά το πέρας της δεύτερης φάσης διαβούλευσης, οι κοινωνικοί εταίροι δεν ενημέρωσαν την Επιτροπή σχετικά με τυχόν επιθυμία τους να ξεκινήσει η διαδικασία που θα μπορούσε να καταλήξει στη σύναψη συμφωνίας, όπως προβλέπει το άρθρο 4 της εν λόγω συμφωνίας·

ότι η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς περιλαμβάνει μια διαδικασία συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, διασυνοριακών συγχωνεύσεων, συγχωνεύσεων δι' απορροφήσεως και ένωσης επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, μια διεθνοποίηση των επιχειρήσεων και των ομίλων επιχειρήσεων· ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, πρέπει οι επιχειρήσεις και οι όμιλοι επιχειρήσεων που λειτουργούν σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη να ενημερώνουν τους εκπροσώπους των εργαζομένων οι οποίοι επηρεάζονται από τις αποφάσεις τους και να ζητούν τη γνώμη τους·

ότι οι διαδικασίες για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς, οι οποίες προβλέπονται στις νομοθεσίες ή τις πρακτικές που ακολουθούν τα κράτη μέλη, είναι συχνά ανακόλουθες προς την διεθνική δομή του φορέα ο οποίος λαμβάνει την απόφαση που αφορά τους εργαζόμενους αυτούς· ότι η κατάσταση αυτή ενδέχεται να οδηγήσει σε άνιση μεταχείριση των εργαζομένων τους οποίους αφορούν οι αποφάσεις στο πλαίσιο της ίδιας επιχείρησης ή του ίδιου ομίλου επιχειρήσεων·

(1) ΕΕ αριθ. C 135 της 18. 5. 1994, σ. 8, και ΕΕ αριθ. C 199 της 21. 7. 1994, σ. 10.
(2) Γνώμη που διατυπώθηκε την 1η Ιουνίου 1994 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).
(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Μαΐου 1994 (ΕΕ αριθ. C 205 της 25. 7. 1994 και απόφαση του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 1994 (ΕΕ αριθ. C 244 της 31. 8. 1994, σ. 37).
(4) ΕΕ αριθ. C 39 της 15. 2. 1991, σ. 10.
(5) ΕΕ αριθ. C 336 της 31. 12. 1991, σ. 11.

ότι πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, τα οποία θα εξασφαλίζουν την ορθή ενημέρωση των εργαζομένων στις κοινοτικής κλίμακας επιχειρήσεις ή ομίλους επιχειρήσεων και την ορθή διαβούλευση μαζί τους στις περιπτώσεις που αποφάσεις, οι οποίες ενδέχεται να τους επηρεάζουν, λαμβάνονται σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο εργάζονται·

ότι, για να εξασφαλισθεί η ορθή ενημέρωση των εργαζομένων επιχειρήσεων ή ομίλων επιχειρήσεων που λειτουργούν σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη και η ορθή διαβούλευση μαζί τους, πρέπει να συσταθεί μία ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης, ή να καθιερωθούν άλλες κατάλληλες διαδικασίες για τη διεθνική ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς·

ότι, για το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να δοθεί ο ορισμός της έννοιας της ελέγχουσας επιχείρησης, ορισμός ο οποίος αφορά αποκλειστικά την παρούσα οδηγία και δεν προδικάζει τους ορισμούς του ομίλου ή του ελέγχου, οι οποίοι ενδέχεται να υιοθετηθούν στα κείμενα που θα καταρτισθούν στο μέλλον·

ότι οι μηχανισμοί για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς στις εν λόγω επιχειρήσεις ή στους ομίλους επιχειρήσεων πρέπει να καλύπτουν όλες τις εγκαταστάσεις ή, ανάλογα με την περίπτωση, όλες τις επιχειρήσεις μέλη του ομίλου, οι οποίες βρίσκονται εγκατεστημένες στα κράτη μέλη, άσχετα με το κατά πόσον η κεντρική διεύθυνση της επιχείρησης ή, στην περίπτωση ομίλου, της ελέγχουσας επιχείρησης, βρίσκεται στην επικράτεια των κρατών μελών·

ότι, σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας των μερών, εναπόκειται στους εκπροσώπους των εργαζομένων και στην διοίκηση της επιχείρησης ή της ελέγχουσας επιχείρησης, στην περίπτωση ομίλου, να προσδιορίσουν με κοινή συμφωνία τη φύση, τη σύνθεση, τα καθήκοντα, τον τρόπο εργασίας, τις διαδικασίες και τους πόρους της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχειρήσεις ή της όποιας άλλης διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση, κατά τρόπον ώστε να προσαρμόσουν στη δική τους ιδιαίτερη κατάσταση·

ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν ποιοι είναι οι εκπρόσωποι των εργαζομένων, και ιδίως να προβλέψουν, εφόσον το κρίνουν σκόπιμο, ισόρροπη εκπροσώπηση των διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων·

ότι, εντούτοις, θα πρέπει να προβλεφθούν ορισμένες επικουρικές υποχρεώσεις, οι οποίες θα εφαρμόζονται εφόσον το αποφασίσουν τα μέρη, σε περίπτωση άρνησης εκ μέρους της κεντρικής διεύθυνσης να ξεκινήσει τις διαπραγματεύσεις ή σε περίπτωση μη συμφωνίας μετά το πέρας των διαπραγματεύσεων·

ότι, επιπλέον, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων μπορούν να αποφασίσουν να μην ζητήσουν τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης, ή ακόμη ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν για άλλες διαδικασίες για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς·

ότι, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα των μερών να συμφωνήσουν κάτι άλλο, η ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης, η οποία συνιστάται εάν δεν υπάρξει συμφωνία μεταξύ τους, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας οδηγίας, πρέπει να τηρείται ενήμερη και να ζητείται η γνώμη της σχετικά με τις δραστηριότητες της επιχείρησης ή του ομίλου επιχειρήσεων, έτσι ώστε να είναι σε θέση να εκτιμά τον ενδεχόμενο αντίκτυπο στα συμφέροντα των εργαζομένων δύο τουλάχιστον διαφορετικών κρατών μελών· ότι, για το σκοπό αυτό, η επιχείρηση ή η ελέγχουσα επιχείρηση πρέπει να υποχρεούται να ανακοινώνει στους εκπροσώπους που έχουν αναδείξει οι εργαζόμενοι γενικές πληροφορίες που αφορούν τα συμφέροντα των εργαζομένων, καθώς και πληροφορίες που αφορούν ειδικότερα εκείνες τις πλευρές των δραστηριοτήτων της επιχείρισης ή του ομίλου επιχειρήσεων που επηρεάζουν τα συμφέροντα των εργαζομένων· ότι η ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης πρέπει να μπορεί να διατυπώνει γνώμη στο τέλος αυτής της συνεδρίασης·

ότι, για ορισμένες αποφάσεις που επηρεάζουν σημαντικά τα συμφέροντα των εργαζομένων, πρέπει να γίνεται διαβούλευση με τους διορισμένους εκπροσώπους των εργαζομένων το ταχύτερο δυνατόν·

ότι θα πρέπει να προβλεφθεί ότι οι αντιπρόσωποι των εργαζομένων που ενεργούν στο πλαίσιο της οδηγίας απολαύουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, της ιδίας προστασίας καθώς και εγγυήσεων αναλόγων προς τις εγγυήσεις που προβλέπονται για τους εκπροσώπους των εργαζομένων βάσει της νομοθεσίας ή/και της πρακτικής της χώρας στην οποία εργάζονται· ότι δεν πρέπει να υφίστανται καμία διάκριση λόγω της νόμιμης άσκησης των δραστηριοτήτων τους και πρέπει να απολαύουν κατάλληλης προστασίας όσον αφορά τις απολύσεις και άλλες κυρώσεις·

ότι, στην περίπτωση επιχείρησης ή ελέγχουσας επιχείρησης ενός ομίλου, της οποίας η κεντρική διεύθυνση βρίσκεται εκτός της επικράτειας των κρατών μελών, οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας σχετικά με την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς εφαρμόζονται μέσω του, ενδεχομένως διορισμένου, εκπροσώπου της σε κάποιο κράτος μέλος, ή, εφόσον δεν έχει τέτοιο εκπρόσωπο, μέσω της εγκατάστασης ή της ελεγχόμενης επιχείρησης που απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων στα κράτη μέλη·

ότι θα πρέπει να επιφυλαχθεί ιδιαίτερη μεταχείριση στις επιχειρήσεις και στους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας στις οποίες υπάρχει, κατά την ημερομηνία εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, συμφωνία εφαρμοζόμενη στο σύνολο των εργαζομένων, η οποία προβλέπει διεθνική ενημέρωση των εργαζομένων και διεθνική διαβούλευση με αυτούς·

ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την περίπτωση μη εφαρμογής των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΤΜΗΜΑ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να βελτιωθεί το δικαίωμα των εργαζομένων για ενημέρωση και για διαβούλευση σε κοινοτικής κλίμακας επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων.

2. Προς το σκοπό αυτό συνιστάται ευρωπαϊκή επιτροπή επιχειρήσεων ή καθιερώνεται διαδικασία για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση μ' αυτούς σε όλες τις επιχειρήσεις και σε όλους τους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, εφόσον υποβληθεί σχετικά αίτημα σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1, με σκοπό την ενημέρωση των εν λόγω εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς υπό τις προϋποθέσεις, κατά τον τρόπο και με τα αποτελέσματα που προβλέπει η παρούσα οδηγία.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, όταν όμιλος επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο γ), περιλαμβάνει μία ή περισσότερες επιχειρήσεις ή ομίλους επιχειρήσεων ευρωπαϊκής κλίμακας κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή γ), η σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης γίνεται στο επίπεδο του ομίλου, εκτός εάν οι συμφωνίες που αναφέρονται στο άρθρο 6 περιλαμβάνουν αντίθετες διατάξεις.

4. Εκτός από την περίπτωση που οι συμφωνίες που αναφέρονται στο άρθρο 6 προβλέπουν ευρύτερο πεδίο εφαρμογής, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των ευρωπαϊκών επιτροπών επιχείρησης και η εμβέλεια των διαδικασιών για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση μ' αυτούς οι οποίες θεσπίζονται για την υλοποίηση του στόχου της παραγράφου 1, αφορούν, για τις επιχειρήσεις κοινοτικής κλίμακας, όλες τις εγκαταστάσεις που βρίσκονται στα κράτη μέλη και, για τους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, όλες τις επιχειρήσεις μέλη του ομίλου που βρίσκονται στα κράτη μέλη.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στο ναυτιλόμενο προσωπικό του εμπορικού στόλου.

Άρθρο 2

Ορισμοί

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) «επιχείρηση κοινοτικής κλίμακας», κάθε επιχείρηση που απασχολεί τουλάχιστον 1 000 εργαζομένους στα κράτη μέλη και τουλάχιστον 150 εργαζόμενους σε καθένα από δύο τουλάχιστον διαφορετικά κράτη μέλη·

β) «όμιλος επιχειρήσεων», κάθε όμιλος που περιλαμβάνει ελέγχουσα και ελεγχόμενες επιχειρήσεις·

γ) «κοινοτικής κλίμακας όμιλος επιχειρήσεων», κάθε όμιλος επιχειρήσεων που πληροί της ακόλουθες προϋποθέσεις:

— απαχολεί τουλάχιστον 1 000 εργαζόμενους στα κράτη μέλη,

— έχει τουλάχιστον δύο επιχειρήσεις μέλη που ομίλου σε διαφορετικά κράτη μέλη, και

— τουλάχιστον μία επιχείρηση μέλος του ομίλου απασχολεί τουλάχιστον 150 εργαζόμενους σε ένα κράτος μέλος και τουλάχιστον μία άλλη επιχείρηση μέλος του ομίλου απασχολεί τουλάχιστον 150 εργαζόμενους σε κάποιο άλλο κράτος μέλος·

δ) «εκπρόσωποι των εργαζομένων», οι εκπρόσωποι των εργαζομένων που προβλέπονται από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές·

ε) «κεντρική διεύθυνση», η κεντρική διεύθυνση της επιχείρησης κοινοτικής κλίμακας ή, για τους ομίλους επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, της ελέγχουσας επιχείρησης·

στ) «διαβούλευση», η ανταλλαγή απόψεων και η καθιέρωση διαλόγου μεταξύ των εκπροσώπων των εργαζομένων και της κεντρικής διεύθυνσης ή οποιουδήποτε άλλου καταλληλότερου οργάνου διευθυντικού επιπέδου·

ζ) «ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης», η επιτροπή που συγκροτείται σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 ή σύμφωνα με τις διατάξεις του παραρτήματος, με σκοπό την υλοποίηση της ενημέρωσης των εργαζομένων και της διαβούλευσης με αυτούς·

η) «ειδική διαπραγματευτική ομάδα», η ομάδα που συγκροτείται σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 προκειμένου να διαπραγματευθεί με την κεντρική διεύθυνση τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή την καθιέρωση διαδικασίας για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο κατώτατος αριθμός εργαζομένων καθορίζεται με βάση το μέσο αριθμό εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων με μερική απασχόληση, που έχουν απασχοληθεί στην επιχείρηση τα δύο τελευταία χρόνια, όπως αυτός υπολογίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

Άρθρο 3

Ορισμός της έννοιας «ελέγχουσα επιχείρηση»

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως «ελέγχουσα επιχείρηση» νοείται η επιχείρηση η οποία μπορεί να ασκεί δεσπόζουσα επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση «ελεγχόμενη επιχείρηση», για παράδειγμα λόγω δικαιωμάτων κυριότητας, χρηματοδοτικής συμμετοχής ή κανόνων που τη διέπουν.

2. Η δυνατότητα άσκησης δεσπόζουσας επιρροής τεκμαίρεται, υπό την επιφύλαξη αποδείξεως του εναντίου, όταν μια επιχείρηση έναντι μιας άλλης επιχειρήσεως αμέσως ή εμμέσως:

α) κατέχει την πλειοψηφία του καλυφθέντος κεφαλαίου της επιχείρησης, ή

β) διαθέτει την πλειοψηφία των ψήφων που συνδέονται με τα μερίδια τα οποία εκδίδει η επιχείρηση, ή

γ) μπορεί να διορίζει περισσότερα από τα μισά μέλη του διοικητικού συμβουλίου, ή του διευθυντικού ή του εποπτικού οργάνου της επιχείρησης.

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 2, τα δικαιώματα ψήφου και διορισμού που διαθέτει η ελέγχουσα επιχείρηση περιλαμβάνουν τα αντίστοιχα δικαιώματα οποιασδήποτε ελεγχόμενης επιχείρησης και οποιουδήποτε προσώπου ή οργανισμού που ενεργεί με ιδίω ονόματι, αλλά για λογαριασμό της ελέγχουσας επιχείρησης ή κάθε άλλης ελεγχόμενης επιχείρησης.

4. Παρά τις παραγράφους 1 και 2, μια επιχείρηση δεν είναι «ελέγχουσα επιχείρηση» άλλης επιχείρησης της οποίας κατέχει συμμετοχές, εφόσον πρόκειται για επιχείρηση αναφερόμενη στο άρθρο 3 παράγραφος 5 στοιχείο α) ή γ) του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4064/89 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων (1).

5. Η δεσπόζουσα επορροή δεν τεκμαίρεται μόνο από το γεγονός ότι εντεταλμένο πρόσωπο ασκεί τα καθήκοντά του δυνάμει της νομοθεσίας κράτους μέλους σχετικά με την εκκαθάριση, την πτώχευση, την αφερεγγυότητα, την παύση πληρωμών, τον πτωχευτικό συμβιβασμό ή άλλη ανάλογη διαδικασία.

6. Προκειμένου να κριθεί εάν μια επιχείρηση είναι «ελέγχουσα επιχείρηση», εφαρμόζεται η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται η εν λόγω επιχείρηση.

Εάν η νομοθεσία που διέπει την επιχείρηση δεν είναι νομοθεσία κράτους μέλους, εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η κεντρική διεύθυνση εκείνης της επιχείρησης του ομίλου η οποία απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων.

7. Όταν, σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων κατά την εφαρμογή της παραγράφου 2, δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ενός ομίλου πληρούν ένα ή περισσότερα από τα κριτήρια που καθορίζονται στην ίδια αυτή παράγραφο 2, ελέγχουσα επιχείρηση θεωρείται η επιχείρηση η οποία πληροί το κριτήριο που καθορίζεται στο στοιχείο γ), εκτός αν αποδειχθεί ότι μια άλλη επιχείρηση ασκεί δεσπόζουσα επιρροή.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ Ή ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΜΕ ΑΥΤΟΥΣ

Άρθρο 4

Ευθύνη για τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή την καθιέρωση διαδικασίας για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς

1. Η κεντρική διεύθυνση είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία των προϋποθέσεων και των μέσων που είναι αναγκαία για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιχείρησης ή μιας διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση, που προβλέπονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 στην επιχείρηση κοινοτικής κλίμακας και τον κοινοτικής κλίμακας όμιλο επιχειρήσεων.

2. Όταν η κεντρική διεύθυνση δεν βρίσκεται σε κράτος μέλος, την ευθύνη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 έχει ο εκπρόσωπος της κεντρικής διεύθυνσης σε κράτος μέλος, ο οποίος θα πρέπει, ενδεχομένως, να διορίζεται.

Εάν δεν υπάρχει τέτοιος εκπρόσωπος, την ευθύνη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 έχει η διεύθυνση της εγκατάστασης ή της επιχείρησης του ομίλου η οποία απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων σε κράτος μέλος.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως κεντρική διεύθυνση θεωρείται ο εκπρόσωπος ή οι εκπρόσωποι, αν δεν υπάρχουν, η διεύθυνση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο.

Άρθρο 5

Ειδική διαπραγματευτική ομάδα

1. Για την υλοποίηση του στόχου που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, η κεντρική διεύθυνση αρχίζει τις διαπραγματεύσεις για τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή την καθιέρωση διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση, με δική της πρωτοβουλία ή ύστερα από γραπτή αίτηση τουλάχιστον 100 εργαζομένων ή των εκπροσώπων τους, οι οποίοι υπάγονται τουλάχιστον σε δύο επιχειρήσεις ή εγκαταστάσεις που βρίσκονται σε δύο τουλάχιστον διαφορετικά κράτη μέλη.

2. Προς τούτο, συγκροτείται ειδική διαπραγματευτική ομάδα, η οποία ακολουθεί τις εξής κατευθυντήριες γραμμές:

α) τα κράτη μέλη καθορίζουν τον τρόπο εκλογής ή διορισμού των μελών της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας που πρέπει να εκλέγονται ή να διορίζονται στην επικράτειά τους.

Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα ώστε οι εργαζόμενοι των εγκαταστάσεων ή/και επιχειρήσεων στις οποίες δεν υπάρχουν εκπρόσωποι των εργαζομένων για λόγους ανεξάρτητους από τη θέληση αυτών των τελευταίων, να έχουν δικαίωμα να εκλέγουν ή να διορίζουν οι ίδιοι τα μέλη της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας.

(1) ΕΕ αριθ. L 395 της 30. 12. 1989, σ. 1.

Το δεύτερο εδάφιο δεν θίγει τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές που προβλέπουν κατώτερα όρια για τη σύσταση οργάνου εκπροσώπησης των εργαζομένων·

β) η ειδική διαπραγμετευτική ομάδα έχει τουλάχιστον τρία και το πολύ 17 μέλη·

γ) κατά τις εκλογές ή τους διορισμούς, πρέπει να εξασφαλίζονται:

— καταρχάς η εκπροσώπηση με ένα μέλος ανά κράτος μέλος στο οποίο η επιχείρηση κοινοτικής κλίμακας έχει μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις ή στο οποίο ο κοινοτικής κλίμακας όμιλος επιχειρήσεων έχει την ελέγχουσα επιχείρηση ή μία ή περισσότερες ελεγχόμενες επιχειρήσεις,

— στη συνέχεια, επιπλέον μέλη κατ' αναλογία του αριθμού των εργαζομένων που απασχολούνται στις εγκαταστάσεις, στην ελέγχουσα επιχείρηση ή στις ελεγχόμενες επιχειρήσεις, όπως προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η κεντρική διεύθυνση·

δ) η κεντρική διεύθυνση και οι τοπικές διευθύνσεις ενημερώνονται για τη σύνθεση της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας.

3. Η ειδική διαπραγματευτική ομάδα είναι υπεύθυνη για τον καθορισμό, μαζί με την κεντρική διεύθυνση και με γραπτή συμφωνία, του πεδίου δράσης, της σύνθεσης, των καθηκόντων και της διάρκειας της θητείας της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή των ευρωπαϊκών επιτροπών επιχείρησης, ή των λεπτομερειών εφαρμογής της διαδικασίας για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς.

4. Με την προοπτική σύναψης συμφωνίας σύμφωνα με το άρθρο 6, η κεντρική διεύθυνση συγκαλεί συνεδρίαση με την ειδική διαπραγματευτική ομάδα και ενημερώνει τις τοπικές διευθύνσεις σχετικά.

Για τις ανάγκες των διαπραγματεύσεων, η ειδική διαπραγματευτική ομάδα μπορεί να επικουρείται από εμπειρογνώμονες της επιλογής της.

5. Η ειδική διαπραγματευτική ομάδα μπορεί να αποφασίζει, με τα δύο τρίτα των ψήφων τουλάχιστον, να μην ξεκινήσει διαπραγματεύσεις σύμφωνα με την παράγραφο 4 ή να ακυρώσει τις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται ήδη.

Η απόφαση αυτή τερματίζει τη διαδικασία για τη σύναψη της συμφωνίας που προβλέπεται στο άρθρο 6. Όταν λαμβάνεται η απόφαση αυτή, οι διατάξεις του παραρτήματος δεν έχουν εφαρμογή.

Νέο αίτημα σύγκλισης της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας μπορεί να υποβληθεί το νωρίτερο δύο έτη μετά την προαναφερόμενη απόφαση, εκτός εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη ορίσουν συντομότερη προθεσμία.

6. Τις δαπάνες τις σχετικές με τις διαπραγματεύσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 τις αναλαμβάνει η κεντρική διεύθυνση, κατά τρόπον ώστε η ειδική διαπραγματευτική ομάδα να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή της κατά τον κατάλληλο τρόπο.

Τηρουμένης αυτής της αρχής, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν δημοσιονομικούς κανόνες σχετικά με τη λειτουργία της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας. Μπορούν, ιδίως, να προβλέπουν ότι θα καλύπτονται τα έξοδα ενός μόνο εμπειρογνώμονα.

Άρθρο 6

Περιεχόμενο της συμφωνίας

1. Η κεντρική διεύθυνση και η ειδική διαπραγματευτική ομάδα πρέπει να διαπραγματεύονται με πνεύμα συνεργασίας με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τις λεπτομέρειες της υλοποίησης της ενημέρωσης των εργαζομένων και της διαβούλευσης με αυτούς που προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1.

2. Με την επιφύλαξη της αυτονομίας των μερών, η συμφωνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1, η οποία διαπιστώνεται γραπτώς μεταξύ της κεντρικής διεύθυνσης και της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας, προσδιορίζει:

α) τις επιχειρήσεις μέλη του κοινοτικής κλίμακας ομίλου επιχειρήσεων ή τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης κοινοτικής κλίμακας, τις οποίες αφορά η συμφωνία·

β) τη σύνθεση της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης, τον αριθμό των μελών, την κατανομή των εδρών και τη διάρκεια της θητείας·

γ) τα καθήκοντα της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης, καθώς και τη διαδικασία για την ενημέρωσή της και τη διαβούλευση με αυτήν·

δ) τον τόπο, τη συχνότητα και τη διάρκεια των συνεδριάσεων της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης·

ε) τους οικονομικούς πόρους και τα υλικά μέσα που διατίθενται στην ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης·

στ) τη διάρκεια της συμφωνίας και τη διαδικασία για την επαναδιαπραγμάτευσή της.

3. Η κεντρική διεύθυνση και η ειδική διαπραγματευτική ομάδα μπορούν να αποφασίζουν γραπτώς να θεσπίζουν μία ή περισσότερες διαδικασίες ενημέρωσης και διαβούλευσης αντί να θεσπίσουν ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης.

Η συμφωνία πρέπει να προβλέπει σύμφωνα με ποιο τρόπο οι εκπρόσωποι των εργαζομένων έχουν το δικαίωμα να συγκεντρώνονται προκειμένου να προβούν σε ανταλλαγή απόψεων με τις πληροφορίες που τους ανακοινώνονται.

Οι πληροφορίες αυτές αφορούν, ιδίως, τα διεθνικά θέματα τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τα συμφέροντα των εργαζομένων.

4. Οι συμφωνίες που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 δεν υπόκεινται, εκτός αντίθετων διατάξεων των εν λόγω συμφωνιών, στις επικουρικές υποχρεώσεις του παραρτήματος.

5. Για τους σκοπούς της σύναψης των συμφωνιών που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3, η ειδική διαπραγματευτική ομάδα αποφασίζει με πλειοψηφία των μελών της.

Άρθρο 7

Επικουρικές υποχρεώσεις

1. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η υλοποίηση του στόχου που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, οι επικουρικές υποχρεώσεις που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται η κεντρική διεύθυνση, εφαρμόζονται:

— εάν τούτο αποφασιστεί από την κεντρική διεύθυνση και την ειδική διαπραγματευτική ομάδα, ή

— εάν η κεντρική διεύθυνση αρνηθεί την έναρξη διαπραγματεύσεων εντός εξαμήνου από την υποβολή του αιτήματος που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1, ή

— εάν, εντός τριετίας από την ημερομηνία υποβολής του εν λόγω αιτήματος, τα μέρη δεν καταλήξουν στην κατά το άρθρο 6 συμφωνία και η ειδική διαπραγματευτική ομάδα δεν λάβει την απόφαση που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 5.

2. Οι επικουρικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, όπως αυτές προβλέπονται από τη νομοθεσία των κρατών μελών, πρέπει να ανταποκρίνονται στις διατάξεις του παραρτήματος.

ΤΜΗΜΑ III

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 8

Εμπιστευτικές πληροφορίες

1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα μέλη της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας και της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης, καθώς και οι εμπειρογνώμονες που τα επικουρούν ενδεχομένως, δεν επιτρέπεται να αποκαλύπτουν σε τρίτους τις πληροφορίες που τους ανακοινώθηκαν ρητά ως εμποστευτικές.

Το ίδιο ισχύει και για τους εκπροσώπους των εργαζομένων στο πλαίσιο μιας διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση.

Η υποχρέωση αυτή εξακολουθεί να υφίσταται και μετά τη λήξη της θητείας τους, ανεξάρτητα από τον τόπο όπου βρίσκονται.

2. Κάθε κράτος μέλος προβλέπει ότι, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και υπό τους όρους και εντός των ορίων που θέτει η εθνική νομοθεσία, η κεντρική διεύθυνση που βρίσκεται εγκατεστημένη στην επικράτειά του δεν είναι υποχρεωμένη να ανακοινώνει πληροφορίες εφόσον η φύση τους είναι τέτοια που, σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια, ενδέχεται να δυσχεράνουν σοβαρά τη λειτουργία των συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή να τις ζημιώσουν.

Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να θέσει ως προϋπόθεση, για την απαλλαγή αυτή, την έκδοση προηγούμενης διοικητικής ή δικαστικής αδείας.

3. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να προβλέπει ειδικές διατάξεις υπέρ της κεντρικής διεύθυνσης των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην επικράτειά του και έχουν ως άμεσο και ουσιαστικό σκοπό τον ιδεολογικό προσανατολισμό όσον αφορά την ενημέρωση και τη διατύπωση απόψεων υπό την προϋπόθεση ότι, την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας οδηγίας, υπάρχουν ήδη τέτοιες ειδικές διατάξεις στην εθνική νομοθεσία.

Άρθρο 9

Λειτουργία της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης και της διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση των εργαζομένων

Η κεντρική διεύθυνση και η ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης εργάζονται με πνεύμα συνεργασίας, σεβόμενες αμοιβαία τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

Το ίδιο ισχύει και για τη συνεργασία μεταξύ της κεντρικής διεύθυνσης και των εκπροσώπων των εργαζομένων στο πλαίσιο της διαδικασίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση των εργαζομένων.

Άρθρο 10

Προστασία των εκπροσώπων των εργαζομένων

Τα μέλη της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας, τα μέλη της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων που ασκούν τα καθήκοντά τους στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 3, απολαύουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, της ίδιας προστασίας, καθώς και εγγυήσεων ανάλογων προς τις εγγυήσεις που προβλέπονται για τους εκπροσώπους των εργαζομένων βάσει της νομοθεσίας ή/και της πρακτικής της χώρας στην οποία εργάζονται.

Αυτό αφορά ιδιαίτερα τη συμμετοχή στις συνεδριάσεις της ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας ή της ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης ή σε οποιαδήποτε άλλη συνεδρίαση πραγματοποιούμενη στο πλαίσιο της συμφωνίας που αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 3, καθώς και την καταβολή των αποδοχών των μελών που ανήκουν στο προσωπικό της επιχείρησης κοινοτικής κλίμακας ή του κοινοτικής κλίμακας ομίλου, επιχειρήσεων, κατά την αναγκαία για την άσκηση των καθηκόντων τους απουσία.

Άρθρο 11

Τήρηση της παρούσας οδηγίας

1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε η διεύθυνση των εγκαταστάσεων μιας επιχείρησης κοινοτικής κλίμακας και η διεύθυνση των επιχειρήσεων μελών του ομίλου επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, οι οποίες βρίσκονται στο έδαφός τους, καθώς και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων τους ή, κατά περίπτωση, οι εργαζόμενοί τους, να τηρούν τις υποχρεώσεις που προβλέπει η παρούσα οδηγία, αδιακρίτως του αν η κεντρική διεύθυνση βρίσκεται στο έδαφός του ή όχι.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες οι ζητούμενες από τα μέρη τα οποία αφορά η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, σχετικά με τον αριθμό εργαζομένων που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχεία α) και γ), παρέχονται από τις επιχειρήσεις.

3. Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλα μέτρα σε περίπτωση που δεν τηρείται η παρούσα οδηγία· ιδίως, μεριμνούν ώστε να υπάρχουν κατάλληλες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες οι οποίες να επιτρέπουν να επιτυγχάνεται η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.

4. Τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το άρθρο 8, προβλέπουν διαδικασίες διοικητικών ή δικαστικών προσφυγών, τις οποίες μπορούν να κινήσουν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων όταν η κεντρική διοίκηση απαιτεί να τηρείται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των πληροφοριών ή δεν δίνει τις πληροφορίες σύμφωνα με το ίδιο αυτό άρθρο 8.

Οι διαδικασίες αυτές μπορούν να συμπεριλαμβάνουν διαδικασίες με σκοπό τη διασφάλιση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εν λόγω πληροφοριών.

Άρθρο 12

Σχέση μεταξύ της παρούσας οδηγίας και άλλων διατάξεων

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται χωρίς να θίγονται οι διατάξεις που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με την οδηγία 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 17ης Φεβρουαρίου 1975 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (1) και την οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 1977 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (2).

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τα δικαιώματα των εργαζομένων τα σχετικά με την ενημέρωσή τους και με τις διαβουλεύσεις με αυτούς, τα οποία υφίστανται στο σχετικό εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 13

Ισχύουσες συμφωνίες

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, οι επιχειρήσεις κοινοτικής κλίμακας και οι όμιλοι επιχειρήσεων κοινοτικής κλίμακας, στις οποίες υφίστανται ήδη — είτε κατά την ημερομηνία που καθορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 για την θέση σε εφαρμογή της οδηγίας στο δίκαιο του σχετικού κράτους μέλους, είτε κατά προγενέστερη αυτής ημερομηνία — συμφωνία η οποία ισχύει για όλους τους εργαζόμενους και προβλέπει διεθνή ενημέρωση των εργαζομένων και διεθνική διαβούλευση με αυτούς, δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα οδηγία.

2. Όταν λήξουν οι συμφωνίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες αυτές μπορούν να αποφασίζουν από κοινού την παράτασή τους.

Αν δεν συμβεί αυτό, ισχύουν οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 14

Τελικές διατάξεις

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 22 Σεπτεμβρίου 1996, ή εξασφαλίζουν, το αργότερο μέχρι την ημερομηνία αυτή, ότι οι κοινωνικοί εταίροι λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, κατόπιν συμφωνίας, ενώ τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι ανά πάσα στιγμή σε θέση να εγγυηθούν τα αποτελέσματα που επιβάλλει η παρούσα οδηγία. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομέρειες της αναφοράς αυτής εκδίδονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 15

Επανεξέταση από την Επιτροπή

Το αργότερο στις 22 Σεπτεμβρίου 1999, η Επιτροπή επανεξετάζει, σε συννενόηση με τα άλλα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας οδηγίας και εξετάζει, ειδικότερα, εάν τα κατώτατα αριθμητικά όρια για το προσωπικό είναι ενδεδειγμένα, ούτως ώστε να προτείνει στο Συμβούλιο, εάν χρειάζεται, τις αναγκαίες τροποποιήσεις.

Άρθρο 16

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 1994.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

N. BLÜM

(1) ΕΕ αριθ. L 48 της 22. 2. 1975, σ. 29· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 92/56/ΕΟΚ (ΕΕ αριθ. L 245 της 26. 8. 1992, σ. 3).

(2) ΕΕ αριθ. L 61 της 5. 3. 1977, σ. 26.

I

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων απαιτείται δημοσίευση)

ΟΔΗΓΙΑ 96/71/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 16ης Δεκεμβρίου 1996

σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 57 παράγραφος 2 και το άρθρο 66,

την πρόταση της Επιτροπής(1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής(2),

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 189 Β της συνθήκης(3),

Εκτιμώντας:

(1) ότι, βάσει του άρθρου 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών, μεταξύ των κρατών μελών, αποτελεί έναν από τους στόχους της Κοινότητας·

(2) ότι, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών, μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου, απαγορεύεται από τη συνθήκη κάθε περιορισμός με βάση την ιθαγένεια ή τους όρους διαμονής·

(3) ότι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς προσφέρει ένα δυναμικό πλαίσιο για τη διεθνική παροχή υπηρεσιών, καλώντας όλο και περισσότερες επιχειρήσεις να αποσπούν εργαζομένους για την εκτέλεση, προσωρινώς, εργασίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους άλλου από το κράτος στο έδαφος του οποίου εργάζονται συνήθως·

(4) ότι η παροχή υπηρεσιών μπορεί να λάβει είτε τη μορφή της εκτέλεσης εργασιών εκ μέρους μιας επιχείρησης, για λογαριασμό της και υπό τη διεύθυνσή της, στο πλαίσιο σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ της επιχείρησης αυτής και του παραλήπτη της παροχής υπηρεσιών, είτε τη μορφή της διάθεσης εργαζομένων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από επιχείρηση, στο πλαίσιο δημόσιας ή ιδιωτικής σύμβασης·

(5) ότι αυτή η προώθηση της παροχής υπηρεσιών σε διεθνικό πλαίσιο απαιτεί την ύπαρξη υγιούς ανταγωνισμού και μέτρων που εγγυώνται το σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων·

(6) ότι η διεθνοποίηση της σχέσεως εργασίας θέτει προβλήματα ως προς το δίκαιο που πρέπει να εφαρμόζεται σ' αυτή τη σχέση εργασίας και ότι θα πρέπει, προς το συμφέρον των μερών, να προβλέπονται οι όροι εργασίας και απασχόλησης που ρυθμίζουν τη συγκεκριμένη σχέση εργασίας·

(7) ότι η σύμβαση της Ρώμης, της 19ης Ιουνίου 1980, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές(4), η οποία υπογράφηκε από δώδεκα κράτη μέλη, άρχισε να ισχύει την 1η Απριλίου 1991 στα περισσότερα κράτη μέλη·

(8) ότι το άρθρο 3 αυτής της σύμβασης προβλέπει, ως γενικό κανόνα, την ελεύθερη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από τα συμβαλλόμενα μέρη· ότι, εφόσον δεν γίνει αυτή η επιλογή, η σύμβαση διέπεται, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2, από το δίκαιο της χώρας όπου παρέχει συνήθως την εργασία του ο εργαζόμενος σε εκτέλεση της σύμβασης, ακόμη και αν έχει αποσπασθεί προσωρινά σε άλλη χώρα, ή, αν ο εργαζόμενος δεν παρέχει συνήθως την εργασία του στη ίδια χώρα, από το δίκαιο της χώρας όπου ευρίσκεται η εγκατάσταση που τον προσέλαβε, εκτός αν συνάγεται από το σύνολο των περιστάσεων ότι η σύμβαση εργασίας συνδέεται στενότερα με άλλη χώρα, οπότε εφαρμοστέο είναι το δίκαιο αυτής της άλλης χώρας·

(1) ΕΕ αριθ. C 225 της 30. 8. 1991, σ. 6 και ΕΕ αριθ. C 187 της 9. 7. 1993, σ. 5.
(2) ΕΕ αριθ. C 49 της 24. 2. 1992, σ. 41.
(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Φεβρουαρίου 1993 (ΕΕ αριθ. C 72 της 15. 3. 1993, σ. 78), κοινή θέση του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 220 της 29. 7. 1996, σ. 1) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 320 της 28. 10. 1996, σ. 73). Απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996.

(4) ΕΕ αριθ. L 266 της 9. 10. 1980, σ. 1.

(9) ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 της προαναφερόμενης σύμβασης, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από τους συμβαλλόμενους δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει τον εργαζόμενο από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου που θα ήταν εφαρμοστέο, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου, σε περίπτωση που δεν είχε γίνει επιλογή·

(10) ότι το άρθρο 7 της εν λόγω σύμβασης προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ότι είναι δυνατόν να δοθεί ισχύς, σωρευτικά με το δίκαιο που κηρύσσεται εφαρμοστέο, στις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις άλλου δικαίου, και ειδικότερα εκείνου του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει προσωρινά αποσπασθεί ο εργαζόμενος·

(11) ότι, σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου που αναφέρεται στο άρθρο 20, η εν λόγω σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή διατάξεων οι οποίες, σε ειδικά θέματα, διέπουν τις συγκρούσεις νόμων όσον αφορά τις συμβατικές ενοχές και οι οποίες περιλαμβάνονται ή θα περιληφθούν σε πράξεις των οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή σε εθνικές νομοθεσίες που εναρμονίζονται σε εκτέλεση των πράξεων αυτών·

(12) ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν αντιτίθεται στο να επεκτείνουν τα κράτη μέλη το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας τους ή τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που έχουν συναφθεί από τους κοινωνικούς εταίρους σε κάθε πρόσωπο που εκτελεί έμμισθη εργασία, έστω και προσωρινά, στο έδαφός τους, ακόμη και αν ο εργοδότης είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος· ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν την τήρηση αυτών των κανόνων με τα κατάλληλα μέσα·

(13) ότι πρέπει να συντονισθούν οι νομοθεσίες των κρατών μελών, ώστε να προβλέπεται ένας πυρήνας αναγκαστικών κανόνων για την ελάχιστη προστασία, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται, στη χώρα υποδοχής, από τους εργοδότες που αποσπούν εργαζομένους για την εκτέλεση προσωρινής εργασίας στο έδαφος του κράτους μέλους παροχής υπηρεσιών· ότι ο συντονισμός αυτός μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο από το κοινοτικό δίκαιο·

(14) ότι ο παρέχων τις υπηρεσίες θα πρέπει να τηρεί ένα βασικό πυρήνα προστατευτικών κανόνων, σαφώς καθορισμένων, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της απόσπασης του εργαζομένου·

(15) ότι θα πρέπει να προβλεφθεί ότι, σε ορισμένες περιορισμένες περιπτώσεις εργασιών συναρμολόγησης ή/και εγκατάστασης αγαθού, οι διατάξεις όσον αφορά τα ελάχιστα όρια μισθού και την ελάχιστη διάρκεια της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών δεν εφαρμόζονται·

(16) ότι, εξάλλου, θα πρέπει να εξασφαλισθεί κάποια ευελιξία κατά την εφαρμογή των διατάξεων όσον αφορά τα ελάχιστα όρια μισθού και την ελάχιστη διάρκεια της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών· ότι, όταν η διάρκεια της απόσπασης δεν υπερβαίνει τον ένα μήνα, τα κράτη μέλη μπορούν, υπό ορισμένους όρους, να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις περί ελάχιστων ορίων μισθού ή να προβλέπουν τη δυνατότητα παρέκκλισης μέσω συλλογικών συμβάσεων· ότι, σε περίπτωση μικρής έκτασης των προς εκτέλεση εργασιών, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν των διατάξεων περί ελάχιστων ορίων μισθού και της ελάχιστης διάρκειας της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών·

(17) ότι οι αναγκαστικοί κανόνες για την ελάχιστη προστασία που ισχύουν στη χώρα υποδοχής δεν πρέπει να παρεμποδίζουν την εφαρμογή των όρων εργασίας και απασχόλησης που είναι πιο ευνοϊκοί για τους εργαζομένους·

(18) ότι θα πρέπει να τηρείται η αρχή σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις οι εγκατεστημένες εκτός την Κοινότητας δεν πρέπει να τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στο έδαφος κράτους μέλους·

(19) ότι, με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, η παρούσα οδηγία δεν συνεπάγεται την υποχρέωση προς νόμιμη αναγνώριση της ύπαρξης επιχειρήσεων προσωρινής αποσχόλησης, ούτε θίγει την εφαρμογή, από τα κράτη μέλη, της νομοθεσίας τους που αφορά τη θέση σε διάθεση εργαζομένων και επιχειρήσεων προσωρινής αποσχόλησης σε επιχειρήσεις μη εγκατεστημένες στο έδαφός τους, οι οποίες ωστόσο ασκούν εκεί δραστηριότητες στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών·

(20) ότι η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει ούτε τις συμφωνίες που συνάπτονται από την Κοινότητα με τρίτες χώρες ούτε τις νομοθεσίες των κρατών μελών που αφορούν την πρόσβαση των παρεχόντων υπηρεσίες από τρίτες χώρες στο δικό τους έδαφος· ότι η παρούσα οδηγία δεν θίγει επίσης τις εθνικές νομοθεσίες σχετικά με τους όρους για την είσοδο, διαμονή και απασχόληση των εργαζομένων που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών·

(21) ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας [1], καθορίζει τις εφαρμοστέες διατάξεις όσον αφορά τις παροχές και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης·

(22) ότι η παρούσα οδηγία ισχύει υπό την επιφύλαξη του δικαίου των κρατών μελών όσον αφορά τον τομέα της συλλογικής δράσης για την προάσπιση των επαγγελματικών συμφερόντων·

(23) ότι οι αρμόδιες αρχές στα διάφορα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας· ότι τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν τα ενδεικνυόμενα μέτρα σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς την παρούσα οδηγία·

[1] ΕΕ αριθ. L 149 της 5. 7. 1971, σ. 2· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3096/95 (ΕΕ αριθ. L 335 της 30. 12. 1995, σ. 10).

(24) ότι επιβάλλεται να εξασφαλισθεί η καλή εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και να προβλεφθεί, για το σκοπό αυτό, στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών·

(25) ότι, το αργότερο πέντε έτη μετά την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή πρέπει να επανεξετάσει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, προκειμένου να προτείνει, ενδεχομένως, τις απαιτούμενες τροποποιήσεις,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις εγκατεστημένες σε κράτος μέλος επιχειρήσεις οι οποίες, στο πλαίσιο διεθνικής παροχής υπηρεσιών, προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων, σύμφωνα με την παράγραφο 3, στο έδαφος κράτους μέλους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις εμπορικής ναυτιλίας όσον αφορά το ναυτιλόμενο προσωπικό.

3. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται όταν οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 λαμβάνουν ένα από τα ακόλουθα διεθνικά μέτρα:

α) αποσπούν έναν εργαζόμενο, για λογαριασμό τους και υπό τη διεύθυνσή τους, στο έδαφος κράτους μέλους, στο πλαίσιο σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ της επιχείρησης αποστολής και του παραλήπτη της παροχής υπηρεσιών που ασκεί τις δραστηριότητές του στο εν λόγω κράτος μέλος, εφόσον υφίσταται εργασιακή σχέση ανάμεσα στην επιχείρηση αποστολής και τον εργαζόμενο κατά το χρόνο της απόσπασης

ή

β) αποσπούν έναν εργαζόμενο, στο έδαφος κράτους μέλους, σε εγκατάσταση ή σε επιχείρηση του ομίλου, εφ όσον υφίσταται εργασιακή σχέση ανάμεσα στην επιχείρηση αποστολής και τον εργαζόμενο κατά το χρόνο της απόσπασης

ή

γ) όντας επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ή επιχείρηση που διαθέτει εργαζόμενους, αποσπούν εργαζόμενο σε χρήστρια επιχείρηση εγκατεστημένη ή ασκούσα δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους, εφόσον κατά τη διάρκεια της απόσπασης υφίσταται εργασιακή σχέση ανάμεσα στην επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ή την επιχείρηση που διαθέτει εργαζόμενους και τον εργαζόμενο.

4. Οι επιχειρήσεις οι εγκατεστημένες σε κράτος μη μέλος δεν μπορούν να τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε κράτος μέλος.

Άρθρο 2

Ορισμός

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως αποσπασμένος νοείται ο εργαζόμενος ο οποίος, για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα, εκτελεί την εργασία του στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο στο έδαφος του οποίου εργάζεται συνήθως.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η έννοια του εργαζόμενου είναι εκείνη που εφαρμόζεται από το δίκαιο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου είναι αποσπασμένος ο εργαζόμενος.

Άρθρο 3

Όροι εργασίας και απασχόλησης

1. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε, ανεξάρτητα από το δίκαιο που διέπει τη σχέση εργασίας, οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 να εγγυώνται στους εργαζόμενους που είναι αποσπασμένοι στο έδαφός τους, τους όρους εργασίας και απασχόλησης σχετικά με τα θέματα που αναφέρονται κατωτέρω, οι οποίοι, στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου εκτελείται η εργασία, καθορίζονται από:

— νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις

ή/και

— συλλογικές συμβάσεις ή διαιτητικές αποφάσεις οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής κατά την έννοια της παραγράφου 8, εφόσον αφορούν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παράρτημα:

α) μέγιστες περίοδοι εργασίας και ελάχιστες περίοδοι ανάπαυσης·

β) ελάχιστη διάρκεια ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών·

γ) ελάχιστα όρια μισθού, συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων υπερωριακής εργασίας· το παρόν σημείο δεν εφαρμόζεται στα συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα·

δ) όροι θέσης εργαζομένων στη διάθεση επιχειρήσεων, ιδίως από επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης·

ε) υγεία, ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία·

στ) προστατευτικά μέτρα σχετικά με τους όρους εργασίας και απασχόλησης των γυναικών σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή λοχείας, των παιδιών και των νέων·

ζ) ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και άλλες διατάξεις στον τομέα των μη διακρίσεων.

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η έννοια των ελάχιστων ορίων μισθού που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο γ), ορίζεται από τη νομοθεσία ή/και την εθνική πρακτική του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει αποσπασθεί ο εργαζόμενος.

2. Η παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχεία β) και γ), δεν εφαρμόζεται στις εργασίες αρχικής συναρμολόγησης ή/και πρώτης εγκατάστασης ενός αγαθού, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα σύμβασης παροχής αγαθών και είναι απαραίτητες για τη θέση σε λειτουργία του παρεχομένου αγαθού, εκτελούνται δε από τους εργαζόμενους με ειδικά προσόντα ή/και ειδίκευση της επιχείρησης που παρέχει το αγαθό, όταν η διάρκεια της απόσπασης δεν είναι μεγαλύτερη των οκτών ημερών.

Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται στις δραστηριότητες του οικοδομικού τομέα που ορίζονται στο παράρτημα.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν, κατόπιν διαβουλεύσεως με τους κοινωνικούς εταίρους και σύμφωνα με τα ήθη και έθιμα του κάθε κράτους μέλους, να αποφασίσουν ότι η παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β), εφόσον η διάρκεια της απόσπασης δεν είναι μεγαλύτερη από ένα μήνα.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, να προβλέπουν τη δυνατότητα παρέκκλισης από την παράγραφο 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β), καθώς και σε απόφαση κράτους μέλους κατά την έννοια της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, μέσω συλλογικών συμβάσεων, κατά την έννοια της παραγράφου 8, που αφορούν έναν ή περισσότερους τομείς δραστηριότητας, εφόσον η διάρκεια της απόσπασης δεν είναι μεγαλύτερη από ένα μήνα.

5. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν τη χορήγηση παρέκκλισης από την παράγραφο 1 πρώτο εδάφιο στοιχεία β) και γ), στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β), λόγω της μικρής έκτασης των προς εκτέλεση εργασιών.

Τα κράτη μέλη που κάνουν χρήση της δυνατότητας η οποία προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο, καθορίζουν τις προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται ώστε οι προς εκτέλεση εργασίες να θεωρούνται ως «μικρής έκτασης».

6. Η διάρκεια της απόσπασης υπολογίζεται με βάση μια περίοδο αναφοράς ενός έτους μετά την έναρξή της.

Κατά τον υπολογισμό, λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια απόσπασης που ενδεχομένως έχει συμπληρωθεί από τον προς αντικατάσταση εργαζόμενο.

7. Οι παράγραφοι 1 έως 6 δεν εμποδίζουν την εφαρμογή όρων απασχόλησης και εργασίας ευνοϊκοτέρων για τους εργαζομένους.

Τα σχετικά με την απόσπαση επιδόματα θεωρούνται ως τμήμα του κατώτατου μισθού, εφόσον δεν καταβάλλονται υπό μορφή επιστροφής των εξόδων που προκλήθηκαν πράγματι λόγω της απόσπασης, όπως τα έξοδα ταξιδίου, στέγης ή διατροφής.

8. Ως συλλογικές συμβάσεις ή διαιτητικές αποφάσεις, οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής, νοούνται εκείνες που πρέπει να τηρούνται απ' όλες τις επιχειρήσεις τις ανήκουσες στο δεδομένο κλάδο ή επάγγελμα και υπάγονται στο γεωγραφικό χώρο εφαρμογής τους.

Ελλείψει συστήματος αναγόρευσης των συλλογικών συμβάσεων ή διαιτητικών αποφάσεων, που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, σε κανόνες γενικής εφαρμογής, τα κράτη μέλη μπορούν, εάν το αποφασίσουν, να λάβουν ως βάση:

— τις συλλογικές συμβάσεις ή διαιτητικές αποφάσεις που ισχύουν γενικά για όλες τις παρόμοιες επιχειρήσεις τις ανήκουσες στο δεδομένο κλάδο ή επάγγελμα και υπαγόμενες στο γεωγραφικό χώρο εφαρμογής τους ή/και

— τις συλλογικές συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τις πλέον αντιπροσωπευτικές σε εθνικό επίπεδο οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων και που εφαρμόζονται στο σύνολο του εθνικού εδάφους,

εφόσον η εφαρμογή τους στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 εγγυάται, ως προς τα απαριθμώμενα στο παρόν άρθρο παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο θέματα, την ίση μεταχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων και των άλλων επιχειρήσεων που αναφέρονται στο παρόν εδάφιο και βρίσκονται σε παρόμοια θέση.

Υφίσταται ίση μεταχείριση, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, όταν οι εθνικές επιχειρήσεις οι ευρισκόμενες σε παρόμοια κατάσταση:

— υπέχουν, στον τόπο δραστηριότητας ή στον οικείο τομέα, και καθ' όσον αφορά τα θέματα τα απαριθμούμενα στην παράγραφο 1 πρώτο εδάφιο, τις ίδιες υποχρεώσεις με τις επιχειρήσεις τις οποίες αφορούν οι αποσπάσεις και

— υπόκεινται στις εν λόγω υποχρεώσεις με τα ίδια αποτελέσματα.

9. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 εγγυώνται στους εργαζόμενους, κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 3 στοιχείο γ), το ευεργέτημα των όρων που ισχύουν για τους προσωρινούς εργαζόμενους στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου εκτελείται η εργασία.

10. Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη, τηρουμένων των διατάξεων της συνθήκης, να επιβάλλουν, υπό ίσους όρους, στις εθνικές επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις άλλων κρατών:

— όρους εργασίας και απασχόλησης όσον αφορά θέματα πέραν αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 πρώτο εδάφιο, εφόσον πρόκειται για διατάξεις δημοσίας τάξεως,

— όρους εργασίας και απασχόλησης που καθορίζονται από τις συλλογικές συμβάσεις ή τις διαιτητικές αποφάσεις κατά την έννοια της παραγράφου 8 που αφορούν δραστηριότητες πέραν αυτών που αναφέρονται στο παράρτημα.

Άρθρο 4

Συνεργασία σε θέματα ενημέρωσης

1. Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική, ορίζουν ένα ή περισσότερα γραφεία συνδέσμους ή έναν ή περισσότερους αρμόδιους εθνικούς φορείς.

2. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών οι οποίες, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, είναι αρμόδιες για την εποπτεία των όρων εργασίας και απασχόλησης που αναφέρονται

στο άρθρο 3. Η συνεργασία αυτή περιλαμβάνει, ειδικότερα, την απάντηση στις αιτιολογημένες αιτήσεις πληροφοριών που υποβάλλουν οι υπηρεσίες αυτές για παροχή πληροφοριών σχετικά με τη διεθνική διάθεση εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων προδήλου καταχρήσεως ή διασυνοριακών δραστηριοτήτων που εικάζονται παράνομες.

Η Επιτροπή και οι δημόσιες διοικητικές υπηρεσίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο συνεργάζονται στενά για την εξέταση των δυσκολιών που ενδεχομένως ανακύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 3 παράγραφος 10.

Η αμοιβαία διοικητική βοήθεια παρέχεται δωρεάν.

3. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να υπάρχει γενική πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τους όρους εργασίας και απασχόλησης που αναφέρονται στο άρθρο 3.

4. Κάθε κράτος μέλος ανακοινώνει στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή τα γραφεία συνδέσμου ή/και τις αρμόδιες αρχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 5

Μέτρα

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα σε περίπτωση μη τήρησης της παρούσας οδηγίας.

Φροντίζουν, ιδίως, ώστε οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους να έχουν στη διάθεσή τους τις κατάλληλες διαδικασίες για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπει η παρούσα οδηγία.

Άρθρο 6

Δικαστική αρμοδιότης

Για την άσκηση του κατ' άρθρον 3 δικαιώματος που άπτεται των όρων εργασίας και απασχόλησης, είναι δυνατόν να εγερθεί αγωγή στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου ο εργαζόμενος είναι ή ήταν αποσπασμένος, υπό την επιφύλαξη, ενδεχομένως, του δικαιώματος εγέρσεως αγωγής, σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς συμβάσεις περί δικαστικής αρμοδιότητας, σε άλλο κράτος.

Άρθρο 7

Εφαρμογή

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 16 Δεκεμβρίου 1999. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την αναφορά αυτή καθορίζονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 8

Επανεξέταση από την Επιτροπή

Το αργότερο στις 16 Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή επανεξετάζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, προκειμένου να προτείνει τις απαιτούμενες τροποποιήσεις στο Συμβούλιο, αν χρειάζεται.

Άρθρο 9

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 16 Δεκεμβρίου 1996.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	*Για το Συμβούλιο*
Ο Πρόεδρος	*Ο Πρόεδρος*
K. HÄNSCH	I. YATES

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 δεύτερη περίπτωση περιλαμβάνουν όλες τις δραστηριότητες στον τομέα των οικοδομών με σκοπό την κατασκευή, την αποκατάσταση, την τακτική συντήρηση, τη μετατροπή ή την καπεδάφιση οικοδομών, και συγκεκριμένα τις ακόλουθες εργασίες:

1. Εκσκαφή
2. Χωματουργικά (ισοπέδωση)
3. Ανέγερση
4. Συναρμολόγηση και αποσυναρμολόγηση προκατασκευασμένων στοιχείων
5. Διαρρύθμιση — Εξοπλισμός
6. Μετατροπές
7. Ανακαίνιση
8. Επισκευή
9. Διάλυση
10. Κατεδάφιση
11. Προληπτική συντήρηση
12. Τακτική συντήρηση — Εργασίες χρωματισμού και καθαρισμού
13. Εξυγίανση.

ΟΔΗΓΙΑ 96/79/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 16ης Δεκεμβρίου 1996

σχετικά με την προστασία των επιβαινόντων των οχημάτων με κινητήρα σε περίπτωση μετωπικής κρούσης και την τροποποίηση της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 100 Α,

την οδηγία 70/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1970, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την έγκριση τύπου των οχημάτων με κινητήρα και των ρυμουλκουμένων τους (1), και ιδίως το άρθρο 13 παράγραφος 4,

την πρόταση της Επιτροπής (2),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης (4),

Εκτιμώντας:

ότι, για να επιτευχθεί πλήρως ο στόχος της εσωτερικής αγοράς, είναι απαραίτητη η πλήρης εναρμόνιση των τεχνικών απαιτήσεων για τα οχήματα με κινητήρα·

ότι, για να περιορισθεί αριθμός των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων στην Ευρώπη, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν νομοθετικά μέτρα για να βελτιωθεί, όσο το δυνατόν, η προστασία των επιβαινόντων ενός οχήματος με κινητήρα σε περίπτωση μετωπικής σύγκρουσης· ότι με την παρούσα οδηγία θεσπίζονται απαιτήσεις για τις δοκιμές που αφορούν τις μετωπικές συγκρούσεις, περιλαμβανομένων κριτηρίων εμβιομηχανικής, ώστε να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας σε μετωπική κρούση·

ότι σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να θεσπισθούν απαιτήσεις με βάση τα αποτελέσματα των ερευνών που διεξάγονται από την ευρωπαϊκή επιτροπή πειραματικών οχημάτων, που θα επιτρέψουν τον καθορισμό κριτηρίων δοκιμών καλύτερα προσαρμοσμένων στις πραγματικές σημερινές συνθήκες των τροχαίων ατυχημάτων·

ότι απαιτείται πίστωση χρόνου ώστε οι κατασκευαστές οχημάτων να μπορέσουν να εφαρμόσουν αποδεκτά κριτήρια δοκιμών·

ότι, για να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη των προτύπων, τα οχήματα που πληρούν τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας πρέπει να εξαιρεθούν από την υποχρέωση συμμόρφωσης προς ξεπερασμένες πλέον απαιτήσεις άλλης οδηγίας όσον αφορά την συμπεριφορά του τιμονιού και της στήλης του τιμονιού σε περίπτωση κρούσης·

ότι η παρούσα οδηγία προστίθεται στον κατάλογο των ειδικών οδηγιών που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να τηρηθεί η διαδικασία κοινοτικής έγκρισης που θεσπίστηκε από την οδηγία 70/156/ΕΟΚ· ότι, κατά συνέπεια, οι διατάξεις της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ σχετικά με τα συστήματα, τα κατασκευαστικά στοιχεία και τις τεχνικές μονάδες του οχήματος εφαρμόζονται και στην παρούσα οδηγία·

ότι η διαδικασία για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς των καθισμάτων σε οχήματα με κινητήρα αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 77/649/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν στο οπτικό πεδίο του οδηγού των οχημάτων με κινητήρα (5)· ότι, κατά συνέπεια, δεν απαιτείται να συμπεριληφθεί εκ νέου στην παρούσα οδηγία· ότι πρέπει να γίνει αναφορά στην οδηγία 74/297/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 4ης Ιουνίου 1974, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στην εσωτερική διαρρύθμιση των σχημάτων με κινητήρα (συμπεριφορά του συστήματος οδηγήσεως σε περίπτωση προσκρούσεως) (6)· ότι γίνεται παραπομπή στον αμερικανικό Code of Federal Regulations (7),

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ο όρος «όχημα» έχει την έννοια που δίδεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ.

Άρθρο 2

1. Κανένα κράτος μέλος δεν μπορεί, για λόγους προστασίας των επιβαινόντων σε περίπτωση μετωπικής κρούσης,

(1) ΕΕ αριθ. L 42 της 23. 2. 1970, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 95/54/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L 266 της 8. 11. 1995, σ. 1).
(2) ΕΕ αριθ. C 396 της 31. 12. 1994, σ. 34.
(3) ΕΕ αριθ. C 256 της 2. 10. 1995, σ. 21.
(4) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 249 της 25. 9. 1995, σ. 50), κοινή θέση του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 1996 (ΕΕ αριθ. C 219 της 27. 7. 1996, σ. 22), και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 320 της 28. 10. 1996, σ. 149). Απόφαση του Συμβουλίου της 25ης Δεκεμβρίου 1996.
(5) ΕΕ αριθ. L 267 της 19. 10. 1977, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 90/630/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L 341 της 6. 12. 1990, σ. 20).
(6) ΕΕ αριθ. L 165 της 20. 6. 1974, σ. 16· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 91/662/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L 366 της 31. 12. 1991, σ. 1).
(7) United States of America Code of Federal Regulations, Title 49, Chapter V, Part 572.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I **Διοικητικές διατάξεις για την έγκριση ενός τύπου οχήματος**

1. Αίτηση για έγκριση ΕΚ τύπου
2. Έγκριση ΕΚ τύπου
3. Τροποποίηση του τύπου και των εγκρίσεων
4. Συμμόρφωση της παραγωγής

Προσάρτημα 1: Δελτίο πληροφοριών

Προσάρτημα 2: Πιστοποιητικό έγκρισης ΕΚ τύπου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II **Τεχνικές απαιτήσεις**

1. Πεδίο εφαρμογής
2. Ορισμοί
3. Προδιαγραφές

Προσάρτημα 1: Διαδικασία δοκιμής

Προσάρτημα 2: Καθορισμός των κριτηρίων επιδόσεων

Προσάρτημα 3: Διάταξη των ανδρεικέλων και ρύθμιση του συστήματος συγκράτησης

Προσάρτημα 4: Διαδικασία δοκιμής με τροχοφορείο

Προσάρτημα 5: Τεχνική μετρήσεων κατά τις δοκιμές: αυτοματισμοί μέτρησης

Προσάρτημα 6: Καθορισμός του εκκέντρου παραμορφώσιμου φράγματος

Προσάρτημα 7: Διαδικασία πιστοποίησης για την κνήμη και το πόδι

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

(2001/C 80/01)

9. Το άρθρο 137 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 137 (πρώην 118)

1. Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους του άρθρου 136, η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς:

α) βελτίωση, ιδιαιτέρως, του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων,

β) όροι εργασίας,

γ) κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία των εργαζομένων,

δ) προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας,

ε) ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους,

στ) εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένης της συνδιαχείρισης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 5,

ζ) συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Κοινότητας,

η) αφομοίωση των αποκλειομένων από την αγορά εργασίας προσώπων, με την επιφύλαξη του άρθρου 150,

θ) ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση στην εργασία,

ι) καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού,

ια) εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, με την επιφύλαξη του στοιχείου γ).

2. Για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο:

α) δύναται να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στη βελτίωση των γνώσεων, την ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και δοκιμασμένων πρακτικών, την προώθηση καινοτόμων λύσεων, και την αξιολόγηση εμπειριών, αποκλειομένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών,

β) δύναται να θεσπίζει, στους τομείς που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) της παραγράφου 1, μέσω οδηγιών, τις ελάχιστες προδιαγραφές οι οποίες εφαρμόζονται σταδιακά, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών και των τεχνικών ρυθμίσεων που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος. Στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών, οι οποίοι θα παρεμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 251, μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, εκτός από τους τομείς που αναφέρονται στα στοιχεία γ), δ), στ) και η) της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, όπου το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις προαναφερθείσες επιτροπές. Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δύναται να αποφασίζει με ομοφωνία την εφαρμογή της διαδικασίας η οποία αναφέρεται στο άρθρο 251, στα στοιχεία δ), στ) και ζ) της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

12. Στο άρθρο 157, η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Η Κοινότητα συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μέσω των πολιτικών και δράσεων που αναλαμβάνει, δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, δύναται να θεσπίζει συγκεκριμένα μέτρα υποστήριξης των δράσεων που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παραγράφου 1.

Ο παρών Τίτλος δεν αποτελεί βάση για την εκ μέρους της Κοινότητας εισαγωγή οποιουδήποτε μέτρου που θα μπορούσε να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού ή περιλαμβάνει φορολογικές διατάξεις ή διατάξεις σχετικές με τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.»

13. Στο άρθρο 159, το τρίτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Εάν απαιτούνται ειδικές δράσεις, πέρα από τα πλαίσια των Ταμείων και με την επιφύλαξη των μέτρων που αποφασίζονται στα πλαίσια των άλλων πολιτικών της Κοινότητας, οι δράσεις αυτές μπορούν να θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.»

14. Στο άρθρο 161, προστίθεται το ακόλουθο τρίτο εδάφιο:

«Από 1ης Ιανουαρίου 2007, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής, και μετά από σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, στην περίπτωση που θα έχουν υιοθετηθεί κατά την ημερομηνία αυτή, οι πολυετείς δημοσιονομικές προοπτικές οι οποίες ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 2007 και η σχετική διοργανική συμφωνία. Σε αντίθετη περίπτωση, η προβλεπόμενη στο παρόν εδάφιο διαδικασία εφαρμόζεται από την ημερομηνία της υιοθέτησής τους.»

15. Στο άρθρο 175, η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 95, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει:

α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα·

β) τα μέτρα που επηρεάζουν:

— τη χωροταξία,

— την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων ή εκείνα που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,

— τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων,

γ) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας υπό τους όρους του πρώτου εδαφίου, μπορεί να καθορίζει τα θέματα της παρούσας παραγράφου, για τα οποία οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία.»

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ - Ανακοινώνεται ότι για τις πληροφορίες στον ηλεκτρονικό αυτό χώρο ισχύει παραίτηση από ευθύνη και δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ 7, 8 ΚΑΙ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2000

- ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
- ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ
- ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ
- ΝΕΑ ΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ
  - Κοινωνική Ευρώπη
  - Η Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης
  - Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών
  - Προετοιμασία του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου
- Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
  - Υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών
  - Σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών
  - Ασφάλεια της ναυτιλίας
  - Περιβάλλον
  - Υπηρεσίες κοινής ωφελείας
  - Ασφάλεια του εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένα προϊόντα
  - Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης
  - Ευρώπη του πολιτισμού
  - Εξόχως απόκεντρες περιοχές
  - Νησιωτικές περιοχές
- ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
  - Κύπρος
  - Μεσόγειος
  - Δυτικά Βαλκάνια
  - Ανάπτυξη
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

---

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνήλθε στη Νίκαια στις 7, 8 και 9 Δεκεμβρίου. Οι εργασίες άρχισαν με ανταλλαγή απόψεων με την Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κα Nicole Fontaine, σχετικά με τα κύρια θέματα συζήτησης.

I. ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για την από κοινού διακήρυξη, από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που συγκεντρώνει, στο ίδιο κείμενο, τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα της κοινωνίας των πολιτών, τα οποία έως σήμερα ήταν διατυπωμένα σε διάφορες πηγές, διεθνείς, ευρωπαϊκές ή εθνικές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιθυμεί να τύχει ο Χάρτης της ευρύτερης δυνατής διάδοσης στους πολίτες της Ένωσης. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Κολωνίας, το ζήτημα της εμβέλειας του Χάρτη θα εξετασθεί αργότερα.

Λειτουργία των θεσμικών οργάνων

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει τη σημασία της εφαρμογής των επιχειρησιακών συστάσεων που απηύθυνε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι σχετικά με τη λειτουργία του Συμβουλίου και σημειώνει την έκθεση σχετικά με τη νέα διαδικασία συναπόφασης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει τη δέσμευσή του να υποστηρίξει τη διοικητική μεταρρύθμιση της Επιτροπής, σημείωσε δε με ικανοποίηση τα μέτρα που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο και την Επιτροπή με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής δράσης της Ένωσης.

II. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει εκ νέου την ιστορική διάσταση της διαδικασίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πολιτική προτεραιότητα που αποδίδει στην επιτυχία της. Εκφράζει την ικανοποίησή του για την εντατικοποίηση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με τις υποψήφιες χώρες, η οποία επέτρεψε την επίτευξη σημαντικότατης προόδου, ιδίως κατά τους τελευταίους μήνες.

5. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρεί ότι έχει φθάσει πλέον η στιγμή να δοθεί μια νέα ώθηση στη διαδικασία αυτή. Προσυπογράφει τα συμπεράσματα του Συμβουλίου «Γενικών Υποθέσεων» της 4ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με τη στρατηγική που προτείνεται από την Επιτροπή. Σημειώνει με ικανοποίηση ότι η αρχή της διαφοροποίησης ανάλογα με τις ιδιαίτερες επιδόσεις κάθε υποψήφιας χώρας, καθώς και η δυνατότητα «γεφύρωσης του χάσματος», επιβεβαιώνονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου. Ο «χάρτης πορείας» για τους επόμενους 18 μήνες θα διευκολύνει τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων, με δεδομένο πάντως ότι οι καλύτερα προετοιμασμένες χώρες διατηρούν τη δυνατότητα να προχωρήσουν ταχύτερα.

6. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρεί ότι η στρατηγική αυτή, από κοινού με την ολοκλήρωση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για τη θεσμική μεταρρύθμιση, θα επιτρέψει στην Ένωση, σύμφωνα με το στόχο που καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, να είναι σε θέση να υποδεχθεί, από το τέλος του 2002, όσα νέα κράτη μέλη θα είναι έτοιμα, με την ελπίδα να μπορέσουν να συμμετάσχουν στις επόμενες εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα αξιολογήσει τον Ιούνιο του 2001 στο Γκέτεμποργκ (Goteborg) την πρόοδο που θα έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση αυτής της νέας στρατηγικής, προκειμένου να δώσει τις αναγκαίες κατευθυντήριες γραμμές για την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής.

7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκτιμά τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι υποψήφιες χώρες για την εφαρμογή των προϋποθέσεων που επιτρέπουν την υιοθέτηση, την εφαρμογή και την ουσιαστική υλοποίηση του κεκτημένου. Οι υποψήφιες χώρες καλούνται να συνεχίσουν και να επιταχύνουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις προκειμένου να προετοιμασθούν για την προσχώρηση, ιδίως όσον αφορά την ενίσχυση των διοικητικών τους ικανοτήτων, προκειμένου να είναι σε θέση να ενταχθούν στην Ένωση το ταχύτερο δυνατόν. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να προτείνει πρόγραμμα για τις παραμεθόριες περιοχές προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική τους ανταγωνιστικότητα.

8. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την έκθεση του Συμβουλίου σχετικά με τις συναλλαγματικές στρατηγικές των υποψηφίων χωρών, η οποία καθορίζει τη συναλλαγματική στρατηγική που είναι συμβατή με την προσχώρηση στην Ένωση, στη συνέχεια τη συμμετοχή στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών και τέλος την υιοθέτηση του ευρώ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποδέχεται ευνοϊκά την οργάνωση ενός διαλόγου για οικονομικά και χρηματοπιστωτικά θέματα με τις υποψήφιες χώρες.

9. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποδέχεται ευνοϊκά την πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή της προενταξιακής στρατηγικής για την Τουρκία και επιχαίρει για τη συμφωνία που επιτεύχθηκε κατά το Συμβούλιο της 4ης Δεκεμβρίου 2000 ως προς τον κανονισμό-πλαίσιο και την εταιρική σχέση προσχώρησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει τη σημασία του εγγράφου αυτού για την προσέγγιση ανάμεσα στην Ένωση και την Τουρκία μέσω της οδού που ανοίχθηκε από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι. Η Τουρκία καλείται να υποβάλει ταχέως το εθνικό της πρόγραμμα υιοθέτησης του κεκτημένου και να το βασίσει στην εταιρική σχέση προσχώρησης.

10. Η σύνοδος της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης σε επίπεδο αρχηγών κράτους ή κυβερνήσεως της 7ης Δεκεμβρίου επέτρεψε τη διεξοδική ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη μεταρρύθμιση των θεσμικών οργάνων και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πιο μακροπρόθεσμα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη αντιπροσωπεύει χρήσιμο πλαίσιο διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης και των χωρών που επιδιώκουν την προσχώρηση, πρότεινε δε να προσκληθούν ως «υποδειχθέντα μέλη» οι χώρες της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης καθώς και οι χώρες της ΕΖΕΣ.

III. ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

11. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την έκθεση της Προεδρίας καθώς και τα παραρτήματά της σχετικά με την ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας.

12. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την ερχόμενη Προεδρία να φροντίσει, από κοινού με τον Γενικό Γραμματέα/Υπατο Εκπρόσωπο, ώστε να προχωρήσουν οι εργασίες στους κόλπους του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, σύμφωνα με τις εντολές καθηκόντων στις οποίες αναφέρεται η έκθεση της Προεδρίας. Στόχος είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση ν΄ αποκτήσει γρήγορα επιχειρησιακή ικανότητα στον τομέα αυτόν. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα λάβει απόφαση προς το σκοπό αυτό το συντομότερο δυνατόν εντός του 2001, και πάντως το αργότερο κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν. Η σουηδική Προεδρία καλείται να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ σχετικά με το σύνολο αυτών των θεμάτων.

IV. ΝΕΑ ΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

A. Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή κοινωνική ατζέντα

13. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα (πρβ. Παράρτημα) η οποία, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας και βάσει της Ανακοίνωσης της Επιτροπής, θέτει προτεραιότητες για συγκεκριμένες δράσεις που θα αναληφθούν κατά την προσεχή πενταετία γύρω από έξι στρατηγικούς προσανατολισμούς σε όλους τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής. Η ατζέντα αυτή συνιστά μείζονα σταθμό για την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, το οποίο χαρακτηρίζεται από τον άρρηκτο δεσμό μεταξύ οικονομικών επιδόσεων και κοινωνικής προόδου.

14. Βάσει εκθέσεων της Επιτροπής και του Συμβουλίου και ενός τακτικά ενημερωμένου πίνακα παρακολούθησης της προόδου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα εξετάζει κάθε χρόνο κατά την εαρινή σύνοδό του, αρχίζοντας από τη σύνοδο της Στοκχόλμης τον Μάρτιο του 2001, την εφαρμογή της εν λόγω Ατζέντας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί ιδίως τους κοινωνικούς εταίρους να λάβουν πλήρως το μέρος που τους αναλογεί στην εφαρμογή και την παρακολούθησή της, ιδίως επί τη ευκαιρία επήσιας συνάντησης πριν από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση

15. Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τώρα ο ευνοϊκότερος εδώ και 10 έτη· εφέτος αναμένεται να ανέλθει σε 3,5%. Η ανεργία μειώθηκε για τρίτη συνεχή χρονιά από το 1997, το δε ποσοστό της ανήρχετο σε 8,7% στα μέσα του 2000, ενώ για το 2001 προβλέπεται ποσοστό χαμηλότερο από 8%. Κατά το ίδιο διάστημα, το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε από 60,7% σε 62,1%.

16. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001, η οποία επιβεβαιώνει τη μεσοπρόθεσμη τακτική που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές επιφέρουν βελτιώσεις, ιδίως όσον αφορά την αύξηση των εκφρασμένων σε αριθμούς στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις ποιοτικές πτυχές που προσιδιάζουν στις επί μέρους χώρες. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να επιτρέπουν το συνυπολογισμό της ποιότητας της απασχόλησης, την ενίσχυση της ανάπτυξης επιχειρηματικού πνεύματος και τον συνυπολογισμό του εγκάρσιου στόχου της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.

17. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσυπογράφει τη συμφωνία που επετεύχθη στους κόλπους του Συμβουλίου όσον αφορά τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές, τις συστάσεις που απευθύνονται σε ένα έκαστο κράτος μέλος και την κοινή έκθεση. Χαιρετίζει την εποικοδομητική συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κοινωνικών εταίρων, καθώς και την ολοκληρωμένη προσέγγιση, την περικλείουσα και τις πτυχές "οικονομία" και "παιδεία", που πρυτάνευσε κατά τις σχετικές εργασίες.

Ευρωπαϊκή στρατηγική κατά του κοινωνικού αποκλεισμού και των κάθε μορφής διακρίσεων

18. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικροτεί τον αγώνα κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που υιοθέτησε ως στόχους του το Συμβούλιο, καλεί δε τα κράτη μέλη να αναπτύξουν τις προτεραιότητές τους στο πλαίσιο των στόχων αυτών, να υποβάλουν μέχρι τον Ιούνιο του 2001 ένα εθνικό διετές πρόγραμμα δράσης και να καθορίσουν δείκτες και τρόπους εποπτείας προς αξιολόγηση της προόδου που

θα επιτελεσθεί.

19. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα των προσφάτως εκδοθέντων κειμένων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των πάσης φύσεως διακρίσεων σύμφωνα προς το άρθρο 13 της Συνθήκης.

Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας

20. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει τις ενδιάμεσες εκθέσεις προόδου της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για την Κοινωνική Προστασία σχετικά με τη μελλοντική εξέλιξη της κοινωνικής προστασίας στον τομέα των συντάξεων, και της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού.

21. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικροτεί την προσέγγιση του Συμβουλίου για συνολική εκτίμηση του ζητήματος της μακροχρόνιας βιωσιμότητας και της ποιότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με την Επιτροπή, να ανταλλάξουν τις εμπειρίες τους παρουσιάζοντας τις εθνικές στρατηγικές τους σε αυτόν τον τομέα. Τα αποτελέσματα αυτής της πρώτης μελέτης συνόλου σχετικά με τη βιωσιμότητα, μακροπρόθεσμα, των συντάξεων, θα πρέπει να είναι διαθέσιμα έως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης.

Ρόλος των εργαζομένων

22. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για τη συμφωνία που εξευρέθη σχετικά με την κοινωνική πτυχή της ευρωπαϊκής εταιρείας. Η συμφωνία αυτή, η οποία λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων που επικρατούν στα κράτη μέλη όσον αφορά τις σχέσεις των κοινωνικών εταίρων, αφήνει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να μεταφέρουν ή όχι στις εθνικές τους νομοθεσίες τις διατάξεις αναφοράς περί συμμετοχής που εφαρμόζονται στις ευρωπαϊκές εταιρείες τις συγκροτούμενες με συγχώνευση. Για να μπορεί μια ευρωπαϊκή εταιρεία να καταχωρηθεί σε μητρώο κράτους μέλους που δεν έχει μεταφέρει στο εθνικό του δίκαιο τις εν λόγω διατάξεις αναφοράς, πρέπει είτε να έχει συναφθεί συμφωνία σχετικά με τις λεπτομέρειες όσον αφορά το ρόλο των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους, είτε, πριν από την καταχώρηση της ευρωπαϊκής εταιρείας, καμία από τις συμμετέχουσες εταιρείες να μην τελούσε υπό καθεστώς κανόνων συμμετοχής. Με βάση τα ανωτέρω, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο να ολοκληρώσει πριν από τα τέλη του τρέχοντος έτους τα κείμενα που επιτρέπουν τη θεσμοθέτηση της ευρωπαϊκής εταιρείας.

23. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει τις σημαντικές προόδους που επιτεύχθηκαν στη διαπραγμάτευση σχετικά με το σχέδιο οδηγίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση με τους εργαζομένους και καλεί το Συμβούλιο να συνεχίσει την εξέταση της εν λόγω οδηγίας.

Β. Η Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης

Κινητικότητα των σπουδαστών και των διδασκόντων

24. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει το ψήφισμα που εξέδωσε το Συμβούλιο σχετικά με το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα (πρβ. παράρτημα). Καλεί τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον εσωτερικό τους συντονισμό προκειμένου να θέσουν σε εφαρμογή τα 42 συγκεκριμένα μέτρα διοικητικού, κανονιστικού, οικονομικού ή κοινωνικού περιεχομένου, τα οποία αποσκοπούν στον ορισμό, την αύξηση και τον εκδημοκρατισμό της κινητικότητας στην Ευρώπη, και να προωθήσουν κατάλληλες μορφές χρηματοδότησης. Ανά διετία θα γίνεται αξιολόγηση της επιτευχθείσας προόδου.

Σχέδιο δράσης e-Europe

25. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει τις ενδιάμεσες εκθέσεις προόδου της Επιτροπής και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου δράσης e-Europe, στις οποίες γίνεται απολογισμός της επιτευχθείσας προόδου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του στη Στοκχόλμη, θα προβεί στην εξέταση μιας πρώτης έκθεσης σχετικά με τη συμβολή αυτού του σχεδίου στην ανάπτυξη μιας κοινωνίας βασιζόμενης στη γνώση, καθώς και των προτεραιοτήτων που πρέπει να καθοριστούν για τη συνέχιση της εφαρμογής του. Σ΄αυτό το πλαίσιο, θα εξετασθεί επίσης η συμβολή αυτού του σχεδίου στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης στα κράτη μέλη, βάσει της συνόδου των υπουργών δημοσίας διοίκησης που πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο.

Έρευνα και καινοτομία

26. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την πρόοδο που επιτεύχθηκε στον τομέα της δημιουργίας του «Ευρωπαϊκού Χώρου της Έρευνας και της Καινοτομίας». Εκφράζει την επιθυμία να συνεχισθούν οι πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν για την ενίσχυση της διαφάνειας των αποτελεσμάτων στον τομέα της έρευνας και της ελκυστικότητας των επιστημονικών επαγγελμάτων. Σημειώνει τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα που απευθύνονται στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τα πρώτα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας «Καινοτομία 2000» της ΕΤΕπ.

27. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να υποβάλει μια πρώτη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης σχετικά με την πρόοδο που θα έχει επιτευχθεί όσον αφορά την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου της Έρευνας και της Καινοτομίας.

28. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την έκθεση που υπέβαλε η Επιτροπή σχετικά με το σχέδιο GALILEO. Για το στάδιο της επικύρωσης, η χρηματοδότηση θα εξασφαλίζεται από πόρους της Κοινότητας και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος. Για την υλοποίηση του σχεδίου και για τη διαχείρισή του στη συνέχεια, θα είναι απαραίτητη η εταιρική σχέση δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει τα συμπεράσματα της συνόδου του της Κολωνίας σχετικά με το ρόλο που πρέπει να διαδραματίσει η ιδιωτική χρηματοδότηση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο να καθορίσει τις λεπτομέρειες του σχεδίου GALILEO στη σύνοδό του της 20ής Δεκεμβρίου 2000, συμπεριλαμβανομένης της μέριμνας να παρασχεθούν εγγυήσεις για την καλή οικονομική του διαχείριση, καθώς και ισόρροπη συμμετοχή όλων των κρατών μελών.

Γ. Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών

Διαρθρωτικοί δείκτες

29. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για τον κατάλογο διαρθρωτικών δεικτών, συμβατών μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών, που καθορίστηκε με βάση τις εργασίες της Επιτροπής και του Συμβουλίου. Αυτοί οι δείκτες, που εκφράζουν επίσης τη σημειωθείσα πρόοδο, θα χρησιμεύσουν για τη σύνταξη της συγκεφαλαιωτικής έκθεσης. Το Συμβούλιο θα επιλέξει περιορισμένο αριθμό δεικτών πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης.

Ρύθμιση των χρηματαγορών

30. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμμερίζεται, σε γενικές γραμμές, τις πρώτες διαπιστώσεις της ενδιάμεσης έκθεσης της υπό την Προεδρία του κ. Lamfalussy επιτροπής σχετικά με τη ρύθμιση των ευρωπαϊκών αγορών κινητών αξιών και την τρίτη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να του υποβάλουν έκθεση σχετικά με το εν λόγω θέμα στη Στοκχόλμη, τον Μάρτιο του 2001, με βάση την οριστική έκθεση της επιτροπής.

Ευρώ

31. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει με ικανοποίηση τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει στη λειτουργία της Ευρω-ομάδας και στην «ορατότητά» της. Εκφράζει επίσης ικανοποίηση για την πρόθεση διεύρυνσης του φάσματος των διαρθρωτικών κυρίως θεμάτων που θίγονται στους κόλπους της, τηρουμένων των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου. Οι βελτιώσεις αυτές, οι οποίες στοχεύουν στον μεγαλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, θα συμβάλουν στην ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού της ζώνης ευρώ.

32. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την πρόοδο που έχει επιτελεστεί στην προετοιμασία της εισαγωγής των κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ. Ο πίνακας πορείας της Επιτροπής, που παρουσιάζεται τακτικά στο πλαίσιο της Ευρω-ομάδας, επιτρέπει την παρακολούθηση της πορείας των διάφορων χωρών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την επιθυμία να επιταχυνθούν οι προπαρασκευαστικές εργασίες και προτείνει να τεθούν ορισμένες ημερομηνίες ως κοινά χρονικά ορόσημα της σχετικής πληροφόρησης στην ευρωζώνη μέσα στο 2001 : η εβδομάδα της 9ης Μαΐου, στα πλαίσια των Ημερών της Ευρώπης· η παρουσίαση των κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ, τον Σεπτέμβριο· η θέση κερμάτων ευρώ στη διάθεση των ιδιωτών, τον Δεκέμβριο, σε όσα κράτη μέλη έχουν αποφασίσει να το πράξουν· η εισαγωγή των κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ, τα μεσάνυχτα της 31ης Δεκεμβρίου. Το συντομότερο δυνατό κατά το 2001 θα πρέπει να θεσπιστεί αποτελεσματικός μηχανισμός προστασίας του ευρώ κατά της κιβδηλίας/παραχάραξης.

Φορολογικό πακέτο

33. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει με ικανοποίηση τη συμφωνία που επιτεύχθηκε ως προς το «φορολογικό πακέτο» σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τους όρους που είχε καθορίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα, ιδίως μάλιστα ως προς το βασικό περιεχόμενο της οδηγίας για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζητεί από την Επιτροπή και την Προεδρία να προσέλθουν το ταχύτερο σε συζητήσεις με τις ΗΠΑ και άλλες τρίτες χώρες, με στόχο να προωθηθεί η λήψη ισοδύναμων μέτρων για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις. Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να φροντίσουν για τη λήψη των ίδιων μέτρων με εκείνα που εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλα τα εξαρτημένα ή συνδεδεμένα εδάφη που αναφέρονται στα συμπεράσματα της Φέιρα. Παράλληλα θα πρέπει να προχωρήσουν οι εργασίες για τον Κώδικα Συμπεριφοράς (φορολογία των επιχειρήσεων) ώστε αυτός ο κώδικας και η οδηγία για τη φορολογία των αποταμιεύσεων να μπορέσουν να εγκριθούν ταυτόχρονα. Η Προεδρία και η Επιτροπή θα υποβάλουν έκθεση σχετικά με όλα τα στοιχεία του φορολογικού πακέτου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ.

Δ. Προετοιμασία του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

34. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πραγματοποιήσει στις 23 και 24 Μαρτίου 2001 στη Στοκχόλμη την πρώτη τακτική εαρινή του σύνοδο, αφιερωμένη ειδικά στην εξέταση των οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων, με βάση τη συγκεφαλαιωτική έκθεση που θα έχει ετοιμάσει η Επιτροπή και τις συναφείς εκθέσεις του Συμβουλίου, μεταξύ άλλων εν όψει των δημογραφικών προκλήσεων τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει η Ένωση. Η σύνοδος αυτή θ΄αποτελέσει ευκαιρία να γίνει ανασκόπηση και απολογισμός της πορείας της εφαρμογής της σφαιρικής στρατηγικής που είχε συμφωνηθεί στη Λισσαβόνα. Η πρώτη αυτή συνάντηση έχει ιδιαίτερη σημασία για την περαιτέρω πορεία του όλου εγχειρήματος, το δε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί όλα τα ενεχόμενα μέρη να συνεχίσουν με ζέση την προετοιμασία της, λαμβάνοντας υπόψη τις πρώτες εργασίες που ξεκίνησε η παρούσα Προεδρία.

V. Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Α. Υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών

35. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διακηρύσσει την ανάγκη να υλοποιηθούν γρήγορα και στο ακέραιο οι αρχές που εισήγαγε η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία προβλέπει ότι κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας, εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου. Στην ίδια συνάρτηση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει το ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με αρχή της προφύλαξης (βλ. παράρτημα).

36. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την εκ μέρους της Επιτροπής παρουσίαση πρότασης κανονισμού με αντικείμενο αφενός μεν τον καθορισμό των γενικών αρχών και των θεμελιωδών απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, αφετέρου δε την ίδρυση «Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Τροφίμων». Η πολιτική της ασφάλειας των τροφίμων πρέπει να έχει εφαρμογή σ΄ολόκληρο το κύκλωμα των τροφίμων και ζωοτροφών. Η νέα «Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τροφίμων» θα πρέπει να λειτουργεί στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο επιστημονικής αριστείας, ανεξαρτησίας και διαφάνειας και να συμβάλλει τοιουτοτρόπως στην πρόληψη των κρίσεων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να επιταχύνουν τις εργασίες τους ώστε η μελλοντική Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τροφίμων ν΄αρχίσει να λειτουργεί ήδη από τις αρχές του 2002.

Β. Σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών

37. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε με ικανοποίηση τα μέτρα που έλαβε το Συμβούλιο στο θέμα του αγώνα κατά της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών : ανάπτυξη προγραμμάτων δοκιμών, αναστολή της χρησιμοποίησης κρεατοσταλεύρων στη διατροφή των προσοδοφόρων ζώων και απόσυρση συγκεκριμένων επικίνδυνων υλικών, ο κατάλογος των οποίων θα είναι δυνατόν, ενδεχομένως, να συμπληρωθεί. Όλα αυτά τα μέτρα θα πρέπει να εφαρμοστούν με ταχύτητα και αυστηρότητα, ώστε να δοθούν διαρκείς εγγυήσεις στους καταναλωτές ως προς την ασφάλεια του βοείου κρέατος. Για την εξασφάλιση της πρόληψης, της διάγνωσης και της θεραπείας αυτής της ασθένειας, απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες στον τομέα της ιατρικής και της κτηνιατρικής έρευνας

38. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε την πρόθεση της Επιτροπής να προτείνει μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης της αγοράς του βοείου κρέατος και τη μελέτη της κατάστασης των εκτροφέων και να προχωρήσει σε βάθος την ανάλυσή της σχετικά με την προσφορά και ζήτηση ελαιούχων και πρωτεϊνούχων φυτών, τηρώντας αυστηρά τις δημοσιονομικές προοπτικές.

Γ. Ασφάλεια της ναυτιλίας

39. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να φέρουν σε αίσιο πέρας το συντομότερο δυνατόν την έκδοση των διατάξεων σχετικά με τον έλεγχο από το κράτος του λιμένα και με τους νηογνώμονες, προβλέποντας ιδίως σύστημα αυστηρότερων ελέγχων για τα πλοία που δημιουργούν τους μεγαλύτερους κινδύνους, καθώς και των διατάξεων σχετικά με την ταχύτερη απόσυρση των πετρελαιοφόρων μονού κύτους, επιδιώκοντας, κατά το δυνατόν, την επίτευξη συμφωνίας στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού.

40. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει τις νέες προτάσεις της Επιτροπής για τη βελτίωση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας, οι οποίες αποβλέπουν στη βελτίωση του ευρωπαϊκού συστήματος σήμανσης και πληροφοριών σχετικά με τη θαλάσσια κυκλοφορία, στη σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας και στην κάλυψη των κενών του συστήματος του ισχύοντος διεθνούς καθεστώτος όσον αφορά την ευθύνη και την αποζημίωση.

41. Αυτό το σύνολο προτάσεων αποτελεί ουσιαστική συνεισφορά στη στρατηγική της Ένωσης στο θέμα της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας, τη χάραξη της οποίας είχε ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία τα μέτρα που θα εγκριθούν από τους 15, εφόσον αυτά δεν απαιτούν διεθνή πλαισίωση.

Δ. Περιβάλλον

Κλιματικές μεταβολές

42. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει τη λύπη του διότι δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη συμφωνίας κατά το πέρας της Διάσκεψης της Χάγης. Υπογραμμίζει ότι είναι ανάγκη όλα τα συμβαλλόμενα μέρη του Παραρτήματος Β του Πρωτοκόλλου να αναλάβουν χωρίς καθυστέρηση τις δράσεις που τους επιτρέπουν να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους και επαναλαμβάνει τη δέσμευση της Ένωσης να επιδιώξει με αποφασιστικότητα την επικύρωση του Πρωτόκολλου του Κυότο προκειμένου να καταστεί δυνατή η έναρξη ισχύος του το αργότερο το 2002. Κατά τις διαπραγματεύσεις αυτές σημειώθηκε πρόοδος για το σύνολο των υπό συζήτηση σημείων, και ιδιαίτερα όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, πρόοδος που πρέπει να αξιοποιηθεί κατά τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων με το σύνολο των μερών, συμπεριλαμβανομένων των αναπτυσσομένων χωρών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστηρίζει την πρόταση διεξαγωγής ανεπίσημων συζητήσεων στο Όσλο πριν από το τέλος του έτους. Η 6η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών πρέπει να επαναλάβει αμέσως τις εργασίες της. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απευθύνει έκκληση σε όλα τα μέρη να καταβάλουν τις μεγαλύτερες δυνατές προσπάθειες προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία το συντομότερο δυνατό.

Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη

43. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε με ενδιαφέρον γνώση των εκθέσεων του Συμβουλίου σχετικά με την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στις οικονομικές πολιτικές. Σημειώνει τη σύσταση που αποσκοπεί στην απόδοση προτεραιότητας στα προτρεπτικά κίνητρα, ιδίως στο φορολογικό τομέα. Οι εκθέσεις αυτές αποτελούν σημαντική συμβολή στη χάραξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία θα πρέπει να εξεταστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ.

44. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει με ενδιαφέρον το έργο που επιτελέσθηκε για το θέμα της διεθνούς περιβαλλοντικής διαχείρισης και όσον αφορά τις ενδεχόμενες λύσεις για τη θεραπεία των σημερινών του αδυναμιών, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, συμπεριλαμβανομένης της ενδεχόμενης δημιουργίας ενός παγκόσμιου οργανισμού περιβάλλοντος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο να συνεχίσει τους προβληματισμούς του στον τομέα αυτόν και να του υποβάλει, για τη σύνοδό του στο Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001, λεπτομερείς προτάσεις, μεταξύ άλλων εκτός της προοπτικής του Ρίο +10.

Ε. Υπηρεσίες κοινής ωφελείας

45. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας και επιδοκιμάζει τη δήλωση που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο (πρβ. Παράρτημα). Καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να συνεχίσουν τις εργασίες τους στα πλαίσια των προσανατολισμών αυτών, ως και των διατάξεων του άρθρου 16 της Συνθήκης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την πρόθεση της Επιτροπής να εξετάσει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τα μέσα για την εξασφάλιση μεγαλύτερης προβλεψιμότητας και μεγαλύτερης νομικής ασφάλειας κατά την εφαρμογή του δικαίου περί ανταγωνισμού σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή θα υποβάλουν έκθεση σχετικά με την υλοποίηση των προσανατολισμών αυτών στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2001.

ΣΤ. Ασφάλεια του εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένα προϊόντα

46. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζητεί από την Επιτροπή να μελετήσει εις βάθος, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, τα της ασφάλειας του εφοδιασμού της Ένωσης, και να εξετάσει τις υπάρχουσες δυνατότητες συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα.

Ζ. Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων

47. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να συμμετάσχει πλήρως στη διεθνή προσπάθεια καταπολέμησης αυτού του φαινομένου. Έχει επιτευχθεί συμφωνία για σχετικά κείμενα μείζονος σημασίας, όπως η οδηγία και η απόφαση-πλαίσιο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να θέσουν το ταχύτερο σε εφαρμογή τους προσανατολισμούς των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών και Δικαιοσύνης της 17ης Οκτωβρίου 2000, και δη όσους αποσκοπούν στο να ληφθούν, ήδη από τον Ιούνιο του 2001, αντίμετρα κατά των προσδιοριζομένων από την FATF (Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα των Χρημάτων) εδαφών που δεν επιδεικνύουν πνεύμα συνεργασίας.

Δικαστική και αστυνομική συνεργασία

48. Το Συμβούλιο καλείται να θεσπίσει γρήγορα τα μέτρα τα υποδεικνυόμενα στα προγράμματα αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, ώστε να διευκολυνθεί η διαβίβαση των δικαστικών αποφάσεων εντός της Ένωσης.

49. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει την ανάγκη να προαχθεί η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών μελών όσον αφορά την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, ειδικότερα δε των θαλασσίων συνόρων, με σκοπό ιδίως τον καλύτερο έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης. Σημειώνει με ενδιαφέρον τη σχετική επιστολή του Ισπανού και του Ιταλού Πρωθυπουργού. Καλεί το Συμβούλιο να αναλάβει πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αυτή, με συμμετοχή ενδεχομένως και των υποψηφίων χωρών.

Άσυλο και μετανάστευση

50. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επισημαίνει προόδους σε όλο το φάσμα της πολιτικής που ορίστηκε στο Τάμπερε : εταιρική σχέση με τις χώρες καταγωγής, κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών και έλεγχος των μεταναστευτικών ροών. Ζητεί να διευθετηθούν το ταχύτερο οι εναπομένουσες δυσκολίες σχετικά με τα κείμενα που αφορούν την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και τη λαθρομετανάστευση, σύμφωνα με τη ρητή εντολή που είχε δοθεί στη Φέιρα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει επίσης την εκ μέρους της Επιτροπής διαβίβαση δύο ανακοινώσεων σχετικά με τη μεταναστευτική πολιτική και σχετικά με μια κοινή διαδικασία στον τομέα του ασύλου, καλεί δε το Συμβούλιο να προχωρήσει σύντομα στη διερεύνηση των εν λόγω θεμάτων.

Η. Ευρώπη του πολιτισμού

Πολιτισμός και οπτικοακουστικά μέσα

51. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για τη συμφωνία την επιτευχθείσα στους κόλπους του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα ενίσχυσης της οπτικοακουστικής βιομηχανίας MEDIA +, και για την έκδοση ψηφίσματος σχετικά με τα συστήματα εθνικών ενισχύσεων προς τον τομέα αυτόν.

Αθλητισμός

52. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει τη δήλωση που ενέκρινε το Συμβούλιο (βλ. παράρτημα) για τα ειδικά χαρακτηριστικά του αθλητισμού. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποδέχεται με ικανοποίηση τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον Παγκόσμιο Οργανισμό καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης και συμφωνεί να εντείνει την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα αυτόν. Σημειώνει επίσης την επ' ευκαιρία της χιλιετίας Διακήρυξη του Ο.Η.Ε. σχετικά με την προαγωγή της ειρήνης και της αμοιβαίας κατανόησης μέσω του αθλητισμού και της Ολυμπιακής Εκεχειρίας.

Θ. Εξόχως απόκεντρες περιοχές

53. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε το ενημερωμένο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής με σκοπό την πλήρη εφαρμογή των σχετικών με τις εξόχως απόκεντρες περιοχές διατάξεων της Συνθήκης, καθώς και τις προτάσεις υπέρ των περιοχών αυτών. Καλεί το Συμβούλιο να εξετάσει ταχέως τις προτάσεις αυτές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα προβεί σε ανασκόπηση των εργασιών εφ'όλης της ύλης κατά τη σύνοδό του στο Γκέτεμποργκ, τον Ιούνιο του 2001.

54. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα POSEIMA και τα αναγγελθέντα μέτρα που σκοπό έχουν να επιτρέψουν την ανάπτυξη της οικονομίας στα αρχιπελάγη των Αζορών και της Μαδέρας. Λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής και κοινωνικής σημασίας του γαλακτοκομικού τομέα γι'αυτές τις εξόχως απόκεντρες περιοχές, η Επιτροπή πρότεινε να αφαιρεθεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, η κατανάλωση γαλακτοκομικών προϊόντων των Αζορών από τον εθνικό υπολογισμό της συμπληρωματικής εισφοράς επί μία τετραετία, αρχής γινομένης από το 1999/2000.

Ι. Νησιωτικές περιοχές

55. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, βασιζόμενο στην υπ' αριθ. 30 Δήλωση που προσαρτάται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, επιβεβαιώνει την ανάγκη ειδικών δράσεων υπέρ των νησιωτικών περιοχών εντός των ορίων των δημοσιονομικών διαθεσίμων, σύμφωνα με το άρθρο 158 της ΣΕΚ, λόγω των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων που επιβραδύνουν την οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη.

VI. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Α. Κύπρος

56. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποδέχθηκε ευνοϊκά και υποστηρίζει σθεναρά τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για την επίτευξη συνολικής συμφωνίας επί του Κυπριακού, τηρουμένων των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, και με σκοπό την ευόδωση της διαδικασίας που άρχισε το Δεκέμβριο του 1999. Απευθύνει έκκληση σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμβάλουν στις προσπάθειες αυτές.

Β. Μεσόγειος

57. Η Δ' Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη της Μασσαλίας επιβεβαίωσε την ορθότητα της διαδικασίας που εγκαινιάσθηκε στη Βαρκελώνη εδώ και πέντε χρόνια, και χάραξε σημαντικούς προσανατολισμούς για την αναθέρμανση της εταιρικής σχέσης.

58. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει τη δέσμευση της Ένωσης να εμβαθύνει αυτή την εταιρική σχέση σε όλους τους τομείς. Το πρόγραμμα MEDA, το οποίο αναμορφώθηκε προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα διδάγματα των πρώτων ετών, θα προικισθεί με ποσό 5,35 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2000-2006, πράγμα που αντανακλά τη σημασία που αποδίδει η Ένωση στην εταιρική σχέση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστηρίζει την αναγγελθείσα εκ μέρους της ΕΤΕπ υποστήριξη με συμπληρωματικό ποσό ενός δισεκατομμυρίου ευρώ για τις χώρες της ζώνης.

59. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημειώνει την πορεία των διαπραγματεύσεων για μια μελλοντική αλιευτική συμφωνία με το Βασίλειο του Μαρόκου και ελπίζει ότι θα καταστεί δυνατή η εξεύρεση λύσης πριν από το τέλος του έτους. Εάν αυτό αποδειχθεί αδύνατο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να προτείνει, εντός του πλαισίου των δημοσιονομικών προοπτικών, ένα ειδικό πρόγραμμα δράσης για την αναδιάρθρωση του κοινοτικού στόλου που ασκούσε τις αλιευτικές του δραστηριότητες στα πλαίσια της παλαιάς συμφωνίας, και να παρατείνει το ισχύον σύστημα ενισχύσεων για την ακινητοποίηση του στόλου αυτού.

Γ. Δυτικά Βαλκάνια

60. Η Διάσκεψη Κορυφής του Ζάγκρεμπ της 24ης Νοεμβρίου, που συγκέντρωσε για πρώτη φορά τις χώρες της περιοχής στις οποίες αποκαταστάθηκε η δημοκρατία, χαιρέτισε τις ιστορικές αλλαγές που έγιναν στα Δυτικά Βαλκάνια, πρώτα στην Κροατία και κατόπιν στην Ο.Δ.Γ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδίδει τεράστια σημασία στα τεκταινόμενα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει ενεργά τις προσπάθειες των δυτικοβαλκανικών χωρών για τον εκδημοκρατισμό, το κράτος δικαίου, τη συμφιλίωση και τη συνεργασία τη βασιζόμενη στο σεβασμό των υφιστάμενων συνόρων και των λοιπών διεθνών

υποχρεώσεων, που θα συμβάλουν στην προσέγγιση έκαστης χώρας με την Ένωση και θ' αποτελέσουν ενιαίο σύνολο. Το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο εξαίρει τη συμβολή του Συμφώνου Σταθερότητας και υπενθυμίζει το ενδιαφέρον άλλων πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προώθηση της συνεργασίας με τις χώρες της περιοχής.* Επιβεβαιώνει *ότι η διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης αποτελεί τον πυρήνα της πολιτικής της* Ευρωπαϊκής *Ένωσης υπέρ των πέντε αυτών χωρών, έκαστη των οποίων αποτελεί αντικείμενο ειδικής προσέγγισης.* Τους *προσφέρεται σαφής προοπτική προσχώρησης, άρρηκτα συνδεδεμένη με την πρόοδό τους στην περιφερειακή συνεργασία, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της* Κολωνίας *και της* Φέιρα. Η *χρηματοδότηση του προγράμματος* CARDS *που αφορά αυτές τις χώρες ανέρχεται σε* 4,65 *δισεκατομμύρια ευρώ για το διάστημα* 2000-2006. Το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο εξακολουθεί να υποστηρίζει τις προσπάθειες της* Ευρωπαϊκής Επιτροπής *και της* Επιτροπής του Δούναβη *για την αποκατάσταση της ναυσιπλοΐας στον ποταμό αυτόν, πράγμα ουσιαστικής σημασίας για την οικονομία της περιοχής και την ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας.*

Δ. <u>Ανάπτυξη</u>

61. Το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για την έγκριση δήλωσης του Συμβουλίου και της* Επιτροπής *σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική της* Κοινότητας. Το Συμβούλιο *χαιρετίζει επίσης την έκδοση ψηφίσματος για τις μεταδοτικές ασθένειες και την ένδεια.* Το *ψήφισμα ορίζει, μέσα από μία συνολική θεώρηση, τα της αντιμετώπισης της μάστιγας του* HIV/AIDS, *της φυματίωσης και της ελονοσίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενσωματώνοντας ιδίως μια ουσιαστική παράμετρο, την πρόσβαση στη θεραπευτική αγωγή.*

==========

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</u>

- <u>Παράρτημα I</u> Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα
- <u>Παράρτημα II</u> *Δήλωση σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας*
- <u>Παράρτημα III</u> *Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με την προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης*
- <u>Παράρτημα IV</u> *Δήλωση σχετικά με τα ειδικά χαρακτηριστικά του αθλητισμού και την κοινωνική του αποστολή* στην Ευρώπη *που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή κοινών πολιτικών*
- <u>Παράρτημα V</u> *Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα*
- <u>Παράρτημα VI</u> *Έγγραφα που υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας*

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I</u>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ

1. <u>Πieeoeeii πnioaiaoieeoiii πio eaeinίooceai απu oi Aonuπaueu Ooiaiyeei</u>

1. Το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο της Λισσαβώνας καθόρισε* για την Ευρωπαϊκή *Ένωση το στρατηγικό στόχο να «γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή».*

2. Καθόρισε *επίσης ως στόχο την πλήρη απασχόληση* στην Ευρώπη, *σε μια κοινωνία καλύτερα προσαρμοσμένη στις προσωπικές επιλογές γυναικών και ανδρών.* Τελικός *στόχος είναι να φθάσει ως το* 2010, *βάσει των διαθεσίμων στατιστικών, το ποσοστό απασχόλησης (που, ήδη, κατά μέσο όρο, βρίσκεται*

στο 61%) σε ύψος όσο γίνεται πλησιέστερο στο 70%, ώστε η αναλογία γυναικών του ενεργού πληθυσμού (ήδη 51% κατά μέσο όρο) να υπερβή ως το 2010 το 60%. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων υπογράμμισαν ότι ένα μέσο ποσοστό οικονομικής αύξησης περίπου 3% θα πρέπει να είναι μια ρεαλιστική προοπτική για τα επόμενα χρόνια, εφόσον τεθούν σε εφαρμογή μέσα σε ένα υγιές μακροοικονομικό πλαίσιο τα μέτρα που αποφασίστηκαν στη Λισσαβώνα.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέθεσε επομένως στη γαλλική Προεδρία να αρχίσει τις εργασίες «βάσει ανακοίνωσης της Επιτροπής, με στόχο να επιτευχθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, συμφωνία για μια Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα το Δεκέμβριο, η οποία θα περιλαμβάνει και τις πρωτοβουλίες των διαφόρων αφορωμένων μερών».

4. Σύμφωνα με τους προσανατολισμούς αυτούς, η Επιτροπή υπέβαλε, στις 28 Ιουνίου 2000, την ανακοίνωσή της για την ατζέντα κοινωνικής πολιτικής. Την ανακοίνωση αυτήν, η Επιτροπή την ανήγγειλε στα πλαίσια του πενταετούς προγράμματός της, ως ένα από τα βασικά στοιχεία της οικονομικής και κοινωνικής της ατζέντας. Τα κράτη μέλη υπογράμμισαν ομόφωνα την ποιότητα αυτής της συμβολής. Έκριναν ότι αποτελεί πρόσφορη βάση, λαμβάνοντας υπόψη τους προσανατολισμούς που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβώνα και στη Φέιρα. Υπενθύμισε επίσης ότι η ανακοίνωση αυτή αποσαφηνίζει τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται η Επιτροπή να χρησιμοποιήσει το δικαίωμα πρωτοβουλίας της στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

5. Με αυτή τη βάση, το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2000 περιέχει ουσιαστικά στοιχεία εμβάθυνσης και εμπλουτισμού. Τονίζει ιδιαίτερα τα ακόλουθα στοιχεία : τη σημασία της αλληλεπίδρασης μεταξύ οικονομικής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης, το ρόλο των διαφόρων μέσων και ειδικότερα της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και νομοθεσίας, την κινητοποίηση όλων των φορέων. Εξέφρασε την ευχή να ενισχυθεί η ατζέντα σε μια σειρά σημείων και υπογράμμισε την ανάγκη επήσιας παρακολούθησης της κοινωνικής ατζέντας με βάση τον πίνακα παρακολούθησης της προόδου που κατάρτισε η Επιτροπή.

6. Η συζήτηση εμπλουτίστηκε επίσης με τις γνώμες που διατύπωσαν η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών. Οι συνεισφορές των κοινωνικών εταίρων, καθώς και των μη κυβερνητικών οργανισμών, έδωσαν τη δυνατότητα να ενσωματωθούν οι απόψεις αυτών των σημαντικών φορέων της κοινωνικής πολιτικής. Στην εργασία αυτή συνεισέφεραν επίσης οι αρμόδιες ομάδες του Συμβουλίου και της Επιτροπής και, ιδίως, η επιτροπή απασχόλησης, η ομάδα υψηλού επιπέδου για την κοινωνική προστασία και η συμβουλευτική επιτροπή για την ισότητα ανδρών και γυναικών.

2. <u>Εκσυγχρονισμός και βελτίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου</u>

7. Στη Λισσαβώνα, τα κράτη μέλη υπενθύμισαν ότι : «Το πέρασμα στην οικονομία της γνώσης πρέπει να επιτευχθεί ακριβώς βάσει του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, με τα πολύ ανεπτυγμένα του συστήματα κοινωνικής προστασίας.» Επίσης υπογράμμισαν ότι : «Οι άνθρωποι είναι το πολυτιμότερο κεφάλαιο της Ευρώπης και πρέπει να αποτελούν το επίκεντρο των πολιτικών της Ένωσης. Η επένδυση στον άνθρωπο και η ανάπτυξη ενεργού και δυναμικού κράτους προνοίας θα έχει ζωτική σημασία τόσο για τη θέση της Ευρώπης στην οικονομία της γνώσης όσο και για να εξασφαλιστεί ότι η εμφάνιση της νέας αυτής οικονομίας δεν θα επιτείνει τα υφιστάμενα κοινωνικά προβλήματα της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ένδειας».

8. Η Επιτροπή έθεσε στο επίκεντρο της ανακοίνωσής της, την ανάγκη να διασφαλιστεί μια θετική και δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης όλων των φορέων για την επίτευξη του στρατηγικού αυτού στόχου.

9. Με την προοπτική αυτή, πρέπει να υπογραμμιστεί ο διπλός σκοπός της

κοινωνικής πολιτικής : η ατζέντα πρέπει να ενισχύσει το ρόλο της κοινωνικής πολιτικής ως παράγοντα ανταγωνιστικότητας και παράλληλα να της επιτρέπει να είναι αποτελεσματικότερη κατά την επιδίωξη των ίδιων στόχων της, όσον αφορά την προστασία των ατόμων, τη μείωση των ανισοτήτων και την κοινωνική συνοχή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι κοινωνικοί εταίροι υπογράμμισαν ιδιαίτερα το διπλό αυτό στόχο. Πράγματι, η οικονομική αύξηση και η κοινωνική συνοχή ενισχύονται αμοιβαία. Μια κοινωνία με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και μικρότερο αποκλεισμό αποτελεί εχέγγυο για μια αποδοτικότερη οικονομία.

10. Μια προσέγγιση αυτού του τύπου προϋποθέτει κατ' αρχήν την αύξηση του επιπέδου συμμετοχής στην αγορά εργασίας κυρίως των ομάδων που εκπροσωπούνται ανεπαρκώς ή βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Πράγματι, η μεγαλύτερη και καλύτερη απασχόληση αποτελεί το σημείο κλειδί για την κοινωνική ένταξη. Η στρατηγική της αμοιβαίας ενίσχυσης των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που καθορίστηκε στη Λισσαβώνα συνίσταται στην κινητοποίηση όλου του διαθέσιμου δυναμικού απασχόλησης και συνεπώς είναι αποφασιστική προκειμένου να διασφαλιστεί η μονιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης.

11. Για να προετοιμάσει το μέλλον, η Ένωση πρέπει να στηρίζεται στα κεκτημένα της. Συνεπώς θα πρέπει να εξακολουθήσει να προωθεί τις αξίες της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης που τη χαρακτηρίζουν και τις οποίες κατοχυρώνει πανηγυρικά ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό πρότυπο, το οποίο χαρακτηρίζεται ειδικότερα από συστήματα κοινωνικής προστασίας υψηλού επιπέδου, από τη σπουδαιότητα του κοινωνικού διαλόγου και από υπηρεσίες κοινής ωφελείας, το πεδίο των οποίων καλύπτει δραστηριότητες ουσιαστικές για την κοινωνική συνοχή, στηρίζεται σήμερα, παρά την ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τα κοινωνικά συστήματα των κρατών μελών, σε ένα κοινό υπόβαθρο αξιών.

12. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια των σαράντα τελευταίων ετών μέσω ενός ουσιαστικού κοινοτικού κεκτημένου που ενισχύθηκε σημαντικά, βάσει των συνθηκών του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ. Συνεπώς συμπεριλαμβάνει ήδη ουσιώδη κείμενα σε πολυάριθμους τομείς : ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον επαγγελματικό βίο, υγεία και ασφάλεια των μισθωτών, συνθήκες εργασίας και απασχόλησης και πλέον πρόσφατα καταπολέμηση όλων των μορφών διάκρισης. Το κοινωνικό κεφάλαιο της συνθήκης κατοχυρώνει το θεμελιώδη ρόλο των συμφωνιών μεταξύ των κοινωνικών εταίρων κατά την νομοθετική διαδικασία. Το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου αποτελεί μείζον βήμα προς την στράτευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ της απασχόλησης. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Λισσαβώνα και τη Φέιρα, με την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό και την ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα της κοινωνικής προστασίας δημιούργησαν νέες πρόσφορες μεθόδους για τη διεύρυνση των νέων τομέων κοινοτικής δράσης.

13. Ο στόχος που καθορίστηκε στη Λισσαβώνα προϋποθέτει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εντοπίζει τις νέες προκλήσεις που ζητούν απάντηση μέσα στους πέντε επόμενους μήνες.

3. Οι κοινές προκλήσεις

Επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και κινητοποίηση όλης της διαθέσιμης ικανότητας απασχόλησης.

14. Ο δυναμισμός της οικονομικής αύξησης στην Ευρώπη, ενισχυμένος από τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, καθιστά προσιτό το στόχο μιας επανόδου στην πλήρη απασχόληση. Η προοπτική αυτή συνεπάγεται φιλόδοξες πολιτικές όσον αφορά την αύξηση του ποσοστού δραστηριότητας, τη μείωση των περιφερειακών διαφοροποιήσεων, τη μείωση των ανισοτήτων, και τη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης.

15. Έχει θεμελιώδη σημασία το να βελτιωθούν τα επαγγελματικά προσόντα και να αυξηθούν οι δυνατότητες δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, μέσω της ανάθεσης ουσιαστικού ρόλου στους κοινωνικούς εταίρους. Πράγματι, η ανάπτυξη και η εξέλιξη των ικανοτήτων είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής, την ανταγωνιστικότητα και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Απαιτούνται αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των τεχνολογιών των πληροφοριών και της επικοινωνίας. Στο πλαίσιο μιας μεταβαλλόμενης οικονομίας, η ευελιξία πρέπει να συνδυάζεται με την ασφάλεια.

Αξιοποίηση της τεχνικής προόδου

16. Η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και της επικοινωνίας καθώς και των βιολογικών επιστημών καθιστά εμφανή για καθεμία από τις χώρες μας την ανάγκη να περιληφθεί, σύμφωνα με το στόχο που ορίσθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, στην πρωτοπορία της οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης και της καινοτομίας, που αποτελούν νέες κινητήριες δυνάμεις αύξησης και ανάπτυξης.

17. Οι τεχνολογικές αλλαγές πρέπει επίσης να οδηγήσουν σε βελτίωση του επιπέδου και των συνθηκών ζωής, από την οποία θα πρέπει να μπορεί να επωφεληθεί το σύνολο της κοινωνίας. Η ανάδυση νέων τεχνολογιών των πληροφοριών και της επικοινωνίας αποτελεί επομένως μια εξαιρετική ευκαιρία την οποία πρέπει να εκμεταλλευθούμε πλήρως φροντίζοντας να μην διευρυνθεί το χάσμα μεταξύ εκείνων που έχουν πρόσβαση στις νέες γνώσεις και εκείνων που δεν έχουν.

Ανάπτυξη της κινητικότητας

18. Η οικονομική ολοκλήρωση και η σύσταση επιχειρήσεων σε επίπεδο δύο ή πολλών κρατών οδηγούν στην αύξηση της κινητικότητας των ανδρών και των γυναικών μεταξύ των χωρών της Ένωσης. Η τάση αυτή, η οποία είναι ήδη έκδηλη όσον αφορά τους νεαρούς διπλωματούχους και τα ανώτερα στελέχη, πρέπει να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί, ιδιαίτερα όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, τους ερευνητές και τα επιμορφωνόμενα άτομα. Η επιταγή αυτή πρέπει να λαμβάνεται υπόψη με τον ενδεδειγμένο τρόπο, στο πλαίσιο των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Εξάλλου, θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να βελτιωθούν οι κοινοτικοί κανόνες που διασφαλίζουν τη διατήρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων που ασκούν το δικαίωμά τους στην κινητικότητα.

Αξιοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ολοκλήρωσης

19. Η υλοποίηση της οικονομικής και νομισματικής Ένωσης και η ύπαρξη μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς επιφέρουν μια μεγαλύτερη διαφάνεια στην αντιπαράθεση του κόστους και των τιμών. Η ολοκλήρωση αυτή, εχέγγυο αυξημένης ανταγωνιστικότητας, θα οδηγήσει σε αναδιαρθρώσεις των μέσων παραγωγής και σε τομεακές μεταβολές οι οποίες θα είναι σκόπιμο να ελέγχονται και να συνοδεύονται από αυξημένες προσπάθειες στον τομέα της απόκτησης προσόντων και της κατάρτισης των εργαζομένων. Πρέπει να αναπτυχθεί μια θετική προσέγγιση αυτών των αλλαγών με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων.

20. Μια διαρκής και μη πληθωριστική οικονομική αύξηση στους κόλπους της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης συνεπάγεται επίσης ότι οι εξελίξεις των μισθών θα είναι σύμφωνες ειδικότερα με την εξέλιξη των αυξήσεων της παραγωγικότητας σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και με τις διατάξεις που ορίζονται από τις συνθήκες όσον αφορά τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Απάντηση στη δημογραφική γήρανση

21. Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί πρόκληση για κάθε κράτος μέλος. Απαιτεί, πέραν της εφαρμογής καταλλήλων πολιτικών για την οικογένεια και την παιδική ηλικία, νέες απαντήσεις είτε πρόκειται για την αύξηση του ποσοστού της δραστηριότητας των γυναικών, είτε για τη διευκόλυνση και την παροχή στήριξης για τη διατήρηση στην ενεργό ζωή των ηλικιωμένων εργαζομένων, είτε για τη βιωσιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης και των μέτρων μέριμνας για τα μη αυτοεξυπηρετούμενα άτομα.

22. Η επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης και η αύξηση της δραστηριότητας των γυναικών, με παράλληλη μείωση της επιβάρυνσης για τις συντάξεις ανά ενεργό απασχολούμενο, θα ενισχύσει την ικανότητα αντιμετώπισης της γήρανσης. Απαιτείται συνεπώς να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων, η προσαρμογή των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για την προαγωγή της ενεργού ζωής και η συνάρθρωση μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

23. Η κοινωνική συνοχή, η άρνηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, συνιστούν βασικές αξίες του ευρωπαϊκού κοινωνικού πρότυπου, οι οποίες επιβεβαιώθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας. Η απασχόληση είναι η καλύτερη προστασία κατά του κοινωνικού αποκλεισμού. Η οικονομική αύξηση πρέπει να μπορεί να είναι επωφελής για όλους, πράγμα το οποίο προϋποθέτει τη συνέχιση και την εντατικοποίηση θελληματικών δράσεων, ιδίως στις «κοινωνικά ευαίσθητες» συνοικίες, για να αντιμετωπισθεί ο πολύπλοκος και πολυδιάστατος χαρακτήρας των φαινομένων αποκλεισμού ή ανισότητας. Παράλληλα με την πολιτική απασχόλησης, η κοινωνική προστασία έχει να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο, πρέπει όμως να αναγνωρισθεί η σημασία και άλλων παραγόντων όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία, οι πληροφορίες και η επικοινωνία, η κινητικότητα, η ασφάλεια και η δικαιοσύνη, ο ελεύθερος χρόνος και ο πολιτισμός. Είναι, επίσης, σκόπιμο να πραγματοποιηθεί επιτυχώς η ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νομίμως στο έδαφος της Ένωσης.

Επιτυχία της διεύρυνσης στον κοινωνικό τομέα

24. Η διεύρυνση αποτελεί πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως στον κοινωνικό τομέα. Η Ένωση πρέπει να στηρίξει αποφασιστικά τις προσπάθειες που ήδη καταβάλλουν οι υποψήφιες χώρες για να προσαρμόσουν και να μεταρρυθμίσουν τα κοινωνικά τους συστήματα και να ευνοήσει την καθιέρωση διαδικασίας σύγκλισης προς την πρόοδο. Πράγματι, δεν αντιμετωπίζουν μόνο την μείζονα πρόκληση της προσαρμογής και της μετεξέλιξης των συστημάτων τους, αλλά και τα περισσότερα από τα προβλήματα τα οποία προσπαθούν να επιλύσουν τα κράτη που είναι ήδη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απαιτείται λοιπόν η προοπτική της διεύρυνσης να ληφθεί υπόψη στο σύνολο των τομέων της κοινωνικής πολιτικής.

Ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης της παγκοσμιοποίησης

25. Η παγκοσμιοποίηση των εμπορικών και χρηματοοικονομικών συναλλαγών, με τη διεύρυνση του ανταγωνισμού, εντείνει την απαίτηση για ανταγωνιστικότητα, γεγονός το οποίο έχει επιπτώσεις στις κοινωνικές πολιτικές (παραδείγματος χάρη, ο αντίκτυπος των κοινωνικών επιβαρύνσεων στο κόστος εργασίας). Οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις με οικονομικό κυρίως χαρακτήρα περιλαμβάνουν όλο και πιο συχνά μια κοινωνική διάσταση (π.χ. συζητήσεις σχετικά με τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, διακυβεύματα υγειονομικής ασφάλειας). Είναι σκόπιμο η Ευρωπαϊκή Ένωση να οργανωθεί κατά τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί ο συνυπολογισμός των κοινωνικών διακυβευμάτων στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

4. <u>Λεπτομέρειες εφαρμογής</u>

26. Προκειμένου να ανταποκριθεί σε αυτές τις νέες προκλήσεις, η ατζέντα πρέπει να εξασφαλίζει τον εκσυγχρονισμό και την εμβάθυνση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και να τονίζει όλες τις πτυχές της κοινωνικής πολιτικής για την προώθηση της ποιότητας. Η ποιότητα της κατάρτισης, η ποιότητα της εργασίας, η ποιότητα των βιομηχανικών σχέσεων και η ποιότητα της κοινωνικής πολιτικής στο σύνολό της, αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει ως προς την ανταγωνιστικότητα και την πλήρη απασχόληση. Ειδικότερα, η εφαρμογή αυτής της διαδικασίας και οι δράσεις που αναλαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να προσβλέπουν στην επίτευξη κοινών στόχων, τηρώντας την αρχή της επικουρικότητας και δίδοντας στον κοινωνικό διάλογο τη θέση που του αρμόζει.

27. Όλοι οι παράγοντες, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο, Επιτροπή), τα κράτη μέλη, οι περιφερειακές και οι τοπικές αρχές οι κοινωνικοί εταίροι, η κοινωνία των πολιτών και οι επιχειρήσεις, έχουν έναν ρόλο να διαδραματίσουν.

28. Για την εφαρμογή της κοινωνικής ατζέντας, πρέπει να γίνει χρήση ολόκληρου ανεξαιρέτως του φάσματος των υφισταμένων κοινοτικών μέσων : της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, της νομοθεσίας, του κοινωνικού διαλόγου, των διαρθρωτικών ταμείων, των προγραμμάτων στήριξης, της ολοκληρωμένης προσέγγισης των πολιτικών, της ανάλυσης και της έρευνας.

29. Η ατζέντα αναγνωρίζει την ανάγκη πλήρους συνυπολογισμού της αρχής της επικουρικότητας και των μεταξύ κρατών μελών διάφορων παραδόσεων και καταστάσεων στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης.

30. Η κοινωνική ατζέντα θα πρέπει επίσης να διατηρήσει τη δυνατότητα εξέλιξής της ώστε να ακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις.

31. Η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις συνεπάγεται την ενσωμάτωση όλων των συνεπειών της αλληλεπίδρασης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής στη χάραξη των πολιτικών της Ένωσης. Βάσει αυτών θα πρέπει να καθοριστούν οι στρατηγικές επιλογές αυτών των πολιτικών.

32. Το Συμβούλιο «Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική», λαμβάνοντας υπόψη του τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίστηκαν στη Λισσαβώνα και στη Φέιρα, και βασιζόμενο στην ανακοίνωση της Επιτροπής, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας να συμφωνήσει ως προς :

- Τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την «κοινωνική» «πολιτική» :

I. Περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης

II. Πρόβλεψη και εκμετάλλευση της μεταβολής του περιβάλλοντος εργασίας, με παράλληλη ανάπτυξη μιας νέας ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας

III. Καταπολέμηση κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων, για να ευνοηθεί η κοινωνική ένταξη

IV. Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας

V. Προαγωγή της ισότητας ανδρών και γυναικών

VI. Ενίσχυση της κοινωνικής πτυχής της διεύρυνσης και των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Τις ακόλουθες λεπτομέρειες εφαρμογής αυτών των προσανατολισμών :

Η Επιτροπή *καλείται*:

Να υποβάλει *τις δέουσες προτάσεις καθώς και να ασκήσει τις αρμοδιότητές της, τις σχετικές με την εκτέλεση και τον έλεγχο της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, σύμφωνα με τον ρόλο που της αναγνωρίζει η συνθήκη,*

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού *Συμβουλίου της Λισσαβώνας σχετικά με την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, αυτή να υποστηριχθεί μέσω κατάλληλων πρωτοβουλιών, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη δεικτών, από κοινού με την επιτροπή απασχόλησης και την επιτροπή κοινωνικής προστασίας.*

Το Συμβούλιο,

Εξουσιοδοτείται, *υπό τη σύνθεσή του «Απασχόληση και ◁Κοινωνική▷ ◁Πολιτική ▷» και με τη συμμετοχή και άλλων συνθέσεων του Συμβουλίου, να θέσει σε εφαρμογή την κοινωνική ατζέντα,*

Εξετάζει, προκειμένου να τις εγκρίνει, κατά τη διάρκεια της κοινωνικής ατζέντας, τις ενδεδειγμένες προτάσεις τις οποίες υποβάλλει η Επιτροπή, με την συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου *σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη Συνθήκη,*

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού *Συμβουλίου της Λισσαβώνας σχετικά με την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, καθορίζει και ενημερώνει τις κατευθυντήριες γραμμές, τους αρμόζοντες ή τους κοινούς στόχους και προσδιορίζει, εάν απαιτείται, ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες και κριτήρια αξιολόγησης. Αναθέτει στην επιτροπή απασχόλησης και στην επιτροπή κοινωνικής προστασίας να υποστηρίξουν τις εργασίες του Συμβουλίου, εξετάζοντας ευνοϊκά τις συμβολές των κοινωνικών εταίρων και, όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό, τις συμβολές των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Εκφράζει την ικανοποίησή του για την επιθυμία* του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου *να συμμετάσχει ενεργά στην εφαρμογή αυτή και να πραγματοποιήσει τις δέουσες επαφές.*

Οι κοινωνικοί *εταίροι καλούνται*:

Να χρησιμοποιούν *πλήρως το δυναμικό που προσφέρει η συνθήκη όσον αφορά τις συμβατικές σχέσεις και τις κοινές δράσεις και να γνωστοποιούν, πριν από κάθε εαρινό* Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο, τις κοινές δράσεις που έχουν αναληφθεί ή προβλέπονται·*

Στα πλαίσια αυτά, να παρουσιάσουν μια πρώτη κοινή συμβολή για το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο της Στοκχόλμης τον προσεχή Μάρτιο.*

Τα κράτη *μέλη,*

Εξασφαλίζουν *την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο των νομικών πράξεων που εκδίδει το Συμβούλιο·*

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού *Συμβουλίου της Λισσαβώνας όσον αφορά την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, μετουσιώνουν τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές, αυτούς τους ενδεδειγμένους ή κοινούς στόχους σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πολιτικές, καθορίζοντας συγκεκριμένους στόχους και υιοθετώντας μέτρα με τα οποία λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές ιδιαιτερότητες·*

- Τις *εξής λεπτομέρειες τρόπων παρακολούθησης και ενημέρωσης* :

Η Επιτροπή *καλείται*:

Στην ετήσια συγκεφαλαιωτική της έκθεση προς το Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο, να παρουσιάσει τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε και να τονίσει τη συμβολή όλων των λοιπών φορέων στον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου ώστε να επιτευχθεί ο στρατηγικός στόχος που καθορίστηκε στη Λισσαβώνα,*

Να εξασφαλίσει, *στο πλαίσιο αυτό, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής της κοινωνικής ατζέντας, κατά την εκφρασθείσα επιθυμία του* Ευρωπαϊκού *Συμβουλίου της Λισσαβώνας, στα πλαίσια της ανακοίνωσής της της 28ης* Ιουνίου 2000 *και των κατωτέρω κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και την ενδιάμεση επανεξέτασή της το* 2003. *Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να υποβληθεί με την προοπτική του εαρινού* Ευρωπαϊκού *Συμβουλίου, ετήσιος πίνακας παρακολούθησης της προόδου που επετεύχθη κατά την εφαρμογή των δράσεων,*

Το Συμβούλιο,

Με τη σύνθεσή *του ως* Απασχόλησης και Κοινωνικής Πολιτικής :

- *εξετάζει τις εκθέσεις και τον πίνακα παρακολούθησης προόδου της* Επιτροπής *και*
- *συμβάλλει στο εαρινό* Ευρωπαϊκό *Συμβούλιο, μαζί με τις λοιπές αφορώμενες συνθέσεις του Συμβουλίου, στην επίτευξη του στρατηγικού στόχου που καθορίστηκε στη Λισσαβώνα.* Μια πρώτη *συμβολή αναμένεται για το Συμβούλιο της Στοκχόλμης.*

*

* *

I - ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η προοπτική υλοποίησης της πλήρους απασχόλησης πρέπει να συνοδεύεται από αποφασιστικές προσπάθειες για τη διευκόλυνση της συμμετοχής του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού στην αγορά εργασίας, πράγμα το οποίο συνεπάγεται, ειδικότερα, την ενίσχυση των πολιτικών με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής ισότητας ανδρών και γυναικών, την καλύτερη συνάρθρωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, τη διευκόλυνση της διατήρησης σε θέσεις απασχόλησης των εργαζομένων που γερνούν, την καταπολέμηση της ανεργίας διαρκείας, και την παροχή προοπτικών ένταξης στα πλέον ευάλωτα πρόσωπα, με κινητοποίηση όλων των παραγόντων, ιδίως δε των παραγόντων της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Η επιλογή μιας κοινωνίας της γνώσης προϋποθέτει την επένδυση στους ανθρώπινους πόρους για την προώθηση της απόκτησης προσόντων και της κινητικότητας των εργαζομένων. Παράλληλα, είναι σκόπιμο να προωθηθεί η ποιότητα της απασχόλησης και να αναπτυχθούν ουσιαστικά προς όφελος του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού ατόμων στρατηγικές εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης.

α) Να αυξηθεί *η* <u>*συμμετοχή στην εργασία*</u>, *με εντατικοποίηση των πολιτικών για την καλύτερη συνάρθρωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, για άντρες και γυναίκες εξίσου, και ευνοώντας την πρόσβαση ή την παραμονή στην απασχόληση διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων (και δή των μακροχρόνιων ανέργων, των εργαζομένων με ειδικές ανάγκες, των ηλικιωμένων εργαζομένων, των μειονοτήτων) : συγκριτική ανάλυση της* Επιτροπής *μέχρι το* 2002 *με θέμα τους διαρθρωτικούς παράγοντες τους ικανούς να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, και προσαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών για την απασχόληση, ιδιαίτερα με τον καθορισμό νέου κριτηρίου αξιολόγησης των επιδόσεων σχετικό με τη βελτίωση των μηχανισμών φύλαξης των παιδιών.*

β) Να ενισχυθεί *και να συνεχισθεί η συντονισμένη στρατηγική για την*

απασχόληση, με βάση τις εργασίες της Επιτροπής Απασχόλησης. Κατά το 2002, να αναληφθεί η επανεξέταση και αξιολόγηση του αντικτύπου αυτής της στρατηγικής, προκειμένου να διαφανούν οι μελλοντικές εξελίξεις της.

γ) Στο πλαίσιο αυτό, να ληφθούν περισσότερο υπόψη οι στόχοι που αφορούν την ποιότητα της απασχόλησης και τη σημασία της για την ανάπτυξη, ως σημαντικό στοιχείο έλξης και κίνητρο προς εργασία. Μια ανακοίνωση της Επιτροπής κατά το 2001, θα αφορά την συνεισφορά της πολιτικής της απασχόλησης στην ποιότητα της απασχόλησης όσον αφορά τις διάφορες πτυχές της (ιδίως συνθήκες εργασίας, υγεία και ασφάλεια, αμοιβές, ισότητα των φύλων, ισορροπία ευελιξίας/ασφάλειας, κοινωνικές σχέσεις). Βάσει αυτών, η επιτροπή απασχόλησης θα υποβάλει, στα τέλη του 2001, έκθεση επί του θέματος προκειμένου να καταστεί δυνατός ο καθορισμός δεικτών που θα εξασφαλίζουν την παρακολούθησή του.

δ) Να καταπολεμηθεί η ανεργία διαρκείας, με την ανάπτυξη ενεργών στρατηγικών πρόληψης και επανένταξης με βάση την πρώιμη διάγνωση των ατομικών αναγκών και τη βελτίωση της ικανότητας επαγγελματικής ένταξης.

ε) Να υποστηριχθεί, στα πλαίσια αυτά, η τοπική και περιφερειακή διάσταση της στρατηγικής για την απασχόληση. Η περιφερειακή διάσταση θα απαιτήσει στρατηγική προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα καθώς επίσης και στο ευρωπαϊκό, πιθανόν δε να απαιτήσει διαφοροποιημένες και στοχοθετημένες πολιτικές για τις διάφορες περιφέρειες προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που αποφασίστηκαν στη Λισσαβώνα καθώς και μια ενισχυμένη περιφερειακή σύγκλιση.

στ) Να βελτιωθεί η πραγματική πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη δια βίου κατάρτιση, ιδίως στον τομέα των νέων τεχνολογιών, ούτως ώστε να μην υπάρχουν ελλείμματα προσόντων. Οι στρατηγικές σ΄ αυτόν τον τομέα θα πρέπει να συντονίζουν την μοιρασμένη ευθύνη δημόσιων αρχών, κοινωνικών εταίρων και μεμονωμένων ατόμων, με μια κατάλληλη συμβολή στην κοινωνία των πολιτών. Οι κοινωνικοί εταίροι καλούνται να διαπραγματευθούν μέτρα που βελτιώνουν την εκπαίδευση που έπεται των δευτεροβάθμιων σπουδών και την κατάρτιση, προκειμένου να αυξηθεί η προσαρμοστική ικανότητα. Επίσης καλούνται, καθώς και οι κυβερνήσεις, να γνωστοποιήσουν στο Συμβούλιο (Απασχόληση και ◁Κοινωνική▷ ◁Πολιτική▷) μέχρι τα τέλη του 2001 τα μέτρα που θα έχουν θεσπισθεί σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο στα πλαίσια των εθνικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση. Το 2002 θα διοργανωθεί διάσκεψη στην οποία θα συμμετάσχουν οι οικείοι φορείς. Θα δημιουργηθεί ευρωπαϊκό βραβείο για τις πρωτοπόρους επιχειρήσεις.

ζ) Να προωθηθούν ο εντοπισμός και η διάδοση ορθών πρακτικών για την απασχόληση και την κοινωνική διάσταση της κοινωνίας των πληροφοριών, σε στενή συνεργασία με την «Ομάδα υψηλού επιπέδου», και να αναπτυχθούν περαιτέρω οι πτυχές «ανθρώπινοι πόροι» του σχεδίου «e-Europe».

η) Να διευκολυνθεί η κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών,

- να αναπτυχθεί η Ευρώπη της γνώσης, με εξάλειψη των εμποδίων στην κινητικότητα των εκπαιδευτικών, των ερευνητών, των σπουδαστών, των εκπαιδευτών και των επιμορφωνόμενων ατόμων, στα πλαίσια ιδίως του σχεδίου δράσης σχετικά με την κινητικότητα και της σύστασης την οποία εξέδωσε το Συμβούλιο,
- να προωθηθεί η σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναγνώριση ικανοτήτων και δεξιοτήτων που αποκτώνται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης,
- να ευνοηθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων: προσαρμογή, μέχρι το 2003, του περιεχομένου των οδηγιών σχετικά με το δικαίωμα διαμονής, προώθηση της βελτίωσης των κανόνων σχετικά με την ελεύθερη

κυκλοφορία των εργαζομένων,

- να εκσυγχρονισθούν καθ' όλη τη χρονική διάρκεια της ατζέντας οι κανόνες για τη διατήρηση του δικαιώματος κοινωνικής ασφάλισης των διακινουμένων εργαζομένων· να βελτιωθεί η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για τη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας,
- να ενισχυθούν, μέχρι τα τέλη του 2002, οι λεπτομέρειες διασφάλισης του δικαιώματος συμπληρωματικής σύνταξης για τους εργαζομένους οι οποίοι μετακινούνται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

θ) Να αναληφθεί κατά την διάρκεια της κοινωνικής ατζέντας μια μελέτη σχετικά με τη διασύνδεση των μεταναστευτικών ρευμάτων και των πολιτικών της απασχόλησης.

ι) Να κληθεί η Επιτροπή να συνεχίσει, εντός των ορίων των ανάλογων αρμοδιοτήτων που της αναγνωρίζονται από τη Συνθήκη, να εξετάζει τη σχέση μεταξύ κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής ανταγωνισμού, διατηρώντας παράλληλα τις κατάλληλες επαφές με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους.

II - ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Οι βαθείς μετασχηματισμοί της οικονομίας και της εργασίας, που συνδέονται ιδίως με την ανάδυση της οικονομίας της γνώσης και με την παγκοσμιοποίηση, επιταχύνονται σε όλα τα κράτη μέλη. Απαιτούνται νέες συλλογικές απαντήσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τις προσδοκίες των εργαζομένων. Ο κοινωνικός διάλογος και η συνεννόηση πρέπει να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των εργαζομένων στην αλλαγή, χάρη στην πρόβλεψη των εξελίξεων στις επιχειρήσεις, τους βιομηχανικούς κλάδους και τις περιοχές. Η αναζήτηση καινοτόμων συλλογικών πλαισίων, προσαρμοσμένων στις νέες μορφές της απασχόλησης, πρέπει να επιτρέψει την προώθηση της κινητικότητας και της επένδυσης των ατόμων σε επαγγελματικές καταστάσεις ολοένα και πιο ποικίλες, οργανώνοντας τη μετάβαση μεταξύ διαδοχικών καταστάσεων ή θέσεων εργασίας. Οι δράσεις που θα αναληφθούν για να συνοδεύσουν αυτές τις μεταβολές πρέπει να χρησιμοποιήσουν ισορροπημένα τα διάφορα υφιστάμενα κοινοτικά μέσα, ιδίως την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού, και να αφήνουν ευρύ πεδίο πρωτοβουλίας στους κοινωνικούς εταίρους.

α) Να ενισχυθεί η σύμπραξη των εργαζομένων στη διαχείριση των μεταβολών, με βελτίωση, μέχρι το 2002, του κοινοτικού πλαισίου που αφορά τα δικαιώματα ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων (αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Επιχείρησης, συνέχιση της εξέτασης των οδηγιών σχετικά με την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς και σχετικά με την κοινωνική πτυχή της ευρωπαϊκής κοινωνίας).

β) Να αναπτυχθεί, ιδίως βάσει μιας ανακοίνωσης της Επιτροπής κατά το 2002, η κοινοτική στρατηγική στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία :

- Να κωδικοποιηθούν, να αναπροσαρμοσθούν και, ενδεχομένως, να απλοποιηθούν οι υφιστάμενοι κανόνες,
- να αντιμετωπισθούν οι νέοι κίνδυνοι, όπως για παράδειγμα το άγχος κατά την εργασία, μέσω κανονιστικών πρωτοβουλιών και ανταλλαγών ορθών πρακτικών,
- να προωθηθεί η εφαρμογή της νομοθεσίας στις

μικρομεσαίες επιχειρήσεις, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών πιέσεων στις οποίες είναι εκτεθειμένες, ιδίως μέσω ειδικού προγράμματος,

- να αναπτυχθούν, ήδη από το 2001, οι ανταλλαγές ορθών πρακτικών και η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιθεώρησης της εργασίας, ώστε να πληρούνται καλύτερα οι κοινές βασικές απαιτήσεις.

γ) Να ληφθούν υπόψη, στα πλαίσια της αυξανόμενης αλληλεξάρτησης των ευρωπαϊκών οικονομιών, οι μετασχηματισμοί του εργασιακού περιβάλλοντος και των εργασιακών σχέσεων, μέσω των εξής ενεργειών:

- να οργανωθεί σε κοινοτική κλίμακα, κατά τη διάρκεια της ευρωπαϊκής ατζέντας για την ◁κοινωνική▷ ◁πολιτική▷, η ανταλλαγή καινοτόμων εμπειριών στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, που συνδυάζουν ασφάλεια για τους εργαζόμενους και ευελιξία για τις επιχειρήσεις, και να υποβληθούν στους κοινωνικούς εταίρους όλα τα συναφή στοιχεία του εκσυγχρονισμού και της βελτίωσης των εργασιακών σχέσεων,
- να συσταθεί, ήδη από το 2001, σύμφωνα με τις προτάσεις των κοινωνικών εταίρων, ένα «ευρωπαϊκό παρατηρητήριο της αλλαγής», στο πλαίσιο του Ιδρύματος του Δουβλίνου,
- να εξεταστεί, προκειμένου να αναπροσαρμοστεί, μέχρι το 2003, η οδηγία σχετικά με την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη· να πραγματοποιηθεί, σύμφωνα με τα όσα ανακοινώθηκαν από την Επιτροπή, η αξιολόγηση των υφισταμένων οδηγιών σχετικά με τις εγγυήσεις που παρέχονται στους εργαζομένους σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων, σχετικά με την προστασία της εργασιακής σχέσης σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη και, ενδεχομένως, να αναπροσαρμοστούν,
- ia eeceiyi ie eieiuieeii aoaínie:
- ia ooiaχíoioi oii eieiuieeu aeUeiai oχaoeeU ia oa πniaeήiaoa πio Yχioi oχYoc ia oci inaUiuoc oco anaaoíao eae oeo iYao iinoYo aπaoχuecoco,
- ia aaeaeieUoioi ooζcoήoaeo πio ia eaoaeήiioi aiaaχiiYiuo oa aeaπnaaiaoayoaeo oχaoeeU ia oci eieiή aoeyic aπeχaenήoaui eae anaaζiiYiui uoii aoinU oci eeaiuocoa aπaaaaeiaoeeήo Yioaico eae oci πnioaniiooeeή eeaiuocoa oui anaaζiiYiui, eaeaíoana oπu oi πníoia oco eeicoeeuocoao,
- ia aiaoUoioi oa eYiaoa oa oχaoeeU ia oci πniooaoía oui aaaiiYiui.

δ) Να υποστηριχθούν οι πρωτοβουλίες πού έχουν σχέση με την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων και τη διαχείριση της μεταβολής, μέσω μιας ανακοίνωσης της Επιτροπής.

ε) Να βελτιωθεί η λειτουργία του μακροοικονομικού διαλόγου που προβλέφθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας, ώστε να συμβάλει πλήρως στη θετική και δυναμική αλληλεπίδραση οικονομικής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής για την απασχόληση. Να ευνοηθούν οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ κοινοτικών οργάνων και κοινωνικών εταίρων σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις όσον αφορά τον τρόπο διαμόρφωσης των μισθών και την σύνθεσή τους.

στ) Μέχρι το 2004, να διοργανωθεί ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις μεμονωμένες απολύσεις, με παράλληλο συνυπολογισμό των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών και των εθνικών χαρακτηριστικών της αγοράς

εργασίας.

ζ) Να συμπληρωθεί, κατά το 2001, η κοινοτική νομοθεσία σχετικά με το χρόνο εργασίας, με την οριστικοποίηση των διατάξεων για τον τομέα των οδικών μεταφορών. Να προχωρήσουν τα κείμενα για την κοινωνική εναρμόνιση στις θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές.

III - ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΝΑ ΕΥΝΟΗΘΕΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

Η επάνοδος σε μια σταθερή οικονομική αύξηση και η επικείμενη προοπτική της πλήρους απασχόλησης δεν σημαίνουν ότι τα προβλήματα της φτώχειας και του αποκλεισμού θα υποχωρήσουν αυτομάτως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντιθέτως, καθιστούν ακόμη πιο απαράδεκτη την εμμονή τους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας υπογράμμισε την ανάγκη να ληφθούν μέτρα ώστε να δοθεί αποφασιστική ώθηση στην εξάλειψη της φτώχειας. Η βούληση αυτή, η οποία διακηρύσσεται στα ανώτατα επίπεδα κάθε κράτους, θα πρέπει να εκφραστεί στην πράξη με την κινητοποίηση όλων των τοπικών παραγόντων, κυρίως δε των ΜΚΟ και των κοινωνικών υπηρεσιών, και να συνοδεύεται από δράσεις με σκοπό να εξασφαλίζεται η ισότητα της μεταχείρισης όλων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Ένωσης.

α) Να εφαρμοσθεί, μέχρι τον Ιούνιο του 2001, κατ' εφαρμογήν της ανοικτής μεθόδου συντονισμού που ορίσθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, σε κάθε κράτος μέλος, ένα διετές εθνικό πρόγραμμα δράσης κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το οποίο θα εγγράφεται στους από κοινού αποφασισθέντες στόχους. Το σχέδιο αυτό θα διευκρινίζει για τον καθένα από αυτούς τις προόδους που αποσκοπεί να πραγματοποιήσει η εκάστοτε εθνική πολιτική και θα αναφέρει τους χρησιμοποιούμενους δείκτες για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των αναλαμβανομένων δράσεων· να επιδιωχθεί, από το 2001 και μετά, βάσει των δεικτών που θα έχουν χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη στα εθνικά τους προγράμματα, η λογική συνοχή μεταξύ αυτών των δεικτών και ο καθορισμός δεικτών που θα εγκριθούν με κοινή συμφωνία·

β) Να χρησιμοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας ώστε να μειωθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός, με τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για πρόσβαση των πάντων στην κοινωνία της γνώσης: και, προς τον σκοπό αυτόν, να τεθεί σε εφαρμογή το πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής «e-Europe 2002 - Κοινωνία πληροφοριών για όλους», που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα.

γ) Να εξασφαλισθεί, στο τέλος των πρώτων εθνικών προγραμμάτων δράσης, η παρακολούθηση της σύστασης του 1992 σχετικά με τις ελάχιστες εγγυήσεις πόρων που πρέπει να εξασφαλίζονται από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και να εξεταστούν οι πιθανές πρωτοβουλίες για την πλαισίωση της προόδου στον τομέα αυτόν.

δ) Να υποστηριχθούν, μέσω ανταλλαγής εμπειριών, οι προσπάθειες των κρατών μελών στον τομέα της πολεοδομίας για να καταπολεμηθούν τα φαινόμενα κοινωνικού και πολεοδομικού διαχωρισμού.

ε) Να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, συμπεριλαμβανομένης της κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal στην προαγωγή της κοινωνικής ένταξης.

στ) Να ληφθεί μέριμνα για την αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας σε θέματα καταπολέμησης όλων των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκεύματος ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Να αναπτυχθούν οι ανταλλαγές εμπειριών και ορθών πρακτικών προς ενίσχυση αυτών των πολιτικών.

ζ) Να αναληφθεί, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

του Τάμπερε, μια πιο δραστήρια πολιτική στον τομέα της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Ένωσης, με στόχο να τους παρασχεθούν δικαιώματα και υποχρεώσεις συγκρίσιμες με εκείνα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να αναπτυχθούν οι ανταλλαγές εμπειριών όσον αφορά τις πολιτικές ένταξης που διεξάγονται σε εθνικό επίπεδο.

η) Να αναπτυχθεί, ιδίως επ΄ ευκαιρία του ευρωπαϊκού έτους των ατόμων με ειδικές ανάγκες (2003), το σύνολο των δράσεων που αποσκοπούν στην καλύτερη ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.

θ) Να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις μιας αποτελεσματικής συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους, τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τις τοπικές αυτοδιοικήσεις και τους οργανισμούς διαχείρισης κοινωνικών υπηρεσιών. Στην εταιρική αυτή σχέση να συμπράξουν οι επιχειρήσεις, ώστε να ενισχυθεί η κοινωνική ευθύνη τους.

IV - ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, βασική συνιστώσα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, ενώ παραμένουν στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους, αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις. Για να αντιμετωπιστούν με τον αποτελεσματικότερο τρόπο, πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, μέσω ιδίως της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αλληλεγγύης : αυτό είναι η πρόκληση των δράσεων που θα πρέπει να αναληφθούν τόσο σε θέματα συντάξεων και υγείας όσο και προς επίτευξη ενός ενεργού κοινωνικού κράτους που ενθαρρύνει έντονα την συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

α) Να συνεχισθούν η συνεργασία και οι ανταλλαγές μεταξύ κρατών σχετικά με τις στρατηγικές που αποσκοπούν στην εξασφάλιση ασφαλών και βιώσιμων συντάξεων στο μέλλον : διαβίβαση εθνικών συμβολών ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Στοκχόλμης (Μάρτιος 2001), υποβολή σχετικής μελέτης από το Συμβούλιο (Απασχόληση και ◁Κοινωνική▷ ◁Πολιτική▷) στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Goteborg (Ιούνιος 2001), το οποίο θα καθορίσει τα μετέπειτα βήματα.

β) Να αναλυθούν, βάσει των πολιτικών που εφαρμόζει κάθε κράτος μέλος, οι πραγματοποιηθείσες αναδιαμορφώσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς και τα βήματα που πρέπει ακόμη να γίνουν προκειμένου να καταστεί η εργασία αποδοτικότερη και να ευνοηθεί ένα σίγουρο εισόδημα (2002) και να ευνοηθεί η διάρθρωση μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

γ) Να ολοκληρωθεί, μέχρι το 2003, ένας προβληματισμός σχετικά με τα μέσα για την εξασφάλιση, τηρουμένων των απαιτήσεων αλληλεγγύης, ενός υψηλού επιπέδου βιώσιμης προστασίας της υγείας, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της γήρανσης (μακροχρόνια ιατρική περίθαλψη) : έκθεση του Συμβουλίου (Απασχόληση και ◁Κοινωνική▷ ◁Πολιτική) σε συνεργασία με το Συμβούλιο (Υγεία).

δ) Να εξεταστεί, με βάση ορισμένες μελέτες που θα έχουν πραγματοποιηθεί για την Επιτροπή, η εξέλιξη της κατάστασης όσον αφορά τη διασυνοριακή πρόσβαση σε περίθαλψη και υγειονομικά προϊόντα ποιότητας.

ε) Να εξασφαλισθεί η παρακολούθηση και αξιολόγηση, κατά τη διάρκεια της ατζέντας, της ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της κοινωνικής προστασίας· να προβλεφθεί και να αναπτυχθεί η διαμόρφωση κατάλληλων δεικτών στον τομέα αυτόν.

V - ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η προαγωγή της ισότητας μεταξύ των φύλων πρέπει να εφαρμοσθεί εγκάρσια στο σύνολο της κοινωνικής ατζέντας και να συμπληρωθεί με ορισμένες ειδικές δράσεις για την πρόσβαση των γυναικών στην εξουσία λήψης αποφάσεων, την ενίσχυση των δικαιωμάτων σε θέματα ισότητας και, τέλος, τη συνάρθρωση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής.

α) Να ενσωματωθεί η έννοια της ισότητας ανδρών και γυναικών σε όλους τους συναφείς τομείς, ιδιαιτέρως τους τομείς της κοινωνικής ατζέντας, στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών, με τη θεσμοθέτηση των κατάλληλων μηχανισμών και μέσων, όπως, ενδεχομένως, των αξιολογήσεων του αντικτύπου ανάλογα με το φύλο, καθώς και των μέσων παρακολούθησης αλλά και κριτηρίων αξιολόγησης των επιδόσεων.

β) Να αναπτυχθεί η πρόσβαση των γυναικών στην εξουσία λήψεως αποφάσεων, με τον καθορισμό, σε κάθε κράτος μέλος, κατάλληλων στόχων ή στόχων προόδου συνοδευόμενων από χρονοδιαγράμματα, τόσο στο δημόσιο τομέα όσο και στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

γ) Να εφαρμοσθεί η ανακοίνωση της Επιτροπής «προς μια κοινοτική στρατηγική στον τομέα της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών (2001-2005)», να εξεταστούν, προκειμένου να εγκριθούν, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις της οδηγίας του 1976 για την ισότητα μεταχείρισης και να ενισχυθούν τα δικαιώματα όσον αφορά την ισότητα, με την έκδοση μέχρι το 2003 και μιας οδηγίας, βάσει του άρθρου 13 της συνθήκης ΕΚ, για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε τομείς εκτός απασχόλησης και επαγγελματικής δραστηριότητας.

δ) Να αναπτυχθεί η γνώση, η κοινή χρησιμοποίηση πόρων και η ανταλλαγή εμπειριών, ιδίως με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ινστιτούτου για τα φύλα και ενός δικτύου εμπειρογνωμόνων. Η μελέτη σκοπιμότητας πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός του 2001.

ε) Να επεκταθούν και να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες και δράσεις με σκοπό την προώθηση της επαγγελματικής ισότητας ανδρών και γυναικών ως προς τις αμοιβές. Να αναπτυχθεί η υφιστάμενη πρωτοβουλία για τις γυναίκες επιχειρηματίες.

στ) Να εξασφαλισθεί καλύτερη συνάρθρωση μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, με τη δημιουργία, ειδικότερα, ευνοϊκών προϋποθέσεων για μια ποιοτική ανάληψη της φροντίδας των παιδιών και των εξαρτώμενων προσώπων.

VI - ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΤΥΧΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η διεύρυνση και οι εξωτερικές σχέσεις αποτελούν, από πολλές απόψεις, πρόκληση και ευκαιρία για την κοινοτική δράση στον κοινωνικό τομέα. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η ανταλλαγή εμπειριών και στρατηγικών με τα υποψήφια κράτη, ιδίως προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικότερα, από κοινού, οι προκλήσεις της πλήρους απασχόλησης και της καταπολέμησης του αποκλεισμού, και να προωθηθεί μια ολοκληρωμένη οικονομική και κοινωνική ατζέντα που να ανταποκρίνεται με την ευρωπαϊκή προσέγγιση στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών.

α) Να προετοιμαστεί η διεύρυνση, με σκοπό να προαχθεί η οικονομική και κοινωνική πρόοδος στη διευρυμένη Ένωση :

- Να διοργανώνονται τακτικά, σε σύνδεση με τους κοινωνικούς εταίρους, ανταλλαγές απόψεων για το σύνολο των κοινωνικών πτυχών της διεύρυνσης,
- Να διευκολυνθεί η οικειοποίηση, από τις υποψήφιες χώρες,

της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, της εφαρμογής των στόχων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και της ενισχυμένης συνεργασίας σε θέματα κοινωνικής προστασίας,

- Να υποστηριχθεί ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου στο πλαίσιο αυτό.
- Να δημιουργηθούν συνθήκες που να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των οικείων μη κυβερνητικών οργανισμών στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

β) Να αναπτυχθεί μια συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τα διεθνή κοινωνικά θέματα στο πλαίσιο των πολυμερών θεσμών (Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, Συμβούλιο της Ευρώπης, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, και ενδεχομένως, ΠΟΕ, ΟΟΣΑ),

γ) Να ενισχυθεί η κοινωνική διάσταση της πολιτικής συνεργασίας, ιδίως η καταπολέμηση της φτώχειας, η ανάπτυξη της υγείας και της εκπαίδευσης καθώς και ο συνυπολογισμός της ισότητας ανδρών και γυναικών (ειδικότερα στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής διαδικασίας).

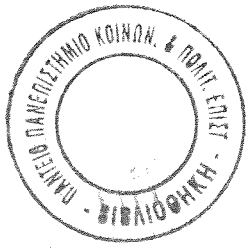
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΔΗΛΩΣΗ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

Από την δημόσια συζήτηση του Συμβουλίου (εσωτερικής αγοράς - καταναλωτών - τουρισμού) της 28ης Σεπτεμβρίου 2000 και τις γραπτές παρατηρήσεις των κρατών μελών προέκυψαν τα εξής στοιχεία :

Το άρθρο 16 της Συνθήκης καθιερώνει τον ρόλο των υπηρεσιών κοινής οικονομικής ωφελείας για να εξασφαλίσει την κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης· επίσης αναγνωρίζει την προέχουσα θέση των υπηρεσιών κοινής οικονομικής ωφελείας μεταξύ των κοινών αξιών που θεμελιώνουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, με την επιφύλαξη των άρθρων 73, 86 και 87.



Τον Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας αποφάσισε μια συνολική οικονομική και κοινωνική στρατηγική για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να εξασφαλισθεί η ορθή ένταξη στην νέα οικονομική εποχή που ανοίγει από την επιταχυνόμενη ανάπτυξη της τεχνολογίας των πληροφοριών, ενώ θα παραμένει η Ένωση πιστή στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο. Μέσα στις ανοικτές στον ανταγωνισμό οικονομίες μας, οι υπηρεσίες κοινής οικονομικής ωφελείας διαδραματίζουν ρόλο αναντικατάστατο για την διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, που καθίσταται ελκυστική από την ποιότητα των υποδομών της, το υψηλό επίπεδο κατάρτισης των εργαζομένων της, την ενίσχυση και την ανάπτυξη των δικτύων στο όλο έδαφός της, καθώς και για την παρακολούθηση των εξελισσομένων κοινωνικών μεταβολών με την διατήρηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Σε αυτά τα πλαίσια, η νέα αναθεωρημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για τις υπηρεσίες κοινής οικονομικής ωφελείας έγινε δεκτή πολύ θετικά, ιδιαίτερα λόγω των κατωτέρω :

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
002000071773